

40
ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΘΕΜΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ

**ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ
ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΙΔΗ
(ἡ Τσιριγιώτη)**

Ἔγγραφα ἐτῶν 1810 — 1834

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ **ΣΤΥΛ. ΜΟΤΑΚΗ** ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΧΑΝΙΑ - 1953

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΕΜΜ. ΠΕΤΡΑΚΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΓΑΛΛΑΤΣ

ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ Κ. ΜΙΤΣΟΤΑΚΗ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΡΧΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ
ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΡΑΚΤΙΚΙΔΗ
(ἡ Τσιριγιώτη)

Ἔγγραφα ἐτῶν 1810 — 1834

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΣΤΥΛ. ΜΟΤΑΚΗ, ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ,
ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ

ΧΑΝΙΑ — 1953

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ: ΕΜΜ. ΠΕΤΡΑΚΗ

της καὶ μόνον ἀποκειμένων, κατὰ τὰς δυνατότητας καὶ τὰ μέσα τὰ ὅποια διαθέτομεν. Ἐκ τῶν δύο τούτων προετιμήσαμεν τὸ δεύτερον, προβαίνοντες εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς παρούσης ἱστορικῆς συλλογῆς.

Πιθανὸν ἢ παροῦσα ἔκδοσις νὰ μὴν προσφέρῃ νέα σημαντικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν ἔρευναν τῆς ἱστορίας μας. Ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ἐπιστήμη ἐπιθυμεῖ πάντοτε τὴν ὀριστικοποίησιν τῶν δεδομένων, οὐδεμία δὲ προσφορὰ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθῇ περιττὴ ἢ ἄσκοπος, προβαίνομεν εἰς τὴν ἔκδοσιν. Πιθανὸν ἐπίσης ἡ Κρητικὴ ἱστορία νὰ μὴν εἶναι δυνατόν οὔτε μελλοντικῶς νὰ καταλάβῃ εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἐπισήμου Κράτους τὴν θέσιν ἣ ὅποια τῆς ἀνήκει. Εἴθισται τὰ γεγονότα τῆς Ἑθνικῆς μας ἱστορίας, ἐπειδὴ εἶναι ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν, νὰ ἐξαίρωνται ἐκλεκτικῶς, οὐχὶ βάσει τῆς πραγματικῆς τῶν ἀξίας, ἀλλὰ βάσει τῶν ἐκ τούτων ἀποτελεσμάτων εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ἀπελευθερώσεως. Ἐν Κρήτῃ δέ, παρὰ τὰ ὑπέροχα κατορθώματα τοῦ λαοῦ τῆς κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821—30, δὲν ἐπετεύχθησαν ἀποτελέσματα τοιαῦτα, τὰ ὅποια νὰ παρίστανται ἅπλοϊ καὶ ἑναργεῖς μάρτυρες τῆς προσφορᾶς τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα, καθ' ὃν ἐπετεύχθη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. Διότι δυστυχῶς ἡ Κρήτη δὲν περιελήφθη ἀρχικῶς εἰς τὰ ὅρια τοῦ ἐλευθέρου κράτους. Ἐξ αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ ἐκ προθέσεως, προῆλθεν ὁ παραγκωνισμὸς αὐτός, ὁ ὁποῖος καὶ μετὰ τὴν συγγραφὴν τῶν νέων ἱστοριῶν, τῶν συγχρόνων καὶ προγενεστέρων, πιστεύομεν ὅτι θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ πάλιν, δι' οὓς λόγους ἀνεφέραμεν. Νομίζομεν ὅμως ὅτι τὸ τοιοῦτον οὔτε νὰ μᾶς πικράνῃ πρέπει οὔτε νὰ μαράνῃ τὸν ζῆλον μας πρὸς τὴν ἔρευναν. Τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου μας, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀμοιβή, ἔχομεν υποχρέωσιν νὰ τὴν μελετήσωμεν, χάριν τῆς ἐπιστήμης καὶ χάριν τῶν προγόνων μας, τῶν ὁποίων τὰ θαυμαστὰ ἔργα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ μείνουν ἄγνωστα καὶ ἄδοξα κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ Ἡροδότου.

Ἡ παρούσα συλλογὴ τοῦ ἐξ Ἡρακλείου λογίου καὶ διδασκάλου Ζαχαρίας Πρακτικίδη ἢ Τσιριώτη, διασωθεῖσα παρὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἑμμ. Πρακτικίδη, βιβλιοπώλου ἐν Ἀθήναις κατὰ παρελθόντα αἰῶνα, καὶ παραδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἑμμ. Ι. Γιάνναρη εἰς τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κρήτης, ἐταξινομήθη χρονολογικῶς παρὰ τοῦ τότε διευθυντοῦ κ. Ν. Τωμαδάκη κατὰ τὸ ἔτος 1933. Περιλαμβάνει περὶ τὰ 300 ἔγγραφα διαφόρου περιεχομένου τῶν ἐτῶν 1810—1834 καὶ τινὰ ἄλλα ἀχρονολόγητα.

Εἰς τὴν ἀνὰ χεῖρας ἔκδοσιν περιελάβομεν προσέτι 8 ἔγγραφα τοῦ Ζαχ. Πρακτικίδη ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἐν τῷ Ι. Α. Κρήτης ἐπαναστατικοῦ ἀρχείου τοῦ 1821, (1) παραλείψαντες ἀντιθέτως τὴν δημοσίευσιν ἐγγράφων τινῶν τῆς συλλογῆς, τὰ ὅποια ἢ δὲν ἔχουσι σημαντικὴν ἱστορικὴν σημασίαν ἢ ἔχουσι δημοσιευθῇ εἰς βιβλία καὶ περιοδικὰ προγενεστέρως. Μνεῖαν τῶν τοιούτων ἐγγράφων ποιούμεθα εἰς τὴν οἰκείαν χρονολογικὴν θέσιν, ἐν ἣ καὶ περίληψιν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν παραθέτομεν.

Ἐπὶ τῆς ἐν λόγῳ συλλογῆς εὑρομεν, γενομένην παρὰ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀρχείου, προεργασίαν, περιοριζομένην εἰς ἀπλὴν ἀντιγραφὴν τῶν ἐγγράφων. Ταύτην, ὥς μὴ σύμφωνον πρὸς τὰς ἰδικὰς μας ἀντιλήψεις καὶ οὐχὶ ἄνευ σφαλμάτων καὶ χασμάτων γενομένην, ἀντετρέψαμεν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ προέβημεν εἰς νέαν ἀντιγραφὴν τῶν περισσοτέρων ἐγγράφων.

Σ. ΜΟΤΑΚΙΣ

(1) Ν. Τωμαδάκη: «Γεν. κεφαλαιώδης καταγραφὴ τῶν ἐν τῷ Ἱστορ. Ἀρχ. Κρήτης (1933)».

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΡΑΚΤΙΚΙΔΗΣ

Τὸν ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης ⁽¹⁾ λόγιον καὶ διδάσκαλον Ζαχ. Πρακτικίδην εὐρίσκομεν εἰς Θυμιανὴν κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, μετέχοντα ἐνεργῶς τῶν συμβουλίων καὶ διαβουλίων κατὰ τὴν κίνησιν τῶν Σφακίων.

Τὰ τοῦ θίου τοῦ ἀνδρὸς παρέμειναν ἐν ἀφανείᾳ ἕνεκα τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ Κρήτης καὶ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀξιοπρεποῦς αὐτοῦ χαρακτήρος, τὰ ὅποια δὲν τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ διεκδικήσῃ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι τὴν θέσιν, ἣ ὅποια, ἕνεκα τῶν πολλαπλῶν τοῦ ὑπηρεσιῶν καὶ τῆς μορφώσεως, δι-
κκιωματικῶς τῷ ἀνῆκεν, μετέχων τῶν διαπληκτισμῶν καὶ ἐρίδων, αἱ ὅποια προηγέθησαν τῆς διανομῆς τῶν ἀξιομάτων καὶ ὀφεικίων μετὰ τὴν ἀπελευ-
θέρωσιν. Μόνον κατὰ τὸ 1842 ἐδημοσιεύθη σύντομος βιογραφία τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὴν ἐφημερίδα «Φίλος τοῦ Λαοῦ», τὴν ὁποίαν φαίνεται ἀγνοῶν ὁ Πρακτι-
κίδης. Κατὰ τὸ 1866, τῇ ἐγκρίσει τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἐδημοσιεύθη ἐκτενὴς βιο-
γραφία καὶ σύντομος ἱστορία τῶν ἐν Κρήτῃ γεγονότων τοῦ πολέμου 1821. Τὴν βιογραφίαν αὐτὴν μετὰ τῆς συνοπτικῆς ἱστορίας, γραμμένην διὰ χειρὸς Πρακτικίδου—ὅπως πληροφοροῦμεθα—παρὰθέτομεν, ὑποσπῶντες ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Χρυσάλλις», τεύχη 77—81 τοῦ ἔτους 1866, ὅπου κατὰ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν.

«Ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης, ὁ ἀπλῶς ταπεινὸς Ζαχαρίας ἐν τῇ πατρίδι του κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τῶν διδασκάλων καλούμενος, ἐγεννήθη τῷ 1784 ἐν Ἡρακλείῳ τῆς Κρήτης, ὅπου καὶ ἐξεπαιδεύθη· ἐσχολάρχησε δὲ πρῶτον εἰς τὴν ἐν Ρεθύμνῃ τῆς Κρήτης συσταθεῖσαν ἑλληνικὴν σχολὴν ἀπὸ τοῦ 1802 μέχρι τοῦ 1808, ὅθεν μετετέθη εἰς τὴν ἐν Ἡρακλείῳ κεντρικὴν σχολὴν ἔνθα ἐσχολάρχησε μέχρι τοῦ 1918. Διακόψας δὲ τότε τὰς παραδόσεις του διὰ τὴν ἐκ τῆς Αἰγύπτου μεταδοθεῖσαν εἰς Κρήτην πανώλην, μετέβη τῷ 1820 εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σφακίων, ὅπου συστήσας ἑλληνικὴν σχολὴν παρέδιδε τὴν γραμματικὴν ἕως τὸν Μάρτιον τοῦ 1820, ὅτε καὶ ἐξερράγη ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις. Τὸν δὲ Μάρτιον τοῦ 1822 διωρίσθη μέλος τῆς ἐν Σφακίοις κεντρικῆς διοικήσεως, καὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους μέλος τοῦ δικαστηρίου τῶν πολεμικῶν. Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1823 ἐξελέχθη πληρεξούσιος τῆς Κρήτης εἰς τὴν ἐν Ἀστρεὶ Β' Ἐθνοσυνέλευσιν καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς βουλευτὴς εἰς τὸ βουλευτικὸν σῶμα, μεθ' ὃ ἐξελέχθη πάλιν πληρεξούσιος εἰς τὴν ἐν Τροίτζῃ Γ' Ἐθνοσυνέλευσιν, ὅπου καὶ διέμεινε μέχρι τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἐργασιῶν, τῆς.

(1) Ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς συλλογῆς εἰκάζομεν ὅτι ὁ Ζ. Π. κατά-
γεται ἐκ τοῦ χωρίου Μουχτάρων Πεδιάδος.

» Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης ἤρχισε νὰ παραγκωνίζηται. Λιωρίσθη ἀλλεπαλλήλως εἰς μηδαμινὰς σχεδὸν θέσεις εἰς τὰς νήσους Κυκλάδων μέχρι τοῦ 1839, ὅτε πιεζόμενος πανταχόθεν ὑπὸ τῆς ἀχρηματίας καὶ τῶν ἀναγκῶν πολυμελοῦς οἰκογενείας ἐγκατέλιπε τὴν δημοσίαν ὑπηρεσίαν καὶ προσκληθεὶς μετέβη εἰς Πάρον καὶ ἀνέλαβε περὶ τὰς дуομᾶς τοῦ θίου τοῦ τὸ Ἰδασκαλικὸν αὐτῷ ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς μόλις ἔτους, διαλυθέντος τοῦ σχολείου διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τῶν πόρων τοῦ, ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης ἔλαβε θέσιν γραμματέως εἰς τὸ Δημαρχεῖον Ναούσης τῆς Πάρου, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε περὶ τὰ μέσα τοῦ 1845 ἀφείς κληρονομίαν εἰς τὴν πολυμελεστάτην καὶ ἀπροστάτευτον οἰκογένειάν του ἐσχάτην ἀλλ' ἐντιμον πενίαν. Ὁ μακαρίτης, ὡς ἐκ τῆς διηγήσεώς του δύνανται νὰ κρίνωσιν οἱ ἀναγνώσται τῆς Χρυσασκίδος, ἦτο ἀνὴρ εὐθύς λέγων τὴν σκᾶφην σκᾶφην καὶ μὴ ἀρεσκόμενος εἰς τὴν κολακείαν, τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ῥαδιουργίαν, ὅθεν ἐπαθεν ὅ,τι κατημέραν συνήθως συμβαίνει εἰς τοὺς τιμίους καὶ ἀκεραίους ἀνθρώπους· παρηγγελήσθη, ἐλθμονήθη, καὶ ὁ παλαιὸς διδάσκαλος, ὁ πληρεξούσιος τῆς πατρίδος του, ὁ μέχρι τελευταίας πνοῆς μετὰ ζήλου καὶ πίστεως ἐκπληρῶν τὰ ἀνατεθέντα αὐτῷ καθήκοντα, ἀπέθανεν εἰς σκοτεινὴν γωνίαν, πένης, ἄσημος, ἀπηλπισμένος, ἀφοῦ μέχρι τρυγὸς κατέπιε τὸ πικρὸν τῆς δυστυχίας ποτήριον! Ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ εἰς Ἀθήνας νὰ ῥαδιουργήσῃ, νὰ παραστήσῃ τὰ δίκαιά του, νὰ γράψῃ λιθέλλους, ν' ἀπειλήσῃ, νὰ δωροδοκήσῃ· ἦτο λοιπὸν πρὸς Θεοῦ δυνατόν νὰ ἐνθυμηθῇ αὐτὸν τὸ ἔθνος καὶ οἱ κυβερνῶντες αὐτό! ἦτο δυνατόν νὰ δώσωσιν ἄρτον εἰς ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον οὐδὲ ἀνάγκην πλέον εἶχον, οὐδὲ ἐφοδοῦντο!.. Ἄλλοι εἶναι οἱ ἀγωνισταὶ οἱ ὁποῖοι δικαιοῦνται νὰ ῥαφήσωσι καὶ τὴν τελευταίαν ῥαβίδα τοῦ δημοσίου ταμείου, καὶ οἱ ὁποῖοι καὶ θέσεις καὶ τιμὰς καὶ ἀποδοχὰς καὶ προικοδοτήσεις λαβόντες καὶ δις καὶ τρίς, πάλιν εὐρίσκονται ἡδικοιμένοι ὑπὸ τῆς ἀχαρίστου τῶντι πατρίδος, καὶ πάλιν καὶ πάντοτε εἰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἀπόγονοὶ των ἔχουσι καὶ θὰ ἔχωσι δικαιοτάτας ἀπαιτήσεις ἀνταμοιβῆς, περιθάλψεως, μισθοδοσίας,

» Ὁ διδάσκαλος Ζαχαρίας Πρακτικίδης αὐτήκοος καὶ αὐτόπτης γεγόμενος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ τῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν συμβάντων, ἔγραψεν ὅσας ἐδημοσιεύσαμεν σημειώσεις, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν ἴσως κατόπιν εἰς ἔργον ἱστορικὸν σπουδαιότερον· ἀλλὰ διορισθεὶς πληρεξούσιος ἀνεχώρησεν ἐκ Κρήτης καὶ ἐγκατέλιπε τὰς σημειώσεις του εἰς τινα φίλον του, ὅστις ἐρωτηθεὶς κατόπιν ἀπεκρίθη αὐτῷ ὅτι ἀπωλέσθησαν. Μετὰ καιρὸν τὸ μὲν πρῶτον χειρόγραφον, τὸ σχεδίου δηλαδὴ, εὐρέθη εἰς τὴν δημοσίαν βιβλιοθήκην, ὅθεν λαβὼν τις ἐδημοσίευσεν αὐτὸ διὰ τοῦ Φίλου τοῦ Λαοῦ, χωρὶς νὰ ἔχῃ περὶ τούτου οὐδὲν γινῶσιν ὁ τότε ἐν Πάρῳ διαμένων Ζ. Πρακτικίδης, ὅστις καὶ ἔγραψε περὶ τούτου παραπονούμενος καὶ ἀπορῶν πρὸς τὸν συντάκτην τῆς εἰρημένης ἐφημερίδος,

» Τὸ δὲ διὰ τῆς Χρυσασκίδος δημοσιευθὲν ἀντίγραφον τὸ καὶ πληρέστερον τοῦ σχεδίου εὐρέθη μετὰξὺ ἄλλων ἐγγράφων τοῦ ἀποβιώσαντος διδάσκου, ὅθεν περιήλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν. Τὸ ἐξεδόσαμεν δὲ διότι φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ δημοσιεύωνται ὅλα ἀνεξαιρέτως αἱ ἱστορικαὶ πραγματεῖαι ἢ σημειώσεις, αἱ γραφεῖσαι παρ' ἀνδρῶν λογίων ἢ καὶ ἀπλῶς συγχρόνων τῶν ἱστορουμένων γεγονότων».

Θ. Ν. Φ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ

Τοῦ κατὰ τὴν Νῆσον Κρήτην εἰς τε τὰ Χανιά καὶ
Ρέθυμνον συμβάντος πολέμου ὑπὸ τῶν Σφα-
κιωτῶν, Λακιωτῶν, Θερσισιωτῶν καὶ
ἄλλων συμμάχων, κατὰ τὸ 1821
ἔτος τὸ Σωτήριον.

Συγγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Ταπεινοῦ Ζαχαρίου τοῦ ἐκ Χάν-
δακος τῆς Κρήτης, τοῦ εἰς Σφακίᾳ κατὰ τὴν Ἱερὰν
Μοῆν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Θυμιανῆς
ἐπιλεγομένης σχολαρχοῦντος.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ παρελθόντος 1820 ἔτους
ἐστάλη εἰς Χανιά Καλλινικός τις ἱεροδιάκονος, Διδάσκαλος τῆς ἀλ-
ληλοδιδασκτικῆς Μεθόδου, ὅπου συστήσας τὴν σχολὴν του, συνήθροι-
σεν ὀγδοήκοντα παῖδας, διαίρέσας αὐτοὺς εἰς κλάσεις τέσσαρας· ὁ
μισθός του ἦτον διωρισμένος νὰ τῷ δίδεται ἀπὸ τοὺς ἀποστείλαν-
τας αὐτὸν ἐκεῖσε φιλογενεῖς Πατριώτας. εὐδοκίμει οὗτος εἰς τὸ ἔρ-
γον του μὲ μεγάλην τῶν ἐντοπίων εὐχαρίστησιν· ἐσύστησε δὲ καὶ
ἀδελφοὺς τῆς φιλικῆς Ἑταιρίας τοὺς σημαντικωτέρους τῆς πόλεως,
μετὰ τοῦ ἐπισκόπου τῶν ἁγίου Κυδωνίας Κύρ Καλλινίκου, ὅστις
καὶ ὑπερηγάπα τὸν Διδάσκαλον τοῦτον, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν παρέ-
διδεν εἰς τοὺς παῖδας νέαν μέθοδον τῶν Γραμμάτων, ἀγρύπνως
τοῦ ἔργου του ἐπιμελούμενος καὶ διὰ τὴν σωφροσύνην, ἣτις, μᾶλλον
τῆς προκοπῆς ἐστόλιζε τὸ ὑποκείμενόν του. Ἄλλ' ὃ τὰ καλὰ πάν-
τα ἀνατρέπων κάκιστος φθόνος, ἔλαβε συνεργὸν καὶ εἰς τὴν ἀνατρο-
πὴν τοῦ Ἱεροῦ τούτου χρήματος τὸν διερμηνέα τῆς Πόλεως Ἀποστο-
λάκην, ὅστις φύσει μισοχριστιανὸς ὢν, καὶ αἰσχροκερδέστατος, ἐζή-
τει νὰ εὕρῃ μικρὰν αἰτίαν, εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς κατὰ τῆς σχολῆς
ἐκείνης καὶ τοῦ Διδασκάλου, καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν του ἐπαράτους
σκοποὺς του, τῆς ὁποίας καὶ ἐπέτυχεν, ὥς κατωτέρω δηλωθήσεται.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου τοῦ παρόντος ἔτους ἦλθεν εἰς
Σφακίᾳ Νικόλαός τις Πατριώτης, Καρατζᾶς τὸ ἐπώνυμον, ἀπόστο-
λος τῆς φιλικῆς ἑταιρίας, τὸν ὁποῖον ὑπεδέχθησαν τινὲς τῶν ἐνταῦ-
θα Προϋχόντων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐσύστησεν εἰς τὴν ἑταιρίαν, ἀπο-
καλύψας εἰς αὐτοὺς τὸ πρὸ πολλοῦ ἀπόκρυφον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερί-
ας τοῦ γένους ἑγχείρημα, μὲ βεβαίαν πληροφορίαν τοῦ ὅτι ἦτον ἔ-
τοιμον τὸ πλοῖον νὰ σταλθῇ ἐπίτηδες ἐφωδιασμένον ἀπὸ κάθε εἶδος
πολεμικῶν ἐφοδίων, εἰς βοήθειαν τῶν Σφακιῶν· αὕτη ἡ ὑπόσχεσις

ἐνεψύχωσε τὰ μάλιστα τοὺς Σφακιώτας, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν νὰ εὐρώσιν ὅσον τάχιστα τὸν ἐπιτήδειον καιρόν, εἰς τὸ νὰ κινήσωσι τὰ ὄπλα κατὰ τῶν τυράννων, καὶ νὰ ἐκδικήσωσι τὸ αἷμα τῶν προγόνων τῶν.

Ἀγαθῇ τύχῃ ἐλιμενίσθησαν περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἀπριλίου εἰς Σφακία καὶ δύο πλοῖα τὰ ὅποια ἔφερον ἐκ Σμύρνης βαρούτιν βαρέλλια 200 ὁμοῦ μὲ μολύβι ἀρκετὸν· τοῦτο τὸ τυχερὸν ἐπροξένησε μεγίστην τὴν χαρὰν καὶ ἐμψύχωσιν εἰς τοὺς Σφακιώτας· ὅθεν διὰ τῆς προτροπῆς τοῦ διαληφθέντος Νικολάου, ἄρχισαν νὰ κατασκευάζωσιν εὐθύς καὶ φυσέκια, ὁμοῦ καὶ ἄλλας μικρὰς, ἀποσκευὰς τοῦ πολέμου, περιμένοντες καθήμεραν καὶ τὸ ὅποιον ὁ Ἀπόστολος τοῖς ὑπεσχέθη πλοῖον, ὅπου ἐπίτηδες τοῖς ἤθελε σταλθῇ παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου Αὐθέντου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, τοῦ ὁποίου ἡ λαμπρά φήμη ἠκούετο τότε, ὅτι εἶχεν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Ρούμελης, προχωρῶν κατὰ τῶν τυράννων τὰ μέγιστα!

Ὁ εἰς Ρέθυμνον ἐξουσιάζων Ὁσοῦμᾶν Πασσᾶς, μαθὼν, δὲν ἤξεύρω πόθεν, περὶ τοῦ εἰς Σφακία ἐλθόντος βαρουτίου, ἄρχισε νὰ λαμβάνῃ ὑποψίας κατὰ τῶν Σφακιωτῶν. Ὅθεν ἔστειλε πουργιουρτοῦ νὰ τῷ σταλθῇ ὅσον καὶ ἂν ἦτον· οἱ Σφακιῶται προφασισθέντες ὅτι ἦτον μόνον 30 βαρέλλια, τῷ ἔστειλαν 20 καὶ οὕτως ἔδειξεν ὅτι κατεπραῦνθη πρὸς καιρόν· πλὴν αἰέποτε ἐμελέτα τὸν ἐξολοθρευμὸν τῶν.

Τῇ 17 Μαΐου διαβληθεὶς πρὸς τὸν βεζύρην τῶν Χανίων ὁ Διδάσκαλος Κύρ Καλλίνικος, μετὰ τοῦ ἀγίου Κισσάμου κύρ Μελχισεδέκ, ὅτι ὁ μὲν παρέδιδε τὴν εὐρωπαϊκὴν τάξιν τοῦ πολέμου εἰς τοὺς παῖδας, ὁ δὲ περιήρχετο τὴν ἐπαρχίαν του, κινῶν τὸν λαὸν τῶν Χριστιανῶν εἰς ἀποστασίαν, ὡς καὶ τοὺς Πελοποννησίους οἱ ἐκείνων Προὔχοντες (τότε γὰρ ἤρχισε νὰ ψιθυρίζηται ἐδῶ ἡ ἐκείνων ἀποστασία) ἔγιναν καὶ οἱ δύο παρανάλωμα τῆς κακίας τοῦ καλοῦ Διερμηνέως Ἀποστολάκη, κρεμασθέντες εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης μὲ ἀνεκδιήγητον κῆταισχύνην τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου. Μετ' αὐτῶν δὲ διεβλήθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ ἡ εὐλογημένη Μανωλάκενα Κυρία Μαρία, ἡ δευτέρα Σάρρα εἰς τὴν φιλοπτωχείαν, ὅτι ὑπερασπίζετο τὸν διδάσκαλον καὶ διὰ νὰ τῇ δοθῇ ἡ ἄφεσις τοῦ ἐγκλήματος ἐπλήρωσε μετὰ τοῦ υἱοῦ της Κωνσταντίνου 10,000 γρ. ὡς παρὰ τινῶν ἐντοπίων ἐμάθομεν.

Τῇ 10 Ἰουνίου ἐλιμενίσθη εἰς Λουτρόν, λιμένα τῶν Σφακιῶν, τὸ παργαντῖνο τοῦ Καπετάν Θεοδώρου Κανταρτζόγλου Κασσίου, μὲ σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, καὶ 70 στρατιώτας, διὰ τοῦ ὁποίου ἐστάλησαν εἰς βοήθειαν τοῦ γένους παρὰ τῆς ἐκεῖσε Καγγελαρίας, ρύζι καὶ κουκκία, καὶ τινὰ τόπια πανὶ ἄσπρον, γρ. 5,216: τὰ ὅποια παραλαβόντες οἱ ἐνταῦθα προὔχοντες μετὰ μεγάλης χερᾶς, τῷ ἔδωκαν ὁμολογίαν ἐσφραγισμένην μὲ τὴν κοινὴν τοῦ Καστελλίου σφραγίδα εἰς ἀσφάλειαν· οὗτος ἔλαβε παρὰ τῶν ἰδίων καὶ 30 βαρέλλια βαρούτιν λόγῳ φιλοτιμίας· ἔδωκεν ἔπειτα ὑπόσχεσιν ἔγγραφον, ὅτι εὐθύς θέλει ἐπιστρέψῃ εἰς Κάσσον, καὶ νὰ ἀποστείλῃ ἱκανὰ πλοῖα, διὰ πλόκον τῶν Χανίων καὶ Ρεθύμνου, λαβὼν ἕτερον ἐνσφράγιστον παρὰ τῶν ἰδίων προὔχόντων, μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς

Κρήτης νά λάβωσιν οἱ Κάσσιοι εἰς τήν ἐξουσίαν των τὰ μέρη τοῦ Κάστρου· εἶπεν ὅτι ὁ Ἑλληνικός ἡμῶν στόλος ἔκαυσεν ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ ἓν δελῖνι· τὰ δέ λοιπὰ κατέφυγον εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Τῇ 14 τοῦ ἰδίου ἐσυστήθη εἰς τὸ αὐτὸ λουτρόν ἡ Κοινὴ Καγγελαιρία, τῆς ὁποίας Προὔχοντες διωρίσθησαν μὲ κοινήν ψῆφον ὁ Κ. Ἀνδρέας Κριαρᾶς. Χ. Ἰωάννης Πολάκης, (ἄνδρες παλίμβουλοι καὶ φιλάρπαγες) Γεώργιος Κουλέτος, καὶ Νικόλαος Ἀνδρεολάκης, ἀνωπολῖται ἅπαντες. Γραμματικὸς δὲ Δημήτριός τις ἐκ Χάνδακος Χ. Ἀθανασίου Φλαμπουριάρης, ἀνὴρ φιλογενής, ὅστις εἶχεν ἔλθῃ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐκ Σπετζῶν εἰς ζήτησιν τῶν αὐταδέλφων του.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ διωρίσθη ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ ὁ Καπετὰν Ἀναγνωστάκης Παναγιώτου, ἀνὴρ τίμιος, καὶ πολὺ διαφέρων τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φιλογένειαν, καὶ ζῆλον τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος· ἀνέβη εὐθύς εἰς τὴν Μαδάραν (ὄρη οὕτω καλούμενα τῶν Σφακιῶν) μὲ 50 στρατιώτας ὃχι διὰ ἐκστρατεῖαν πολέμου, ἀλλὰ νά γράψῃ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς μὲ τρόπους πολιτικούς, ἵσως δυνηθῇ νά τοὺς καθησυχάσῃ πρὸς καιρόν, διὰ προτροπῆς τῶν ἀγάδων τῶν Χανίων, ἕως οὗ ἤθελε φθάσῃ διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης δύναμις τῶν σπετζοῦδραίων, κατὰ τὰς πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν σταλείσας ἐγγράφους ὑποσχέσεις των. Ἐξελέγη δὲ μετ' αὐτοῦ ἀρχηγὸς καὶ ὁ τιμιώτατος Κύρ Γεώργιος Δασκαλάκης, ὁ καὶ τζελεπῆς λεγόμενος, ἀνὴρ οὗτος ὑπερέχων πάντων τῶν ἄλλων Ἀρχηγῶν κατὰ τε τὴν ἀνδρείαν, καὶ τὰ λοιπὰ προτερήματα, ὅσα τοῖς ἀρχηγοῖς εἰσὶ προσήκοντα, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ χωρίον του Ἀνῶπολιν μὲ 70 στρατιώτας, διὰ νά προετοιμάζῃται. Οὗτος εἶχεν ἔλθῃ εἰς Σφακίαν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἐκ τῆς Κάσσου, ἔχων μαζῇ του καὶ στρατιώτας, ἐν οἷς ἦτον καὶ ὁ Γενναῖος Νικόλαος Πελοποννήσιος, τοῦ ὁποίου τὰ ἀνδραγαθήματα εἰς τὰς διαφόρους ὁρμὰς τῶν ἐχθρῶν ἔδωκαν κρότον μέγαν οὐχὶ μόνον εἰς τὴν Κρήτην, ἀλλὰ καὶ ἀπανταχοῦ. Οὗτος (ἂν θέλῃ τις νά ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν, ὥς καὶ ἡ φήμη κηρύττει) ἀνέδειξε τζελεπὴν, τὸν ἀρχηγὸν του τζελεπὴν! Ἄν ἡ δυστυχὴς Πατρίς Κρήτη ἤξιοῦτο ν' ἀπολαύσῃ τοιούτους ἥρωας (ἅς προστεθῇ μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ εὐλογημένος ἥρωας Μιχαὴλ ὁ Κουρμούλης τὸ ἐπώνυμον (1)) δύο μόνας χιλιάδας, ἡλευθεροῦτο τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ εἰς πολλὰ ὀλίγου καιροῦ διάστημα!

Τῇ 15 ἐστάλη γράμμα κοινὸν εἰς τὰς Νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους, καὶ πρὸς τοὺς ἐκεῖ κατοίκους, καὶ πρὸς τοὺς εὕρισκομένους πατριώτας, εἰς ζήτησιν παντὸς εἵδους βοηθείας.

Τῇ 16 ἐξελέγη ἀρχηγὸς τρίτος ὁ Κ. Ἀναγνώστης Ψαρουδάκης, εἰς τὰ χωρία Λιβανιανὰ καὶ Ἀγίαν Ρουμέλην διὰ νά λάβῃ τοὺς ἐκεῖ ἐγχωρίους Σφακιώτας, καὶ ν' ἀνέβῃ εἰς τὸν Ὀμαλόν, σύνορον τοῦ Σελίνου, εἰς φύλαξιν τῶν Σφακιῶν μετ' αὐτοῦ διωρίσθη καὶ δὸς ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ, ὁ Ἰωάννης Κουλέτος, ὅστις ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του τοὺς ἐγχωρίους τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ Ἀράδενας.

(1) Οὗτος ἦτον Τοῦρκος μετὰ τοῦ αὐταδέλφου του καὶ ἄλλων ἐγχωρίων του εἰς τὸ φαινόμενον. Τυχὼν δὲ τοῦ ποθουμένου καιροῦ, κατέφυγε μετὰ πάντων εἰς Σφακίαν, στερηθεὶς τῶν ὑπαρχόντων καὶ μαλικιανέδων του διὰ τὸν ζῆλον τῆς πίστεως, ὥς 500 πούγγειων τιμῆς,

Τῇ 17 ἐκλέχθησαν ἕτεροι δύο ἀρχηγοί, Καπετὰν Θεόδωρος Καρνάλης ἀνωπολίτης, εἰς τὰ ἐκεῖσε χωρία, Γύρον καὶ Λιμνιά, καὶ ὁ Καπετὰν Ἀνδρέας Παπαῖ Μιχαήλ ἐπὶ τῶν ἐγχωρίων τοῦ ἀγιοῖω-
αννιτῶν, ὅστις καὶ κατέθεσεν εὐθὺς εἰς τὴν Καγγελαρίαν, εἰς βοή-
θειαν τοῦ γένους 1647 γρ, διαμερίσας καὶ εἰς τοὺς ἀόπλους στρα-
τιώτας τοῦ 17 σολτάτους, ἐξ ὧν εἶχεν εἰς τὸ πλοῖον του, καὶ εἰς
τὰς κατὰ καιρὸν περιστάσεις ἱκανὴν βαρούτην εἰς φισέκια διαμερί-
ζων εἰς αὐτοὺς, τὰ ὅποια προηγόρασεν ἐξ ἰδίων γροσίων· οὗτος μό-
νας 10 ἡμέρας ἐκ διαλειμμάτων ἔλειπεν ἐκ τοῦ πολέμου, εἰς ἐπίσκε-
ψιν τοῦ πλοίου του, κοπιάσας μᾶλλον τοῦ συναρχηγοῦ του Θ. . .

Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐγένινεν ἐκλογὴ καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν
εἰς τὴν χώραν τῶν Σφακίων, οἵτινες ἦσαν καὶ πρότερον προὔχοντες·
ὕστερον δὲ ἐγένιναν καὶ μέλη τῆς φιλικῆς ἐταιρίας. Τούτων δὲ πρῶτος
ἦν ὁ γενναῖος Ροῦσος Μπουρδουμπάκης, βος δὲ ὁ Μιμῖκος, καὶ τρί-
τος ὁ Γεώργιος Πολογιαννάκης· οὗτοι διεσπάρησαν εἰς διάφορα μέ-
ρη μετὰ τῶν στρατιωτῶν των, εἰς φύλαξιν τῆς ἀπὸ Ρέθεμνον ὑπο-
πτευομένης εἰς Σφακία ὁρμῆς τῶν ἐχθρῶν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἥτοι τῇ 17 μετὰ τὸ προσκύνημα τοῦ μπαῖραμί-
ου των, ἐξώρμησαν ἐκ τῶν Χανίων 300 ἐχθροί, καὶ φθάσαντες ἐ-
ξαίφνης εἰς ἓν χωρίον, Λούλου λεγόμενον, ἤτοιμάζοντο νὰ κατακαί-
ωσι τὰ πλησίον χωρία. Ἀλλ' ὁ γενναῖος τζελεπῆς προλαβὼν τὴν
ὁρμὴν των, καὶ φονεύσας 4, ἐφυγάδευσε τοὺς λοιπούς.

Τῇ 18 ἐστάλη ὁ Κ. Ἀναγνώστης Πωλάκης μὲ τὸ περγαντίνο
του εἰς τὰς νήσους, εἰς ἐξαγορὰν πολεμικῶν ἐφοδίων καὶ σύναξιν
στρατιωτῶν. Τότε ἐπανέστησαν καὶ οἱ γενναῖοι Λακιῶται, Θερισιῶ-
ται, καὶ Κεραμιανοί, καὶ φονεύσαντες 14 Τούρκους ἐγχωρίους των,
κατέφυγον πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς Τζελεπὴν, καὶ Ἀναγνώστην Πανα-
γιώτου.

Τῇ 19 ἐξεστράτευσεν ὁ ἀρχηγὸς Ἰωάννης Κουλέτος, ὁρμή-
σας εἰς τὸ Ἐμπρὸς νερὸν (χωρίον τοῦ Ἀποκορώνου)· ἀλλ' οἱ ἐχ-
θροὶ φοβηθέντες τὴν αἰφνίδιον τῶν στρατιωτῶν μας ὁρμὴν, δὲν ἀντε-
στάθησαν ὀλοτελῶς, ἀλλὰ τραπέντες εἰς φυγὴν, ἐκρύβησαν 100 οἱ
γενναιότεροι εἰς τὸν δυνατώτατον πύργον τοῦ Ἀληδάκη, ὅστις ἦτον
εἰς τὴν ἄκραν τοῦ χωρίου ὠχυρομένος μὲ πυργιάρας, τὸ μὲν ὕψος
ὡς 30 ὀργυίων τὸ δὲ πλάτος τοῦ τοίχου ἔχων 14 ποδῶν· οἱ στρατι-
ῶται ἀφ' οὗ κατέκαυσαν τὰ εἰς τὸ χωρίον ἐχθρικά ὀσπήτια, στρα-
φέντες, τὸν ἐπολιόρκησαν, ρίπτοντες καθημέραν καὶ κανόνια τὰ
ὅποια ἀνεβίβασαν ἐκεῖ ἐκ τῶν εἰς τὸ Λουτρόν εὕρισκομένων πλοίων.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠλευθερώθη καὶ ὁ τίμιος σταυρὸς ἀπὸ τὸ χω-
ρίον Ἀλικιανοῦ, ἀπὸ τοὺς ἐγχωρίους, οἵτινες τὸν εἶχον κεκρυμμέ-
νον πρότερον. Τότε ἐπατήθησαν καὶ τὰ χωρία, Νεῖπος, Ράμου, καὶ
Ἀρμένοι, ὅπου ἐφονεύθησαν 2 ἐχθροί· ἔφυγον δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν
καὶ 300 χριστιανοὶ ἀπὸ τὰ πλησίον χωρία τῶν Χανίων καὶ ἀνέβησαν
εἰς τὴν Μαδάραν.

Τῇ 20 πρὸς τὸ ἑσπέρας ἐγίνη πόλεμος αἰφνίδιος εἰς τὰς Κα-
λύβας, καὶ ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ 23 χωρὶς τινα βλάβην τῶν στρατιω-
τῶν μας.

Τῇ 21 ἐξηκολούθησεν ὁ πόλεμος εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ ἐφο-

νεύθησαν ἀπὸ μὲν τοὺς ἐχθροὺς 21 ἀπὸ δὲ τοὺς ἰδικοὺς μας 5, ἔλαβον καὶ ἐχθρικὰς σημαίας 5.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Λουτροῦ ἡ εἰς τὰς κοινὰς ὑπηρεσίας τοῦ γένους διορισθεῖσα γουλέτα τοῦ Κ. Χ. Νικολάου Μαλενδράκη Σφακιώτου ἀπὸ Σπέτζας καὶ ἔφερεν ὄπλα καὶ κανόνια 6 ὁμοῦ μὲ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια. Ἐφονεύθησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπὸ 2 στρατιώτας μας 3 ἐχθροὶ εἰς τὸ χωρίον Βρύσες. Ἡ ἰδία γουλέτα ἔφερε τότε βαρούτην ὀκ. 100 καὶ σολτάτους 10, ἀποσταλθέντα παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου καὶ φιλογενεστάτου ἡμῶν αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Δημητρίου Ὑψηλάντου ἀπὸ Πελοπόννησον εἰς βοήθειαν.

Τῇ 22 ἐπατήθη ὁ Πρασὲς ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ Ἀναγνώστου Ψαρουδάκη· ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ λαβόντες τὴν εἶδησιν ἔφυγον, ἀφήσαντες ζῶα ἱκανά, καὶ ἄλλας ἀποσκευὰς τὰς ὁποίας μετὰ τῶν ζώων ἔλαβον οἱ στρατιῶται μας.

Τῇ 23 ἐγένη πόλεμος κάτωθεν τοῦ χωρίου Λούλου· οἱ ἐχθροὶ ἦσαν 1200, οἱ δὲ ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ Τζελεπῆ στρατιῶται μας 300, ἡ μάχη ἐστάθη δυνατὴ· μετὰ τὴν παῦσιν ἔλαβον 9 φονευμένων ἐχθρῶν τὰ ὄπλα, εὐρόντες καὶ 19 γεγυμνωμένους, τῶν ὁποίων τὰ ὄπλα ἔλαβον οἱ ἐχθροὶ εἰς τὴν χώραν, ὁμοῦ καὶ ἄλλους ἱκανοὺς φονευθέντας, τοὺς ὁποίους ἔθετον εἰς τὰ ζῶα, διὰ νὰ μὴ γυμνῶνται καὶ κατακαίονται ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας, ἐξ ὧν 2 μόνοι πληγωθέντες, ἰατρεύθησαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ κατέφυγεν εἰς τοὺς Κωμητάδες (χωρίον τῶν Σφακιῶν) ὁ εὐγενέστατος καὶ χριστιανικώτατος Διερμηνευτὴς τοῦ Χάνδακος Κύριος Λάζαρος, ὅστις εἶχε κατατρεχθῇ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖσε προὔχοντας καὶ οὐστάδες, δι' ὃν πρὸ πολλοῦ ἔτρεφον κατὰ τοῦ νέου τούτου φθόνον, ὅτι τοὺς μὲν χριστιανοὺς ἀείποτε ὑπερασπίζετο τὰ δυνατὰ, αὐτοὺς δὲ κατέτρεχε· κατὰ τοῦ ὁποίου ἔστειλαν μίαν νύκτα εἰς τὰς 4 ὥρας δύο ἀλιτηρίους, τοὺς περιφημοτέρους ζορπάδες, οἵτινες φωνάξαντές τον ἔξωθεν, τοῖς ἀπεκρίθη εὐθύς, ὑποδεχθεῖς αὐτοὺς μὲ τοὺς ὁποίους μετεχειρίζετο πολιτικοὺς τρόπους του, στήσας εὐθύς τράπεζαν, καὶ προσφέρων εἰς αὐτοὺς πᾶν ὃ,τι ἤθελον ζητήσωσι· μετὰ δὲ ὥρας δύο ἀσηκωθέντες εἰς φυγὴν τῷ ἔρριψαν ἓν πιστόλι κατὰ τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ, τὸ ὁποῖον τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ ἔκαυσε μόνον τὰ ροῦχα ἕως τοῦ ἐσχάτου χιτῶνος, ἐκεῖνον δὲ οὐδαμῶς· πιασθέντες ἔπειτα ὑπὸ τοῦ σωματοφύλακός του (γλιασαξῆ) ἐδιώχθησαν· ἐκεῖνος δὲ φυγὼν, κατέφυγεν εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρίφη τίνος (χριστιανοῦ καὶ τούτου ἐν τῷ κρυπτῷ) ὅστις καὶ ἐνδύσας αὐτὸν μεθ' ἡμέρας τινὰς γυναικεῖα ἐνδύματα, ἔφυγάδευσε· αἱ εἰς τοὺς δρόμους πολυήμεροι ταλαιπωρίαι του σιωπῶνται πρὸς τὸ παρόν, διὰ τὴν τοῦ συγγράμματος συντομίαν· φαίνεται ὅτι αἱ ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν ἀκατάπαυστοι δεήσεις τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἔπαυσεν ὑπερασπιζόμενος, εἰσακουθεῖσαι, τὸν ἐλύτρωσαν τοῦ ἐπακολουθήσαντος αὐτῷ θανατηφόρου κινδύνου· ἔφυγεν ἔπειτα διὰ τὴν Κάσσον εἰς παρακίνησιν τῶν Κασσίων, τοῦ νὰ στείλωσιν ἄνευ ἀναβολῆς τὰ πλοῖα τῶν εἰς πλόκον τῶν Χανίων ἀγκαλὰ νὰ ἐζητήθῃ σφοδρῶς ὑπὸ τοῦ βεζύρη, πλὴν καταφυγῶν

εἰς τὴν εὐλογημένην οἰκίαν τοῦ Κουρμούλη, ἐλυτρώθη,

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐπατήθησαν τὰ Τζικαλαριὰ καὶ Νεροκούρου, καὶ λυτρωθέντες οἱ ἐγχώριοι χριστιανοὶ κατέφυγον εἰς τὴν Μαδάραν, τὸ κοινὸν καταφύγιον· ἐπατήθη δὲ καὶ τὸ ἡμῖς μέρος τοῦ Ἀποκορώνου· ἐστάλη δὲ τότε καὶ ἡ ἄνωθεν γουλέτα τοῦ Χ. Ν. εἰς Συγγιλιούς, Τζηρίγο, καὶ ἄλλας νήσους, φέρουσα γράμματα ζητοῦντα παρὰ τῶν φιλογενῶν πατριωτῶν παντὸς εἵδους βοήθειαν. Μὲ τὴν ἰδίαν ἐστάλησαν καὶ ἰδιαίτερα γράμματα πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον Πρίγκιπα Κύριον Δ. Ὑψηλάντην, καὶ πρὸς τὸν ἐντιμότατον καὶ φιλογενέστατον Κ. Λάζαρον Κουντουριώτην εἰς Ὑδραν, παρὰ πάντων τῶν προύχόντων καὶ ἄλλων χριστιανῶν παρευρεθέντων τότε, οἵτινες ἐζήτουν τὸν ποθοῦμενον ἀρχηγόν, καὶ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια, ὁμοῦ μὲ στρατιώτας.

Τῇ 24 ἐγίνη πόλεμος εἰς τὸ Σπήλι, (χωρίον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λάμπης) ὅπου ἦν ὁ γενναῖος Ροῦσος, φονεύσας ἐχθροὺς 18 μετὰ τῶν στρατιωτῶν του, χωρὶς βλάβην τινός.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐκυρίευσαν οἱ ἡμέτεροι καὶ τὸν λοιπὸν Ἀποκόρωνα.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξεστράτευσεν ὁ βεζύρης τοῦ μεγάλου κάστρου τοῦ Χάνδακος μὲ 12.000 στρατὸν διὰ Σφακίᾳ· εἰς δὲ τὰ Χανία ἐφόνευσαν οἱ ἐχθροὶ 15 χριστιανούς.

Τῇ 25 ἀναβάντες οἱ ἐχθροὶ εἰς τὰ χωρία Λάκκους, Μεσκλά, Ὀρθοῦνι καὶ Μονοσκαφίδια, τὰ κατέκαυσαν. Ἀνέβη δὲ καὶ ὁ Κ. Α. Παναγιώτου εἰς τὸν Ὀμαλόν, σύνορον τοῦ Σελίνου, εἰς φύλαξιν τῆς ὁρμῆς τῶν ἐχθρῶν. Ἐγίνη δὲ καὶ μάχη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς Χανιώτας, εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην, ὅπου ἔπεσον 30 χωρὶς βλάβην τῶν ἰδικῶν μας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔφθασεν ἐκ τῶν Κασσίων πλοίων 8 εἰς τὸ ἀκρωτήριο (τόπος οὗτος περιέχων ὑπὲρ τὰ 15 χωρία πλησίον τῶν Χανίων), ἔλαβον εὐθὺς τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς οἱ Κάσσιοι καὶ τοὺς ἐπέρασαν εἰς ταῖς Καλύβες· ὅτι ἦτον ἐλευθερωμένος ὁ Ἀποκόρωνας,

Τῇ 26 ἐγίνη μάχη εἰς τὸ Σέλιον, ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς Ἀνδρέαν Παπαῖ Μιχαήλ, καὶ Ἀναγνώστην Ψαρουδάκην, ὅπου ἐφόνευσαν 15 ἐχθρούς, μέιναντες μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἀβλαβεῖς.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΕΙΣ ΧΑΝΔΑΚΑ, ΚΑΙ ΦΟΝΟΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΕΤΙ ΑΡΧΙΕΡΕΩΝ. ΚΑΙ
ΙΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ὁ βεζύρης μετὰ τῶν λοιπῶν ἀγάδων ὑπεχρέωσαν τὸν ἅγιον Κρήτης κύριον Γεράσιμον μὲ τρόπους πολιτικούς, νὰ γράψῃ εἰς τὰ χωρία πρὸς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς λοιποὺς χριστιανούς, οἵτινες ἦσαν εἰς Κνητουμάντζα, διὰ νὰ συναχθῶσιν εἰς Κάστρον, καὶ νὰ τοῖς ὁμιλήσωσιν εἰς τὸ διβάνιον νὰ καθησυχάσωσι καὶ νὰ μὴ μιμηθῶσι τοὺς Μωραῖτας, καὶ Σπετζοῦδραίους εἰς τὴν ἀποστασίαν, τοὺς ὁποίους ἡ κραταιὰ βασιλεῖα θέλει παιδεύει χωρὶς ἔλεος. Ἡ πανιε-

ρότης του χωρίς νά ἐναντιωθῇ ἔδωκεν ὑπόσχεσιν νά συνάξῃ ὅλους εὐθύς. Ὅθεν ἔστειλε κάποιον καλόγηρον Βαρνάβαν, πρώην μὲν ἀγιορίτην, ὕστερον δὲ ἀγιοταφίτην πρωτοσύγγελον, μὲ γράμματα πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ χριστιανούς, οἱ ὅποιοι καὶ συνάχθησαν. Τῇ 23 Ἰουνίου ἐγίνε σύνοδος εἰς τὴν μητρόπολιν, εἰς τὸν Ναὸν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Μηνᾶ, παροτρυνθέντων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ ιερέων καὶ τινῶν χριστιανῶν, καὶ ὁ ἅγιος Κρήτης μετὰ τῶν ἀρχιερέων ἄρχισε νά ἀναγινώσκη ἐν πουγιουρτοῦ, ἀπεσταλμένον παρὰ τοῦ βεζύρη, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ὠμίλει ἠθικῶς πρὸς τὸν λαὸν νά φυλάττωσι τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πίστιν καὶ εὐπειθειαν, μηδὲ μισοῦμενοι τοὺς ἀποστάτας νησιώτας καὶ μωραῖτας· οἱ ἐχθροὶ καιροφυλακτοῦντες, ὥρμησαν ἐξαίφνης εἰς τὴν μητρόπολιν, καὶ ἀποκλείσαντες τὰς θύρας τῆς αὐλῆς, εἰσέβησαν εἰς τὸν ναὸν μὲ ἀλλалаγμόν, καὶ σηκώσαντες τὰ ὅπλα, φονεύουσι πρῶτον τὸν εὐλογημένον γέροντα ἅγιον Κρήτης, ῥίψαντες ἐπάνω εἰς τὸ ἱερὸν σῶμα τοῦ 13 πιστόλια, χωρίς νά εὐλαβηθῶσιν οἱ ἀλιτῆριοι τὸ σεβάσιον γῆρας του· μετὰ ἐκείνον καὶ τὸν ἅγιον Κνωσσοῦ κύρ Νεόφυτον, τὸν Χερρονήσου κύρ Ἰωακείμ, καὶ τὸν Σητείας κύρ Ζαχαρίαν, τοὺς ἐφημερίους 17 καὶ 5 ἀγιορίτας τῆς ἁγίας Ζώνης, καὶ ἕως 300 παρευρεθέντας χριστιανούς, ἐν οἷς ἔτυχεν καὶ ὁ ἐν ἱατροῖς τὰ πρῶτα φέρων Ἰωάννης Λευθερέος, ὁ καὶ λογοθέτης, τοῦ ὁποίου τὰ ἐξαιρετα προτερήματα νά διηγῆται τις δὲν εἶναι τοῦ παρόντος σκοποῦ, διὰ τὴν συντομίαν ἐκεῖθεν ἔπειτα διασπαρέντες εἰς τὴν πόλιν ἐδίωκον τοὺς λοιποὺς χριστιανούς, φονεύοντες ἀνηλεῶς ὅσους ἀπῆντων εἰς τοὺς δρόμους, ὁποῦ ἀπῆντησαν καὶ τὸν ἅγιον Λάμπης κύριον Ἱεροθέον (ὅστις ἐπήγαινε εἰς τὴν μητρόπολιν διὰ ἀκρόασιν τοῦ πουγιουρτίου), ἔξωθεν τοῦ ὁσπητίου τοῦ Γεωργίου Παυλάκη, γραμματικοῦ τοῦ Μπτερτάρη, πλησίον τῆς μητροπόλεως, φονεύσαντες δὲ καὶ αὐτὸν τὸν εὐλογημένον, μετὰ τοῦ διάκου του, ὥρμησαν καὶ εἰς τὸ ὁσπήτιον τοῦ Γεωργίου, φονεύσαντες καὶ αὐτὸν καὶ ἄλλους 8 τοῦ ὁσπητίου του. Ἐπειτα διασκορπισθέντες εἰς ὅλους τοὺς δρόμους τῆς πολιτείας, ἠκολούθουν τὸν φόνον τῶν χριστιανῶν ὥρας δύο ἡμισυ ἀδιακόπως. Τοῦτο μαθὼν ὁ βεζύρης ἐξέδωκε προσταγὴν μὲ ἀπειλὰς σφοδράς, καὶ ἡσύχασαν· ζητήσας δὲ τοὺς ἐναπολειφθέντας χριστιανούς, εὗρεν ἕως 500 τοὺς ὁποίους ἐπρόσταξε νά ἐνταφιάσωσιν εὐθύς τὰ πτώματα τῶν φονευθέντων ἀρχιερέων, ιερέων καὶ λοιπῶν χριστιανῶν· ἐξ ὧν ὅσους μὲν ἐπρόφθασαν, ἐνταφίασαν, τοὺς δὲ λοιποὺς βιαζόμενοι ἀπὸ τὴν Κουστωδιάν, ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ σκευὴ τῶν ἐκκλησιῶν ἀρπάσαντες, τὰ διμερίσθησαν οἱ τρισκατάρατοι, τὰ ὁποῖα ἦσαν ὑπὲρ τὰς 100 κανδύλας ἀργυρᾶς, Εὐαγγέλια ἡργυρωμένα, 6 ἱερὰ ποτήρια ἀργυρᾶ. ζυγιάς 5, θυμιατήρια ἀργυρᾶ 6 καὶ ἄλλα ἱερὰ ἄμφια... ὅσα δὲ ἔλαβον ἐκ τῶν τοῦ ἁγίου Κρήτης ὑπαρχόντων, ἄδηλον. Ἐλαβον δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Ζώνην, τὸν τίμιον σταυρόν, καὶ τὴν ἱερὰν Κάραν τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου Κρήτης, τὰ ὁποῖα ἔφερον οἱ πατέρες ἐκ τοῦ ἁγίου Ὅρους, ἐκ τῆς σεβασμίας καὶ πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, διὰ τὴν εἰς Χάνδακα ἐπικρατοῦσαν δεινὴν πανώλην, τὰ ὁποῖα παρέδωκαν τῷ βεζύρῃ. Ἐκεῖνος δὲ τὰ παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀγγλικὸν Κόνσολον Κύριον Δομένι-

κον, λαβὼν ἀπὸ αὐτὸν ἰδιόχειρον ἐνσφράγιστον μαρτυρικὸν Γράμμα τῆς περιλαβῆς των, διὰ ἰδικήν του ἀσφάλειαν.

Τῇ 24 καὶ 25 τοῦ ἰδίου ἐφόνευσαν εἰς μερικὰ χωρία τοῦ Μαλεβυζίου (ἐπαρχίας τοῦ Κιωσσοῦ) 80 χριστιανούς.

Τῇ 28 καὶ 29 ἐτοιμάσθησαν ἀπὸ Κάστρον 3500 ἐκ τῶν γιανιτζαρέων, διαιρεθέντες εἰς 9 μπαϊράκια, σύροντες καὶ 4 κανόνια, καὶ ἐφθασαν εἰς Ρέθεμνος μετὰ δύο ἡμέρας δρομαῖοι, ἐπειδὴ προεζητήθησαν πολλάκις ἐξ ἐκείνων εἰς συμμαχίαν. Ἐκεῖθεν ἔλαβον 1800 μὲ 5 σημαίας· ὥστε συνεκροτήθη τῶν δύο τούτων πόλεων ὁ ἐχθρικός στρατὸς ἀπὸ 5300 οἱ ὅποιοι ἄρχισαν εὐθὺς τὸν δρόμον τοὺς κατὰ τὰ Σφακία.

Τῇ 3 Ἰουλίου ἀνέβη μὲ ὁρμὴν ἡ πληθὺς αὕτη τῶν ἐχθρῶν εἰς Καλλικράτην, πρῶτον χωρίον τῶν Σφακίων, καὶ δύσβατον ἥεις τὴν εἴσοδον, ὅπου δὲν εὔρον εἰμὴ 50 φύλακας, οἱ δὲ λοιποὶ ἦσαν διασκορπισμένοι εἰς τὰ χωρία, γυμνώνοντες τοὺς χριστιανούς καὶ ἀρπάζοντες τὰ ζῶα καὶ πράγματά των δυναστικῶς, καὶ φέροντές τα εἰς τὰ ἰδικὰ των χωρία. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ εὐρόντες ἀνεμπόδιστον τὴν εἴσοδον, ὥρμησαν καὶ ἔκαυσαν τὸ χωρίον, προχωρήσαντες καὶ εἰς τὸ Ἀσφέντου τὸ ὁποῖον κατέκαυσαν· δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν ὁρμὴν των οἱ Θερισιδῶται ὁποῦ ἔλαβον τὴν εἴδησιν, καὶ ἔτρεξαν εὐθὺς ἀπὸ τὸν Ὀμαλόν, ὅπου ἐφύλαττον, ὄντες ὀλίγοι· ὅθεν ἐτραβήχθησαν τῇ 4 τοῦ ἰδίου εἰς χωρίον Μουρῇ. Καὶ μείναντες πάλιν οἱ ἐχθροὶ ἀνεμπόδιστοι, κατέβησαν εἰς τὸ Ἀσκήφου, τῇ 5 τοῦ ἰδίου, καὶ κατέκαυσαν ὅλα τὰ πέριξ χωρία Καρυαῖς, Κοστόν, Ἀμμουδιάρι, Πετρέ, Στραβόραχην καὶ Γωνί.

Τῇ 6 λαβόντες οἱ ἀρχηγοὶ τὴν θλιβεράν ταύτην εἴδησιν, ἔτρεξαν πανταχόθεν μὲ ἐνθουσιασμόν, καὶ περικυκλώσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἐκ τῶν βουνῶν μέσα εἰς τὸν κάμπον δη πρῶτ', ἐφόνευσαν, ὡς εἶπον, ἐπέκεινα τῶν 600, ἔλαβον ἀρκετάς ἀποσκευάς, κανόνια 5 καὶ 200 μουλάρια· ἐφονεύθησαν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας 7. Οἱ ἐχθροὶ βλέποντες ἑαυτοὺς νικωμένους, διεσκορπίσθησαν εἰς τὰ βουνά. Ἦσαν δὲ εἰς τοὺς ἐκεῖ δυσβάτους δρόμους φύλακες τινὲς ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ ἀρχηγοῦ κύρ Ἀνδρέου Παπᾶ Μιχαήλ, ἀγιοῖωαννῖται φυλάττοντες τὴν μετάβασιν τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν φυγὴν των, ὅπου καὶ ἐφόνευσαν πάλιν ἱκανούς, ἀπερνώντας ἐκεῖθεν· οἱ δὲ λοιποὶ ὑπήγασιν εἰς Ρέθεμνον.

Τῇ 7 ἐπρόφθασαν ἀπὸ τὸν Χάνδακα ἀναμέσον Ἀσκήφου καὶ Ἰμπρου, γερλίδες τοῦρκοι 350 μὲ 100 μουλάρια φορτωμένα ἀπὸ τροφᾶς καὶ μονατζιόνας εἰς βοήθειαν τῶν λοιπῶν· περικυκλώσαντες δὲ καὶ τούτους, ἐφόνευσαν ἱκανοὺς πιάσαντες ζωντανούς 43 ὁμοῦ μὲ τὸν κεχαγιάν των, ἄνδρα ἐνδοξον καὶ ἐλλόγιμον εἰς τὴν θρησκείαν του· ὅστις μ' ὅλον ὅτι παρεκάλεσε τὸν ἀρχηγὸν Γεώργιον Πολογιαννάκην νὰ μὴ τὸν θανατώσῃ, δίδωντάς τῳ τὸ ὥρολόγιον καὶ ὄπλα του, τὸ ζῶον ὁποῦ ἐκαβαλίκευε καὶ 200 ρουπιέδες, οἱ ἄτακτοι στρατιῶταί του ὁρμήσαντες, ἐφόνευσαν καὶ ἐκείνον καὶ τοὺς λοιπούς. Ἦταν εὐχῆς ἔργον, ἂν ὁ ἀγᾶς οὗτος δὲν ἐφονεύετο· ἡμποροῦν οἱ ἀσυνεῖδητοι Σφακιῶται νὰ ἀπολαύσωσιν ὑπὲρ τὰ 100 πούγγεια, ἂν τὸν παρέδιδον εἰς τὸν βεζύρην ἀβλαβῇ, καὶ νὰ γίνῃ

ἀνακωχή τῶν ὀπλῶν, ἕως νὰ λάβωσι τὰς ὁποίας ἐπρόσμενον ἀπὸ Μωρέαν, Ὑδραν καὶ Σπέτζαις ὑποσχεθείσας εἰς αὐτοὺς δυνάμεις· ἀλλὰ πόσῃν βλάβῃν δὲν προξενεῖ ἡ ἀνυποταξία ! Διασκορπισθέντες δὲ καὶ οὗτοι ἐκεῖθεν, ἐφονεύοντο ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας εἰς τοὺς δρόμους· αἱ τροφαὶ καὶ μονατζιόνες ὁμοῦ μὲ τὰ 100 μουλάρια ἔμειναν εἰς τὸν τόπον, τὰ ὁποῖα οἱ στρατιῶται διμερίσθησαν, λαβόντες ὅσα ἡδυνήθη ἕκαστος· ἔλαβον καὶ 3 τζαπράζια ἐξ ὧν τὸ ἓν ἐφόρει ὁ εἷς οὐστᾶς τῶν γερλίδων, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔστειλαν γράμμα εἰς τὴν καγκελαρίαν τοῦ Λουτροῦ ἀπὸ χωρίου Κεφαλᾶν, ζητοῦντες βοήθειαν, ὀπλῶν καὶ πολεμικῶν ἐφοδίων διὰ νὰ ἀντιπαλαίωσι τοὺς ἀχαλινώτους Σουδιανούς, νὰ μὴν ὀρμῶσιν εἰς ταῖς Καλύβες· ἀλλὰ. .

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν οἱ ἐγγῶριοι ἀπὸ Λάκκους, ὅλοι 110 μὲ τὸν ἀρχηγὸν Κ. Α. Παναγιώτου.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἠνώθησαν οἱ Θερισιδῶται καὶ Μαλλαξιῶται μὲ τὸν ἀρχηγὸν κύριον Γεώργιον Δασκαλάκην τὸν Τζελεπήν. Ἠνώθησαν δὲ μὲ τὸν ἀρχηγὸν Κ. Ἀναγνώστην Ψαρουδάκην καὶ ἐκ τῶν χωρίων Ἐπανοχωρί, ἀγίας Εἰρήνης, Πρινέ, καὶ Ὁρθοῦνι 71 τὸν ἀριθμόν. Σύμπαντες οὗτοι μετὰ τῶν ἀρχηγῶν ὤρμησαν εἰς τὸν Ὁμαλόν, ὅπου ἔκαμαν μικρὰν μάχην μὲ τοὺς Σελινιώτας, οἱ ὁποῖοι ἐδόθησαν εὐθὺς εἰς φυγὴν διωκόμενοι ἀπὸ τοὺς ῥηθέντας στρατιώτας ἕως εἰς τὴν ἀγίαν Εἰρήνην, πλησίον τῆς Καντάνου.

Τῇ 8 λαβόντες τὴν εἶδῃσιν εἰς Καλύβες οἱ Κάσσιοι, ὅτι ἐπατήθη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τὸ Καστέλλιον τῶν Σφακίων ἕως τὸ Ἀσκήφου, ὑποπτευθέντες μήπως προχωρήσωσι νὰ καύσωσι καὶ τὰ λοιπὰ χωρία, ἔβαλον εἰς τὰ πλοῖα τῶν ὅσους χριστιανοὺς ἠμπόρεσαν, καὶ τοὺς ἐπέρασαν εἰς τὸ νησίον τῶν ἀδωροδοκῆτως· εὖγε τῆς φιλογενείας τῶν ἀνδρῶν τούτων διὰ τὴν διπλὴν τοὺς βοήθειαν !

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς ἀπὸ Μαλλάξαν εἰς τὴν εἰς Λουτρὸν Καγγελारीαν, ἔνθα συνωμίλησε μετὰ τῶν προϋχόντων καὶ τοῦ γραμματέως Δ. Φλ. περὶ καταστάσεως τοῦ παρόντος πολέμου, λαβὼν ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἐφόδια καὶ ἐν κατάστιχον ἄγραφον ἐσφραγισμένον μὲ τὴν σφραγίδα, διὰ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἐν καταστάσει κατωμερίτας χριστιανοὺς, νὰ συνεισφέρωσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν δυνατὴν εἰς τὸ γένος βοήθειαν, καὶ νὰ καταγράψῃ εἰς αὐτὸ ἐνὸς ἐκάστου τὸ ὄνομα, δίδοντάς τω ἐπιτροπικῶς καὶ ὁμολογίαν τῆς περιλαβῆς τῶν, εἰς ἐνδειξιν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν εἰς Χανία ἐν κουρβέτον ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, σάκατευμένον ἀπὸ βόλια· ὁ καπετάνος τοῦ σκοτωμένος καὶ ἀπὸ τοὺς ναύτας τοῦ 40 λαβωμένοι.

Τῇ 9 οἱ ἀρχηγοὶ Κ. Α. Παναγιώτου, Κ. Ἀνδρ. Παπα Μιχαήλ, Κ. Θεόδωρος Καρνάλης μετὰ τῶν γενναίων Λακιωτῶν στρατιωτῶν τῶν, καὶ 60 ἐτέρους τοῦ Τζελεπῆ ἐπάτησαν τὸν Πρινέ, Ἐργαστήρι, Λουκιανᾶ, Σκάφην, Τζαγκαριανᾶ, καὶ φονεύσαντες ἐχθροὺς 5 ὁμοῦ καὶ τὸν περίφημον σαρασκέρην τῶν Κουκλουπασάκην ἀπὸ Κάντανον, ἔφυγον.

Τῇ 10 ἀνεχώρησαν οἱ δύο ἀρχηγοὶ, καὶ ἔμεινε μόνος ὁ Κ. Α. Παναγιώτης διὰ φύλαξιν· μερικοὶ χριστιανοὶ τουρκολάτραι Σελινιδῶται,

ιδόντες τὴν ἀδυναμίαν τῶν στρατιωτῶν μας ἔδωκαν τὴν εἶδῃσιν εἰς τοὺς ἐχθροὺς, οἱ ὅποιοι θαρραλεωθέντες, ὥρμησαν εὐθὺς ἐναντίον των 600, τοὺς ὁποίους μὴ δυνηθέντες νὰ ἀντιπαλεύσωσιν ἔφυγον· καὶ εὐρόντες τὴν ἄδειαν οἱ ἐχθροί, εἰσέβησαν ἀκωλύτως εἰς τὸν Ὀμαλόν, (κάμπον πλησίον τοῦ Σελίνου), κατακαύσαντες τὸν τόπον καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐκεῖ παμπληθεῖς στάχους τῶν καρπῶν, τοὺς ὁποίους οἱ στρατιῶται τόσον καιρὸν ἐφύλαττον.

Τῇ 12 ἔφθασεν ἡ εἶδῃσις αὕτη εἰς τὴν Μαλλάξαν. Ὁ γενναῖος ἀρχηγὸς Τζελεπῆς μετεχειρίσθη εὐθὺς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα· ἔλαβε μαζί του 300 στρατιώτας φορτωμένους ξύλα, καὶ φθάνοντας ἔξωθεν τῶν Χανίων, ἔβαλον φωτίαν, εἰς τὰ Μεζαρλίκια, καύσαντες καὶ ἓνα τουρμπέν ἐνὸς ἀγίου τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν, ἔρριψαν δὲ καὶ πλῆθος τουφεκίων εἰς τὴν πόρταν τῶν Χανίων, ὥστε οἱ Χανιώται ἔλαβον τοσοῦτον φόβον, ὅπου ἀνέβησαν εἰς τὸ τεῖχος σύμπαντες μὲ μέγαν ἀλλалаγμόν, ρίπτοντες καὶ κανόνια, τὰ ὁποῖα ἀκούσαντες οἱ Σελινιώται ἔφυγον εὐθὺς, τρέχοντες εἰς Χανία, καὶ ἔμειναν οἱ στρατιῶται μας ἐλεύθεροι. Εἰς τοῦτο τὸ στρατήγημα ὑστερήθημεν ἐνὸς μόνου στρατιώτου· ὁ δὲ γενναῖος Τζελεπῆς ἐστράφη πάλιν εἰς τὸν ὁποῖον ἐφύλαττε τόπον.

Τῇ 13 ὑπῆγεν ἡ ἀγιορουμελήτικη γουλέτα εἰς τὸ Σέλινο, καὶ πατήσαντες ἐν μετόχιον, τὸ ἐγύμνωσαν, φονεύσαντες καὶ ἓνα ἐχθρόν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγίνη ἀπόφασις εἰς Χανία, νὰ ἀρματωθῇ τὸ καράβι τῶν Γιαβάσιδων, καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς Λουτρόν νὰ κατακαύσῃ τὰ ἐκεῖ εὐρισκόμενα εἰς τὸν λιμένα 22 πλοῖα· ζητήσαντες ὅμως 60 πουργεῖα νὰ τοῖς μετρηθῶσι πρῶτον, μετεμελήθησαν, καὶ ἔμεινε τὸ ἔργον τοῦτο ἀνενέργητον· ἂν ἤθελε γίνῃ ἡ συμφωνία, καὶ νὰ φθάσῃ ἐξαίφνης τὸ ἐχθρικὸν τοῦτο πλοῖον, τὰ κατέκαιεν ἐξάπαντος, διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ δειλίαν τῶν ἐντοπίων, οἱ ὅποιοι δὲν ἐτόλμησαν οὐδέποτε νὰ καταβάλωσι γρόσια, διὰ νὰ τὰ ἀρματώσουν, ἀλλὰ τὰ ἐφόρτωναν μόνον ἀπὸ τὰ λάφυρα τῶν ἐχθρῶν. καὶ τὰ τῶν χριστιανῶν τῶν κατωμεριτῶν πράγματα, ὅπου οἱ εἰς τὸν στρατὸν ἀκολουθοῦντες στρατιῶται μετὰ δυναστείας ἤρπαζον· καὶ ταῦτα οἱ ἐντόπιοι.

Τῇ 14 ἐπατήθη ἐξαίφνης ἡ Ἐπισκοπὴ εἰς Ρέθεμνον ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν Ροῦσον Μπουρδουμπάν, ἐκ τῆς Χώρας τῶν Σφακίων καταγόμενον, ἄνδρα καὶ τοῦτον τίμιον καὶ φιλογενῆ· ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ 16 οἱ σημαντικώτεροι, ἔλαβον οἱ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται Κωμηθιανοὶ 200 πρόβατα, 26 βόδια, καὶ ἄπειρα λάφυρα ἐκ τῶν ὀσπητίων, τὰ ὁποῖα κατέκαυσαν, ὁμοῦ μὲ τὸ ἐκεῖ τζαμίον, καὶ τὰ ἐκεῖ συνηγμένα βιβλία ὀλων τῶν Μουλάδων τῶν πέριξ χωρίων, τὰ ὁποῖα ἐτιμῶντο, ὡς ἔλεγον 200,000 γρ. ἀλλὰ περικυκλωθέντες ἐξαίφνης παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπὸ ἓν ἄγνωστον μέρος ἐκινδύνευσαν.—ὄθεν ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν ἐν πλοῖον Γαλλικὸν εἰς τὰ Θεοδωροῦ.

Τῇ 15 ἦλθεν ἄλλο πλοῖον εἰς ζήτησιν τοῦ Κονσόλου, πλὴν ἀνεχώρησεν ἄπρακτον, μὲ τὸ νὰ μὴν τὸν ἔδωκεν ὁ ἐκεῖσε Βεζύρης.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐστράφη εἰς Χανία ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς μετὰ

τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη, καὶ τούτου ἀρχηγοῦ, καὶ ἔκοψαν τὸ εἰς τὴν χώραν ῥέον νερόν, φονεύσαντες καὶ 3 ἐχθρούς. Τὸ ἔργον τοῦτο ἔδωκεν εἰς τοὺς Χανιώτας τὴν μεγίστην στενοχωρίαν ! Ἔλαβον καὶ τὰ ὅπλα τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν.

Τῇ 16 ἐξελθόντες ἐκ τῶν Χανίων οἱ ἐχθροί, ἔκαυσαν, οἱ ἄσπλαγχνοι, τὸ Ἱερὸν Μοναστήριον τῆς Χρυσοπηγῆς, ἀρπάσαντες καὶ ὅσα εὗρον μικρὰ σκεύη.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐβεβαιώθημεν παρὰ τινῶν χριστιανῶν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ λογαριάζουσι τοὺς στρατιώτας τῶν Σφακίων 30.000 συνιστάμενους ἀπὸ Ἀλβανίτας καὶ Κρήτας.

Τῇ 17 ἔστειλαν γράμματα ὅλοι οἱ ἀρχηγοί, γράφοντες ὅτι ὅλοι οἱ Σφακιῶται ἐδόθησαν εἰς τὰς ἀρπαγὰς καὶ κλοπὰς, καὶ λιποτακτοῦντες, ἀφήκαν μεμονωμένους τοὺς Ῥιζίτας (Λακιώτας, Θερισιώτας καὶ τοὺς λοιποὺς δηλαδὴ) καὶ ἀντιπολεμοῦσι τοὺς ἐχθρούς· οὕτως ἐξηκολούθουν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ πολέμου, ἄχρι τῆς δευτέρας εἰς Σφακίαν εἰσβολῆς τῶν ἐχθρῶν, οἱ περίφημοι εἰς τὴν ἀνδρείαν Σφακιῶται, τὸ ἔργον τῶν!

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ Λουτρὸν κάποιος Χ. Παναγιώτης Γαλατιανὸς Τουρκολάτρης, καὶ ὑπῆγεν εἰς Χανία, φανερῶσας τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀταξίαν τῶν Σφακιωτῶν· τὸ ὁποῖον μαθὼν ὁ ἐκεῖσε βεζύρης, ἔγραψεν εὐθὺς εἰς Ρέθεμνον πρὸς τὸν βεζύρην τοῦ κάστρου, νὰ στείλῃ τὸν βαλὴν τοῦ Ρεθέμνου νὰ ὀρμήσῃ ἄνευ ἀναβολῆς, καὶ ἀφόβως εἰς τὰ Σφακία· τὸν ὁποῖον ἐπρόσταξε σφοδρῶς λέγοντάς τω, ὅτι ἂν δὲν ἔμβῃ νὰ κατακαύσῃ αὐτὸ τὸ Καστέλιον τῶν ἀποστατησάντων Σφακιωτῶν, θέλει τοῦ κόψῃ τὴν κεφαλὴν ἐξ ἀποφάσεως.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐμβῆκε καὶ ὁ Ἀληδιάκης εἰς Χανία. τὸν ὁποῖον ὑποδεχθεῖς ὁ βεζύρης τῶν Χανίων τὸν ἐφόρεσε καπτόν, δίδοντάς τω καὶ 15 χιλ. γρ. διὰ τὴν ζημίαν τοῦ πύργου του, τὸν ὁποῖον ἔκαυσε τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἀρχηγὸς Ἰωάννης Κουλέτος, πέρνοντας καὶ 3 κανόνια προύντζινα, ὁποῦ ἦσαν εἰς αὐτόν· ὁ πύργος οὗτος ἦτον δυνατότερος τοῦ τειχοκάστρου εἰς τὴν οἰκοδομήν· τὸ μὲν ὕψος εἶχε ὀργυιῶν... τὸ δὲ πλάτος τοῦ τοίχου ποδῶν 14 ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ ἀπὸ τοὺς Σφακιώτας, εἰμὴ μὲ μίαν ἀδιάκοπον χρονικὴν πολιορκίαν, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀποσκευῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τὴν πυρκαϊάν ἤρπασαν οἱ καλοὶ Σφακιῶται. Ἐτιμῶντο, ὡς ἔλεγον, 50,000 γρ. Αὐτὰ κατὰ τὴν διαταγὴν τῶν αὐθεντικῶν νόμων ἔπρεπε νὰ φυλαχθῶσιν εἰς μέρος χωριστόν, καὶ νὰ διαμερισθῶσιν εἰς ὅλους τοὺς ἀγωνιζομένους στρατιώτας ἀναλόγως τῆς ἐκάστου ἐκδουλεύσεως ἀλλ' οἱ φιλοδίκαιοι νόμοι τῶν Σφακιωτῶν δὲν ἐθέσπισαν τὸ πρᾶγμα οὕτω πως, ἀλλ' ὅστις ἠδύνατο νὰ ἐπιστηριχθῇ εἰς τὰ ὅπλα του, ἤρπασεν ὅσα ἤρπασεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐθήρευσον ἀνέμους. Καὶ ἐκ τούτων οἱ ξένοι μάλιστα.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὥρμησε πλησίον τῆς χώρας τῶν Χανίων ὁ γενναῖος Τζελεπὴς μὲ τοὺς ὑπ' αὐτόν στρατιώτας, καὶ ἔκαυσεν 8 Μετόχια τῶν ἐχθρῶν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐφθασεν εἰς Χανία ἓν ἀγγλικὸν πλοῖον ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἔφερε 2 Ταταραίους, καὶ τὸν παγκάκι-

στον υἱὸν τοῦ Καλκαντζῆ. Ἐγένη ντονανμᾶς, ὅτι ἡ Ἀδριανούπολις σῶζεται εἰσέτι ἀβλαβής· δὲν ἤνοιξαν ὅμως τὴν πόρταν τοῦ τείχους ἀπὸ τὸ μέρος τῆς στερεᾶς ὅλην τὴν ἡμέραν· τὸ αἴτιον ἄδηλον.

Τῇ 19 ἔφθασεν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἓν πλοῖον γαλλικόν, εἰς ζήτησιν τοῦ Κονσόλου, πλὴν δὲν ἐπέτυχε τοῦ ζητήματος, καὶ ἀνεχώρησεν ἄπρακτον.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐγένη μία μικρὰ μάχη ἀπὸ κάποιον πεντηκόνταρχον Νικόλαον Σουλιώτην εἰς χωρίον Γερίπαν εἰς τὴν ὁποίαν ἔμεινε φονευμένος εἰς ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἐπληρώθησαν 8 χωρὶς βλάβην τῶν ἰδικῶν μας.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐψηφίσθη πεντηκόνταρχος ὁ Κύρ. Ἀναγνώστης Πρωτοπαπαδάκης, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν 5 δεκάρχων, Πόλου τοῦ ἀδελφοῦ του, Μάρκου Μιχαλιδιάκη, Ἀναγνώστου Πιτζικούλη, Μανούσου Γεροπολάκη, καὶ Στεφάνου Ἀνδράκη, Ἀσκηφιωτῶν ἐγγχωρίων του.

Τῇ 20 ὠχυρώθη τὸ λεγόμενον Κάστρον (ἐρείπιον) εἰς Λουτρὸν, ὀνομασθὲν ἅγιος Χαράλαμπος διὰ τὸν ἐκεῖ νεοοικοδομηθέντα Ναὸν τοῦ ἀγίου, διὰ δαπάνη· τοῦ τιμιωτάτου καπετᾶν Ἀναγνώστου Παναγιώτου εἰς τὸ ὅποῖον ἔστησαν 4 κανόνια, ἔχοντες καὶ βόλια...μὲ χαρτουτζία βαρούτην.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐδιωρίσθησαν φύλακες εἰς τὴν καμάραν τοῦ Πετρέ, νὰ φυλάττωσι τὴν ἐκεῖθεν ὁρμὴν τῶν καστρινῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων.

Τῇ 21 ἔκαμαν εἰς Χανία μαντεῖαν οἱ Ἰσραηλῖται καὶ εἶπον εἰς τοὺς Ἀγαρηνοὺς νὰ μὴν ἐκστρατεύωσιν εἰς πόλεμον κατὰ τῶν χριστιανῶν ἄλλας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, εἰμὴ τὴν τρίτην καὶ τετράδην.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀπηρίθμησεν ὁ γενναῖος Τζελεπῆς τοὺς στρατιώτας του, καὶ ἐπλήρωσαν τὸν ἀριθμὸν τῶν 500, ὅλοι ξενοχωρῖται, ὅχι Σφακιῶται· τοὺς ἐπῆρεν εὐθύς, καὶ καταβάντες εἰς ἓν μετόχιον, Κουκουναρᾶν λεγόμενον, πλησίον τῶν Χανίων, τὸ ὅποῖον ἦτον τοῦ περιφήμου Ἀλῆ ἀγᾶ Σοφτᾶ ὀγλοῦ, τὸ κατέκαυσεν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης μέχρι τῆς 26 τοῦ ἰδίου ἔγιναν μάχαι μικραὶ εἰς μέρη διάφορα, εἰς Ὀμαλὸν δηλαδή, Θέρισον, Ἐπισκοπὴν καὶ ἄλλα, πόσοι δὲ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς εἰς αὐτάς ἐφονεύθησαν δὲν ἐδηλώθη εἰς ἡμᾶς,

Τῇ 27 ἔφθασεν εἰς Λουτρὸν ὁ καπετᾶν Παῦλος Χ. Ἰωάννου μὲ τὸ Περγαντίνο του, ὀνομαζόμενον ὁ Χαράλαμπος, ἀπὸ Μονεμβασίαν, ὅστις ἔφερε τὰς ἀκολουθούσας εἰδήσεις· ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἐβγῆκε συνιστάμενος εἰς 30 πλοῖα, ἐξ ὧν ἦσαν ντελίνια 4, φεργάδες 3, ἱμπρίκια 2 τὰ δὲ λοιπὰ ἦσαν καμπανίσια. Ἐκ τούτων τὰ μὲν 22 ἄραξαν εἰς τὰς Κολόνας, τὰ δὲ 8 εἰς τὸ τζαγλί, καὶ Ξάνδασι διὰ νὰ ἐμβάσωσιν ἐχθροὺς καὶ τροφάς· ἔτρεξεν εὐθύς ὁ ἐλληνικὸς ἡμῶν στόλος, ἀφ' οὗ ἔλαβε τὴν εἶδησιν, καὶ φθάνοντες εἰς τὸ τζαγλί, ἔκαυσε τὰ 8 ὅπου εὗρεν ἐκεῖ· ἀπὸ τὰ ὅποια ἦσαν 2 ἱμπρίκια μπεϊλίτικα, καὶ 6 καμπανίσια· τὸ ὅποῖον ἰδόντες οἱ ἀράξαντες εἰς Κολόνας, κόψαντες εὐθύς ταῖς γούμεναις ἐβγῆκαν εἰς τὰ πανιᾶ, καὶ ἐτράβηξαν κατὰ τὴν Κῶ· ἀπέστειλε μὲ τὸν ἴδιον καπετάνιον γράμμα πρὸς τοὺς Σφακιώτας καὶ ὁ ἐκ-

λαμπρότατος Πρίγκιψ Κύριος Ἀλέξανδρος Καντακουζηνός, ἀπὸ Μονεμβασίαν, σημειωμένον τῇ 25 τοῦ ἰδίου μηνός, μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἐπῆνει πρῶτον τὴν ἀνδρείαν τῶν Σφακιωτῶν (ὅτι οἱ φέροντες τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἐκλαμπρότητός του εἶχον πληρώσει τὰς ἐκλάμπρους ἀκοάς του ἀπὸ τὰς ψευδοανδραγαθίας ὁποῦ ἔκαμαν, λέγοντες ὅτι μὲ ὄλην τὴν ὀλιγότητά των ἀπέκλεισαν πλέον τοὺς ἐχθροὺς εἰς Χανία καὶ Ρέθεμνον !) παρακινῶν αὐτοὺς νὰ ἀκολουθῶσι τὸ ἔργον των μὲ τὴν ἰδίαν προθυμίαν καὶ ζῆλον, ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἑαυτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν κατοίκων χριστιανῶν τῆς Κρήτης. (Τάλαινα Κρήτη, εἰς ποίους εἶχες ἐπικειμένους τὰς ἐλπίδας τῆς ἐλευθερίας σου !) ἀπέστειλεν ἡ ἐκλαμπρότης του διὰ τοῦ ἰδίου Κ. Παύλου τότε βαρούτην βαρέλλια 15 ὀκ. 660 καὶ ἓνα σάκκον ὀκ. 91, ὅλη ἡ βαρούτη ὀκ. 751· μπάλας κανονίων 76 μολύβι λάμας 2 ὀκ. 246, τουφέκια 70, χάρμπας 5 καὶ φισέκια 5,110 ἀπὸ Μονεμβασίαν, γράψας ὅτι λυπεῖται διὰ τὴν ὀλίγην αὐτὴν βοήθειαν ὁποῦ στέλλει εἰς Κρήτην, μὲ τὸ νὰ εὔρε τὸ κάστρον ἐκεῖνο ἀδειανὸν ἀπὸ μονατζιόνας· πλὴν ἀφοῦ παραδοθῇ καὶ ἡ Τροπολιτζᾶ θέλει στείλει καὶ ἄλλας μανατζιόνας καὶ στρατιώτας. Β' ὑπόσχεται, ὅτι μετὰ τὴν αἰχμαλώτευσιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου θέλομεν ἰδῇ τὴν νῆσον μας περικυκλωμένην ἀπὸ ἑλληνικὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα θέλει τρομάξουσι τοὺς ἀνάνδρους Τούρκους. Γ' συμβουλεύει τοὺς ἀνδρείους Σφακιώτας νὰ ἔχωσι μετὰ τῶν ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν· ὅτι δι' αὐτῶν ἡμποροῦσι νὰ κατορθώσωσι κάτι καλὸν· καὶ νὰ ἐκλέξωσιν ἐν τῶν δύο, ἢ ἐλευθερίαν ζωῆν, ἢ θάνατον ἔνδοξον. Ἔστειλε καὶ γράμμα ἰδιαίτερον πρὸς τοὺς προὔχοντας τῆς νήσου Μήλου, σημειωμένον τῇ 25 Ἰουλίου, διὰ τοῦ ὁποῖου παρεκίνει αὐτοὺς ὡς καλοκάγαθος πατήρ, νὰ στείλωσι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς Κρητάς τροφάς ἢ δωρεάν, ἢ μὲ πολλὰ ὀλίγην τιμὴν. Οἱ εὐχάριστοι καὶ ἐντιμοὶ προὔχοντες τῆς ἐν Λουτρῷ κοινῆς καγγελαρίας, ἀντὶ εὐχαριστιῶν ὁποῦ ἔπρεπε κατὰ χρέος ἄφευκτον νὰ ἐκφωνήσωσι εἰς τὸν εὐεργέτην των, μετὰ τὴν περιλαβὴν τῆς εἰς αὐτοὺς ἀποσταλθείσης βοηθείας, καὶ τῆς ἄλλης φροντίδος ὁποῦ ἔχει ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους, ἐξεφώνουν ἔκτοτε ἀκαταπαύστως γογγυσμοὺς, δυσφημοῦντες σύμπαντες καὶ τὸ ἐκεῖνον καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ φιλογενεστάτου αὐθέντου Κυρίου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου πανέκλαμπρον ὄνομα, ὅτι δὲν ἐστάθη ἄλλος τις αἴτιος τῆς ἀπωλείας τοῦ γένους μας, εἰμὴ μόνον ἐκεῖνος, θέλων νὰ βασιλεύσῃ ἀνοικειῶς καὶ ἄλλα μυρία, τὰ ὁποῖα δὲν συγχωρεῖ ἡ συνείδησις νὰ περιγράφωνται ἐν μέρει, ὡς ἀηδίας παραίτια.

Τῇ 28 ἦλθεν ἄλλη εἰδησις ἀπὸ Μονεμβασίαν μὲ τὴν γουλέταν τοῦ Κ. Χ. Νικολάου Μαλενδρῆ, ὀνομαζομένην ἅγιος Νικόλαος, μὲ σημαίαν τῆς ἐλευθερίας, εἰδοποιήσαντες αὐτὴν ὁ ἡγούμενος τῆς Ζωοδόχου πηγῆς Κύρ. Ἀνθιμος, μετὰ τοῦ πανοσιολογιώτατου Οἰκονόμου τῆς ἀγίας Τριάδος τῶν Σιναΐτων Κύρ. Νεοφύτου, διὰ γραμμάτων, σημειωμένων τῇ 22 τοῦ ἰδίου, ἀπὸ Ἀστρος τῆς Πελοποννήσου, ὅτι εὐρίσκονται μετὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Πρίγκιπος Κυρίου Δ. Ὑψηλάντου, περιμένοντες νὰ λάβωσι τὴν βοήθειαν ὁποῦ τοῖς ὑπέσχεθη, μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς Τροπολιτζᾶς. Ἐγραφε δὲ τότε ἰδίως

καὶ ὁ Κύρ. Γεώργιος Παπαδάκης ἡμέτερος πατριώτης ἐκ Χανίων, διατρίβων εἰς Σπέτζας, ὅτι τῇ 21 τοῦ ἰδίου ἔφυγον ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνων νήσων (Σπετσῶν δηλ. Ὑδρας καὶ Ψαρρῶν), τέσσαρες ἀπὸ τοὺς σημαντικωτέρους ἄρχοντας, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸν ἐλληνικὸν στόλον, καὶ νὰ ἐμψυχώσωσι τοὺς ἀποσταλέντας εἰς τὸ νὰ καταδιώξωσι τὸν ἐχθρικὸν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις των, καὶ νὰ τὸν κατακαύσωσιν, ἐπαυξήσαντες καὶ τοὺς μηνιαίους μισθοὺς τῶν ἀγωνιζομένων στρατιωτῶν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐστάλη ἕτερον γράμμα ἀπὸ Σιγγιλιῶν παρὰ τοῦ Κύρ. Χ. Τζανάκη, χανιώτου, γράφοντος ὅτι τῇ 16 τοῦ ἰδίου ἔφθασαν εἰς Κωνσταντινούπολιν 3 καράβια Ρωσικά πολεμικά, ἔχοντα καὶ ἓνα ἀξιωματικὸν Ρωσσον, ὅστις ἐπρόβαλεν εἰς τὸν Σουλτάνον τὰ ἀκόλουθα ζητήματα, τῶν ὁποίων τὴν ὑπογραφὴν ἐζήτηε εἰς 8 ἡμέρας. ἂν ὁμως δὲν ἤθελε στέρξῃ νὰ τὰ ὑπογράψῃ τοῦ κηρύττει τὸν ἄφευκτον πόλεμον μετὰ τῆς Ρωσίας· α' ὁ Μωρέας, ἡ Κρήτη, τὰ Δωδεκάνησα, ἡ Κύπρος, ἡ Ρόδος καὶ ἄλλα νὰ δοθῶσιν εἰς τοὺς Γραικοὺς διὰ Πριγκιπάτον· β' ἡ Βλαχομπογδανία, ἡ Στένη, ὁμοῦ μὲ ἄλλα μέρη νὰ δοθῶσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς Ρωσίας, ἡ ὁποία νὰ ἐβγάλλῃ εὐθὺς 34 καράβια πολεμικά νὰ περιέρχωνται τὴν ἄσπρην θάλασσαν, πρὸς διαφένδουσιν τοῦ γένους μας· γ' νὰ μὴν ἡμπορῇ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ θανατώνῃ χριστιανοὺς, ἐκτὸς ἐκείνων ὅπου ἤθελον φονευθῇ εἰς τὸν πόλεμον· τί δὲ ἀπόκρισιν ἔλαβαν, ἄδηλον· ἔγραφεν ἔτι, ὅτι εἰς τὴν αἴν τοῦ Αὐγούστου θέλει γίνῃ συνέλευσις παρὰ τῶν συμμάχων βασιλέων εἰς Βιένναν καὶ ὅτι ὁ σουλτάνος ζητεῖ νὰ στείλῃ ἐλτιζὴν ἰδικόν του. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσίας δὲν εἶχεν ἀπόφασιν νὰ παρουσιασθῇ ἀκόμη κατὰ τοῦ ἀπεινοῦς Σουλτάνου, πλην αἱ περιστάσεις τὸν ὑπεχρέωσαν· ὅτι δὲν ἠδύνατο ὁ εὐσεβέστατος βασιλεὺς νὰ ἀκούῃ πλέον τοὺς καθημερινοὺς φόνους τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους ἔκαμνεν ὁ ἄσπλαγχνος τύραννος! Ἐσημείωνεν ἔτι, ὅτι τὸ Κάστρον τῆς Τριπολιτζᾶς καὶ Κορίνθου λαμβάνουσι τέλος ἕως τὴν 21 τοῦ ἰδίου διὰ τὰ λαγούμια ὅπου κατασκεύασαν ἐκεῖ οἱ φυλάττοντες γενναῖοι Σπαρτιάται (Τζάκονες)· ὁμοίως καὶ ὁ λοιπὸς Μωρέας ἐντὸς ὀλίγου ἐλευθερωθήσεται· ἡ Κρήτη τότε θέλει λάβῃ ἱκανὴν βοήθειαν καὶ πλοίων, καὶ στρατιωτῶν. Τὰ ἐλληνικὰ πλοῖα ὅπου ἦσαν εἰς πλόκον τῆς Μονεμβασίας, θέλουσιν ἔλθῃ εἰς πλόκον τῶν Χανίων. Μετὰ δὲ τὸν ἀφανισμόν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου θέλουσι σταλθῇ πολλὰ ἀπὸ Ὑδραν καὶ Σπέτζαις, κατὰ τὰς ἐγγράφους ὑποσχέσεις τῶν προϋχόντων· ἔλεγεν ἔτι, ὅτι μία φεργάδα ἐχθρική ἐκιαμάρησεν εἰς Χίον 2 πλοῖα ἱμπεριάλικά, καὶ ἀφ' οὗ ἐφόνευσεν ὅλους κατεβύθισε τὰ πλοῖα. Ταῦτα ἔγραφεν ὁ διαληφθεὶς Χ. Τζανάκης, εἴτε δὲ ἀληθῆ ἦσαν, ἢ ψευδῆ, ἄδηλον.

Ἄλλαι εἰδήσεις Σμύρνης, σταλεῖσαι εἰς ἡμᾶς τῇ 16 τοῦ ἰδίου ἀπὸ Τζηρίγο:

Γράφουσιν ὅτι βέβαια ὁ τῆς Ρωσίας Πρέσβυς ἔφυγεν ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν· ἐπειδὴ ὁ Αὐτοκράτωρ του ζητεῖ τὴν Βλαχίαν, Μπογδανίαν, Σερβίαν, Βουλγαρίαν, καὶ νὰ ἀπεράσῃ τὴν ἁρμάδα του τὴν αἴν τοῦ Αὐγούστου, ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Τὰ πραγματευτάδικα πλοῖά του νὰ μὴ πληρώνωσι κανέν δόσιμον, ἢ κουμέρ-

κι εἰς ὅλην τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Σουλτάνου ὅπου ἤθελον ταξιδεύσει, δι' ὁποιονδήποτε πρᾶγμα ὅπου ἤθελον πωλήσει ἢ ἀγοράσει, τὸ ὁποῖον ὁ Σουλτάνος δὲν ἐδέχθη ὀλοτελῶς· ὅθεν βον ὅτι οἱ Κάσσιοι ἔκαυσαν μία φεργάδα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου 48 κανονίων· γον ὅτι ἡ Ὑδρα, Σπέτζαις, καὶ Ψαρὰ ἀρμάτωσαν 18 πλοῖα, μέσα εἰς τὰ ὁποῖα ἐμβήκαν καὶ οἱ περισσότεροι ἄρχοντες, διὰ βοήθειαν τῶν λοιπῶν, με' ἄλλο πλάνον, (;) πρὸς ἀφανισμόν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. "Ἐτι ὅτι ἐβγήκαν Νέμτζικα καράβια τιλίνια καὶ φεργάδες 12, ἱγγλέζικα 16 καὶ φραντζέζικα 42, ἅτινα συμποσοῦνται 70 διὰ τὸν Λεβάντε

Τῇ 28 τοῦ ἰδίου ἐγίνη ἡ αἱματωδεστέρα μάχη πλησίον τοῦ Θερίσου παρὰ τοῦ γενναίου ἀρχηγοῦ Τζελεπῆ, συντροφευμένου ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους Λακιώτας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπεσον ἐχθροὶ 180 τῶν ὁποίων ὅλα τὰ ὅπλα ἐκέρδισαν· ἔλαβον δὲ καὶ μουλάρια 146, κανόνια 2, φυσέκια κασέλας 8 τὰ ὁποῖα ἦσαν 6,800· ἔφυγον δὲ καὶ πληγωμένοι, ὡς εἶπον, ὡς 200. Εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐφονεύθη ὁ Ἀζήζ μπέης, καὶ ἐν τῶν Γερλιαγαδακίων, ὡς περιφημότεροι τῶν Χανιωτῶν εἰς τὴν ἀνδρείαν. Ὁ στρατὸς τῶν ἐχθρῶν εἰς αὐτὴν τὴν μάχην συνίστατο ἀπὸ 4000, οἱ δὲ περὶ τὸν Τζελεπὴν 1800 χωρὶς νὰ βλαφθῇ μηδὲ εἰς Σφακιῶται ἐδῶ δὲν εὐρέθησαν. "Ὅτι ὁ Τζελεπῆς δὲν συγκατένευεν εἰς τὸ ἀρπάζειν, καὶ οὗτοι ὄντες φύσει φιλάρπαγες, δὲν ὑπέκλινον τὸν αὐχένα τῶν ὑπὸ τὴν ἐκείνου διοίκησιν· οἱ ἐχθροὶ ἔτρεφον ἐλπίδας νὰ ἀπεράσωσιν ἐκ τούτου τοῦ μέρους τὸν Ἀποκόρωνα, καὶ ἐκεῖθεν ν' ἀνέβωσιν εἰς τὰ Σφακία, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἀνωπόλεως, ἀλλ' ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ οἱ ἀλιτήριοι. Εἰς τὴν φυγὴν τῶν ὤρμησεν εἰς ἐκ τῶν Λακιωτῶν, Ἀντώνιος Σαριδάκης ὀνομαζόμενος, ὅστις ἀφ' οὗ μόνος ἐφόνευσεν ἐχθροὺς 5, ἔμεινε καὶ αὐτὸς φονευμένος ὁ γενναϊότατος γίγας! Ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος τῶν γενναίων Λακιωτῶν ἠκολούθει ἐκ τῶν ὁποίων τοῖς ἐστέλλοντο ἐγκωμιαστικῶν γραμμάτων, καὶ μάλιστα ἐξ ἑνὸς τὸ ὁποῖον εἶχε γράψει πρὸς αὐτοὺς τιμιώτατος γραμματικὸς τῆς ἐν Λουτρῷ καγγελαρίας Κύρ Δ. Φ. διὰ τοῦ ὁποίου τοὺς παρεθάρρυνεν ὅτι θέλουσι λάβει παρὰ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου τὰς μεγίστας καὶ πρώτας τιμὰς ἐν καιρῷ τῆς ἐξετάσεως τῆς ἐνὸς ἐκάστου προθύμου καὶ πιστῆς ἐκδουλεύσεως εἰς τὸν παρόντα πόλεμον· ὅτε οἱ Σφακιῶται θέλουσι λάβει τὰς ἀνυπίστους παιδείας, διὰ τὰς ἀταξίας τῶν. Οὕτως ἐνθουσιάσθησαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὥστε ἂν δὲν ἦτον νύξ, ἤθελον ὀρμήσωσιν εἰς Χανία!

Τῇ 29 ἔγραψαν οἱ ἀπὸ Ἀσκήφου Καπετανέοι Σήφης Κουκούτζης καὶ Σταυριανὸς Πύρης ὅτι ἔφερον ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Ρεθέμνου, ὅπου περιήρχοντο πολεμοῦντες, εἰς τὸ χωρίον τῶν Ἀσκήφου λάφυρα ἱκανά, ζητοῦντες τὴν προσταγὴν τῶν προϋχόντων τῆς καγγελαρίας, πῶς νὰ τὰ ἐξοικονομήσωσι. Τοῦτο μοι ἐφάνη κατὰ ἀλήθειαν παράδοξον! ὅτι πρότερον δὲν εἶχον οὐδεμίαν φροντίδα, τοῦ νὰ φυλάξωσιν αὐτὴν τὴν εὐταξίαν, ἀλλ' ἀφ' οὗ κατεκορέσθησαν, ἠθέλησαν νὰ δειξωσιν ἑαυτοὺς καὶ φιλοδικαίους.

Τῇ 30 ἔστειλεν ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς εἰς τὴν εἰς Λουτρὸν καγγελαρίαν διαφόρων εἰδῶν μαλαγματικά καὶ ὠρολόγια, τὰ ὁποῖα ἔλαβε παρὰ τῶν Κατωμεριτῶν χριστιανῶν, διὰ βοήθειαν τοῦ γένους

αὐτὰ ἐφυλάχθησαν ἀπὸ τοὺς δύο προὔχοντας Κ. Ἀνδρέαν καὶ Χ. Ἰωάννην μέχρι τῆς δευτέρας εἰσβολῆς τῶν ἐχθρῶν εἰς Σφακίαν· ἔπειτα φυγόντες εἰς τὴν ἄντικρυ Νῆσον Γαῦδον, μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, ἐπώλουν ὅλα παρὰ τιμὴν· οἱ δὲ ἀγοράζοντες ἦσαν ὅλοι οἱ σημαντικώτεροι τῶν Σφακίων, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι· δακτυλίδια χρυσᾶ ἓνα δεσμὸν 26 ἐπώλησαν 76 γρ. τὰ ὅποια ἐτιμῶντο ἐπέκεινα τῶν 300, ὠρολόγια ἐπωλοῦντο 8, 12 καὶ 15 γρ. τὸ ἓν οὕτως ἠφανίσθησαν τὰ τῶν χριστιανῶν πράγματα, τὰ ὅποια οἱ δυστυχεῖς ἐκ τῶν ὑστερημάτων ἔδιδον πρὸς βοήθειαν, μὴ δυνάμενοι ν' ἀκούωσι τοὺς καθημερινοὺς γογγυσμοὺς τῶν . . . ὅτι δὲν βοηθοῦσι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἦλθεν εἰδησις ἀπὸ Ὑδραν, ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἔφθασεν εἰς Ρόδον, ὅπου ἐσυντροφεύθη ἀπὸ 16 πλοῖα τοῦ Μεχμέταλη Πασᾶ, καὶ πηγαίνουσι διὰ τὰ μπογάζια.

Τῇ 1 τοῦ Αὐγούστου κατέβηκαν οἱ ἀρχηγοὶ Ροῦσος, Σήφης, Σταυριανός, Ἀναγνώστης Πρωτοπαποδάκης, Γεώργιος Βουλουδογιαννάκης, Ἀνδρέας Παπᾶ Μιχαήλ, καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Φυλακὴν, χωρίον τοῦ Ρεθέμνου, ὅπου ἀπαντηθέντες μετὰ τῶν Ρεθυμνίων καὶ Καστρινῶν, ἄρχισαν τὸν πόλεμον ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως τὸ ἑσπέρας μὲ μεγάλην πεισμονήν· ἔπειτα τραβηχθέντες, ἔστησαν φύλακας εἰς τὸ μέρος τοῦ ἑκάστος.

Τῇ 2 τοῦ ἰδίου ἔφθασε μετὰ τῶν στρατιωτῶν του καὶ ὁ ἀρχηγός Κ. Α. Ψαρουδάκης, καὶ παραταχθέντες μετὰ τῶν πρώτων, ἄρχισαν πάλιν τὴν μάχην μὲ τὴν προτέραν πεισμονήν, ἀπὸ τὸ πρῶτ' ἕως ἑσπέρας, ἔξωθεν μιᾶς λίμνης πλησίον τοῦ χωρίου Φυλακῆς, τοῦ Κουρνᾶ λεγομένης· ὅπου ἐφονεύθησαν, καὶ ἐπληρώθησαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, τοὺς ὁποίους ἔπερνον οἱ ἄλλοι εὐθύς, διὰ νὰ μὴ γυμνῶνται ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας. Ἡ μάχη αὕτη ἔβαλεν εἰς ἀταξίαν καὶ τὰ δύο στρατεύματα. Οἱ ἐχθροὶ διεσκορπίζοντο εἰς τὸν κάμπον καὶ εἰς τὰ ὄρη, διὰ νὰ περικυκλώσωσι τοὺς Σφακιώτας, οἱ ὅποιοι βλέποντες τὸ ἄπειρον πλῆθος τῶν, ἐβάλλθησαν εἰς ἀταξίαν, ἐξ ὧν ἓν κόμμα ἀπὸ Μουριώτας, εὐρόντες εἰς ἓν χωρίον οἶνον καὶ ρακήν, καὶ βυθισθέντες ἐμεθύσθησαν· ὥστε περικυκλωθέντες ἐξαίφνης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐφονεύθησαν Μουριῶται τρεῖς, καὶ 4 πληγωθέντες τὸ ὅποῖον ἰδόντες οἱ λοιποὶ, ἐδόθησαν εὐθύς εἰς φυγὴν, ἀναβαίνοντες τὰ ὄρη σωρηδόν· εἰς τὸν πρῶτον τράκον ἐπιάσθη εἰς ἱερεὺς Ἰωάννης Μουριώτης καὶ οὗτος, μετὰ τῆς σημαίας του ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, οἱ ὅποιοι ἐμπαικτικῶς ἐφώναζον εἰς τοὺς Σφακιώτας τὴν β' ἡμέραν νὰ κατέβωσι νὰ πάρωσι τὸν παπᾶν τῶν καὶ τὸν σταυρόν τῶν· δὲν ἐβεβαιώθημεν ἂν τὸν ἐφόνευσαν. Ὁ ἐχθρικός στρατὸς συνίστατο, ὡς εἶπον, ἀπὸ 12,000 εἰς τὸν ὅποῖον ἠκολούθει καὶ ὁ Βελῆς τοῦ Ρεθέμνου· ὁ δὲ ἡμέτερος ἀπὸ 1.000 ἐξ εἰκασίας· ὥστε ἐπιπτον εἰς μὲ 12. Οἱ ἐχθροὶ ἐστράφησαν πάλιν εἰς τὰς σκηνάς τῶν, εἰς ἓν Μετόχιον τοῦ Ἀληδάκη, ὅπου ἡσύχασαν μέχρι τῆς 5 τοῦ ἰδίου. Ἄν εἰς ταύτην τὴν μάχην δὲν τοὺς ἐπρόφθανεν ἡ νύξ, οἱ Σφακιῶται μὴ δυνάμενοι ν' ἀντισταθῶσιν εἰς τὴν πολιορκίαν, διὰ τὴν ὀλιγόγητά των καὶ τὴν ἀταξίαν, ὡς ἔλεγον, τῶν Μουριωτῶν, ἤθελον φονευθῇ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς σύμπαντες. Διὸ καὶ ἡ μάχη αὕτη ἐστάθη ἐπίσογος· δὲν ἔμειναν ὅμως οἱ ἀρχηγοὶ ἀμέριμνοι, ἀλλ' ὑποπευό-

μενοι τὴν εἰς τὸν Ἀποκόρωνα εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν, ἔλαβον εὐθύς τοὺς στρατιώτας τῶν, καὶ κατέβησαν εἰς τὸν Ἀλμυρόν, ὅπου τοὺς ἐδιόρισαν καὶ ἔκαμαν ἓνα τάφρον (σεπέρι), περιφράξαντες τὴν ἐκεῖθεν εἴσοδον· ἔβαλον δὲ καὶ κανόνια 3 τὰ ὅποια, πατήσαντες τὸ κάστρον τοῦ Ἀλμυροῦ, ἔλαβον· ἤπλωσαν ἔπειτα ἐκεῖθεν τὴν γραμμὴν τῶν ἕως τοῦ χωρίου Μαθέ, πλησίον τῶν ὁρέων τῶν Σφακίων καὶ περιέμενον τοὺς ἐχθρούς.

Κατ' αὐτάς τὰς ἡμέρας ἐγίνοντο ἀκροβολισμοὶ τινες εἰς τὰ μέρη τῶν Χανίων παρὰ τῶν δύο ἀρχηγῶν Τζελεπῆ καὶ Ἀναγνώστου Παναγιώτου. Ποῦ δέ, καὶ πῶς, ἄδηλον εἰς ἐμέ, διὰ τὴν τότε ἐπικρατοῦσάν με ἀσθένειαν, ἥτις δὲν μοὶ ἐσυγχώρει νὰ ἐξετάσω καὶ νὰ σημειώσω.

Τῇ 6 τοῦ ἰδίου παραταχθέντες πάλιν οἱ ἐχθροὶ διμερίσθησαν εἰς δύο κόμματα, ὧν τὸ μὲν ἱππικὸν τάγμα καὶ μέρος τοῦ πεζοῦ ἄρχισαν τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν κάμπον, βλέποντες πρὸς τὸν Ἀλμυρόν, τὸ δὲ λοιπὸν πεζὸν ἀνέβαιναν ἡσυχῶς εἰς τὸ χωρίον Μαθέ· φθάσαντες οὖν εἰς τουφεκίον βολὴν, ἄρχισαν καὶ τὰ δύο στρατεύματα τὴν φοβερὰν μάχην, ἣ ὅποια ἐστάθη ἀδιάκοπος ὥρας 8 ὁλοκλήρους, ρίπτοντες κανόνια καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν· οἱ ἐχθροὶ δὲ ἔρριπτον καὶ κουμπάρες, ἀλλ' αὐτοὶ ἐσυντρίβοντο εἰς τὸν ἀέρα, χωρὶς νὰ βλάψωσι τινὰ ἀπὸ τοὺς στρατιώτας μας· ἐφονεύοντο ἱκανοὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· μάλιστα δὲ οἱ πολιορκηθέντες εἰς τὸν Μαθέ, διὰ τὸ δύσβατον τοῦ τόπου, τοὺς ὁποίους φορτώνοντες εἰς τὰ ζῶα, ἔπερνον εὐθύς. Ὁ πασᾶς ἀκολουθῶν εἶχε τοὺς δορυφόρους του καὶ ἄλλους καβάζιδες πληρεξουσίου, ὅποιον Τοῦρκον ἤθελον ἰδῆ νὰ μὴν ὀρμᾷ μὲ προθυμίαν, κτυπῶντας νὰ τὸν φονεύωσιν· ὅθεν ἀκολουθοῦντες εἰς τὸ ἱππικὸν τάγμα, δέροντες ὅσους ἐπρόφθανον, τοὺς παραβιάζον νὰ τρέχωσι μὲ ὀρμὴν· ὥστε ὠρμήσαντες μὲ ἀλλαλαγμὸν, ἐπλησίασαν εἰς τὸν τάφρον· καὶ φοβηθέντες οἱ Σφακιῶται ἔφυγον καὶ ἐτραβήθησαν σύμπαντες εἰς τὸν Μαθέ. Εὐρόντες δὲ οἱ ἐχθροὶ τὴν εἴσοδον ἐλευθέραν, χαλάσαντες τὸν τάφρον ὠρμησαν εἰς τὸν Ἀποκόρωνα, καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν, ὅπου ἔκαμαν φθοράς ἀξιοθρηνητοὺς, ἔκαυσαν τὰ χωρία, κατέσφαξαν ὅσους ἐπρόφθασαν χριστιανούς, πέρνοντας ὅσα ἀπὸ τὰ πράγματα καὶ ζῶα τῶν εὕρισκον. τοὺς δὲ εὐρεθέντας καρπούς ἐσύναξαν εἰς Χανιά. Ὁ δὲ πασᾶς ἔμεινεν εἰς ταῖς Καλύβες, ὅπου τῷ ἔκαμαν μεγάλην ὑποδοχὴν μὲ τὸ ρίψιμον πολλῶν κανονίων· ὑπῆγαν διὰ προσταγῆς τοῦ πληθὸς Τοῦρκων εἰς Χανιά, ἀνοίξαντες πάλιν τὸν δρόμον τῶν ὑδραγωγῶν τοῦ νεροῦ, τὸ ὅποιον εἶχεν κεκομμένον ὁ ἀρχηγὸς Τζελεπῆς. Ὁ εἰς Χανιά βεζύρης τοὺς ὑπεδέχθη μὲ μεγάλας ὑποσχέσεις τιμῶν, διορίσας νὰ ρίψωσιν εἰς τὴν εἴσοδόν τῶν καὶ ἀρκετὰ κανόνια ἀπὸ τὸ τοιχόκαστρον· ἔμειναν τινὲς ἐκεῖ καὶ ἡσύχασαν πρὸς καιρόν· ὁ δὲ πασᾶς τῶν Ρεθυμνίων, προσταγμένος ὢν ἀπὸ τὸν βεζύρην τοῦ κάστρου νὰ φονεύσῃ δύο ἀγάδες τῶν Χανίων, τοὺς περιφημοτέρους, τὸν Τζουρούνογλου καὶ Ἀλῆ ἀγᾶν Κασίμογλου, ἔγραψεν εἰς αὐτοὺς ἀπὸ ταῖς Καλύβες, νὰ ὑπάγωσι, καὶ νὰ ὁμιλήσωσι περὶ καταστάσεως τοῦ πολέμου, οἱ ὅποιοι λαβόντες τὸ μπουγιουρτί, καὶ προσκυνήσαντες αὐτὸ κατὰ τὸ σῶνηθες, ἔμειναν ἐκείνην τὴν

ἡμέραν. Τὸ δὲ πρωῒ καβαλικεύσαντες, (ἄφ' οὗ ὁμῶς ἔλαβον καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ ἐκεῖσε βεζύρη, ὅστις εἶχε προλαβόντως τὴν εἴδησιν τῆς κατ' αὐτῶν δοθείσης τοῦ θανάτου ἀποφάσεως), ἐξῆλθον δρομαῖοι ἐκ τῶν Χανίων· εἷς δὲ πιστὸς φίλος τοῦ Κασίμογλου προφθάσας αὐτὸν εἰς τὸν δρόμον, τῷ ἀπεκάλυψε τοὺς κακοὺς σκοπεύς τοῦ πασᾶ· ὅθεν ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν Τζουρούνην κρυφίως καὶ οὕτω ἔλυτρώθη· ποῦ δὲ ἐκρύβη, ἄδηλον μέχρι τῆς σήμερον· ὁ δὲ δυστυχὴς Τζουρούνογλου ὁ Γιουμουρουξῆς πάσης Κρήτης φθάσας μετὰ μεγάλης χαρᾶς πρὸς τὸν πασᾶν, καὶ ὑποδεχθεὶς ἀπ' αὐτόν, ἀφ' οὗ πρῶτον τὸν ἔδωκε καφφέν, ἀνέγνωσε τὴν ὑπὸ τοῦ βεζύρη κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν, καὶ οὕτως ἀπηγγονίσθη ἔμπροσθέν του· τὸ αἷτιον ἦτον ὅτι διεφένδευε τοὺς Σφακιώτας πρότερον, ὡς ἀγᾶς των, διΐσχυριζόμενος, ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐσῆκωναν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, ὡς πιστοὶ ραγιάδες τοῦ τυράννου τὸ ὅποιον ἔλεγε καὶ ὁ Κασίμογλου, ὅταν ἐλάμβανον τὰ παρ' αὐτῶν δι' ἑμοῦ πρὸς αὐτοὺς γραφόμενα γράμματα, πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, διὰ τῶν ὁποίων τοὺς ἐκολάκευον, ὅπου νὰ χαλινώσωσι καὶ ἐκεῖνοι τὰς κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἑαυτῶν καθημερινὰς ὁρμὰς τοῦ ἀστάτου λαοῦ, οἱ ὅποιοι ἐπανίσταντο καθημερινῶς, φωνάζοντες νὰ φονεύσωσι πρῶτον τοὺς ἐκεῖ χριστιανούς, ἔπειτα νὰ ὁρμήσωσιν εἰς Σφακίαν, καὶ νὰ κατασφάξωσιν ἡβηδὸν τοὺς Σφακιώτας· αὐτοὶ δὲ οἱ δύο τοὺς ἐμπόδιζον, λέγοντες ὅτι χωρὶς ἀδείας βασιλικῆς ὁ ραγιάς δὲν ἐξολοθρεύεται. Διὸ καὶ τοὺς διέβαλον εἰς τὸν βεζύρη, καὶ ἔδωκε τὴν κατ' αὐτῶν μέλαιναν ψήφον, εἰπὼν ὅτι ἐστάθησαν χιανέτιδες τοῦ βασιλέως, καὶ ὑπερασπίζοντο τοὺς ἀσίδες.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Τζουρούνογλου διέτριψεν ἐκεῖσε ἕως τῆς 13 τοῦ μηνός· ἔπειτα παρατάξας τὸν στρατόν, ἀνέβαινεν ἡσύχως εἰς τὸ Θέρισον, ὅπου ἐφύλαττεν ὁ Τζελεπῆς μετὰ τῶν ἀρχηγῶν Α. Παναγιώτου, καὶ Ἀνδρέου Παπαῦ Μιχαήλ· Ὁ σκοπὸς τοῦ ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ πατήσῃ ἐκεῖθεν τὰ Σφακία ἐξ ἀποφάσεως ἄλλ' ὁ κραταιὸς ἐν πολέμοις Κύριος διεσκέδασε καὶ ἔδωκε τὴν κακὴν βουλήν τοῦ ἀγρίου τούτου Μονιοῦ. Ἡ μάχη συνεκροτήθη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, μὲ τόσῃν πεισμονῇ, ὡς εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἀπὸ τὰς παρελθούσας· οἱ ἀνδρειότεροι τοῦ Χάνδακος ὥρμουν εἰς μεγάλην ἀγριότητα εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος, μεγαλορρημονοῦντες, καὶ ἐγκαυχώμενοι εἰς τὴν ἀνδρείαν των, καὶ λέγοντες ὅτι μετ' ὀλίγην ὥραν θέλουν ἐξολοθρεύσωσι τοὺς ἰδικούς μας. Ἀρχισαν τὴν ρίψιν τῶν τουφεκίων χαλαζηδόν· ἐπιπτον εὐθύς ὅλοι οἱ ἀνδρειότεροι, τοὺς ὁποίους οἱ στρατιῶται μας, βλέποντες, ἐνεψυχοῦντο τοσοῦτον, ὥστε ἐγίνοντο πλέον ἀχαλίνωτοι εἰς τὴν κατ' ἐκείνων ὁρμήν, καὶ μάλιστα ὁ εἰς τὴν ἀνδρείαν ἀμίμητος Κ. Νικόλαος ὁ Πελοποννήσιος, ὅστις ἰδὼν ἓνα ὁρμώντα κατ' ἐπάνω του μὲ τόσῃν ἀγριότητα (οὗτος ἦτον πλέον κακὸς τρόπος τῶν ἄλλων Καστριῶν, Τζιφτζόγλου ὀνομαζόμενος ὅστις παιδίον ἔτι ὢν, ἐκτύπησε μὲ ἓν μαχαίριδιον ἓνα τῶν χριστιανῶν τοῦ κάστρου, διαβάλλοντάς τον, ὅτι τὸν ἐζήτησεν εἰς αἰσχροεργίαν, τὸν ὅποιον ἐπαναστάντες οἱ ἄλλοι Τοῦρκοι, ἐκρέμασαν εὐθύς· Μύρων οὗτος ἐκαλεῖτο, τὸν ὅποιον ἀναφέρει καὶ εἰς τὸ νέον μαρτυρολόγιόν του ὁ ἐν μοναχοῖς ὁσιολογιώτατος κύρ. Νικόδη-

μος). Τοῦτον λέγω τὸν ἀτίθασσον λέοντα ἰδὼν μὲ τὸ ξῖφος πλησιάζοντα, ὥρμησε κατ' αὐτοῦ, καὶ κτυπώντας τον κατὰ κεφαλῆς μὲ τὸ ὅποιον καὶ οὗτος εἶχεν ἐπὶ χειρὰς ξῖφος, τὴν μὲν κεφαλὴν του διέμερισεν εὐθύς, τὸ δὲ ξῖφός του συνετρίβη· τὸ ὅποιον ἰδὼν, ἐλυπήθη τὰ μέγιστα! ἀλλ' ἡ πτώσις τοῦ ἐχθροῦ, τοῦ μετέβαλε πάλιν τὴν λύπην εἰς χαράν· ὁ γενναῖος ἀρχηγός του Τζελεπῆς, βλέπων μὲν τοὺς ἐχθροὺς νὰ πίπτωσι σωρηδόν, καὶ νὰ μὴ παύωσι τὴν μάχην, τρέχει εἰς τὰ ἔμπροσθεν μὲ μίαν φωνὴν γενναίαν πρὸς τοὺς στρατιώτας του Λακιώτας καὶ Θερισιώτας, καὶ βαλόντες τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγὴν, τοὺς ἐδίωκον κατόπιν μὲ τὰ ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας, κατασφάζοντές τους ἀνηλεῶς· εἰς τὴν ὁρμὴν ταύτην ἀπήντησαν τέσσαρας κεκρυμμένους ὑποκάτω ἑνὸς σκήνου, ἐξ ὧν εἰς Χ. Μασλούμης Κατζούλης ἐπονομαζόμενος, ὃχι κατώτερος εἰς τὴν κακίαν τοῦ γιολδάση του Τζιφτζόγλου, ἰδὼν τὸν Τζελεπὴν τρέχοντα, τὸν ἀναψεν ἀπὸ ἔμπροσθεν τὸ τουφέκιόν του, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ, δὲν τὸν ἔβλαψεν. Ὁ Τζελεπῆς τὸν ρίπτει τὸ ἰδικόν του εὐθύς, καὶ πληγώσας αὐτὸν κατὰ τοῦ δεξιοῦ ὤμου, τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς! ἀλλ' ἐσηκώθη πάλιν εὐθέως, καὶ πλησιάσαντες οἱ δύο, ἐμονομάχησαν ὥραν ἱκανὴν μὲ τὰς μαχαίρας εἰς τὰς χεῖρας· ἐν τῷ μεταξύ ἀκούσας τὸν ἀλαλαγμὸν ὁ ἥρωας Νικόλας, τρέχει δρομαῖος μὲ τὸ συντετριμμένον ξῖφός του, καὶ ἐν ᾧ ἦτο πλησίον πλέον, θαρραλεωθεὶς ὁ Τζελεπῆς, κτυπᾷ εὐθύς τὸν ἐχθρόν. καὶ κόπτοντάς του τὴν κεφαλὴν ὁμοῦ μὲ τὴν δεξιάν του χεῖρα, τὸν ἔρριψε κατὰ γῆς· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐφόνευσαν μετὰ τοῦ Ν.. Εἰς τὴν μάχην ταύτην ὑστερήθησαν οἱ Καστρινοὶ 150 τοὺς κορυφαιότερους εἰς τὴν ἀνδρείαν, τῶν ὁποίων τὰ ὄπλα ἔλαβον οἱ μετὰ τοῦ Τζελεπῆ στρατιῶται ὑστερον, ὅλα περιηργυρωμένα καὶ περιχρυσωμένα. Ἡ εὐτυχὴς αὕτη εἵδησις ἔφθασεν εὐθύς εἰς Λουτρὸν, ὅπου καὶ συναχθέντες οἱ χριστιανοὶ ἅπαντες εἰς τὸν ἐκεῖσε ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἔψαλαν παράκλησιν, ποιήσαντες καὶ λιτανίαν.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἐστράφησαν πάλιν οἱ ἐχθροὶ εἰς τὸ ἴδιον μέρος, βιαζόμενοι ἀπὸ τὸν Πασσᾶν ν' ἀνέβωσιν ἀμεταθέτως ἐκεῖθεν εἰς Σφακία, τοὺς ὁποίους ἡμπόδιζον οἱ μετὰ τοῦ Τζελεπῆ καὶ τῶν συναρχηγῶν του δύο ἡμέρας· οἵτινες μὴ δυνηθέντες ν' ἀνέβωσιν, οὐδὲ ἐκεῖθεν εἰς Σφακία, διὰ τὸ δύσβατον τῶν βουνῶν, ἐστράφησαν κατησχυμένοι εἰς φυγὴν, φονευθέντες καὶ τότε ἱκανοί. Ὁ γενναῖος Νικόλαος μετὰ τοῦ στρατιώτου του Βασιλείου Πατριώτου ἐκ κώμης... ἔλαβον τοσοῦτον ἐνθουσιασμόν, ὥστε ἐζήτουν ἔτι συμβοηθοὺς 10 διὰ νὰ ὁρμήσωσιν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πασσᾶ καὶ νὰ τὸν φονεύσωσιν, ἀλλ' οὐδεὶς συγκατέτευεν εἰς αὐτὴν τὴν γνώμην, ὥστε ἂν δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ τὸν Τζελεπὴν, ἀπεφάσιζε νὰ ὁρμήσῃ μόνος. Οὗτοι οἱ δύο ἥρωες ἦσαν ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ χεὶρ τοῦ Τζελεπῆ!

Ὁ Πασσᾶς στραφεὶς πάλιν εἰς τὸν ὅποιον καὶ πρότερον ἦτον τόπον, ἡσύχαζεν ἡμέρας τινάς, μελετῶν ἄλλους τρόπους, διὰ τῶν ὁποίων ν' ἀνέβῃ εἰς Σφακία, παρὰ ν' ἀπολεσθῇ, φοβούμενος τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν τοῦ Καστρινοῦ βεζύρη.

Τῇ 21 οἱ εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἀσκήφου φυλάττοντες στρατιῶταί μας μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των Κ. Ἀναγνώστου Παναγιώτου, εἶδον ἐξ

αἴφνης 10 ἐχθροὺς διαβαίνοντας ἐκεῖθεν τοὺς ὁποίους διώξαντες εὐθὺς, ἐφόνευσαν ἐξ αὐτῶν ², πιάσαντες καὶ ζῶντας αἰχμαλώτους 3, οἱ δὲ λοιποὶ ἔφυγον. Ἀφ' οὗ ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους ἐπληροφόρηθη ὁ ἀρχηγὸς τὴν κατὰ τῶν Σφακιωτῶν ἀμετάθετον ἀπόφασιν τοῦ Πασσᾶ, τοὺς ἔστειλε μὲ 2 στρατιώτας του εἰς τὴν εἰς Λουτρὸν Καγκελλαρίαν, γράψας πρὸς τοὺς Προὔχοντας, ἀφ' οὗ τοὺς ἐξετάσωσιν ἀκριβῶς καὶ ἐκεῖνοι, ὥς τοὺς μεταχειρισθῶσιν ὅπως βούλωνται. Ὁ αἰφνίδιος ἐρχομὸς τῶν ἔδωκε μέγαν κρότον εἰς τοὺς παρευρεθέντας χριστιανούς. Ἐτρεχον ἐνθουσιῶντες! ἐφώναζον οἱ μὲν νὰ φονευθῶσιν εὐθὺς, οἱ δὲ νὰ φυλάττωνται δέσμιοι, οἱ δὲ, « σπαθί, σπαθί τῶν σκυλῶν » μὲ ἀναστεναγμὸν, οἵτινες καὶ ὑπερίσχυσαν. Ἀφ' οὗ ἠρωτήθησαν πόθεν ἦσαν, καὶ τί μελετᾷ ὁ πασσᾶς, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι βιαίως τοὺς ἐσύναξεν ἀπὸ τὸ κάστρον ὁ βεζύρης, κλαίοντες τοὺς ὁποίους ἔχασαν φίλους, γονεῖς, ἀδελφοὺς, τέκνα, καὶ τοὺς περιφημοτέρους εἰς τὴν ἀνδρείαν εἶπον καὶ τὴν κατὰ τῶν Σφακιωτῶν ἀμετάθετον ἀπόφασιν τοῦ πασσᾶ. ὅτι δὲν παραιτεῖται τὴν κατάκαυσιν τῶν Σφακιῶν. οὐδ' ἂν εἴτι καὶ γένοιτο· διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ βαρυνόμενοι τὰς τοσαύτας ταλαιπωρίας, ἀτεφάσισαν τὴν ἀπὸ τοῦ πασσᾶ φυγὴν, ὑπέπεσαν ὅμως εἰς τὰ ὁποῖα δὲν ἤλπιζον δίκτυα· εἶπον ἔτι ὅτι κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἔφυγον καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοὺς 1000 ἐξ ὧν τινὲς πιασθέντες, ἐκρεμάσθησαν· μετὰ τρεῖς ὥρας οἱ δύο ἐφονεύθησαν· τὸν δὲ τρίτον ἔλαβεν εἰς τὸ πλοῖόν του ὁ Κ. Λ. Ψαρουδάκης, νὰ τὸν δουλεύῃ, αἰχμάλωτον· ἀλλὰ μὴν ὑποφέρων τοὺς γογγυσμοὺς τοῦ λαοῦ, τὸν παρέδωκεν εἰς τὸν φύλακα τῆς καγκελλαρίας, ὅστις καὶ φέρων αὐτὸν ὅπου καὶ τοὺς δύο, ἐφόνευσεν, καὶ γυμνώσας, ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν.

Κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας, κακῇ τύχῃ, ἡσθένησεν ὁ Γενναῖος Τζελεπῆς ἐκ τῶν ἀκαταπαύστων ἀγώνων καὶ ταλαιπωριῶν ἀπὸ λοιμικὴν ἐνοχλούμενος. Ὅθεν φυγὼν διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἀνώπολιν, ἀφήκεν ἐπὶ τῶν στρατιωτῶν του ἐπίτροπον τὸν γενναῖον Νικόλαον, μετὰ τοῦ στρατιώτου του Βασιλείου, νὰ φυλάττωσι τὰ ὅρια τῶν Σφακιῶν ἀγρύπνως, ὥς καὶ ἐκεῖνος ἀείποτε ἐφύλαττε.

Ὁ πασσᾶς ἔχων ἀπόφασιν ν' ἀνέβῃ εἰς Σφακίαν, παρατάξας πάλιν τὸν στρατὸν του, ἄρχισε τὸν δρόμον μεθ' ἡσυχίας, καὶ διαβαίνων τὸν Ἀποκόρωναν, ἔφθασεν εἰς τὸ Ἐμπρὸς νερὸν τῇ 27 ὅπου ἀνεπαύθη ἡμέρας τρεῖς. (τοῦτο ἦτο στρατήγημα, διὰ νὰ ἀποκοιμηθῇ τοὺς Σφακιώτας, οἵτινες ἐνόμιζον, ὅτι ἤθελε διαβῇ ἐκεῖθεν εἰς Ρέθυμνον).

Τῇ 31 περὶ τρίτην καὶ τετάρτην ὥραν τῆς νυκτός, εἶδον οἱ Σφακιῶται τοὺς ἐχθροὺς, ὅτι τοὺς περιεκύκλωσαν πανταχόθεν ἐξαίφνης ἀμερίμνους ὄντας, καὶ κοιμωμένους τοὺς περισσοτέρους, ἐτράπησαν εὐθὺς σύμπαντες εἰς φυγὴν· μετ' αὐτῶν καὶ ὁ Γενναῖος Νικόλαος, ὅστις ἦτο θυμωμένος διὰ τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει τότε πρὸ ὀλίγου παρὰ τινος στρατιώτου ἀνέλπιστον εἶδῃσιν, ὅτι τέσσαρες Σφακιῶται ἔκαμαν συνωμοσίαν νὰ τὸν φονεύσωσιν ἐκείνην τὴν νύκτα κοιμώμενον· τὴν ἀχαριστίαν ταύτην τῶν ληστῶν τούτων μὴν ὑπομείνας ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ, φεισάμενος τῆς ζωῆς του, ἔλαβε τοὺς μετ' αὐτοῦ στρατιώτας, καὶ ἔφυγεν ἐκ τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε μέρους· οἱ

ἐχθροὶ εὐρόντες τότε τὴν ὁποίαν προεπόθουν εὐκαιρίαν, εἰσέβησαν ἀνεμπόδιστοι εἰς τὸ Ἀσκήφου, χωρὶς νὰ τοῖς ριφθῇ οὔτε ἓν τουφέκιον ἀπὸ μέρους τῶν ἰδικῶν μας.

Ἄμα πρωτὶ λοιπὸν τῇ 4ῃ τοῦ Σεπτεμβρίου διασπαρέντες, κατέκαιον ἀκολούθως τὰ χωρία τῶν Σφακίων, τὰ ὁποῖα εὗρον ὅλα γυμνά· ὅτι πρὸ ἡμερῶν ψυχραίνόμενοι οἱ στρατιῶται κατὰ τῶν προύχόντων τῆς Καγκελλαρίας, πρὸς τοὺς ὁποίους πολλάκις γράψαντες οἱ ἀρχηγοὶ νὰ τοῖς στέλλωσι τροφάς, δὲν εἰσηκούοντο, μὴ βαστάζοντες τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν ψωμίων, καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῶν ἀσυνειδήτων προύχόντων καταβαίνοντες κομματικοί, ἐγύμνωσαν τὰς οἰκίας των, φέροντες τὰ ὅσα μετὰ τῶν λαφύρων εἶχον εἰς τὰ πλοῖα, καὶ οὕτως ἐμβάντες οἱ περισσότεροι, πλὴν τῶν Κατωμεριτῶν, εἰς τὰ πλοῖα, κατέφυγον εἰς τὴν νῆσον Γαῦδον. Οἱ γενναῖοι Λακιῶται κατέφυγον μετὰ τῶν Θερισσιωτῶν καὶ ἄλλων πλησιοχώρων συστρατιωτῶν των εἰς τὰς ἀντικρυ φάραγγας καὶ δρυμῶνας τῆς ἀγίας Ρουμέλης, ἔχοντες ἐπὶ στόματος τὸ «ἦτοι τᾶν, ἦ ἐπὶ τᾶν!».

Οἱ ἐχθροὶ προβαίνοντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν, κατέκαιον τὰ χωρία τῶν Σφακίων εἰς τρεῖς μέρες πλὴν δύο, τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, καὶ τῆς ἀγίας Ρουμέλης, ὅπου φθρηθέντες τὸ δύσβατον τῶν βουνῶν καὶ φαράγγων, δὲν ἐπέρασαν· στρεφόμενοι δὲ ἔστειλαν 10 εἰς τὸ νὰ καύσωσι καὶ τὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐγὼ διέτριβον Ἱερὰν Μονὴν τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου Θυμιανῆς, τὴν ὁποίαν κατακάυσαντες οἱ τρισκατάρτοι, ἀνεχώρησαν ὁρμήσαντες δὲ καὶ εἰς τὸ ἐκεῖ ὥσεί λιθοβολῆς ἀπέχον σπήλαιον, ὅπου εἶναι ναὸς τοῦ ὁσίου Ἀντωνίου, εὗρον 7 Κωμιθιανοὺς κεκρυμμένους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐφονεύθησαν εὐθύς, χωρὶς νὰ φύγῃ μηδὲ εἷς, ὅπερ ἀκούσας ἐγὼ, ἐλυπήθην μὲν καὶ διὰ τὴν φθορὰν τοῦ Μοναστηρίου, καὶ διὰ τὰ ὅσα εὐρέθησαν ἐκεῖ βιβλία καὶ ἄλλα σκευὴ καὶ ἐνδυμασίας μου, καὶ ἀπωλέσθησαν, ἐχάρην δ' εἰς ὑπερβολὴν, διὰ τὴν ταχεῖαν τῆς Θεοτόκου ἐκδίκησιν, ἥς τὸ παντευλόγητον ὄνομα εἶη δεδοξασμένον εἰς τοὺς αἰῶνας! Οἱ ἐχθροὶ διεσπάρησαν εὐθύς ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Ταύτην τὴν πρὸ πολλοῦ, (ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐξυπαρχῆς τοῦ ἀτάκτου τούτου πολέμου) ὑποπτευομένην φθορὰν ἐπροξένησεν εἰς τοὺς Σφακιώτας ἢ ὑπερηφάνεια, φιλαργυρία, καὶ αἰσχροκέρδεια. Ἡ ὑπερηφάνεια, διότι ἤθελον μόνοι νὰ γένωσι κύριοι ἀπάσης τῆς Κρήτης, ἐγκαυχώμενοι εἰς τὴν ἀσύγκριτον ἀνδρείαν των, καὶ πρὶν τοῦ πολέμου διαμεριζόμενοι τὰ τῶν ἐχθρῶν χωρία καὶ μετόχια. Φεῖ τῆς κουφότητος τῶν ἀσυνειδήτων! Ἡ φιλαργυρία, ἐπειδὴ εἰς τὰς κατὰ καιρὸν ἐλλείψεις τῶν πολεμικῶν ἐφοδίων, μολονότι εἶχον γεμάτα τὰ σεντούκια, δὲν ἐτόλμα οὐδεὶς νὰ καταθέσῃ εἰς τὸ κοινόν, διὰ τὴν ἐξαγοράν των! Ἡ αἰσχροκέρδεια καθότι ἐξίσου ἥρπαζον καὶ τὰ τῶν ἐχθρῶν λάφυρα, καὶ τὰ τῶν ἀθλίων χριστιανῶν πράγματα καὶ ζῶα, χωρὶς νὰ βλέπωσιν, ἢ ν' ἀκούωσι τοὺς στεναγμούς, καὶ τὰ δάκρυά των! Διὰ τοῦτο

ἐάν εἶχον ἀρχηγόν, τὸν ὁποῖον καθεκάστην περιέμενον, γράφοντες συνεχῶς μετὰ πολλῶν παρακλήσεων πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον πρίγκιπα εἰς Πελοπόννησον, καὶ ζητοῦντες τὴν δι' αὐτοῦ ταχεῖαν ἀποστολὴν του, ἤθελον διοικῶνται εὐτάκτως, καὶ μολονότι δὲν εἰσέβαινον οἱ ἐχθροὶ οὐδαμῶς εἰς Σφακίαν, ἀλλ' ἤθελον ἀποκλεισθῶσι γρηγορώτερον εἰς Χανία καὶ Ρέθεμνος, καὶ μέχρι τοῦδε ἤθελον ἦναι καὶ ἐξουσιασμένοι.

Σημείωσις. Ἡ λίαν αὐστηρά, ὡς ἀνωτέρω, περὶ Σφακιωτῶν κρίσις τοῦ Πρακτικίδου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀκριβὴς καὶ ἀντικειμενική. Φύσει λεπτολόγος, ἔτι δὲ σχολαστικὸς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος καταστάς ὁ Π., δὲν ἦτο εὐκόλον νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς τὰς συνήθεις εἰς ἀναλόγους περιστάσεις ἀτασθαλίας καὶ ἀπειθαρχίας ὁρεσιβίων πολεμιστῶν.

Εἰς τὴν δημιουργίαν πάντως τῶν δυσμενῶν αὐτοῦ κατὰ τῶν Σφακιωτῶν ἐντυπώσεων μεγάλως συνετέλεσεν ἀσφαλῶς καὶ τὸ γεγονὸς τῆς διαρπαγῆς παρ' ἀγνώστων τῶν ἐν τῷ κελλίῳ του ἀντικειμένων ἐνδυμάτων καὶ βιβλίων, ὡς καὶ ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ἀναγράφεται. Ἀρπαγὴν, ἣν ὁ Π. ἀπέδωκεν εἰς ὅλους τοὺς Σφακιώτας συλλήβην, ὡς ἐάν πάντες ἦσαν κατασκευασμένοι ἀπὸ τὴν αὐτὴν πάσταν, χωρὶς ἐν πάσει περιπτώσει νὰ γνωρίζωμεν, ἐάν, προκειμένου τὰ γραφόμενά του νὰ ἔλθωσιν εἰς δημοσιότητα, θὰ προέβαινεν ἢ ὄχι εἰς τροποποίησιν τῶν ἀνωτέρω χαρακτηρισμῶν του, κατόπιν ἡρεμωτέρας καὶ ἀντικειμενικωτέρας τῶν πραγμάτων ἐκτιμήσεως. Διότι εἶναι γεγονὸς ὅτι τὸ δημοσιευόμενον χρονικὸν οὔτε εἶχε λάβει ἔτι τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ μορφήν οὔτε εἶχε δοθῇ παρ' αὐτοῦ ποτὲ εἰς τὴν δημοσιότητα.

Σ. Μ.

(1)

Ἐπιστολή Δημητρ. Βασάλου ἐκ Κρουσῶνος (πρὸς Ζαχ. Πρακτικίδην,) ποιοῦσα μνηϊαν δυσαρέστων τῷ πρώτῳ συμβεβηκότων.

Ἀπλοῦν φυλ. χάρτου διαστάσεων 15. 20. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας φέρει ἀναγεγραμμένα διὰ χειρὸς Π. «Τοῦ Δημ. (ητρίου), Γαμβροῦ τοῦ ποτὲ Ἀντωνίου Κουρινάκη. Ἐλαβον τῇ 8 Δεκ. (εμβρίου)». Ἐλλείπει ἡ χρονολογία.

[Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου.]

Φίλε,

καὶ μὲ ὅλον ὅπου πρὸ ὀλίγου τῇ ἔγραψα τὰ περὶ ἐμέ, ἵνα μάθω τὰ περὶ αὐτῆς, ἀλλ' ἤδη δὲν ἔλειψα αὐθις διὰ τῶν παρόντων φίλων καὶ γνωστῶν γράψαι καὶ πυθέσθαι τὰ περὶ αὐτῆς. καὶ εἰ μὲν ὕγιως ἔχει καὶ εὐπραγεῖ δηλωσάτω κάμοι συνευφρανθῆναι. ἐπὶ τῶν ἀνιαρῶν συμβεβηκότων εὖρον παραμυθίαν τὴν κόνιν νικητιανήν. ἀλλ' ἐπεὶ ὕστερόν, παρακαλῶ νὰ μοὶ στείλῃς μερικόν, ἵνα παρνηζόμενος μέμνημαι τοῦ φιλάτου. ἅς εἶναι ἀδιάλειπτος εἰς τὴν μνήμην τῆς καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῶν παρ' ἡμῖν.....Οἱ διακομίζοντες δηλώσωσι τὰ περὶ ἐμέ.

μένω

Κρουσῶνα 4 δεκεμ.

Ὁ Σός

δημήτριος βασάλος

(8) (1)

Ἐξοφλητικὸν τοῦ Γιάννη Τσιριωτάκη πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ζαχαρίαν Τσιριωτάκην ἢ Πρακτικίδην.

Ἀπλοῦν φυλ. χάρτου διαστάσεων 15. 21 μὲ ὕδατινας γραμμάς. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ὀπισθεν δὲ διὰ χειρὸς Ζ. Π. : «τὸ ἐξοφλητικὸν τοῦ ἀδελφοῦ μου Γιαννακοῦ. τῷ 1817 Ἰουνίου 22 ».

[Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου.]

» διὰ τοῦ παρόντος μου ἑξιοφιλικῶς φανερὸν ἐγὼ γιάννακίς Τζιριγοτάκίς ὅτι ἔπηδι καὶ ἔχομεν λογαριασμὸν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου

Σημ. (1) Παραλείπονται ἐνδιαμέσως δι' οὓς λόγους ἀνεφέραμεν ἐν τῷ προλόγῳ:

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἔγγραφον τῆς συλλογῆς, ἐγκύκλιος τῆς συνόδου Κρήτης ἀφοριστικὴ τῆς κλοπῆς καὶ τοῦ φόνου ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Καστελλίου Σφακίων, ἡ ὁποία προεκλήθη παρὰ τοῦ κοινοῦ τῶν Σφακίων πρὸς ἐπίρρωσιν ληφθείσης παρ' αὐτοῦ ἀποφάσεως περὶ ἀποκηρύξεως τῶν κακοποιῶν. Τὸ ἔγγραφον φέρει ἡμερομηνίαν 29 Μαΐου 1812 ἔχει δὲ δημοσιευθῇ εἰς τὸ δελτίον τῆς Ἑθν. Ἑταιρ. Βυζαντινῶν Σπουδῶν τόμος I (Τωμαδάκης).

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 ἔγγρ. τῆς συλλογῆς, ἐπιστολὴ τοῦ ἡγουμένου Μονῆς

τοῦ δασκάλου διὰ τὰ ἀναμετάξῃ ἡκίακά μας ἔξιοδα καὶ χρέος ὅπου ἦχεν νὰ μου δίδῃ διὰ πρᾶγμα ὅπου ἔπιρε ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι μου καὶ ἔθεορίσαμεν τὸν λογαριασμό μας καὶ μὲ ἐπλήρωσε ἕως ἓνα ὀβόλον καὶ δὲν ἔχο νὰ λαμβάνω ἕως ἓνα ὀβόλον διὰ τοῦτο ἐγάρψα καὶ τὸ παρὸν ἔξιοφλιτικὸν ἡδιοχιρόνμου καὶ τὸ διδο εἰς χιράς του ὑπογαρ-
μένου ὑπὸ τὸ κάτοθεν ἀξιοπίστον μαρτίρον εἰς ἐδίξην καὶ ἀσφάλειαν.
1817 Ἰουνίου 22.

γιαννάκος τζηριγοτακὶς ἀδελφός
τοῦ δασκάλου ἔξιοφλίσα

παβλὸς γιαμαλακὶς μαρητιρὸ
παναγιωτάκις γιαμαλάκης μαρτυρῶ

(16) (1)

Συμφωνητικὸν τῶν κατοίκων Σφακίων πρὸς πρόσληψιν τοῦ

Φλωρεστίου (Μολδαυία) Δανιὴλ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον, διὰ τῆς ὁποίας διαμαρτύρεται ὅτι μνηστήρες τῆς ἡγουμένης προσπαθοῦν παρὰ νόμους νὰ ἀποσπάσωσι παρ' αὐτοῦ τὴν διαχείρισιν τοῦ μοναστηρίου. Φέρει ἡμερομηνίαν 10 Νοεμβρίου 1812.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 4: Ἐπιστολὴ τοῦ καθηγουμένου Μονῆς Φλωρεστίου πρὸς τὸν ἡγούμενον μονῆς Ἑσφιγμένου, δι' ἧς ἀνακοινοῖ αὐτῷ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἔτησίου ἐκ γρ. 2500. Φέρει ἡμερομηνίαν 17 Φεβρουαρίου 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 5: Κατάστιχον τῶν εἰσπραχθέντων εἰσοδημάτων καρπῶν καὶ ἑλαίου τῶν ἐπαρχιῶν Πέτρας, Χερσονήσου καὶ Ἱερᾶς κατὰ τὸ ἔτος 1813.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 6: Ὁμοίως κατάστιχον τῶν ἐξόδων καὶ εἰσοδημάτων τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας μὲ ἡμερομηνίαν 16 Ἰουλίου 1812.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 7: Ἐγγραφον περὶ τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Ἀϊτανιάς καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ θαύματος. Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 Τεῦχος τῆς -Εθν. Ἑταιρ. Βυζαντινῶν Σπουδῶν (1933) παρὰ τοῦ κ. Τωμαδάκη, καὶ εἰς τὸ τεῦχος 17 (1950) τοῦ Περιόδ. «Κρητικὴ Ἑστία» Χανιά, παρὰ τοῦ κ. Μ. Μποτωνάκη.

Σημ. (1) Παραλείπονται ἐνδιαμέσως: Τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 ἔγγραφον τῆς συλλογῆς, ἐπιστολὴ τοῦ καθηγουμένου Ι. Μ. Ἑσφιγμένου Εὐθυμίου πρὸς ἡγούμενον Φλωρεστίου, σχετικὸν πρὸς λύσιν τὴν ὁποίαν ἔδωκε τὸ Πατριαρχεῖον ἐπὶ ὑποθέσεως παραλύτου μοναχοῦ ἀρνούμενου νὰ παραμείνῃ εἰς τὸ Κοινόβιον του, ἐξ αἰτίας δυσαρρεσκείων αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους μοναχοὺς. Φέρει ἡμερομηνίαν 15 Ἰουλίου 1827.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 ἀνυπόγραφον σημείωμα ἀναγραφῆς ποσότητος κερμάτων εὐρισκομένων εἰς ταμεῖον μὲ ἡμερομηνίαν 1806, Ἰούνιος καὶ Ἰούλιος.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 11: Ἐπιστολὴ καθηγουμένου Ἑσφιγμένου πρὸς ἡγούμενον Φλωρεστίου, σχετικὴ πρὸς ὑποθέσεις καὶ ἔριδας τῶν μοναστηρίων. Ἡμερομ. 1 Δεκεμ. 1817.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 12: Ἐτέρα ἐπιστολὴ Ι. Μ. Ἑσφιγμένου Εὐθυμίου πρὸς καθηγούμενον μονῆς Φλωρεστίου τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω περιεχομένου καὶ ἡμερομηνίας 1 Ἰανουαρίου 1818.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 13: Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς Θεοδωρήτου καὶ Ἰωάσαφ πρὸς ἡγούμενον, σχετικὴ πρὸς οἰκονομικὰς δοσοληψίας.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 14: Ἐπιστολὴ καθηγουμένου Ι. Μ. Ἑσφιγμένου πρὸς καθηγούμενον Φλωρεστίου, σχετικὴ πρὸς διαμάχας μεταξὺ μοναστηρίων τοῦ Ἀγ. Ὁρους, ἡμερομ. 16 Δεκεμβρ. 1819.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 15: Γράμμα καθηγουμένου μονῆς Ἑσφιγμένου πρὸς ἡγούμενον μονῆς Φλωρεστίου, πληροφορικὸν διαφόρων οἰκονομικῶν ὑποθέσεων καὶ ἐρίδων τῶν Μοναστηρίων. Χρονολ. 1820.

διδασκάλου (Ζαχαρία Πρακτικίδη)

Διπλοῦν φυλ. χάρτου διαστ. 20. 29 χονδρὸν ἄνευ γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελ. «ιπκ : Ὁκτωβρίου κε: τὸ συμφωνητικὸν ἱεράγμα τῆς σχολῆς τῶν Σφακίων»

[Ἐτηρήθη ἡ ὁρθογραφία τοῦ χειρογράφου]

1820 Οκτωβρίου : 25

Τιν σιμερον ἐσιμφονίσαμεν ἐμῖς ἡ κατοθεν ὑπογεγραμένι ὅτι ἐσιμφονίσαμεν καὶ ἐκάμαμεν παζάρι του διδάσκαλου του ζαχαρία δια νὰ διαβαζι τα πεδιά μας να του δίνομεν τὸ χρόνο γρόσια χίλια νοῦμερον γρ. 1000 να του το ευχαριστισομεν ἐμῖς ἡ κατοθεν ὑπογεγραμέν χωρις καμίαν ἐναντιότιτα καὶ διαβέβεοσιν τις αλιθίας του δινομεν το παρὸν ὑσασφάλιαν το παζάρι μας ὕνε διανα καθίσι στοκαστελι μας ἀπάνο

Ἐλάβαμεν ἀποῦ το μούρι τὸ γράμα του παπά αντρέα του παπὰ Ὑοάνι του χατζή ξιρά τοῦ χατζί θοδορί τοῦ χατζί αναγνόστι του αντρούλι ξιρουχάκι κονσταντι ψιλάκι ὅτι πὸς υποσχούντε σταανοθεν

ἀποχορίο ασκίφου παπα γεώργακις προτοπαπας ὑποσχομε ταανωθεν, σταβριανὸς περάκις ὑποσχομε σταάνοθεν

σιφίς κουκουτζάκις ὑποσχομε σταάνοθεν

Υοσφι υερεῖς σακελαρίως βολουδάκις

απο χωριων ἴμπρος υποσχόμε σταανοθεν

μημήκος βολουδακης υποσχόμε στα ἄνοθεν

ρουσὸς πουρουδουπακις ηποσχόμε ἔχομεν και τολόγο τουχατζι μιχέ μανῶλις σκλαβακις ἡποσχόμε

μανολίς παπὰ γερβασακις ηποσχομε

αντρουλις λουλουδακις ἡποσχομε

(20) (1)

Πρόχειρον κατάστιχον τῶν εἰσπραττομένων παρὰ τοῦ Ζ. Πρακτικίδη ἐναντι τῆς μισθοδοσίας του ὡς διδασκάλου Σφακίων, ἀνερχομένης εἰς γρόσια 1000 κατ' ἔτος, ὡς καὶ σημειώσεων ἐξόδων αὐτοῦ δι' ἀγορὰν τροφῆς καὶ ἄλλων ἀντικειμένων.

Κατάστιχον ἐξ 20 φύλλων ἐκ χονδροῦ χάρτου μετὰ ὕδατινων γραμμῶν διαστάσεων 10. 14. Ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου : «Κατάστιχον τῶν εἰσοδημάτων τῶν Σφακίων τοῦ 1820 ἕως 21.» Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν 6 πρώτων καὶ τῶν δύο τελευταίων φύλλων.

Σημ. (1) Παραλείπονται ἐνδιαμέσως : Τὸ ὑπ' ἀριθ. 17 ἔγγρ. ἐπιστολὴ τοῦ προηγουμένου ἱεράς μονῆς Ξενοφώντος Ἀγίου Ὁρους Ἰγνατίου καὶ καθηγούμενον Ρωσικοῦ Παπᾶ Σάββα πρὸς τὸν πρῶτον Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, σχετικὴ μὲ ὑπόθεσιν καθηγούμενου Μονῆς Ἑσφιγμένου Εὐθυμίου, ἀχρονολόγητος.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 18 : Ἐπιστολὴ καθηγούμενου μονῆς Ἑσφιγμένου Εὐθυμίου πρὸς ἡγούμενον μονῆς Φλωρεστίου, σχετικὴ πρὸς τὴν προγενεστέραν καὶ ἐπιβαλλομένην μεταβολὴν εἰς προσωπικὸν μοναστηρίων, ἀχρονολόγητος.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 19 : Σημείωμα ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον περὶ τοῦ τίτλου βιβλίου ἐκδοθέντος ὑπὸ Βουλγάρεως.

Κατάστιχον τῶν Εἰσοδημάτων τῶν Σφακίων τοῦ 1820 καὶ 21

Ὅσα συνάγω ἐκ τῶν σφακίων

ἀπὸ τὸ ἀσκήφου	γροσ.	25
ἀπὸ τὴν Ἰμβρον	γρ.	24 : 23
ἀπὸ τοὺς Κομιτάδες	γρ.	10 : 16
.....	»	59 : 39
ἀπὸ τὴν χώραν τῶν σφακίων	»	13 : 22
ἀπὸ τὸ μουρὶ	»	30
ἀπὸ τὴν Ἀράδεναν	»	4 : 02
.....	»	107 : 23
ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην	»	1 : 22
ἀπὸ τὴν Ἀνώπολιν	»	2 : 12
ἀπὸ τὸ λουτρὸν	»	2 : 20
.....	»	119 : 37
ἀπὸ τὸν κουσέν	»	5
απκ' Ὀκτωβρίου β ^α ἡμέρᾳ Σαββάτῳ ἔφθασα εἰς τὸ		
Ἀσκήφου. Ἔλαβον ἀπὸ τὸν παπᾶ Γεώργιον Πρωτοπα-		
πᾶν διὰ τὰ χωρία τοῦ Ἀσκήφου, καραῖς, γωνιαῖς, πε-		
τρέν, ἀμμουδάρι, χοστὸν καὶ στραβόραχην		
.....	γρ.	25
ἔδωκα ἐκ τούτων τῷ Γεωργάκῃ	γρ.	15
ἕτερα τῷ Ἀναγνώστῃ Ἱερωνυμάκῃ		5
ἀπὸ τὴν ἀνθοῦσαν : 1 : ὑποκάμισον μεταξωτὸν		
Ἑσύναξα ἀπὸ τὰ μετόχια τῆς Ἰμβρου, νεοχώρι, χάλαρρον,		
δάσον καὶ λεμπιδιανὰ εἰς μετρητὰ	γρ.	10 : 11
ἀπὸ τὸ κρασί μίστατα 4	γρ.	6 : 12
μοὶ ἔδωκεν ὁ καπετὰν μιμῖκος : 1 : φλ.		8
.....		24 : 23

καὶ : 1 : κεφάλι τυρὶ καὶ : 1 : βουργιαλάκι
 1 : ἀθότυρον ὁ πωλογιαννάκης καὶ 1 : πετζετά-
 κι μία γυναῖκα.

Ἀπὸ τοὺς Κωμητάδες διὰ τοῦ παπᾶ στρα-		
τῇ καὶ τῶν ἐπιτρόπων	γρ.	10 : 16
ἀπὸ τὴν χώραν τῶν σφακίων διὰ τοῦ παπᾶ Γεωργίου ἐκ		
τοῦ δίσκου	»	1 : 20
ἔτι ἀπὸ τὰ ὀσπῆτια μετρητὰ	»	4 : 27
ἔτι ἀπὸ καρπὸν	»	1 : 15
	»	13 : 22

Ἀπὸ τὸ μουρί, διὰ τοῦ παπᾶ Ἰωάννου, καὶ παπᾶ		
Ἀνδρέου καὶ Χη ἀναγνώστου Παυλάκη, καὶ Χη Ξυ-		
ρᾶ Ψιλάκη μετρητὰ	»	30
ἔδωκα εἰς τὸ σχοινίον	»	1 : 30
εἰς τὸ κονδηλομάχαιρον	»	1
ἀπὸ τὴν ἀράδεναν μετρητὰ	»	4 : 2
2 βουργιᾶλια ράσινα καὶ 1 : βαμβακερόν, 3 :		
πετζετάκια, κριθάρι μουζούρια 1 :		
ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἰωάννην μετρητὰ διὰ τοῦ παπᾶ		
Γεωργίου ἀραδιανοῦ, 3 : βουργιᾶλια ράσινα	γρ.	7 : 22
ἀπὸ τὴν Ἀνώπολιν μετρητὰ	γρ.	2 : 12
κριθάρι	ὀκ.	15
κουκιά	»	8
κρασί	*	12
ἀπὸ τὸ λουτρὸν ὁ ἀνδρούλακας	γρ	2 : 20

1820 : μαΐτου 17 : ἀπέθανεν ἡ θεία μου Ἑλένη, ἀδελφὴ τοῦ πατρός μου, μὲ πανοῦκλαν, καὶ ἔμεινε κληρονόμος ὁ πατήρ μου εἰς τὸ πρᾶγμα τῆς κινήτων, καὶ ἀκίνητον.

Ἐπῆρεν ἐν χωράφιον εἰς τὸν κάμπον τὸν ἀποστολιανὸν, εἰς ταῖς χονδρολιαῖς τὸ ὅποῖον εἶναι μζ: ἑνὸς καὶ ἑνὸς πρατικοῦ.

Ἐν χωράφιον ἕτερον εἰς τὸν ἴδιον κάμπον, εἰς τὸ ἀποκόμματον μζ: ἑνὸς τὸ ὅποῖον ἡγοράσαμεν μὲ τὸν ἀδελφόν μου τὸν Γιαννάκον, ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν πατέρα μας γρ. 100 : ἦτοι ἑκατόν.

Ἐπῆρεν ἔτι ἐν χωράφιον εἰς τοῦ χωρίου μας τὸν κάμπον, εἰς τὸ γύρισμα εἰς τὰ μουκταριανά—μζ: δύο.

Ἐν χωράφιον ἕτερον εἰς τὰ χαρακούλια, ἑνὸς πινακίου, κληρονομίαν τῆς ἀδελφῆς τῆς Χρυσούλας, τὸ ὅποῖον ἔδωκεν εἰς τὸν Γιαννάκον διὰ τὸ χρέος του.

Ἐν χωράφιον ἕτερον εἰς τὰ λιβάδια μουζουρίου ἑνὸς.

Ἐν χωράφιον εἰς τὸν ἴδιον τόπον, κοντὰ εἰς τὸ μερίδιον τῆς μαθιανῆς ἀδελφῆς τοῦ Κυριακῆς, ἑνὸς πινακίου.

Εἰς τὸ Ξηροκαμπί, τὸ μερίδιον ὅπου ἔχει εἰς ταῖς πεζούλαις.

Τὸ μερίδιον ἔτι ὅπου εἶχεν εἰς τὸ ἀμπέλι τῆς τοῦ πατρικὸν, εἰς τὰ καμάρια, μισοῦ ἐργάτου.

αὐτῇ. δεκεμβρίου λ : ἡμέρᾳ Πέμπτῃ λήγοντος τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους καὶ ἀρχομένου τοῦ κα : σημειῶ τὰ ὅσα γρ. λαμβάνω ἀπὸ τοῦς προε-

στῶτας τῶν σφακίων διὰ τὰ μηνιαῖα τοῦ μισθοῦ μου, κατὰ τὴν συμφωνίαν ὅπου ἔχομεν, ἵνα λαμβάνω τὸν καθέκαστον χρόνον γρ. 1000, ἥτοι χίλια.

Δεκεμβρίου 15 : ἦλθον εἰς τὸ μοναστήριον.

ἔδωκέ μοι ὁ ἅγιος Πρωτοπαπᾶς	γρ.	15
Ἰανουαρίου ια' : μοι ἔστειλε διὰ τοὺς Κωμηθιανούς »		25
ἔδωκεν εἰς 40 ὀκάδες ἄχυρα καὶ : 1 : μζ. ταγὴν »		8 : 30
..... »		<u>48 : 30</u>

ἔστειλέ μοι ἔτι ἄλεϋρι ὀκ. 10.

φεβρουαρίου ιε' : μοι ἔστειλε μὲ τὸν Δημήτριον 2 ρουπ. »		5 : 20
--	--	--------

φεβρουαρίου κγ' μοι ἔφερε κρασί μίστ. 1)2

μαρτίου ιγ' μοι ἔστειλεν μὲ τὸν παπᾶ ἀνδρέαν γρ.	40
--	----

μαρτίου ιη' : μοι ἔφερε κρασί μ. 1)2.

μαρτίου ιθ' : ἔλαβον ἀπὸ τὸν ροῦσον γρ.	20
---	----

μαρτίου λ' : ἔλαβον ἀπὸ τὸν ἴδιον 2 μζ. σιτάρι.

ἔγιναν τὰ ὀπισθεν γρ.	(;)
-----------------------------	-----

μαρτίου λ' : μοι ἔφερεν ὁ ἅγιος πρωτοπαπᾶς
κρασί μ. 1)2.

ἀπριλίου κ' ἔλαβα 1)2 μ. κρασί

ἀπριλίου κε' ἔστειλε μοι 1)2 μ. κρασί

ἀπριλίου κθ' ἕτερον μ. : 1 : μὲ τὸν Ἱερεμ(ίαν)

μαΐου κα' ὁ ἴδιος μ. 1)2.

μαΐου λα' ἔλαβα ἀπὸ τὸν ροῦσον ἄλεϋρι ὀκά-
δες 10.

Ἰουνίου κ' ὁ ἅγιος πρωτοπαπᾶς κρασί μ. 1)2

Ἔγιναν τὰ ἔμπροσθεν ἔξοδα	γρ.	98 : 38
---------------------------------	-----	---------

εἰς 3 : ὀκάδες χοχλιοὺς τοῦ στεφανῆ παλαιοῦς »		: 30
--	--	------

εἰς τὸν κουμπάρον μου ἀντωνάκην χρέος »		1 : 17
---	--	--------

εἰς 2 μζ. ταγὴν : 10εμβρίου 17 »		4
----------------------------------	--	---

..... »		<u>105 : 05</u>
---------	--	-----------------

εἰς 3 μανδήλια ἀπὸ τοὺς σφακιανούς »		6 : 20
--------------------------------------	--	--------

εἰς 1 ἕτερον τοῦ πατρός μου »		20
-------------------------------	--	----

εἰς 1 ψαλίδιον »		1
------------------------	--	---

..... »		<u>113 : 05</u>
---------	--	-----------------

εἰς τὰ λαχανικά τοῦ λευτάκη »		1 : 02
-------------------------------	--	--------

εἰς 1 φορτίον δαυλοῦς »		: 25
-------------------------	--	------

εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς ταῖς γοῦβαις »		: 20
--------------------------------------	--	------

..... »		<u>115 : 12</u>
---------	--	-----------------

εἰς τὸ ράψιμον τῶν στιβανίων τοῦ πατρός μου »		1 : 35
---	--	--------

εἰς ταῖς σαρδέλλαις »		: 24
-----------------------------	--	------

Ὅσα ἐξοδεύω ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν σφακίων

εἰς τὸν Γεωργάκην τοῦ Ζωγράφου τοῦ Πέτρου	
τὸν υἱὸν διὰ τὸ χρέος μου	γρ. 15
εἰς τὸν Ἀναγνώστην Ἱερωνυμάκην	» 5
εἰς τὸ σχοινὶ τοῦ μουλαρίου	» 1 : 30
	» 21 : 30
εἰς τὸ κονδηλομάχαιρον	» 1
εἰς τὸ πετζὶ τοῦ Στεφανῆ	» 2
εἰς τὸν πέτρον ἀνωπολίτην	» : 20
	» 25 : 10
εἰς τὸ μουλάρι τὸ κόκκινον	» 75 : 12
εἰς τὸ ράψιμον τῶν στιβανίων	» : 25
εἰς τὸ κηρολίβανον τῆς παναγίας	» 1 : 30
	» 102 : 37
εἰς 1)2 ὀκ. αὐγοτάραχον	» 4
εἰς τὸ ναῦλον τοῦ στεφανῆ	» 1
εἰς κρασί καὶ τὰς ἐκκλησίας	» : 24
	» 108 : 21
ὀφείλομεν τὰ τοῦ μουλαρίου	» 75
ἔγιναν τὰ κάτωθεν γρ.	» 33 : 21
2 τζεμπέρια τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς μου	» 12
1 μαγδήλιον ὅπου ἔδωκα τῇ πατρὶ μου	» 2
1 ἕτερον τῷ στεφανῇ	» 1 : 30
	» 49 : 11
3 φέσα τῇ μητρὶ καὶ ἀδελφῇ καὶ στεφανῇ	» 10 : 10
1 γενῆ καπὴ τῆς τζουάνας	» 1 : 20
πρατικὸν ταγὴ εἰς ταῖς δαφναῖς	» 20
	» 61 : 20
σαρδέλλαις εἰς τὸ κάστρον	» 20
τῷ στεφανῇ	» 10
εἰς τὰ μουζάκια τοῦ πατρὸς μου	» 1 : 35
	» 64 : 06

κρέας εἰς τὸ κάστρον	»	: 32
λάδι 1)2 ὀκ.	»	: 23
ταγὴ εἰς τὸ χωρίον μζ, 2 πρὸς (77;)	»	3 : 34
.....	»	69 : 15
εἰς τὸ πετζί τοῦ πατέρα μου	»	2 : 30
εἰς 10 πχ. παμπρί ἐδικοῦ μου	»	20
εἰς 1 πχ. τοῦ στεφανῆ	»	2
.....	»	94 : 05
εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ ἀρχαγγέλου	»	30
εἰς τὸ κρέας	»	1 : 23
εἰς 3 ὀκάδας κρέας τοῦ ἀδελφοῦ μου	»	2 : 20
.....	»	98 : 38

(22) ¹

Ἐπιστολὴ Ἑμμανουὴλ Ψαρᾶ ἐξ Ἡρακλείου πρὸς τὸν διδάσκαλον Σφακίων Ζαχαρίαν (Π.) διὰ τὴν ἀποστολὴν ὀφειλομένων ἐκ βιβλίων χρημάτων.

Φυλ. χαρ. διπλοῦν διαστ. 17 . 22. Τὸ καίμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, χάρτης με ὑδατίνας γραμμὰς. Ἐπὶ τελευταίας σελίδος καθέτως: «τῷ λογιωτάτῳ κυρίῳ δάσκαλῳ κὶρ ζαχαρία ὑγιῶς εἰς σφακία» δι' ἄλλης δὲ χειρὸς πλαγίως: «τοῦ Μανουὴλ Ψαρᾶ ἐκ Κανδίας Κρήτης 5 Ἀπριλίου 1821». Ἡ τελευταία σελὶς ἐχρησιμοποιήθη πρὸς φακέλωσιν, ὑπέρχουσιν δὲ τὰ ἴχνη σφραγίδος ἐξ Ἰσπανικοῦ κηροῦ. Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλή. Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

»τὴν λογιότιτάν σας δάσκαλε κὶρ ζαχαρία ἀδελφικός ἀσπάζομαι

Κάνδια 1821 ἀπριλίου 5

δεόμενος τοῦ ἁγίου θεοῦ νὰ μὰς χαρίῃ ὑγίαν καὶ εὐτυχίαν ἀν ροτάτε καὶ περὶ λόγου μας χαριτι θεία τὴν ὑγίαν καλῶς ἔχομεν ἕως τοῦ νῆν' τόρρα μετὰ τὸν ἐρχομὸν αὐτοῦ οἱ συμπάτριοιτα μὰς παρακαλο νὰ δόσετε τοῦ σιὸρ γιαννακι νταμερτζάκι τὰ γρ. 65 παράδες 25 τὸν βιβλίον νὰ μὰς τα βαστὰ ἐπιδὴ ἔχομεν καὶ εἰμὶς ταις χρίαις

Σημ. (1): Παραλείπονται ἐνδιαμέσως :

α) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 20 β, ἡμικατεστραμμένη ἐπιστολὴ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Γερασίμου τοῦ ἐκ Κυθωνίας, ἐκ Σμύρνης πρὸς ἡγούμενον (ἀσφαλῶς Γουβερνέτου Χανίων) φιλικοῦ περιεχομένου. Ἡμερ. 26—4—1820.

β) Τὸ ὑπ' ἀρ. 21, ἀντίγραφα 3 ἐπιστολῶν ἀνυπόγραφα, ἐξ ὧν ἡ πρώτη, πιθανῶς τοῦ ἡγουμένου Μονῆς Ἐσφιγμένου πρὸς τὸν ἐν Κων)λει Παῖζαδὲ, αἰ: δὲ ἄλλαι δύο πρὸς φίλον ἀρχιμανδρίτην τῶν Πατριαρχείων. σχετικαὶ πᾶσαι πρὸς ζητήματα καὶ ἐριδας μεταξὺ τῶν μοναστηρίων τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

μας μάλιστα ετούτο τὸν κερὸν ὅπου ἡμεθα ἐδὸ μέσῃ κλισμένη ἐπέ-
ρασεν ὁμος καὶ ἡ διορία οὗ μᾶς ἔπετε ὅτι θα τὰ στίλετε σιμπερέ-
νομεν ὁμος ὅτι δὲν ἤβρετε ἀνθρώπον σίγουρον καὶ δια ταυτὼς ἐστά-
θισαν. ἔως τὸρα ταῦτα μὲν τὰ δέ ἔτι σας θεόθεν πλίστα καὶ πανευ-
τιχῇ καὶ νὰ μᾶς αξιόσι ὁ κίρηος νὰ ἀπόλαυσομεν καὶ τὴν ἁγίαν τρίη-
μερον ἐξανᾶστασιν με ἰγίαν καὶ νὰ μᾶς ἀξιόση καὶ εἰς ἄλους πο-
λοὺς χρόνους.

ἀγαπητὸς σας μανουὴλ ψαρὰς

(23, 24)

(Ἀντίγραφον)

1) Ἐπιστολὴ Σφακιανῶν πρὸς βεζύρην Χανίων δι' ἧς ὑπόσχονται
ὕποταγὴν καὶ πειθαρχίαν, ἐνῶ ταυτοχρόνως παραπονοῦνται διὰ
τουρκικὰς ὑπερβασίας.

2) Ἐπιστολὴ ἀπὸ τὰς Σπέτσας πρὸς τοὺς καπεταναίους τῶν
Σφακιῶν περὶ ἐξελίξεως τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ Ὑψηλάντη καὶ περὶ
ἀντιδράσεως τῶν Γούρκων, στρεφομένης κατὰ τοῦ Ἑλλ. πληθυσμοῦ.
Ἀγγέλλει ἀκόμη καὶ περὶ ἀποστολῆς μικρῶν πολεμικῶν ἐφοδίων με-
τὸν καπετάν Ἀντρουλῇ.

Διπλοῦν φύλ. χάρτου χονδροῦ διαστ. 22 . 31. Ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος
τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς τῶν Σφακιανῶν, ἡ ὁποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῆς
δευτέρας, ὅπου κάτω δεξιὰ καὶ κειθένως τὰ ἐξῆς δι' ἄλλης χειρός:

«Παῖπα ροῦσιο χαιρετόσε καὶ καθὸς με προστάζουν οἱ γέρον-
τες σπεύδο με τὸν λόγοντος σὲ γράφω ὄντη νὰ κάμεις τὸν κόπον
νὰ πᾶς νάβρης τὸν διδάσκαλον νὰ κάμι ἕνα ἀγουστουχάλι παρό-
μιο καὶ νὰ τὸ στίλουν τοῦ χανιότι βαλίσι,

ἀκόμαλοένα οσάν αὐτὸ τοῦ καστρουβαλίσι ἔτζι καθὸς μᾶς
γράφουν καὶ τὰ πουργιουθιά τος ὅτι θέλου λάβουν τὴν ἀπόκρισίν μας
καὶ ὅτης λογίς τόβρισκεν μονοτίπι διὰ νὰ γένουν διὸ τέθια παρόμια
καὶ νὰ τὰ περικλίσετε εἰς τὸ γράμμα τοῦ Στουρούνογλου (1) καὶ νὰ τοῦ
γράψομε παρακαλεστικῶς διὰ νὰ τὰ δόσι τὸν βεζιράδο.
ταῦτα Χ' ἀναγνώστις παναγιώτου σε γράφο».

Ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος τὸ κείμενον τῆς ἐκ Σπετσῶν ἐπιστολῆς. Ἐπὶ
δὲ τῆς τελευταίας: «τὸ ὑψιλὸν καὶ προσκηνητὸν μπουγιουρτί», κά-
τω δὲ ἀριστερὰ ἐπὶ τοῦ τετάρτου τοῦ εἰς τέσσαραι διπλωμένου χειρογρά-
φου τὰ ἐξῆς διὰ τρίτης χειρός: «ἀναγκαῖα ἀμφοτέρω τὰ περιεχόμενα. Τῇ
26 Μαΐου 1821. Ἐπιστολὴ Σφακιανῶν πρὸς βεζύρην Χανίων δι' ἧς ὁ-
μολογοῦν ὑποταγὴν τῶν εἰς αὐτὸν κλπ. (ἀρκετὰ περίεργος). Διὰ
τοῦ τρόπου τούτου ἡπάτουν συχνότατα τοὺς Μουσουλμάνους
ἐχθροὺς τῶν ἔως ὅτου ἐνεδυναμόνοντο καὶ κατεφέροντο τρο-
μερῶς, θηριωδῶς σπαράττοντες αὐτοὺς εἰς τὰς μεταξύ τῶν μάχας.»

Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλή.

(1) Τουρκοκρῆς ἐκ Σελίνου, ἀπαγχονισθεὶς ἀργότερον ὑπὸ τῶν Τούρ-
κων.

Ὑψηλότατε καὶ ὑπέρτατε μέγα βεζύρη τῶν Χανίων.

Ἡμεῖς οἱ πιστοὶ ραγιάδες καὶ σκλάβοι τῆς κραταιᾶς βασιλείας οἱ κατοικοῦντες τὸ Καστέλλι τῶν Σφακίων δουλικῶς προσκυνούμεν. τὸ ὑψηλὸν προσκυνητὸν πουγιουρτοῦ Σας ἐλάβομεν καὶ ὡς πιστοὶ ραγιάδες τὸ προσκυνήσαμεν καὶ εὐθὺς κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ ὑψηλοτάτου βεζύρη μας ἐμαζώξαμεν ὅλους τοὺς ραγιάδες σας Σφακιανούς ἀπὸ ὅλο τὸ καστέλλι καὶ τοὺς τὸ διαβάσαμε καὶ τῶν εἶπαμε καὶ ἐμεῖς οἱ προεστοὶ νὰ ἀνοίξουνε τὰ μάθια τῶνε μικροὶ μεγάλοι ὁποῦ νὰ φανοῦμε εἰς ἐτοῦτο τὸ καιρὸ καὶ νὰ δείξωμε ταετλήδες καὶ πιστοὶ ραγιάδες τῆς κραταιᾶς βασιλείας ὡς καθὼς ἡμεστανε καὶ ἐπερνούσαμε ἡσυχὰ ἀποκριθῆκασι ὅλοι ὅτι καὶ τὸ πουγιουρτοῦ τοῦ ἀφῆτη μας προσκυνούμεν καὶ εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ ἡμεστανε πρόθυμοι καὶ χιανέτηδες καὶ ἀσίδες. δὲν ἡμεθα μῆτε δὲν γινόμεσθε καθὼς ἴσως μᾶς στοχάζονται μερικοὶ, τὸ ψωμί τῆς βασιλείας ὅπου τρώγομε δὲν τὸ καταπατοῦμε· ὅθεν καὶ ἡμεῖς οἱ γέροντες καὶ καπεταναῖοι παρακαλούμεν καὶ προσκυνούμεν τὸν ὕψιστον ὁποῦ εἰς ταῖς σημεριναῖς ἡμέραις τῆς ἀκαταστασίας νὰ κάμετε τὸ μεριχαμέτι σας καὶ εἰς ἐμᾶς τοὺς πτωχοὺς ραγιάδες καὶ νὰ προστάξετε νὰ μὴν μᾶς πειράζουν ἀπὸ τὸ σαντζάκι τοῦ Ρεθέμνου ἐπειδὴ καὶ ἀπὸ μέρες ἐκατέβηκε ἓνα παῖράκι εἰς τὰ σύνορα τὰ δικά μας ἔχοντας γιὰ κεφάλι κάποιον Ἰσμαῖλλαγα Κουτουράκη, ὁ ὁποῖος δὲν ἔλειπε πάντα καὶ εἰς τὸν καλὸ καιρὸ νὰ μᾶς πειράζη τώρα μάλιστα ὡς καθὼς θωροῦμε γυρεύγει μὲ τινὰ τρόπον νὰ μᾶς καταστήσῃ καπαετλήδες· αὐτὸς ἐπάτησε μερικὰ χωριά ἀπὸ τὰ χάσικα ὁποῦ ἐκάθουντα φαμελιῆς ἐδικιές μας καὶ ἐπῆραν δύο γυναῖκες ἐδικές μας καὶ τοὶ σέρνανε μαζύ τῶνε καὶ τοὶ ρεστάρανε· ἐπήγνε εἰς ἓνα μιτάτο καὶ ἐζήτησαν νὰ δέσουνσι τοὺς Σφακιανούς καὶ νὰ γδύσουνσι ἴσως τὸ μιτάτο καὶ ὅμως ἐσταθῆκαν εἰς τὰ ἄρματα καὶ ἐβαρῆκανε καὶ ἡ μιὰ πάτα καὶ ἡ ἄλλη καὶ ἐσκοτώθησαν ἀπὸ τοὶ βοσκούς ἓνας καὶ ἀπὸ τοὶ τούρκους δὲν ἐμάθαμε ἀκόμα ἂν ἐβάριστήκανε γιὰτὶ ἐφύγανε οἱ βοσκοὶ καὶ ἐπιάσι τὰ βουνὰ φοβούμενοι ἀπὸ ἐμᾶς τοὶ προεστοὺς, γιὰτὶ ἐκάτεχανε τὸ ταμπίχι ὁποῦ εἶχαμε καμωμένο καὶ ἂν ἡμπορέσωμε καὶ τοὺς πιάσωμε θενὰ ἔρθωμε ἀπὸ τὸ δίκιον τῶνε· ἔτζι παρακαλούμε τὸ ὕψος τοῦ ἀφέντη μας νὰ τοὶ καταλαγιάζῃ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους γιὰτὶ ἔχομε καὶ ἐμεῖς πολλοὺς κουζουλοὺς καὶ δὲν μποροῦμε νὰ τοὶ ἀπαλεύωμε, γιὰτὶ τὸ γυναικῶ τὸ κάμωμα ἐπήραξε πολλὰ τὸ καστέλλι μας καὶ φοβούμεθα καὶ ἐμεῖς νὰ μὴ γενῇ καμιὰ κακὴ δουλιὰ καὶ ἀφανιστοῦμε, γιὰτὶ τὸ ἴρζι εἶναι τοῦ βασιλέως καὶ ἐμεῖς ἡμεστενε ραγιάδες πιστοὶ καὶ δὲν θέλομε νὰ γενοῦμε ὡσὰν ἐκείνους τοὺς σκύλους τοὶ χιανέτηδες τοὺς νησιώτες, τοὺς ὁποίους ἐλπίζομεν νὰ παιδεύσῃ ἡ κραταιὰ βασιλεῖα γλήγορα γιὰ νὰ ἡσυχάσῃ καὶ ὁ κόσμος καὶ ἐμεῖς καὶ προσκυνητῶς μένομεν ἐν ταῖς προσταγαῖς τοῦ ὑψηλοτάτου κράτους σου καὶ τοαζλήδες εἰς τὸ χουζούρι σου.

Ἀντίγραφον τῆς ἐκ Σπετσῶν ἐπιστολῆς περὶ ἧς ἀνωτέρω.

Τιμιώτατοι γέροντες καὶ καπετανεῖοι τοῦ Καστελλιοῦ τῶν Σφακίων ἀδελφικῶς ἀσπαζόμεθα.

τῇ 26 Μαΐου 1821 Σπέντζες

Μετὰ τὴν ἐρώτησιν τῆς ὑγείας σὰς εἰδοποιοῦμεν ὅτι ἐπιτυχούσης τοῦ καπετάν Ἀντρουλῆ (1) δὲν λείπομεν εἰς τὸ νὰ σὰς ἰδεάσωμεν περὶ τὰ τρέχοντα. ὁ Μωρέας πάγει καλὰ. ἐμαξεύθησαν ἀπὸ παντοῦ στρατεύματα καὶ ἐλπίζομεν ἐν τῷ ὅτι μέρος κάστρα παραδίδονται, εἴδησις ἀπὸ παντόθεν διὰ τὸν Ὑψηλάντην ὅτι ἐμπῆκε εἰς Ἀνδριανούπολιν, καὶ ὡς θέλουν μερικοὶ, ἐλπίζουν ὅτι εἶναι κοντὰ τῆς πόλεως. Τὰ μέρη ὅλα τῆς Ρούμελης εἶναι εἰς πλόκα μέχρι τῆς Θεσσαλονίκης. εἰς τὴν Σμύρνην γράφουν τὰ καράβια ἀπὸ τὰ Ψαρὰ ὅτι ἔβαλαν χέρι καὶ χαλῶν Χίους καὶ διὰ τὸν Θεὸν προσέχετε καλῶς μὲ τὴν πολιτικὴν ὁποῦ μεταχειρίζεσθε, τὰ κάστρα δηλ. τοὺς ἀπίστους οὕτως παρακολουθεῖτε διὰ νὰ ἀπαντήσωμεν τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν μας κατωμερίτων, ἕως νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ στρέψουν τὰ καράβια μὲ καλόν, ὁποῦ ἐπῆγαν καὶ διὰ τίς δέκα ἀρμάδες, ἐκείνην ὅπου ἦταν πρὸ καιροῦ εἰς τὴν Πρέβεζαν καὶ αὐτὰ ὁποῦ ἐβγήκαν τώρα, ὅκτῳ κομμάτια καὶ ἔφθασαν εἰς Μητυλήνην ὅθεν πηγαίνει μία δύναμις εἰς αὐτὰ ὑπὲρ τὰ ἐξήντα καράβια καὶ ὁ κύριος νὰ κάμῃ τὸ καλλιώτερον. καὶ μὲ τὴν ἐπιστροφὴν τῶς μᾶς ὑπόσχονται ἐδώσε, ὅτι ἄλλο μέρος δὲν θέλει ἀρχίσουν εἰμὴ τὴν πατρίδα μας, καὶ πάντα εἴσασθε προσεκτικοί, καθὼς καὶ ἡμεῖς δὲν λείπομεν νὰ ὀργανίζωμεν καὶ νὰ ζητοῦμε τὸ ὠφελιμώτερον. εἶδὲ περὶ ἄλλων πολλῶν ὑποθέσεων, θέλετε μάθει ἀπὸ τοὺς νεοφερμένους καὶ ἀδελφικῶς μετασπά-ζωντάς σας.

Οἱ γνωστοί σας ἀδελφοί

Λάβετε ἀπὸ τὸν καπετάν Ἀντρουλῆ 1000 κόλλες χαρτί ὁμοίως καὶ 460 ἀνύχια, τὰ ὁποῖα ἠύραμεν μὲ μεγάλον κόπον. καὶ ἐπιτυχούσης καὶ ἄλλα, δὲν θέλομε λείψῃ. ὁμοίως καὶ εἰς μολύβι.

(25)

Προκήρυξις Δημητρίου Ὑψηλάντου ἐξ Ὑδρας κατὰ τὴν ἄφισιν τοῦ εἰς Ἑλλάδα, προτρέπουσα τοὺς Ἕλληνας ν' ἀναλάβωσι πάντες τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων.

Ἀπλοῦν φύλ. χάρτον διαστάσεων 22.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας μεταγενεστέρως καὶ διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς ἀναγράφεται περίληψις ἐφημερίδος τοῦ Λονδίνου ἀναδημοσιευούσης ἄρθρον Παρισινῆς τοιαύτης περὶ τῆς στάσεως τὴν ὁποίαν δέον νὰ τηρήσουν οἱ Γάλλοι ἔναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος. Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλή.

Ὅμογενεῖς φιλελεύθεροι Ἕλληνες,

Διωρισμένος ἀπὸ τὸν ἀρχιστράτηγον τοῦ γένους ἡμῶν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην νὰ ἔλθω εἰς τὴν φιλτάτην Ἑλλάδα πληρεξούσιος ἀρχιστράτηγος Πελοποννήσου καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἔφθασα ἤδη θείᾳ δυνάμει, εἰς τὴν νῆσον Ὑδραν.

(1) Ἀνδρέας Φασούλης, ἐμποροπλοίαρχος.

“Οσοι μὲν ἐλάβετε τὰ ὅπλα τῆς Ἑλευθερίας τοῦ ὀρθοδόξου ἡμῶν γένους, φιλοτιμηθῆτε νὰ φανῇτε ἄξιοι πολεμησταί, δεικνύοντες καὶ κατὰ τοὺς ἀσεβεῖς τυράννους πόλεμον, ἀνδρείον ἀκαταμάχητον, ὁ μ ὁ ν ο ι α ν ἄ δ ι α ἰ ρ ε τ ο ν καὶ εἰς τοὺς στρατηγοὺς εὐπειθεῖαν ἀπαράβατον, ὅσοι δὲ μέχρι τοῦδε μένετε ἀκίνητοι, ἐγερθῆτε ἀρπάσατε τὰ ὅπλα καὶ πανταχόθεν τρέξατε διὰ νὰ ἐλευθερώσετε τὰς πατρίδας σας καὶ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐνωθῶμεν ὅλοι διὰ νὰ ἐξολοθρεύσωμεν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν τύραννον τοῦ γένους.

Δὲν ἐλπίζω νὰ εὑρεθῇ κανεὶς ἐξ ὑμῶν ἀμέτοχος τῆς προγονικῆς ἀνδρείας καὶ ἀνάξιος τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος εἰς τοῦτον τὸν Ἱερὸν ἀγῶνα εἰς τὸν ὅποιον καὶ αὐτὴ ἡ ἀδιαφορία λογίζεται καὶ εἶναι τῷ ὄντι ἀσυγχώρητον ἀμάρτημα· τὸ στάδιον τῆς δόξης ἡνοίχθη φίλοι πατριῶται· τίς δυνάμενος νὰ εἰσέλθῃ θέλει ὑποφέρει νὰ μένῃ ἔτζι καὶ νὰ ὀνειδίζεται ὡς νόθος Ἕλληνας; τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος μας εἶναι ἡ Ἑλευθερία, ὁ ἔνδοξος αἰῶνας δόξα παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις· βραβεῖα καὶ προβιβασμοὶ θέλουν δοθῇ εἰς ἕκαστον ἀναλόγως τῆς ἀξιότητος τῶν ἀνδραγαθημάτων του κατὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ γένους.

Ἐν Ὑδρᾷ τῇ 12 Ἰουνίου 1821

Δημήτριος Ὑψηλάντης
Πληρεξούσιος τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτρόπου.

Γαζέτα τῆς Φράντζας

Σύνοψις μιᾶς μεταφράσεως τῆς ἐφημερίδος τοῦ Παρισιοῦ ἀπὸ τὴν ἐφημερίδα τῆς Λόντρας, σχεδὸν πρὸ δύο μῆνας ἢ ὅποια ἐξαιρετικῶς ἔφθασεν ἐκ Κερκύρας εἰς ταύτην τὴν νῆσον Ἰθάκην χθὲς τὰς 12 Μαΐου 1829 :

Ἐννοιοι τῆς δημηγορίας διαφόρων μελῶν τῆς κάτω γερουσίας. Φαίνεται ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν γένος μετὰ τὴν βοήθειαν τῆς Ρωσσίας θέλει ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆς βαρβάρου ἐκείνης διοικήσεως τῶν τουρκῶν ἢ ὅποια τόσους αἰῶνας τὴν εἶχεν εἰς τὴν σκιὰν καὶ εἰς τὴν κατάθλιψιν. Ἐθνὸς τὸ ὅποιον κατάγεται ἀπὸ ἐκείνους τοὺς μεγάλους ἄνδρας, οἵτινες διεφύλαξαν τὴν αὐτὴν διοίκησιν καὶ τώρα χρησιμεύσωσιν εἰς μάθησιν ὅλων τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὰ ὅποια νῦν βασιλεύωσιν, διὰ νὰ κρατήσωμεν λοιπὸν μίαν νέαν ἰσορροπίαν εἰς τὴν Εὐρώπῃν πρέπει ἐμεῖς νὰ μεθέξωμεν καὶ νὰ μὴ δειχθῶμεν ἐναντίον εἰς ταύτην τὴν ἱερὰν γνώμην, ἐὰν βλέπωμεν ὅτι ἡ Ἀγγλία διεφύλαξεν μίαν ἄλλην διάφορον ἰσορροπίαν διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν τουρκῶν, καὶ διὰ τὴν ἰδικήν μας τώρα ἐνῷ χρειάζεται νὰ ἐξολοθρευθῇ ἕν ἄπιστον γένος ἐνάντιον πολὺ τοῦ ὑμῶν χριστιανισμοῦ καὶ ἐνῷ κατὰ συνέπειαν εἶναι εἰς Χριστὸν οἱ Βασιλεῖς ὅλοι νὰ συμμεθέξωσι ταύτῃ τῆς μεγάλης αἰτίας, δηλοποιοῦμεν τὴν θέλησίν μας ὅντις εἶναι νὰ ὑπερασπισθῶμεν ὅλοι τοῦτο τὸ ἔθνος· καὶ ἐὰν τὸ μινηστέριον ἡγουν οἱ ἐξ ἀπορρήτων θέλουσιν νὰ ἐνατιωθῶσιν εἰς ταύτην μας τὴν πρότασιν, εἰς ἡμᾶς δὲν πρέπει οὔτε δυνάμεθα

εἰμὴ νὰ δειχθῶμεν ἐναντίον εἰς τὴν θέλησίν των, ἐάν δὲ ἐξ ἀπορρή-
των ἀμφιβάλλωσιν ὅτι ἡ Ρωσσία χάσει αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ
ἀποκτήσῃ τὴν Ἑλλάδα ἡμεῖς τελείως δὲν πρέπει νὰ φοβηθῶμεν, ὡς
δὴ ἡξεύρωσιν ὅλοι καλὰ πῶς εἴμεθα ἐκεῖνοι οἵτινες ἐν καιρῷ τοῦ
Ναπολέοντος ἐπολεμήσαμεν εἰς ὅλην τὴν στερεάν καὶ δὲν μᾶς ἔκα-
μαν καμμίαν βλάβην.

(26)

Ἐπιστολὴ Νικολάου Καρατζᾶ (1) ἐξ Ὑδρας πρὸς Ζαχ. Πρακτικί-
δην σχετικὴ μὲ τὸν ἐφοδιασμόν των Κρητῶν ἐξ Ἑλλάδος καὶ τὴν ἐν-
τύπωσιν τὴν ὁποίαν ἔκαμαν εἰς τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην τὰ πρὸς
τὴν Καγγελαρίαν γράμματα τοῦ Πρακτικίδου.

Δηλοῦν φύλλ. χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμὰς διαστ. 21.31. Τὸ κεί-
μενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Τὸ δεύτερον φύλλον, τὸ πλεῖστον κατεστραμ-
μένον, ἔχει διπλωθεῖ καὶ χρησιμοποιηθεῖ πρὸς φακέλωσιν, φέρει δὲ ἀ-
ναγεγραμμένα: καθέτως «πρὸς τὸν σοφολογιότατον κίριον Ζαχαρίαν ἔβρι-
σκόμενος στὴν θεοτόκον σπιθημιανὴ ἡγίος» ὁριζοντίως «τῇ: 10 Μαρτί-
ου 1822 ἦλθεν καί κινον ἐκ τῆς σίφνου εἰς τὴν Κίμολον τὸ ὁποῖον μᾶς ἔφε-
ρε τὴν χαροποιὸν εἵδησιν τῆς ἀρμάδας ὅτι οἱ σπεισοῦδραῖοι ἔκαυσαν 16:
καρόβια καὶ ἐπῆραν σῶα 6:» Μεσολαβοῦν ἴχνη πρασίνης σφραγίδος καὶ
συνεχίζει: «Τοῦ Νικολάου Καρατζᾶ ἐξ Ὑδρας τῇ 16 Ἰουνίου 1821. Τῷ
εἰδοποιεῖ ὅτι ἂφ' οὗ ἀνεγνώσθησαν τὰ γράμματά του εἰς τὴν Καγγελαρίαν
ἐλυτήθησαν διὰ τὴν κατάστασιν τῆς Κρήτης κλ. Τῷ παρακαλεῖ νὰ κάμῃ
καὶ ἄλλα γράμματα περιπαθέστερα διότι ἤρσαν τὰ πρῶτα του εἰς τὸν Δη-
μήτριον Ὑψηλάντην κλ.» Καθέτως δέ: «Ἰουνίου: 22: ἔλαβον τὸ παρόν, ἀ-
πὸ Ὑδραν» Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Φιλατὰ περηποθητὲ καὶ ἐν Χριστὸ μας ἡγαπητὲ ἀδελφέ σοφο-
λογιότατε κύρ Ζαχαρία τὴν σὴν σοφολογητότητα ἀδελφικὸς ἄσπα-
ζομε.

1821 πρωτοουλίου 16

Μετὰ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν σασφανερονο ὅτι τῆς δέκα τοῦ
ηδίου ἐβίραραμε ἔδο καὶ ἐφάνιμε στὴν καντζιλαρία καὶ ἀκούσαν τὰ
γράμματα καὶ ἐλιπιθηκαν σφοδρὰ ἐπειδὴ δὲν ἴχαν τὸν τροπὸν νὰ
μασεβοηθίσουν τῶρα ἐξετίας τῆσαρμάδας ὅπου βρίσκονται σε με-
γάλους κυνδίνους ἕως νὰ τὴν καφσοῦν ὅμως ἡτὸν ἔδο ἐρχόμενος
του υψηλάντη ὁ ἀδελφὸς ο διμητρίος καὶ τὸν ἔχι ἐφταξουσίου καὶ
ἐφάνιμεν ἔμπροστα τοῦ καὶ μα σεδέχθη μετὰ πάσις ἡποσχεῖς ὅτι
τὸ προτὸν καστρὸν τοῦ μορεος οπου παραδοθῇ θέλει μασεφοδιάσι
με ὅλα τα ανανγγέα ναμαστιλί καὶ με ἀφτὸν τὸν τροπὸν μασαλη-
κούτισε ἔδο καὶ περνοῦμε στο μορέα, ἀνταματου καὶ ἦσε δεκαπεντε
ἡμερες γραφο να γυρίσι το καήκι καὶ νὰ γραψίς τα γραματᾶ διὰ
τοναφθέντι πολὰ ἐπιτιδῃα ἐπιδι ἔροτισε τὸ γραμὰ οπουτουδόσα το

(1) Ὁ γνωστὸς ἀπόστολος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.

ἀνεγνόσε αμοναχόστου καὶ τοῦ ἄρесе πιδς τοεγραψε καὶ οτη μασε·
φότισε ὁ θεός ἡπαμε διαλογουσου τὸ λιπὸν καὶ ἡλογιοτισοῦ στο
δεφτερὸν γραμα· οπου θα γράψις δίξε τιναδελφικισοῦ ἀγάπι καὶ δια-
λογουμας καὶ ανιμασθεν καὶ ἡμῖς ἀδελφι θελετε διτε] τιν ἀγάπη
μας στονεβγενεστατὸν καὶ ἡγαπητὸν μας ἀδελφὸν κηριὸν ἀλεξίον
ἀδελφικὸς ἀσπάζομε ομως καὶ ἡστον φιλον καὶ ἀδελφὸν ἡοάνι ἀ-
κριβος προσκίνο σοφολογιotaτε μας λαβέ αποτοχατζι νικολάον ἐ-
μισι ὁκᾶ ταπακο διασιμίον ἀγάπης καὶ παλὴ στογουρισμον μας θέλο
σουβαστο στοκαπεταν γιοργάκι ἀδελφικὸς ἀσπαζομε καὶ πάντα
τουσαδελφ ὅς ταφτᾶ καὶ ἡγιενετε.

ο σὸς ἀδελφός καὶ φιλος νικολάος
καρατζᾶς

1821 προτοουλιου 16

(27)

Γράμμα Ζαχ. Πρακτικίδη πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶν (1) Σφακίων διὰ
τοῦ ὁποίου παραπονεῖται διὰ τὴν διαρπαγὴν τοῦ κελλίου του καὶ
τοῦ ἡμιόνου του ἀπὸ τοὺς Σφακιανούς.

Διπλοῦν φυλλ. χάρτου διαστ. 15.22. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων
σελίδων πυκνογραμμένον. Τὸ γράμμα παρεδόθη ὑπὸ τοῦ υἱοῦ Πρακτικίδη
περιτυλιγμένον ἐπὶ φύλλου χάρτου φέροντος ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὀψεως :
«Πρὸς τὸν ἀρχιγραμματέα τοῦ πρωτοκλήτου δικαστηρίου τῶν Κ. Κυκλάδων
Κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην εἰς χωρίον Ποταμία.»

Ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς : «Γράμμα ἐσώκλειστον τοῦ μακαρίτου πατρός
μου πρὸς τὸν πρωτοπαπᾶν Σφακίων, τῇ 11 Ἰουλίου 1821.

Περὶ τῆς ληστεύσεως τῶν δύο σακκίων ἐχόντων μέρος τῶν βιβλίων
του καὶ τῆς ἱεραγῆς τοῦ μουλαρίου του ἀπὸ τοὺς Σφακιανούς, τῶν ὁποίων
τὰ ὀνόματα ἀναφέρονται ἐντὸς τοῦ ἰδίου γράμματος».

Κατάστασις χειρογράφου ὅχι καλή.

1821 Ἰουλίου 21

† Ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἅγιε Πρωτοπαπᾶ, τὴν αἰδουσιμότητά σας
ἀσπάζομαι ἐν φιλήματι ἀγίῳ. Ὅμοίως καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς
τιμιωτάτους καπετανέους, κύρ Σηφάκην, κύρ Σταυριανὸν καὶ κύρ
Ἀναγνώστην Πρωτοπαπαδάκην, καὶ Τζουπάκην, ὁλοψύχως ἀσπάζ-
ομαι καὶ ἐρωτῶ τὴν ἀγαθὴν υἱείαν σας.

Ἀφοῦ ἡ αἰδουσιμότης σας ἐφύγατε μὲ τὴν φαμηλίαν σας, καὶ
τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς σας ἀπὸ τὸ Λουτρόν, ἐγὼ ἔμεινα ἐκεῖ ὁκτῶ
ἡμέρας ἀκόμη, καὶ ἐπρόσμενα μήπως ἤθελε φέρει κανεῖς τὸ μουλᾶρι
μου, διὰ νὰ τὸ πάρω πλὴν ἀφοῦ εἶδα, ὅτι τοῦ κάκου ἐπρόσμενα,
καὶ μὲ τὸ νὰ μὴν ἡμπόρουν νὰ βαστάσω πλέον τὴν πείναν καὶ τὴν
λοιπὴν ταλαιπωρίαν, ἔφυγα, καὶ ἦλθα εἰς τὰ Σφακιά διὰ θαλάσσης,

(1) Πρωτοπαπᾶς Σφακίων Γεώργιος (Μωράκις)

πέρνοντας μαζί μου και μερικούς στρατιώτας, όπου είχαν έλθει από την Ύδραν, και τους άφηκα εις τον καπετάν Ροϋσον.⁽¹⁾ Εκάθησα και εις τα Σφακιά μερικάς ημέρας, μαζί με τον κύρ Γρηγόριον εις τον άγιον Παντελεήμονα. Έσυρα και εκεί κάμποσην πείνα και στενοχωρίαν, μά ὄχι ὥσαν εις τὸ Λουτρόν. τὴν Κυριακὴν ἦλθεν ἐκεῖ εις τα Σφακιά ὁ Ἱερομόναχός μας ὁ Ἱερεμίας, και μοῦ ἔφερεν ἕνα καλὸν χαμπάρι, ὅτι μερικοὶ θεοφοβούμενοι χριστιανοὶ ἀπὸ τοὺς Κωμητάδες, ὁ Ταμουλογιῶργης, ὁ κουνιάδος τοῦ Λαμπαρδογιῶργη ἐπιτρόπου και ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ του, οἱ τρεῖς αὐτοὶ μαζί με ἄλλους ἀκόμη, δὲν ἤξεύρω ποίους, ἦλθον και ἄνοιξαν τὸ κελλίον μου, ὅταν ἔμαθαν πῶς ἐκατέβηκαν οἱ τοῦρκοι εις τὸν Καλλικράτην, και ἄρπαξαν ὁ κάθε ἕνας ὅ,τι πρᾶγμα ἠμπόρεσε, προφασιζόμενοι, ὅτι ἔλυποντο νὰ ἀφήσωσι τὰ βιβλία μου, και ἄλλα ὅσα πράγματα εἶχα νὰ τὰ ἄρπάξωσιν οἱ τοῦρκοι. Ὅθεν ἐπήρασι δύο τζουβάλια γεμάτα βιβλία, και μίαν βούργιαν γεμάτην ἀπὸ ροῦχα ἐδικά μου. ἡ βούργια ἦταν ἀπὸ ταῖς μεγάλαις ὅπου βάνουν οἱ πραγματευταῖ σας τὰς πραγματείας των. Εἰς τὸ κελλίον μου ἀφῆκαν οἱ ῥεθεμιῶται ὅπου εἶχα μαζί μου, ὁ Ἀλέξιος και οἱ ἄλλοι δύο, ἄλλην μίαν βούργιαν μεγάλην, γεμάτην ἀπὸ ἐδικὰ των ροῦχα, και ἄλλα πρᾶτη ἀκόμη. αὐτὰ ὅλα τὰ ἄρπαξαν οἱ Κωμηθιανοί, και ὑπῆγαν και τὰ ἔρριψαν εις τὸν ἅγιον Παῦλον και ἠλιάζοντο ἔξω ἐκεῖ κάμποσες ἡμέρες. Ἐπειτα τὰ ἔβαλαν μέσα εις τὸ σπήλαιον τῆς ἀποκλειστρας καθὼς μοῦ εἶπεν ὁ Ἱερομόναχος. Αὐτὴν τὴν καλὴν εἶδσιν ἄφ' οὔ ἔλαβα, ἀφίνω σας νὰ στοχασθῆτε πόσος θυμὸς με ἐκυρίευσεν. Ἦλθα εὐθύς ἀπὸ τὰ Σφακιά ἐδῶ εις τὸ μοναστήριον τὴν Τρίτην, μαζί με τὸν κύρ Γρηγόριον, και τὸν ἐξάδελφόν μου τὸν Γιαννάκην. Ἐμβῆκα εις τὸ κελλίον μου, και εὗρηκα μεγάλην ἐρημίαν. βλέπω τὸν μεσταχτᾶν μου σπασμένον ἀπὸ τὸ ἕνα συρτάρι, μέσα εις τὸ ὅποιον εἶχα μερικά κομμάτια ἀσῆμι : 150 : δράμια, διὰ νὰ τὸ στείλω εις τὴν Σμύρνην νὰ φθιάσω μίαν κανδήλαν, και ἄλλα ὅπου μοῦ ἐχρειάζοντο και τώρα ἐπέταξαν. Ἔστειλα και ἐπῆρα τὴν βούργιαν, και ἀνοίγωντάς την, εὗρηκα τὰ μισὰ ροῦχα μου, τὰ δὲ ἐπίλοιπα, ἄλλαξαν τὸν νοικοκύρην των. Χάνω και ἄλλα πράγματα, χωρὶς ἐκεῖνα ὅπου ἀφῆκα αὐτοῦ, και ἐδικὰ μου, και ξένα, ὅταν ἔφυγα. Αὐτὰ τὰ κακὰ ὅπου ἔγιναν εις ἐμένα, τάχα ὑποφέρονται; ἡ ζημία ἡ ἐδική μου, χωρὶς τὰ ξένα ὅπου εἶχαν ἀφίσει ἐδῶ, και αὐτὰ εις τὸ Ἀσκούφου, μοῦ κοστίζει ὑπὲρ τὰ τριακόσια γρόσια.

Ἐχθὲς τὴν Τετράδην ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ ὁ Μανιᾶς τοῦ γέρο— Σήφη ὁ υἱὸς ἀπὸ τὰ Σφακιά ἐκεῖνος ὁ κοντός, και παμπόνηρος, μαζί με ἄλλον ἕνα μακρύν, και κατάμαυρον εις τὸ πρόσωπον, με φέσι μοναχὸν εις τὴν κεφαλὴν, και με μίαν πλεξούδαν μακρῶπην και μαύρην, Ἀναγνώστην λεγόμενον, ἐφόρει μίαν πιστόλαν και ἕνα πασαλὴν μακρύν εις τὴν μέσην του, ἐβάστα και ἕνα τουφέκι ὄχι πολλὰ μακρὺ. Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ χωριανός σας, ἡ Γωνιανός, ἡ ἀπὸ τὰ ἄλλα πλησίον σας μετόχια. Αὐτὸς ἐτράβα μαζί με ἄλλα τρία ζῶα τὸ δυστυχησμένον τὸ μουλάρι μου. Καθὼς ἔφθασαν ὑπὸ

(1) Ροϋσος Βουρδουμπᾶς.

κάτω ἀπὸ ταῖς ἐλιές τοῦ Λουλουδοανδρουλῆ ἔτραξε τὸ μουλάρι τὸν ἐπάνω δρόμον, διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἐγύρισε κάτω. Ὁ Ἱερομόναχος εὐρέθη ἔξω, καὶ τὸ εἶδε, καὶ με ἐφώναξεν. Ἐτρεξα εὐθύς, καὶ φθάνοντάς τους εἰς τὸν δρόμον, ἐγνώρισα τὸ μουλάρι, με ὅλον ὅπου ἦτον εἰς χάλι πολλὰ ἄσχημο. Βλέπω τὸ γομάρι ὅπου τοῦ εἶχεν ἐπάνω ὁ ἀθεόφοβος, καὶ ἦταν ὑπὲρ ταῖς : 180 : ὀκάδες. Ἐσήκωνε : 10 : μουζούρια καρπόν, καὶ : 1 : ἄσκι εἰς τὴν μέσσην με λάδι, ὡς : 30 ὀκάδες. Ζητῶ τὸ μουλάρι δὲν μοῦ τὸ δίδει ὁ καλὸς χρίστιανός, ἀλλὰ τὸν βλέπω καὶ κοιτάζει τὸ πιστόλι του. στοχάζομαι τὴν μορφή του, καὶ ἀπ' ἐκεῖ καταλαμβαίνω καὶ τὴν ψυχὴν του. Ἐπρεπε βέβαια νὰ εὐρεθῇ τότε ἐκεῖ ἓνας ἄλλος χειρότερος διὰ νὰ τὸ γλυτώσῃ, μὰ ἐγὼ δὲν εἶμαι οὔτε κλέπτης, οὔτε ζορπᾶς, καὶ τί ἤθελα κάμω ; τὸν ἔπιασα με συμβουλᾶς, με παρακάλια, καὶ με ὅρκους, βεβαιώνοντάς τον ὅτι ἦταν ἐδικόν μου, καὶ τὸ ἔχασα ἀπὸ τὸ Λουτρόν. Ἐμαρτύρησεν ὅτι αὐτὸς τὸ ἐπῆρεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἔπειτα μοῦ εἶπεν ὁ ἄλλος ὁ Μανιᾶς, νὰ στείλω κανένα παιδί εἰς τὰ Σφακιά, νὰ τὸ λάβῃ, ἔστειλα τὸ παιδί τοῦ Ἀναράψῃ, πλὴν δὲν τὸ ἔδωκαν, ἀλλὰ καθὼς τὸ ἐξεφόρτωσαν, τὸ ἐκαββαλίκευσαν εὐθύς καὶ πηγαίνουν εἰς τὸ Λουτρόν, νὰ πάρουν πράτῃ, καὶ νὰ φέρουν ἐδῶ εἰς τὰ Σφακιά, λέγοντες τοῦ παιδιοῦ, ὅτι τὸ μουλάρι ἔχει δουλειάν, καὶ δὲν τοῦ τὸ δίδουσιν, ἀλλὰ θὰ τὸ φέρῃ μοναχός του σήμερον τὸ κολατζὸ εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐγύρισε λοιπὸν τὸ παιδί ἄπρακτον καὶ μοῦ ἔφερεν αὐτὴν τὴν ἀπόκρισιν. ὁ φίλος, ὡς φαίνεται, ἔκαμε τὸ μουλάρι μου κελεπίρι, ἐγὼ δὲν ἠξεύρω ἄλλο, πάρεδες ὅτι αὐτὰ τὰ κακὰ ὅπου ἀκολουθοῦσιν ἐδῶ, θέλουν ἀφανίσουν τὰ Σφακιά ἐξ ἀποφάσεως. Ἐδῶ θέλει πέσῃ εἰς ὀλίγας ἡμέρας μιὰ ὀργὴ ἀπὸ τὸν δικαιοκρίτην Θεόν, καὶ θέλουν καταφάγουν οἱ σφακιανοὶ ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ἐδῶ ἡ ἐξουσία ὅπου μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς ὀλίγον καιρὸν ἔχει νὰ παιδεύσῃ ἀνελεήμονα ἐξίσου, καὶ προεστὰς καὶ μικρούς, με μεγάλην ἀτιμίαν, διὰ τὰ ἄπειρα κακὰ ὅπου ἔκαμαν καὶ κάνουσι καθημέραν εἰς τοὺς ἀδελφοὺς χριστιανούς. Ἐγὼ δὲν ἀκούω καὶ δὲν βλέπω ἄλλο, ἀπὸ τὸν καιρὸν ὅπου ἀρχίσετε τοῦτον τὸν Ἱερόν πόλεμον (ἂν πρέπει νὰ τὸν ὀνομάζῃ κανεὶς Ἱερόν, ὅχι διαβολικόν) παρὰ ἀναστεναγμούς καὶ δάκρυα τῶν χριστιανῶν. Ὁ Θεὸς καὶ βλέπει, καὶ ἀκούει, καὶ αὐτὰ θέλει ν' ἀνταποδώσῃ εἰς τοὺς κακοποιοὺς Σφακιανοὺς μυριοπλάσια ἐντὸς ὀλίγου, καθὼς θέλετε τὰ ἴδη ὅλα.

Ποῦ ἔμεινεν τώρα ἡ ἀδελφότης ὅπου ἐκάμαμεν ; ποῦ ἔμειναν οἱ ὅρκοι ὅπου ἐπῆραμεν, νὰ χύνωμε τὸ ἴδιον αἷμα μας διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀδελφοῦ μας ; ποῦ εἶναι οἱ ὑπόσχεσες ὅπου ἐδώσαμεν, νὰ βοηθοῦμεν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον εἰς καιρὸν ἀνάγκης καὶ δυστυχίας του ; Ἐμένα με ἐκρατήσετε ἐδῶ, με τόσες ὑπόσχεσες καλές, καὶ τώρα δὲν ἔχω πλέον οὔτε πνοὴν νὰ περπατήσω ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ οὔτε ἓναν παρὰν δὲν ἔχω νὰ ἐβγάλῃ τὸ μάτι μου, κατὰ τὸν κοινὸν λόγον. Καὶ ὕστερον ἀπὸ αὐτὰ τὰ κακὰ ζημιώνομαι με τὸ μουλάρι μου, καὶ με τὰ ἄλλα πράγματα ὅπου χάνω, καὶ με τὴν πληρωμὴν τῆς χρονιᾶς μου, ὑπὲρ τὰ χίλια πεντακόσια γρόσια. Ἡξεύρετε ὅμως ὅτι θέλω τὰ λάβω χωρὶς νὰ χάσω τὸ παραμικρόν,

ὅταν θέλω παρουσιασθῶ εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ νὰ ἀκούσῃ ὁ αὐθέντης τὰ δίκῃα μου.

Ἐπῆρετέ με εἰς τὸ Ἀσκούφου διὰ νὰ μὲ κάμετε καντζιλιέρην, καὶ νὰ κουρσεύουν τὸ κελλίον μου ἐδῶ. Εὐχαριστῶ εἰς τὴν ἀδελφικὴν σας ἀγάπην ὅπου κάθομαι τώρα καὶ βλέπω τοὺς τοίχους.

(καὶ καθέτως ἐπὶ τοῦ περιθωρίου)

Ἐγὼ ἄλλοῦ δὲν εἶχα τὰς ἐλπίδας μου, παρὰ εἰς τὴν αἰδουσιμότητά σου, καὶ τώρα βλέπω καὶ μὲ ἐρρίψετε ὀπίσω σας ὡς μέλος σεσηπός. Θέλει ἔλθῃ ὁμοῦ καὶ ῥὺς ὅπου θέλετε καταλάβει τί θέλει νὰ εἰπῇ διδάσκαλος καὶ πῶς τιμῶνται οἱ διδάσκαλοι.

(30) ¹

Ἐπιστολὴ ἐταίρου ἀναγγέλλοντος τὴν ἄφιξίν του καὶ ἀναθέτοντος τῷ παραλήπτι (Ζ. Πρακτικίδῃ;) τὴν ἐπιτήρησιν τῶν πραγμάτων τῆς ἐπαναστατικῆς κινήσεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 16.21. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος κατεστραμμένης κατὰ τὰς διπλώσεις. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος ἔχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος κηροῦ. Κατάστασις χειρογράφου κακὴ. Ἐλλείπουσιν τμήματα χάρτου.

Χαῖρε Φίλτατε!

ἤλθομεν σὺν θεῷ εἰς ταῖς 2 τοῦ παρόντος ὅπου σᾶς εἶπον, σὺν ἀγαθαῖς ταῖς ἐλπίσιν τρεφόμενοι, ὁ ὀνομαζόμενος χουσεῖν Τ. ἐλυπήθη διότι δὲν ἐπέμψατε αὐτῷ ἕνα ἰδιοχειρόν σας, ὅθεν εἰ δυνατόν γράψετε γίνου αὐτοῦ ἐπιτηρητῆς τῶν πραγμάτων καὶ σύμβουλος τῶν γνωστῶν περιστάσεων. δὲν περιττολογῶ μὴ ὄντος ἀρμοδίου τοῦ χρόνου. νὰ ἔχω ἀπόκρισίν σας ἐντὸς ὀλίγου.

Ἐγὼ δὲ μένω ὅλως ἀδελφός...

ΥΟ3Υ8038α

4η 5587ηα

403α

1821:

31

Ἐπιστολὴ Δημητρίου Φλαμπουριάρη ἐκ Γαύδου πρὸς Ζαχ. Πρακτικίδην, περὶ ἐπικειμένου ἀπόπλου πρὸς Ὑδραν ἢ Πελοπόννησον μετὰ Ἀνωπολίτικων караβιῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμὰς διαστάσ. 20.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φα-

Σ. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 23 καὶ 29 χειρόγραφα, ἔχουσι δημοσιευθῇ παρὰ τοῦ κ. Τωμαδάκη εἰς Ε. Ε. Β. Σ. Τόμος Ι. Ἀνυπόγραφα ἀμφότερα καὶ ἀχρονολόγητα. Τὸ πρῶτον ἐπιστολὴ τοῦ Γερασίου Κρήτης πρὸς τὸν οἰκονόμον μετοχίου μονῆς Σινᾶ Μελχισεδέκ σχετικὴ μὲ οἰκονομικά ζητήματα, τὸ δὲ δεύτερον ἐπιστολὴ πρὸς Γεράσιμον ἀναλόγου περιεχομένου καὶ αὐτῇ.

κέλωσιν, με ἴχνη ἐρυθρᾶς στρογγύλης σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ, «Τῷ ἐλλογιμωτάτῳ Κυρίῳ μοι Κύριῳ Ζαχαρία τῷ διδασκάλῳ.» Καὶ κατ' ἀνάστροφον θέσιν δι' ἄλλης χειρὸς (Ζ. Π.) «Τοῦ Δ. Φλαμπουριάρη ἐκ Γαύδου Κρήτης, τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1821.» Κατάστασις χειρογράφου μετρία. Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία τοῦ χειρογράφου.

Τὴν ἐλλογημότησας προσκηνῶ

Τὸ τεσκεραί σας ἔλλαβα, παρὰ τοῦ ἱμαίτερου καὶ πεφωβησμαινοῦ Ἰωάννου ὁμοῦ, καὶ τὰ σταλθέντα ἐγὼ ἐπιθημοῦσα νὰ τὰ βάλλω, εἰς τὸ σαιντσούκη μου ἠποπτεύοντας μήπος καὶ δὲν συνταξηδεύσωμαι. μοῦ καταφαίνεται ὅπου ποιράζαισται ἀπὸ τὴν θάλασαν, ἀπὸ τὴν σοφολογιώτησας, ἠποψήα νὰ λάβω μὴ γενεῖ πῶς εἶμαι βέβαιως τῆς ἀδελφηκῆ σας ἀγάπης, Μὴν ἀναθεματίζεται μόνον τοὺς τηράνους ἀλλὰ καί, ὅπου ἐξαιτήας τως ἐστερήθην τῆς καλῆ σας σιναναστροφῆς, καὶ χρήα ἄκρας ἠπομονῆς, καὶ ἐγὼ οὗτος τὸ ἐστωχάστηκα γιὰ νὰ σινταξιδεύσωμαι ἀλλὰ ὅταν ἀντάμωσα τοὺς δῖω καλωθελητάδεμας Καπετὰν ἀνδρέιδες, μοῦ ἐπρώβαλενὸ Κριαράκης ὅτι τὸ Καράβη του εἶναι μηκρῶ καὶ ἔχει μηκρὴ κάμαιρα καὶ ἄρωςτες γυναικαὶς καὶ ἡ λογιότη σας δὲν ὑποφαίρνεται τὴν ψήχρα τῆς Κουβέρτας, δυὼ καὶ ἦπεν ὁ αὐτοῦ κ. Ἀνδραίας ⁽¹⁾ ὅτι σᾶς πέρνει, ἔχοντας καὶ μαιγαλήταιρω καράβη, καὶ διὰ τὴν ἀνάπαυσήν σας δὲν ἐναντιόθην, εἶμαι βέβαιος ὅτι Καπετάνιοςσας σᾶς περιπηῇται ὄντας ἡ κορηφῇ τὸν ἐπιληπῶν καὶ φησηκὰ Καλοπροέρετος, δὲν ἐπραιπε νὰ διληᾷσαιται ὅτι ἐγὼ ἐπροθυμοῦσα καλειώταιρα νὰ μὴνω εἰς τὴν ξηράν, παρὰ ἡ λογιώτησα, ὁ αἰφνηδιόσμου ἀναχορησμῶς ἐστάθη μαὶ τὸ νὰ ἐκράχθητε εἰς τὸ μασιφεραίτη, ἡ διατρηβῇ μου εἰς τοῦτο τὸ ἐρημωνῆση φαίρνη λήπην εἰς τὴν ψηγὴν μου, διαμαιτρῶντας πολλᾶ ἐνάντηα, καὶ ὁ κύριος νὰ γενεῖ ὕλαιος χωρῆς νὰ διληᾷσω ὁμῶς. Τὸ σφακιανῶ ταράφη θέλει νὰ μὴνουν οἱ φαμεληαῖς ἐδῶ καὶ τὰ καράβια νὰ ἠπάσῃν εἰς τὴν μαισαρὰ ἡ ἡς τὴν ἀγῆα ροῦμελη, καὶ νὰ στήλουν καῖκη εἰς τὴν ἡδρα, καὶ ἐμεῖς νὰ προσμαίνομαι ἐδῶ, ληπὸν ἐγὼ ἐσιμβούλευσα τὸ Κῶ ἀνδραία τὸν Κρηαράκη, διὰ νὰ φήγωμαι ἀπόψαι ἡ τὸ πορνῶ διὰ ὅθεν μᾶς εὐκολήνει ὁ καιρῶς, τζηρήγω ἡ μωραίαν καὶ στοχάζομαι ὅτι θέλει μᾶς ἀκολουθήσουν τρήα ἡ καὶ 4 : Καράβηα ἀνοπολήτηκα, Μαίσα εἰς τὰ ὀπεία σιναριθμύται, καὶ τὸ ἐδικό σας καὶ ἀσίναί εἰς ἡδισήν Σας.

Ταῦτα καὶ ὑγιαίνεται.

Λὲν πραιῖει νὰ μμηθῶμαιν τὸν ὑοάνην ἀξάδελφον σας εἰς τὴν διλήαν.

Τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1821 ἐν γαύδῳ

ὁ ἐν Χῶ αὐτῆς ἀγαπητὸς

Δημήτριος Φλαμουριάρης ⁽²⁾.

(1) Πρόκειται προφανῶς περὶ τοῦ Ἀνδρ. Φασούλη, πλοιάρχου.

(2) Ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης, γραμματεὺς τῆς ἐν Λουτρῷ Καγγελαρίας, ἀφίχθεις ἐσχάτως ἐκ Σπετσῶν.

(33) (3)

Ἐπιστολὴ Δ. Φλαμπουριάδῃ πρὸς Γ. Π. δι' ἧς αἰτεῖται ἀντίγραφον τοῦ ἐπιταφίου λόγου πρὸς Πατριάρχην Κων)λεως Γρηγόριον καὶ εἰδοποιεῖ περὶ ἐπικειμένης ἀναχωρήσεώς του διὰ Πελοπόννησον.

Διπλοῦν φύλλον χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσ. 14 . 19. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δὲ διὰ χειρὸς Ζ.Π. «Τοῦ Δ. Φλαμπουριάδῃ ἐκ Λουτροῦ Κρήτης τῇ 16 Σεπτεμβρίου 1821».(Ἐτηρήθη ἡ ὁρογραφία).

Τὴν ἐλλογημώτη σας προσκυνῶ.

Στήλεται τὸ καλαμάρη σας ἢ ἄλλο ἄγγιο διὰ να σᾶς στήλω μαιλάνῃ, στοχάζομαι ὅτι μέσα εἰς τὰ χαρθῆά σας Να ἔμεινεν Τὸν μηνολόγιόν μου τοῦ 807: καὶ Περηκαλῶ Να μοῦ τὸ στείλεται, ὁμῶς ἔαν δὲν εἶναι κόπο σας, Να μοῦ στείλεται ἕνα ἥσον Ἀπὸ τὸν ἐπιτάφιων λόγον, τοῦ ἀδικοφονευμαίνου Ἀηδίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γριγορίου. Τὸ ἐδικόν σας καὶ ἐδικόν μου Καραβη θέλει συνταξιδεύσουν θεοῦ θέλοντος διὰ τὸν μωραῖαν, λαμβάνοντας ὁμῶς μηκρὰν ἡδισιν περὶ τοῦ ἐχθρικοῦ στώλου, ὅτι οὗτος τὸ ἀπετεῖ ἢ ναυτικὴ τέχνη, ὁ Καπετάνιος μου πάσχει καὶ εὐρίσκομαι περιληπός, Μαιτὰ τὸ γεῦμα στείλεται τὸν ἡμαίτερον Ἰωάννην καὶ τὸ φελούκη καὶ ἀνέχο εὐκαιρῆαν ἔρχομαι κατὰ τὸ χραῖος μου Να σᾶς ἀνταμώσω, Ταῦτα

Λουτρῷ τῇ 16 7βρίου 1821

ὁ ἀδελφός

Δ. Φλαμπουριάδης

(34)

Ἐπιστολὴ Ζ. Π. ἐξ Ἰου πρὸς Πρωτοπαπᾶν Σφακίων, γραφεῖσα ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του διὰ Πελοπόννησον. Περιγράφει τὰς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν διαδρομὴν διὰ Κάσσου, Καρπάθου, Ἀστυπαλίας καὶ Ἰου καὶ προαναγγέλλει σύντομον ἐπάνοδον εἰς Κρήτην.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 21 . 31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ τῆς τελευταίας δι' ἄλλης χειρός: «Πρὸς τὸν Πρωτοπαπᾶ Σφακίων παρακαλῶν αὐτὸν περὶ τῶν ἐν Σφακίσις πραγμάτων του, ὡς βιβλίων, ρούχων καὶ τοῦ μουλαρίου του, ὃ πατήρ μου Ζ. Πρακτικίδης»

Τὸ χειρογρ. δὲν φερεῖ οὔτε χρονολογίαν οὔτε ὑπογραφήν. Διατήρησις χειρογράφου ὄχι καλή.

(3) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 32 χειρογρ. συλλογῆς Πρακτικίδῃ εἶναι ἐμπορικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Δ. Κοκκινάκη ἐκ Λιβόρνο πρὸς Γεώργ. Μοσχονᾶν, μετὰ 4 ἀντιγράφων ἀποσταλέντων γραμμάτων τοῦ ἰδίου πρὸς τὸν ρηθέντα Μοσχονᾶν, ὅλα σχετικὰ μὲ τοὺς μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν λογισμῶν. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος μετασχηματισθείσης εἰς φάκελλον, ὑπάρχει ἀναγεγραμμένη ἡ διεύθυνσις τοῦ παραλήπτου «Πρὸς τὸν Τιμιώτατον Κύριον Γεώργιον Μοσχονᾶν, σύντροφον καὶ συγγενὴ Γεωργίου Ρουκουνάκη ἐκ Κρήτης, εἰς Δῆμον Τήνον, εἰς Κρήτην, ἢ ὅπου ἄλλοῦ εὐρίσκεται».

Εὐλαβέστατε ἐν ἱερεῦσιν ἁγίε Πρωτοπαπᾶ, τὴν αἰδεσιμότητά σου ὁλοψύχως ἀσπάζομαι, δεόμενος τοῦ ἁγίου Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ἀγαθῆς ὑγείας καὶ εὐτυχίας σου. Εἰς τὰς: 20: τοῦ Σεπτεμβρίου σᾶς ἔγραψα ἀπὸ τὸ Λουτρὸν ὁμοίως καὶ πρὸς τὸν ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὸν ἀδελφὸν Καπετάν Ροῦσον, φανερώνοντάς σας εἰς ἐκεῖνα τὰ δύο γράμματα τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ τὰ Σφακιά παρακαλῶντας σας δὲ νὰ λάβετε καὶ τὴν φροντίδα, νὰ μοῦ γλυτώσετε ἀπὸ τὸν Ἱερομόναχον τὰ βιβλία, τὸ τολάπι, τὸν πεσταχτάν, τὴν κουνουπιέραν μου, καὶ ὅσα ἄλλα εἶχα κλεισμένα εἰς τὸ μονοστηριακὸν τολάπι, καὶ τὸ μουλάρι μου, τὰ ὅποια ὅλα εἶμαι βέβαιος ὅτι ἕως τώρα νὰ τὰ ἔχετε κ' ἱ ἐπαρμένα, καὶ νὰ τὰ φυλάξετε ὡς καὶ τὰ ἐδικά σας, ὁποῦ ὅταν σὺν Θεῷ ἀνταμώσωμεν, νὰ τὰ περιλάβω μὲ τὴν πρέπουσαν εὐχαρίστησίν μου καὶ εὐχαρίστησίν σας, μὲ τὸ νὰ ἡξεύρω ὅτι ὁ Ἱερομόναχος κύρ Ἱερεμίας μὲ ἠγάπα, καὶ δὲν τὸ ἐβάστα ἡ καρδιά του νὰ ἀφίση τὰ πράγματά μου, νὰ τὰ κάμουν πρέζαν οἱ ἐχθροί, ἀλλὰ τὰ ἐπῆρεν ὡσάν καὶ τὰ ἐδικά του, καὶ τὰ ἐφύλαξεν ὅπου καὶ ἐκεῖνα.—διὰ τοῦ παρόντος σᾶς δηλοποιῶ ὅτι εἰς τὰς: 22: τοῦ Σεπτεμβρίου ἐφύγαμεν ἀπὸ τὸ Λουτρὸν, τὴν Πέμπτην τὸ βράδυ καὶ ἐφθάσαμεν ὑγιεῖς, δόξα τῷ Θεῷ! τὴν Κυριακὴν πορνὸ εἰς τὴν Κάρπαθον, ὅπου καὶ ἐβγάλαμε κάμποσας φαμηλίας μὲ γογγυσμοὺς τῶν Καρπαθίων, ὅτι δὲν τὰς ἤθελον μὲ τὸ νὰ ἦσαν πηγαιμένοι ὅλοι οἱ Καστελοριζιώτες, καὶ ἐστενοχωροῦντο. ἐγλεντίσαμεν ἐκεῖ ἡμέρας δέκα. εἰς τὰς: 4: τοῦ παρόντος ἐφύγαμεν ἐκεῖθεν, καὶ περάσαντες εἰς τὴν Κάσσον ἐκάμαμεν: 4: ὥρας, ἔπειτα φυγόντες καὶ ἀπ' ἐκεῖ ὑπήγαμεν εἰς τὴν Ἀστροπαλίαν καὶ ἐγλεντίσαμεν φίνα δύο ἡμέρας, μὲ τὸ νὰ ἀντάμωσεν ὁ Καπετάνιος μας τοὺς ἀγαπητοὺς ἀδελφούς του Ἰωάννην καὶ Νικόλαον. φυγόντες δὲ καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὸ Σάββατον πορνό, ἦλθομέν ὑγιεῖς εἰς τὴν Νιδὸν τὴν Κυριακὴν πορνό, εἰς τὰς ἑννέα τοῦ παρόντος, ἐδῶ εὐρήκαμε ἕν ἄρμαμέντο τοῦ εὐγενεστάτου Κυρίου Τετίστα, μέ: 60: στρατιῶτας, ἀπεστάλμενον εἰς τὰ νησιά, ἀπὸ τὸν ἐκλαμπρότατον Πρίγκηπα Ὑψηλάντην διὰ ὑποθέσεις τοῦ γένους. Ἀντάμωσα τὸν ἴδιον οἰκοκύρην του ἄρχοντα Τετίσταν, καὶ μὲ ὑπεδέχθη ὁ φιλογενέστατος μὲ μεγάλην τιμὴν, καὶ δεξιώσιν εἰς τὴν Τράπεζάν του εὐθὺς τὴν ἰδίαν ἡμέραν, μὲ ὑποχρέωσεν ἔπειτα μὲ τοὺς εὐγενεῖς τρόπους του νὰ τὸν ἀκολουθήσω, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν Μωρέαν, νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς τὸν αὐθέντην.

Ἀπ' ἐκεῖ θεὸς νὰ λάβῃ καὶ ὅπλα, καὶ ἄλλα πολεμικὰ ἐφόδια, καὶ νὰ γυρίζωμεν σὺν Θεῷ εἰς τὴν Πατρίδα μας τὴν Κρήτην, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ εὐλογημένος ἔχει πόθον, καὶ ζῆλον ἐνθερμον νὰ ἐλευθερωθῇ γλήγωρα μὲ τὴν ἄμαχον δύναμιν τοῦ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Σωρηδὸν ἐξοδεύει ὁ φιλογενέστατος τὸν πλοῦτον του, διὰ τὸ γένος εἰς τὸ ὅποιον ἔχει ἀφιερωμένα καὶ τρία καράβια του, εἰς τὸ νὰ τὸ δουλεύσωσι. . . τρώντι εἶδα καὶ ἐγὼ τώρα εἰς τὰς ἡμέρας μου ἄνδρα Ἕλληνα! καὶ τοῦτο μὲ ἔκαμε νὰ ἀλησμονήσω τὰς δυστυχίας ὅπου ἐτράβουν: 10: μῆνας εἰς τὴν Πατρίδα μου. Ἄς ἔχει δόξαν ὁ Ὑψιστος Θεός! Φεύγω λοιπὸν μαζί του μὲ τὴν εὐχὴν σας, διὰ τὸν Μωρέαν, καὶ θέλετε μᾶς ὑποδεχθῇ μὲ τὴν προστασίαν τῆς Θεοτόκου αὐτοῦ γλήγωρα.

“Οθεν στέκεσθε γενναῖοι κατὰ τῶν τυράνων. Τὸν Καπετᾶν Ροδ-
σον ἐπαρρησίασα πρὸς τὸν Κύριον Τεσίσταν μὲ ὅλας τὰς ἀνδρα-
γαθίας του, καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἀπολαύσῃ ὕγιῃ, καὶ νὰ τὸν τιμήσῃ
μὲ τὸν πρέποντα τίτλον. Ἐδῶ ἔχομεν καὶ τὸν σύντεκνόν του Κύρ
Μιχαλάκην Κουρμούλην, καὶ τὸν δραγουμάνον τζελεπῆ Λαζαράκην,
τὸν θαυμαστὸν Νικόλαον καὶ Βασίλην, ὅλους εἰς τὸ αὐθεντικὸν
ἀρμαμέντο, καὶ ἐλπίζω νὰ κατορθώσωμεν κάθε καλόν, ἀφοῦ παρρη-
σιασθῶμεν πρὸς τὸν αὐθέντην.

“Ὅταν ἤμεθα εἰς τὴν Ἀστροπαλιάν, ἔφθασεν ἐκεῖ ἐν μενζιλ
καϊκιον, ἀπεσταλμένον ἀπὸ Ὑδραν εἰς τὴν Κάσσον μὲ γράμματα
σφοδρὰ πρὸς τοὺς Κασσίους, νὰ σηκώσουν εὐθύς ὅλα τὰ καράβια
τῶν, καὶ νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸν πλόκον τῆς Κρήτης ἐξ ἀποφάσεως, γρά-
φοντάς τοὺς οἱ ἄρχοντες, ὅτι ἂν παρακούσουν, θέλουν ἔχουν ἐχ-
θροὺς καὶ ἐκείνους, καὶ ὅλον τὸ γένος καὶ τὸν ἴδιον Θεόν, καὶ θέ-
λουν ἀφανισθῶσι κατὰ κράτος ὕστερον. Ἐκεῖνοι δὲ ἀφοῦ γυρίσουν
ἀπὸ τὸν στόλον τοῦ ἐχθροῦ, θέλουν ἔλθωσι εὐθύς εἰς Κρήτην βοηθοί
των. Ὁ στόλος τοῦ ἐχθροῦ κοντεὺει νὰ πηγαίῃ εἰς τὸ ἀνάθεμα,
καθὼς μᾶς ἐβεβαίωσεν ὁ Δημήτριος Μπογιατζόγλους ὅπου πηγαίνει
τὰ γράμματα εἰς Κάσσον. Ἀρχηγὸς ἐδιωρίσθη διὰ τὴν Κρήτην, ὁ
ὁποῖος εἶχεν ἔλθει εἰς τὸν Μωρέαν ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν.

(35)

Ἐπιστολὴ Παναγῆ Κακούρου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην φιλικοῦ καὶ
οἰκογενειακοῦ περιεχομένου.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 20 . 28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης
σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλλου, ὑπάρχει
καθέτως τὸ ὄνομα τοῦ ἀποδέκτου : «τὸ σοφολογιότατο διδασκάλο Κυρὸς Ζα-
χαρήα τὸ λίαν μοι ἀγαπητὸ πανευτηχὸς εἰς τὴν ἦο (Ἰον)», ὀριζοντίως δὲ
ἄνω, καὶ κάτω τῆς ἐπιγραφῆς, τὰ ἐξῆς : «Τοῦ Παναγιώτου Κακούρη ἐξ Ἰου,
τῇ ιζ. Φεβρουαρίου 1822 Προσρήσεις καὶ ἀποστολὴ ἐνὸς κουτίου χαβεια-
ρίου πρὸς αὐτὸν» Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς : «φεβρουαρίου 29 : ἔλαβα τοῦτο εἰς
τὴν ν ι ό ν, ἀπὸ τὸν Χ : Ζαχ : ἐλιώτην. ἀπεκρίθην εὐθύς, μὲ γράμματα,
εἰς ταῖς : 26 : τοῦ ἰδίου. Τῇ : 9 Μαρτίου ἔλαβα καὶ ἕτερον γράμμα ἀπὸ
τὴν κίμουλον μὲ καϊκιον Σαντοριναῖον, τοῦ Κ : Ἀντωνίου Χαλαπαλίκη,
ἀπὸ μεγάλον χω : Ἰου . Μαρτίου : 27 : τῇ : μ : β : ἔστειλα καὶ ἄλλο
γράμμα, μὲ τὴν Καν Ἀνδρεάκι τοῦ μαρήνου τοῦ σινιὸρ λοτσάκι : καὶ λάδι
μὲ ἐν ἀσκάκι : οκ : 12 : καὶ : ἡμῖς. Ἀπριλίου : 11 : τῇ : γ' τοῦ Θωμᾶ
ἔστειλα τῇ ἰδίᾳ 1 : πλοῖκον μὲ : 5 : γραμ. καὶ : 1 ἰδικόν της : τῷ κυδῶνῃ, τῷ
χιονάκῃ, τῷ οἰκονόμῳ, τῷ τζανέτῃ, καὶ τῷ Α. Α : Γρηγορίῳ μὲ τὸν για-
κουμὴν ἀπὸ τὸ ἱμπόριον.—Μαΐου : 13 : ἔστειλα καὶ ἄλλο γράμμα, μὲ τὸν
Κον Ἰωάννην Σταματουλάκην». Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

»Τῷ ἐξοχοτάτῳ λογητοτάτῳ καὶ ἐν ἱατροῖς ἀρήστο κιρήω κιρήω
τζαχαροῖα—πανευδαιμόνος—1822 : Φλεβαρήου : 11 : νιόν. σοφὸ-

τατε λογιώτατε πανεντημότατε καὶ ἐν διδασκάλῃς ἄρῃστε κίρῃ κίρῃ τζαχαρήα τὴν ἡμετεραν σοφολογιότη τὴ προσκηνὸ (τὴν) καὶ τὴν τημοίαν αὐτῆς ἀσπάζωμε δεξιάν. δεόμενος τῆς τρηλήου θεότητος, τοῦ ἐνὸς τὴν φήση ὕμνουμαίνου θεοῦ ἦνα σκέπει τὴν ὕμετέραν λογιότητα ὑπὸ τὰς αγίας αὐτῆς πτέρηγας καὶ διαφυλάτιη αὐτὴν ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἀπὸ πάσης ἐναντήας προσβολῆς καὶ χαρήση αὐτῇ πᾶν τὸ εὖχρηστο καταθήμῃον.

· · · · ·
 χερετήσματα σὶ σὶ σὶ γιανάκη τὸν ἀξαδελφὸ σου καὶ ἤχαμε μεγάλην ἐγνια πᾶ νά μὴν ἴστε ρηβάδι σὶ τὴ νιο τὴν κρηακὴ τζὴ τηρηνῆς σου ἐνθιμηθίκαμε καὶ ἤπχαμε σὶ τὴν ἡγίαν σου. ἐνθιμηθήκες ἡ λογιότη σου ἤπχες σὶ τὴν ἡγιάμας ταῦτα καὶ μένο. Παναγῆς Κακούρης : σὰς γράφο.

· · · · ·
 γραφύ μου σὰ σὲ χάσσουνε τὰ χέργια τούτου φύλιε καὶ ἀσαροτήξη καὶ γιὰ μὲ φρονιμα λόγια μῆλιε.

—καὶ λάβε ἀπὸ τὸν χατζῆ ζαχαρήα ἓνα κουτὴ χαβηάρη διὰ ολήγι θημησι νὰ πόρου νάγραφα καὶ γὼ γραφὺ διχος γουράφο νὰ μὴ κατέχη ο γραφχὰς μάχθα μου τὰ σου γράφο· ομίλο μου βενέτηκο καὶ γραμα μου γραμενο πχὰ μερα θὰ σὲ καρτερὸ καὶ πχὰ θὰ σανεμενο—ὄχη ἄλο καὶ καλὴ ἀντάμοσου νὰ δόση ἅγιος Θεός.

(36)

Ἀπόφασις τοῦ ἐν Ἐμπροσνέρφ «γενικοῦ Κριτηρίου τοῦ Δικαίου», καταδικαστικὴ Παναγιώτου Βλαμάκη ἐκ Πλάκας Ἀποκορ., κατηγορηθέντες διὰ κλοπῇν.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 94 . 35. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας δι' ἄλλης χειρός: «1822 ἐνθύμησις» : τῇ 13 : Αὐγούστου. Σφακιά. Οἱ κάτωθι ἔλαβον εἰς μετρίτὰ τὰ σημειούμενα παρὰ τοῦ κὺρ Μανολάκη Πιστάκι τοῦ Εὐθυμίου γρόσα :

Μαρκουλὶὸς Πιστάκις		5.000
Ἀναγνώστης Μαρουλιανὸς		2.000
Μαρκάκη Σαριδάκη		1.000
		<u>8.000</u>

δι' αὐτὰ ἔδωσαν ἐγγύησιν εἰς τὸν χαλίλαγαν χανιαλόγλου, νὰ τὰ πληρώσῃ διὰ τὰ 800 μίστ. τὸ λῆδι ὅπου εἶχεν εἰς τὸ μαγατζέ του καὶ τὸ ἐπῆρεν ὁ Σουμὰν Πασσᾶς βαλῆς τοῦ Ρεθύμνου ἐπὶ προσφάσει ὅτι ἔφυγεν ὁ Πιστάκις, πλὴν δὲν τὰ ἔδωκεν. Ὅθεν δίκαιον νὰ τὰ λάβῃ πάλιν ὁ Πιστάκις» Καθέτως δὲ «Ἀπόφασις τοῦ Γεν. Κριτηρίου τοῦ Δικαίου καὶ τῶν πολεμικῶν κατὰ τοῦ Παναγιώτου Βλαμάκη κλέπτου καὶ προδότου. Ἐν Προσνέρφ τῇ 18 Ἰουλίου 1822». Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Οἱ Γενικοὶ φροντισταὶ τοῦ Δικαίου.

Κατ' αἴτησιν τοῦ παπᾶ Ἀντώνη, παπᾶ Παντελῆ, Μιχάλη Παπαδάκη, Γεωργίου Τζιτζέκη, Νικήτα Παῖζάκη ἀπὸ χωρίον Καμπιά, Γιάννη Λιονούδη, Κωνσταντῆ Φρονιμάκη ἀπὸ χωρίον Γαβαλοχώρι, Γιάννη Παπουτζάκη ἀπὸ τὴν Πλάκα, Ἀντωνίου Γιαννουαράκη, Παρασκευῆ κεφοπούλα ἀπὸ τὸ Τζιβαρά, Ἀντώνη Λαδογιαννάκη, καὶ Μαρία Λαδογιαννοπούλα, ἐπροσκαλέσαμεν τὸν Παναγιώτην Βλαμάκην ἀπὸ τὴν Πλάκα [ἐξετάζοντες] τὸν ὅποιον ἐγκάλεσαν οἱ ἀνωτέρω ὅτι τοὺς ἔκλεψε ἀρκετὰ πράγματα ἀπὸ τὴν τρύπα τὴν εἰς τὸ ἀλόνι τοῦ Παπᾶ Παντελῆ ἀπὸ χωρίον Καμπιά, καὶ ἐξετάζοντες καὶ τὰ δύο μέρη ἀπεφασίσαμεν ὡς ἀκολούθως· ἀπὸ τὰ ὅποια δεδόμενα ἐλάβομεν καὶ ἀπὸ τὰς παρὰ τοῦ στόματος τοῦ κλέπτου [ἐμάθομεν] ἠκούσαμεν ὁμολογίας.

Ἦκούσαμεν τοὺς ἐγκαλοῦντας, τοὺς ἐξετάσαμεν κατὰ καιροὺς καὶ περιστάσεις.

Ἦκούσαμεν τὸν ἐγκαλούμενον ὁμολόγησε τελευταῖον ὁ ἴδιος ὅτι ὁδήγησε ἄλλους δέκα Σφακιανούς εἰς τὴν ρηθεῖσαν τρύπα καὶ ἔκλεψαν μαζῇ ὅσα ἠμπόρεσαν. Ἐκ τῶν ὁποίων συντρόφων του δὲν ἀπεδείχθη κανεὶς μὲ τὸ νὰ μὴν τοὺς ἤξευρε πρότερον ὡς λέγει.

Παραβάλλοντες λοιπὸν τὰς προτάσεις, καὶ ἀπολογίας ἐκατέρων τῶν μερῶν, τὰς διαφόρους ἐρωταποκρίσεις τῶν ἀπεφασίσαμεν ὅτι.

Ὁ Παναγιώτης Βλαμάκης ὡς κλέπτης καὶ προδότης, νὰ ἀποξενωθῇ διόλου ἀπὸ τὰ πράγματά του, δηλ. ἀπὸ τὸ ὅποιον ἔχει εἰς τὴν ἀρμυρίδα χωράφι κοιλῶν 20 : ἥτοι εἴκοσι, καὶ εἰς τὴν Πλάκα, κοιλῶν δέκα ἥτοι 10 καὶ ἀπὸ τὸ ἀμπέλι ὅπου ἔχει εἰς τὴν ἀρμυρίδα καὶ Πλάκα ἐργατῶν δέκα πέντε ἥτοι 15 : καὶ νὰ μείνῃ ἀπὸ σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀνωτέρω ἕως οὗ αὐτὸς ὁ ὁδηγὸς καὶ προδότης Π. Βλαμάκης νὰ εὔρῃ τοὺς λοιποὺς συντρόφους του, καὶ ἐπομένως νὰ πληρώσῃ ἕκαστος τὸ ἀνάλογόν του δηλ. τὰ ὅσα πράγματα ἐπῆραν, καὶ τότε ἀφοῦ καὶ αὐτὸς πληρώσῃ ὡς εἴρηται θέλει λάβῃ τὸ πρᾶγμα του καθὼς καὶ ἂν ἐξ ἐναντίας αὐτὸς ἀδιαφορήσῃ ἔχουν τὴν ἄδειαν μετὰ τρία ἔτη νὰ τὰ πωλοῦν οἱ ἀνωτέρω οἵτινες ἔχασαν τὰ πράγματα, καὶ νὰ λαμβάνῃ καθεὶς τὸ ἀνάλογόν του, κατὰ τὰ ὅσα ἔχασεν πράγματα.

Ἐν Μπροσνέρῳ τῇ 18 : Ἰουλίου 1822

Οἱ Γενικοὶ φροντισταὶ τοῦ Δικαίου

Ὁ Πρόεδρος

Μανάσης Προγούλης

καθέτως δὲ ἐπὶ τοῦ περιθωρίου «αὕτη ἡ ἀπόφασις θὰ μείνῃ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς γενικῆς Καγγελαρίας διὰ νὰ ἐνεργηθῇ ὁπότεαν ὁ καιρὸς καὶ ἡ περιστάσις τὸ συγχωρήσῃ».

Ἐπιστολή Δημ. Φλαμπουριάρη ἐκ Λουτροῦ πρὸς τοὺς Προκρίτους Σφακίων σχετική με τὰς καταστροφὰς ἐκ τῶν Ἑλλ. πλοίων κλπ.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσ. 23, 32 Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «τοῦ Δημ. Φλαμπουριάρη ἐκ Λουτροῦ Κρήτης τῇ 7 Νοεμβρίου 1822, ποικίλον».

Ἐντιμότατοι Κύριοι πρόκριτοι τῶν Σφακίων χαίρετε.

Ἐν Λουτρῷ τῇ 7 8)βρίου 1822

Ἡμεῖς ἀποφασίσσαμεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀθῶων ἀδελφῶν μας χριστιανῶν ἐσυμφωνήσαμεν εἰς τοὺς στρατιώτας ὅχι μόνον νὰ κάμουν μερικὸν ἐμπόριον ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια τὰ ἐργαστήρια νὰ εἶναι διὰ λογαριασμό των, ματαίως ὁμῶς τὸ ἀπεφασίσσαμεν διότι οἱ ἐδικοί μας Ἀνωπολῖται ἀστόχησαν μετέλπειν ὅτι ἡ πατρίς μας ἔχει πόλεμον ἀγκαλὰ καὶ κατὰ τὸ χθεςινὸν γράμμα τοῦ 500χου Θ. Χουρδάκη δὲν εὐρέθησαν καὶ ἀπὸ τὸ ἐδικὸν μας μέρος 4 στρατιῶται, ὥστε πλησιάζουν οἱ δύο καγγελαρίες νὰ πάσχουν τὸ ὅμιον διὰ τὴν ξεκίνησιν τῶν στρατιωτῶν, χωρὶς καὶ εἰς καιρὸν ἀνάγκης, μετ' ὅλον τοῦτο σὰς περικλείομεν ἴσον ἀπαράλλακτον διὰ τὴν ἀπόφασιν τῶν ἐργαστηρίων.

Σήμερις ἐφθασεν μία σαΐτια ἀπὸ Κάσσο καὶ Καλοῦς λιμένας μετ' ῥίζι καὶ ὀλίγον καπνὸν ἄκοπον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐβεβαιώθημεν διὰ τὴν ἀπερασμένην πρέζαν ὅπου ἔκαμαν οἱ Κασσιῶτες εἰς τὰ νερά τοῦ Ἀγίου καὶ σιμὰ εἰς αὐτὴς ἐφόνευσαν καὶ 100 ἐχθροὺς, οἱ ὅποιοι ἔχοντες μικρὰν ὑποψίαν ἐδυνάμωσαν τὸ νησί τῶς μετ' 120 κανόνια εἰς τὴν ξηράν. Τὰ τρία καράβια ὅπου ἐφυγαν ἀπὸ ἐδῶ διὰ Κάσσον δὲν ἀριβάρισαν κανένα, ἀγκαλὰ καὶ ἡ σαΐτια λείπει ἀπὸ ἐκεῖ ἡμέρας 12.

Μετ' ὅν ἴδιον ἐλάβαμε ἓν γράμμα ἀπὸ τοὺς Καλοῦς λιμένας παρὰ τοῦ Χατζῆ Νικολάου Πινιζέλου τὸ ὁποῖον ἰδοὺ σὰς τὸ περικλείομεν, ἀπὸ τὸ ὁποῖον βλέπομεν πρῶτα τὴν φθορὰν ὅπου οἱ ἐχθροὶ ἔκαμαν εἰς Μεσσαράν, τὴν ἀνανδρείαν τῶν στρατιωτῶν μας καὶ παρακαλοῦμεν ἀμέσως νὰ τὸν προφθάσετε διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης μετ' ὀλίγον ἀνθρώπων. Ἀπὸ τὸ ἴδιον γράμμα θέλετε βεβαιωθῆ ὅτι μία γαλέττα Κασσιώτικη ἠθέλησε νὰ κάμῃ καρτζιμά, ὁμῶς κατὰ τύχην ἔτυχε ὁ Μαροδοκῶνσταντής καὶ τὸ ἔκαμε πρέζα, τὸ ὁποῖον δὲν εἶνε περισσότερον ἀπὸ ὀκ. 200. Αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν τὴν ἀφιερώνομεν εἰς τὴν ἐντιμότη σας νὰ ἀποφασίσετε καὶ νὰ διορίσετε τὸν Χατζῆ Πινιζέλον.

Ἡ ἐδικὴ μας γνώμη εἶναι ὅπου νὰ μὴ ζημιωθῶσιν οἱ χωριάται καὶ σώνῃ τοὺς ἢ δυστυχία ὅπου τώρα ἐσχάτως ἐδοκίμασαν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ ὅπως ἀγαπᾶτε ἀποφασίσετε. Τὰ μετρίτ' ὁμῶς νὰ σταλθῶσι αὐριοῦν διὰ νὰ μὴν ὑποπέσωμεν εἰς κρίσεις μετ' ἃς εὐρωπαϊκὰ

βασίλεια. Τὸ σιτάρι ἐστάλθη σήμερον καὶ σημειώσατέ μας τὴν πα-
αραλαβὴν του.

Ταῦτα καὶ ἀδελφικοασπάζοντάς σας μένομεν

Διὰ τοὺς Κυρίους προκρίτους τοῦ Λουτροῦ

Ὁ Καγκελάριος καὶ πολιτικὸς κριτὴς

Δημήτριος Φλαμπουριάρης.

(38) (1)

Δοκίμιον ἀναφορᾶς Ζαχ. Πρακτικίδη πρὸς Δημήτριον Ὑψη-
λάντην, σχετικὴ πρὸς τὴν ἐν Κρήτῃ ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν.

Ἀπλοῦν φυλ. χάρτου διαστάσεων 20. 29. Τὸ κείμενον ἐπ' ἀμφοτέρων
τῶν σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος καὶ κάτωθεν τῆς ὑπογραφῆς ἡ
ἐνδειξις : «Ὡς ἐκ τῶν ἀναφερομένων (ἐπειδὴ δὲν χρονολογεῖται) εἰκάζεται
ὅτι ἀπέστειλεν αὐτὴν εἰς τὸν Δημ. Ὑψηλάντην κατὰ τὸ 1821 ἔτος ἢ 1822
ὅτε καὶ περιῆλθε τινὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Μ. Ζ. Πρακτικίδης».

Τῷ ἐκλαμπροτάτῳ, εὐμενεστάτῳ καὶ φιλογενεστάτῳ Πρίγκιπι
Κυρίῳ μοι Κυρίῳ Δημητρίῳ Ὑψηλάντῃ τὴν μέχρι γῆς ἐδάφους τα-
πεινὴν προσκύνῃσιν.

Ἡ φήμῃ [τῆς εἰς Νῆσον Ὑδαν αἰσίας ἐνδημίας σας] τὴν κατὰ
Θεὸν χαρίτων, αἱ [πληθύος] αἱ ὅποῖαι τὸ πανέκλαμπρον αὐτῆς ὑπο-
κείμενον καταστολίζουσι, ἀπανταχόσε περιῖπταμένα ἐφθασε πρὸ
πολλοῦ [μετὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον αἰσίαν ἐνδημίαν σας] καὶ εἰς
τὰς ἄκοὰς ἡμῶν τῶν εἰς τὰ ἀφόρητα δεινὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ τυραν-
νικοῦ ζυγοῦ περιπεσόντων ἀθλίων Κρητῶν ! Οἵτινες εὐαγγελισθέν-
τες τὴν εἰς Πελοπόννησον αἰσίαν ἐνδημίαν σας, ἅμα δὲ καὶ ὄν ἐν τῇ
θεοσεβεστάτῃ αὐτῆς καρδίᾳ τρέφει ἐνθερμον ζῆλον, εἰς τὸ νὰ ἐλευ-
θερώσῃ τὴν δύστηνον Ἑλλάδα τὴν κοινὴν Μητέρα καὶ τροφὸν ἐκ τοῦ
ἀγρίου τούτου Μονιοῦ, ὁ ὁποῖος τοσαῦτα ἤδη ἔτη αὐτὴν κατεσθίει,
τούς τε ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν αἰοιδίμων προγόνων ἡμῶν οἰκοδομηθέντας
περικαλλεῖς Ἱεροὺς Ναοὺς, εἰς βωμοὺς τῷ παρ' αὐτοῦ θρησκευο-
μένῳ ὁπαδῷ τοῦ Δαίμονος, Μωάμεθ μετέβαλε, ἐργαστήριά τε δαι-
μόνων, κλιβάνους καὶ βαλανεῖα τοὺς πλείονας πεποίηκεν καὶ τὰς
νεάνιδας καὶ νέους αὐτῆς τῇ βδελυρᾷ καὶ παρὰ φύσιν αὐτοῦ μίξει
κατεμόλυνε καὶ μυρίοις ἄλλοις δεινοῖς κατεμαστίζει τὴν τάλαινά,
χαρᾶς ἀπείρου πλησθέντες ἅπαντες ἰκέτιδας χεῖρας ἤραμεν καὶ αἴ-
ρομεν πρὸς τὸν Ὑψιστον ὅπως διαφυλάττῃ καὶ περιέπῃ τὸ πανέκ-
λαμπρον αὐτῆς ὕψος πάσης προσβολῆς τῶν ἐναντίων ὑπερκείμενον
κατευθύνη τε τὰ διαβήματα εἰς ὃ μεμελέτηκε νὰ ἐκτελέσῃ θεοφιλὲς
καὶ κοινοφελὲς ἐγχείρημα καὶ εὐλογῇ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῆς
καὶ ὑποτάτῃ διηνεκῶς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς πάντα ἐχθρόν καὶ πο-
λέμιον.

Τοῦτο δὴ πρὸς αὐτὴν ἐκβροῦντες τὸ χαροποῖον εὐαγγέλιον
«ἄγραιο Ἑλλάς»! Ὑψηλάντου χεῖρ νῦν ἐπικουρεῖ !

(1) Τὸ ἀνωτέρω χειρόγραφον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 30 τεύχος
τοῦ Περιοδικοῦ «Κρητικὴ Ἑστία» (Μποτωνάκη).

Ἐλθόντος δὲ κάνταυθα εἰς Σφακία περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαρτίου τοῦ παρόντος ἔτους ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Νικολάου τινὸς Πατριώτου (οὗ Καρατζᾶς τὸ ἐπώνυμον) ἀπεσταλμένου παρὰ τινος Ζαρίφη Ἀθανασοπούλου (ὃν αὐτὸς ἔλεγεν εἶναι τῶν ἐν τέλει τῆς Κραταιᾶς καὶ εὐσεβεστάτης Αὐτοκρατορίας τῶν Ρωσσιῶν) [ἐκ (1) Κωνσταντινουπόλεως ἐπιφέρων] καὶ ἐπιστολὴν παρ' ἐκείνου ἐοφράγιστον πρὸς τοὺς Σφακιώτας ἐπιφέροντος, ἐπὶ συστάσει τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας καὶ τὸ πρὸ πολλοῦ διὰ τοῦτο ἀπόκρυφον καὶ [τοῖς] παντὶ τῷ γένει ποθητὸν ἐγχείρημα ἀνακαλύψαντος, καὶ πολλὴν τὴν παρὰ τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἀητιήτου Ἀνακτος ἀπάσης τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος, διὰ τε ὄπλων, στρατιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἐφοδίων μετ' οὐ πολὺ ἀποσταλῆσομένην εἰς Κρήτην ἐπικουρίαν, ἐπηγγειλαμένου πάντα ταῦτα οἱ συστηθέντες ἀδελφοὶ ἀκούσαντες (οὗτοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ τὰ πρῶτα τῶν λευκαοριτῶν φέροντες) ἐνεψυχώθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἀπέβαλον πᾶσαν δειλίαν καὶ τὴν ἄλλην βιωτικὴν ἐμέριμναν καὶ διὰ τῆς ἐκείνου συνεχοῦς προτροπῆς ἤρξαντο μικρᾶς τινος προετοιμασίας τῶν τοῦ πολέμου ἀποσκευῶν καὶ τοῦτον μόνον ἔτρεφον τὸν σκοπὸν, πότε δεχθήσονται τὸν προσδοκώμενον στρατὸν καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐφοδίων καὶ νὰ εὕρωσι τὴν ποθουμένην εὐκαιρίαν νὰ ἐγείρωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῶν ἐνταῦθα δυσεβῶν καὶ ἀπίστων ἀγαρηνῶν. Τότε δὴ κάγῳ παρευρεθεῖς, ὡς οὕτω πάνυ πρῶην σχολὴν συστήσας Ἑλληνικὴν ἐν τῇ ἐκείσε Ἱερᾷ Μονῇ τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου Θυμανῆς ἐπιλεγομένης, συνεβούλευσον αὐτοὺς ν' ἀπέχωσι τῶν μελετωμένων, ἄχρις οὗ νὰ προετοιμάσωσι πάντα τὰ χρειώδη καὶ νὰ ἴδωσι τὴν παρὰ τοῦ διαληφθέντος ἀποστόλου ὑποσχομένην βοήθειαν, ἵνα μὴ ἀψάμενοι τοῦ ἔργου προπετῶς τε καὶ ἀπερισκέπτως, ἀποτύχωσι τοῦ σκοποῦ (ἦδειν γὰρ τὸ ἀπερίσκεπτον καὶ ἄστατον τῶν ἀνδρῶν) καὶ ἀντ' ὠφελείας, βλάβην καὶ ἑαυτοῖς καὶ πάντι τῷ γένει τῶν ἐν Κρήτῃ οἰκούντων Χριστιανῶν εἰς ὕστερον προξενήσωσιν. Ἄλλ' ὁ ἐμὸς σπόρος [αἱ συμβουλαὶ μου] ἐπὶ τὴν πέτραν [ἐσπεύροντο] πίπτων διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἱκμάδα, δὲν ἐκαρποφόρησεν. Ἡ τὸ γε ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἦτον ἐνδεχόμενον νὰ καρποφορήσῃ ἂν αἱ συνεχεῖς εἰδήσεις τῆς κατὰ τῶν* χριστιανῶν καθ' ἐκάστην μελετωμένης ἐπαναστάσεως τῶν ἐχθρῶν καὶ ἡ προτροπὴ τῶν ἐκ Χανίων εἰς Λουτρὸν καταφυγόντων μελανημόνων τινῶν, δὲν ἐκίνουν τοὺς ἀνδρας ταχύτερον. Καθ' ὧν καὶ οὐκ ὀλίγα ἐξεφώνουν ἐν ταῖς μάχαις τὰ δύσφημα, ὁπότε ἡττώντο πρὸς τῶν ἐχθρῶν πολλάκις τε εἰς φόνον ἐξεζήτησαν, ἀλλ' οὐχ εὕρισκον. Ἦσαν γὰρ τότε καταφυγόντες πρὸς τὴν αὐτῆς Ἐκλαμπρότητα, ἐπὶ προφάσει Πρεσβείας. Οἶδε τοὺς ἀνδρας πάνυ καλῶς καὶ διὰ τοῦτο τὴν καταγραφὴν παρητησάμην. Ἦψαντο οὖν τοῦ ἔργου μετὰ προθυμίας καὶ μ' ὅλον ὅτι μὲ τοὺς ἐχθροὺς προβαλλόμενοι κατὰ τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὰς ἄλλας ἀποσκευάς, ἐλογίζοντο ὡς κώνωπες πρὸς λέοντας, ἤθελον ἀποκλείσωσιν ἀναντιρρήτως τοὺς [τυράννους] Κυδωνιεῖς τε καὶ Ρεθυμνίους τυράννους εἰς τὰς πόλεις τῶν ταχύτερον, ἂν ἐπὶ ληστείαις,

(1) Τὰ ἐντὸς ἀγκυλῶν ἔχουσι διαγραφῇ ἐπὶ τοῦ χειρογράφου.

μίξεσί τε καὶ αἰσχροῖς οἰνοφλυγίαις καὶ ἄλλαις ἀθεμίτους πρά-
 ξειν οἱ γεννάδαι δὲν ἐβυθίζοντο. Πῶς δὲ καὶ ποῦ ταῦτα ἐπράτ-
 τοντο, ὅσάκις τε κατέβαλλον τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ὑπ' ἐκείνων ἠττήθη-
 σαν, τίνες τε ἦσαν οἱ ἀτακτοῦντες καὶ τίνες οἱ εὐτακτοὶ ὃ τε ἀριθ-
 μὸς τῶν πολεμούντων καὶ μὴ, ταῦτα πάντα ἐν τῷ παρόντι συνο-
 πτικῷ τηλεγράφῳ δηλῶσαι προεθυμήθην τῇ εὐγενεστάτῃ Αὐτῆς Ἐκ-
 λαμπρότητι, ὀφειλὴν τὴν ἐμὴν τὰ δυνατὰ ἀποπληρῶν. Πέπεισμαι
 γὰρ ὅτι πολλοὶ πολλάκις αὐτόσε ἀφικόμενοι ἐκ διαφόρων τῆς Κρή-
 τῆς μερῶν, καὶ αὐτῶν τῶν λευκαοριτῶν, εἰς ζήτησιν ἐφοδίῳν, οὐδὲν
 ἕτερον ἐνώπιον αὐτῆς ἐξεφώνουν ἢ ἐπαίνους κενοὺς ὑπὲρ τῶν λευ-
 καοριτῶν, μηδὲ ὅλως τῆς ἀληθείας φροντίζοντες, ἀλλὰ τὴν κενὴν δό-
 ξαν μόνον θηρεύοντες, ἅπερ ἐγὼ ἀκούων εἰσέπειτα, λύπη συνειχό-
 μην ἀμυθῆτω, μὴ ἔχων δηλῶσαι τὴν ἀλήθειαν [ὅτι οἱ προύχοντες]
 ὅσάκις δι' ἐπιταγῆς [μοὶ τὸ γράφειν] τῶν προύχόντων ἔγραφον τῇ
 αὐτῆς ἐκλαμπρότητι εἰς ζήτησιν [βοηθείας] ἀποστολῆς πολεμικῶν
 ἐφοδίῳν. Ἦδη δὲ μετὰ τὴν δευτέραν εἰσβολὴν τῶν ἐχθρῶν εἰς Σφα-
 κίαν ἀγῶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐκεῖθεν φυγῶν καὶ τὰς Κυκλάδας Νήσους
 περιῶν, καιροῦ δραξάμενος, ἐξ ὧν πλατύτερον συνέγραψα τοῦ
 παρόντος πολέμου Ἱστορίας, ἡρανισάμην ἅπερ νῦν ἀνὰ χεῖρας ἔχει
 τὸ θεοσυντήρητον αὐτῆς ὕψος, ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους τούτου συμβάν-
 τα ἀτοπήματά τε καὶ ἀνδραγαθήματα, ἅπερ ἀποδεχθεῖσα τῇ ἐμφύ-
 τῳ αὐτῆς καλοκαγαθίᾳ καὶ χριστομιμῆτῳ διαθέσει [μηδὲ ὅλως] ὥς μη-
 δὲν ἔχοντα ψεῦδος, ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι — ἐβδελυγμένα γὰρ ἐναντίον
 ἐμοῦ χεῖλη ψευδῆ! — εἰ μὲν [εἰσὶν] κριθῶσι παρ' αὐτῆς ἀκοῆς καὶ
 θεωρίας ἄξια, κοινωσάτω διὰ τοῦ τύπου τῷ τε Ὑψηλοτάτῳ καὶ φι-
 λογενεστάτῳ ἡμῶν αὐθέντῃ αὐτοῖς τε καὶ τῷ αὐταδέλφῳ Κυρίῳ Α :
 ββ : τῷ ὑπὲρ τῆς τοῦ δυστυχοῦς γένους ἡμῶν [ἀτρύτους] ἐλευθερίας
 τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἀγωνιζομένῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἑλλησιν. Εἰ δὲ
 μὴ, ἦτοι ἐν παραβύστῳ ποῦ κεκρύφθωσαν ἢ τῷ πυρὶ παραδοθήτω-
 σαν καὶ εἰς τι ἀφανὲς ἐκλιπέτωσαν. Ἐμὲ δὲ τὸν τοιαῦτα γράφειν
 τολμήσαντα ἀξιωσάτω τῆς φιλαγάθου Αὐτῆς συγγνώμης [τῆς]
 συγκατα ἰθμῶν με γοῦν τῷ χορῷ τῶν ὑποδεεστάτων δούλων τῆς.
 Ὅς τοῦτο μόνον ἀξιῶ, ἔχειν τὴν τιμὴν, τὸ νὰ εἶμαι καὶ λέγωμαι
 τῆς Ὑμετέρας εὐγενεστάτης καὶ φιλογενεστάτης ἐκλαμπρότητος
 δοῦλος ὑποκλινέστατος. Ζαχαρίας Πρακτικίδης Κρῆς ὁ ἐκ Χάνδακος.

(39)

Ἀπόφασις Καγκελαρίας Λουτροῦ Σφακίων περὶ ἀπαγορεύσεως
 ἐπαφῆς τῶν κατοίκων μὲ ξένα πλοῖα καὶ τοῦ τρόπου προμηθείας
 τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν λείαν πολέμου.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετ' ὕδατινων γραμμῶν διαστάσεων 22.31. Τὸ
 κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ τῆς προμετωπίδος: «Ἴσον ἀ-
 παράλλακτον εὐρισκομένου εἰς ταύτην τὴν Ἑλληνικὴν Καγγελαρίαν τοῦ

Λουτροῦ.» Εἰς τὸ τέλος μετὰ τὰς ὑπογραφὰς δι' ἄλλης χειρὸς «Διὰ ἧσον Ἀπαρалаκτου τοῦ προτοτήπου Λουτρῷ τῇ 7 : 9βρίου 1822'. Ὁ Καγκελάριος καὶ πολητηκὸς Κριτῆς Δημήτριος Φλαμπουριάσης».

Κάτω δὲ ἀριστερὰ καὶ καθέτως «ἀποφασιστικὸν γράμμα (Διακήρυξις) τῆς Καγγελαρίας Σφακίων, μετὰ ἱκανὰς ὑπογραφάς. τῇ 27 Ὀκτωβρίου καὶ 7 Νοεμβρίου 1822. Περί ἀπαγορεύσεως τοῦ λοιποῦ οἱ κάτοικοι τῶν ἐλευθερωμένων μερῶν νὰ μὴ κοινωνῶσι μετὰ τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς Καγγελαρίας ἐρχόμενα εἰς Σφακία πλοῖα, καὶ νὰ ἀγοράζωσι πραγματείας κ.λ. κ.λ.»

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Κρήτης

Ἐπαρχία τῶν Σφακιῶν

Διὰ τοῦ παρόντος μας ἀποφασιστικοῦ Γράμματος δηλοποιούμεν εἰς ὅλους τοὺς ἐγκατοίκους τοῦ Καστελλίου μας καὶ εἰς τὰς ἐπιλοίπους ἀπὸ ὅλα τὰ ἐλευθερωμένα χωρία, ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅποιον καράβι ἢ κατῖκι ἤθελεν φθάσει εἰς τοῦτο τὸ σκόρτο τοῦ Λουτροῦ ἢ καὶ εἰς ὅποιον ἄλλο σκόρτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μας, δὲν ἔχει κανεὶς τὴν ἄδειαν, νὰ ὑπάγῃ μέσα εἰς αὐτά, οὔτε διὰ νὰ ἀγοράσῃ πραγματείας, ἀλλ' οὔτε διὰ νὰ κάμῃ τὴν παραμικρὰν ὁμιλίαν μετὰ τοὺς Καπετανέους ἢ Καραβοκύριδες. Οἱ ἀγορὲς ὅλων τῶν πραγματειῶν θέλει γίνονται ἀπὸ τὴν Καγγελαρίαν, ἢ ὅποια θέλει εἰδοποιεῖ τοὺς ἀργασταραίους τοῦ Καστελλίου διὰ νὰ ἐρχονται νὰ ἀγοράζουν ἀπὸ τὴν ἰδίαν Καγγελαρίαν, μετὰ τὸ διάφορον τῶν δέκα τὰ ἑκατὸν διὰ τὴν Ἑθνικὴν Κάσσαν καὶ αὐτὸ γίνεται διὰ νὰ ἀπαντῶμεν μερικὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα γνωστὰ ἐξοδα τοῦ πολέμου.

Ἐπειδήτις καὶ ἡ Πατρίς σήμερον δὲν ἔχει τὸν τρόπον διὰ [νὰ δίδῃ] μισθὸν εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ θέλωντας οἱ προὔχοντες νὰ τοὺς δόσουν κάποιον μέσον ἀπολαβῆς διὰ νὰ ἀπαντοῦν τὰ ἐξοδά των, διὰ τοῦτο ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ὅλα τὰ ἀργαστήρια θέλει εἶναι διὰ τοὺς στρατιώτας τῶν Μπαϊρακιῶν καὶ διὰ ἐκείνους ὅπου δουλεύωσι εἰς τὰ πολιτικά, τὰ ὅποια ἀργαστήρια τῶν στρατιωτῶν καὶ πολιτικῶν, θέλει εἶναι ὑποκείμενα ὡς ἄνωθεν, διὰ νὰ ἀγοράζουν ἀπὸ τὴν Καγγελαρίαν τίς πραγματείες μετὰ τὰ 10)100 πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς Κάσας. Ἐννοοῦμεν δὲ διὰ τοῦτο στρατιώτας ὅπου πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον καὶ πείθονται εἰς τὴν προσταγὴν τῶν γενναιοτάτων Πεντακοσιάρχων καὶ Καπηταναίων. Οἱ δὲ στρατιῶται ὅπου θέλει κάθονται εἰς τὰ χωρία των καὶ θέλει κάμνουν ἰδικές των δουλειές δὲν θέλει ἀπολαμβάνουν τὸ παραμικρὸν ἀπὸ τὸ κέρδος τῶν ἀργαστηρίων.

Οἱ στρατιῶται ὅπου θέλει πηγαίνουν εἰς τὸν πόλεμον θέλει εἶναι ὑπόχρεοι ἀφ' ὅσα Κούρση (πρέζες) ἤθελεν κάμουν ἀπὸ ἐχθρικὰ πράγματα, ἐξόν ἀπὸ ἄρματα, ὡσάν γρόσια μετρητά, ρουχικά, μπακίρια καὶ ἄλλα εἶδη εἶναι εἰς χρέος νὰ τὰ φέρνουν εἰς τὰ ἀργαστήριά των διὰ νὰ ἀπολαμβάνουν καὶ ἐκεῖνοι ὅπου δουλεύουν εἰς

τὰ ἐργαστήρια τὸ ἀνάλογον μερίδιον τοὺς ἀπὸ αὐτὰς τὰς πρέζας.
Διὸ καὶ ὑπογράφομεν.

Ἐν Λουτρῷ τῇ 27 8βρίου 1822

Ἐπονται αἱ ὑπογραφαὶ ὅπισθεν

Πρωτόπαπας τῶν Σφακιῶν ὑπόσχομαι. Χατζῆ Ἰωάννης Ἀν-
τρουλιδάκης Παπᾶ Ἀνδρέας Σκορδύλης ὑπόσχομαι. Ἀνδρέας Κρια-
ράκης Ἀντρουλὶδὸς Παπᾶ Μανουσάκης, Γεώργιος Παπαδάκης,
Ἀναγνώστης Γερασιμάκης, Νικόλαος Ἀνδρέου. Ἰωάννης Παναγιώ-
του † Μανιάς Κουντουράκης.

Ὑπογραφαὶ τῶν Κυρίων Πεντακοσιάρχων

Πεντακοσιάρχος Σίφης Ντελῆς Γιαννάκις 500ρχος Μανωλίδς
Ἀναγνώστakis 500ρχος Χατζῆ Γιώργης Ζερβουδάκης 500ρχος
Ἀναγνώστης Παναγιώτου 500ρχος Γιωργάκης Πόλο Γιαννάκης ἐπί-
τροπος τοῦ πεντακοσιάρχου Ρούσου Μπουρδουμπάκη. Διὰ τὸν
500ρχον Σίφην Κωνσταντουδάκην ὑπογράφω ἐγὼ Γεώργιος Παπα-
δάκης.

(40)

Ἀναφορὰ Ἀστυνομίας πρὸς τοὺς Γεν. Φροντιστάς τοῦ Δικαί-
ου ἐπὶ κτηματικῆς ὑποθέσεως καὶ διενέξεως μεταξὺ πολιτῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετ' ὑδατίνων γραμμῶν διαστ. 16.22. Τὸ κεί-
μενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιη-
θείσης πρὸς φακέλωσιν ἡ ἐπιγραφή «Πρὸς τοὺς ἐντίμους Κυρίους Γ Φ.
τοῦ Δικαίου εἰς τὸ Κριτήριον».

Καθέτως δὲ καὶ δι' ἄλλης χειρὸς: «Ἰουλίου 26 1822 πρόσνερον. Ἐ-
θεωρήθη ἡ ἔσωθεν ὑπόθεσις, καὶ ἐπειδὴ ὁ μανώλης Σπερελάκης δὲν εἶναι
κληρονόμος τοῦ γιάννη Σπερελάκη ἢ 1ος ἐξάδελφος, ἀλλὰ τὰ παῖδιά τῆς
Σοφούλας ἀδελφῆς του, ἀπεφασίσθη ὁ μανώλης Σπερελάκης νὰ μὴ ζητᾷ
τίποτα ἀπὸ τὸν γιάννην θυμογιαννάκην, ὥς μὴ ἔχον δίκαιον.

Ὁ δὲ θυμογιαννάκης ἐπειδὴ δὲν ἔχει γράμμα ἀποδεικτικὸν τῆς ἀγ-
ρᾶς τοῦ πράγματος τοῦ σπερελογιάννη μένει νὰ δίδῃ ἐνοίκιον (εἰς τοὺς κλη-
ρονόμους τοῦ σπερελογιάννη, τὰ παῖδιά δηλ. τῆς σοφούλας διὰ τὸ ὀσπίτιον
ὅπου κάθεται) διὰ λογαριασμὸν οὔτινος ἀπαρθενεὺει ἕως οὔ νὰ ἀποδειχθῇ
ὅτι ἀληθῶς τὸ ἠγόρασεν ὁ θυμογιάννης.

Ἀστυνομίας

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Κρήτης

Ἀναφορὰ

Ὁ Μανουὴλ Σπερελάκις υἱὸς τοῦ Σταμάτη νόμιμος, κληρονόμος
τῶν πατρικῶν του κτημάτων, καὶ ὁ Ἰωάννης Σπερελάκις υἱὸς τοῦ

Ζαννη, νόμιμος κληρονόμος τῶν πατρικῶν του κτημάτων καὶ οὕ-
τος, ὁ μὲν, παρὼν ὢν, ἀναφέρει εἰς τὴν δικαιοσύνην τὰ ἐφεξῆς.

Οἱ πατέρες τῶν εἰρημένων αὐτάδελφοι ὄντες καὶ νόμιμοι κλη-
ρονόμοι τῶν πατρικῶν των πραγμάτων δὲν ἐμοίρασαν ποτέ, ὡς λέ-
γει, τὰ [ὑπάρχοντά των] σπιτία των, ἀλλὰ μόνον τὰ χωράφια. Με-
τὰ τὸν θάνατόν των πάλιν τὰ πράγματα ὑπήγαινον κατὰ διαδοχὴν
εἰς τοὺς κληρονόμους ἀμοίραστα. Ὁ εἷς τῶν κληρονόμων Ἰωάννης
Σπερελάκις διὰ ὑποθέσεις του ἀναχωρήσας εἰς τὴν Ἀνατολὴν πρὸ
καιροῦ, καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ ἐδῶ, ἐπώλησε τὰ ὑ-
πάρχοντά του, καὶ κοντὰ εἰς αὐτά, ἔδωσε καὶ τὰ ἀμοίραστα εἰσέτι
ἐκ κληρονομίας σπιτία, ἐξ ὧν τὰ ἡμισυ νομίμως (ὡς λέγει) ἀπαρ-
θενεύωσιν εἰς τὸν Μανουὴλ Σπερελάκιν, πρὸ ἤδη ἑνὸς χρόνου ἐπαρ-
ρησιάσθη ὁ ἀγοράστῆς αὐτῶν τῶν σπιτιῶν ὅστις δυναστεία ἢ νο-
μίμως τὰ ἐξουσίασε, ἀποδεικνύοντας γράμματα ἀγορᾶς αὐτῶν.

Ὁ Μανουὴλ Σπερελάκις ἐγκαλεῖ τὸν ἀγοραστήν αὐτῶν τῶν
σπιτιῶν εἰς κρίσιν πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ πράγματος.

Πρόσνερος 25 Ἰουλίου 1822

Πρὸς τοὺς Κυρίους Γ. Φ. τοῦ Δικαίου

Ὁ Ἐπίτροπος καὶ πρωτογραμματεὺς τῆς Ἀστυνομίας
Γ. Καλόγνωμος

(41)

Ἐπιστολὴ πιθανῶς ἱερομονάχου Ἱερεμίου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην,
σχετικὴ μὲ τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα τοῦ διήρπασαν οἱ ἐν Σφακίοις
ἐκ τοῦ κελλίου του.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 11.32. Τὸ
κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων σελίδων. Εἰς τὸ τέλος καὶ δι' ἄλλης χειρός: «Πε-
ρὶ τῆς ἀπολεσθείσης φέρμελης κλ. Ἐν Προσνέρῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1822».

Κύριε Ζ. διδάσκαλε!

Ἡ ἄργητα τῆς ἀποκρίσεώς μου ἐπεκτάθη μέχρι τοῦδε, καθότι
ἐπερίμενον ἀπόκρισιν ἀπὸ τὸν γραμματικὸν τοῦ κυρίου Φασούλη,
ὅστις διατρίβει κατὰ τὸ παρὸν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, ὅπου ἔμενε καὶ
τὸ ζεμπίλι μετὰ τῆς φέρμελης· διὸ ἔμελλον νὰ ἀποκριθῶ μὲ τὴν ἐ-
πιστροφὴν τοῦ ζεμπιλίου καὶ φέρμ. ὡς μοι ἐγράφετε, καὶ ὅχι ὅτι ἐκου-
σίως κωφεύω ἀδιαφορῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ βλέπω κατὰ τὸ παρὸν
τὴν μεγάλην ἀνυπομονησίαν καὶ ὑπερβολικὸν, ἄδικον ὅμως θυμόν,
ὁποῦ κατ' ἐμοῦ δεικνύετε, ὑποπτευόμενοι ἀδίκως καὶ παραλόγως
ὅτι κατακρατῶ καὶ τὰ ὅσα ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν βούργιαν, ἀπεφάσισα
νὰ ὑπάγω μόνος μου εἰς τὸ χωρίον Φρέ, διὰ νὰ σᾶς φέρω τὰ ζητού-
μενα.

Περὶ γροσίων ὅμως, ταμπάκου καὶ ἄλλων, ὅσα ἐχάθησαν ἀπὸ
τὴν βούργιαν, ἀδίκως μὲ ὑπολαμβάνετε ὡς ἔνοχον, ἐπειδὴ κατὰ
συνείδησιν σᾶς πληροφορῶ ὅτι οὔτε εὐρέθην παρὼν εἰς τὸ ἄνοιγμά

της, οὔτε κἄν τὴν ἡγγίξα. Καὶ σᾶς παρακαλῶ εἰς τὸ ἐξῆς ν' ἀποβάλετε τὴν ἄλογον ταύτην ὑποψίαν ὁποῦ κατ' ἑμοῦ τρέφετε, καθ' ὅτι εἶναι καὶ ἔσται ἀναπόδεικτος, ὡς γέννημα τῆς φαντασίας δι' ὅλου ἀνύπαρκτον καὶ ἄλογον.

Σᾶς ἐπληροφόρησα ἐκ στόματος, ὅτι ἐπῆγα εἰς Μεληδόνι, μὲ ἐλπίδας ὅτι θέλω εὔρει τὸ ζεμπίλι μου μεμιγμένον μὲ τὰ ροῦχα τοῦ Αὐθέντου· ἀφοῦ ὅμως δὲν τὸ εὔρηκα ὁ ἄθλιος, καὶ ἔμεινα ὁλόγυμνος καθὼς μὲ βλέπετε (δι' ἣν αἰτίαν ἔπρεπε μάλιστα καὶ ἡ λογιότης σας νὰ συμπάσχετε) ὑπ' ἀνάγκης κατεπειγόμενος οἰκειοποιήθην ξένον ζεμπίλι, χωρὶς ὅμως νὰ ἡξεύρω, ὅτι εἶναι ἐδικόν σας. Ἀφοῦ ὅμως ἀπεδείχθη ὡς ἴδιόν σας κτῆμα, σὲ ἐγχείρησα τὰ περιεχόμενα, ἔξω ἀπὸ τὸ ζεμπίλι καὶ τὴν ράσινον φέρμελιν, τὰ ὅποια ἂν τὰ εὗρω θέλω ἀμέσως σᾶς τὰ ἐπιστρέψει. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ μὲ λυπησθε καὶ νὰ μὲ παρηγορητε, διότι ἔχασα εἰς τὴν Πατρίδα σας ὅλα μου τὰ ροῦχα, ἐκ τοῦ ἐναντίον ἡ λογιότης σας μ' ἐγράψατε τὰ ἐξ ἀμάξης. Καθεὶς ὅμως εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἡμπορεῖ νὰ λέγῃ καὶ νὰ γράφῃ ὅτι ἂν θέλῃ, εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν μάλιστα. Ἐγὼ ὅμως περὶ αὐτῶν δὲν ἀποκρίνομαι· διότι τὸ κακῶς λέγειν οὐκ ἔμαθον.

Μένετε δὲ ἡσυχος ἕως νὰ φροντίσω μουλάρι νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Φρὲ καὶ ἂν εὗρω τὰ πολύτιμα ζητούμενά σας, τὰ λαμβάνετε καὶ ἡσυχάζετε· εἰ δὲ μὴ, τὰ πληρώνεσθε, ἂν ὅμως δὲν καταδέχεσθε, χάσετε καὶ ἡ λογιότης σας ἓνα ζεμπίλι εὐκαιρον, ἐνῶ ἐγὼ ὁ δυστυχὴς τὸ ἔχασα πληρέστατον, καθὼς ὀφθαλμοφανῶς εἰς Ἀρμένους τὸ ἐθεωρήσατε καὶ ὅμως ὑποφέρω ὁ δύστηνος χωρὶς νὰ ἀδημονῶ, ὡς ἡ λογιότης σας διὰ ἓνα ζεμπίλι 20 παραδῶν Ἐν ᾧ μάλιστα ἐγὼ κατὰ τοῦτο ἔχω περισσότερον δίκαιον· ἐπειδὴ τὸ πληρέστατον ζεμπίλι μου, ὡς πρὸς τὸ κενὸν ζεμπ. σας ἔχει λόγον, ὅν τὸ 1000 πρὸς τὴν 1: δα.

Καὶ ἂν κατὰ τὸ παρὸν ἡ λογιότης σας ἔχετε ἱκανὰ ροῦχα νὰ ἀλλάζετε, ἐγὼ ὅμως ἔμεινα ὁλόγυμνος, συλλογιζόμενος τίνι τρόπῳ θέλω περάσει τὰς ὕβρεις (:) τοῦ φρικτοῦ χειμῶνος. καὶ ἡ αἰτία εἶναι οἱ καλοὶ κάγαθοὶ πατριῶται σας. Ἀντὶ λοιπὸν παραμυθίας καὶ παρηγορίας, εἶδον εἰς τὸ γράμμα σας δηκτικωτάτας ὕβρεις καὶ ἀπείρους κατ' ἑμοῦ ὀνειδισμούς, εἰς τὰ ὅποια ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ σιωπὴ μου ἔστω ἀπόκρισις. Φροντίσατε ἐξ ἅπαντος νὰ εὕρητε τὴν Ἀρχαιολογίαν ὅπου εἰς Ἀρμένους μ' ἐζητήσατε, καὶ σᾶς ἔδωσα πρὸς καιρὸν διὰ ἀνάγνωσιν τὴν ὁποίαν ὑποσχέθητε νὰ φυλάξητε ὡς ἐδικήν σας, διὰ νὰ μὴν χαθῇ. Καὶ καθὼς ἡ λογιότης σας δὲν παραβλέπετε ἓνα ζεμπίλι καὶ μίαν ράσινον φέρμελιν, 2: γροσίῳν ὑπόθεσιν, οὕτω καὶ ἐγὼ δὲν θέλω ἀδιαφορήσει τὴν Ἀρχαιολ. τὴν ὁποίαν εἶχον ἀγοράσει γρ. : 6 : καὶ τὴν ὁποίαν ζητῶ ἀπὸ τὴν λογιότητά σας, διότι τὴν ἐγχείρησα εἰς τὰς ἰδίας χεῖρας σας.

Ἐν Προσνέρῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1822

Δὲν ἀγνοεῖτε τὸν γράψαντα

Ἐπιστολὴ Γεωργίου Παπαδάκη πρὸς Ἀνδρέαν Σκορδύλην, μέλος τοῦ Γ. Κριτηρίου τοῦ Δικαίου, ἐπικαλουμένου τὴν ὀρθὴν καὶ ἀμερόληπτον κρίσιν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως κλοπῆς σιτηρῶν παρὰ Τζιτζιφιανῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστ 18.26. Τὸ κείμενον τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δὲ διὰ ἄλλης χειρὸς «Κοκώλης Ἀνδρουλάκης, ἀναγνώστης παμπολάκης, τζιτζιφianoί. ἔκλεψαν σιτάρι καὶ κριθ : μζ : 100 καὶ ἔτι πρὸς.». Διὰ τρίτης δὲ χειρὸς: «τοῦ Γεωργίου Παπαδάκη ἐκ Σφακίων Κρήτης, τῇ 3 Νοεμβρίου 1822.

Αἰδεσιμώτατε παπᾶ Ἀνδρέα Σκορδύλη

Σφακιά τῇ 3 : Νοεμβρίου 1822

Ἀπὸ τὴν αἰδεσιμότητά σου, ὡς ἱερεὺς, καὶ εἰδήμων τοῦ δικαίου, κρέματα αὐτὸ τὸ νέον ἱερὸν Κριτήριον, διὰ νὰ παρατηρηθῇ ἡ δικαιοσύνη.

Παρακαλῶ λοιπόν, ὅταν τὸ γνωρίζης ὅτι εἶναι χρέος σου ἀπαραίτητον, νὰ τὸ παραστήσης καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς συγκριτάς σου, οἱ ὅποιοι εἶναι μαζί σας ὀρκομένοι διὰ νὰ φυλάττετε τὸ «Δίκαιος Κύριος, καὶ δικαιοσύνας ἡγάπησεν».

Εἶμαι βιασμένος, ἐπεὶ ἐκράχθηκα σήμερον τὸ πρωῒ παρὰ τοὺς ἐντιμοτάτους Κους Σίφην Κουκουτσάκην καὶ Νικόλαον Μανουσάκην, λέγοντάς μοι, ὅτι διὰ χατήρι μου νὰ θεωρηθῇ ἡ διαφορά, τὴν ὁποίαν ἔχω με δύο χωριανούς μου, οἱ ὅποιοι ἔκλεψαν τοὺς καρπούς τοῦ ἀδελφοῦ μου καὶ τῆς πρώτης μου ἐξαδέλφης, προτείνοντάς μοι αὐτὴ ἡ κρίσις νὰ θεωρηθῇ μυστικῶς καὶ διὰ χατήρι μου. Ἐγὼ ὅμως αὐτὸ δὲν τὸ δέχομαι διὰ χατήρι νὰ ἀδικήσω τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ βλάψω τὴν ψυχὴν μου, ἀλλὰ ἂν ἀγαπᾶτε, καθὼς καὶ ἡ ὑπόσχεσις σας εἶναι τοιαύτη, θέλω νὰ θεωρηθῇ αὐτὴ ἡ διαφορά, καθὼς διαλαμβάνει ὁ εὐλογημένος Ἀρμενόπουλος, μάλιστα παρρησίᾳ, καὶ ὄχι κρυφά. Ποία δικαιοσύνη συγχωρεῖ, ἕνας ὁποῦ κλέψῃ, καὶ τὴν κλεψίαν μαρτυρεῖ, διὰ στόματός του, καὶ κάμνει τεσλίμι μέρος τῆς αὐτῆς κλεψίας, νὰ μὴν δώσῃ τὰ ρέστα ; σὰς ἐρωτῶ. «Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἡγάπησεν».

Ταῦτα ἐκθέτω ὑπ' ὄψιν τῆς δικαίας καὶ ὀρθῆς κρίσεώς σας, καὶ με βαθυτάτον σέβας μένω.

Ὁ Δοῦλος σας

Γεώργιος Παπαδάκης.

Ἀπόφασις Κριτηρίου τοῦ Δικαίου Σφακίων περὶ καταβολῆς ποσοστοῦ τῶν ὀφειλομένων ὑπὸ Ἀνδρ. Γαληνάκη πρὸς Νικόλαον Ἀνδρουλιδάκην.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστ. 15.20. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας δι' ἄλλης χειρὸς: «Ἀπόφαισις τοῦ Γεν. Κριτηρίου τοῦ Δικαίου καὶ τῶν πολεμικῶν: τῇ α' Ἰανουαρίου 1823. Διορίζει τὸν Ἄνδρ. Γαληνάκη νὰ δώσῃ πρὸς τὸν Ν. Ἀνδρουλιδάκη γρόσ. 62: ἐκ τῶν 1124 τὰ ὁποῖα ἐδάνεισε πρὸς αὐτόν, πρὸς 15 τοῖς ο)ο κ. λ.»

Τὸ Γενικὸν Κριτήριον
τοῦ Δικαίου καὶ τῶν πολεμικῶν

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς
Ἑλλάδος

Ἀπόφαισις

Διορίζεται ὁ Ἀνδρέας Γαληνάκης, νὰ δώσῃ εἰς τὸν Νικόλαον Ἀνδρουλιδάκη, διὰ τὰ : 1124 : γρόσια ἤτοι χίλια ἑκατὸν εἴκοσι τέσσαρα : ὁποῦ τῷ ἐδάνεισε σὺν τόκῳ πρὸς : 15 : τὰ : 100 : , γρόσια ἑξηνταδύο, εἰς διορίαν ἡμερῶν εἰκοσιμιᾶς, διὰ μικρὸν ἀνακουφισμὸν τῆς στενοχωρίας του, κατὰ τὴν προαιρετικὴν αὐτοῦ συγκατάβασιν. Οὕτως ἀπεφάσισαν

Σφακιὰ
τῇ αἡ Ἰανουαρίου 1823

Οἱ Γ. Κριταὶ τοῦ Δικαίου,
καὶ τῶν πολεμικῶν
Ζαχαρίας διδάσκαλος
Παπάπαδας παπαδάκης
Μανοῦσος κουτουράκης.

(44)

Ἀναφορὰ Ἀποκορωνιωτῶν ἐκθέτουσα τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῶν κατοίκων καὶ ὑποδινύουσα τὴν ἀνάγκην ἐκστρατείας πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ Σελίνου καὶ τῆς Κισάμου.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 21.30 μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Πρὸς τοὺς Κηρίους προκρίτους καὶ 500αρχοὺς τοῦ καστελήου. εἰς σφακιὰ» Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς: «ἀναφορὰ ἀποκορωνιωτῶν διὰ ζήτησιν τῆς συμμαχίας εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Σελίνου. σημ. τὴν 3 Ἰανουαρίου 1823, τὴν ἐλάβομεν τῇ : 8 : Ἰανουαρίου : 1823 ἀναγκαιότατον». Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Κήρη Γενικὴ δηκητὲ 500αρχὴ καπετανὴ καὶ ληπὴ πρόκριτὴ μὲ δάκρια εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ζητῇ ὅλος ὁ λαὸς τοῦ ἀποκορωνίου καὶ τὸν χανιὸν νὰ ἀποφασίσετε τὸ πάτημα καὶ ἐλευθερίαν τοῦ σελήνου καὶ κησάμου· ὁ περισσότερος λαὸς ἦνε διὰ νὰ ἀποθάνῃ ἀπὸ τὴν μπίνα καὶ ληπὴ διστηχία. γημνὴ καὶ διστηχησμένη ζητοῦσιν ἔλεος ἀπὸ τὴν θέλησίν σας καὶ ἀπελπισμένη ἐβρίσκοντε ἢ σεσχάτη ἀμιχανία καὶ παρετημένη πλέον ἔχουσι καὶ τὴν ἡδίαν ζοὴν διὰ νὰ

προσκινήσουν ἡστόν σκληρόν ἐχθρόν καὶ ἂν χαρήσι κανενός ζοῇ καλὸς διαφορετικὰ νὰ τοὺς θανατόσι μιὰ ὄρα προτύτερα νὰ ξεμπερδεύοσι ἀπὸ τέτῃα ἀθλήα ζοῇ.

κῆριη ἀδελφῇ ἡστὴν θελησί σας στέκετε νὰ ἀποφασίσετε τὴν ἐλεφθερία ἀφτὸν τὸν μερόν. κάμετε ληπὸν διὰ ἔλεος θεοῦ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἡσοῦ Χριστοῦ διὰ τὸ ὅπιο δεκημάζουν τόσα βάσανα νὰ πατηθῇ ἐκὴνο τὸ μέρος ἀλέος χάνουτε ὅλη ἡ χριστιανὴ. ἡμῆς προσκαλοῦμε τὴν ἀδελφικὴ βοηθηάν σας καὶ μὴν ἀποβλεψετε τὴν ἀθλήα δηστηχῆα τοσοῦτου λαοῦ ὃ ποῦ κρέμετε ἡστὴν ψυχὴ σας καὶ ἡστον λεμό σας λυπηθῆτε πλέον τὴν διστηχῆαν τος καὶ προφθάσετε τὴν ἐλεφθερία τος διὰ ἀγάπι θεοῦ.

ἡμῆς σίμφωνη ἤρθομεν νὰ σᾶς παρακαλέσοιμε διὰ αὐτὸ καὶ ἤθελα ἔρθοιμε καὶ χωρὶς νὰ μᾶς τὸ γραψετε ὅθεν διὰ τῆς παροῦσις μας ἀναφέρομε τοὺς στεναγμοὺς αὐτὸν τὸν ἀθλήον ἀδελφὸ μας καὶ ζητοῦμε τὴν ἐνοσι καὶ βοήθηα σας καὶ κάμετε ἐκὴνο ὅποῦ ἀπετῇ τὸ χριστιανικὸ χρέος ἡγιένεται.

=1823= Ἰανουαρίου 3 =

Καπετάν — νικόλας Καλαϊτζάκις

Καπετάν = σίφης μανουσάκις

Καπετάν — γιωργάκης ληναράκις

Καπετάν = γιάννης μιγλάκις

Καπετάν = σίφης ματζαμάκις

Καπετάν γιάννης μπερτηάκις

Καπενάν γιάννης ζαμπετάκις

Καπετάν ἀναγνώστης σταμαθουδάκις

Καπτάν νηκόλας μαντῆς

500χος σίφης Κονσταντουδάκις

300χω Ἰω χαλάκις ὑπογράφοιμε

εἰς στον τόπον του ἀδελφου μου

Καπετάν μαρτινιανὸς περάκης

400χος Νηκόλας Κονσταντουδάκης

καπετάν ἀνδρέας παπαδάκις

γεώργιος μαλαξιανάκης

καπετάν νικόλας γονηότης

(45)

Ἀναφορὰ τοῦ Παπᾶ Ἀνδρέα Σκορδύλη ἐκ Σφακίων πρὸς τοὺς καπετάνιους Ροῦσον Μπουρδουμπᾶν καὶ Πωλογιαννάκη, περὶ φόνου συμβάντος μεταξύ Κωμητιανῶν ὀπλοφόρων.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 22,32 μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν : «πρὸς τὸν εὐγενέστατον 500 (αρχον) Καπετὰ Ρούσο· αχθεῖς (:) εἰγῶς καὶ περὶ χάρος. ἀπὸς σφακιὰ» Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς «τοῦ Παπᾶ Ἀνδρέου ἐκ Σφακίων Κρήτης, τῇ 21 Ἰανουαρίου 1823. Ἀναφέρει

πρὸς τὸν Καπετὰν Ροῦσον ὅτι ἐρονεύθη εἰς στρατιώτης δι' ἓν ἐρίφιον τὸ ὁποῖον ἐπῆρεν ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀντώνιον Ροδακινιώτικα τῶν Γιαννίδων κ λ.» Καὶ πάλιν διὰ τῆς τρίτης χειρὸς (Ζ. II) «Τῇ : 26 : Ἰανουαρίου μοὶ ἔδωκε τὸ παρὸν ὁ Κορ Ροῦσος Μπουρδμ. ἔγραψα εὐθὺς τῷ Κω Ἀναγνώστη Σκλαβάκη εἰς Κομητάδες καὶ ἦλθε τὸν ἐξέτασα περὶ τοῦ φονέως καὶ μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι ἔφυγε, καὶ νὰ ἀναβληθῇ ἡ κρίσις του, ἕως οὗ νὰ ἐξουσιασθῇ τὸ σέλινον. Τῇ 27 τοῦ ἰδίου ἀπεκρίθην οὗτος εἰς τοὺς Κριτάς, ὄντας εἰς Νίππος». Διατηρεῖται σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ μετὰ θυρεοῦ (δικέφαλος αἰετός). Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

=πρὸς τὸν ἐβγενέστατον 500 : ρχον Καπετὰν ρούσο

=καὶ πρὸς τὸ γενεότατον 500ρχον Καπετὰν γιοργακι
πολογιανάκι ἀδελφικὸς ἀσπαζόμεθα

Δεόμενος τοῦ ἐντρί:άδει θεοῦ νὰ σὰς περειασκέπει καὶ νὰ σὰς λειτρόνει ἀπὸ παντός κακοῦ μόνον τούτον Κίρει καπετανέει νὰ εἰδέβρετε ὅτι ὅτας εἰρχονται αὐτοῦ πέρα τὸ κομειτιανὸ παιράκι περνόντας εἰς τὸν ἅγιον ἀντόνει ἔπειασαν δεῖδ τρία ρίφια ροδακινότεϊκα τὸ γιανάδο. ἐφταξε ἓνα κομυτιανάκι, ὁ βοσκός. καὶ ὁ σκοπός του νὰ τὸν πάρει τὸ ρίφι καὶ αὐτὸς τοῦ ἔκανε γεινάτει καὶ τοῦ ἐβάρεικε λιγακι στὸ χερί καὶ τὸν ἐσάμοσε ὀλίγα καὶ ἓνα ἄλος κομυτιανός ὁ κοταράκις τούπεξε μιὰ παλοτιὰ καὶ ἐσκότοσε τὸν ἄνθρωπον. τὸ λειπὸν εἶνε αὐτοῦ εἰς τὸ χέρει σας καὶ πρέπει νὰ ἔλθει εἰς τὴν κρίσει καὶ καθὸς γράφει ὁ νόμος ἔτζι πρέπει νὰ κριθῇ καὶ στείλετε τον εἰς τὸ νεῖπος χορὶς κανένα ἐμπόδειον καὶ ἐξετάζετε καὶ τοὺς καπετανέους τοῦ παιρακιου νὰ σὰς ποὺν κατὰ θεὸν τειν ἀλειθιαν πὸς ἐγεινε καὶ μὰς στείλετε τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν τὸ καταράκι ἀμέσος χορὶς πρόφασειν δειατεῖ δὲν εἶνε καλὸ νὰ σκοτόνει μεῖτε ὁ στρατιότης τὸ βοσκὸ μεῖτε ὁ βοσκὸς τὸ στρατιοτιν δειὰ τὰ οἷα.

Καρτερούμε νὰ μὰς γράψετε ὅς καθὸς μὰς εἶπε. Καπετὰν ρούσο ὄντας ἐφευγες ἀπεδό. καὶ θὲ νὰ πάμεν εἰς τὸ νεῖπος καὶ ἐκεῖ μὰς γράψετε ἄβριο ἂν ὁ θεὸς θέλει οπουεῖνε δευτερα φευγομεν ἀποδό ὅχει ἕτερον καὶ εἰ δεινάμις τοῦ τείμιου καὶ ζοοπειοῦ σταβροῦ νὰ μὰς βοειθῇ καὶ ἀπὸ ορατοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀοράτους. ἀμείν Ἰανουαρίου 21 ; 1823

ὁ ἀδελφός σας παπὰ ἀνδρέας καὶ ἐπείλπει ὅλι μένομεν

(46)

Ἐπιστολὴ τῆς Γεν. Καγκελαρίας ἐκ Κισάμου πρὸς Καγκελαρίαν Λουτροῦ, σχετικὴ μὲ τὴν πολεμικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἔλλειψιν πυρομαχικῶν,

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσ. 32.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων σελίδων. Ἐπὶ τοῦ περιθωρίου τῆς πρώτης σελίδος διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς: «τὸ ἴδιον γράμμα στείλετε καὶ εἰς τὰ Ἑσφακιά, διότι δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ γράφωμεν χωριστά».

Ἰσον

Κύριοι τοῦ Λουτροῦ καὶ Σφακιῶ

Μὲ ἀπορίαν μας ἄκραν καὶ λύπην ἐλάβομεν 3 ὁποῖα γράμματά σας σήμερον. καθότι εἶδομεν διὰ τόσῃν ἐκστρατείαν νὰ μᾶς στείλετε 10 χιλ. φυσέκια ἐν ᾧ μῆτε 1.000.000 φυσέκια δὲν κάνουν κίარი εἰς τοιαύτας ἐπαρχίας, τὰς ὁποίας ἐπατήσαμεν ὅχι διὰ νὰ φύγωμεν καθὼς καὶ εἰς ἄλλας, ἀλλὰ νὰ διαφυλάξωμεν καὶ νὰ βάλωμεν εἰς στεραιότητα διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν μας. Ἐξ χιλιάδες ἀσκέρι ἦλθεν εἰς Κίσαμον, ἀρματωμένον μόνον, ἦσαν καὶ 1100 τουφέκια εἰς τὸ καράβι, πόσα μονετσιὰ θέλουν. Οἱ Τοῦρκοι ὅλοι ἐμβῆκαν εἰς τοὺς Πύργους καὶ μονημερὶς ἐκάησαν ἀναρίθμητα φυσέκια, ἐκ πρώτης ἡμέρας ζητοῦν μονετσιόνες οἱ Καπεταναῖο καὶ ποῦ εἶναι, γράφομεν, στέλλομεν καὶ ἰδοὺ ὅπου μᾶς στέλλετε εἰς τὴν Σούγιαν 10 χιλ. ὁμορφον ἱμιτάτη καὶ καλὴ ἐλπίδα, ἅχ ἂν ἦταν στεπανὲς ἀρκετός, εἰς μίαν ἡμέραν ἐχαλοῦσαν καὶ ἐκαίγοντο ὅλοι οἱ πύργοι τῆς Κισσάμου, τώρα φυλάγουν οἱ κακορίζικοι στρατιῶται μὲ γυμνά τὰ τουφέκια καὶ οἱ ἐχθροὶ ὅταν θέλουν ἐβγαίνουν καὶ τοὺς γιουργιάρουν καὶ περνοῦν πατούλιες—πατούλιες εἰς τὴν χώραν. Τὶ νὰ κάμωμεν, τὸ ἀσκέρι ἦλθεν ὀρεξᾶτον, τὸ ἀσκέρι ἐμπήχτηκε τόσον ὥστε τοῦ ἐνὸς ὁ ἀδελφὸς ἐσκοτώνετο καὶ ὁ ἄλλος χωρὶς καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ τὸν θάψῃ ὀρμᾶ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ ἀπαρადειγμάτιστον ἀνδρείαν καὶ γεναιότητα, τί νὰ κάμωσι δὲ χωρὶς στεπανέ, ἡ ψυχὴ τοῦ στρατιώτου εἶναι τὰ μονετσιὰ, οἱ ὀργανίζοντες αὐτὴν τὴν μεγίστην ἐκστρατείαν ἔλαβον τόσῃν πρόνοιαν, ὥστε μῆτε μίαν ἡμέραν δὲν εἶχον νὰ πολεμοῦν. Τόσος δρόμος, τέτοιος καιρὸς, τοιαύτην ἐτοιμασίαν ἤθελε; ἅχ πάλιν, ἐστείλετε δέκα χιλιάδες φυσέκια νὰ πάρῃ ὁ καθεὶς ἀπὸ ἓνα, τί διάβολον τὰ φυλάγετε. πὼς ἂν δὲν μᾶς στείλετε μπαρούτι καὶ ἐδῶ τὰ φαμπρικάρομεν, εὔγε καὶ ὑπερεὔγε, ἐκαρτερούσαμεν νὰ δεῖξωμεν καὶ ἐδῶ τὴν ἐπιμέλειάν μας καὶ πρόνοιαν. δοξασμένος ὁ θεὸς ὅπου κάνει καὶ κινεῖ τὴν στρατιάν μας ταύτην καὶ χαρίζει μας τὴν νίκην εἰς τὰ ἄρματά μας, ἀλλέως εἴμεθα χαμένοι. Δὲν ἔχομεν νοῦν μῆτε ἡξεύρομεν τί νὰ σᾶς πρωτογράψωμεν, στεπανὲ νὰ μᾶς προφθάσετε καὶ ὅπως θέλετε στείλετέ τον. ὅσοι καὶ ἂν εἶναι εἰς τὸ Λουτρὸν κατωμερίτες, ἄνδρες, γυναῖκες, ὅλους τοὺς φορτώσετε καὶ διὰ τὸν θεὸν νὰ προφθᾶσουν. Ἡ Κίσαμος ἐπάστρεψεν. δὲν εἶναι τοῦρκοι παρὰ εἰς τὸ Καστέλλι μόνον καὶ εἰς ἓνα—δυὸ πύργους. Τὸ ἀσκέρι πρέπει νὰ εἶναι καὶ εἰς τὰ Σελινιώτικα κτυπημένον, τί θὲ νὰ γενῇ ὅμως ἀπὸ μονετσιὰ, δὲν ἡξεύρομεν. ὁ θεὸς νὰ φωτίσῃ εἰς τὸ καλὸν.

Προεγράψαμεν οἱ Παραστάται νὰ ἔλθουν ἐδῶ ἐξ ἀποφύσεως καὶ τοὺς περιμένομεν μὲ πρῶτον καλὸν καιρὸν ἐξάπαντος, ἔχοντες μαζὺ τους καὶ τὸν Δημήτριον Παρδαλάκην διὰ γραμματικόν τους.

Χθὲς ἐπίασαν οἱ ποστάδες εἰς τὸν Πλατανιά 26 Τούρκους καὶ τὰ γυναικόπαιδά των, ἄλλους ἐσκότωσαν, ἄλλους φυλάττουσιν ἄλλους θὰ κάμωμεν τράμπα κλ. παντοῦ ἔχουν πιασμένους πολλοὺς, θὰ εἶναι θέλει καὶ σκοτωμένοι ἢ καὶ καημένοι ὑπὲρ τοὺς 600 καὶ ὅσους μόνον ἔχομεν καταγραφὴν, οἱ δὲ βαρυσμένοι καὶ φευγᾶ-

τοι, δὲν τοὺς ἡξεύρομεν, ἐλπίζομεν εἰς τὸν θεὸν ἐλευθερωμένους εἶ-
ναι αἱ ἐπαρχίαι αὐταὶ μόνον μονετσίᾳ. Περί καραβίων ὅπου εἶναι
αὐτοῦ με β^τ ἢ θὰ σᾶς γράψωμεν διὰ τὰ εἴμεθα πλέον ἡσυχοί.

Οἱ παραστάται νὰ φθάσουν τὸ γληγορώτερον με ὅσο στεπανὲ
ἡμποροῦν.

Ὑγιαίνετε

τῇ 11 Φεβρουαρίου 1823, Γωνιά. (1)

Ἡ γενικὴ Καγγελαρία τῆς Κρήτης

Λουτρῷ τῇ 15 Φεβρουαρίου 1823

Διὰ ἴσον ἀπαράλλακτον τοῦ πρωτοτύπου

Δημήτριος Φλαμπουριάρης Καγκελάριος.

(47)

Ἐπιστολὴ Ἑμμ. Τομπάζη πρὸς τοὺς ἐν Ἀστρεὶ παραστάτας
τῆς Κρήτης, σχετικὴ με τὴν κάθοδον τοῦ πρώτου εἰς Κρήτην πρὸς
ναυτικὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος.

Διπλοῦν φ. χάρτου με ὑδατίνας γραμμὰς διαστάσεων 21.31. Τὸ
κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιο-
ηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Τοῖς φιλεγενοτάτοις κυρίοις παραστάταις τῆς
Νήσου Κρήτης εἰς Ἀστρον». Ἀντιστρόφως δὲ καὶ δι' ἄλλης χειρὸς: «εἰς
ταῖς 28: Μαρτίου ἐλήφθη καὶ ἀπετάθημεν εἰς τοὺς Κους . . . εἰς ταῖς 31»:
Διὰ τρίτης δὲ χειρὸς: «Τοῦ Μανουὴλ Τουμπάζη ἐξ Ὑδρας, τῇ 26ῃ Μαρ-
τίου 1823».

Φιλογενέστατοι κύριοι Προστάται τῆς Νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῇ 26 Μαρτίου 1823.

Χθὲς ἀπεφασίσσαμεν νὰ ἔλθωμεν διὰ τὰ αὐτοῦ με τοὺς ἐδικούς
σας, διὰ τὸ ὁποῖον ὠμιλήσαμεν καὶ εἰς τὸ κοινόν μας καθὼς καὶ διὰ

(1) Σημ. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Θερίσσου (Ἰούνιος 1821) καὶ τὴν κατὰ
τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου κατάληψιν ὑπὸ τῶν Τούρκων τοῦ Ἀποκορώνου, οἱ
τελευταῖοι ἐτράπησαν εὐθύς πρὸς ἐκκαθάρισιν τῆς Ἐπαρχίας Σφακίων (29
Αὐγούστου 1821), ἥτις ἐθεωρεῖτο ὅτι ἀπετέλει τὴν σπουδαιότεραν ἐπανα-
στατικὴν ἐστίναν. Παρὰ προσδοκίαν οὐδεμίαν σχεδὸν συνήντησαν ἀντίστα-
σιν καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν ἀπὸ Κράτης μέχρι Φραγκοκαστέλλου. Δικαί-
ως ὅθεν ἐγεννήθη παρ' αὐτοῖς ἡ ἐντύπωσις περὶ ὀλοσχεροῦς ἐν Κρήτῃ κα-
ταστολῆς τῆς ἐπαναστάσεως, ὅπως καὶ πράγματι οἱ Τούρκοι διεκήρυξαν
εὐθύς μετὰ τὴν ἐκ ταύτης ἐπάνοδον (15 Σεπρίου). Πλὴν τὰ πράγματα δὲν
εἶχον οὕτως. Οἱ ἐπαναστατικοὶ πυρῆνες ἐν τῷ ἄμα ἀνασυνεκροτήθησαν εἰς
Ἀποκόρωναν, Μαλάξαν καὶ ἄλλαχοῦ, ὁμάδες δ' ἐθελοντῶν ἀφίχθῃσαι ἐξ
Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀνεζωπύρηναν τὴν ἐπανάστασιν πανταχόθεν, ὥστε
ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἔχουν καὶ πάλιν περιορισθῇ οἱ Τούρκοι εἰς τὰ φρούρια
Χανίων καὶ Σούδας. Τὰ Σφακιά καὶ ὁ Ἀποκόρωνας καὶ τὰ ὄρεϊνά τῆς Κυ-
δωνίας κατέστησαν πάλιν ἐλευθεραὶ περιοχαί, ὅπου οἱ ἐπαναστάται ἐκι-
νοῦντο καὶ ἔδρων ἐλευθέρως.

Ἐν τῷ μεταξύ ἀφίκετο ἐκ Σπετσῶν, ὅπου εἶχε μεταβῇ δι' ἀποστο-
λὴν πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος ἐκ θαλάσσης, ὁ Νεόφυτος Οἰκονόμος (8)βρι-
ος 1821) καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ διορισθεὶς παρὰ τῆς ἐπαναστατικῆς Κυβερνήσεως

ὅσα ἡ χρεία τὸ ἐκαλοῦσε, μοι εἶπον ὅτι δὲν πρέπει νὰ πάρωμεν τὰ καράβια μας εἰς τὴν Κρήτην, ἐπεὶ δὴ καὶ χρειάζονται διὰ τὸν στόλον, ἀλλὰ νὰ ρίψωμεν κλῆρον, καὶ ὁποῖων τύχῳσι νὰ ὑπάγωσιν εἰς Κρήτην, ἐγὼ τοὺς ἀπεκρίθην ὅτι θέλω ἀκολουθήσω τοῦτο μετὰ χαρᾶς, διὰ τὴν ἡσυχίαν τῆς πατρίδος, πλὴν νὰ μοι δοθῇ ὀλίγη διωρῖα, διὰ νὰ ἔλθω νὰ σᾶς ὁμιλήσω, καὶ νὰ συσκεφθῶμεν περὶ τοῦ μισθοῦ τούτων τῶν πλοίων, τὸ ὁποῖον καὶ ἐδέχθησαν. Σήμερον ἐπῆγα εἰς τὸ κοινὸν νὰ ζητήσω ἓν γράμμα, τότε μοι εἶπον οἱ συνάδελφοί μου οἱ κοκυραῖοι ὅτι μὲ τὴν ἀναχώρησίν μου ὑστερεῖται ἡ πατρίς, καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ παρευρεθῶ ἐδῶ διὰ τὴν ἐκπλευσιν τῶν πλοίων. Ἐγὼ δὲ τοὺς ἀπεκρίθην ὅτι εἶναι χρέος μου νὰ εἰδοποιήσω τοὺς ἀδελφούς Κρήτας, καὶ εἶπέτε ἂν μὲ ἀφίνετε ἢ ὄχι διὰ νὰ πάρουν οἱ ἄνθρωποι μέτρα ὅτι περιμένοντάς με, ὁ τόπος τους στερεῖται ἀπὸ Διοίκησιν, τότε μοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ἅς λάβουν ὀλίγην ὑπομονὴν ἕως νὰ στερεωθῇ ἡ Διοίκησις καὶ τότε ἅς δώσουν ἀναφορὰν νὰ σᾶς ζητήσουν. Ὡμίλησα λοιπὸν ὅλα αὐτὰ πρὸς τοὺς κυρίους συναδελφούς Παπαδάκην καὶ Χατζῆν, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται αὐτοῦ νὰ σᾶς

Ἑλλάδος γενικὸς ἑπαρχος Κρήτης Ἀφεντούλης, οἵτινες παρέσχον ἐνθουσιώδεις βιαβεβαιώσεις περὶ ταχείας ἐνισχύσεως τοῦ ἀγῶνος. Οὕτω διέρρευσε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως ἐν Κρήτῃ, ἐν μέσῳ ἐπιτυχιῶν, ἀπογοητεύσεων καὶ ἐλπίδων πολλῶν.

Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ ἐπομένου ἔτους (1822) ἀφίκετο εἰς Κρήτην ὁ Γάλλος στρατηγὸς καὶ φιλέλλην Βαλέστρας, ὁ ὁποῖος ἐτράπη πρὸς Ρέθυμνον, κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ ὁποῖου καὶ ἐφονεύθη, τὸν δὲ Ἀπρίλιον κατέφθασεν εἰς Ἀρμένους ἀπεσταλμένος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς πολιτικὴν ὀργάνωσιν τῆς Κρήτης ὁ Πέτρος Ὁμηρίδης. Ἐξ ἀντιθέτου ἀπεβιάσθησαν εἰς Σούδαν (78 Μαΐου) 10 χιλ. Ἀλβανοὶ ὑπὸ τὸν Χασὰν Πασᾶν. Ἐκτοτε αἱ ἐχθροπραξίαι ἐπανελήφθησαν ἐντονώτεραι, ἰδίᾳ περὶ τὰ φρούρια Χανίων καὶ Σούδας, τὴν Μαλάξαν, τὰ Κεραμεῖα καὶ τὸν Ἀποκόρωναν, μέχρι τοῦ Νοεμβρίου 1822, ὅτε ἀποκηρυχθεὶς παρὰ τῶν Κρητῶν δι' ἀτασθαλίας περὶ τὴν Διοίκησιν, ἀνεκλήθη ἐκ Κρήτης ὁ Ἀφεντούλης.

Τοῦτον ἀπομακρυνθέντα διεδέχθη προσωρινῶς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Κρήτης ὁ μέχρι τοῦδε Γεν. Γραμματεὺς Νεόφυτος Οἰκονόμος, πρωτοβουλία τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ κατὰ τῆς Κισιάμου ἐκστρατεία. Ταύτην ἀπήτησε τὸ συμφέρον τῆς ἐπαναστάσεως, ὑπεδείχθη δὲ καὶ δι' ἀναφορὰς τῶν κατοίκων Ἀποκορώνου πρὸς διεύρυνσιν τῆς ἐλευθέρως περιοχῆς καὶ ἀνεωτέραν ἐκ τούτου διαμονὴν τῶν ἐπαναστατῶν καὶ γυναικοπαίδων, ἅτινα εἶχον εἰσερεύσει ἐκεῖ ἐκ τῶν πεδινῶν περιοχῶν. Τότε καὶ ἡ Διοίκησις μετὰ τοῦ Οἰκονόμου μετεστάθμευσεν ἐξ Ἀποκορώνου εἰς Γωνιάν (Κολυμβάρι), ὁμάδες δὲ πολεμιστῶν ἐκ Κισιάμου καὶ ἄλλων περιοχῶν προέβησαν εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν φρουρίων Κισιάμου καὶ Γραμβούσης, συνεπικουρούτων ἐκ θαλάσσης καὶ δύο πλοίων ὑπὸ τὸν Παρασκευὰν Σάμιον. Ἡ κατάληψις ὁμῶς τούτων δὲν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἕνεκα ἐλλείψεως πολεμοφοδίων καὶ στρατιωτικῆς ὀργανώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἕνεκα τοῦ ἐπισυμβάντος θανάτου τῶν ἀρχηγῶν Σήφακα καὶ Μανώλη Πρωτοπαπαδάκη. Ταύτην τοῦ φρουρίου καστελλίου ἐπραγματοποίησεν ὁ κατὰ τὴν 19 Μαΐου 1823 καταπλεύσας μετ' 700 ἐθελοντῶν νέος ἄρμος τῆς Κρήτης Ἑμμανουὴλ Τομπάζης, ὅστις ἀποβιβασθεὶς κατευθεῖαν εἰς τὸν κόλπον Κισιάμου ἠνάγκασε τὴν φρουρὰν τοῦ καστελλίου νὰ συνθηκολογήσῃ μετὰ πέντε ἡμέρας (24 Μαΐου) καὶ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Χανιά. Τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς Κισιάμου ἐπηκολούθησεν ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τῆς ἐπαρχίας Σελλίνου, οὕτω δὲ, μέχρι τέλους τῆς ἀνοιξεως, ὁλόκληρος ὁ νομὸς Χανίων (καὶ Ρεθύμνης) πλὴν τῶν φρουρίων Γραμβούσης, Χανίων καὶ Ρεθύμνης ἐδρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν ἐπαναστατῶν.

πληροφορήσουν διὰ ὅλα τὰ πάντα, καὶ οἱ ὅποιοι θέλουν σὰς παραστήσουν ὡς ἐγνώρισαν τὰς τοιαύτας Ἰντριγκας. Μὴν στοχασθῆτε ὅμως ἀδελφοί τὸ ἐναντίον ὅτι ἡ ἀπόφασίς μου εἶναι στερεά, ἔζησα ὅμως ἕως τώρα μὲ τὴν τιμὴν καὶ θέλω νὰ εἶναι μὲ τὴν θέλησιν τῆς Πατρίδος.

Ἄν στοχάζησθε ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπάγῃ ἡ γολέτα κατὰ τὸ παρὸν πρὸς ἐμψύχωσιν τοῦ λαοῦ γράψετε μοι καὶ ἀμέσως τὴν ἐτοιμάζω. μάλιστα τώρα ἐδιώρισα 150 καντάρια ψωμί διὰ νὰ τὸ ἔχωμεν ἔτοιμον ὅτι, καθὼς βλέπω, εἰς τὴν Κρήτην θέλομεν ἔχομεν δυσκολίαν εἰς τοῦτο καὶ ὅταν πηγαῖν ἡ γολέτα τὸ ξεφορτώνει ἢ εἰς τὴν κυρίαν Γωνίαν ἢ εἰς τὸ Λουτρόν διὰ νὰ τὸ ἔχωμεν. Ἡ πάλιν πέρνει ἡ γολέτα ὅσον χρειάζεται καὶ τὸ ρέστον νὰ βαστοῦμεν διὰ τὰ ἄλλα καράβια ὅπου θὰ πάρωμεν καὶ νὰ ἔχω τὴν περὶ τούτων ἀποκρίσιν.

Ὅταν λοιπὸν ἰδῆτε ὅτι ἡ Διοίκησις στερεώνεται κάμετε τὴν ἀναφορὰν καὶ ἡ διοίκησις ἅς διορίσῃ τὴν πατρίδα καὶ ἐμὲ διὰ νὰ μὴν τὸ ζητήσω πλέον ἐγώ, ὅτι τοῦτο πειράζει τὴν ὑπόληψίν μου, καὶ στοχασθῆτε νὰ κάμῃτε τὰ πρέποντα πρὸς τοῦτο, διὰ νὰ κατορθωθῇ μὲ τὸν πολιτικώτερον καὶ ἡσυχαστικώτερον τρόπον, ὅπου καὶ τὸ ὄφελος τῆς πατρίδος σας νὰ γένη καὶ ἐγὼ νὰ ἡμπορέσω νὰ τὸ κατορθώσω χωρὶς νὰ προσκρούσω τὸ παραμικρὸν εἰς τὴν πατρίδα μου, καὶ δώσω ὕλην σκαδάλου, τὸ ὅποιον δὲν δέχομαι· σὰς προεῖπα ὅτι εἶμαι ἀμετάθετος εἰς τὴν γνώμην μου, καὶ εἰς τὴν κλίσιν ὅπου ἔδειξα πρὸς τὴν πατρίδα σας Κρήτην, ἀγαπῶ ὅμως νὰ τὴν βάλω εἰς πρᾶξιν μὲ τὸν πλέον φρόνιμον καὶ εἰρηνικὸν τρόπον διὰ νὰ κατευοδῶνται τὰ πάντα καλῶς καὶ εἰρηνικῶς. Σὰς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς, καὶ σὰς ἐπεύχομαι τὸ αἷσιον καὶ ποθεινὸν τέλος. Ὁ πατριώτης—
Μανώλης Τουμπάζης.

(48)

Οἱ πρόκριτοι Λουτροῦ πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης περὶ τῆς πολεμικῆς καταστάσεως ἐν Κρήτῃ καὶ δυσχερείας εἰς τὴν διάθεσιν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐλαίου.

Διπλοῦν φ. χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμὰς καὶ ὑδατίνα γράμματα (ULGRAN MASSO) διαστάσεων 21. 31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, κλείνεται διὰ μαύρης σφαγίδος μὲ μονόγραμμα Κ. καλλιγραφίας κεφαλαῖον καὶ χρονολ. 1822, ἀνυπόγραφον. Ἐπὶ τελευταίας σελίδος χρησιμοποιηθείσης πρὸς φασκέλωσιν δι' ἄλλης χειρὸς ἐγγραμμάτου: «Πρὸς τοὺς κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης πρὸς τὴν Σεβαστὴν Βουλὴν εἰς Πελοπόννησον». Διὰ τρίτης χειρὸς: «εἰς τὰς 4: ἀπριλίου ἐλήφθη διὰ τοῦ Κου Τουμπάζη, καὶ ἀπεκρίθημεν εἰς τὰς 5: διὰ τοῦ ἰδίου. τῶν προκρίτων Κρήτης ἐκ Λουτροῦ 23 Μαρτίου 1823». Ὑπάρχει ἄριστα διατηρημένη σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ μὲ μονογράμματα εἰς σχῆμα σταυροῦ I—F (καθέτως) G—F (ὀριζοντίως).

Κύριοι παραστάται χαίρετε,

Λουτρῷ τῇ 28 Μαρτίου 1823

Καί εἰς τὰς 19 τρέχοντος μὲ τὸν караβοκύρη Ἀναστασοφραγκιά Σπετσιώτῃ σᾶς ἐγράψαμεν· παρὰ τοῦ γενικοῦ ἐπάρχου ἐμάθαμεν τὸ αὐτοῦ ἀριβόν σας καὶ ἐχαρήκαμεν, τὸν εὐχαριστοῦμεν κατὰ πολλὰ διὰ τὴν προσπάθεισιν κάνει εἰς τὸ νὰ μᾶς προμηθεύσῃ ζωοτροφίας, πρὸ δυὸ ἡμέρας ἔφθασεν ὁ κύριος Σκαραμάγκας χημικὸς ἀπὸ Σύρα μὲ ἓν καράβι Σπέτσικο καὶ 1100 ἀρτέπια σιτάρι καὶ 200 φακὴ, τὸ μὲν σιτάρι ἀποφάσιστο, τὴν δὲ φακὴ εἰς τοὺς παράδες 12. Ἐφθασεν καὶ ὁ Μοσχονᾶς εἰς Πλατανιά μὲ τὴν Ὑδραϊκὴν γαλέτα. ἀπὸ τροφᾶς πηγαίνομεν καλὰ, πάσχομεν ὅμως ἀπὸ ἄλλο σχεδὸν δυνατώτερον, δηλαδὴ ἀπὸ ἔλλειψιν ἀγοραστοῦ λαδιοῦ. ἐδῶ καὶ εἰς τὰ Σωακιά εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀμμούτσα περίπου τῶν 6000 μυστάτων καὶ ποιὸς τὸ τηρᾷ. Κλαῖνε βουνά, ἀναστενάζουνε οἱ δυστυχεῖς χωριάτες καὶ μὴν ἔχοντας τόπο τὸ γυρίζουν ὀπίσω, 4 καὶ 5 ἡμερῶν δρόμο, κλαίοντες καὶ ὀδύροντες. Εἰς τὸν Πλατανιάν φορτώνουν τὰ καράβια εἰς 4 καὶ 6 ἡμέρες διὰ ὅσῃν ποσότητα καὶ ἂν βάλουν. Τὸ χαρτί νὰ μᾶς προφθάσῃτε τὸ συντομώτερον. Ὁ Μπονὲς φορτώνει εἰς τὰ Λαφονήσα καὶ ὁ Κύριος Ξένος εἰς ἅγιον Σώζων, ἓνα Σπετσιώτικο καὶ ἓνα ψαριανὸ καράβι πολιορκοῦσι τὴν Γεράπετρο καὶ Στεία μὲ πληρωμὴν 12 χιλ. ὀκάδων λάδι τὸ μῆνα εἰς τὰ δυὸ καὶ αὐτὸ ἐγένηκεν διὰ νὰ ἐμποδίσουν τοὺς ζαερέδες τῶν Τουρκῶν, ὁ χασάνης ἀκολουθεῖ νὰ κάθεται εἰς τὸ Καινούριο χωριό, οἱ Μεσσαρητες, Αἰβασιλῆτες καὶ λοιποὶ συνάζονται μὲ μεγάλην ὑπομονὴν διὰ νὰ τὸν κτυπήσουν. εἰς μίαν μικρὰν μάχην στίς 19, πλησίον τῶν ἑννιά χωριῶν ἐφονεύθησαν ἐχθροὶ 10. Εἰς ταύτην ἐφονεύθη καὶ ὁ Ἰωάννης Παπαπολάκης. Ἀπέθαναν καὶ οἱ δύο 500αρχοὶ Κωνσταντουδάκης (1) καὶ Ἐμμανουὴλ Ἀναγνώστου.

Ὅλοι μας εἴμεθα καλὰ

Ταῦτα καὶ ὑγιαίνετε

Οἱ Πρόκριτοι τοῦ λουτροῦ.

(Τ. Σ.)

(49)

Ἀπόδειξις Παναγιώτου Χατζῆ Ἀντωνίου τοῦ ἐκ Μιτυλήνης περὶ ἀπολήψεως ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Στρατιωτικῶν γροσ. 495 διὰ ἀποζημιώσιν τῶν ἐν Κρήτῃ ξένων στρατιωτῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 16.22 μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου μὲ τὰς λέξεις «GIOVANNI CHEGCHI». Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας δι' ἄλλης χειρὸς: «ὁμολογία τοῦ Παναγιώτου Μιτυληναίου τῶν 485: γροσ. ὅπου ἔλαβεν εἰς Ἀστρον διὰ τοὺς ξένους στρατιώτας.

Ἐν Ἀστρεὶ τῇ 19 Ἀπριλίου 1823»

Ἐλάβομεν ἀπὸ τὸν ἐξοχώτατον Μινίστρον τοῦ Πολέμου Κύ-

(1) Σήφακας

ριον Ἰωάννην Κωλέτζην διὰ λογαριασμὸν τῶν ἐκδουλεύσεών μας εἰς Κρήτην γρόσια τετρακόσια ἐνενήκοντα πέντε, ἥτοι γρ. 495: καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑποφαινόμεθα.

Ἐν Ἀστρεὶ τῇ 19 Ἀπριλίου 1823

Παναγιώτης Χατζηαντωνίου ἔλαβε διὰ τοὺς στρατιώτας τῆς Κρήτης ξένους τὰ ἄνωθεν.

(50)

Οἱ πρόκριτοι Σφακίων καὶ Λουτροῦ πρὸς τὸν Ν. Οἰκονόμου γενικὸν γραμματέα τῆς Γεν. Δ. Κρήτης εἰς Γωνιά, ἀναφέροντες ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου κατὰ τῆς Κρήτης.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 20. 29 μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Εἰς τὸ τέλος τοῦ ἐγγράφου διὰ χειρὸς Οἰκονόμου «τῇ 21 Ἀπριλίου 1823: Γωνιά, ὅτι ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ, ὁ Γ: Γραμματεὺς Ν. Οἰκονόμου. Παραπλεύρως κυκλικὴ σφραγὶς μὲ τὰ γράμματα «ΣΦΡΑΓΙΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΚΡΗΤΗΣ 1821». Εἰς τὸ κέντρον σταυρὸς πλαισιούμενος ὑπὸ στεφάνου. Καθέτως διὰ τρίτης χειρὸς: «ἀπὸ Προκρίτους Σφακιῶν ἀπὸ Κρήτην τὴν 21 Ἀπριλίου, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 3 Μαΐου 1823. ἀριθ. 1». Δι' ἐτέρας δὲ πάλιν χειρὸς: «περὶ ἀποστολῆς ἐκ Κρήτης εἰς Ὑδραν ἐπίτηδες πλοίου ἵνα εἰδοποιηθῇ τὸν Γ. Ἐπαρχον καὶ τὴν Διοίκησιν νὰ κινήσῃ ὅσον τάχιστα ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐπαπειλουμένης τῆς Κρήτης ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐχθρικοῦ στόλου».

Πρὸς τὸν Πανοσιολογιώτατον Κ. Ν. Οἰκονόμον

Ἐν Λουτρῷ τῇ 20 Ἀπριλίου 1823

Σὰς εἰδοποιοῦμεν ὅτι προχθὲς ἦλθεν ἐν καράβι ἀγγλικὸν μὲ σιτάρι ἀπὸ Ἀλεξανδρείαν διὰ 18 ἡμέρας. Χθὲς τὸ βράδυ ἦλθεν καὶ ἕτερον διὰ 15 ἡμέρας μὲ κριθάρι καὶ σιτάρι ὁμοῦ καὶ εἰς ἀπεσταλμένος ἐπίτηδες ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ Γραικοὺς διὰ νὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ τὴν ἔφοδο τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Μᾶς λεγεί λοιπὸν, ὅτι ἦσαν 30 καράβια τούρκικα, 20 τζιρίμια καὶ σακολέβες ὁμοῦ καὶ 15 εὐρωπαϊκά μὲ ζωοτροφίας καὶ ἕως 4 ἢ 5 χιλιάδες στράτευμα, ἔτοιμον νὰ ἐκπλεύσῃ διὰ Κρήτην, ἅμα ἔλθῃ εἰς Ἀλεξανδρείαν ὁ Πασᾶς. Ὅθεν διὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἅμα λάβετε τὸ παρόν μας νὰ ἐκπλεύσῃ ἐν ἐπίτηδες πλεούμενον πληρώνοντές το διὰ Ὑδραν γράφοντες τοῦ Γ. Ἐπάρχου, τῆς νεοσυσταθείσης Βουλῆς καὶ τῶν Παραστατῶν, νὰ ἐκπλεύσῃ ὅσο τὸ δυνατόν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος. στοχασθῆτε ὅτι μᾶς πολεμοῦν διάφορος κακὴ ἀναρχία, ἀνυποταγὴ στρατιωτῶν, πανώλη καὶ ὁ κακὸς ἐχθρὸς. Ἐχθὲς ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατασκοτωθῶμε, μὲ τὸ νὰ ἐπετέθησαν μερικοὶ ρέμπελοι καὶ ἄτακτοι καὶ ἔλεγον τὰ ἐξ ἀμάξης ἐναντίον τῶν Καντζιλιέρηδων, καὶ ἐκτὸς τούτου ἐτόλμησαν καὶ ἐπάτησαν καὶ τὴν Κάσαν τῆς Πατρίδος καὶ ἤρπασαν μίαν ποσότητα ἱκανῶν ταλλάρων.

Εἰς τὰ Καστρινὰ διόλου στρατεύματα δὲν εὐρίσκονται καὶ προβλέπομεν τέλειον ἀφανισμόν, ἐάν καὶ ὁ Γ. Ἐπαρχος καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος δὲν προφθάσῃ. Ὅθεν αὖθις σᾶς συνιστῶμεν νὰ ἐξαποστείλετε τὸ πλεούμενον, γράφοντες τὰ χρειώδη, πλὴν ὅχι κεκρυμμένως.

Οἱ Πρόκριτοι Σφακιῶν καὶ Λουτροῦ.

(51)

Ἐπιστολὴ Ἐμανουὴλ Τομπάζη ἐξ Ὑδρας πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τρίπολιν, συνιστῶντος ἀποστολὴν πολεμιστῶν πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν κατοίκων καὶ τακτοποίησιν τῶν ἐν Κρήτῃ πραγμάτων κατὰ τὸν προσφορώτερον τρόπον.

Διπλοῦν φ. λεπτοῦ χάρτου διαστ. 21.25 Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Τοῖς φιλογενεστάτοις κυρίοις Παραστάταις τῆς νήσου Κρήτης — εἰς Τριπολιτῶν» Παραπεύρως δὲ καὶ δι' ἄλλης χειρὸς: «Μανουὴλ Τομπάζης, ἀπὸ Ὑδραν τὴν 27 Ἀπριλίου, εἰς Τριπολιτῶν 1823 3 μαΐου ἀπόκρισις. 1823 ἀρ. 2». Διὰ ἄλλης πάλιν χειρὸς: «Εἰδοποιητικὸν ἵνα ἐπιταχύνωσι τὴν εἰς Κρήτην ἀποστολὴν πλειοτέρων ἀνθρώπων, πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν κατοίκων καὶ κατὰ τοῦ ἐπαπειλουμένου εἰς αὐτοὺς κινδύνου ἐκ τοῦ ἐχθροῦ. Ἰχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Φιλογενέστατοι κύριοι Παραστάταις τῆς Νήσου Κρήτης ἀσπάζομαί σας:

Χθὲς ἦλθεν κατ' ἐκὶ ἀπὸ Κρήτην καὶ ἔμαθον ὅτι ἡ πανώλης ἐξακολουθεῖ, ὁμοίως καὶ τὴν ἐκεῖ ἀκαταστασίαν καὶ φόβον, διὰ τοῦτο σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι εἶναι χρεῖα νὰ προβλεφθῶσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι ἄνθρωποι, διὰ νὰ ἡμποροῦμεν καὶ τοὺς ἐκεῖ νὰ ἐνθαρρύνωμεν, καὶ τὰ πράγματα νὰ εὐτακτήσωμεν, ὥς σᾶς εἶναι γνωστὸν, κατὰ τὴν περίστασιν ὅπου τῶρα εὐρίσκεται ἡ πατρίς· ὅθεν καὶ δὲν ἐκτείνομαι περισσότερο ἀφίνοντάς σας νὰ κάμητε τὰ πρέποντα, καθὼς γνωρίζετε καλύτερα· ἐγὼ χθὲς καὶ προχθὲς σᾶς ἐδηλοποίησα τὰ χρειώδη. Ὅμοίως καὶ διὰ τὰ ὅσα γράφω πρὸς τὸν Πρίγκιπα Μαυροκορδατὸν μέ τὰς αὐτάς εὐκαιρίας. ὅθεν σᾶς ἀσπάζομαι καὶ μένω.

Ὑδρα τῇ 27 Ἀπριλίου 1823

Μανώλης Τομπάζης

(52)

Ἐπιστολὴ Γεωργίου Μοσχονᾶ ἐξ Ὑδρας, ὅπου εὐρίσκεται ἀπεσταλμένος ἐκ Κρήτης, πρὸς τὸν Γεν. Ἐπαρχον Κρήτης καὶ τοὺς φροντιστάς, ἵνα μεσιτεύσωσι διὰ τὴν κάθοδον τοῦ Ἐμμαν. Τομπάζη ὥς

ἐπάρχου τῆς Κρήτης, τὸ ταχύτερον.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστα-
σίου χάρτου «CASPAR RIBAS» διαστάσ. 21. 31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης
σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας: «τοῦ γεωργάκη παπαδάκη κρητικοῦ». Δι' ἄλ-
λης χειρὸς δέ: «τοῦ Κυρίου Γεωργίου Μοσχονᾶ ἀπεστάλη ἐξ ὕδρας τὴν
29: Ἀπριλίου. ἐλήφθη εἰς Τριπολιτζάν 3 Μαΐου. Διὰ χειρὸς δέ
Μ.Π.: «τοῦ Γεωργίου Μοσχονᾶ, ἐξ ὕδρας τῇ 30 Ἀπριλίου 1823, ἀπε-
σταλμένου ἐκ Κρήτης μὲ γράμματα ἐκεῖσε πρὸς τὴν Διοίκησιν καὶ τοὺς βου-
λευτὰς τῆς Κρήτης ἵνα ἐπιταχύνωσι τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μ. Τομπάζη ὡς
ἐπάρχου Κρήτης πρὸς τὰ ἐκεῖσε, κινδυνευούσης ἐκ τῆς ἀναρχίας τῆς πατρί-
δος κ. λ.» Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Φιλογενέστατοι Κύριοι

ἡ μεγαλοτάτη ἀνάγγη τῆς πατρίδος μας μὲ ὑπεχρέωσεν νὰ
μισεύσω ἀπὸ ἐκῇ εἰς τὰς 23 τούτου μέ τὴν γαλιότα διὰ ἐδῶ συν-
τροφευμένος μὲ γράμματα παρὰ τοῦ ἀγίου Οἰκονόμου μας πρὸς
τὸν ἐξοχότατον Γ. ἔπαρχόν μας καὶ πρὸς τὴν ευγενεῖαν σας. ἡ βά-
σις τοῦ ἐρχομοῦ μου δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μόνον ὅτι ἡ ἀκαταστα-
σία τῆς Πατρίδος μας ἐκατίντησεν εἰς τὸ ἐπάπηρο καὶ δέν εἶναι
ἄλλο τὸ ἱατρικὸν παρὰ ἡ παρουσία τοῦ σεβαστοῦ μας Κυρίου Τουμ-
πάζη διὰ τοῦτο καὶ σᾶς παρακινῶ ἀδελφικῶς ὅτι νὰ κάμετε διὰ
τὸν θεὸν νὰ εὐκολύνετε ἀπὸ αὐτοῦ κάθε δύσκολον μιά ὥρα προτή-
τερα καὶ νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος Γεωργάκης, τὸν ὁποῖον προσκυνῶ, νὰ
συνδροφεύσομε τὸν αὐθέντη μας καὶ νὰ πηγένομεν ἡ ζάλη τῆς θα-
λάσσης καὶ ὁ πόνος μου μοῦ σκοτίζει τὸ πνεῦμα καὶ δέν ἡμπορῶ νὰ
σᾶς ἐκταθῶ κατὰ πλάτος, θέλετε ὅμως πληροφορηθῇ ἀπὸ τὸ γράμμα
τοῦ ἀγίου οἰκονόμου τὸ ὁποῖον οἱ Κύριοι σᾶς στέλνουν ἀπεδῶ.
Ἐὰν τὰ γράμματα τῆς Σεβαστῆς Βουλῆς ἀργοπορίσουν ἀκόμη ἀ-
φεύτος πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος Γεωργάκης διὰ νὰ ξεκινήσι ἀμέσως
ὁ ἀρχηγός μας καὶ ἀκολουθός μᾶς τὰ στέλνετε ἐκεῖ μὲ ἄλλην ὀκα-
ζιόνε [μὴν ξεχαστήτε ὅτι διότι] διότι ἡ πολλὴ ἀργοπορία δέν προξενί
ἄλλο παρὰ ἀγιάτρευτον πλιγὴ τῆς Πατρίδος καὶ τότε... μεταχειρι-
ζόμεθα μέσα ἴσως σταθῇ διναντὸν νὰ λάβω τό πρότιγον σήμερον διὰ
νὰ κινήσω εὐθὺς δι' αὐτοῦ πρὸς ἀντάμοσίν σας καὶ εἴθε διὰ νὰ ὁμι-
λήσωμε καὶ στοματικός.

σᾶς προσκυνῶ καὶ μένω

ὁ Δούλος σας
Γεώργιος Μοσχονάς.

30 ἀπριλίου 1823 ὕδρα.

(53)

Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Γεωργίου Παπαδάκη ἐκ Κρήτης πρὸς
τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τρίπολιν, παρακαλοῦντος ὅπως ἐ-
πιταχύνωσι τὴν κάθοδον τοῦ Τομπάζη εἰς Κρήτην καὶ φροντίσουν
δι' ἀποστολὴν στρατιωτῶν καὶ χαβανίων.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδ. γραμμῶν διαστ' 18.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τοῦ περιθωρίου διὰ χειρὸς Γεωργ. Παπαδάκη «Πασχίσεται ἀπὸν χαβάνια κάθισε νὰ κάμουν τοὺς στρατιώτας ὅπ' αὐτοῦ ἔτοιμους ὅσον τάχιστα. πασχίζω καὶ ἐγὼ νὰ κάμω ἀπ' ἐδὸ ὅσους δυνηθῶ. ὁ ἴδιος». Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Τοῖς Κυρίοις Παραστάταις τῆς Κρήτης εἰς Τριπολιτζά», καὶ δι' ἄλλης χειρὸς παραπλευρῶς: «ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ Ναύπλιον μαΐου 2, εἰς Τριπολιτζάν, 3, 1823. ἀπόκρισις τὴν 3. μαΐου 1823. ἀρ. 5 : ». Διὰ χειρὸς δὲ Μ. Π.: «Νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Τουμπάζη (ἐπάρχου Κρήτης) εἰς Κρήτην καὶ τῶν στρατιωτῶν, συνάμα δὲ καὶ 2: χαβανίων ἐκ μέρους τῆς Διοικήσεως κ. λ.». Σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ. Ἐτηρήθη ἢ ὀρθογραφία.

τῇ 2 Μαΐου 1823

Ἀδελφοί

Ταύτην τὴν ὥραν μοῦ ἐστάλθησαν τὰ περικλειόμενα ἀπὸ τὰ ὁποῖα θέλετε καταλάβη εἰς ποῖαν φθορὰν εὐρίσκεται ἡ διστυχισμένη πατρίς, ἐκ μέρους μου λοιπὸν εἶσται παρακαλεμένοι νὰ παρησιαστείται ἀμέσως ἢ γενικῶς ἢ μερικῶς εἰς τὴν σεβαστὴν Διοίκησιν καὶ ἂν εἶναι χρέος τῆς, νὰ ταχίνη τοῦ ἐπάρχου τὸν πιγεμὸν χωρὶς νὰ ἀναβάλλη πλέον οὔτε τὴν στιγμὴν. ἀπὸ τὰ περικλειόμενα θέλεται τοὺς παρουσιάσει καὶ καταλάβει πόσῃ φθορὰν ἔγινε εἰς τὴν πατρίδα μας διὰ τὴν ἄργιτα τοῦ ἐπάρχου καὶ πόσῃ μέλει νὰ γένη ἂν δὲν προφθάσῃ, τὸ συντομώτερον.

καταγινόμεθα νὰ ἡμπαρκάρομεν μερικοὺς στρατιώτας διὰ τὴν πατρίδα, ἀνάγκη εἶναι νὰ λάβεται μίαν εἰδοποιήσιν εἰς τὸν ἐδῶ φρούραρχον ἀπὸ τὴν σεβαστὴν διοίκησιν διὰ τὸ ἡμπάρκο των νὰ μοῦ σταλθῇ ἀμέσως ἐπειδὴ καὶ τὸ καράβι φθάνει αὔριον, εἶναι ἀπερίγραπτα τὰ ὅσα ἐδοκίμασα καὶ δοκιμάζω ἐδῶ καὶ νὰ ἔχω τὸ ἐλεύθερον μόλον καὶ αὐτὸ μοῦ λύπει, οὔτε στιγμὴν πλέον δὲν ἡμπορῶ νὰ λύπω ἀπ' ἐδῶ ἕως τὸ ἡμπάρκο τοῦ ἐπάρχου. Τὰ περικλειόμενα μοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ νὰ εἶναι καλὰ φυλαγμένα. ζητήσεται ἀπὸ τὴν σεβαστὴν διοίκησιν 2: μικρὰ χαβάνια μὲ ταῖς μπουμπες των ἕως 250· ἢ 300: Τοὺς κυρίους κανέλον καὶ σπανιολάκην καὶ λοιποὺς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς. Τὸν κύριον νικόλαον καλέργιν ἔχωμεν σταλμένον εἰς ὕδραν, εἰς ἔτι δὲν ἔχωμεν ἀπόκρησιν. ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ περιμένεται ἀπόκρησιν ἀλλὰ νὰ σταλθοῦν τὰ γράμματα τοῦ ἐπάρχου ἀμέσως, περὶ δὲ τῶν συμβούλων, παρακαλοῦμεν τὴν σεβαστὴν διοίκησιν νὰ δόσῃ ἀπέρασιν κατὰ τὸ παρὸν ἕως νὰ οἰκονομήσωμεν τὰ ἐσωτερικά μας ὅπου μὰς βιάζουν καὶ ἐν βίᾳ μένω.

ἀγαπητός Σας

γεώργιος Παπαδάκης

διὰ αὐτὰς ὅλας μας τὰς ἀνάγκας πάρεται τὰ μέσα τοῦ ἐκλαμπρωτάτου πρίγκηπος Μαυρογορδάτου τοῦ μόνου καλοθελητῆ τοῦ γένους μας γράφω ἰδιαιτέρως καὶ εἰς τὴν ἐκπλαμπρώτητά του.

Συστατικὸν γράμμα Ἐμμ. Τομπάζη πρὸς Γ. Παπαδάκη καὶ τούτου ἕτερον πρὸς τοὺς φροντιστάς ἐν συνεχείᾳ διὰ τὴν ὑποστήριξιν παρὰ τῷ Μαυροκορδάτῳ τῶν ὑποθέσεων τῆς νήσου Σάμου.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου χάρτου διαστάσεων 19.24. Τὸ κείμενον ἀμφοτέρων τῶν ἐπιστολῶν ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας δέ: «τῷ φιλογενεστάτῳ κυρίῳ Γεωργάκῃ Παπαδάκῃ παραστάτῃ Κρήτης, εἰς Ναύπλιον. Δι' ἄλλης χειρὸς δέ: «ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ Ναυπλίου τὴν 4 Μαΐου 1823» καὶ διὰ χειρὸς Μ. Π.: «Συστατικὸν τοῦ Μ. Τομπάζη πρὸς τὸν Γ. Παπαδάκην διὰ τοὺς οἰκοκυρεῖς τῆς Ν. Σάμου κλ.».

Φιλογενέστατε κύριε Γεώργιε Παπαδάκη ἀσπάζομαί σε.

Οἱ ἐπιφέροντες τὴν παροῦσαν μου κύριοι οἰκοκυρεῖς τῆς νήσου Σάμου, ἔρχονται εἰς τὰ αὐτοῦ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πατρίδος των, ὅθεν καὶ τοὺς συσταίνω καὶ πρὸς τὴν φιλογενειάν σας, ἂν πηγαίνητε εἰς Τριπολιτζάν. νὰ ὁμιλήσητε ὅπου γνωρίζετε καὶ ἀνήκει δι' αὐτοὺς, διὰ νὰ ἡμπορέσωσι μὲ κάθε μέσον νὰ ἀποτελέσωσι τὸν καλὸν σκοπὸν των.

Σὰς ἀσπάζομαι δὲ εἰλικρινῶς καὶ μένω
"Υδρα τῇ 3 Μαΐου 1823.

Κύριοι συνάδελφοι Κρήτες

Ἀπὸ τὴν διαληφθεῖσαν τοῦ ἐξοχωτάτου κυρίου Τομπάζη θεωρεῖτε τὴν πρὸς ἐμὲ σύστασιν τῶν διακομιζόντων τὴν παροῦσαν, ὅθεν προστρέξατε εἰς τὸν καλὸν πατέρα μας τὸν Κύριον Μαυρογορδάτον, παραστήσατέ του τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν κατὰ τὰς πληροφορίας θέλει σὰς δώσουν οἱ ἴδιοι, καὶ ἐπὶ τέλους ἔχοντες τὴν κρισιμωτάτην ὑπόθεσιν τῆς Νήσου των ὑπ' ὅσιν σας ὀργανίσατε μὲ οἶον τρόπον δυνηθῇτε νὰ τοὺς εὐχαριστήσητε, ὑγιαίνετε

Ν. τῇ 4 Μαΐου

Γεώργιος Παπαδάκης.

Ἐπιστολὴ Γεωργ. Παπαδάκῃ πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 55 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς Ζ. Π. εἶναι δοκίμιον τοῦ προσωρινοῦ πολιτεύματος τοῦ συνταχθέντος ἐν Ἀστρεὶ παρὰ τῆς συνέλευσεως τοῦ 1823.

εἰς Τρίπολιν, ἀναφερομένη εἰς τὴν ὀργάνωσιν στρατιωτικῆς δυνάμεως διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγῶνος εἰς Κρήτην καὶ τὰς ἔριδας μετὰ τῶν ξένων Σπετσοφარიανῶν, τῶν εἰς Κρήτην εὐρισκομένων.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου (λέοντος) διαστάσεων 20. 28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη πρὸς φακέλωσιν: «Τοῖς Κυρίοις Προστάταις τῆς Νήσου Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν. Δι' ἄλλης δὲ χειρὸς: «τῇ 6 Μαΐου ἐλήφθη καὶ ἀπεκριθήμεν διὰ τοῦ Ἑμμ. Βατσουλάκη (;). Ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ Ναύπλιον τὴν 5 : Μαΐου 1823, ἀρ. 7». Καὶ διὰ χειρὸς Μ. Π. : «Περὶ ἀποστολῆς στρατιωτῶν εἰς Κρήτην κ. λ. ποικίλον».

Ἀδελφοί μου

Ναύπλιον—5—1823

Ἐλάβομεν χθὲς μέ τὸν κύριον Καλόγνωμον τὰ γράμματα μᾶς στέλνετε. Ἀμέσως τὸν ἔστειλα στὴν Ὑδρα πρὸς τὸν Τομπάζην διαβάζοντάς τον εἰς τὸ νὰ μὴ χασομερήσῃ, μὲ γράφει ὅμως χθὲς ὅτι τὸ σῶμα τῶν στρατιωτῶν νὰ πασχίσω νὰ γίνῃ μεγάλο καὶ βιαζόμενος ὠμίλησα ἐδῶ μέ τὸν κ. Ξένον ἀκορδάροντάς του λάδι πιθάρια 50, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ λάβωμεν ἀκόμα ἕως 25 χιλιάδες· μὲ ὑπεσχέθη ὅτι παγαινόμενος εἰς Ὑδραν θέλει πασχίσει διὰ νὰ τὸ κατορθώσῃ καὶ ἀνεχώρησεν χθὲς βράδυ μέ τὸν Καλόγνωμον, καθὼς μὲ γράφουν τὸ καράβι τοῦ Μαυρομούρα ἴσως φθάσῃ σήμερα ἐδῶ καὶ ἀμέσως θέλει σᾶς στείλωμεν τὸν κ. Καλλέργην μὲ γρόσσα διὰ τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας· ἐγὼ ἂν λάβω αὐτὸ τὸ κέρδιτο τοῦ Ξένου θέλει πασχίσω νὰ κάμω ὑπὲρ τοὺς χιλίους πάντα ὅμως τοῦλόγου σας αὐτοῦ ἐνεργᾶτε διὰ 300^{ους} καὶ ἐρχόμενη ἢ ἀπὸ Ξένου ἀπόκρισις πέρνομεν σωστὰ μέτρα· μέινετε ἡσυχοὶ ὅτι θελεῖ σᾶς οἰκονομήσω ἀκόμα τοῦλάχιστον ἄλλα 1000 γρ. ἐδικὰ σας. ἐγὼ τὸν κύριο καπετάν Ἀναγνώστη καὶ Χατζῆ Στρατῇ ἔγραψα χθὲς κοφτὰ καὶ τοὺς μηνῶ καὶ διὰ στόματος τοῦ Καλόγνωμου ὅτι μήτε τοὺς θέλω πλέον νὰ μὲ κουμανδάρουν, ἀλλ' οὔτε νὰ ἀνακατώνωνται περὶ τὸ σῶμα αὐτὸ καὶ ἐγὼ θέλει κάμω ἐκεῖνο ὅπου γνωρίσω ὅτι εἶναι ὠφέλιμον τῆς πατρίδος. Πειράζομαι μόνον ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ξένους ὅπου μὲ νταβάρουν διὰ τὰς παλαιάς των ἐκδουλεύσεις, ζητῶντας μου ἀκατέβατες 10 χιλ. γρόσια καὶ πασχίζω νὰ τοὺς ἐλκύσω διὰ νὰ ἔλθουν καὶ αὐτοί, διότι ὅταν δὲν θέλουν, μήτε οἱ νέοι δὲν ἔρχονται ὑποπευόμενοι, διὰ τὰς τόσας κατηγορίας ὅπου ἔχυσαν τῶν Σφακιανῶν.

Ἐγὼ σᾶς παραπονοῦμαι μεγάλως ὅταν δὲν λαμβάνω ὅσον εἶμαι ἐδῶ κάθε ἡμέραν γράμμα σας, ἰδεάζοντάς με ὅλα τὰ αὐτόσε τρέχοντα. Ἡ ἐπιμονὴ τῶν θαλασσιῶν μέλλει νὰ προξενήσῃ μέγα

θρήνος εἰς τὸ ἔθνος μας ἔάν τὸ ἐν μέρος δὲν διακριθῇ καὶ λοιπὸν διὰ ἔλεος τοῦ θεοῦ πασχίσετε, ἐνωθῇτε καὶ μὲ ὄλους ὅσοι πονοῦσι τὸ γενικὸν νὰ εὑρετε ἰατρείαν. Οἱ Σπετζοψαριανοὶ εἶναι ἀδύνατον καὶ ἀβόλετον νὰ παραιτήσουν. σὰς ὀρκίζω εἰς τὸν θεὸν ἔάν δὲν προσφέρετε τοὺς ταπεινοὺς μου χαιρετισμοὺς εἰς τὸν ἐκλαμπρότατον καὶ ἀγαθόψυχον Μαυροκορδάτον. 2 λουκέττα πασχίσετε νὰ μοῦ εὐρῇτε καὶ μὲ τὰ ἀκριβοχαιρετώντας σας μένω :

ὡς ἀδελφὸς ἀγαπητὸς σας

Γ. Παπαδάκης.

[57

Ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἑμμαν. Τουμπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, ἀγγέλλουσα προσεχῇ κάθοδον αὐτοῦ εἰς Κρήτην.

Διπλοῦν φυλ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου, διαστάσεων 19. 30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «Πρὸς τοὺς Κυρίους παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτζὰ τῇ 6 Μαΐου 1823, ἀρ: 8 ». Διὰ χειρὸς δὲ υἱοῦ Πρακτικίδη «περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρήσεως τοῦ Μ. Τουμπάζη διὰ Κρήτην, καὶ περὶ ἀποστολῆς τῶν ἀναγκασιούτων γραμμάτων καὶ λοιπῶν μετὰ τὴν ἄφιξίν του ἐκεῖσε ἐκ μέρους τῶν προστατῶν Κρήτης.»

Πρὸς τοὺς Κυρίους παραστάτας Κρήτης

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 3 Μαΐου ἐπιστολῆς σας θεωρῶ τὰ πρακτέα σας διὰ τὴν ταχεῖαν διεύθυνσίν μου εἰς τὴν πατρίδα Κρήτην, δὲν ἀρκεῖ κύριοι νὰ μὲ πληροφορήσητε μόνον, ὅτι θέλετε κινήσει πάντα λίθον διὰ νὰ ἐμποδίσητε τὴν ἐπιρροὴν τῶν κακῶν πνευμάτων εἰς τὴν πατρίδα σας καὶ ἐκ τούτου τὴν ἐπαπειλοῦσαν ἀνησυχίαν τοῦ ὑποκειμένου μου, ἀλλὰ ἔπεται νὰ μεταχειρησθῇτε μὲ οἶον τρόπον δυνηθῇτε νὰ τὸ ἐκτελέσητε, κατὰ τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ὄφελος τῆς πατρίδος.

Ἡμεῖς κατ' αὐτάς ἀναχωροῦμεν, ὀργανίσαιτε διὰ τοῦτο νὰ μᾶς σταλθῶσιν ὅσον τάχιστα ὅσα ἀναγκαῖα γράμματα ἀφορῶσιν εἰς τὸν σκοπὸν μας.

εἴητε ὑγιεῖς πάντες

Ἵδρα τῇ 6 Μαΐου 1823

Μανώλης Τουμπάζης.

(63) (1)

Ἐπιστολὴ Μανώλῃ Τομπάζῃ πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης ἐκ Ναυπλίου, ἀγγέλλοντος τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ αὐθημερὸν διὰ Κρήτην καὶ συνιστῶντος τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ἀντιπάλων του.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ τρίτης σελίδος ἐνδιαμέσως: «Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους παραστάτας τῆς Νήσου Κρήτης εἰς Τριπολιτζάν καὶ γαλλιστὶ «vien chez Musur- bas muson Turc» ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας: «Ὁ Ἐμ. Τομπάζης ἀπὸ τὸ Ναύπλιον τῇ 14 Μαΐου 1823, εἰς Τριπολιτζάν 16 Μαΐου, ἀρ. 14. Περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρήσεώς του μετὰ τῶν λοιπῶν εἰς Κρήτην κλ.»

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ἔλαβον εὐχαρίστως τὸ εὐγενὲς γράμμα σας, μὲ τὰ περικλεισθέντα ἐν αὐτῷ ἐπίσημα τῆς Διοικήσεως.

Ἐνικήτησαν τέλος πάντων ὅλαι αἱ δυσκολίαι ὅσαι ἄχρι τοῦδε ἐμπόδισον τὸν μισεμὸν μου διὰ Κρήτην. Σήμερον ἔφθασα εἰς τὰ ἐδῶ καὶ ἐλπίζω μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας νὰ ξεκινήσωμεν ὅλοι.

Ἀφὴνῶ εἰς τὴν εὐγένειάν σας τὴν φροντίδα νὰ ἀπαντήσετε κατὰ τὸ δυνατόν ὅσαι ἐναντιότητες ἤθελε σᾶς παρησιασθοῦν ἀπὸ τοὺς φθονεροὺς ὑπεναντίους, καὶ νὰ ὑπερασπίζεσθε, τὴν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν μου ἀπὸ τὰς καταδρομάς των. Ὑγιαίνετε καὶ γράφετέ μας συνεχῶς διὰ νὰ μανθάνωμεν τὰ περὶ Ὑμῶν καὶ τὰ περὶ κοινῶν πραγμάτων,

Ναύπλιον τῇ 14 Μαΐου 182

Παραδώσετε παρακαλῶ τὰ περικλειόμενα

Τῆς εὐγενείας σας
εὐπειθὲς δοῦλος
Μανώλης Τομπάζης.

Πρὸς τοὺς εὐγενεῖς
Κυρίους Παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης
Εἰς Τριπολιτζά.

(64)

Ἐπιστολὴ Γεωρ. Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς παρα-

(1) Τὰ ὑπ' ἀριθ. 58, 59, 60, 61, 62 χειρόγραφα τῆς συλλογῆς Π. εἶναι ἐπιστολαὶ τοῦ Γεωργ. Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς ἐν Τριπόλει παραστάτας τῆς Κρήτης. Εἰς τὸ πρῶτον (58) ὁμιλεῖ περὶ ἀποζημιώσεως τοῦ Παναγ. Μυτιληναίου διὰ τὰς πρὸς τὴν Κρήτην ὑπηρεσίας αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν τεσσαράκοντα στρατιωτῶν, διὰ τοὺς ὁποίους ἔλαβεν ἐκ Κρήτης γρόσα 6510, ὑπολείπονται δὲ καὶ ἄλλα τῶν ὁποίων τὴν ἀποπληρωμὴν θέλει νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ γράμματος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ὥστε ταῦτα νὰ τῷ καταβληθῶσιν ἀσφαλῶς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει περὶ τῶν συγκεντρωθέντων ἤδη ἐπικουρικῶν στρατευμάτων εἰς Ναύπλιον καὶ τῆς ἐπικειμένης διὰ τὴν Κρήτην ἀναχωρήσεώς των. Αἱ ἄλλαι ἐπιστολαὶ (59, 60, 61 καὶ 62) ὁμιλοῦν ὁμοίως περὶ ἐπικειμένης ἀναχωρήσεως καὶ παρακαλεῖ ὅπως ἡ Διοίκησις τοὺς ἐφοδιάσῃ διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης μὲ φτιάρια, κασμάδες καὶ δύο μικρὰ κανόνια. Πᾶσαι εἰσὶν ἡμερομηνίας ἀπὸ 8—10 Μαΐου 1823. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐπιστολῶν, τὸ ἀγωνιώδες τῶν ἐπικλήσεων.

στάτας τῆς Κρήτης, ἀγγέλλοντος τὴν ἄφικιν καὶ προσεχῇ ἀναχώρησιν τοῦ Τομπάζη καὶ τῶν στρατιωτῶν διὰ Κρήτην.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας σελίδος. Ἐπὶ δὲ τοῦ περιθωρίου τῆς πρώτης σελίδος αἱ φράσεις: «κἀγὼ σὰς ἀσπάζομαι διὰ λόγου τοῦ τὰ ἐσώκλειστα δώσετε ἀσφαλῶς». Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν: «Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτζὰ—ὁ Γ. Παπαδάκης ὑπὸ τὸ Ναύπλιον τῇ 15 Μαΐου 1823, ἀρ. 16: Περὶ ἀφίξεως τοῦ Τομπάζη καὶ λοιπῶν στρατιωτῶν ἐκ Κρανιδίου καὶ Πόρου καὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου ἀναχωρήσεώς των διὰ Κρήτην»—Ὑπάρχουν ἵχνη σφαγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Κύριοι Παραστάται τῆς Κρήτης

Χθὲς διὰ ταχυδρομοῦ σὰς ἔγραψα ζητῶντας καὶ τὰ 2 μур-
τάρια μᾶς ἀναγκαιοῦσι ἐλπίζω δὲ νὰ μᾶς εἶναι καθ' ὁδὸν καὶ ἡ
διαταγὴ τῶν μπομπῶν δι' αὐτά. Ἀπ' ἐδῶ πάλιν φροντίζομεν σήμε-
ρον νὰ οἰκονομήσωμεν τὰς σφαίρας τῶν ἄλλων δύο. Σὰς εἰδοποιῶ
τὸ εὐτυχὲς εὐόδιον τοῦ κυρίου Τομπάζη καὶ τῶν λοιπῶν στρατιω-
τῶν ἀπὸ Κρανιδι καὶ Πόρον, προσπαθοῦμεν ἤδη νὰ ἡ μβαρκάρωμεν
τοὺς ἐδῶ καὶ ἔως εἰς τὴν Πέμπτην νὰ ἐκπλεύσωμεν συγχρόνως ὅ-
λοι. Ἐλαβον χθὲς καὶ τὸν Νόμον τὸν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν παρα-
στατῶν, μένει ἤδη νὰ μᾶς στείλετε καὶ ἀντίγραφον τῶν πρακτέων
σας μὲ τὴν εὐκαιρίαν διὰ Ὑδρας.

Περιττὸν εἶναι νὰ σὰς συστήσω καὶ αὖθις τὴν ἀπαιτουμένην
προσοχὴν εἰς τὰ τῆς Πατρίδος μας ἐκ μέρους σας. εὐοδοῦμενοι δὲ
καὶ ἡμεῖς θέλει σὰς ἐφοδιάσωμεν μὲ τὰ διπλώματά σας. Ἀνεπαισθή-
τως ἀπελαύσαμεν καὶ τὸν Νεόφυτον Γ. Γραμματέα τῆς Πατρίδος,
εὐχαριστοῦντες σας διὰ τὴν καπιτζισιὰ σας. Τὴν Ἐφημερίδα τῶν
πρακτικῶν σας ἐάν δὲν μᾶς στείλετε μὲ ἄλλην εὐκαιρίαν ἐν ἐκ-
τάσει μὲ ὅλα τὰ ζητούμενά μας κ.λ.π. δὲν θέλει σὰς γνωρίζομεν
καμμιὰν χάριν.

Ὑγιαίνοιτε

Ναύπλιον τῇ 15 Μαΐου 1823

Ὁ συνάδελφός σας

Γεώργιος Παπαδάκης

(65)

Ἐπιστολὴ Γεωρ. Παπαδάκη ἀπὸ τὸ Ναύπλιον πρὸς τοὺς πα-
ραστάτας τῆς Κρήτης, προτρέπουσα νὰ ἐμποδίσουν τὴν ἀποστολὴν
εἰς Κρήτην συμβούλων τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως καὶ ὑποδεικνύουσα
τρόπον ἐξοικονομήσεως τῆς καταστάσεως ἀπὸ οἰκονομικῆς πλευρᾶς.
Ὑπενθυμίζει ὁμοίως τὸ ζήτημα τῆς καθόδου εἰς Κρήτην τοῦ καπε-
τάνιου Χατζῆ Χρίστου.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου.
Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας:
«Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης, Τριπολιτζάν. Ταχύνετε καὶ τὸν

ἐρχομὸν τοῦ κυρίου Δεσύλα. Ὁ Γεώργιος Παπαδάκης ἀπὸ τὸ Ναύπλιον τὴν 15 Μαΐου 1823 ἀρ. 95. Παραδοχὴ τῆς ἐπινοήσεως τῶν παραστατῶν τοῦ νὰ ἐμποδίσωσι τοὺς ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως σταλησομένους συμβούλους τῆς εἰς Κρήτην. Περὶ καταλείψεως, εἰ δυνατόν, τοῦ Χατζῆ Χρίστου διὰ νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Κρήτην κλπ.» Ὑπάρχουν ἔχνη πρασίνης σφραγίδος.

Κύριοι Παραστάται Κρήτης

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 15 Μαΐου 1823

Καὶ ἄλλα γράμματα σὰς ἔγραψα σήμερον, τὰ ὁποῖα θέλετε λάβει ἀπὸ τὸν ἐπιφέροντα. Ἦδη ἀπαντῶ τὴν ἀπὸ 14 μεσοῦντος τιμίαν σας μὲ τὸν Μυτιληναῖον. Τὴν νέαν σας μέθοδον τὴν ὁποίαν ἐπενοήσατε διὰ νὰ ἀπαντήσητε τὴν ἀποστολὴν τῶν συμβούλων, κρίνω ὀρθήν, ἢ βάσις σας μ' ὅλον τοῦτο ἅς ἀποτείνεται εἰς τὰ ἐπακόλουθα τὰ ὁποῖα θέλει ταράξουν τὴν Πατρίδα ἐσωτερικῶς τε καὶ ἐξωτερικῶς μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν τοιούτων, ἐνεργῆτε διὰ τοῦτο ἀμέσως καὶ ἐμμέσως διὰ τοῦ Κυρίου Μαυροκορδάτου τὴν ἀπάντησιν τοῦτου τοῦ κακοῦ, διαφιλονικῶντες αἰείποτε τὰ ὁποῖα μέτρα ἔπεται ἀκολουθῶς νὰ λάβῃ ἡ Κρήτη εἰς τὴν ἰσχυρογνωμίαν των.

Ἀπὸ τὸ ἐσώκλειστον τοῦ Κυρίου Τομπάζη πρὸς τὸν Χατζῆ Χρήστον, θεωρῆτε τί πρόσκλησιν τοῦ κάμνει, προσπαθήσατε διὰ τοῦτο, φωνάξατέ του εἰς τὸ σπίτι σας καὶ καταπείσετέ τον νὰ ἔλθῃ χωρὶς ἀναβολὴν ἐδῶ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας. Αὐτὸς ὁ Καπετάνιος μᾶς εἶναι πολλὰ ἀναγκαῖος, διὸ καὶ μὴν παραιτήσετε ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν καταπείσουν.

Ὑγιαίνειτε

Ὁ Ἀδελφός σας

Γ. Παπαδάκης.

Μ' ἀνέφερεν ὁ διαληφθεὶς Μυτιληναῖος διὰ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Χατζῆ Γιώργη. Σὰς λέγω διὰ τοῦτο ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν μου μεταχειρισθῆτε τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν καὶ προσπαθήσατε εἰ δυνατόν νὰ τῷ πουλήσετε λάδια νέα εἰς τὰ μύστατο 40 καὶ ἀμέσως προτείνετέ του νὰ εἰσακουσθῇ μετὰ τοῦ Κυρίου Κωνστ. Γιακουμάκη Τομπάζη, πρὸς ὃν γράφομεν σήμερον. Ἐὰν δὲ πάλιν τοῦτο δὲν εὐκολύνεται, τελειώσετε τὰ δάνεια μὲ τὸν γνωστὸν τόκον καὶ ὑπὸ μεσίτη.

Δέν εὐκαιρῶ νὰ γράψω κατ' εὐθείαν καὶ πρὸς τὸν Χατζῆ Γιώργη, δι' ὃ προσφέρετέ του τοὺς χαιρετισμούς μου. Ἐπιμόνως δι-απραγματεύσατε τὴν ἐκτέλεσιν ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ἥτις θέλει προφανῶς ἀπαντήσῃ τὰς προσωρινὰς χρείας μας. Ἐὰν ἀποφασίσῃ ὁ Χατζῆ Χρήστος πρέπει νὰ φθάσῃ κἂν τὴν Πέπτην τὸ ἐσπέρας.

Γεώργιος Παπαδάκης.

Ἐπιστολὴ ἐκ Ναυπλίου τῶν Πελιβανάκη, Παναγιώτου καὶ Παυλάκη πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τριπολιτσάν, δι' ἧς παρέχουσιν αὐτοῖς πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως

καὶ τῶν κινήσεων τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὡς ἐπίσης περὶ τῶν συγκεντρωθέντων διὰ τὴν Κρήτην ἐπικουρικῶν στρατευμάτων καὶ ἄλλων ἐφοδίων.

Διπλοῦν φυλ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιοῦνθεις πρὸς φακέλωσιν τὰ ἐξῆς : «Πρὸς τοὺς ἐντιμοτάτους Κυρίους παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν» Κατ' ἀνάστροφον δὲ θέσιν: «οἱ Κύριοι Ἀναγνώστης Παναγιώτου, Στρατῆς Μπελιβανάκης καὶ Ἀναγνώστης Παυλάκης ἀπὸ Ναύπλιον Μαΐου 16, εἰς Τριπολιτζάν Μαΐου 18, 1823. Ἄρ. 18» καὶ διὰ χειρὸς Ε. Π.: «Περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Τουμπάζη καὶ 300 Κρανιδιωτῶν καὶ στρατιωτῶν ὅλοι δὲ συνάμα 700, οἵτινες θέλουσι κινήσει διὰ Κρήτην. Εἰδήσεις περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου κλπ., περὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Α. Π., Δ. Π. καὶ Ἑμ. Ἀν. ὡς παραστατῶν καὶ ὡς τοιούτους θέλουσι παραστήσει οἱ προσυπογεγραμμένοι εἰς Κρήτην μετὰ τὴν ἀφίξιν των ἐκεῖ κ. λ.». Ὑπάρχουσιν ἵχνη σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Ἐντιμότατοι κύριοι Ζαχαρία, Δημητράκι, Ἑμ. Ἀντωνιάδη
Ἀνάπλιον τῇ 16 Μαΐου 1823

Τὸ ἡγαπητό μας γράμμα σας ἐλάβαμεν καὶ τὴν ὑγίαν ἐχάρημεν. Ἀδελφοί μὴν παραπονεῖστε τὸ πῶς ἡμεῖς δὲν σᾶς ἐγράψαμεν. ἡμεῖς καὶ ὅταν εἴχομεν γράψει ἢ δι' ἀνάγκην ἢ διὰ εἰδήσεις τῆς πατρίδος μας ἔγραφον ἐδῶ πρὸς τὸν κύριον Γεωργάκι καὶ ἐλπίζομεν ὅτι εἰς ὅλα εἴσθε βέβαιοι. Ἀδελφοί γνωρίζομεν πόσον αὐτοῦ ἀναγκαιεῖτε καὶ πόσον χρησιμεύετε διὰ τὴν πατρίδα μας καὶ οὕτω ἀπ' ἀρχῆς καὶ τώρα σᾶς γνωρίζει ἡ πατρίς ὡς παραστάτες καθὼς καὶ τῶν ἄλλων μερῶν. Ἡμεῖς μὲ τὸ ἀριβόν μας εἰς Κρήτην καλὸν καταβόδιον θέλει παραστήσομεν ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἀναγκαιοῦν καὶ θέλει σᾶς ἀποκριθῇ καθὼς πρέπει καὶ μείνετε ἥσυχοι. Ἄχ πόσον νόστιμον ἦταν νὰ μᾶς ἔχετε γραμμένα τόσο ἀπλᾶ ἐκεῖνα τὰ πρακτικά, καθὼς σᾶς ἔλεγα. Ἐχθὲς μετὰ τὸ πρωῒ ἐφθάσαμεν ἐδῶ μὲ τὸν κύριον ἀρμοστήν μας συντροφεύμενοι μὲ : 200 στρατιώτας Κρανιδιώτες καὶ Ποριώτες, ἔχομεν δὲ καὶ κανόνια, τουφέκια καὶ κάθε ἄλλο. Προσμένομεν ἐδῶ, καὶ αὖριο σὺν Θεῷ θέλει ξεκινήσομεν καὶ μὲ τοὺς ἐδῶ συμποσούντι ὅλοι εἰς 700 παλληκάρια καὶ θέλει πηγαίνομεν ὅλοι ἀντάμα συνοδευόμενοι μὲ 7 : καραβοκαϊκία νὰ ξεβαρκαρισθῶμεν εἰς τὸ Καστέλλι τῆς Κισάμου καὶ ἐλπίζομεν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἅμα ὅπου καὶ φθάσομεν νὰ κάμωμεν καὶ δουλειάν.

Ἐμάθαμεν ὅτι ἦλθεν ἓνα καϊκι Κρανιδιώτικο ἀπὸ τὰ Σφακιά οἱ ὅποιοι καὶ διηγοῦνται ὅτι οἱ ἐδικοί μας στέκονται μὲ μεγάλον κουράγιον καὶ μὲ μεγάλην ὑπομονησίαν προσμένουν τὸν κύριον Τουμπάζην. Ἀδελφοί ἐλπίζω ὅτι, ὅτι κακὴ καρδιά καὶ ἂν ἔχωμεν, ὀγλήγορα νὰ τὴν γιατρέψωμεν. Σήμερα ἐλάβομεν γράμμα ἀπὸ τὴν Ὑδρα ἀπὸ τὸν κύριον Γιακουμάκι λέγοντας μας ὅτι φεύγοντας ἡμεῖς ἀπ' ἐκεῖ ἐριβάρησεν ἓνα καράβι ὑπεργιάλικο ἀπὸ Ἀλεξάνδρεια γιὰ 15 ἡμέρες καὶ λέγει ὅτι ἦταν σηκωμένη τοῦ Μεχμέτ—Ἀλῆ πασσᾶ ἡ ἀρμάδα καὶ ἦρθεν στά μεσοπέλαγα, ὅμως αὖξησης τὸ θανατικὸ πο-

λὺ καὶ ἔττι ἐρεπέλιασε τὸ ἀσκέρι καὶ ἐγύρισεν πάλι εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Μέγα θαῦμα, ἃς ἔχει δόξαν ὁ κύριος. Ἐμεῖς αὐτὸ τὸ ἀκούσαμεν καὶ ἀπ' ἄλλου, πλὴν τὸ εἶχομεν ἀμφίβολον, τώρα ὅμως εἶναι βέβαιον.

Ταῦτα καὶ ἀδελφικῶς ἀσπάζοντάς σας μένομεν οἱ συνάδελφοί σας.

Ἀναγνώστης Παναγιώτου

Χ'' Στράτης Πελιβανάκης

Χ'' Ἀναγνώστης Παῖβλάκις μένω στοὺς ὁρισμούς σας

(67)

Ἐποστολὴ Γεωργ. Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς ἀγγέλλει τὴν ἀναχώρησιν τῶν στρατιωτῶν διὰ Κρήτην τὸ ἑσπέρας τῆς ἐπομένης καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὰς περὶ Αἰγυπτιακοῦ στόλου πληροφορίας.

Διπλοῦν φύλ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22. 32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸ φακέλωσιν, τὰ ἀκόλουθα: «Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτζά» καὶ «Ὁ κ. Γεώργιος Παπαδάκης ἀπὸ Ναύπλιον, 16 Μαΐου, εἰς Τριπολιτζάν 18, 1823—ἀριθ. 17. Περὶ τῆς ἐμβαρκαρίσεως τῶν διὰ Κρήτην καὶ περὶ παραλαβῆς ἐνὸς χαβανίου καὶ 150 βομβῶν καὶ εἰδήσεις τινὲς περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου κλ.» Διατηρεῖται σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Κύριοι Παραστάται Κρήτης εἰς Τριπολιτζά

Ἐκ Ναυπλίου τῇ 16 Μαΐου 1823

ὑπ' ἀριθμὸν 12,

Τὴν ἀπὸ 10 ἱσταμένου ἔντιμόν σας ἀπαντῶντες σᾶς εἰδοποιούμεν ὅτι ἔγνωμεν καλῶς τὰ περὶ τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως γραφόμενά σας, διὰ τοῦτο καὶ θέλει πράξομεν ὅπως παρὰ θεοῦ φωτισθώμεν, ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὰς φορὰς τῶν περιστάσεων. Οὐτε ἡμεῖς περιμένομεν πλέον τὰ δύο χαβανάνια, ἡμπαρκάρομεν μάλιστα αὐριον τὸ πρωῒ χωρὶς ἄλλο τοὺς στρατιώτας διὰ νὰ συνεκπλεύσωμεν ὅλοι πρὸς τὸ ἑσπέρας.

Σᾶς συνιστῶ καὶ αὖθις τὴν ταχεῖαν ἀποστολὴν τοῦ πρακτικοῦ σας κατὰ τὸν ὅποιον τρόπον σᾶς προεγράψαμεν καὶ παρακαλῶ μὴν παρατρέξετε τοῦτο τὸ χρέος σας.

Ὑγιαίνετε

Υ. Γ. Μὲ μεγάλους κόπους ἡδυνήθημεν χθὲς νὰ λάβωμεν ἔν χαβανάκι καὶ 150 μπόμπαις.

Σᾶς ἐπιβεβαιούμεν τὰς ὁποίας εἰδήσεις ὁ Κύριος Ἀ. Παναγιώτου σᾶς δίδει περὶ τοῦ Αἰγυπτίου στόλου, τοιαῦτες εἰδήσεις τρέχουσι καὶ τὰς ἀκοὰς μας πιστοποιουμένας πανταχόθεν, εἴθε λοι-

πὸν νὰ εἶναι οὕτως διὰ νὰ ἐκτελέσωμεν τοὺς αἰωνίους σκοποὺς
μας.

Καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην στιγμήν τῆς ἀναχωρήσέως μου
κρίνω χρέος μου, νὰ σᾶς ἐκθέσω, ὅτι ἡ ἐπιμονή σας εἰς τὰ πρὸς
τὴν πατρίδα ἀφορῶντα πράγματα ἄς εἶναι βάσιμος, ἔχοντες ἀείπο-
τε ὑπ' ὅψιν τὴν τρέχουσαν περίπτωσίν μας, ἥτις ἐπιδέχεται σκέψεις
καὶ μεθόδους, ὡς γνωστὸν σας.

Μένω.

Ὁ γνωστός Σας ἀδελφός

Γ. Παπαδάκης.

(68)

Ἐπιστολὴ Ἑμμ. Τομπάζη ἐκ Ναυπλίου (πρὸς τοὺς Παραστά-
τας τῆς Κρήτης) γραφεῖσα ὀλίγον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ
διὰ Κρήτην.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας: «Ὁ Ἑμμ. Τομπάζης ἀπὸ
Ναύπλιον τὴν 17 Μαΐου, εἰς Τρίπολιν 19, 1823, ἀρ. 20. Περὶ παραλαβῆς
τῆς ἐπιστολῆς τῶν παραστατῶν, καὶ ὅτι διὰ στενὸν τοῦ καιροῦ, ἕνεκα τῆς
ἐμβαρακαρώσεώς του δὲν ἀπαντᾷ ἐκτεταμένως καὶ περὶ ἀποστολῆς τῶν δύο
χαβανίων κλ.»

Εὐγενέστατοι κύριοι

Ταύτην τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἀναχωροῦμεν ἐντεῦθεν ἔλαβον
τὴν τιμίαν Σας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σᾶς εἰπῶ περισ-
σότερον, παρ' ὅτι οἱ συνάδελφοί σας θέλουν Σᾶς γράψει ἐκτεταμέ-
νως περὶ τῶν ἀναγκαίων ὄλων, καὶ ὅτι διὰ τὰ χαβάνια νὰ ἀκο-
λουθήσετε, ὡς μᾶς γράφετε, εὐχομαι καλὴν ἀντάμωσιν καὶ μένω.

Μανώλης Τουμπάζης.

τῇ 17 Μαΐου 1823

ἐν Ναυπλίῳ.

(69)

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς Γεωργ. Παπαδάκι καὶ λοιπῶν ἐν Ναυ-
πλίῳ εὕρισκομένων πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς γνω-
ρίζουσι τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν περὶ τοῦ Γεν. Γραμματέως καὶ πλη-
ροφοροῦσι περὶ τοῦ θανάτου μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ Γ. Π. ἐκ
πανώλους.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῶν δύο σελίδων. Πλαγίως δὲ καὶ κάτω τῆς δευτέρας τὰ ἐξῆς: Ὁ «Κύ-
ριος Γεώργιος Παπαδάκις ἐκ Ναυπλίου τὴν 17 Μαΐου, εἰς Τρίπολιν τὴν
19, 1823. Ἀριθμὸς 19.—Περὶ τῆς ὁμοφώνου παραδοχῆς τοῦ Γενικοῦ

Γραμματέως ὡς ἀπλοῦ πατριώτου καὶ τῆς οἰκονομήσεως τῶν ἐγγράφων του· ὑπενθύμισις περὶ ἀποστολῆς τῶν πρακτικῶν του, οἱ παραστάτες. περὶ θανάτου μέρους τῆς οἰκογενείας τοῦ Γ. Παπαδάκη κ. λ.»

Κύριοι !

Ταύτην τὴν στιγμὴν καὶ ὥραν εἰς τὰς 2 τῆς νυκτὸς μᾶς ἐπαρρησιάσθη ὁ πεζοδρόμος σας, ἀλλ' ὄντες ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσωμεν, εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ 16 ἱσταμένου ὑπ' ἀριθμὸν 13, παρατρέχουмен τὰ σύμφωνα, προσθέτοντές σας πρὸς πληροφορίαν σας ὅτι διαφιλονίκησαντες κατὰ μόνας καὶ ἡσυχῶς διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Γ. Γραμ. εἰς Κρήτην ἀπεφασίσσαμεν κοινῇ γνώμῃ νὰ τὸν δεχθῶμεν ὡς ἀπλὸν πατριώτην. κατὰ τοῦτο κατεπείσθη καὶ αὐτός, περὶ τῶν διπλωμάτων του δὲ μείνατε ἡσυχοί, διότι προσδιετάξαμεν καὶ τοῦτο, ἐμποδίζοντές τω τὴν ἄμεσον παρρησίαν, ἀφοῦ δὲ εὐοδοθῶμεν καὶ ἐκεῖ, θέλει κάμομεν τρόπον νὰ τὰ περιλάβῃ· εἴμεθα λοιπὸν καὶ κατὰ τοῦτο σύμφωνοι καὶ πράξετε ὑμεῖς τὰ χρειώδη περὶ τῆς νέας ἐκλογῆς.

Ἐπιμένετε εἰς τὴν κατάκτησιν τῶν 2 μουρταριῶν ἀπ' αὐτοῦ καὶ τῶν σφαιρῶν των ἀπὸ ἐδῶ, διατάσσοντες καὶ τὴν ἀσφαλῆ καὶ ἄμεσον ἀποστολὴν των διὰ τοῦ Κυρίου Ἰ. Τομπάζη εἰς Ὑδραν. Βέβαιος ὢν ὅτι ἀνεγνώσατε τὴν προλαβοῦσαν μου ἀπορῶ πῶς οὔτε ἀναφέρεσθε περὶ τῶν πρακτικῶν σας τὰ ὅποια ἐπιμόνως σᾶς ζητοῦμεν καὶ ἔχετε διὰ τοῦτο ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐὰν δὲν μᾶς τὰ στείλετε ὀγλήγορα δὲν θέλει παύσω τοῦ νὰ βοῶ καθ' ὑμῶν.

Σᾶς δίδομεν τὴν θλιβεράν εἰδησιν ὅτι μέρος τῆς οἰκογενείας τοῦ ἡμετέρου Κύρ Γ. Παπαδάκη ἀπέθανον ἀπὸ πανώλην κατὰ τὰς βεβαίας πληροφορίας ἔχομεν, καὶ τὰ λοιπὰ ἐρείπια κινδυνεύουν, ἐὰν δὲν προφθάσῃ νὰ κάμῃ τὴν ἀλλαγὴν καὶ τούτου χάριν βιάζεται νὰ συνεκπεύσῃ μαζύ μας ὁ διαληφθεὶς Παπαδάκης, ἐὰν ζητηθῇ λοιπὸν δώσετε τὰ αὐτὰ δικαιολογήματα ὅπου ἀνήκει, καὶ ἡμεῖς θέλει φροντίσωμεν νὰ σᾶς τὸν στείλωμεν ἐν καιρῷ.

Ὑγιαίνετε

Ἐν Ναυπλίῳ τὴν 17 Μαΐου 1823

Γεώργιος Παπαδάκης
καὶ οἱ λοιποί.

(70)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ ἵνα ἡ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐμμανουὴλ ἐπικοινωνία τῶν Παραστατῶν γίνεται μέσῳ αὐτοῦ, ὡς διαθέτοντος ἀσφαλῆ τρόπον ἐπικοινωνίας μετὰ τῆς Κρήτης. Ἐν συνεχείᾳ διαβιβάζει αὐτοῖς εἰδήσεις σχετικὰς πρὸς τὰς Ρωσσοτουρκικὰς σχέσεις, τὴν εἴσοδον τῶν Γάλλων εἰς Ἰσπανίαν καὶ τὸν Αἰγυπτιακὸν στόλον.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 21.30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἥτις ἔχρη-

σιμοποιήθη πρὸς φακέλωσιν, ὑπάρχουσιν πρασίνη σφραγὶς καὶ αἱ ἐξῆς ἐνδείξεις: «Ὁ Κύριος Γιακουμάκης Τομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 22 Μαΐου 1823, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 1 Ἰουνίου, ἀρ: 21. Τοὺς εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ αὐτὰδελφός του ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην (ὡς γεν. ἐπαρχος αὐτῆς). Νὰ τοῦ στέλωσι τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολάς των διὰ νὰ τὰς στέλλῃ ἀσφαλέστερον εἰς Ὑδραν. Περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, περὶ τοῦ τῆς Βαρβαρίας κ. λ. κ λ. εἰδήσεις τινὰς ἔτι» καὶ ἡ ἐπιγραφή: «Τοῖς φιλογενεστάτοις Κυρίοις Παραστάταις τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν.»

Φιλογενέστατοι Κύριοι Παραστάται τῆς Κρήτης

Σὰς ἔγινε γνωστός ὁ μισεμός τοῦ ἀδελφοῦ μου ἀπὸ τὸ Ναύπλιον, ὅστις ἤδη ἐλπίζεται νὰ εἶναι εἰς Κρήτην καὶ ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται τὸ νὰ τοῦ ἰδεάζετε τὰ αὐτοῦ τρέχοντα τῆς ὑπερτάτης διοικήσεως, καὶ ἀπ' ἐδῶ δὲν λείπουσι(ν) εὐκαιρίαι διὰ τὴν ἀγαπητὴν μας νῆσον σας, διὰ τοῦτο σὰς ἰδεάζομεν ὅτι τὰς ὅσας ἐπιστολάς ἔχετε νὰ στείλετε διὰ αὐτόν, νὰ μᾶς τὰς στείλετε ἐδῶ, καὶ ἡμεῖς φροντίζομεν τὸ ἀσφαλὲς στάλισμόν των. σὰς παρακαλοῦμεν προσέτι νὰ μᾶς ἰδεάζετε καὶ ἡμᾶς τὰ ὅσα αὐτοῦ τρέχουσι διὰ νὰ ἔχωμεν κάθε πληροφορίαν. σὰς γνωστοποιοῦμεν ἐδῶ ὅτι, ὁ μὲν Αἰγυπτιακὸς στόλος, εὐρίσκεται ἔτι εἰς Ἀλεξάνδρειαν, χωρὶς νὰ εἶναι εἰς κατὰστασιν νὰ ἐξέλθῃ κατὰ τὸ παρὸν ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, ὅπου ἔφθειρε πολλοὺς τοῦ στόλου τούτου, ὁ δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ Βαρβαρέσικος εὐρίσκεται εἰς Μιτυλήνην, ὁ ἔσχατος ἀπέρασεν εἰς τὸ κανάλι τῆς Χίου, ὅπου μᾶς γράφουσι νὰ ἔβαλε 5000 στράτευμα καὶ ἔπειτα ἐπῆγε καὶ ἠνώθη μετὰ τοῦ ἄλλου πάλιν εἰς Μιτυλήνην ὅπου μελετᾷ νὰ βάλῃ ἄλλους 4000. σκοπεύει, λέγουσι, διὰ Ψαρά, τὸ ὅποιον δὲν πιστεύομεν, ἐπειδὴ κατὰ τὰς ζωοτροφίας ὅπου ἔχει, καὶ κατὰ τὴν δύναμιν μὲ τὴν ὁποίαν ἐξηλθε καὶ κατὰ τὴν ὀχύρωσιν τῶν Ψαρῶν πρέπει νὰ σκοπεύῃ διὰ νὰ προμηθεύσῃ τὰ κάστρη αὐτῆς ζωοτροφίας καὶ ἴσως μετέπειτα ἐπιχειρισθῇ κινήματα ἐπιδρομῆς. ἴσως δὲ κάμῃ, κανένα κίνημα κατὰ τῆς Σάμου. Ἡμεῖς πρὸ καιροῦ ἐβγάλαμεν 13 πολεμικά καὶ 2 μπουρλότα, ἥδη ἐβγάζομεν ἄλλα 6 καὶ 1 μπουρλότον, προσέτι μισεύει ὁ ἴδιος κύριος Ἀνδρέας Μιαούλης. ἄλλας εἰδήσεις ἀξίας δὲν ἔχομεν διὰ νὰ σὰς γνωστοποιήσωμεν, εἰμὶ τὰς πρὸ ἡμερῶν ἐξ Ὀδεσσας, εἰς τὰς ὁποίας δὲν βάνομεν πίστιν, ἐκτὸς ὅταν τὰς ἀκούσωμεν ἢ τὰς ἰδῶμεν καὶ ἀπὸ Εὐρώπην. Αὐταὶ εἶναι ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἥλλαξε τὸ Μινιστέρειόν του, καὶ ἐπροσκάλεσε τὸν Καποδίστρια καὶ Στρογιαννόφ εἰς τὰ πόστα των, καὶ συμπεραίνουσιν ἐκ τούτου τὸν κατὰ Τουρκίας πόλεμον. Οἱ Φραντζέζοι ἄρχισαν νὰ εἰσέλθουν εἰς Ἰσπανίαν καὶ ἐπροχώρησαν ἀρκετά, μᾶς βεβαιώνει σημαντικὸν ὑποκείμενον, ὅτι οἱ Ἰσπανοὶ μεταχειρίζονται τοῦτο τὸ στρατήγημα διὰ νὰ εἰσάγωσιν ὅλους τοὺς φραντζέζους μέσα εἰς τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἐκεῖ τότε νὰ τοὺς κτυπήσωσιν πανταχόθεν μὲ διαφόρους τρόπους διὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσωσι εὐκολώτερον, αὐτοὶ ἕως τῶρα δὲν ἔδειξαν καμμίαν ἐναντίωσιν, ἀλλ' εἶναι τραβηγμένοι, ἔχουσι βέβαια τὴν ὑπεράσπισιν τῶν Ἀγγλῶν.

Εἶμαι ὑπερβέβαιος ὅτι δὲν θέλετε λείψῃ νὰ μὲ εἰδοποιήσετε τὰ αὐτοῦ τὸ ὀγληγορώτερον, διὰ νὰ γράψω καὶ ἐγὼ τὰ καθέκαστα εἰς Κρήτην, δι' ὅπου μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας εἶναι εὐκαιρία νὰ μισεύσῃ. Ἐν τοσοῦτῳ σᾶς ἀσπάζομαι εἰλικρινῶς καὶ μένω.

Ὑδρα τῇ 22 Μαΐου 1823

κατὰ πάντα πρόθυμος
Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(71)

Ἐπιστολὴ Νεοφύτου Οἰκονόμου ἐκ Κισάμου πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς ἀγγέλλει, τὰ τῆς παραδόσεως τοῦ φρουρίου καὶ προσεχοῦς ἐκστρατείας εἰς Σέλινον. Ἐτι δὲ περὶ προσεχοῦς ἀποστολῆς πρὸς αὐτοὺς τῶν πληρεξουσίων ἐγγράφων.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας σελίδος κάτω καὶ πλαγίως αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Νεόφυτος Οἰκονόμου ἀπὸ Κρήτην τὴν 26 Μαΐου, εἰς Τρίπολιτζαν τὴν 4ην Ἰουνίου 1893. Ἀρ. 22.—Ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς Κισάμου. Περὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου τῆς Κισ. ἀπὸ τοῦς Τούρκους εἰς τοὺς Χριστιανούς. Περὶ τῆς στρατοπεδώσεώς των εἰς Σέλινον κλ. κλ. καὶ περὶ αἰτήσεως νέας προθεσμίας ἀπὸ τὴν Διοίκησιν (οἱ παραστάται Κρήτης) μέχρις ὅτου σταλῶσι πρὸς αὐτοὺς τὰ πληρεξουσία των.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Ἡ ἀπάντησις τῆς ἀπὸ 12 Μαΐου πνεόντος ἐπιστολῆς σας ἀναβάλλεται ἤδη διὰ τε τὴν ἀπουσίαν τῶν μελῶν πρὸς οὓς ἀποτείνεσθε καὶ διὰ τὰς κατεπειγούσας ἀνάγκας αἱ ὁποῖαι μᾶς ἀνακαλοῦσι νὰ καταφύγωμεν ἅπαντες εἰς τὰ ὅπλα, καὶ ἀφοῦ καθαρίσωμεν τὰς ἐπαρχίας Σελίνου (καὶ Κισάμου) νὰ διευθύνωμεν εἴτα τὰ πράγματά μας ἐκτάκτως καὶ ἀναλόγως τῶν περιστάσεων τῆς πατρίδος μας.

Σπεύδω μόνον νὰ σᾶς ἀναγγείλω, ὅτι μὲ τὴν ἀπόβασιν τῆς ἐξοχότητός του τοῦ Ἀρμοστοῦ μας, ἐστρατοπεδεύσαμεν εὐθὺς πλησίον τοῦ φρουρίου Κισάμου καὶ ὀχυρώσαντες τὰς ἀναγκαίας θέσεις ἐπροτείναμεν εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς συμβιβασμὸν διὰ νὰ παραδοθῶσι, αἱ συνθήκαι δὲν ἄργησαν νὰ ὑπογραφῶσι καὶ βιασθέντες ἡμεῖς νὰ τοὺς ἐπιτρέψωμεν νὰ ἐξέλθωσι τοῦ φρουρίου μὲ τὰ ὅπλα των καὶ πράγματά των διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον τῆς πανώλης νόσου, ἣτις ἐπεπόλαζεν εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν βαρβάρων, ἐξοικονομήσαμεν τὰ ἀναγκαῖα πλοῖα διὰ νὰ τοὺς μετακομίσωμεν εἰς Κυδωνίαν καὶ τοὺς ἐβαρκάραμεν χθές, παραλαβόντες ἤδη εἰς τὴν ἐξουσίαν μας τὸ φρούριον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, διατάξαντες καὶ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς κάθαρσιν. αὔριον σὺν θεῷ ἐκστρατεύομεν διὰ Σέλινον μὲ ἀρκετάς δυνάμεις, εἴθε λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἀναγγείλωμεν καὶ τὴν αὐτοῦ πτώσιν !

Δὲν ἀμφιβάλλω πλέον Κύριοι ! ὅτι τὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας θέλει ἐντὸς ὀλίγου διευθυνθῶσι κατὰ τὴν γενικὴν ἐπιθυμίαν μας, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν ἔμφυτον διάθεσιν τῶν συμπολιτῶν μας, καὶ

τὴν εἰλικρινῇ ἐπιρροὴν τῶν εἰς τὴν εὐπείθειαν κ.λ.π. Αἱ ἐπιχειρήσεις μας εἰς τὰ ὅπλα προμηνύουσι μεγάλας προόδους καὶ νίκας κατὰ τῶν βαρβάρων. Εἴθε μ' ὅλον τοῦτο ἡ δόμνοια καὶ ἡ σταθερότης τῆς ὑπακοῆς νὰ μὴν κλονισθῶσιν ἄχρι τέλους ἀπὸ σκανδαλοποιὰ τινὰ ἄτομα.

Ἡμεῖς πρὸ τῆς πτώσεως τῆς προθεσμίας, τὴν ὁποῖαν τὸ σεβαστὸν βουλευτικὸν σῶμα σᾶς ἐσυμφώνησεν εἶμεθα εὐελπεις νὰ σᾶς προφθάσωμεν τὰ διπλώματά σας. Ἄν αἱ περιστάσεις ὅμως τῶν πραγμάτων μας δὲν μᾶς τὸ συγχωρήσωσι, τότε ἔπεται διὰ ἀναφορᾶς σας, νὰ καθυποβάλητε ὑπ' ὄψιν τῆς Ὑ. Διοικήσεως τὰς αἰτίας καὶ νὰ σᾶς συμφωνήσουν ἀκολούθως ἄλλην προθεσμίαν.

Δὲν ἐλάβομεν καιρὸν οὔτε τὰ πρακτικά σας νὰ θεωρήσωμεν οὔτε ἄλλο τι νὰ σκεφθῶμεν, διὸ ἐξακολουθήτε τὰς πράξεις πρὸς τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μὲ τὸν ἴδιον ζῆλον τοῦ πατριωτισμοῦ σας. καὶ ὑγιαίνετε.

Ἐκ τοῦ Γενικοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου τῆς Κρήτης
ἐκ τοῦ φρουρίου τῆς Κισάμου τῇ 26 Μαΐου 1823

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Ν. Οἰκονόμος.

(72)

Συγχαρητήριος ἐπιστολὴ Ἐμμ. Τομπάζη πρὸς τοὺς Παραστά-
τας τῆς Κρήτης ἐπὶ τῇ πτώσει τοῦ φρουρίου Κισάμου.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 21. 32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς μιᾶς σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ ἱερο-
στής Κρήτης ἀπὸ Κρήτης τὴν 26 Μαΐου εἰς Τριπολιτζάν τὴν 4 Ἰουνίου,
ἀριθμὸς 23. 1823—Ἀποστέλλει αὐτοῖς γράμματα καὶ τοὺς συγχαίρει διὰ
τὴν πτῶσιν τοῦ φρουρίου Κισάμου».

Εὐγενέστατοι παραστάται τῆς Κρήτης.

Σᾶς περικλείομεν τὰ παρόντα γράμματα, τὰ ὁποῖα θέλετε παραδόσει. Ἐπειδὴ δὲ οἱ προὔχοντες καὶ σᾶς γράφωσι ἐκτεταμένως, ἐγὼ συγχαιρόμενος μαζί σας εἰς τὴν πτῶσιν τοῦ φρουρίου τῆς Κισάμου, μένω

ὁ πατριώτης Σας
Μανώλης Τουμπάζης

Ἐν τῷ Γενικῷ στρατοπέδῳ τῆς Κρήτης τῇ 26 Μαΐου 1823,
Κισάμος.

(73)

Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Γεωργ. Παπαδάκη πρὸς τοὺς Παραστά-
τας τῆς Κρήτης, δι' ἧς ἀποκρούει πιθανὴν ἀποστολὴν ὑπὸ τῆς Κυ-
βερνήσεως συμβούλου ἐκ Πελοποννήσου.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν διαστάσεων 14. 21. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Γ. Παπαδάκης ἀπὸ τὴν Κρήτην τὴν 26 Μαΐου 1923, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 4 Ἰουνίου. ἀριθ. 24· περίεργον».

Κύριοι Παραστάται μας

Κίσσμος—Καστέλλι 26 Μαΐου 1823

Ἀπὸ τὸ γράμμα Σᾶς στέλνουν ἐπ' ἐδῶ πληροφορεῖσθε τὰ πάντα. Ἐγὼ εἶμαι βιασμένος ἀπὸ τὴν μεγάλην ὑποχρεότητα ὅπου ἔχω πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον πρίγκηπά μας Δ. Μαυροκορδάτον νὰ σᾶς ὀρκίσω εἰς τὸν θεὸν καὶ εἰς τὴν κατάραν τῆς πατρίδος μας, ἐὰν δὲν πᾶτε ἐπίτηδες ἀπὸ μέρους μου νὰ μοῦ τὸν δουλικοπροσκυνήσετε καὶ νὰ τοῦ γνωστοποιήσετε ὅτι ὄχι μόνον ἐγὼ θέλει τὸν γνωρίζω ἕως ὅπου νὰ ζιῶ ὡς ἴδιόν μου πατέρα(ν) ἀλλὰ καὶ ὅλοι μας οἱ πατριῶται μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν ἄμετρον εἰλικρίνειαν ὅπου ἔχει.

Ἀδελφία μου, ἀπερίγραπτα εἶναι τὰ πάθη ὅπου τραβῶ καὶ ἐδῶ. ἐὰν ἄδιαζα τ' ἀληθεία ἤθελα εἶμαι κλινήρης ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας πλὴν δὲν ἀδιάζω, μήτε θέλει ἀδιάσω ἕως ὅπου νὰ ψοφίσω. Μὴν ἀφίσετε νὰ ἔλθῃ κανεὶς σύμβουλος καὶ μᾶς ταραξῇ, νὰ μὴν εὖρῃ ὕστερις ἢ σεβαστὴ διοίκησις ὅτι δὲν ἔχομεν εὐπείθειαν, ἔχομεν τελείαν ἀπόφασιν τὸ ὄντις νὰ σταθοῦμεν τέκνα μὲ εὐπείθειαν ὅλοι οἱ Κρήτε(ς) εἰς δικαίαν ὅμως διοίκησιν καὶ ὄχι Πελοποννησιακὴ. Δὲν σᾶς μιλῶ φθονερά, δὲν ὑποφέρω ὅμως νὰ βλέπω τόσῃν ἀδικίαν, μήτε δὲν ἔχω τὰ φρονήματα τῶν 3.

Ὁ καλὸς ἀδελφός Σας
Γ. Παπαδάκης.

(74)

Αὐτόγραφος ἐπιστολὴ Ἐ. Ξένου πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας πληροφορεῖ τὴν παραλαβὴν ὑφασμάτων καὶ συγχαίρει διὰ τὴν πτώσιν τοῦ Φρουρίου Κισάμου.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 21.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἀκόλουθοι ἐνδείξεις : «Ὁ Ἐ. Ξένος ἀπὸ Ὑδραν τὴν 31 Μαΐου 1823, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 4 Ἰουνίου. Ἀριθ. 24.—Συγχαρητήριον διὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου Κισάμου ἐπὶ συνθήκεσιν ἀπὸ τοὺς Τούρκους κλ. κλ.—Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν». Ὑπάρχουσιν ἔχνη σφαγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Εὐγενέστατοι παραστάται τῆς Νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῇ 31 Μαΐου 1823

Εὐχαρίστως ἀποκρίνομαι εἰς τὴν ἀπὸ 17 τοῦ λήγοντος διδομένην τιμίαν σας, εἰδοποιώντας, ὅτι τὰ εἰς Εὐρώπην γράμματά σας ἀπέστειλα. Τὰ πανία παραλαβὼν παρὰ τοῦ Νικολάου Σοφianoῦ, τῷ

ἔδωκα γρόσα 40, τὰ ὅποια μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐρχόμενος αὐτόσε σᾶς τὰ φέρω· πιάτα δὲν εὐρίσκονται.

Σήμερον μὲ ἄκραν μου εὐχαρίστησιν ἔλαβον γράμμα τοῦ ἐξοχωτάτου Ἀρμοστοῦ Κρήτης Κυρίου Ἑμμ. Τουμπάζη ἀπὸ 25 Μαΐου, ὁμοῦ μὲ τὴν προκήρυξίν του πρὸς Κρήτας, ἣς τὸ ἀντίγραφον εὐρίσκεται ἔσωθεν, ὅστις μὲ εἰδοποιεῖ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου Κισάμου μὲ συνθήκας διὰ τὸ ἐπιπολάζον τῆς πανώλης, ἀπὸ τὸ ὅποιον περίπου τῶν 3 χιλιάδων ψυχῶν ὀθωμανῶν ἐπέρασεν εἰς Χανιά, καὶ εὐδιαθέσας τὸ αὐτὸ φρούριον ἀπέρχεται εἰς Σέλινον. Ὅθεν λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς συγχαρῶ διὰ τὰς προόδους τῆς πατρίδος σας, τὰς ὁποίας εἶθε ὁ Κύριος ἀναδείξειε λαμπροτέρας καὶ ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ αὐξανόμενας. Σᾶς ἐσωκλείω καὶ ἓνα πληκον τῆς ἐξοχότητός του. Σᾶς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς καὶ μένω.

Ὁ δοῦλος σας
Ε. Ξένος.

Καὶ ἄλλα μου γράμματα σᾶς ἔγραψα πλὴν ἀπάντησίν σας δὲν ἔλαβα καὶ παρακαλῶ ἂν ἔχετε νὰ γράψετε γράμματα διὰ τὴν Κρήτην νὰ μὲ προφτάσετε, ἐπειδὴ ἔχω νὰ στείλω τὸν Κοριέρην διὰ τὴν Κρήτην καὶ μένω.

Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(75)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τουμπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἣς ὑπενθυμίζει τὴν ἀνάγκην ἀποστολῆς εἰδήσεων ἐκ μέρους αὐτῶν πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ, περὶ ἀπόπλου τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου διὰ Κρήτην, τῆς δυνάμεως αὐτοῦ καὶ περὶ ἀρξαμένης ἐκστρατείας κατὰ τοῦ Σελίνου τῶν ἐν Κρήτῃ ἐπαναστατῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδατίνων γραμμῶν καὶ σήματος ἐργοστασίου (λέοντος) διαστάσεων 21.30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ Γιακουμάκης Τουμπάζης ἀπὸ Ὑδρᾶν τὴν 4 Ἰουνίου 1823, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 8 Ἰουνίου, ἀρ. 26.— Τοῖς εὐγενεστάτοις κυρίοις παραστάταις τῆς νήσου Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν—ὑπενθυμίζει αὐτοὺς νὰ τῷ στέλλωσι τὰς ἐπιστολάς των διὰ Κρήτην κλ., τοὺς εἰδοποιεῖ ὅτι στέλλει ἐπίτηδες ταχυδρόμον διὰ Κρήτην νὰ εἰδοποιήσῃ αὐτοὺς ἐκεῖ περὶ τῆς διαπλεύσεως τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου εἰς Κρήτην κλ». Ὑπάρχουσι ἔχνη σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Διὰ Τριπολιτζάν. Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους
παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῇ 4 Ἰουνίου 1823.

Καὶ προλαβόντως σᾶς ἐγράφομεν παρασταίνοντές σας τὰ δέοντα καὶ ἅμα λέγοντές σας νὰ μᾶς γράφητε καὶ νὰ στέλλητε γράμματά σας διὰ Κρήτην, ὅπου προσμένουσιν ἐπιμόνως τὰς αὐτόθι εἰδήσεις, ἕως τώρα ὁμῶς ἐγράψαμεν τετράκις εἰς Κρήτην καὶ γράμ-

ματά σας δὲν ἐλάβομεν διὰ νὰ στείλωμεν, ἰδοὺ καὶ σήμερον πάλιν ξεκινοῦμεν τὸν ταχυδρόμον διὰ Κρήτην, διὰ νὰ τοὺς μηνύσωμεν τὸν πηγαϊμὸν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου διὰ Κρήτην, ὅστις καὶ ἔχει ἔξ χιλιάδας διὰ διάπερσον καὶ συνίσταται ἀπὸ 50 κομμάτια πλοῖα. Ἐδικὸν σας γράμμα δὲν ἔχομεν νὰ στείλωμεν. Λάβετε τὸ ἔσωθεν σταλὲν ἀπὸ Κρήτην. Οἱ ἐδικοὶ μας ἐκεῖ ἐμίσεισαν ἀπὸ τὴν Τετράδην (30 Μαΐου) διὰ Σέλινον, ἂν προφθάσουν καὶ παραλάβουν τὸ Σέλινον, καλῶς, εἰδὲ μὴ βέβαια, θὰ παραιτήσωσι ταύτην τὴν ἐκστρατείαν, διὰ νὰ συναχθῶσι κατὰ τῶν Αἰγυπτίων. Ὑγιαίνετε.

Ὁ ὡς ἀδελφός σας
Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(78) (1)

Ἐπιστολὴ Ἑμμ. Τομπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς ἀνακοινοῖ περὶ ἀφίξεως τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ ἐνισχύσεως τῶν φρουρίων, περὶ καταλήψεως τοῦ Σελίνου καὶ περὶ πιθανοῦ θανάτου τοῦ Χασάν Πασᾶ.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν αἱ ἑξῆς ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτσάν. — Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης τὴν 10 Ἰουνίου 1823. Εἰς Τριπολιτῆζάν τὴν 5 Ἰουλίου. — Ἐκ τῆς Ἐπαρχίας Ἀποκορώνου Κρήτης, ἀρ. 29. — Περὶ τῆς ἀλώσεως καὶ τοῦ φρουρίου Σελίνου. Καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Χασάν Πασᾶ. Καὶ περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγου διοργανώσεως τῶν ἐν Κρήτῃ πραγμάτων. Καὶ περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὅτι ἐφωδίασε τὰ κάστρα, Ρεθύμνου, Χανίων καὶ Μ. Κάστρου κ.λ.» — Ὑπάρχουν ἵχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης.

Πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς.

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου τῆς Κισάμου ἐκστρατεύσαμεν κατὰ τῆς ἐπαρχίας τοῦ Σελίνου τὸ ὅποιον βοηθεῖα τοῦ ὑψίστου ἡλευθερώσαμεν κατατρέξαντες τοὺς ἐχθροὺς ἕως εἰς τὸ φρούριον τῶν Χανίων ὅπου διεσώθησαν, φονευθέντες ἔξ αὐτῶν ἐννεακόσιοι περίριπου μετὰ τῶν γυναικοπαίδων. (2)

Ὁ ἐχθρικός στόλος φθάσας πρὸ μιᾶς ἐβδομάδος ἐδῶ ἐπρομήθευσε τὸ φρούριον τῶν Χανίων ἀπὸ τέσσαρα πλοῖα τροφάς, τὸ τῆς Ρεθύμνης ἀπὸ δύο καὶ τοῦ Κάστρου ἀπὸ πέντε. Ἐπειδὴ καὶ ἐδῶ

(2) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 77 χειρόγρ. εἶναι ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς παραστάτας Κρήτης ἀναλόγου πρὸς τὴν προηγουμένην περιεχομένου. Ἀναφέρει τὴν σύλληψιν τουρκικοῦ πλοίου εἰς Γραμβοῦσαν, πλήρους τροφίμων. Τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 76, ἔλαβεν ἀριθμὸν 262α (1829) τῆς συλλογῆς.

(1) Ἡ μεγάλη φθορὰ τῶν ἐκ Σελίνου ἀπερχομένων Τούρκων ἐγένετο παρὰ τὸ χωρίον Σέμπρωνα.

δέν ἦλθον παρὰ μόνον τριάκοντα πλοῖα συμπεραίνομεν ὅτι τὰ λοιπὰ ἐπῆγαν διὰ νὰ προμηθεύσουν καὶ τὰ Μοθοκόρωνα.

Ὁ Χασάν Πασᾶς, κατὰ τὰς πληροφορίας ὅπου σήμερον ἐλάβομεν ἀπέθανε. Ἀνταποκρινόμενος μὲ τὸν πασᾶ τῆς Ρεθύμνης περὶ τινῶν χριστιανικῶν οἰκογενειῶν, καὶ βλέπων νὰ ὑπογράφεται Βεζύρης πάσης Κρήτης, βεβαιοῦμαι εἰς τοῦτο ἔτι μᾶλλον.

Κατ' αὐτὰς σχεδιάζομεν νὰ συγκροτήσωμεν τὴν συνέλευσιν διὰ νὰ διοργανίσωμεν τὴν πατρίδα.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀποκορώνου
τῇ 10 Ἰουλίου 1823

Μανώλης Τουμπάζης.

(Τ. Σ.) (1)

(79)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβου Τουμπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς ἀναγγέλλει γεγονότα ἐκ Κρήτης καὶ ἐκφράζει τὴν ἐλπίδα ταχείας ἀπελευθερώσεως.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν, διαστάσεων 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ ἐξ Ὑδρας κύριος Ἰάκωβος Τουμπάζης ἀπὸ Ὑδραν 16 Ἰουνίου, εἰς Τριπολιτζάν, 18, 1823—Ἀπόκρισις 19 ἐκεῖ—ἀρ. 28. Εἰδοποιητικὸν ὅτι μέρος τοῦ Αἰγυπτ. στόλου ἐπῆγεν εἰς Κρήτην, ὃ δὲ λοιπὸς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἕνεκα, φαίνεται, τῆς πανώλους νόσου κλ».

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους Κυρίους Παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης.

Ὁ ἐπιφέρων τὸ παρὸν Μάνθος Χ. Ἀνδρέου εἶναι ἰδικὸς μας ἄνθρωπος. τὸν ὅποιον καὶ σημαίνω διὰ τοῦτο εἰς τὴν εὐνοίαν σας. Παρὰ τοῦ ἰδίου θέλετε ἀκούσει τὴν περὶ τῆς πτώσεως τῆς Σελίνου, καὶ περὶ τῶν ἐκεῖ παραδοθέντων Τουρκῶν.

Ὁ Στόλος τοῦ Μεχμέτ ἀλῆ δὲν ἐπῆγεν εἰς τὴν Κρήτην, ἀλλὰ, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τῆς νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας ἐβιάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀλεξάνδρειαν· μόνον ἐπῆγεν ἐκεῖ μία διαίρεσις τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου συνισταμένη ἀπὸ καράβια 36, καθὼς ὅμως θέλετε ἀκούσει ἀπὸ τὸν Μάνθον μόνον ὀλίγα ἐφόδια ἡμποροῦν νὰ δώσουν εἰς τὰ μεγάλα φρούρια.

Κύριοι ὅμως οἱ Κρήτες τῆς Κισάμου καὶ τῆς Σελύνης (2), ἐν τὸς δὲ ὀλίγου ἐλπίζομεν καὶ τῆς Ρεθύμνου, σύμπνοιαν ἔχοντες, καθὼς ἔχουν καὶ εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τὸν ἀρχηγόν τους θέλουν βιάσει ὀγλήγορα τοὺς Τούρκους, τοὺς ἀποκλεισμένους εἰς τὰ Κάστρη νὰ ἀφήσωσι τὴν νήσον ὅλην ἐλευθέραν.

Ὁ ταχυπλόος δὲν ἦλθε καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει γράμματά

(1) Ὡσειδης σφραγὶς φέρουσα ἐντὸς στεφάνου τὴν πάνοπλον Ἀθηνᾶν καὶ περὶ μὲ κεφαλαία γράμματα: «ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ». (μὲ ὕψιλον)

(2) Τοῦ Σελίνου.

σας διὰ νὰ σᾶς περικλείσω, τὰ δὲ ἄνωτέρω ἐμάθομεν ἀπὸ καΐκιον
ἐλθὼν ἀπὸ Λουτρόν. Ἔρρωσθε!

Ἀπὸ Ὑδρας τῇ 16 Ἰουνίου 1823

Εἰς τοὺς ὀρισμοὺς σας
Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(80)

Ὑπόμνημα τῶν Προστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Βουλευτικὸν σῶ-
μα εἰς Τρίπολιν περὶ τοῦ τρόπου διαχειρίσεως τοῦ μέλλοντος νὰ συν-
αφθῇ εἰς Λονδῖνον δανείου, ἵνα ἀποτραπῶσιν αἱ καταχρήσεις.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.33. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος.

Πρὸς τὸ Σεβαστὸν Βουλευτικὸν σῶμα.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ ἔθνος ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ ἓν δάνειον ἀπὸ
4.000.000, ἥτοι τέσσαρα μυλλιόνια τάλληρα Ἰσπανικά, διὰ τὸ ὅποιον
καὶ στέλλονται ἄνθρωποι εἰς Λονδῖνον νὰ τὸ πραγματευθῶσι, καὶ

Ἐπειδὴ αἱ καταχρήσεις εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος ἐφά-
νησαν ἤδη ἀρκεταί, ὅθεν καὶ δὲν ἤμπορεῖ τις νὰ ἔχῃ ἱκανὴ (ν) πεποι-
θησιν καὶ πληροφορίαν περὶ τῆς ἀπαιτουμένης ὠφελίμου πρὸς τὸ
ἔθνος καὶ δικαίας χρήσεως τῶν χρημάτων τούτων ἂν ληφθῶσι (ν).

Οἱ ὑπογεγραμμένοι γνωρίζουν χρέος τῶν ἀπαραίτητον, καὶ
αὖθις δι' ἀναφορὰς τῶν νὰ προτείνουν τὰ ἀκόλουθα :

Αον. Νὰ γίνῃ εἰς νόμος δυνάμει τοῦ ὁποίου νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ
ἐξοδευθῇ ἀπὸ τὸ δάνειον τοῦτο οὔτε ὀβολὸς διὰ παρελθόντα ἔξοδα
ἢ λογαριασμοὺς.

Βον. Θετικῶς νὰ ἀποφασισθῇ τὸ δάνειον τοῦτο νὰ ἐξοδεύε-
ται μὲ τὴν ἀπαιτουμένην φρόνησιν καὶ οἰκονομίαν εἰς τὰς μελλούσας
προόδους τοῦ ἔθνους.

Γον. Νὰ διορισθῇ μία ἐπιτροπὴ ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς Ἑλλάδος
τμήματα, ἀναλόγως κατὰ τὸ ὅποιον ἠθελεν ἔχει βάρος κάθε τμήμα
εἰς αὐτὸ τὸ δάνειον καὶ νὰ δοθῇ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν της.

Δον. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη νὰ εἶναι πάντοτε πλήρης, καὶ χωρὶς
τὴν συγκατάθεσιν της νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ ἐξοδευθῇ οὔτε ὀβολός.

Εον. Τὰ τμήματα νὰ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἀλλάζουσιν ἀπὸ τὰ
εἰς τὴν ἐπιτροπὴν μέλη των, καὶ νὰ ἀνταποκαθιστῶσιν ἄλλα.

ΣΤον. Οἱ ἀπεσταλμένοι νὰ μὴν ἀναχωρήσουν, προτοῦ νὰ
γνωρίσουν καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην.

Ταῦτα τολμῶμεν νὰ ἐκθέσωμεν ὑπ' ὄψιν τοῦ Σεβαστοῦ Βου-
λευτικοῦ σώματος, παρακαλοῦντές το ἂν ὁ σκοπὸς τῶν προτάσεών
μας ἀποβλέπῃ εἰς τὸ νὰ προκαταλάβῃ πᾶσαν κατάχρησιν καὶ νὰ
ἀσφαλίσῃ τὸ δάνειον τοῦτο νὰ τὰς ἀποδεχθῇ, ἂν θέλῃ νὰ ἔχῃ συν-
δρομητὴν καὶ τὴν Κρήτην, διότι εἰς τὸ ἐναντίον, μὲ μεγάλην συστο-
λὴν καὶ πόνον ψυχῆς μας, βιαζόμεθα νὰ προγνώστοποιήσωμεν τὸ
Σεβαστὸν τοῦτο σῶμα, ὅτι ἡ Κρήτη δὲν θὰ ἔχῃ καμίαν ἐνοχλήν, μὲ
τὴν ἐπιθυμίαν δὲ τοῦ νὰ ἔχωμεν ἑγγράφον περὶ τούτου ἀπάντησιν

τοῦ σώματος ὑποσημειούμεθα με βαθύτατον σέβας
Τριπολιτζά 22 Ἰουνίου 1823

Οἱ παραστάται τῆς Κρήτης
Ζαχαρίας Πρακτικίδης
Δημήτριος Παρδαλάκης
Ἐμμαν. Ἀντωνιάδης.

Ὅτι ἴσον ἀπαράλακτον τῷ πρωτοτύπῳ φυλαττομένῳ εἰς τὰ
ἀρχεῖα τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος.

(81)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης,
περιέχουσα πληροφορίαν περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως καὶ τῆς
οἰκογενείας τοῦ Γεωργ. Παπαδάκη.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεων 21.25. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σε-
λίδος Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ Κύριος Γιακουμάκης Τομπά-
ζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 25 Ἰουνίου 1823, εἰς Τριπολιτζὰν τὴν 5 Ἰουλίου.
Ἀριθ. 30, Ἀποκριτικὸν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 25 ἀπὸ 2 Ἰουνίου γράμμα των.
Καὶ περὶ τῆς ἀπαλλάξεως τῆς οἰκογενείας τοῦ Γ. Παπαδάκη ἀπὸ τοὺς Τούρ-
κους δι' ἀντιλλαγῆς κλ. κλ.»

(Διὰ) Τριπολιτζά(ν)

Κύριοι ἐκ ψυχῆς ἀσπάζομαι
1823 Ἰουνίου 25 Ὑδρα.

Ἀποκρινόμεθα εἰς τὸ γράμμα σας τὸν ἀριθμὸν 25, ἡ τῶν 2
Ἰουνίου μετὰ πάσης χαρᾶς ἔλαβον καὶ εἶδον ὅπου εἴμεθα καὶ ὅλοι
εἰς τὴν ἴδιαν γνώμην καὶ ὑπάγει καλῶς.

Ἐπροχθὲς ἦλθεν ὁ κοργιέρης μας ἀπὸ Κρήτην, γράμματά σας
δὲν εἶχον, ἐχθὲς ἦλθεν ἕτερον κατ' ἐκὶ ἀπὸ Σελίνου καὶ μᾶς ἔφεν (1)
τὸ ἐσώκλειστον γράμμα σας, δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅμως νὰ μὴ σὰς
γράφουν τὰ τρέχοντα τῆς Κρήτης.

Ἐτοῦτο μόνον σὰς λέμε ὅτι τὸ πάσιμον τοῦ Σελίνου καὶ τὸν
θάνατον τοῦ Χασάν Πασᾶ, συνέλευσις γίνεται εἰς τὴν Πισκοπὴν εἰς
τὸ Μυλοπόταμο διὰ νὰ βάλουν τὰ πράγματα τῆς Κρήτης εἰς καλὴν
κατάστασιν καὶ ἔπειτα νὰ ἐκστρατεύσουν διὰ τὸ ὄρδῃ τοῦ Χασάν
Πασᾶ, τὴν φαμελιά τοῦ Κύρ Γιωργάκη Παπαδάκη τὴν ἐγλύτωσαν
ἀπὸ τὸ Ρέθυμνο με ἀλλαγὴν, τὰ πράγματα τῆς Κρήτης πηγαίνουν
κάλλιστα καὶ ἅς ἔχη δόξαν ὁ Κύριος. Ἐδῶ γίνεται ἐτοιμασία ἀπὸ
23 ἕως 25 καράβια, τὸ μέταλλον (2) μᾶς λείπει καὶ ὁ θεὸς ἅς μᾶς
βοηθήσῃ. Ταῦτα καὶ μένω εἰς τὰς διαταγὰς.

Ὁ δοῦλος σας

Γιακουμάκης Τομπάζης.

(1) ἔφενεν

(2) χρήματα

Ἐπιστολὴ Δημ. Κιοσῆ πρὸς τὸν Ἰάκωβον Τομπάζην, διὰ τῆς ὁποίας παρέχει πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 20.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Δημήτριος Κιοσῆς ἐκ Κισάμου τὴν 26 Ἰουνίου, εἰς Τριπολιτζάν τὴν 5 Ἰουλίου 1823.—Εἰδοποιητικὸν ὅτι ὁ διοργανισμὸς τῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης ὁσημέραι ἐπὶ τὸ κρεῖττον βαίνει ἐπιτηροῦντος τοῦ ἀδελφοῦ του Ἐμ. Τομπάζη, ὅτι οἱ Ἀλβανῖτες 600 τοῦ ἀποθανόντος Χασὰν Πασᾶ ζητοῦσι τὸν ἀδελφόν του νὰ τὸν προσκυνήσωσι, καὶ περὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου, ὅτι 14 ἡμέρας περιφερόμενος ἔξωθεν τοῦ Μ. Κάστρου, οὐδὲν ἔπραξε κ. λ.»

Φιλογενέστατε κύριε Καπετὰν Γιακουμάκη.

Μετὰ τὴν ἀκριβῆ ἔρευναν τῆς ἀγαθῆς μου ὑγείας της, σᾶς λέγω ὅτι κατὰ τὸ παρὸν εὐρίσκομαι μὲ θέρμην διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ ἐνταῦθα τόπου καὶ βαρύτητα τοῦ κλίματος ὥς καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Μὲ χαράν μου καὶ εὐχαρίστησιν μεγάλην σᾶς εἰδοποιῶ ὅτι ὁ διοργανισμὸς τοῦ ἐνταῦθα συστήματος μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐλπίζω νὰ λάβῃ τέλος ἀγαθὸν καὶ καλὴν ἔκβασιν. ἐπαγρυπνῶν καὶ καταγινόμενος ἀδιακόπως ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφός σας ἐπὶ τοῦτο, τὸ ὅποῖον θέλει δώσῃ πολλὴν εὐχαρίστησιν καὶ μέγαν κρότον. Τὸ μενζίλι ἔφθασεν ἐνταῦθα σήμερον, οἱ ἄρβανῖται τοῦ ἀποθανόντος Χασὰν Πασᾶ, ζητοῦν τὸν αὐθέντην νὰ ὑπάγῃ ἐκεῖ, διὰ νὰ τὸν προσκυνήσουν, κατὰ τὴν πληροφορίαν ὅπου ἔχομεν εἶναι τὸν ἀριθμὸν 600, οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς ὁποίους εἶναι γραικοί. Ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος τὸν ἀριθμὸν πλοῖα 35 σήμερον δεκατέσσαρας ἡμέρας περίπου ἐπεριφέρετο εἰς τὰ μέρη τοῦ Μεγάλου Κάστρου χωρὶς ἔργον, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ ἀνωτέρω Πασᾶ τὸν ἐμποδίζει καὶ τὸν κατασταίνει ἄεργον. Περιττὸν νομίζω νὰ σᾶς γράψωμεν περὶ χρείας ἀγοραστῶν λαδιοῦ καθὼς καὶ περὶ μετρητῶν, ὅθεν ἐάν ἐπιτύχῃ εἰς τὰ αὐτόσε καμιά ὀκαζιόνε ζητοῦσα λάδι, ἐπιταχύνετε παρακαλῶ τὸν ἐρχομόν τους. Τὰ πρῶτα γράμματά σας, ἐστάλησαν ὅπου ἔπρεπε. Ταῦτα καὶ ἀσπαζόμενός σας μένω.

Δημήτρης Κιοσῆς

Τὸ δὲ λάδι θέλει σᾶς σταλῇ μὲ δεύτερον· τῇ 26 Ἰουνίου Κα-
στέλλι.

Οἱ ἐνταῦθα σύντροφοί μου σᾶς προσκυνοῦν, ὁ Κύριος Εὐθυ-
μάκης Ψαρουδάκης καὶ οἱ λοιποί.

Ἐπιστολὴ Θεοδοσίου Δημάδη ἐκ Πύργου Ἠλίας πρὸς τοὺς

Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς γνωρίζει αὐτοῖς τὴν ἐν Πύργῳ ἐνυπάρχουσαν κατάστασιν ἐκ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῶν Ἐπαρχῶν καὶ τῆς κερδοσκοπίας.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 18.24. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν αἱ ἀκόλουθοι ἐνδείξεις : «Ὁ Δημάδης ἀπὸ Πύργον τὴν 27 Ἰουλίου 1823, τὴν 3 τοῦ Ἰουλίου εἰς Τριπολιτζάν. — Πρὸς τοὺς Εὐγενεστάτους κυρίους παραστάτας τῆς περιφήμου νήσου Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν. — Περὶ τῶν καταχρήσεων τῶν ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως διορισθέντων ἐπαρχῶν, τυραννούντων τοὺς ὁμοίους των μᾶλλον παρὰ τοὺς Τούρκους, κλπ» — Ὑπάρχουν ἔχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Πύργος 27 Ἰουνίου 1823

Κύριοι

Ἐφθασα ὑγιῶς εἰς Πύργον. Εὔρον τὰ πράγματα ἄνω καὶ κάτω. Εὔρον πολέμους ἐσωτερικούς, ἀποτελέσματα αἰσχροκερδείας. Δὲν ἤξεύρω ποῦ ἔχουσι νὰ καταντήσῃ, τὰ τοιαῦτα, ἐν ὧσιν τὰ ἀποστελλόμενα παρὰ τῆς Διοικήσεως πρόσωπα εἰς ἄλλο δὲν ἀποβλέπουσι, παρὰ εἰς τὸ νὰ αἰσχροκερδῶσι. Δι' ἀγάπην θεοῦ, προσοχὴ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν Ἐπαρχῶν, αὐτοὶ γινόμενοι ἔπαρχοι νομίζουσιν, ὅτι ἔγιναν βασιλεῖς καὶ δεσπόται, ποῖον δέρνουσι, ποῖον φυλακώνουσιν ἀκρίτως. Ποίου ἀρπάζουσι τὰ δέματα ἀπὸ τοὺς ἀγρούς, ποίου βουλώνουσι τὸ ἐργαστήριον. Ἐὰν δὲ θελήσω νὰ καταγράψω τὰς καταχρήσεις, πρέπει νὰ γεμίσω τόμους ὀλοκλήρους. Ἐγὼ δὲ αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος ραδιουργιῶν καὶ δολιοτήτων ἀνηκούστων. Καὶ διατί ; δι' αἰσχροκέρδειαν. Ἡ ψυχὴ μου διαταράττεται νὰ βλέπω τὸν λαὸν νὰ τυραννῇται παρὰ τῶν ὁμογενῶν πλειότερον παρὰ ἀπὸ τῶν Μουσουλμάνων.

Μένω δὲ ἀκόμη εἰς Πύργον, ἐπειδὴ δὲν εὕρισκω εὐκαιρίαν νὰ ἀπεράσω εἰς Ζάκυνθον. Μελετῶ δὲ διὰ τὴν αὔριον, καὶ πάλιν ἐκεῖθεν σᾶς γράφω. Παρακαλῶ στείλετε τοὺς ἀσπασμούς μου πρὸς τὸν κύριον Ἰακώβον Τομπάζην καὶ ἂν καταδεχθῇτε νὰ με ἀποκριθῇτε, παραδίδετε τὰ γράμματα εἰς τὸν κύριον Λύσανδρον παραστάτην τοῦ Πύργου καὶ αὐτὸς ἤξεύρει ποῦ ἔχει νὰ τὰ διευθύνῃ. Νεώτερον ἐξωτερικὸν δὲν ἔχομεν. Μᾶς εἶπον ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος ἀνεχώρησεν ὅλος ἀπὸ Πάτρας. Πάλιν εἰπώθη ὅτι ἐπέστρεψε, βέβαιον κανὲν δὲν ἔχομεν. Ἐὰν ἔχετε νεωτέρας εἰδήσεις ἀπὸ Κρήτην μὴ μοῦ τις ὑστερήσετε. Ταῦτα καὶ μένω εἰς τὴν ἀγάπην σας.

Θεοδόσιος Δημάδης

[84]

Ἐπιστολὴ Ἰακώβου Τομπάζη ἀπὸ Ὑδραν πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτσάν, διαβιβαστικὴ πληροφοριῶν ἐξ Ἀρκουδενας Ρεθύμνης περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ εὐχαρίστου καταστάσεως τῶν πολεμικῶν πραγμάτων.

Ἐπὶ ἀπλοῦν φύλ. χάριτος διαστάσεων 21.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέ-
ρων τῶν σελίδων. Κίτῳ ἀριστερᾷ καὶ καθέτω: τῆς β' σελίδος αἱ ἐνδεί-
ξεις: «Ὁ Κύριος Γιακουμάκης Γομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 29 Ἰουνίου
1823, εἰς Τριπολιτσάν τὴν 5 Ἰουλίου. Ἀρ:θ. 31. Ἀπαντητικὸν εἰς τὰς
ἀπὸ 19 καὶ 23 Ἰουνίου ἐπιστολάς του. Τοὺς συνάπτει καὶ ἀπόσπασμα
γράμματος τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ εἰδοποιεῖ αὐτὸν ὅτι μάχης γενομένης εἰς
Χανία, ἐφόνευσαν 40 ἐχθροὺς καὶ 40 ἐπλήρωσαν κ.λ.π. — Περιέργον».

(Εἰς) Τριπολιτζά(ν)

Τὴν εὐγενεῖαν σας Κύριοι
1823 Ἰουνίου 28

Ἐλαβα τὰ δυὸ τίμιά σας, τὸ ἐν τῇ 19 καὶ τὸ ἕτερον τῇ 23
καὶ ἐχάρην διὰ τὴν καλὴν σας ὑγείαν εἶδον καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γρα-
φόμενά σας καὶ σὰς ὑπερευχαριστῶ.

Ὁ ταχυδρόμος σας ἀκόμη δὲν ἦλθε, τὸν προσμένομεν ὥρα τὴν
ὥρα καὶ ὅ,τι θέλομεν μάθει ἀμέσως θέλομεν σὰς δόσει τὴν εἴδησιν.
ὁμοίως καὶ γράμματά σας θέλομεν σὰς στείλει, ἂν ἔλθουν.

Διὰ τὸ ἀνοιγμα τῶν γραφῶν ὁ Ἀστυνόμος μας ἔχει προστα-
γὴν νὰ τὰ ἀνοίγῃ νὰ τὰ καπνίζῃ ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, καὶ ἡμεῖς
εὐρισκόμεθα εἰς τὰ ἴδια παράπονα, πλὴν δὲν μᾶς περνάει, γράμμα
ὅπου ἐλάβαμε ἀπὸ Κίσαμο σὰς πέμπομεν τὴν κόπια.

Ἰδοὺ ἕτερα κόπια, ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓν γράμμα τοῦ ἀδελφοῦ
μου, ὅπου ἔλαβα σήμερις, τῇ 21 τοῦ ἰδίου ἀπὸ Ἀρκούδαινα, ὅπου
ἐκεῖ βρίσκεται τὸ στρατόπεδον: «Ἡ ἀρμάτα τοῦ Μεχμέτ-αλη ἐμάθα-
με σήμερις ὅτι ἦλθε εἰς τὸ Κάστρο, πόσους στρατιώτας ἔχει δὲν ξέ-
ρομε, ὅμως μὲ τὸ θέλημα τοῦ ἀγίου θεοῦ πηγαίνομεν πολλὰ καλὰ,
προχθὲς ἐβγήκαν οἱ Τοῦρκοι τῶν Χανίων ὅλοι ἕως 2500 καὶ τοὺς ἐ-
κτυπήσαμεν, ἐσκοτώθησαν ἕως 40 καὶ ἄλλοι τόσοι λαβωμένοι, τοὺς
ἐπήραμεν τὰς καλυτέρας τοποθεσίας ὅπου τρεῖς χρόνοι οἱ δικοὶ μας
δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ πλησιάσουν, ὁσπίτια μεγαλύτερα ἀπὸ τὸ δι-
κόν μου, οἱ Βούργαροι μὲ τὰ σπαθιά ἔκαμαν ἐτούτην τὴν ἀντραγα-
θίαν ἀσυνήθιστον εἰς τοὺς Κρητικοὺς τὸ σπαθί, οἱ Τοῦρκοι τοὺς φω-
νάζουν ἄς φύγῃ ὁ ἀρχηγός σας καὶ σεῖς καὶ ἀφήτε μας νὰ μᾶς πο-
λεμοῦν οἱ πουλμάδες, ἡμεῖς σὰς δίνομε γρόσια καὶ καράβια νὰ φύ-
γετέ. ἀνάγκη νὰ ἔχομεν ἀκόμη 1000 γραικοὺς διὰ κάθε δουλειά καὶ
ἂν εἶχα μετρητὰ ἤθελα τὸ ἀκολουθήσῃ διὰ νὰ ἔλθωσι οἱ Τοῦρκοι
εἰς ἓνα μῆνα εἰς τὰ Κάστρη. Κρίμα τὸ ἔθνος μας νὰ εἶναι πτωχὸν
καὶ νὰ χάνῃ τοιαύτην χρυσοῦν ἐποχὴν, ὁ τόπος εἶναι ὁ σημαντικώ-
τερος τῆς Ἑλλάδος καὶ πρέπει νὰ εἶναι ὁ Ἀπελλῆς νὰ τὸν ζωγρα-
φίσῃ».

Αὐτεὶς εἶναι οἱ εἰδήσεις ὅπου ἕως ὥρας ἔχομεν ἀπὸ τὴν
Κρήτην καὶ ὅτι ἄλλο μάθωμεν μὲ τὸν κοριέρην μας θέλομεν σὰς
ιδεάσει τὰ πάντα.

Περικαλοῦμε τὴν εὐγενεῖαν σας νὰ μᾶς ἰδεάσετε τὰ πρέποντα

διὰ νὰ δόσωμεν τὴν εἶδσιν εἰς Κρήτην, ταῦτα καὶ μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας.

ὁ δοῦλος σας
Γιακουμάκης Τουμπάζης

Υ. Γ. Διὰ τὸ στράτευμα τοῦ Χασάν πασᾶ τὰ ἴδια μὲ γράφει καὶ ὁ αὐτάδελφός μου, κατὰ τὸ ὕφος τῆς κόπιας (ὅπου) ἔσωθεν λαμβάνετε.

(85)

Ἐπιστολὴ Μ. Ἀναγνώστου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης παρέχοντος πληροφορίας περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως καὶ τῶν τελευταίων γεγονότων, ἅτινα ἐπληροφορήθη μέσῳ τοῦ Γεωργίου Σαῖνη γυναικαδέλφου τοῦ ἐν Κρήτῃ ἀρμοστοῦ Γεωργ. Τουμπάζη.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 30.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρω τῶν σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας πλαγίως αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Ἀναγνώστου τῇ 3 Ἰουλίου, ἀπὸ Ναύπλιον, εἰς Τριπολ. τῷ 1823. Περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου εἰς Κάνδια Κρήτης, περὶ τῆς πολιορκίας τῶν Χανίων καὶ Ρεθύμνης ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς τὸν ἀριθμὸν 12.000 κλ.» Ἐτηρήθη ἡ ὁρθογραφία,

Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Σήμερις ἀριβάρισεν ἀπὸ Ὑδρα τοῦ ἀρμοστή μας ὁ γυναικὸς ἀδελφὸς καπετὰν Γ. σαῖνης. Μοῦ λέγει ὅτι ἔλαβεν γράμμα ἀπὸ τὴν πατρίδα μας, ἀπὸ τὸν κύριον ἀρμοστήν, τοῦ λέγει ὅτι ἡ ἀρμάδα τοῦ μεμεταλή ἀριβάρισεν εἰς Κάνδια διὰ τὴν ποσότητα τοῦ στρατεύματος, ὅπου ἔκαμεν ντεπάρκο, ἕως τότε δὲν ἦχε πληροφορίαν.

Τὸν χανίω καὶ Ρεθύμνου αἱ πολιορκίαι ἐδιορίστισαν, καὶ ἐκστρατεύουν διὰ τοῦ κάστρου τῷ μέρος 12 χιλιάδες στράτευμα δικί μας, διὰ νὰ κτυπίσουν ἕως 3 χιλιάδες ἐχθρούς, ἀπὸ τοὺς προτηνοὺς τοῦ μεμεταλή. Οἱ χανιότε ἔκαμαν ντεπάρκο ἕως 2 1)2 χιλιάδες (ἐπειδὴ φένηται νὰ ἐπέρασαν ἀρκετὶ κύσαμίτες καὶ σελινιότες εἰς Χανιά) καὶ ἀμέσως ὅπου τοὺς ἴδαν ἡ βουλγάρη ἐξεσπάθωσαν, καὶ ἐθανάτωσαν ἕως 60, χοριστὰ ἡ λαβομένη καὶ παρευθὴς τοὺς ἐκλίσαν. ὁ πασὰς τοῦ κάστρου μᾶς βεβαιόνη ὅτι νὰ ἐψόφισε. ἡ πατρίδα μας φένετε νὰ ἔχη ἔλιψιν ἀπὸ ψαερέ, ἐπειδὴ τοὺς γράφη ὁ ἀρμοστής νὰ πασχίσουν νὰ στείλουν κανένα δύω κάρικα διὰ νὰ κάμουν ἀλλαγὴ μὲ λάδια, ἡ καὶ ἂν θέλουν λάδια μὲ μετριτὰ τῶς τὰ δίνουν εἰς κατοτέραν τιμή.

γράφει ἔτι ὅτι ἔχουν ἀνάνγη καὶ ἀπὸ 1000 στρατιότες, πλὴν ἡ λιψοαργιράκη τοὺς κάμνη νὰ μένουν ἀνεργῇ, ἕως τῷ μετέπιτα, γράφη ὅμως ἂν ἡμποροῦ διὰ νὰ τοὺς συνάξουν, τὸ ὅποιον εἶναι τὸ μόνον εὐκολῶ ἀφοῦ εἶναι τὰ γρόσσα νὰ δίνη ἀπὸ 10 γρ. καὶ 15, εἰς τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ τοὺς πάρη καὶ διαλεκτοὺς, εἰς ταύτην τὴν ἐποχὴν.

Ὁ Κύριος γεώργιος σαΐνης εἶναι διὰ τὴν πατρίδα, ἐπειδὴ τοῦ γράφη ὁ ἀρμοστής, νὰ περάσῃ, διατρίβῃ ἐδῶ πεντέξε ἡμέρας διὰ νὰ φθῇσιν φορέματα τοῦ ἀρμοστή μας καὶ ἐδικὰ του, ὁ ὅποιος σᾶς ἀσπάζεται ἀδελφικὸς καὶ ὅτι γράμματα ἔχετε διὰ τὴν πατρίδα περάσετέ μου τὰ νὰ τοῦ τὰ ἐνχυρίσω. Ὁ καπετὰν Ἀστρινὸς σᾶς ἀσπάζεται, ὥς καὶ εἶναι ἔτιμω, ὁμοῦ καὶ ἄλλῃ στρατιότη καὶ μὲ μεγάλη του ἀνιπομονισίαν, περιμένει νὰ ἐξηκονομιθῇ αὐτὶ ἢ ἐκστρατία ἢ ἀπὸ τὴν εὐγενήαν σας ἢ ἀπὸ τὴν πατρίδα. πρὸς τοῦτο μᾶς λέγῃ ὁ κύρ Γ: ὅτι ὁ καπετὰν Μανώλης ντουμπάζης ἔγραψεν εἰς τοῦ Ρεθύμνου τὸν πασσά ὅτι τὴν φαμέλια τοῦ παππαδάκη καὶ λιποὺς χριστιανοὺς ὅση εὐρίσκονται εἰς Ρέθεμνος νὰ τοῦ σταλθοῦν, καὶ νὰ ἐνχειρήσῃ καὶ αὐτὸς τοὺς ἐχμαλώτους τούρκους, ὅπου ἔχῃ εἰς χεῖρας του. Ὁ δὲ πασσάς ἀπεκρίθη ὅτι μεγάλην εὐχαρίστησιν ἔχει διὰ αὐτῷ, πλὴν παρακαλῇ, τῷ σπλάχνος ὅπου αὐτὸς ἔδειξεν καὶ δίκτει, εἰς τοὺς χριστιανούς. ὅπου βρίσκοντε εἰς χεῖρας του νὰ ἔχῃ καὶ ἐκεῖνος εἰς τοὺς ἐκμαλότους τούρκους.

Τὸ μενζιλιχ δὲν ἀρριβάρισεν ἀπὸ Κρίτι εἰς Ὑδρα ἀκόμας ἀλλὰ αὐτὰ τὰ γράμματα ἔλαβον μὲ ἄλλον καΐκη καὶ ἐπιτούτο σᾶς βαρένω μὲ τὴν πολιλογίαν μου, στοχαζόμενος ὅτι ἡμπορὴ νὰ μὴν ἦχετε ἢ εὐγενεία σας γράμμα. ὁ ἀρμοστής μας δὲν στέκη εἰς τὴν μνίμην τοῦ Κύρ Γ. εἰς πῖον χορίον τοῦ γράφη πὸς εὐρίσκετε. αὐτὰς τὰς ἰδίους μᾶς ἰδοποίησεν ὁ κύρ Γεωργάκης σαΐνης, καὶ μὴν ἔχοντας νεότερον μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας.

Ἄν τὰ γρόσσα ὅπου ἔχωμεν τραβισμένα διὰ μέσου τοῦ κυρίου Ξένου μᾶς ἔλθουν θέλω ἀφίσῃ κατὰ μέρος τὴν δυστυχίαν τῆς φαμέλιας μας καὶ κατὰ τὴν ὁμιλίαν καὶ τοῦ Ν. συνδρόφου μου, ἔχομεν μιλιμένα καὶ μὲ τὸν κύριον Βασ. Φρανγγουλάκη διὰ νὰ κάμωμεν καὶ ἡμοῖς ἐκξιδίον ⁽¹⁾ μας μίαν μικρὰ ἐκστρατία διὰ τὴν πατρίδα. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθημον, ἢ δὲ σάρξ ἀσθενίς.

Ἐν.. ναύπλιον τῇ 3 Ἰουλίου 1823

Ὁ δούλος σας

Μ. Ἀναγνώστου

καγῶ Βασίλειος Ἰω. Φραγκουλάκης

σᾶς γλυκοασπάζομαι, ζητὸ συνχώρισιν. Μὲ τὸ νὰ μὴν σᾶς ἔγραψα μερικὸς ἢ ἐτία, ὅταν γράψωσιν ἰ ἀδελφοὶ πάντοτε ἡμεθα ὅμοιοι.

(86)

Ἐγγραφον τῆς ἀρμοστείας Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' οὗ γνωστοποιεῖ τὴν λήξιν τῆς ἐν Ἀρκουδαινῇ Ἑθνικῆς Συνελεύσεως καὶ ἀπόβασιν τῶν Αἰγυπτίων εἰς Μεσσαράν.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης τὴν 4 Ἰουλίου, εἰς Τριπολιτσάν τὴν 12 Ἰδίου—εἰδοποίησις παρὰ τοῦ ἀρμο-

(1) ἐξ ἰδίων

στοῦ ὅτι εὐτυχῶς ἔγινε ἡ τοπικὴ συνέλευσις εἰς Ἀρκούδενά καὶ ὅτι ἐκ-
στρατεύει εἰς Μεσσαρὴν ὅπου ἀπέβη τὸ Αἰγυπτιακὸν στράτευμα 5.000 καὶ
ἐνώθη μετὰ τῶν λοιπῶν 7.000. (ἀρ.) 33.».

Περ. Βα

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

ἀριθ. 26

Ὁ Ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας αὐτῆς.

Καθ' ἣν ἐποχὴν κατεκτήσαμεν τὸ φρούριον τῆς Κισάμου, καθάρισαντες τὴν αὐτὴν ἐπαρχίαν εἰδοποιήθητε ἐγκαίρως, δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ ὅτι ἄχρι τοῦδε σᾶς ἔγιναν γνωστοὶ καὶ οἱ κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας Σελίνου θρίαμβοι τῶν ὅπλων μας. εἴτα ἐξεστρατεύσαμεν διὰ τὰ ἐδῶ ὅπου ἐκρίναμεν καταλληλότερον νὰ συγκροτήσωμεν τὴν ἐπιτόπιον συνέλευσιν γενικὴν ἥτις καὶ σὺν θεῷ ἐτελειώθη (μέ μεγάλας δυσκολίας....) εὐτυχῶς καὶ ἐλπίζομεν τοῦ λοιποῦ εὐτυχεστάτας προ-
όδους.

Ἦδη στρατολογοῦμεν ἐν βίᾳ διὰ τὴν Μεσσαριὰν ὅπου τὸ νέον ἐχθρικὸν στράτευμα Αἰγύπτου 5.000 περίπου ἀπέβη καὶ ἐνωθέν μετὰ τῶν λοιπῶν 7.000 (=12.000) μᾶς ἐπαπειλεῖ τὰ μέγιστα. Τοῦτο περι-
στατεῦει νὰ μὴ διαμελετήσωμεν πρὸς τὸ παρὸν τὰ περὶ ὑμῶν χρει-
ώδη, μέινετε δὲ ἥσυχοι καὶ μετ' ὀλίγον ἀναπαύεσθε, καθὼς πρέπει καὶ μὴν παραπονήσθε, καθότι ἡξεύρετε τοὺς ἀγῶνας μας καὶ τὰς ζάλας μου... Ὁ θαλασσινὸς ταχυδρόμος μᾶς βιάζει, ὥστε οὔτε τὸν διοργανισμὸν τῶν ἐπαρχιῶν μας οὔτε ἐκείνον τῆς τοπικῆς μας Δι-
οικήσεως, καὶ Κριτήριον, δὲν εὐκαιροῦμεν νὰ σᾶς στείλῃ πρὸς περι-
έργειάν σας διευθυνθῇτε πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν, ὅ-
που στέλλομεν ἤδη ἀντίγραφον καὶ παρατηρήσατέ τα πρὸς περιέρ-
γειάν σας.

Εἴητε ὑγειοῦντες

Ἐν Ἀρκούδενά τῆς Ρεθύμνης τῇ 4 Ἰουλίου 1823, γον ἔτος
τῆς Ἑλλ. ἀνεξαρτησίας.

Μανώλης Τουμπάζης

(Τ. Σ.) ὁ Γ. Γραμματεὺς

Ν. Οἰκονόμος

(88) (1)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τουμπάζη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης

(1) Σημ. Τὸ παραλειπόμενον ὑπ' ἀριθ. 87 χειρόγραφον εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακώβ Τουμπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης εἰς Τριπολιτσάν, πλη-
ροφοροῦσα τὴν λήψιν ἐπιστολῶν καὶ τὸν ἀπόπλου πρὸς Εὐριπον καὶ Βόλον 9
ἐλλ. καραβιῶν.

δι' ἧς πληροφορεῖ περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καλλέργη καὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως μ. τὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Αἰγυπτίων.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 18.26. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δυὸ πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς Εὐγενεῖς Κυρίους Παραστάτας τῆς Νήσου Κρήτης εἰς Τριπολιτζάν. Ὁ Γιακουμάκης Τομπάκης ἀπὸ Ὑδραν τῇ 9 Ἰουλίου, εἰς Τριπολιν τῇ 16, 1823 (ἀρ.) 34. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 29 Ἰουνίου γράμμα των. Περὶ τοῦ Καλλέργη διὰ ποίαν αἰτίαν ἦλθεν εἰς Ὑδραν. Ὅτι ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος ἀπεβίβασεν εἰς Μ. Κάστρον 3.000 στρατιώτας». Ὑπάρχουσιν ἔχνη πρασί- νης σφραγίδος.

Εὐγενέστατοι Κύριοι Παραστάται τῆς Ν. Κρήτης

Ὑδρα τῇ 9 Ἰουλίου 1823

Τὸ ὑπὸ τῶν 29 φθίνοντος τιμίαν σας ἔλαβον, τὰ ἐν αὐτῇ ση- μειωθέντα σας ἔγνων. Ὅλα τὰ ἕως σήμερον σταλθέντα γράμματά σας ἔλαβον καὶ δὲν ἔλειψα νὰ τὰ στείλω ἐκεῖ ὅπου διελάμβαναν. Ἡ αἰτία τοῦ ἐνταῦθα ἐρχομοῦ τοῦ Κυρίου Καλλέργη εἶναι μὲ τὸ νὰ τοῦ γράφῃ ὁ ἐν Πετρούπολει Ἐμμανουὴλ Καλλέργης διὰ νὰ ὑπά- γῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του. Οἱ δὲ ἀδελφοί αὐτοῦ κύριοι Νικόλαος καὶ Ἐμμανουήλ εὐρίσκονται εἰς Κρήτην, μάλιστα ὁ Νικό- λαος διωρίσθη(ν) μαζὺ μὲ τὸν Κουρμούλην εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεγάλου Κάστρου. Ἡ συνέλευσις τῆς Κρήτης ἐτελείωσεν καθὼς ἐπιποθοῦσαν. Τὸν κοριέρεν τὸν προσμένομεν ὥρα τὴν ὥρα νὰ ἔλθῃ. Ἐνα καράβι ἦλθεν ἀπὸ Σφακιά(ν) ὕδραϊκό ἐμπορικὸν καὶ λέγει ὅτι ἡ ἀρμάδα τοῦ Μεμέτ ἀλλῇ νὰ ἐβγαλεν εἰς τὸ Μεγάλο Κάστρο 3.000 στρατιώτας. Ἄλλο τι ἕως τώρα δὲν ἤξεύρομεν καὶ ὅ,τι ἀκο- λούθως θέλει μάθομεν δὲν θέλει λείψω νὰ σας εἰδοποιήσω. Ἡ ἐνω- σις τῶν τριῶν νήσων ἐτελείωσεν. Τὸ ὥρολογιόν σας ἀκόμη δὲν ἐτε- λείωσεν, τελειώνοντας δὲ θέλει σὰς τὸ στείλω μὲ πρώτην συγκοιν. ὀκαζιόνε.

Ταῦτα καὶ εἰς τὰς προσταγὰς σας μένω ὁ δοῦλος σας

Γιακουμάκης Τομπάκης

(89)

Ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστά- τας Κρήτης, δι' ἧς παρέχονται εἰδήσεις σχετικαὶ περὶ συμβάσης πυρκαϊᾶς εἰς Τερσανᾶν Κων)πόλεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσ. 21.24. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώ- των σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς εὐγενεῖς

Κους Παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν.— Ὁ Γιακουμάκης Τουμπάζης ἀπὸ Ὑδραν τὴν 11 Ἰουλίου, εἰς Τριπολ. τῇ 16, 1823 (ἀρ.) 35. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 7 Ἰουλίου γράμμα των. Περὶ τῶν ὥρολογίων τοῦ πατρὸς μου. Περὶ τῆς ἐπισυμβάσεως πυρκαϊᾶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὸν Ναύσταθμον». Ὑπάρχουν ἔχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος

Κύριοι παραστάται τῆς Νήσου Κρήτης

Ὑδρα τῇ 11 Ἰουλίου 1823

Εἰδήσεις νέας, 9 ἡμερῶν ἀπὸ Κων)πολι ἔχομεν βεβαίως. Εἰς τὸν Ταρσανᾶν ἠκολούθησεν πυρκαϊὰ καὶ ἐκάηκεν μέρος αὐτοῦ, 3 000 ὀσπῆτια, 1 φιργάδα 1 δελνὶ καὶ 3 τζιλοῦπες. Εἰς τὴν Μῆλον ἔφθασεν ἓν Γαλλικὸν Βασιλικὸν βρῖκιον μὲ γράμματα τοῦ Καπετᾶν Πασιᾶ πρὸς τοὺς ἐκεῖ διὰ τὰ τοῦ στείλουν 10 ἢ 12 Κολανζάδες πρακτικὸς τῶν Νησιῶν, οἱ δὲ Μηλήσιοι εἰδοποίησαν ἀμέσως τὰ τρία νησιά διὰ τὰ ῥηγολαρισθοῦν, καὶ ὅτι δὲν ἔχουν σκοπὸν νὰ στείλουν ἀλλὰ οὔτε οἱ ἄνθρωποι πηγαίνουν. Ἀπὸ Κρήτην δὲν ἔχομεν εἰδησιν καμίαν ἐπειδὴ δὲν ἦλθε κανένας.

Σᾶς προσκυνῶ δὲ καὶ μένω, ὁ Δοῦλος σας.

Γιακουμάκης Τουμπάζης

(90)

Ἐπιστολὴ Α. Ἀναγνώστου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας, σὺν τοῖς ἄλλοις, παρακαλεῖ ὅπως τοῦ δόσουν εἰδήσεις διὰ τὰ ἐν Κρήτῃ συμβάντα, τὰ ὁποῖα τῷ ἀποκρύπτει ὁ ἐκ Κρήτης ἀφίχθεις Ἰωάννης Παπαδάκης.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος διαστίσεων 20.28, μὲ ὑδατίνας γραμμάς. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο σελίδων. Κάτω δεξιὰ τῆς δευτέρας σελίδος αἱ ἐνδείξεις : «Ὁ Α. Ἀναγνώστου ἀπὸ Ναύπλιον τῇ 1 Ἰουλίου 1823. Εἰς Τριπολ. τῇ Περὶ τῆς μελετωμένης διὰ Κρήτην ἐκστρατείας». Ἐπὶ δὲ τοῦ περιθωρίου τῆς πρώτης σελίδος πλαγίως τὰ ἑξῆς: «Διὰ τὸ τακίμι ὅπου γράφετε κύριε Ζαχαρία τοῦ τουφεκίου ἕως εἰς τὸ Σάββατο τελειώνει καὶ σᾶς τὸ στέλνω καὶ ἐλπίζω ὅτι νὰ εἶναι τῆς γνώμης σας ἐπειδὴ εἶναι Χανιώτικη φόρμα.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Τὴν τιμίαν σας τοῦ εἰς τὰς 7 τοῦ τρέχοντος δοσμένη σας εὐχαρίστως ἐλάβομεν εἰς τὰς 9 καὶ ἐχάρημεν διὰ τὰς νέας πληροφορίας μᾶς ἐδώσετε. Σήμερης ἀριβάρησεν εἰς 2 ἡμέρας ἀπὸ Γωνιὰ τοῦ Ἀρμωστίη μας ἡ γολιέτα εἰς τὴν ὁποίαν μέσα εἶναι ὁ κύριος Ἰωάννης Παπαδάκης, τοὺς ὁποίους ἐδιώρισαν εἰς καραντίνα 3 ἡμέρας. Ἐχοντας ὅμως τὸν παρὸν πληκτὸν ὁ κύρ Ἰωάννης μὲ τὸν παρέδωσεν διὰ τὰ νὰ σᾶς τὸν στείλω. Ὅθεν ὥς ἀναγκαῖος καὶ φοβούμενος διὰ τὰ μὴν παραπέση σᾶς τὸν στέλνω μὲ πεζόν, παρακαλώντας σας μὲ τὸν ἴδιον πεζὸν νὰ μᾶς πληροφορήσετε τὰς εἰδήσεις καὶ τρέ-

χοντα της πατρίδος μας, ἐπειδὴ μὲ φαίνεται νὰ σᾶς εἶναι γνωστὸν τὸ ὑποκείμενον καὶ καπρίτζια τοῦ κυρίου Ἰωάννη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν ἐμάθομεν κανένα(ν) οὐσιώδες, εἰμὴ ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ συμπεραίνομεν. Φαίνεται νὰ εἶναι διὰ στρατεύματα, τὸ ὁποῖον ἐμάθομεν ἀπὸ ἄλλους ὅπου ἐξεμυστηρεύθη καὶ ἐκλέψαμεν καὶ ἡμεῖς μερικὰ εἰς τὴν ὁμιλίαν. Ἐπειδὴ καὶ δὲν τὸ ἐκαταδέχτηκα μὲ τὸν τρόπο ὅπου μοῦ ἐφέρθη διὰ νὰ τὸν ἐξετάζω. Μᾶς λέγει ὁ κ. Ἰωάννης ὅτι ἔμαθεν τοῦ κυρίου Ν. Χατζῆ Κωνσταντίνου τὸ ἀριθμὸν καὶ ὅτι ἀμέσως ἐτραβήξεν διὰ Μυλοπόταμο πρὸς ἀντάμωσιν τοῦ Ἀρμωστή. Λάβετε καὶ μιὰ γραφὴ ὁποῦ μὲ ἔστειλεν ὄντας εἰς Ὑδρα διὰ νὰ σᾶς τὴν στείλω τὴν ὁποίαν ἔλαβον σήμερα. Τὴν δευτέρα ἀριβάρισεν ἐδῶ ὁ Χατζῆ Γ. Σαράφης διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ αὐταδέλφου του ἀπὸ Μπαγδάτη. Τοῦ παρόντος πεζοῦ θέλετε πληρώσει γρόσσα ἑπτὰ κατὰ τὴν συμφωνίαν μας. Ὁ κύριος Ἰωάννης Παπαδάκης σᾶς ἀσπάζεται, τοῦ συγχωρεῖτε, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ σᾶς γράψῃ. Ὁ καπετὰν Ἀστρινὸς σᾶς ἀσπάζεται. Μὴ ἔχοντας νεώτερον, μένομεν εἰς τὰς προσταγὰς σας.

Ἐν Ναύπλιον τῇ 11 Ἰουλίου 1823

Ὁ Δούλος Σας

Α. Ἀναγνώστου

κἀγὼ Βασίλειος Ἰω. Φραγκουλάκης σᾶς γλυκοασπάζομαι. Ὁ κύριος Ἰωάννης Μπιγικλάκης ἀριβάρησεν σήμερης ἀπὸ Ὑδραν, ὅς καὶ σᾶς ἀσπάζεται.

(91)

Ἐπιστολὴ Ἰακώβ Τομπάζη πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς γνωρίζει περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως καὶ παρακαλεῖ ὅπως φροντίσουν δι' ἀποστολὴν στρατιωτικῶν ἐνισχύσεων κατὰ τὰ περιεχόμενα ληφθεισῶν ἐκ Κρήτης ἐπιστολῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 24.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης εἰς Τριπολιτσάν. Ὁ Γιακουμάκης Τομπάζης ἀπὸ Ὑδραν τῆς 12 Ἰουλίου, εἰς Τριπολ. τῇ 16 1823, (ἀρ.) 36. Περὶ τῆς ἀποπλεύσεως τῆς φλότας τοῦ στόλου Αἰγυπτιακοῦ ἵνα ἐνωθῇ μὲ τὸν τῆς πόλεως. Περὶ τῆς γενομένης δευτέρας μάχης εἰς Χανιά, εἰς ἣν ἐσκοτώθησαν 37 τοῦρκοι καὶ 4 συνελήφθησαν, πρὸς τούτοις 200 ὄνοι κλ. κλ.» Ὑπάρχουν ἵχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ὑδρα τῇ 12 Ἰουλίου 1823

Δυὸ γράμματά μου σᾶς ἔχω γράψει ὑπὸ τῶν 9 καὶ 11 τοῦ

ιδίου με τες ὁποῖες ἐφανέρωνα τὰ τότε τρέχοντα. Νῦν δὲ διὰ τῆς παρούσης μου σᾶς λέγω ὅτι ἡ γολέτα χθὲς ἔφθασεν εἰς Ναύπλιον ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν γράμματα Κρήτης ὑπὸ τὴν σημείωσιν τῶν 4, 5, 6, τρέχοντος, οἵτινες μᾶς λέγουν διὰ νὰ φροντίσωμεν μερικοὺς στρατιώτας καλοὺς νὰ τοὺς στείλωμεν. Ὅθεν δὲν ἔλειψα ἀι ἔσως εἰς τὸ νὰ γράψω εἰς Πόρον τοῦ ἐκεῖ φίλου μου διὰ νὰ προσπαθήσῃ νὰ συνάξῃ ὅσους ἤμπορέσῃ. Τὸ ἴδιον νὰ κάμετε δὲ καὶ ἡ εὐγενεία σας, νὰ φροντίσετε ἐκεῖ, νὰ προβλέψετε ὅσους ἤμπορέσετε καλοὺς, ἐπιτηδεῖους εἰς τὸ τουφέκι καὶ νὰ τοὺς στείλετε εἰς τὴν γολέταν. Τὰ γράμματά σας ὅμως στοχάζομαι νὰ τὰ ἔφερεν ὁ Ἰωάννης Παπαδάκης ἢ ὁ Καπετὰν Σκούρτης, οἵτινες εἶναι εἰς τὴν γολέταν καὶ νὰ σᾶς γράφουν ἰδιαιτέρως. Καράβια ἐπῆγαν εἰς Κρήτην διὰ λάδια, τὸ ὁποῖο ἀγόρασαν τὴν ὁκᾶ πρὸς παράδες 50. Ἡ συνέλευσις ἐτελείωσεν ὡς καθὼς ἀγαποῦσαν καὶ μετ' ὀλίγον ἐκστρατεύουν κατὰ τὴν Κάνδιαν κατὰ τὸν Αἰγυπτιακὸν στρατόν.

Ἡ φλότα τοῦ Μεμέτ ἀλῆ ἔφερεν στρατιῶτες ἕως 3.000 καὶ εἰς τὰς 5 τοῦ παρόντος ἐβάλθη εἰς τὰ πανιά, νομίζω ὅτι ἔχει σκοπὸν νὰ ἀπεράσῃ εἰς Πάτρας καὶ νὰ ἐνωθῇ μετὰ τὴν Πολίτικην. Ἐχουν χρεῖαν ἀπὸ πτωχοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ μαζώξουν ἐφέτο τες ἐλιές. Τὰ Χανιά καὶ ἡ Ρέθυμνος εἶναι καλὰ πολιορκημένα. Ἄν εὐτυχῇ-σουν καὶ εἰς τὴν μελετωμένην κατὰ τῆς Κάνδιας ἐκστρατείαν, ἡ Κρήτη εἶναι ἐλευθερωμένη. Δεύτερη πατάλια ἔγινεν εἰς Χανιά καὶ ἐκοτώθησαν μερικοὶ τοῦρκοι 37, 4 ζωντανοὺς καὶ 200 μολάρια, κλείνουν αὐτοὺς εἰς τὸ κάστρο μέσα. Σᾶς περικλείω τὴν ἔσωθεν τοῦ Κυρίου Πανούτζο Νοταρᾶ ὅπου ἀπὸ Κρήτην μᾶς ἐστάλθη καὶ σᾶς περικαλῶ νὰ τὴν ἐγχειρήσετε προσφέροντας καὶ τοὺς προσκυ-νισμοὺς μου:

Ταῦτα καὶ μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας, ὁ δοῦλος σας.

Γιακουμάκης Τουμπάζης.

(92)

Ἐπιστολὴ Νικ. Κωνσταντίνου ἐκ Γωνιάς Κισάμου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης εἰς Τρίπολιν, παρέχουσα πληροφορίας περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν πολεμικῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης μετὰ τὴν εἰς Ἀρκούδαιναν συνέλευσιν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 22.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιη-θείσης πρὸς φακέλωσιν, αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους κυρί-ους παραστάτας Κρήτης, εἰς Τριπολιτῆάν». Διὰ χειρὸς δὲ υἱοῦ Πρακτικί-δη: «Τοῦ Νικολάου Χατζῆ Κωνσταντίνου ἐκ Γωνιάς Κισάμου τῇ 13 Ἰ-ουλίου 1823. Περὶ διορισμοῦ εἰς ὅλα τὰ Καστέλλια τῆς Κρήτης Ἐπάρ-χων. Περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου φέροντος 3 χιλιάδες στρα-τιῶτες, δύο πολέμων οἵτινες ἔλαβον χώραν εἰς Μεσσαρᾶν ἐκ τῶν ἰδίων στρατευμάτων μετὰ τῶν ἐντοπίων, τοῦ φόνου τριακοσίων ἐξ αὐτῶν καὶ 17

ἐκ τῶν ἐντοπίων χριστιανῶν. Καὶ περὶ ἀποστολῆς τῆς γουλέτας τοῦ ἀρχηγοῦ διὰ νὰ παρῇ λάβῃ 1000 ξένους στρατιώτας».

Εἰς Τριπολιτζά

Τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους παραστάτας Κρήτης προσκυνῶ.

Τῇ 13 Ἰουλίου 1823, Γωνιά Κισάμου.

Σὰς ἔστειλα καὶ ἄλλο μου ἀπὸ Ὑδρα· ἐδῶ ἀριβάραιμεν εἰς τὰς 8 Ἰουλίου. ἀπὸ ζῶον δυσκολεύομαι ἀπ' ἐδῶ. Θέλω περάσει λοιπὸν εἰς τὰ Ἀμαριώτικα, ὅπου εὐρίσκεται ὁ κύριος ἀρχηγός, καὶ ἐκεῖ εἶναι ὅλοι οἱ Ρεθύμνιοι καὶ κύριος Τ. καὶ ἅγιος Οἰκονόμος. Δέν ἔδωσα κανένα γράμμα ἕως νὰ τὰ δώσω εἰς χεῖρας των. Τὸ σύστημα ἐτελείωσαν εἰς Ἀρκούδαιναν, ἐπάρχοι ἐδιωρίσθησαν εἰς ὅλα τὰ Καστέλλια, εἰς Σέλινο ὁ παπᾶ Μαρτινιανός, Κισαμίτης, εἰς Κίσσαμον ὁ κύριος Ν. Καλλέργης. Εἰς Χανιά ὁ Φασούλης. εἰς Ρεθύμνον ὁ Πωλογιωργάκης. εἰς Μυλοπόταμο ὁ κύριος Ἰω. Παπαδάκης. εἰς Μεσσαρὰν ὁ Χατζῆ Φρατῆς Μπουρδουμπάκης. εἰς Σφακιά Ἑμμανουὴλ Βλαστός Ἀμαριώτικα, τοὺς λοιποὺς δὲν ἠξεύρω. Εἰς τὰ φροντιστήρια ἔμαθον Ρεθυμνίους, τὸν Χατζῆ Ἰωάν. Νταμπεργάκι καὶ Τζωρτζάκι, Σαουνάτζο καὶ Σειστάκι. Τοῦ Μεμενταλῆ ἡ ἀρμάδα ἦλθεν εἰς Κάνδια χωρὶς ἄλλο. Εἶχε στράτευμα ἕως 3 χιλιάδες ἰντζήρια. Μετὰ τὸν ἐρχομὸν της ἄδεται λόγος ὅτι ἐκστράτευσαν κατὰ τὸ μέρος τῆς Μεσσαρᾶς καὶ τοὺς ἐκτύπησαν τριακόσιοι Ἕλληνες καὶ ἐσκότωσαν ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους. Οἱ Χανιώτες Τοῦρκοι ἐβγήκαν τὴν ἀπερασμένη [Πέμπτη] Κυριακὴ καὶ ἐκρύφθησαν οἱ πλείότεροι εἰς τὰ δένδρα οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχισαν πόλεμον καὶ ἔπειτα ἐπροσπορήθησαν ὅτι ποδίζουσιν καὶ καταδιωκόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας ἔκλεισαν μερικοὺς εἰς τὴν μέσσην καὶ ἐσκότωσαν 17 Ἕλληνας, ἐλάβωσαν καὶ μιὰ δεκαριά, ἔπειτα ἐκλείσθησαν πάλιν μέσα. Τὴν Πέμπτην ἔκαμαν καὶ ἄλλον πόλεμον καὶ ἐκώλωσαν οἱ Ἕλληνες τοὺς Τοῦρκους καλὰ καὶ ἔπιασαν πόστα πλέον σιμότερα οἱ Ἕλληνες. Τὴν γουλέτα τοῦ κυρίου ἀρχηγοῦ ἔστειλαν διὰ νὰ φέρουν καὶ ἄλλα στρατεύματα, ἐπεὶ εἶναι ἀνάγκη ἔτι ἀπὸ μιὰ χιλιάδα ξένους στρατιώτας ἀπὸ δὲ ἐντοπίους κάθε τάξεως ἔχει μεγάλην ἀνάγκην ὁ τόπος,

Χωρὶς νεώτερον μετὰ, προσκυνώντας σας μένω ὁ δοῦλος σας.

Ν. Χατζῆ Κωνταντίνου.

(94) (1)

Ἐπιστολὴ Μ. Ἀναγνώστου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης σχετικὴ μὲ τὴν ὑπὸ μελέτην στρατολογίαν καὶ ἀποστολὴν εἰς Κρήτην ἐθελοντῶν ἐκ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος κ. ἄ.

Διπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 20. 29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τριῶν σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ

(1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 93 χειρόγραφον εἶναι συστατικὴ ἐπιστολὴ Ἀνδρ. Λουριώτη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης περὶ καταλληλότητος τοῦ Ροδίου διὰ τὸν ἐν Κρήτῃ ἀγῶνα.

πραξέλου αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Τριπολιτῖζάν, εὐρισκόμενοι εἰς οἰκίαν ἀρ. 274. Κύριε Ζαχαρία, λάβετε μὲ τὸν παρόντα Κωνσταντὴ Χιώτη τὸ τακτικὸν τουφεκίου διὰ τὸ ὁποῖον ἐπλήρωσα γρ. 12 καὶ ἄς σταθοῦν ἕως νὰ σᾶς γράψω, ἐπειδὴ εἰς τὸν παρόντα δὲν δίνω πίστι καὶ γρόσα νὰ τοῦ μετρηθοῦν. ἀπὸ αὐτὸ καὶ καλύτερο δὲν εἶναι τρόπος διὰ νὰ φθιαστῇ ἐδῶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν προᾶξι. Ὁ ἴδιος Α. Ἀναγνώστου. Ὁ Ἀναγνώστου ἀπὸ Ναύπλιον τῇ 17 Ἰουλίου 1823 εἰς Τριπολιτῖζάν τῇ. Ποικίλον. Ἀναφέρει ὧς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περὶ τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας εἰς Κρήτην κλ.». Ὑπάρχουν ἴχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Τὴν τιμίαν σας τὴν εἰς τὰς 13 τοῦ τρέχοντος δοσμένην ἔλαβον μὲ τὸν σαή. Τὸ κλειόμενόν σας πρὸς τὸν κύριον Ἰω. Παπαδάκη, ὡς ἡ διαταγὴ μοῦ εἶχεν, ἐγχείρησα τοῦ Καπετάν Γ. Σαῖνη, ἐπειδὴ καὶ ἡ γουλέττα ἐφυγεν διὰ Ὑδρα ἀπὸ τὴν δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἀπὸ σᾶς ἔβγαλα τὸν σαή, ὁ δὲ καπετάν Γ. Σαῖνης ἔμεινεν ἐδῶ παραγγελλόμενος διὰ τοῦ Ἰωάν. Παπαδάκη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ ὀρδινά σας κατὰ τὰ γραφόμενά σας, καὶ οὗτος ἀφοῦ ἐδιάβασε τὸ γράμμα σας τὸ πρὸς τὸν Παπαδάκη, ἔμεινεν ἐκστατικὸς βλέποντας νὰ μὴν ἔχετε εἴδῃσιν περὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς γουλιέτας, ἐνῶ ἐπέρμενε τὴν συμβουλήν σας καὶ νὰ τὸν ἰδεάσετε τὸ τί νὰ πράξῃ. Ὅθεν ὁ φίλος μὲ λέγει τότες μὴν ἡμπορῶντας νὰ καταλάβῃ ὅτι κάμνει χρεία νὰ περόσῃ εἰς Ὑδραν διὰ νὰ πληροφορηθῇ, καὶ ἔτσι ἀνεχώρησε εἰς τὰς 14 τοῦ τρέχοντος. Μοῦ ἀνέφερεν πρὸς τούτοις τὴν ὁσὴν περίληψιν εἶχεν περὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς γουλιέτας, διορίζοντάς με νὰ σᾶς τὴν γράψω.

Ὁ Καπετάν Χρῖστος Βούλγαρης ζητεῖται ποῦ τὴν πατρίδα, μάλιστα τοῦ ἐβχστοῦσαν καὶ γράμμα ποῦ τοῦ ἐστάλθη καὶ σαῆς ἀπὸ τὸν καπετάν Γιακουμάκη διὰ νὰ τὸν εὔρῃ ὅπου εἶναι νὰ τοῦ τὸ δώσῃ καὶ τοῦ γράφῃ καὶ ὁ ἴδιος Γιακουμάκης. Τὸ γράμμα τοῦ Καπετάν Γ. Σαῖνη ἀπὸ τὸν ἀρμοστή εἶδον, τοῦ ὁποίου δὲν γράφει ἄλλο, εἰμὴ νὰ πασχίσουν οἱ στρατιῶται νὰ εἶναι Ρουμελιῶται διαλεκτοί. Μοῦ λέγει καὶ ὁ ἴδιος Καπετάν Γ. Σαῖνης ὅτι ὁ Καπετάν Κυργιάνος Σκούρτης εἶναι φερμένος μὲ τὴν γουλέτα διὰ ἐπιστάτης τῶν στρατιωτῶν καὶ ὅχι ὁ Πηπαδάκης καὶ ὅτι ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου τοῦ ἔδωσαν νὰ γνωρίσῃ πρέπει νὰ εἶναι μὲ τὴν γνώμης σας ὅλα τὰ πρακτέα της. Ἐτούτῃ τὴν πληροφορίαν εἶχεν ὁ Καπετάν Γ. Σαῖνης περὶ τὸν ἐρχομὸν τῆς γουλιέτας καὶ ὅχι ἄλλον περισσότερον.

Τὴν ἡμέραν ὅπου ἀνεχώρησεν ὁ Καπετάν Σαῖνης ἦλθεν ἓνας φίλος ἀπὸ Ὑδραν καὶ μοῦ λέγει ὅτι σᾶς εἶχεν γράμμα τοῦ ὁποίου ἔδωσαν ἀπὸ τὴν Καγκελαρία. Τοῦτο ἐζήτησα διὰ νὰ σᾶς τὸ στείλω μὲ τὸ χέρι μου καὶ μοῦ εἶπε ὅτι ἀμέσως ὅπου ἀριβάρησεν ἠῦρεν γνώριμον καὶ σᾶς τὸ ἔστειλεν καὶ ἐλπίζω εἰς αὐτὸ ἐὰν εἶναι ἀπὸ τὸν Καπετάν Γιακουμάκη νὰ σᾶς δίνῃ σωστὴν πληροφορίαν.

Ἐχθὲς ἦλθεν ὁ ναύ(κ)ληρος τῆς γουλιέτας μὲ μενζίλι διὰ νὰ ἀνταμώσῃ τὸν Καπετὰν Γ. Σαῖνη καὶ ἐβαστοῦσε καὶ γράμματα πρὸς τὴν Διοίκησιν, τὸν ἐξέταξα διὰ ἐδικὸν σας, μοῦ εἶπε ὅτι δὲν σᾶς ἔχει. Τὸν ἐξέταξα διατὶ ἐζητοῦσε τὸ Σαῖνη, μοῦ εἶπεν ὅτι διὰ νὰ ἰδῇ τί ὀρδινον τοῦ ἐδώσετε, καὶ πόθεν θὰ βαρκάρουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι πῶς εἶναι πολλοὶ καὶ θέλουν νὰ πάσι διὰ τὴν πατρίδα καὶ ἀπὸ Κρανίδι, Σπέντζας, Ὑδρα καὶ Καστρί. Προσέτι μοῦ εἶπεν ὅτι ὁ Καπετὰν Χρῖστος ἔγραψεν ὅτι ἔρχεται. Μοῦ εἶπεν καὶ τοῦτο ὅτι τὸν Καπετὰν Στόϊκον ἐδιώρισεν ἡ Διοίκησις διὰ νὰ πάγῃ στὴν Πατρίδα, εἰς αὐτὸ ὅμως δὲν δίνω πίστιν, πλὴν ἂν εἶναι ἀληθινό, τὸ ξέρετε ἢ εὐγενεῖα σας.

Παρακαλῶ νὰ μοῦ συγχωρήσετε ἂν λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ σᾶς εἰπῶ, ὅτι νὰ γνωρίσετε [ὅτι εἶναι] διὰ νὰ τελειώσῃ δουλειά, ὅπου νὰ πάσι στρατιῶτες εἰς τὴν πατρίδα μας, εἶναι ἀνάγκη ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου συμπεραίνω, ὅτι νὰ κατέβῃ ἓνας ἀπὸ τὴν εὐγενεῖαν σας κάτω νὰ ἐπιστατήσῃ διὰ νὰ κάμῃ στρατιώτας πολεμικοὺς. Ἐπειδὴ (χατήρι τζήν) βλέπω ἀνθρώπους ὅπου ἐτοιμάζονται νὰ πάσι, οἱ ὅποιοι δὲν εἶναι πολεμικοὶ καὶ ἡ πατρίδα μας ἔχει χρεῖα ἀπὸ πολεμικοὺς, καὶ ὅχι ἀπὸ ἀνθρώπους. Ἐγὼ μὲ κάθε θάρρος γράφω εἰς τὴν εὐγενεῖαν σας ἐκεῖνο ὅπου συμπεραίνω καὶ ἡ εὐγενεῖα σας κάμετέ του τὴν κρίσι καὶ διορθώσετέ το ὥς ταιριάζει. [Ἐγὼ] κάμνω τὸ χρέος μου εἰς ὅτι ἀκούσω καὶ ὅτι γνωρίσω, ὅπου νὰ ἀποβλέπῃ εἰς εἰς πατρίδα μας, καλὸ ἢ κακό, νὰ σᾶς τὸ γράφω διὰ νὰ ἐμποδίζετε τὸ κακό, μὲ τὸν τρόπο ὅπου βρίσκετε εὐλογον.

Ἐδῶ εἶναι πούπλικο καὶ εἰς Ὑδρα, ὅτι θὰ πάνε στὴν πατρίδα μας στρατεύματα, ἐγὼ ὅμως ὅποιος μοῦ τὸ προβάλλῃ τοῦ τὸ ἀναιρῶ. Ἰδοὺ καιρὸς διὰ στρατιώτας νὰ πάρωμε τοὺς καλυτέρους εἰς τὴν πατρίδα μας, ὅπου εἶναι τόσοι Ρουμελιῶται φερμένοι καὶ μάλιστα εἰς αὐτοὺς ἔχει καὶ μιλημένα ὁ Καπετὰν Ἀστρινὸς (κρυφῶ τῷ τρόπῳ) νὰ σταθοῦνε ὀλίγας ἡμέρας, ὅσον νὰ ἰδοῦμε ἂν τῷ ὄντι θέλῃ ἡ πατρίδα μας στρατιώτας Ἐμένα ἐξούρλανε ἐδῶ οἱ στρατιῶτες ἂν θέλωμε ἀνθρώπους καὶ ἐγὼ τοὺς ἀποκρίνομαι ὅτι δὲν ἔχω καμίαν εἴδησιν. Ὁ Καπετὰν Ἀστρινὸς σᾶς ἀσπάζεται καὶ σᾶς παρακαλεῖ ἂν πάσι στρατιῶτες εἰς τὴν πατρίδα μας νὰ μὴν προτιμηθοῦν καλύτερα οἱ Κρανιδιῶται καὶ Σπεντζῶται καπετάνιοι παρὰ ἐκεῖνος, ἀλλὰ ὥς ἓνας πατριώτης νὰ τοῦ ἀφήσετε νὰ συνάξῃ καὶ ἐκεῖνος μερικοὺς στρατιώτας τῆς γνώμης του καὶ τῆς γνώμης σας καὶ νὰ περάσῃ εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἔχει ἐλπίδα νὰ δουλέψῃ τὴν πατρίδα σὰν κάθε ἄλλον, εἰδὲ νὰ τοῦ γράψετε τὴν γνώμην σας ὅπου τὸν ζητοῦν στὴ Ρούμελη νὰ περάσῃ· ἐτζη μοῦ εἶπεν νὰ σᾶς γράψω.

Παρακαλῶ ὅ,τι εἰδήσεις ἔχετε πληροφορήσετέ μας. Μὴν ἔχοντας νεώτερον, μένω εἰς τὰς προσταγὰς σας. Ὁ κύριος Β. Φραγκουλάκης καὶ κύριος Ἰωάννης Μπιγκλάκης σᾶς ἀσπάζονται.

Ἐν Ναύπλιον τῇ 17 Ἰουλίου 1823

Πρόθυμος ὁ δοῦλος σας

Ἀ. Ἀναγνώστου.

Ἐπιστολὴ Π. Γ. Ροδίου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς ζητεῖ ὅπως ἐπιτραπῇ αὐτῷ ὁ σχηματισμὸς σώματος ἐθελοντῶν διὰ Κρήτην, ὄντος δυσαρεστημένου ἐκ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὑφισταμένης καταστάσεως.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Ὁ Π. Γ. Ρόδιος τῆς 17 Ἰουλίου 1823, εἰς Τριπολ. τῇ . . περὶ τῆς εὐχαριστήσεώς του νὰ μεταβῇ εἰς Κρήτην, ὡς ἀρχηγὸς στρατευμάτων ξένων, παρακολουθούμενος καὶ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους τοῦ Συνταγματικοῦ σώματος. Τοὺς κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης εἰς Τριπολιτζάν». Ὑπάρχουσιν ἔχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος. Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.

Εὐγενέστατοι παραστάται τῆς Κρήτης

Ἡ λύπη τοῦ νὰ βλέπῃ τις τοὺς ἐσπαρμένους κόπους του εἰς τοιαύτην ἀχάριστον γῆν ν' ἀποβαίνωσιν ἄκαρποι, ἡ δυσaréσκεια τοῦ νὰ μὴν ἔχῃ τις καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην ἔξου δυστυχίαν κἂν τὴν ξηρὰν παρηγορίαν ὅτι ἐφάνη κατὰ τι ὀφέλιμος, μὲ παρακινεῖ νὰ παραιτήσω τοιαύτην γῆν, χωρὶς νὰ ἀποξενωθῶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ν' ἀπέλθω εἰς Κρήτην. Μετ' ἐμοῦ θέλουσι συνακολουθήσει οἱ περισσότεροι καὶ καλῆτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ Συντάγματος. Σᾶς παρακαλοῦμεν ὅμως νὰ μᾶς δωθῇ ἡ ἄδεια νὰ κάμωμεν καὶ ὑμεῖς στρατιώτας κατὰ τὴν νέαν ταύτην στρατολογίαν διὰ νὰ συστήσωμεν ἓν σῶμα, καὶ σᾶς ὑπόσχομαι ὅτι θέλομεν δώσῃ καὶ εἰς τὴν ἐκεῖ πατρίδα τὸ καλὸν τῆς εὐπειθείας καὶ εὐταξίας παράδειγμα.

Τῆς εὐγενείας σας εὐπειθὲς στρατιώτης

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 17 Ἰουλίου 1823

Π. Γ. Ρόδιος

Ἐπιστολὴ Ἰωάννου Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης παρέχουσα εἰδήσεις περὶ τῆς καταστάσεως εἰς Κρήτην καὶ τῆς ἐπικειμένης προσβολῆς τῶν Τουρκοαιγυπτίων εἰς Πεδιάδα Ἡρακλείου.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστ. 20. 29. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος Ἐπὶ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλου αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς κυρίους παραστάτας Κρήτης εἰς Τριπολιτζά, εἰς κατοικία ἀριθ. 274. τοῦ Ἰωάννου Παπαδάκη ἐκ Ναυπλίου τῇ 18 Ἰουλίου 1823. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ γράμμα τῶν παραστατῶν Κρήτης, καὶ αἰτῶν συγγνώμην, διότι δὲν ἔγραψεν εἰς αὐτοὺς ἅμα ἦλθεν, τὰ περὶ τῆς πατρίδος πεπεισμένος ὅτι γράφουσιν ἐκεῖθεν οἱ πατριῶτες. Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐ-

πάρχων. Περί τῆς μελετωμένης ἐκστρατείας κατὰ τὰ Χανιά καὶ Ρέθυμνον τῶν χριστιανῶν κ. λ.». Ὑπάρχουσιν ἱγνή ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους παραστάτες

1823 Ἰουλίου 18, Ἀνάπλιο

Τούτῃ τὴν ὥρα ἀριβάρησα ἀπὸ Ὑδρα καὶ ἀμέσως σᾶς ἀποκρίνομαι εἰς τὴν γραφὴν σας ὅπου ἔλαβον.

Φίλοι μου συμπατριῶτες εἶδα νὰ μὲ παραπονῆστε, τὸ πῶς ἐγὼ δὲν σᾶς ἔγραψα τὰ τῆς πατρίδας τρέχοντα. Ναὶ διὰ τοῦτο ἔχετε δίκαιον, ὅμως ἐγὼ στοχαζόμενος ὅτι σᾶς ἐγράφουν ἀποῦ τὴν μπατρίδα ὅλα τὰ πάντα, κατὰ τὸ (ν) πληκο σᾶς ἐστάλθη διὰ μέσον τοῦ κυρίου Ἀντωνάκη Ἀναγνώστου καὶ τὸ ἄλλο ὅπου ἀναχωρήσαμε εὐθὺς διὰ Ὑδρα καὶ δὲν ἔλαβα καὶρό. ὅστις ἀδελφοί μου σᾶς λέγω ὅτι δόξα τῷ θεῷ ἡ πατρίς πάγει καλά. ἔγινε τὸ τακτικὸ σύστημα καὶ μπῆκα(ν) εἰς τὰ ὑπουργήματα τῆς οἰκονομίας, τοῦ ἐσωτερικοῦ, τοῦ πολέμου 3 Σφακιανοὶ καὶ 4 κατωμερηῆτες, ἐπειδὴ ἀλλέως δὲν ἐσέρβηρε καὶ διὰ ἐτοῦτο ἔγιναν παραλείψεις διὰ νὰ γένῃ τάξις (;) καὶ ὁμόνοια νὰ βαρέσωμε τὸν ἐχθρό. ἐπαρχίαις ἐλευθερωμέναι εἶναι 10. 5 κατωμερηῆτες καὶ 5 σφακιανοὶ καὶ ἔτζι ἐνώθησαν τὰ δύο μέρη. Συνάγονται ὅλα τὰ στρατεύματα εἰς τὸ Ἀμάρι ὁμοῦ καὶ ἀρχηγὸς διὰ νὰ πάγουν νὰ χτυπήσουν τοῦ Τοῦρκο ἐκεῖ ὅπου ἔχουν εἰσέρθει —εἰς τὴν Μπεδιάδα— ὅπου συνάγονται νεοφερμένοι ἀπὸ Αἴγυπτον καὶ παλαιοὶ τοῦ ποτὲς ψοφισμένου χασάν μπασᾶ καὶ τὸ ὅποῖον ἔως 12 χιλιάδες — ἔτζι ἔχομε πληροφορίαν — πλὴν ἐλπίζω εἰς τὸν θεὸν νὰ τοὺς ἐνικήσωμεν κατὰ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ ἐδικοῦ μας στρατοπέδου καὶ ὁ θεὸς νὰ βοηθήσῃ. Ἐμεῖς ἤλθαμε μὲ τὴ γουλέτα τοῦ ἐξοχωτάτου ἀφθέντη μας διὰ νὰ πάρωμε μέρος στρατιῶτες νὰ τοὺς πᾶμε στὴν πατρίδα καὶ πασχίσωμε νὰ πάρωμε τὸν Χατζῆ Χριστοῦλην. — ἄς εἶναι μυστικὸ σας — ἀδὲ νὰ φύγωμε. Ἐγὼ φεύγω ἀπόψε διὰ Ὑδρα καὶ ἂν ἔχετε γράμματα στείλετέ τα τοῦ κῦρ Ἀντωνάκη ἐδῶ νὰ μᾶς τὰ στείλῃ εἰς Ὑδρα, κι' ὑγιαίνετε. Μένω μ' ὅλο τὸ σέβας.

Γιάννης Παπαδάκης

Κύριε Ἀντωνιάδη, ὁ αὐτάδελφός σου ὁ Σπυρίδων εἶναι πολλὰ καλά. σήμερῃς 13 ἡμέρες ἤμασταν μαζὺ εἰς τὴν Ἀρκούδαινα.

Καγὼ Ἀντώνιος ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι. Ὁ Καπετὰν Ἀστρινὸς σᾶς ἀσπάζεται.

(97)

Ἐπιστολὴ Α. Ἀναγνώστου ἀπὸ τὸ Ναύπλιον πρὸς παραστάτας Κρήτης σχετικὴ μὲ τὰς προπαρασκευὰς διὰ τὴν δημιουργίαν θελοντικοῦ σώματος 1000 ὀπλοφόρων ἐξ Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 17. 24. Τὸ κείμενον εἰς τὴν πρώτην σελίδα. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας τὰ ἐξῆς: «Τοῦ Α. Ἀνα-

γνώστου ἐκ Ναυπλίου τῇ 16ῃ Ἰουλίου 1823. Περὶ τῶν 1000 στρατιωτῶν τοὺς ὁποίους σκοπεύει νὰ συνάξῃ ὁ Χ. Βούλγαρης, Γιακουμάκης καὶ Ἀστρινὸς διὰ Κρήτην, κ. λ.»

Πρὸς τοὺς κυρίους Παραστάτας Κρήτης

Ὁ Γιαννάκης Παπαδάκης ἀριβάρησε ν σήμερης, ὁ ὁποῖος καὶ σᾶς ἔγραψε, καὶ ἐγὼ δὲν λείπω εἰς τὸ νὰ σᾶς εἰπῶ ὅτι ἡ αἰτία τοῦ φερμοῦ τοῦ ἐδῶ εἶναι, ἐπειδὴ κατὰ τὰ γραφόμενα τοῦ καπετὰν Χρίστο Βούλβαρη, ἐνόμιζεν ὅτι νὰ εἶναι ἀριβάδος ἐδῶ. βλέποντας λοιπὸν ὅτι δὲν ἀριβάρησεν ἀπεφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς Ὑδρα(ν) καὶ ἔτιζι μὲ υποχρέωσεν νὰ πάγῳ μαζὺ τοῦ εἰς Ὑδραν διὰ νὰ μελετήσωμεν ἐκεῖ μὲ κατειὰν Γιακουμάκη καὶ καπετὰν Σκούρτη, ὁποῖος εἶναι πληρεξούσιος διὰ τοὺς στρατιώτας ὅπου νὰ κάμωμεν καὶ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀστρινοῦ, ἐπειδὴ ἔχουν σκοπὸ νὰ κάμουν ἕως 1000 στρατιώτας. φοβοῦμαι ὅμως τὸ ἐμπόδιο καὶ ἐπὶ τούτῳ πηγαίνω νὰ μιλήσωμεν καὶ νὰ μὲ συμβουλέψουν καὶ οὕτως περιμένω καὶ ἀπὸ τὴν εὐγενεῖαν σας γράμμα καὶ ζητῶ καὶ τὴν ἐδικὴ σας συμβουλὴ, ὅπου νὰ γένη μὲ τρόπο καθὼς χρειάζεται. Μοῦ συγχωρήτε ἐπειδὴ δὲν ἔχω καιρὸν νὰ σᾶς γράψω περισσότερον καὶ προσκυνώντας σας μένω, ὁ δοῦλος σας, Α. Ἀναγνώτου.

Ὁ Κύριος Ἰωάννης Παπαδάκης, ὁ κύριος Μπιγικλάκης καὶ Φραγκουλάκης σᾶς ἀσπάζονται: Τῇ 18 Ἰουλίου 1823, Ναύπλιον. Μοῦ συγχωρᾶτε ἂν σᾶς παρακαλέσω νὰ εἶναι μυστικόν.

(99) (1)

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς παραστατῶν Κρήτης ἐκ Ναυπλίου, ἀνυπόγραφον πρὸς ἄγνωστον παραλήπτην διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφοροῦν ὅτι μεταβαίνει πρὸς συνάντησίν του ὁ Ἐμμ. Ἀντωνιάδης διὰ νὰ συνεννοηθοῦν περὶ τῶν συλλεγησομένων ἐθελοντῶν, ἐξ ὧν τὸ 1)5 θὰ εἶναι Βούλγαροι.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γοημῶν διαστάσεων 22.33. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος.

Εὐγενέστατε Κύριε,

Τὸ ἀπὸ 29 τοῦ παρελθόντος γράμμα σας ἐλάβομεν εἰς τὰς 30 τοῦ ἰδίου καὶ εἶδομεν τὰ ὅσα ἐν αὐτῷ μᾶς ἐγράφετε. Γνωρίζομεν καὶ ὑμεῖς τὴν ὄσπιν ἀνάγκην ἔχει ἡ πατρίς μας στρατιωτῶν. Ἐδῶ ἡμποροῦμεν νὰ κάμωμεν ἕως 200 στρατιώτας καλοὺς, διὰ τοῦτο ἔρχεται αὐτοῦ ὁ Κορ Ἀντωνιάδης διὰ νὰ ὁμιλήσετε καὶ προσωπικῶς καὶ

(1) Προηγεῖται τὸ ὑπ' ἀριθ. 98, ἐπιστολὴ ἀνυπόγραφος προφανῶς τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς κάποιον Καπετὰν Γεώργιον [πιθανῶς τὸν Σοῦνην] τὸν ὁποῖον παρακαλοῦν ὅπως δεχθῇ νὰ κατέλθῃ εἰς Κρήτην ὡς ἀρχηγὸς σώματος, καὶ ὅτι πρὸς συνάντησιν καὶ συνεννόησιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου μεταβαίνει ὁ Ἀναστάσιος Καϊρακτάρης. Φέρει ἡμερομηνίαν 2 Αὐγούστου 1823, Ναύπλιον.

νά λάβη καὶ τὰ ἀνάλογα ἔξοδα διὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ποσότητα τῶν στρατιωτῶν. Ἀπ' αὐτοὺς θέλει εἶναι ἓνα 5ον καλοὶ Βούλγαροι καὶ οἱ λοιποὶ διάφοροι, πλὴν θέλομεν πασχίσει νὰ εἶναι πάντοτε οἱ καλύτεροι. Ἐγράψαμεν πάλιν καὶ εἰς τὸν Καπετὰν Χρῖστον σήμερον παρακινώντας τον νὰ ἀποφασίσῃ διὰ τὴν Κρήτην καὶ τὴν ἀπάντησίν του περιμένομεν ἕως Δευτέραν ἢ Τρίτην καὶ πάλιν σὰς εἰδοποιούμεν. Ἐν τοσούτῳ καὶ ἡ εὐγενεὶα σας προβλέπετε αὐτοῦ ἐκείνους ὅπου ἐγκρίνετε αὐτοὶ σας διὰ νὰ ὑπάγουν εἰ δυνατόν ταχέως διὰ νὰ γίνῃ καὶ ἡ ὠφέλεια ἐκτενεστέρα. Ἡμεῖς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Κυρίου Ἀντωνιάδη θέλομεν περάσει ἀπὸ αὐτοῦ καὶ αὐτόθεν εἰς Κούλουρην. Τὰ περὶ πλέον μανθάνετε διὰ στόματος παρὰ τοῦ Κου Ἀντωνιάδη καὶ ἡμεῖς μένομεν ἐν τοσούτῳ.

Οἱ Παραστάται Κρήτης.

Ναύπλιον τῇ 2 Ἰουλίου 1823.

(100)

Ἐγγραφον τοῦ φροντιστηρίου ἐσωτερικῶν τῆς Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης δι' οὗ ἐλέγχονται οἱ τελευταῖοι διὰ τὰς ἐπὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης ἀντιρρήσεις.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσ. 22.23. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς παραστάτας τῆς Ν. Κρήτης, εἰς Τριπολιτζάν. ἀρ. 189. Τὸ φροντιστήριον, τῆς Κρήτης τὴν 5ην Αὐγούστου εἰς Ναύπλιον τὴν 15 ἰδίου. Τοῦ φροντιστηρίου Κρήτης, τῇ 5 Αὐγούστου 1823, ἐκ Βρυσῶν Ἀμαρίου Κρήτης, ἀριθ. 37.

Περ. Β
Ἀριθ. 189

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν ἐν Κρήτῃ
πρὸς τοὺς παραστάτας αὐτῆς

Ἐλήφθη ἡ ὑπ' ἀριθμὸν 36 ἐπιστολὴ σας, ἥτις διὰ τὴν μεγαλορρήμονα ἔκθεσιν τῶν ἐπινοημάτων της δὲν ἐπιδέχεται λεπτομερῆ τινὰ ἀπάντησιν. Μάθετε ἐν τοσούτῳ ὅτι ἡ εἰσαγωγή τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς πατρίδος μας ἐνεργήθη καὶ μεθρημώσθη κατὰ τὸν ὅποιον τρόπον αἱ κρατικαὶ περιστάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ἀπαιτοῦσαν πρόσφορον εἰς τὴν μόρφωσίν του, χωρὶς ποτὲ νὰ παρεκτραπῇ τὸ ὁμοιόμορφον τοῦ Ἐθνικοῦ διοργανισμοῦ, ὥστε αἱ παρατηρήσεις σας καταντοῦν ἀνάρμοστα ὡς πρὸς τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν σας εἰς τὰ πράγματα.

Διατάττεσθε νὰ προσφέρητε τὸν προσταλθέντα σας διοργανισμὸν τῆς Κρήτης εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ὑγιαίνετε.

Ἐν Βρύσαις Ἀμαρίου τῇ 5 Αὐγούστου 1823
καὶ γον τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Ὁ Ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης (Τ. Σ) Ὁ Γ. Γραμματεὺς
Μανώλης Τουμπάζης Ν. Οἰκονόμος

Τὰ μέλη

Λορέντζης Σασουνάτσος, Ἐμμαν. Σειστάκης, Γεωργ. Καλλέργης.

Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γ. Γραμματέως

Διομήδης Σκοῦφος.

(101)

Συμφωνητικὸν μεταξύ τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν καπετανέων Γ. Σαῖνη, Καραγιώργη Δημητρίου καὶ Ἀναστασίου Δημητρίου ἀφ' ἑτέρου, δι' οὗ καθορίζονται οἱ ὅροι στρατολογίας καὶ πληρωμῆς ἐθελοντῶν διὰ Κρήτην.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22 34. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας ἡ ἔνδειξις : «Τὸ συμφωνητικὸν τοῦ Καρὰ Γιώργη καὶ Ἀναστασίου διὰ τοὺς στρατιώτας. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας σελίδος : «Αὐγούστου 10, 1823, ἐλάβαμε διὰ τοὺς στρατιώτας μας διὰ ἓνα ἡμῖσι μηνιάτικο. Καραγιώργης Δημητρίου, Ἀναστάσιος Δημητρίου (ὑπογ.).

Ἐσυμφώνησαν οἱ ὑπογεγραμμένοι, οἵτε κύριοι Παραστάται τῆς Κρήτης ἐνωμένοι μετὰ τοῦ Καπετάν Γεωργίου Σαῖνη καὶ Καπετάν Καραγιώργη Δημητρίου καὶ Ἀναστασίου Δημητρίου διὰ νὰ ὑπάγουν οἱ τελευταῖοι εἰς τὴν Κρήτην μὲ ἐβδομήκοντα στρατιώτας ἀνδρείους καὶ καλοὺς διὰ τὸν πόλεμον μὲ τὰ ἀκόλουθα ἄρθρα :

Πρῶτον. Ἀπὸ τοὺς ἐβδομήκοντα ἀνθρώπους, οἱ μὲν δέκα ἔξ νὰ πληρώνωνται πρὸς γρόσια σαράντα τὸν μῆνα, ὡς πρωτοπαλλήκαρα καὶ δέκαρχοι.

Δεύτερον. Οἱ λοιποὶ νὰ πληρώνωνται πρὸς γρόσια τριάκοντα τὸν καθέκαστον μῆνα.

Τρίτον. Οἱ ὑπηρεταὶ των θέλουν εἶναι χωρὶς πληρωμὴν καὶ μόνον ζωτροφίας θέλουν λαμβάνει.

Τέταρτον καὶ τελευταῖον. Τὸ μηνιάτικο θέλουν λαμβάνει τακτικῶς κάθε μῆνα ἀφοῦ πρῶτον τὸ δουλεύσουν.

Πάντα ἐσυμφώνησαν ἀναμεταξύ των καὶ ὑποσχόμενοι νὰ τὰ φυλάξουν ἀπαράβατα ἕκαμαν δύο ὅμοια ὑπογεγραμμένα καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, διὰ νὰ ἔχουν τὸ πρέπον εἰς αὐτὰ κύρος.

Ἐν Ναυπλίῳ 12 Αὐγούστου 1823

Οἱ Παραστάται Κρήτης

Δημήτριος Παρδαλάκης, Ζαχαρίας Πρακτικίδης, Ἐμμ. Ἀντωνιάδης,
Γ. Σαχίνη(ς), Καραγιώργος, Ἀναστάσιος Δημητρίου.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἑβδομήκοντα τρεῖς ἐκ τῶν ὁποίων
δέκα ὀκτὼ πληρῶνονται πρὸς γρόσια τεσσαράκοντα, ἥτοι γρ. 40

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

τὴν 14 Αὐγούστου.

(102)

Ἐγκύκλιος τοῦ Βουλευτικοῦ σώματος πρὸς τοὺς βουλευτάς,
δι' ἧς παραγγέλει ὅπως οὗτοι μὴ ἀπουσιάζουσιν ἐκ τῶν συνεδριά-
σεων τοῦ σώματος καὶ παρακωλύουσιν οὕτω τὰς ἐργασίας αὐτοῦ
κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν περίοδον, τὴν ὁποίαν διέρχεται ἡ πατρίς.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 19.28. Τὸ κείμενον ἐπ' τῆς πρώ-
της σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Τῷ εὐγενεστάτῳ βουλευτῇ
Κυρίῳ Ζαχαρῶ Πρακτικίδῃ, εἰς Ὑδραν—Ἐγκύκλιος τοῦ Βουλευτικοῦ, ἐ-
λήφθη εἰς Ὑδραν τὴν 27 Αὐγούστου 1823. Τὸν προσκαλεῖ ἵνα προφθάσῃ
ὅσον τάχιον εἰς τὰ χρέη του κ. λ.». Ὑπάρχουν ἵχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Περίοδος Β'

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος

Ἀριθ. 287

Τὸ Βουλευτικὸν σῶμα

Ἐγκύκλιον

Πρὸς τὸν εὐγενέστατον βουλευτὴν κύριον Ζαχαρίαν
Πρακτικίδην

Τὸ χρέος τοῦ βουλευτοῦ καὶ οἱ ἴδιοι τὸ ἠξεύρετε. Πολλὰ
μέλη τοῦ αὐτοῦ σώματος μετὰ τοῦ ἐπιτροπεύοντος Κ. Πανούτζου
Νοταρᾶ πρὸ ἡμερῶν συνήχθησαν ἐδῶ, ὅπου ἀπεφασίσθη καὶ μετέβη
τὸ Βουλευτικόν, ὅλῳι δὲ τινες λείπουσιν ἀκόμῃ (ἐν οἷς καὶ ἡ εὐ-
γενεία σας) ἐκ τῶν ὁποίων τῆς ἐλλείψεως ἀπράκτεϊ τὸ βουλευτικόν
καὶ γίνονται ἐμπόδια εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος, μάλιστα ἐν
τῇ τοιαύτῃ κρίσίμῳ περιστάσει καθὼς καὶ κάθε ἄπλοῦς πολίτης ἔλ-
λην ἔπρεπεν ἀκοίμητος νὰ εἶναι καὶ πόσῳ μᾶλλον βουλευτῆς; Δι' ὅ-
μα λαβόντες τὴν παροῦσαν νὰ κινήσητε καὶ ἔλθητε ἐδῶ, ἵνα μὴ
γινόμενοι ὑπεύθυνοι ἀφίνεταί κάτοπτρον παντοτεινὸν εἰς τὰ πρα-
κτικά, ὅτι καὶ προσκαλούμενοι εἰς τὸ χρέος σας, παραβλέπετε τὸ
ἱερώτερον, ἀφ' ὅσα χρεωστεῖ ὁ πολίτης καὶ βουλευτῆς εἰς τὴν πα-
τρίδα, καὶ ταῦτα, ἐνῶ ἔπρεπεν οἴκοθεν, ἠξεύροντες τὸν σκοπὸν καὶ
τὴν ἀπόφασιν τοῦ σώματος ὅλου, νὰ πράξητε τὸ ὀφειλόμενον. Ἐρ-
ρωσθε.

Τῇ 25 Αὐγούστου 1823

Ὁ Ἐπιτροπικός

Ἐκ Σαλαμῖνος

Παναγ. Νοταρᾶς

Ὁ Αὐτὸς γραμμ. τοῦ Βουλευτικοῦ

Ἐμ. Μανδαλίδης.

“Εγγραφον τοῦ φροντιστηρίου ἐσωτερικῶν Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης εὐρισκομένους εἰς Σαλαμῖνα, δι’ ἧς ἐξηγεῖ τοὺς λόγους δι’ οὓς ὁ ὀργανισμὸς Κρήτης ἀφίσταται εἰς τινὰ σημεῖα τῆς βάσεως τοῦ Ἐθνικοῦ πολιτεύματος. Ὅμοίως περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ πολεμικῆς καταστάσεως ἐν Κρήτῃ.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστ. 21.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν τοῦ ἐγγράφου ὑπάρχει πρασίνη σφραγὶς καὶ αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Πελοπόννησον, ἀριθ. 342. Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν τὴν 30 Αὐγούστου 1823 ἀπὸ Κρήτην, εἰς Σαλαμῖνα τὴν 11 Σεπτεμβρίου, ἀρ. 41. Τοῦ φροντιστηρίου τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς Κρήτης ἐκ Βρύσεων Ἀμαρίου Κρήτης, τῇ 30 Αὐγούστου 1823. Ποικίλον, ἀριθ. 41.

Περ. Β
ἀρ. 342

Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Τὸ Φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν ἐν Κρήτῃ
πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς.

Τὴν ὑπ’ ἀριθμὸν 49 ἐπιστολὴν σας ἐλάβομεν, ἐκ τῆς ὁποίας θεωρῶμεν τὴν ἐγχείρησιν τοῦ ἐξοργανισμοῦ τῆς πατρίδος εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας καὶ ἔχει καλῶς. Σὰς προσθέτομεν δὲ καὶ αὐθις δι’ ὅλην ἀπάντησιν τῶν παρατηρήσεών σας ὅτι ἂν οὗτος φαίνεται ὅτι εἰς τινὰ ἀντιβαίνει τὴν βᾶσιν τοῦ Ἐθνικοῦ πολιτεύματος, αἱ περιστάσεις ὅμως ὑπηγόρευσαν τοῦτο τότε, μὴ συγχωροῦντες ἀναβολὴν καὶ μόρφωσιν καλυτέραν.

Τὸ ἐσωτερικὸν μας φίλτατοι χάριτι τῷ Ἐξοχωτάτῳ Ἀρμοστῇ ἐξομαλεῖται καὶ τὰ φατριαστικὰ φρονήματα τῶν ἐχθρῶν τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εὐταξίας ὀλιγοστεύουσι. Τὰ πολεμικά μας ἀμφιρρέπουσιν.

Ἐν Βρύσαις τοῦ Ἀμαρίου τὴν 30 Αὐγούστου 1823

καὶ γον τῆς Ἑλλ. Ἀνεξαρτησίας.

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Ὁ ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης
Μανώλης Τουμπάζης

Τὰ μέλη
Τζώρτζης Σαουνάτσος

Ὁ Γ. Γραμματεὺς
(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος

Ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γ. Γραμματέως
Διομήδης Σκοῦφος.

Συνοδευτικὸν ἀναφορᾶς (πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν) τοῦ Φροντιστηρίου Ἐσωτερικῶν πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι’ οὗ ἐξουσιοδοτοῦσιν αὐτοὺς ἐν λευκῷ νὰ ὑποβάλωσιν ταύτην ἢ οὐ, ἀνολόγως τῶν ἰδικῶν τῶν ἀντιλήψεων

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 24.36. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλου αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, εἰς Πελοπόννησον. Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν τὴν 1 Σ)βρ'ου 1823 ἀπὸ Κρήτην, εἰς Σαλαμῖνα τὴν 11 τοῦ ἴδιου ἀρ. 42. Τὸ φροντιστήριον τῶν ἐσωτερικῶν Κρήτης ἐκ Βρύσεων Ἀμαρίου Κρήτης, 1 Σεπτεμβρίου 1823 ἀρ. 42. Μὲ ἐσώκλειστον τῆς Διοικήσεως Κρήτης, πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος». Ὑπάρχουν ἔχνη σφραγίδος.

Περίοδος Β Προσωρινὴ Διοικήσις τῆς Ἑλλάδος

Ἀρ. 353 Τὸ φροντιστήριον τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς Κρήτης πρὸς τοὺς Παραστάτας αὐτῆς.

Τὴν ἐσωτερικὴν τῆς πατρίδος κατάστασιν βλέποντες καὶ διανογιζόμενοι ὅτι ποτὲ δὲν θὰ σταθῶμεν ἱκανοὶ νὰ φέρωμεν εἰς ἔκβασιν τοὺς κόπους μας, βλέποντες ὅτι χάνεται καὶ τὸ γένος ἐδῶ κλ. γράφομεν τὸ ἐσώκλειστον, τὸ ὅποιον ἀφοῦ ἀναγνώσητε, ἂν συμφέρει ἐγχειρήσετέ το. εἰδὲ μὴ ἡξεύροντες τὴν γνώμην μας κλ. ἐνεργῆτε μόνον σας τὰ χρειώδη, γράφοντάς μας συνεχῶς.. ὑγιαίνετε

Ἐν Βρύσαις Ἀμαρίου 1 Σεπτεμβρίου 1823

καὶ γ' τῆς Ἑλ. Ἀνεξαρτησίας.

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται	Τα μέλη
ὁ ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης	Τζωρτζης Σαουνάτσος
Μανώλης Τουμπάζης	ὁ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ Γ. Γραμματέως
ὁ Γεν. Γραμματεὺς	Διομ. Σκοῦφος.
(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος	

(105)

Ἀναφορὰ τῆς Διοικήσεως Κρήτης πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ δυσαρέστου καταστάσεως τῶν ἐσωτερικῶν πραγμάτων.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων 24.36. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τὴν Σεβαστὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ διοικήσις τῆς Ν. Κρήτης ἀριθ. 352.— Τῆς Διοικήσεως τῆς Ν. Κρήτης ἐκ Βρύσεων Ἀμαρίου Κρήτης τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1823».

Περ. Β Προσωρινὴ Διοικήσις τῆς Ἑλλάδος

ἀρ. 352 Πρὸς τὴν Σεβαστὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος, Οἱ συγκροτοῦντες τὴν Διοίκησιν τῆς Ν. Κρήτης.

Τὸ ἐσωτερικὸν μας Κύριοι παρατηροῦντες εἴμεθα βιασμένοι νὰ σᾶς ἐκθέσωμεν τὰ ἐφεξῆς: Ἐμάθομεν ὅτι ὑπὲρ κοινῶν συμφε-

ρόντων τῆς Πατρίδος ἐγένετο συνέλευσις εἰς Τριπολιτζά καὶ διεφίλονεϊκήθη ἀρκούντως περὶ σταθερᾶς ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους. Αὐτὸ τοῦτο μᾶς ὑπεραρέσει καὶ μᾶς ὑπερευχάρησε. Διὰ τοῦτο βλέποντες καὶ ἡμεῖς ὅτι τὰ πράγματά μας καρκινοβατοῦσι καὶ ἀντὶ νὰ προβαίνωσιν ὀπισθοδρομῶσι μὲ ἔσχατον τοῦ γένους ἀφανισμόν καὶ διαλογιζόμενοι ὅτι χωρὶς ἄλλας δυνάμεις θὰ καταντήσωμεν εἰς τὸ μηδέν, ἐπεσκεμμένως γνωμοδοτοῦμεν ὅτι χρειὰ νὰ ζητήσωμεν χεῖρα βοηθείας, παρ' ὧν ἐλπίζεται ἡ σωτηρία μας καὶ παρ' ὧν ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος διαφεντευθεῖσα θέλει φανῇ φοβερὰ καὶ ἀκαταμάχητος εἰς πάντα ἐναντίον. Ἡ ἄκρα ἀπάθεια τῶν ἡμετέρων, ἡ φρικτὴ ἀναρχία καὶ ἡ αἰσχροὶ ἰδιοτέλεια, κακοήθεια καὶ τὰ ὀλέθρια ἐκ τούτων δεινὰ μᾶς βιάζουσιν, ὥστε καὶ ἂν ἤθελε ποτὲ δυνηθῶμεν νὰ ἐλευθερωθῶμεν νὰ μὴν ἐλπίζομεν οὐδὲν ὑγιὲς ἔπειτα. Διὰ τοῦτο σταθερῶς διαμελετήσαντες τιθέμεθα ὑπ' ὅψιν τῆς Σεβαστῆς Διοικήσεως τὴν γνώμην μας ταύτην παρακαλοῦντες νὰ εὐδοκηθῇ, ἐνῶ ἔχομεν ἔτι καιρόν, ἡ σωτήριος ἐκτέλεσις καὶ μένομεν,

Ἐν Βρύσαις Ἀμαρίου τὴν 1 Σεπτεμβρίου 1823

καὶ γ' τῆς Ἑλλ. Ἀνεξαρτησίας

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Τὰ μέλη

Ὁ Ἀρμοστής τῆς Ν. Κρήτης
Μανώλης Τουμπάζης

Τζώρτζης Σαουνάτσος, Παναγιώτης
Ζερβουδάκης, Χατζῆ Πάνος
Παχωνάκης, Γεώργιος Καλλέργης.

Ὁ Γ. Γραμματεὺς
(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος

Ὁ Γ. Γραμματεὺς,
Διομήδης Σκοῦφος.

(107) (1)

Ἀπαντητικὴ ἐπιστολὴ Ἀρχιμανδρίτου Μ. Ἀποστολίδη ἐκ Τεργέστης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης, δι' ἧς τοὺς πληροφορεῖ ὅτι δύνανται ὑπὸ ὀρισμένης προϋποθέσεως νὰ συνάψωσι δάνειον εἰς Λονδίνον, οὐχὶ δὲ εἰς Τεργέστην, καθ' ὃ ἀπηγορευμένον τοῦτο παρὰ τῆς Διοικήσεως. Ἔτι δὲ διπλωματικὰς τινὰς ζυμώσεις ἀφορώσας τὴν Ἑλλάδα.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεων, 21.26. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τοῦ συνημμένου φακέλου ὑπάρχουσιν αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς τιμιωτάτους κυρίους παραστάτας τῆς Κρήτης τοὺς ἐν Τριπολιτζᾷ τῆς Πελοποννήσου. Τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μιχαὴλ Χανιώτου διατρίβοντος

(1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 106 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς εἶναι ἀντίγραφον ἡμικατεστραμμένης ἐπιστολῆς (δ.α. χειρὸς Πρακτικίδης) πρὸς Καπαντῆρον ἀρχηγὸν ἐπικουρῶν στρατευμάτων, ἀπαντητικὴ εἰς προγενεστέραν (2 Ἰουλίου), δι' ἧς ὁ τελευταῖος ἐζήτει ἀποπληρωμὴν παλαιοῦ λογαριασμοῦ. Διὰ ταύτης ἀναγνωρίζεται εἰς Καπαντῆρον χρέος τῆς Διοικήσεως Κρήτης ἐκ γροσίων 105, τὰ ὁποῖα θέλει πληρῶσει αὐτῷ ἡ πατρίς. Φέρει ἡμερομηνίαν 4 Σεπτεμβρίου 1823, ἐκ Σαλαμίνος. Ἀνυπόγραφος.

εἰς Τριέστη. Ἐλήφθη εἰς Ἄργος τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1823. τῶν Παραστα-
τῶν Κρήτης γράμματα. Γράφει πρὸς αὐτοὺς τίνι τρόπῳ δύνα(ν)ται διὰ
τοῦ ἐν Λονδίῳ ἐμπόρου Ζαννὴ Μαυρογορδάτου τοῦ Λουκῆ νὰ ζητήσῃ ἡ
Κρήτη δάνειον 300.000 δίστηλα καθότι ἐκ τῆς Αὐστρίας δὲν εἶναι δυνατόν
νὰ ἐπιτύχωσιν τοιαύτην βοήθειαν αὐστηρῶς ἀπαγορευθεῖσαν ἀπὸ τὴν τοπι-
κὴν Διοίκησιν. Καὶ ἄλλας τινὰς περιέργους εἰδήσεις». Διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ
φακέλου ἐρυθρὰ σφραγίς.

Τιμιώτατοι κύριοι Παραστάται τῆς Νήσου Κρήτης ἐν Πελο-
ποννήσῳ.

Εἰς Τριπολιτζάν

Ἀπὸ Τριέστη 8 Σεπτεμβρίου 1823

Τὴν τιμίαν σας τὴν 12 παρελθόντος Ἀπριλίου ἀσμένως ἐκο-
μισάμην καὶ ὅσα ἐν αὐτῇ με σημειοῖτε καλῶς ἔγνων καὶ λίαν ἐχά-
ρην διὰ τὰς εὐτυχεῖς προόδους τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος μας,
περὶ τῶν ὁποίων καὶ μετὰ ταῦτα ἐδέχθημεν ἄλλας ἔτι χαροποιεστέ-
ρας ἀγγελίας καὶ εὐχομαι εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν νὰ μᾶς καταξιώ-
σῃ νὰ ἴδωμεν καὶ τὸ αἴσιον καὶ ποθητὸν αὐτῶν τέλος. Περὶ δὲ τῶν
δανείων ἀπὸ τὰ ὁποῖα μοὶ γράφετε ὅτι ἔχει χρεῖαν ἡ Πατρίς, ἐντεῦ-
θεν μὲν δὲν εἶναι δυνατόν κατὰ τὸ παρὸν νὰ οἰκονομηθῶσι καθότι
ἡ Διοίκησις κρίνουσα τοῦτο ἀσύμφορον εἰς τὴν ἐπικρατείαν τῆς ἐμπό-
δισεν αὐστηρότατα ἐπιβάλλουσα μεγίστας ποινὰς εἰς τὸν ὅστις ἤθε-
λεν φωραθῇ ὅτι χαρίζει ἢ δανεῖζει χρήματα εἰς τοὺς Γραικοὺς.
Πλὴν τὸ ζητούμενον δύνασθε ἄλλοθεν νὰ ἀπολαύσῃτε καὶ μάλιστα
ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ὅταν ζητηθῇ κατὰ τοὺς προσήκοντας τρόπους.
Αὐτοὶ ἔδειξαν πρὸ πολλοῦ διάθεσιν εἰς τὸ νὰ δανείσωσι τοὺς ἡμε-
τέρους καὶ συνέργειά τινῶν ὁμογενῶν μας εὐρισκομένων ἐκεῖσε προ-
θυμοποιοῦνται οἱ κατὰ μέρος νὰ μᾶς ὠφελήσωσι, ὥστε ἐὰν δοθῇ εἰς
τινα τῶν ἐκεῖσε ἐμπορευομένων ὁμογενῶν μας ἐπιτροπὴ πληρεξού-
σιος περὶ λήψεως δανείων ἐπ' ὀνόματι τῆς πατρίδος εἶναι τὸ μόνον
εὐκολώτατον νὰ ἐπιτύχητε τὰ ἀνάγκαῖα εἰς τὰς παρούσας χρεῖας
τῆς πατρίδος. Ἐκεῖνος ὅστις εἶναι ἱκανὸς καὶ διὰ τὴν φρόνησιν καὶ
διὰ τὴν φιλογένειαν καὶ διὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ νὰ κατορθώσῃ τοῦ-
το πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος εἶναι ὁ μεγαλέμπορος κύριος Ζαννὴς
Μαυρογορδάτος τοῦ Λουκῆ. Ἄνθρωπος γνωστὸς καὶ ἔτοιμος εἰς τὸ
νὰ ἀναλάβῃ πάντα πόνον πρὸς ὠφέλειαν τῆς πατρίδος. Ὡστε εἰς
αὐτὸν πρέπει νὰ σταλθῇ μία πληρεξουσιότης κατὰ τὸ ἐφεξῆς σχέδιον
καὶ θέλει κάμει βεβαίως τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα.

Σχέδιον τῆς Ἐπιτροπῆς

Δυνάμει τῶν ἀποδεικτικῶν τῆς ὑπάρξεώς του, ἅπαν τὸ σῶμα
τῆς ἐπικρατοῦσης Διοικήσεως τῆς Νήσου Κρήτης ἀπολύει ἐπιτροπι-
κὴν πρὸς τὸν κύριον Ζαννὴν Μαυρογορδάτον τοῦ Λουκῆ κατοι-
κοῦντα κατὰ τὸ παρὸν εἰς Λόντραν, δι' ἧς τῷ δίδει ἄδειαν
καὶ πλ. ρεξουσιότητα ἀπόλυτον ἐν ὀνόματι τῆς αὐτῆς Διοικήσεως
καὶ τῆς ἐνδεχομένης διαδόχου τῆς. Ἄσιν νὰ ζητήσῃ καὶ νὰ συνάψῃ ὡς
δάνειον, ὅθεν καὶ παρ' οἰωνδῆποτε ἐγκατοίκων τῆς Ἀγγλίας κρίνει
συμφερότερον, ποσότητα ἕως τριακοσίων χιλιάδων ἰσπανικῶν ταλά-

ρων υποσχόμενος τὴν αὐτοῦ ἀσφαλὴ ἐπιστροφὴν εἰς τοὺς δανειστάς πρὸς τὸ τέλος τριῶν ὀλοκλήρων ἐτῶν ἀφ' οὗ καιροῦ τὰ παραλάβη. Εὖν νὰ διαπραγματευθῇ περὶ τοῦ ἐτησίου τόκου καὶ νὰ συμβιβασθῇ καθ' ὁποιονδήποτε τρόπον δυνηθῇ καὶ νομίση συμφερότερον εἰς ἡν Νῆσον. Γον νὰ υποσχεθῇ τὴν ἔτοιμον καὶ ἀναντίρρητον ἐτήσιον πληρωμὴν τοῦ συμφωνηθησομένου τόκου εἰς τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους καθ' ὁποιονδήποτε τρόπον ἤθελε συμβιβασθῇ μετὰ τῶν δανειστών. Δον ἔτι δὲ καὶ τὴν ἀνελλειπῇ καὶ ἄφευκτον ἐπιστροφὴν τῆς αὐτῆς ποσότητος εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου ἔτους, μετὰ τοῦ τόκου τοῦ ἀναλογοῦντος κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔτος. Εὖν νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς δανειστάς διὰ τὰ ἐκδοθέντα κεφάλαια καὶ τοὺς γενησομένους τόκους ἐπὶ πασῶν ἀνεξαρτήτως τῶν προσόδων κτημάτων καὶ γαιῶν ἐλευθέρων τε ἤδη καὶ ἐλευθερωθησομένων εἰς τὸ ἐξῆς τῆς Νήσου, μέχρι τῆς παντελοῦς ἀποπληρώσεως τῶν κεφαλαίων καὶ τόκων. Ζον ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐπικρατοῦσα Διοίκησις τῆς Νήσου ἀποδέχεται ἀπὸ τοῦ νῦν ὥς ἀρίστα, ὅσας συμφωνίας τε καὶ συνθήκας ἤθελε δεχθῇ καὶ ἐκτελέσει περὶ τούτου τοῦ δανείου ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ τριετίᾳ ὁ ἀνωτέρω ἐπίτροπός τῆς κύριος Ζανῆς Μαυροκορδάτος τοῦ Λουκῆς υποσχομένη ὑπὲρ ἑαυτῆς καὶ τῆς ἐνδεχομένης διαδόχου τῆς τὴν ἀναντίρρητον αὐτοῦ διαφύλαξιν καὶ ἀσφαλὴ ἐκτέλεσι.

Κατὰ τοῦτον καὶ τὸν παραπλήσιον τρόπον γενομένης τῆς ἐπιτροπικῆς καὶ ὑπογεγραμμένης ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσαν Διοίκησιν τῆς νήσου ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπιβεβαιωθῶσιν αἱ ὑπογραφαὶ παρὰ τοῦ ἀγγλικοῦ Κονσόλου καὶ ἂν ἐπὶ τῆς Νήσου δὲν εὐρίσκεται, χρεῖα νὰ προσκληθῇ τις τῶν πλησιεστέρων νὰ τὰς ἐπιμαρτυρήσῃ, καθότι οὕτω ἔχουσι κύρος ἀναντίρρητον. Ἐπειτα ἐὰν ἡ Διοίκησις τῆς πατρίδος μας ἐγκρίνῃ νὰ στείλῃ κατ' εὐθεΐαν τὰ γράμματα εἰς Λόνδραν πρὸς τὸν εἰρημένον φίλον, ἔχει καλῶς καὶ φθάνει μόνον νὰ εἰδοποιηθῶμεν καὶ ἡμεῖς διὰ νὰ συστήσωμεν καὶ κατὰ μέρος ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. Ἐὰν δὲ πάλιν στοχασθῇ εὐκολώτερον νὰ τοῦ τὰ στείλῃ δι' ἐμοῦ ἡμπορεῖ νὰ τὰ συστήσῃ εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸ παρὸν διατρίβοντα κύριον Ἀλέξανδρον Βλαστόν, ὅστις τὰ στέλλει ἐδῶ εἰς τὸ ἐμπορικόν των σύστημα τῶν Κυρίων ἀδελφῶν Βλαστών παρὰ τῶν ὁποίων θέλω τὰ λάβει καὶ πάλιν δι' αὐτῶν θέλουσιν ἀποσταλῇ πρὸς τὸν ἐν Λόνδρᾳ, ὅστις εἶναι καὶ σύντροφος αὐτῶν. Περὶ τούτου ἅς πράξῃ ἡ Διοίκησις ὅπως ἐγκρίνῃ εὐλογοφανέστερον, ἔστω δὲ βεβαία ὅτι, τούτου γενομένου θέλει ἐπιτύχει τοῦ ζητουμένου καὶ ἐξοικονομηθῇ εἰς τὰς παρούσας χρεῖας τῆς ἐν καιρῷ καὶ δὲν θέλει ἀνακόπτεται ἀπὸ τὰς ἀπιτιουμένας προόδους τῆς δι' ἑλλειψιν τῶν ἀναγκαίων. Ταῦτα περὶ τούτων. Νεώτερον ἄλλο ἐντεῦθεν δὲν ἔχω νὰ σὰς φανερῶσω, εἰμὶ ὅτι πρὸς τὰ τέλη τοῦ παρόντος μηνὸς γίνεται πάλιν κογκρέσο τῶν τριῶν Μονάρχων, ἥτοι τοῦ τῆς Αὐστρίας, Πρωσίας καὶ Ρωσίας εἰς Βουκουβίνα τῆς Τρανσυλβανίας μετὰ τῶν Μηνίστρων αὐτῶν. Κοινὴ γνώμη εἶναι ὅτι ὁ σκοπὸς ταύτης τῆς συνόδου εἶναι τὸ νὰ ἀποφασίσωσι καὶ νὰ [καὶ νὰ] δώσωσι τέλος οἰονδήποτε εἰς τὰς διαφορὰς Του(ρ)κορρωσσογραικῶν καὶ εἴθε νὰ ἐνεργήσωσι τὰ συμφέροντα τὰ ἀληθινὰ τοῦ ἔθνους μας. Ἐλπίζομεν ἕως τὸν Δεκέμβριον μῆνα νὰ ἴδωμεν καὶ τούτου τὴν ἀπόβασιν. Ἐκ Κων-

σταντινουπόλεως βεβαιούσιν ὅτι ἔχει φθάσει ταχυδρόμος πρὸς τοὺς μηνίστρους ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγγλίας καὶ Αὐστρίας, οἱ ὅποιοι προστάζουσιν αὐτοὺς νὰ παρουσιασθῶσιν ἐν ὀνόματι τῶν συμμαχικῶν δυνάμεων εἰς τὴν Πόρταν καὶ νὰ εἰπῶσιν ὅτι πρέπει ἢ νὰ δεχθῇ τὰ τελευταῖα ζητήματα τῆς Ρωσσίας ἢ αὐτοὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ ταύτην τὴν μεσιτείαν καὶ ἡ Ρωσσία εἶναι ἐτοίμη νὰ κυριεύσῃ τὰ δύο πριγκιπάτα τῆς Βλαχόμπογδανίας καὶ ἐπομένως νὰ ἐκτελέσῃ καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους σκοποὺς τῆς, καὶ αὐτοὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ τὴν βοηθήσουν εἰς τίποτε. Ἡ τοιαύτη εἰδησις μᾶς ἐπροξένησεν μεγίστην χαράν, διότι τὴν θεωροῦμεν ὡς προάγγελον τῆς μετ' οὐ πολὺ ἀποκαταστάσεώς μας. Παρακαλῶ καὶ τὴν τιμιότητά σας νὰ μοι γράφητε συνεχῶς διὰ τοῦ εἰρημένου κυρίου Ἀλεξάνδρου Βλαστοῦ τοῦ ἐν Ζακύνθῳ, φανερώνοντές μοι τὰ τῆς πατρίδος διὰ τὸ ὅποιον θέλετε μὲ ὑποχρεῶσαι τὰ μέγιστα καὶ προστάζοντάς με ἐλευθέρως εἴ τι κρίνετε ἀναγκαῖον. Ἐγὼ δὲ ἔσομαι πάντοτε πρόθυμος εἰς τοὺς ὀρισμούς σας καὶ πρὸς θεὸν εὐχέτης ὑμῶν διάπυρος.

Ἀρχιμανδρίτης Μ. Ἀποστολίδης

(110) (1)

Ἀντίγραφον τῶν προκρίτων Κρήτης πρὸς τοὺς Πρακτικίδην καὶ Παρδαλάκην εἰς Ἄργος, δι' οὗ ζητοῦσιν ὅπως ἔλθωσιν οἱ τελευταῖοι εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τῆς Ἑλλάδος καὶ ζητήσωσιν παρ' αὐτῆς ὅπως σπεύσῃ πρὸς σωτηρίαν τῆς Κρήτης, ἵνα μὴ ἀναγκασθοῦν ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ ζητήσωσι τὴν προστασίαν ξένης δυνάμεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάσεων 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «ἀριθ. 46. Οἱ πρόκριτοι τῆς Κρήτης τὴν 15 Νοεμβρίου ἀπὸ Κρήτην 1823. Τὴν 25 ἰδίου, εἰς Ἄργος. Αἰτητικὸν ἵνα λάβωσιν ἐξ ἄλλης δυνάμεως βοήθειαν ὡς κινδυνευούσης τῆς Πατρίδος καὶ ἀνακαλετικὸν ἐκ τῶν χρεῶν τοῦ Παραστάτου τοῦ Κου Ἐμμ. Ἀντωνιάδου, δεδομένης δὲ τῆς ἀδείας ἀπὸ τοὺς ἰδίους προκρίτους εἰς αὐτὸν νὰ ὑπηρετῇ ἀλλεοτρόπως τὴν πατρίδα ὅπου θέλει.

Πρὸς τοὺς κ. κ. Ζαχαρίαν Π. καὶ Δ. Παρδαλάκην

Ἀδελφοί

Σᾶς προεγράψαμεν τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος καὶ διὰ νὰ μὴ χαθῇ παντελῶς εἶναι χρεῖα νὰ ἀπιδώμεν εἰς καμμίαν ἄλλην δύναμιν ἂν εἶναι τρόπος νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Τὸ γράμμα μας ἐκεῖνο δὲν τὸ ἐκτελέσατε καὶ καμμίαν ἀπόκρισιν δὲν μᾶς ἐστείλατε.

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 108 χειρόγρ. τῆς συλλογῆς ἔλαβεν ἀριθμὸν 170 β (1825), τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 109 εἶναι ἑκθεσις ἐν ἀντιγράφῳ τοῦ προεδρεύοντος τοῦ βουλευτικοῦ Παν. Νοταρᾶ περὶ τῆς ἀναγκαστικῆς ἐν τῷ βουλευτηρίῳ συμπνοίας καὶ εὐταξίας καὶ περὶ τῶν ἐπείγοντων ζητημάτων, μὲ τὰ ὁποῖα δεόν ὅπως ἀσχοληθῶσιν τὰ μέλη τοῦ σώματος, χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Φέρει ἡμερομηνίαν 10 Νοεμβρίου 1823.

Γράφομεν καὶ αὖθις, καὶ ἂν ἡμπορῇ τὸ ἔθνος νὰ μᾶς βοηθή-
σῃ, καλῶς, εἰ δὲ μὴ ἐξάπαντος θὰ προστρέξωμεν εἰς ἄλλην δύναμιν
καὶ ἂν ὠφελῇθωμεν, καλῶς, εἰ δὲ μὴ κάνωμεν ἕν τέλος τῶν πραγ-
μάτων μας καὶ ξεμπερδεύομεν. Ἡ ὑπερτάτη Βουλὴ ὁποῖα μέτρα
ἔχει γενικῶς δὲν ἡξέυρομεν, διὰ τοῦτο ζητοῦμεν τὸν κ. Παρδαλά-
κην νὰ ἔλθῃ τὸ γληγορῆτερον ἐδῶ, νὰ πληροφορηθῶμεν ἐκ στόματος
τὰ πάντα, καὶ νὰ διαμελετήσωμεν ἐπομένως τὰ σωτηροδέστερα. Τὸ
γράμμα δώσατε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ Βουλευτικὸν μόνοι οἱ δύο σας
καὶ ἅς πάρῃ σταθεροὺς καὶ βασίμους ὁ κύριος Παρδαλάκης καὶ νὰ
κινήσῃ ἀμέσως διὰ ἐδῶ καὶ πάλιν ἐπιστρέφει. Ὁ κύριος Ἀντωνιά-
δης δὲν θέλει γνωρίζεται τοῦ λοιποῦ παραστάτης καὶ δὲν θέλει ἀ-
νακατώνεται εἰς καμμίαν δούλευσιν τῆς Κρήτης καὶ ἔχει τὸ ἐλεύθε-
ρον νὰ δουλεύῃ ἄλλεοτρόπως τὴν πατρίδα ὅπου θέλει. Ὑγιαίνετε.

Τῇ 15 Νοεμβρίου 1823 Καστέλλι.

[Ὁ Ἀρμοστής τῆς Κρήτης (διαγ.)]

Πρωτόπαπας Σφακίων Γεώργιος, 500ος Ροῦσος Μπουρ-
δουμπάκης, Γεώργιος Παπαδάκης, Μανουὴλ Λιάκης, Νικόλαος Ἀν-
δρέου, Παναγιώτης Ζερβουδάκης, Εὐθυμάκης (Ε;) 500ρχος, Μιχαὴλ
Κουρμούλης, Τζώρτζης Σαουνάτσος, Μύρων Μεληδονάκης.

Θεωρηθὲν ἐπικυροῦται

Ὁ ἀρμοστής τῆς Κρήτης

Ὁ Γ. Γραμματεὺς

Μανώλης Τουμπάζης

(Τ. Σ.) Ν. Οἰκονόμος.

(111)

Σχέδιον ἐπιστολῆς Πρακτικίδῃ καὶ Παρδαλάκῃ πρὸς τὸν Νε-
όφυτον Οἰκονόμον εἰς Κρήτην περὶ ἐπιδόσεως τῶν γραμμάτων πρὸς
τὸ Βουλευτικὸν σῶμα καὶ τῶν ἐνεργειῶν εἰς ἅς προέβησαν ὅπως
ληφθοῦν μέτρα παρὰ τούτου διὰ τὴν σωτηρίαν Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 20.30. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῶν τριῶν πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας ἣτις ἐχρησιμοποιο-
ήθη ἀντὶ φακέλου ὑπάρχει ἐρυθρὰ σφραγὶς καὶ ἡ ἐπιγραφή: «Πρὸς τὸν Γε-
νικὸν Γραμματέα τῆς Κρήτης Κον Νεόφυτον Οἰκονόμον, εἰς Κρήτην». ἄνω-
θεν δὲ δι' ἄλλης χειρὸς ἡ λέξις «ἰδιαιτέρον». Τὸ χειρόγραφον εἶναι λίαν
δυσανάγνωστον, μετὰ πλήθους παραπομπῶν καὶ διαγραφῶν τινῶν.

Σεβάσμιε ἀδελφὲ

Ἐλάβομεν τὰ γράμματά σας καὶ ἄρκετὰ συνεφερματίσθημεν
καὶ ὁμῆς μανθάνοντες τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν εἰς ἣν ἔφθασεν ἡ
πατρίς μας. Τὰ ἐπαρρησιάσαμεν εἰς τὸ σεβαστὸν Βουλευτικὸν σῶμα.
Ὡμιλήσαμεν, ἐφωνάξαμεν ὅσον ἦτο ἀνάγκη. Τὸ σῶμα ἐλυπήθη καὶ
αὐτὸ μεγάλως καὶ ὁμόφωνον ὅλον ἀπεφάσισε νὰ σκεφθῇ καθ'

δλην τήν ἔκτασιν περί τοῦ τόπου τούτου. Ἐπειδὴ ὁμως καὶ καταγί-
νεται ἤδη νὰ περιορίσῃ τὸ ἐκτελεστικὸν εἰς τὰ καθήκοντά του διὰ
τὰς καταχρήσεις ὅπου ἀπὸ καιρὸν ἤρχισε νὰ κάμνῃ, δὲν τοῦ μένει
καιρὸς σήμερον νὰ λάβῃ ἀνὰ χεῖρας τὴν ὑπόθεσιν ἡμῶν. Ἀμα ὁμως
ὅπου τὸ εὐτακτῆσῃ, ἡ πρώτη ὑπόθεσις θέλει εἶναι τῆς Κρήτης. Διὰ
τὸν ἴδιον λόγον δὲν [μοι] δίδει τὴν ἄδειαν καὶ εἰς τὸν Παρδαλά-
κιν νὰ κινήσῃ [καὶ ἔτζι], πλὴν κατόπιν λαμβάνει ὅλας τὰς ὁδη-
γίας [τὰ] μέτρα καὶ ἐντολὰς καὶ κινᾷ. (1)

Τῇ 7 Δεκεμβρίου 1823, Κρανίδι

Οἱ πατριῶται καὶ ἀδελφοί

Ζ. Πρακτικίδης, Δ. Παρδαλάκης

(112)

Ἐπιστολὴ Ἀν. Παναγιώτου πρὸς Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, δι'
ἧς τὸν πληροφορεῖ περί τῆς δυσχεροῦς καταστάσεως εἰς ἣν ἔχουσι
περιέλθῃ τὰ πράγματα τῆς Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστ. 21.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σε-
λίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη καὶ ἀντὶ φικέλου
ὑπάρχουν αἱ ἐνδείξεις: «Τῷ λογιωτάτῳ Κυρίῳ Ζαχαρίᾳ Πρακτικίδῃ παρο-
στάτην τῆς Κρήτης, εἰς τὴν ὑπερτάτην βουλὴν, εἰς Κρανίδι. Τοῦ Κυ-
ρίου Ἀναγνώστου Παναγιώτου ἐκ Καστελλίου Κισάμου (Κρήτης) τῇ 27
Δεκεμβρίου 1823, Τοῦ κυρ. Α. Παναγιώτου, Σφακιώτου σημ. τὴν 27 Δεκεμ.
1823, ἐλήφθη εἰς Κρανίδι τὴν 7 Ἰανουαρίου 1824 διὰ τοῦ Γ. Πιρπίρη.

Τὴν σοφολογιότητά σας Κύριε Ζαχαρία ἀσπάζομαι ἀδελ-
φικῶς

Καστέλλι Κισάμου Δεκεμβρίου 27, 1823

Διάφορα γράμματά σας συχνὰ πάντοτε ἐλαβον καὶ ἐκ τῶν
ὁποίων ἔβλεπα καὶ τὴν υἰεὶαν σας καὶ ἐχαιρόμουν. Προσέτε ἐλαβον
καὶ τὰ πρακτικὰ καὶ οὕτω σᾶς μένω διὰ πάντα εὐχάριστος. Ἐγὼ
ὁμως δὲν ἐστάθηκα ἐπιμελὴς διὰ νὰ σᾶς γράψω καὶ διὰ τὴν υἰεὶαν
μας πρὸς θεραπείαν σας. Ὅσον δὲ διὰ τὰ περιστατικὰ μας ὁ καιρὸς
δὲν μοῦ τὸ ἐσυγχῶρει, ἐνῶ ἀπὸ τὸ κοινὸ γράμμα ἐπληροφορεῖστε,
καθὼς δὲν σοῦ ἐκτείνομαι περισσότερον. Ὅσον διὰ τῶν πρακτέων
μας πάλι ἀπὸ τὸ κοινὸ γράμμα μας πληροφορηθεῖτε τὰ πάντα ὅλα.
Ἀχ ἀδελφεὲ ὀλίγον ἔλειψε νὰ μὲ χάσῃς εἰς τὴν ἔρημον Γραμβοῦσα
καθὼς καὶ ἄλλους τοὺς πλεόν ἀξιόλους πατριώτας μας ἐχάσαμεν.

Σημ. (1) Τὸ χειρόγραφον συνεχίζει μὲ πληροφορίας περί τῆς στάσεως
τὴν ὁποίαν ἐτήρησεν ὁ Ἀντωνιάδης, μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῆς Παραστατικῆς
του ἰδιότητος ἀπὸ μέρους τῶν προκρίτων τῆς Δ)σεως Κρήτης. Κατὰ τὸ χειρό-
γραφον ὁ Ἀντωνιάδης ἀρνεῖται νὰ παραιτηθῇ ἰσχυρίζόμενος ὅτι ἔχει ἔγγραφον
διορισμὸν παρὰ τοῦ Ἐμμ. Τομπάζη.

Δὲν σὰς λέγω περισσότερον εἰμὶ εἰς τὴν αἰχμὴν ὅπου ἡ Κρή-
τη (ς) σήμερον βρῆσκαται εἰς τέτοιαν ἀπελπισίαν ἀκόμα οἱ ἀνθρώ-
ποι δὲν ἦλθον, διὰ τοῦτο καὶ ἡ εὐγενεία σας ἀπὸ αὐτῇ πέτε μας τι
διόρθωσιν πρέπει νὰ κάμωμεν ἂν ἡ(μ)ποροῦμεν.

“Ὅσον ἡ(μ)πορεῖτε ταχύνετε τὸν ἐρχομὸν τοῦ κ. Δημητράκη
τὸν ὁποῖον καὶ ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι, ὁμοίως καὶ τὸν κύριον Ἀντω-
νιάδην. Ταῦτα καὶ με ὅλην τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην μένω.

Ἀναγνώστης Παναγιώτου.

(Καὶ καθέτω· ἐν τῷ περιθωρίῳ). “Ἄν καὶ σοῦ ἐρχεται εὐ-
κολον παρακαλῶ νὰ μοῦ διορθώσης ἓνα τακίμι : 2 πατρὸνες με τὸ
λουρικὸ τὸνε καὶ με τὸ σιλαλίκι τὸνε εἰς τὸ περσίμι τῶν Κρητικῶν
καὶ διώρισέ με ποῦ νὰ δώσω τὰ μενούδια.

(113)

Ἐπιστολὴ Ν. Οἰκονόμου ἀπὸ Καστέλλι—Κισσάμου πρὸς τοὺς
Πρακτικίδην καὶ Παρδαλάκην, δι’ ἧς πληροφορεῖ αὐτοὺς περὶ τῆς ἐν
Κρήτῃ κρίσιμου καταστάσεως, τῆς ἀτυχοῦς ἐπιδρομῆς κατὰ τῆς Γραμ-
βούσης καὶ παρακαλεῖ ὅπως ἐπιταχύνωσι τὴν ἐπιστροφὴν ἐνταῦθα
τοῦ Παρδαλάκη.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.32. Τὸ κείμενον
ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις καὶ μετεσχημα-
τίσθη εἰς φάκελον ὑπάρχουσιν ἔχνη σφραγίδος ἐξ ἐρυθροῦ Ἰωλίν. κηροῦ
καὶ αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς Κους παριστάτας Κρήτης Ζ. Πρακτικίδην,
καὶ Α. Παρδαλάκην, εἰς Κρανίδιον, τοῦ Γ. Γ. Ν. Οἰκονόμου σημ. τὴν 28
Δεκεμ. 1823, ἐλήφθη εἰς Κρανίδι τὴν 7ην Ἰανουαρίου 1824 διὰ τοῦ Γ.
Πιρίρη. Τὴν 10 Ἰανουαρίου ἀπεκρίθημεν διὰ τοῦ Στιματίη Κρανιδιώτου
(δι’ ἄλλης χειρὸς) Τοῦ Ν. Οἰκονόμου ἐκ Καστελλίου Κισάμου τῇ 28 Δε-
κεμβρίου 1823, ἀναφέρων καὶ τὸν θάνατον τοῦ ἐνδόξου ἥρωος Γ. Παπαδά-
κη Κρητὸς εἰς τὴν κατὰ τὴν Γραμβούσαν ἑξοδὸν των (ἴσως ἐννοεῖ τὸν
Ξέπαιπταν) ὑπάρχει ἐντὸς καὶ ἡ ἔκθεσις τῆς ἐφόδου τῆς Γραμβούσης ἀπὸ
τοὺς ἰδικούς μας εἰς χωριστὴν κόλλαν γεγραμμένη. Περιεργος τῷ ὄντι».

Ἀδελφοί

Τὰ ἀπὸ : 1 τρέχοντος ἀγαπητὰ σας ἐλάβομεν, ἐγνώμεν τό-
σον ἐξ αὐτῶν ὅσον καὶ τῶν τῆς Διοικήσεως τὰ ἀποφασισθέν-
τα περὶ Κρήτης καὶ κάλλιστα ἐγνωρίζομεν καὶ πρὸ τούτων τὴν γεν-
ναιότητα ὅπου ἤθελε δείξει καὶ ἐσχάτως ποῦ θὰ καταντήσῃ τὸ
πρᾶγμα. Τισσανάθεμα τὰ αἷτια τὰ ἐμποδίζοντα τὴν εὐτυχίαν τῆς
Κρήτης. Δὲν ἡμποροῦμεν νὰ κάμωμεν καὶ στοχασθῶμεν διαφορετικὰ
ἂν δὲν ἔλθῃ ὁ Δημήτριος Παρδαλάκης καὶ πρὸς Θεοῦ ἅς τελειωθῇ ὁ
ἐρχομός του, διότι ἡ Κρήτη καθώραν χάνεται καὶ ἄλλην ἐλπίδα εἰς
τὴν ἐδῶ διαμονὴν μας δὲν ἔχομεν παρὰ τοῦ χειμῶνος μ’ ὅλον ποῦ
οἱ Τοῦρκοι ἔμαθον νὰ μὴ φοβοῦνται μήτε αὐτὸν καὶ προσδεύουν
καθ’ ἡμέραν.

Ἀπὸ τοὺς εἰς αὐτόσε ἐρχομένους περπαντοστρατιώτας πάντως ἐμάθετε τὸ Αἰφνήδιον Ἀσάλτον μας εἰς τὸ περίφημον φρούριον Γραμβούσης. Αὐτοῦ, φίλοι, κατακτηταὶ ἐγένονεν 20 ὥρας καὶ ἀπὸ ἐπιβουλὴν δύο μιᾶν ξένων τὸ ἐχάσαμεν καὶ κοντὰ εἰς τοῦτο καὶ ἀρκετοὺς ἥρωας τῆς Πατρίδος, μεθ' ὧν ἦτο εἰς καὶ ὁ ἀμίμητος εἰς τὸ πατριωτισμὸν Γ. Παπαδάκης ὁ ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀντιπαραταξάμενος ἡρωϊκῶς καὶ ἀπαθανατίσας τὸ λαμπρὸν ὄνομά του εἰς αὐτὴν τὴν ἔνδοξον εἰσβολὴν καὶ ἀποραδειγμάτιστον μάχην. Δὲν μὲ συγχωρεῖ ὁ καθείς νὰ ἐκτείνωμαι, ἀλλὰ διὰ νὰ ἡξεύρετε νὰ ἀποκρίνεσθε εἰς τοὺς ἐρχομένους αὐτοῦ μασκαράδες καὶ κατακαυχομένους εἰς τὰς ἀνδρείας των ἥ καὶ κατηγοροῦντας τοὺς Κρητας, σὰς ἐκθέτω ἐν ὀλίγοις τὰ περὶ τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς εἰς ξεχωριστὸν φύλλον πρὸς Διοίκησιν ἡς.

Ὁ Κύριος Ζαχαρίας ὁ ἀδελφὸς ἦλθεν ἐδῶ καὶ τὰς ἀπερασμένας διῆγε μετ' ἐμοῦ ὀλίγας ἡμέρας, ὕστερον ἐξεστρατεύσαμεν διὰ τὰ Χανιώτικα καὶ ἔμεινεν ἐδῶ εἰς τὸ σπήτι μας, ἕως οὐ ἐπιστρέψωμεν ἦτον φευγάτος, δὲν ἡξεύρω ποῦ εἶναι τώρα. Τοῦ εἶπον ὅτι μεριμνέμεν τὸν κύριον Παρδαλάκην καὶ νὰ καθίσῃ ἐδῶ διὰ νὰ βαρκαρισθῇ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν του, νὰ μὴν κάμῃ ἔξοδα εἰς μάτην, ἐνῶ εἶναι καὶ τοιοῦτος καιρὸς, ὅμως λέγω ἔφυγε καὶ ποῦ διάγει δὲν ἔμαθον. Τοῦ ἀπέθανεν ἡ φαμηλιά του καὶ ἔμεινε μόνος.

Τελειῶνω τὴν γραφὴν μὲ τὴν ἐπίμονον καὶ ταχεῖαν αὐθις ζήτησιν τοῦ Κυρίου Παρδαλάκη καὶ μένω ἀγαπητὸς προσαγορευόμενος ἀμφοτέρους ὑμᾶς.

Τῇ 28 Δεκεμβρίου 1823, Καστέλλι.

Τὸν κύριον Ἀντωνιάδην ἀσπάζομαι.

Ν. Οἰκονόμος.

(114)

Ἡ ἐκθεσις περὶ ἧς τὸ προηγούμενον ἐγγράφον.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας κάτω δεξιᾷ καὶ καθέτως, αἱ ἐνδείξεις: «Τοῦ Γ. Γραμματέως Ν. Οἰκονόμου σημ. τῇ 28 Δεκεμβρίου 1823. Ἐλήφθη εἰς Κρανίδι τὴν 7 Ἰανουαρίου 1824 διὰ τοῦ Γεωργίου Πιρπίρη, ἀπεκρίθημεν τὴν 16 Ἰαν. διὰ τοῦ Σταμάτη Κρανιδιώτου.

Τὰ περὶ Γραμβούσης

Ἐπληροφορήθη ὁ ἐξοχώτατος Ἀρμοστής (διότι ἐγὼ ἔλειπον εἰς γωνιά) ὅτι τὸ φρούριον τοῦτο ἔχει πολλὰ ὀλίγους ἐχθρούς, μὲ τὸ νὰ ἦσαν πηγαίμενοι εἰς χάνδακα διὰ τοὺς λουφέδες των καὶ οἱ περισσότεροι εἰς Χανιά διὰ σύναξιν ἐλαιῶν κ. λ. καὶ οἱ πληροφοροῦντες ὑπέσχοντο μὲ τὸ κεφάλι των νὰ τὸ πατήσουν ἐν νυκτὶ χωρὶς νὰ ἐννοήσουν οἱ ἐχθροὶ τὸ παραμικρόν. Περὶ τὴν ἐξοχότητά του εὐρέθησαν ὁ ἀείμνηστος Παπαδάκης, ὁ Ἀ. Παναγιώτου καὶ ὁ Ν.

Ἄνδρέου, συνεβουλευθήσαν, συνεσκέφθησαν, εἶπον, ὅταν βάλλωμεν τὴν Γραμβοῦσαν εἰς χεῖρας ἀσφαλίζομεν ὅλην τὴν Κρήτην κλ. κλ. Τὸ διενέργησαν, ἐσύναξαν παρευθὺς περὶ τοὺς 200οὺς στρατιώτας καὶ διὰ τὰ μὴ προφθάσωσι ἀπὸ Χανίων οἱ ἐλλείποντες, καὶ ἐνδυναμωθῶσι, ἐκστρατεύουν ἀμέσως διὰ πλοιαρίων καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀπέβησαν εὐτυχῶς καὶ ἡρεμα εἰς τὴν Νήσον, ἔστησαν παρευθὺς τὰς κλίμακας, εἰσεπήδησαν ὑπὲρ τοὺς 150: ἀπὸ τὰ Καραούλια ἐφώναζον τὸ Γετέρ ἄλλᾳ, καὶ οἱ Ἡρώες μας εἶχον πατημένον τὸ μισὸν Κάστρον. κατέσφαξαν 8: Καραουλιτζίδες καὶ 2: γυναῖκας τῶν καὶ ἔπειτα ἔρριψαν ὅλην τὴν μπαταρίαν τῆς νίκης. ἐξύπνησαν οἱ ἐχθροὶ ὄντες ὑπὲρ τοὺς 100: ἐκτύπησαν ἔξω, ὥς εἰδότες Ἱξευρον καὶ ποῦ ἐπήγαινον καὶ ἐχώνοντο, ἐδόθη εἰς τὰ σκοτεινὰ πόλεμος φρικτὸς διὰ κανονίων, τουφεκίων καὶ μαχαιρῶν, ἐσκότωσαν ἕως τὸ ξημέρωμα ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι ἐχθρούς, ἐσκοτώθησαν καὶ ἐδικοὶ μας 3. καὶ λαβόμενοι ἔξ, ἔξ ὧν ἦτον εἷς καὶ ὁ ἀνδρεῖος μπουζο—μάρκος Ἀσκιφιώτης, αὐτοὺς τοὺς σκοτωμένους καὶ πληγωμένους ἐκατέβασαν εὐθὺς ἀπὸ 2: 3: τὸν καθένα. μετὰ τοὺς τοὺς ἰδόντες τὰ γενόμενα καὶ οἱ περισσότεροι τῶν ξένων ἀντίχριστοι καὶ ψοφόκαρδοι ἐκατέβησαν λάθρα οἱ πλείους, ὥστε πρὸς τὸ ξημέρωμα δὲν ἦσαν μέσα εἰς τὸ φρούριον μήτε 30: ἐδικοὶ μας καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ ἐνδότερα πολεμοῦντες δὲν Ἱξευραν τὴν φυγὴν τῶν λοιπῶν, ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ἐθάρρουν ὅτι καὶ ἄλλοι ἀνεβαίνωσιν. Ἀπὸ τοὺς καταβάντας αὐτοὺς ἦτον καὶ ὁ νομιζόμενος πρωτοπαλίκαρὸν Δράμαλης. αὐτὸς ὁ μικρὸς ὢν ὅλος θεωρία καὶ ὄχι ἄλλο τί, εἶπε καταβάς ὅτι οἱ τοῦρκοι μὲ μίαν κανονίαν ἐσκότωσαν 30: ἐδικούς μας, ἐν ᾧ μήτε μίτη κανενὸς δὲν ἦνοιξεν ἀπὸ τὰ κανόνια, καὶ ὅτι καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐχάλασαν κλ. κλ. καὶ οὕτως ἀκούσαντες καὶ οἱ λοιποὶ δὲν ἀνέβηκε πλέον κανεῖς. ἔμειναν λοιπὸν μόλις οἱ 30: δυστυχεῖς ἐδικοὶ μας, αὐτοὶ κατεπολέμησαν καὶ ἐβάστασαν γεναιότατα ἕως εἰς τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας· μὰ ποῦ πλέον νοῦς; ἀπὸ τὰς 5 τῆς νυκτὸς φονικὸς καὶ πεισματοδέστατος πόλεμος μὲ κανόνια, μὲ τουφέκια, μὲ σπάθας καὶ εἰς τοιοῦτον τόπον. τὰ τουφέκια τῶν ἄλλα ἔσπασαν ἄλλα ἔφραξαν, ἄλλοι ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν ἐσκοτώθησαν ὥστε περιεκύκλωσαν ἐσχάτως εἰς ἓν καραούλι καὶ οὕτω πλέον ὀρμήσαντες ἐν φλογίνι ῥομφαίᾳ ἀπελπισμοῦ κατεσφάγησαν ἐξ ἀμφοτέρων οὐκ οἶδα πόσοι καὶ ἔτζι κριμνησθέντες ἀπὸ τὰ τείχη ἐγλήτῳσαν μόνον 7 ἐδικοὶ μας. ὁ λαμπρὸς ἀριστεὺς Α. Παναγιώτου, ὁ Χη Γιάννης Ἀνωπολίτης καὶ οἱ λοιποὶ ἀπὸ τοὺς κριμνησθέντας ἦτον καὶ ὁ μακάριος Παπαδάκης, ὅστις μὴ δυνάμενος ἐκ τοῦ βάρους νὰ τρέξη, διότι καὶ κατεσακατεύθη πηδήσας, τὸν προέλαβον οἱ ἐχθροὶ καὶ τὸν ἀποτελείωσαν. τοιαύτη ἐστάθη ἡ πρώτη ἴσως αὕτη ἀπαρδειγμάτιστος καὶ ἀπότομος συμπλοκὴ εἰς τοιοῦτον ἀκαταμάχητον φρούριον, τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ τὸ περίφημον Ναύπλιον λέγουν νὰ ὑπερβαίνει. ἔχει 66 κανόνια μπρούτζινα ὅλα, φοβερά ἀπὸ 3: ὀργειὰς τὸ καθένα. πρῶτα κανόνια ὅπου εἶδεν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὁ Γεναῖος καπετὰν Ἀντώνης Ῥεφάλ, κυβερνήτης τῆς Γολέτας τῆς ἐξοχότητός του, ὅστις καὶ αὐτὸς ἔδειξε μεγάλην γενναιότητα εἰς αὐτὴν τὴν μάχην ἐσκότωσε 3 ἐχθρούς διὰ μαχαίρας, ὕστερον ἐλαβώθη εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καὶ ἐκατέβη, ἀπὸ

τὸ πρῶτ'. Ἐσκοτώθησαν καὶ ἀπὸ τοὺς ξένους ὀνομαστοὺς ὁ ἀνδρεῖ-
ος Καπετὰν Παναγῆς Σουλιώτης, ὁ Καπετὰν Κότζης καὶ τινες ἄλ-
λοι ἀνδρειώτατοι τῷ ὄντι καὶ γεναῖοι ἀλλὰ καὶ τί μὲ τοῦτο; μήπως
ἀπενάρκωσε τὴν γεναιότητα τῶν λοιπῶν ἢ ἀποτυχία τῶν πρώτων;
μηδαμῶς. πάλιν ἔτοιμοι εἶναι τώρα ὑπὲρ τοὺς 500ους καὶ ἂν ἡ
φουρτοῦνες δὲν ἐμπόδιζον, ἦτο ξαναπατημένη ἡ Γραμβοῦσα, καὶ ἀ-
ναμφιβόλως ἐδικὴ μας, πλὴν ὑπομονή. Ὑγιαίνειτε

Τῇ 23 10)βρίου 1823, Καστέλλιον Κισσάμου

Ν. Οἰκονόμος

(118) (1)

Ἐπιστολὴ (σχέδιον) τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἐκ Τριπολι-
ταῶς πρὸς τὸν Γ. Παπαδάκην πληροφοροῦσα περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι
στρατιωτικῆς καταστάσεως, περὶ ἐπιβληθείσης γενικῆς εἰσφορᾶς
ὑπὲρ τοῦ Ἐθνικοῦ ἀγῶνος, περὶ διαπραγματεύσεων δανείου διὰ
τὸν ἀγῶνα Κρήτης κλπ.

* * *

Ἀριθ. 28

Πρωτοκόλλου

Κύριε Γ. Παπαδάκη!

Τὸ ἀπὸ 26 Μαΐου πρὸς ἡμᾶς γράμμα σας ἐλάβομεν τὴν 4
τρέχοντος. Ἡμεῖς ὄχι μόνον δὲν ἐπήγαμεν ἀμέσως πρὸς τὸν Κύ-
ριον Μαυροκορδάτον διὰ νὰ τοῦ προσφέρωμεν τοὺς ἀπὸ μέρους σας
προσκυνημοὺς ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐδώσαμεν καὶ τὸ ἴδιόν σας γράμμα
καὶ ἐδιάβασε, ὅστις καὶ σὰς ἀκριβοασπάζεται.

(1) Μετὰ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν Ἐπαρχιῶν Κισσάμου καὶ Σελίνου (ιδ. σελ.)
ὁ ἀρμοστής Ἑμμ. Τομπάζης, ἀντὶ νὰ προβῇ εἰς ἀποκλεισμὸν τῶν φρουρίων Χα-
νίων καὶ Σούδας, διήλασε ταχέως διὰ τῶν Ἐπαρχιῶν Κυδωνίας καὶ Σφακίων
καὶ ἔφθασεν εἰς Ἀρκοῦδαιναν, ὅπου, παρὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς Κεντρικῆς Διοι-
κῆσεως καὶ πᾶσαν λογικὴν, συνεκάλεσε γενικὴν συνέλευσιν. Αὕτη ἐπραγματο-
ποιήθη κατὰ τὸ β' δεκαπενθήμερον τοῦ Ἰουλίου (1823), ἐψηφίσθη δὲ κατὰ ταύ-
την νέος ὁργανισμὸς τῆς Κρήτης καὶ διορίσθησαν Ἐπαρχοὶ εἰς τὰς ἐλευθε-
ρωθείσας ἐπαρχίας, διασκεδασθεῖσάν τῶν μεταξὺ Σφακιανῶν καὶ Ἀμαριωτῶν
ἀντιθέσεων. Μετὰ ταῦτα ὁ Τομπάζης μετέβη καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Βρύσας Ἀ-
μαρίου, διὰ τὸ ἐπίκαιρον τῆς τοποθεσίας, ὅπου καὶ προέβη εἰς συγκέντρωσιν
στρατευμάτων διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τοῦ ἐξ Ἡρακλείου ἐλαύνοντος Χουσεῖν
Πασᾶ, ὅστις ἐσχάτως εἶχεν ἐνισχυθῇ ἐπαρκῶς καὶ διὰ νέων Αἰγυπτιακῶν δυνά-
μεων.

Πράγματι κατ' Αὐγούστιον τοῦ 1823 ὁ Τομπάζης παραλαβὼν περὶ τὰς
12 χιλιάδας ὀπλοφόρους, ὤδευσεν πρὸς συνάντησιν τοῦ Χουσεῖν, ὅστις εὐρίσκειτο
εἰς Γέφυρην. Γενομένης ἐνταῦθα καὶ Ἀμουργέλας συγκρούσεως αἱ Ἑλ-
ληνες ὑπέστησαν δεινὴν καταστροφὴν, τὴν σημαντικωτέραν εἰς συνεπείας ἀπὸ
τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἀγῶνος. Αἱ Ἑλληνικαὶ δυνάμεις διεσκορπίσθησαν καὶ διελύ-
θησαν ἐξ ὀλοκλήρου, ἡ δὲ πρὸς τὰς Δυτικὰς Ἐπαρχίας ὁδὸς ἠνοιχθῇ διὰ τὰς
δυνάμεις τοῦ Χουσεῖν, ὅστις καὶ προελάσας ἀκωλύτως εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἐ-
παρχίαν Ἀμαρίου τὴν ὁπίαν καὶ κατέστρεψε. Ἐντεῦθεν ἐπροχώρησε μέχρι
τῶν χωρίων Κουρνὰ καὶ Πάτημα, ὅπου στρατοπεδεύσας ἐπὶ τινας ἡμέρας ὑπε-
χώρησε πάλιν πρὸς Ρέθυμνον καὶ Μυλοπόταμον, ὅπου καὶ προέβη εἰς τὴν πο-

Οἱ Σύμβουλοι σχεδόν εἶναι εἰς νέκρωσιν καὶ μάλιστα θέλει συντρέξει εἰς τοῦτο καὶ ἡ ἐκστράτευσις τοῦ Ἑκτελεστικοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξέρχεται, δι' ὃ καὶ ἐλπίζεται ἡ τελεία κατάργησις των.

Ἀδελφέ, γνωρίζομεν πολλὰ καλὰ πόσα θέλετε ὑποφέρει ἕως οὗ τὰ πράγματα μας νὰ ἔμβουν εἰς τὴν ἐλπιζομένην τους ἀποκατάστασιν, ὅθεν καὶ σᾶς ἐπευχόμεθα ὑγείαν, καρτερίαν καὶ γενναιότητα. Ἡξεύρομεν πολλὰ καλὰ ὅτι ὁ Παπαδάκης τότε μόνον θὰ ξεκουρασθῇ ὅταν ἴδῃ τὴν Πατρίδα νὰ διοικῆται νομίμως καὶ νὰ εἶναι καὶ εἰς τὴν ἀπαιτουμένην εὐταξίαν.

Καὶ εἰς ἄλλα μας γράμματα ἰὰ ὅποια διὰ τοῦ Βαλέστρα σᾶς ἐστείλαμεν σᾶς ἐγράφομεν τὴν εἰς τὸ ἄκρον φθάσασαν κακοήθειαν καὶ αἰσχροκέρδειαν τῶν Πελοποννησίων, καὶ ἤδη διὰ τοῦ παρόντος μας σᾶς ἐπιβεβαιούμεν τὰ ἴδια, προσθέτοντές σας ὅτι μ' ὅλον ὅτι εἶναι σκέψεις μεγάλαι νὰ ἔβγουν στρατεύματα πελοποννησιακὰ διὰ νὰ ἀντιπαραταχθοῦν μετὰ τὰ ἐχθρικά, καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἀνάγκην βιάζεται καὶ τὸ Βουλο—Ἑκτελεστικὸν νὰ ἐκστρατεύσῃ, δὲν ἐλπίζεται ὅμως νὰ γίνῃ τοιαύτη ὥς τὴν στοχάζονται διὰ νὰ φοβίσουν καὶ τοὺς Τούρκους κάνοντας τάχα ὅτι ἐβγαίνει ἡ Διοίκησις.

Δὲν θέλει ἔχει ὅμως ποτὲ μαζί του μήτε χιλίους κἂν στρατιώτας καθότι τὰ γρόσια τῶν μουκατὰδων τὰ ὅποια ἦταν δι' αὐτάς τὰς χρείας τὰ κατακράτησαν οἱ κακοηθέστατοι, κλείοντές τα εἰς λογαριασμοὺς ἀπερασμένους καὶ δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐβιάσθησαν καὶ ἔκκαμαν καὶ αὐτὸν τὸν γενικὸν ἔρανον τοῦ ἐνὸς μιλλιονιοῦ. Ἐπειδὴ θέλουν νὰ δώσουν καὶ διὰ τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου.

Λιορκίαν τῶν ἐν τῷ ἱστορικῷ καταστάντι σπηλαίῳ τοῦ Μεληδονίου καταφυγόντων Χριστιανῶν, περὶ τοὺς 370, τὸ πλεῖστον γυναικοπαίδων, τῶν ὁποίων καὶ ἐπέτυχε τὴν ἐξόντωσιν μετὰ πολιορκίαν τριῶν περίπου μηνῶν (Ἰανουάριος 1824).

Ὁ δὲ Τομπάζης μετὰ τὴν καταστροφὴν εἰς Γέργερην καὶ τὴν διάλυσιν τῶν στρατευμάτων του ἀπεχώρησε διὰ Καλῶν Διμένων εἰς Καστέλλι Κισάμου, ἐπιβαίνων τῆς γαλέας του. Ἐνταῦθα ἐν κοινῇ συσκέψει μετὰ τῶν ἐν Κισάμῳ ὀπλαρχηγῶν ἀπεφασίσθη ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Φρουρίου τῆς Γραμβούσης ἵνα καταλυμβανόμενον ἀποτελέσῃ διὰ τὸ μέλλον τὸ στήριγμα τῆς κυτταρρευσούσης ἐπαναστάσεως, διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ συνέχισις αὐτῆς. Πράγματι ἡ μελετηθεῖσα ἐπίθεσις ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὴν νύκτα τῆς 11 πρὸς 12 Δεκεμβρίου 1823, πλὴν κακῶς σχεδιασθεῖσα καὶ χειρότερον ἐκτελεσθεῖσα ἀπέτυχεν οἰκτρῶς, φονευθέντων καὶ τῶν ἐν τῷ Φρουρίῳ εἰσπηδησάντων 100 περίπου ὀπλοφόρων. Ἡ θέσις οὗτω τῆς ἐπαναστάσεως περιήλθεν εἰς ἀδιέξοδον, πρὸς ὑπερπήδησιν τοῦ ὁποίου ὁ Τομπάζης συλλαμβάνει τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον, (τὸ ὁποῖον καὶ παρέμεινε τοιοῦτον), τῆς πυρπολήσεως τοῦ ἐν Σούδα ὁρμοῦντος Τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου. Πρὸς τὸν σκοπὸν μάλιστα αὐτὸν ἤδη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ Δεκεμβρίου (1823) ἔχει ἔλθει οὗτος εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν. Ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτοῦ ἡ ἐν Κρήτῃ ἐπανάστασις εἰσέρχεται εἰς τὸ 4ον αὐτῆς ἔτος.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐν τῇ συνελεύσει τῆς Ἀρκοῦδαινας ψηφισθέντος ὀργανισμοῦ φαίνεται ἀπαρέσκον εἰς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, οἵτινες καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπὶ τοῦτου ἀντίθεσιν αὐτῶν διὰ γραμμάτων πρὸς τὸν Ἀρμοστήν, πρὸς τὸν ὁποῖον διετύπωσαν τὴν γνώμην, ὅπως τοῦτο μὴ ὑποβληθῇ πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος, ἐπειδὴ σημεία τινὰ τοῦτου εὐρίσκονται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ ἐθνικοῦ πολιτεύματος. Σχετικὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν εἶναι τὸ ὑπ' ἀρ. 115 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀντίγραφον ἀποσταλείσης ἐπιστολῆς πρὸς τινὰ τῶν ἐν Κρήτῃ

Εἰς αὐτὸν τὸν ἔρανον ἔβαλαν καὶ τὴν Κρήτην ἑκατὸν χιλιάδες γρόσια· εἰς τοῦτο ἐναντιώθημεν μεγάλως, προβάλλοντές τους ὅτι ἡ Κρήτη μὲ ὅλον ὅπου ἔφθασε πολλάκις εἰς κρισιμωτάτας περιστάσεις καὶ ἀνάγκας ποτὲ τοιοῦτον (;) δὲν ἔκαμε, γνωρίζουσα τὴν κατάστασιν καὶ ἄκραν πτωχείαν τῶν αὐτοῦ, ὅτι ἔχει ἤδη εἰς κίνησιν 15 χιλιάδες στράτευμα, ὅτι ἔχει χρεῖαν νὰ ἀγοράζη (;) καρποὺς διὰ ζωοτροφίας τῶν στρατευμάτων της, ὅτι πληρώνει καράβια διὰ τὸν πλόκον καὶ ἄλλα ἀρκετὰ πλὴν δὲν εἰσηκούσθημεν λέγοντες ὅτι γίνεται τὸ τοιοῦτον διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος. Διὰ τοῦτο ὅταν θέλετε τοὺς ἀποκριθῇ περὶ τούτου [εἰπέτε τους] προβάλετέ τους τὰ μετὰ λόγου δικαιολογήματά σας προσθέτοντές τους ἂν θέλετε ὅτι νὰ σᾶς στείλουν ἀκόμη ἕως 300.000 ἢ καὶ 400.000 πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν στρατευμάτων καὶ ἄλλων ἀναγκαίων καὶ δύο χιλιάδας εἰσέτι στρατιώτας διὰ τὴν πτώσιν τῆς Ρεθύμνου. Ἄν σᾶς ἀναφέρουν ὅτι εἶναι διὰ τὸν στόλον, εἰπέτε τους ὅτι δὲν ἠξεύρομεν τί θέλομεν τὸν στόλον, ἀφοῦ ὁ ἐχθρικός κάμνει ὅλους τοὺς σκοποὺς χωρὶς ἐμπόδιον.

Αἱ ἀποκρίσεις σας ὅμως εὔχεται νὰ γίνωνται μὲ εὐσχημον καὶ παρακλητικὸν τρόπον. Τὰ τοιαῦτα δὲν τὰ γράφομεν εἰς τὸ κοινὸν γράμμα ὡς ἀσύμφορον νὰ τὰ ἠξεύρη ὁ καθεὶς [τὰ τοιαῦτα]. Μᾶς ἐφάνη παράδοξον νὰ ἰδοῦμε ὅτι δὲν συνυπογράφεται ὁ Γενικός Γραμ-

Προκρίτων. Τὸ χειρόγραφον εὔτε ἀποδέκτην ἀναγράφει οὕτε τόπον ἐκδόσεως, εἶναι δὲ ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον.

Ἀπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 116 καὶ ἐξῆς μέχρι 147 τῆς συλλογῆς παρεμβάλλονται δοκίμια καὶ ἀντίγραφα ἀποσταλέντων παρὰ τῶν παριστατῶν Κρήτης ἐγγράφων, ἀνήκοντων πάντων εἰς τὴν ἐπαναστατικὴν περίοδον τοῦ 1823, τὰ ὅποια φέρουσιν ἀριθμὸν πρωτοκόλλου ἀπὸ τοῦ 26 καὶ ἐξῆς. Ταῦτα περιτυλιγμένα ἰδιαιτέρως διὰ φύλλου χάρτου φέρουσιν ἐπ' αὐτοῦ τὰς κατωτέρω ἐνδείξεις : (γραφὴ ὑλοῦ Πρακτικίδης). «Διάφορα σχέδια γραμμάτων καὶ ἄλλων ἐγγράφων πρὸς διάφορα ἄτομα τῶν Βουλευτῶν Κρήτης, ἀπὸ ἀριθ. 26—58, ἐλλεῖπει ἐν τῷ μεταξύ ὁ 30ος καὶ 54ος. Τῶν μηνῶν Ἰουνίου, Ἰουλίου. Αὐγούστου, Σεπτεμβρίου (Ὀκτωβρίου καὶ Νοεμβρίου δὲν ὑπάρχουσι) καὶ Δεκεμβρίου 1823. Ἀναγκαῖα. Προσετέθησαν, καὶ ἕτερα εἴκοσι ἀπὸ ἀριθ. 1—20 τοῦ Γ. Παπαδάκι, Μ. Τομπάζη, ὅλα περὶ τῆς μελετωμένης ἐκοτρατείας εἰς Κρήτην 1823». Ἐπὶ τμήματος δὲ ἐτέρου φύλλου : «Τὰ γράμματα τοῦ Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου, ἀπὸ ἀριθ. 21—36, τὸν ἀριθμὸν 17 γράμματα διάφορα τῆς Κρήτης, ἀναγκαῖα. Ὅλα ἀναφέρουσι, μέχρι τινός, τὰ ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Μ. Τομπάζη ὡς Γεν. Ἐπάρχου Κρήτης, εἰς Κρήτην συμβάντα. Περιέργα».

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 116 χειρόγραφον ἐξεδόθη εἰς Τρίπολιν καὶ ὑπογράφεται παρὰ τῶν Ζ. Πρακτικίδη, Δ. Παρδαλάκη καὶ Ἑμμ. Ἀντωνιάδη, φέρει δὲ ἡμερομηνίαν 12 Ἰουνίου 1823. Ἀπευθύνεται «πρὸς τοὺς Κυρίους ἐπιστάτας τῶν Κρητικῶν πραγμάτων» καὶ φέρει ἀριθ. Πρωτ. 26. Ἐπὶ τῆς προμετωπίδος ἔχει διαγεγραμμένην τὴν προσφώνησιν : [Κύριε Ν. Οἰκονόμει]. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐν λόγω χειρογράφου ἀναφέρεται εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ φρουρίου Κισάμου, τὰς πολεμικὰς ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος εἰδήσεις, περὶ διενεργείας ἐράνου πρὸς συλλογὴν χρημάτων διὰ τὸν ἀγῶνα, περὶ ἀπονομῆς στρατιωτικῶν βαθμῶν κ. ἄ., εἶναι δὲ ἀπαντητικὸν εἰς προηγούμενον τῶν Προκρίτων.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 117 τοιοῦτον φέρει ἡμερομηνίαν ἐπίσης 12 Ἰουνίου 1823, ἐξεδόθη ἐν Τριπόλει ὁμοίως καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ τοὺς ἰδίους ἀνωτέρω Πρακτικίδην καὶ λοιπούς. Ἀποδέκτης ὁ Ἀρμοστής Κρήτης Τομπάζης, τὸν ὁποῖον συγχαίρουν διὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου Κισάμου καὶ ἐλπίζουν ὅτι καὶ ἄλλα κατορθώματα θὰ ἐπιτύχη οὗτος διὰ τῆς ἰκανότητός του. Ἐπίσης ὁμιλοῦν περὶ τοῦ δυνατοῦ καταλήψεως τῶν φρουρίων Σπιναλόγκας καὶ Ἱεραπέτρας.

ματεὺς Ν. Οἰκονόμος εἰς τὰ κοινὰ γράμματα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἀκολουθῇ εἰς τὸ ἐξῆς.

Γράφομεν εἰς τὸ κοινὸν γράμμα διὰ νὰ μᾶς σταλοῦν ἔξοδα καθότι ἀπὸ "Υδραν δὲν μᾶς ἔγραψαν τίποτα. Τὰ ἔξοδα τὰ εἶδετε πόσον εἶναι βαρέα· ἂν καὶ τὸ Βουλευτικὸν ἐκστρατεύσῃ ὥς καὶ στοχαζόμεθα, θέλομεν τραβήξῃ ἀναγκαίως ἀπὸ "Υδραν ἔξοδα, ἐπειδὴ καὶ ἀπομακρυνόμεθα καὶ ἀπὸ τὴν αὐτὴν καὶ θέλομεν καὶ περισσότερα ἔξοδα ὅπου καὶ ἂν ὑπάγωμεν. Ἀδελφέ, πάρετε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὥστε νὰ ἐξοικονομηθοῦν τὰ πράγματα τῆς πατρίδος ὥς πρέπει, ὅπου νὰ μὴν ἔχῃ τόσῃν χρεῖαν διὰ τὰ ἔδικά της πράγματα καὶ νὰ θεωρῇ πλέον ἐντόνως τὰ Ἐθνικά.

Εἰδοποιεῖτε μᾶς μὲ ἀκρίβειαν καὶ ἀσφάλειαν τὰς ὑποθέσεις σας, ὀδηγοῦντες μᾶς καὶ τὸ πῶς πρέπει νὰ φερώμεθα πρὸς τοὺς ἐνταῦθα διὰ νὰ μὴν προσκρούσωμεν ποτὲ εἰς κανένα μέρος.

Μὲ τὸν κ. Γιώργην Σαράφην ὠμιλήσαμεν περὶ τοῦ δανείου, ὁ ὁποῖος δὲν ἐφάνη ἀδιάφορος εἰς τὸ πρόβλημά μας, πλὴν ἐζήτησεν ὀλίγον καιρὸν νὰ σκεφθῇ, ὅθεν, ἂν τὸ στοχάζεσθε συμφέρον, γράψετε μᾶς καὶ ἀπὸ μέρους τῆς Πατρίδος ἀποτεινόμενοι πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ ἔχῃ περισσότεραν σοβαρότητα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπεράσῃ καιρὸς πολὺς, ἐπειδὴ μᾶς φαίνεται ὅτι ἡ χρεῖα εἶναι πολλὰ ταχεῖα (;), ἡμεῖς πάλιν ἀπ' ἐδῶ δὲν θέλομεν λείψει ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν κεντοῦμεν (;) διαφόρως.

Τὸ ἐκτελεστικὸν βιασθὲν ἐξέρχεται ἀφεύκτως τὴν Παρασκευὴν τὸ ἐπίλοιπον καὶ τὴν Τετράδην ὁ Κολοκοτρώνης, δηλαδὴ εἰς τὰς 13 καὶ 15.

Εἰς τὴν Κόρινθον ἔφθασαν 8 καράβια τῆς Φλότας καὶ ἔδωσαν ζωοτροφίας εἰς τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ καὶ δὲν ἐφάνη κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἐδικούς μας νὰ ρίψῃ καμμίαν τουφεκιά.

Ὁ Λόντος γράφει ἀπὸ Βοστίτζαν ὅτι ἔφθασαν εἰς τὰ Σάλωνα ὡς 12 χιλιάδες Τοῦρκοι καίοντες καὶ ἐρημώνοντες τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ ὅτι ἔρχονται κατόπιν ἄλλαι εἴκοσι χιλιάδες καὶ ὅτι νὰ ταχύνουν νὰ ἔβγουν καὶ ἄλλα μύρια, ἐπιπλήττοντάς τους διὰ τὴν ἀδιαφορίαν τους. Φαμίλια ἕως 70 ἐρημωθεῖσαι ἔφυγον εἰς τὰ βουνά. Ἀδελφέ τοιοῦτα ἀνθρωπόμορφα θηρία δὲν ἐφάνησαν ἀκόμη παρὰ εἰς Πελοπόννησον.

Ἐν Τριπολιτζᾷ τῇ 19 Ἰουνίου

Οἱ συνάδελφοί σας

Ζ. Πρακτικίδης, Δ. Παρδαλάκης, Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

(125) (1)

"Εγγραφον (σχέδιον) τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἰάκωβον Τομπάζην διὰ τοῦ ὁποίου παραδέχονται τὴν ἀνάγκην ἀποστολῆς ἐ-

Σημ. (1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 119 χειρόγραφον εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἰακ. Τομπάζην σχετικῆς πρὸς ἀποστολὴν γραμμάτων διὰ Κρήτην, εἰδήσεις πολεμικὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ τοῦ ἀρραβῶνος

πικουρικῶν στρατευμάτων εἰς Κρήτην, προτείνουν δὲ πρὸς τοῦτο τὴν παραλαβὴν ἐκεῖθεν ἐλαίου διὰ τὴν πληρωμὴ αὐτῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἀναφέρει περὶ τοῦ νέου ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης, ὅτι ἔχει ἀνάγκην τροποποιήσεως, καὶ περὶ τῆς ἀθλίας καταστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ.

★
★ *

Ἀριθ. 35

τοῦ πρωτοκόλλου

Κυρίῳ Ἰακώβῳ Τουμπάζη

Προτοῦ νὰ προχωρήσωμεν εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀπὸ 19 καὶ 23 τοῦ παρελθόντος γράμματός σας χρέος μας ἀπαραίτητον νομίζομεν τοῦ νὰ σᾶς προσφέρωμεν τὰς ἐγκαρδίους εὐχαριστήσεις μας διὰ τὴν ὁποῖαν λαμβάνετε πρόνοιαν εἰς τὸ νὰ μᾶς εἰδοποιήτε τὰ τῆς Κρήτης ἐνῶ βέβαια ἂν ἡ εὐγένειά σας δὲν ἐλαμβάνετε ταύτην τὴν καλωσύνην ἡμεῖς πολλὰ ὀλίγα ἠθέλαμεν ἠξεύρει περὶ αὐτῆς.

Ἄξιον ἀπορίας εἶναι τοῦ νὰ μὴν λάβωμεν τόσον καιρὸν τώρα κανὲν γράμμα ἀπὸ τοὺς εἰς τὴν Πατρίδα ἰδικούς μας.

Ἄξιον πρὸς τούτοις περιεργείας εἶναι τοῦ νὰ μὴν ἔλαβε ἄχρι Ἰουνίου δέκα ὁ κλεινὸς αὐτάδελφός σας γράμματά μας καὶ πλέον ὑπομονὴ ὥς τόσον διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ προκείμενον, σᾶς γνωστοποιούμεν τὴν χαροποιὰν διάθεσιν τῆς ψυχῆς μας διὰ τὸν θάνατον τοῦ Χασάν πασᾶ. Ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἔχομεν τοιαύτην δόξαν ὅτι ὁ θάνατος τούτου θὰ ἐπαρέλυσεν γενικῶς ὅλα τὰ πράγματα τῶν Τουρκῶν τῆς Κρήτης καὶ ὅτι ὁ αὐτάδελφός σας μὲ τοὺς Κρητὰς θὰ ὠφεληθοῦν ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸ νὰ τοὺς στενοχωρήσουν καὶ κλείσουν ὅπως θέλουν.

Οἱ χίλιοι ἄνθρωποι ξένοι βέβαια ὥς λέγει ὁ ποθητὸς Ἀρμότης μας εἶναι ἀναγκαιότατοι εἰς τὴν Κρήτην. Τούτους ἤμποροῦσε τινὰς νὰ τοὺς εὕρῃ ἀπὸ τώρα μὲ μεγάλην εὐκολίαν καὶ μὲ ὀλιγώ-

τοῦ υἱοῦ τοῦ Κολοκοτρώνη μετὰ τῆς ἀδελφῆς Δεληγιάννηδων. Ἡμερομ. 12 Ἰουνίου 1823.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 120, σύνταμος ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἰακ. Τουμπάζην ἐκ μέρους τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἀναφέρουσα τρόπον ἀσφαλῆ ἀποστολῆς γραμμάτων διὰ Κρητίν. ἡμερ. 15 Ἰουνίου.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 121 εἶναι ἐπιστολὴ Ἐμμ. Ἀντωνιάδῃ πρὸς τοὺς Ἐπιστάτας Κρήτης διὰ τῆς ὁποίας ἀναφέρει τὴν ἀποστολὴν προγενεστέρων ἐπιστολῶν, κατορθώματα ἐλληνικῶν δυνάμεων εἰς Ἀγραφα, Φωκίδα, Λεβαδειὰν καὶ ἄλλα· προτείνει δὲ ὅπως ἀνακηρύξουν τὸν Μαυροκορδάτον πολίτην Κρήτης καὶ τοῦ ἀναθέσσουν τὴν διοργάνωσιν αὐτῆς. Ἐπίσης καὶ τὸν Γ. Προΐδαν, καὶ ὅτι ἀφικνεῖται ἐντὸς ὀλίγου εἰς Κρήτην ὁ Θεοδ. Δημάδης. Φέρει ἡμερ. 19 Ἰουνίου 1823.

—Τὸ 122 χειρόγραφον εἶναι ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης ἐκ Τριπολιτσᾶς πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ ὅπως ἀποστείλουν τὸ δίπλωμα τοῦ πολίτου τῆς Κρήτης εἰς τοὺς Μαυροκορδάτον καὶ Πραΐδην, παρέχουσι δὲ ὁδηγίαν διὰ τὰ εἰς Κρήτην μεταβαίνοντα πρόσωπα. Φέρει ἡμερ. 19 Ἰουνίου 1823.

—Τὸ 123 εἶναι ἐπιστολὴ Παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἰακ. Τουμπάζην, ἀπαντητικὴ εἰς προγενεστέραν τούτου, σχετικὴ μὲ τὴν πτώσιν τοῦ Σελίνου καὶ τὸ ἀνοιγμα τῶν γραμμῶν τῶν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, τὸ ὁποῖον δὲν δέχονται.

—Τὸ δὲ 124, εἶναι ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἐμμ. Τουμπάζην, δι' οὗ ἀναγγέλλουν ὅτι ἔλαβον γνῶσιν τῆς πτώσεως Κανδάνου καὶ περὶ ἐπιτυχὸς προσβολῆς τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ὑπὸ Ἑλληνικοῦ στολίσκου εἰς τὰ ὕδατα τῆς Κρήτης. Φέρει ἀριθ. Πρ. 33, ἄνευ ἡμερομηνίας.

τερα από τούς πρώτους έξοδα έπειδή οί ξένοι άπελπίσθησαν πλέον από την Πελοπόννησον άφ' ου δια τόν καιρόν δέν έστάθη τρόπος του νά λάβουν ούτε όβολόν δια μισθούς των' στεροϋνται άκόμη και του έπιουσίου άρτου.

Ήμείς βλέπομεν ότι λάδια έχουν εις την Κρήτην, ώστε αν αύτου σάς έστέλετο έως 15 000 ή 20.000 όκάδες λάδι και άντ' αύτου μās έμβάζατε από όλίγα γρόσια στοχαζόμεθα ότι τό πράγμα ήτο εύκολοκατόρθωτον και σάς π ρακίλοϋμεν νά σκεφθήτε και αν ίδήτε ότι ούτως εύκολύνει τό πράγμα ειδοποιήσατε την Πατρίδα δια νά βαλθῇ εις πράξιν έπειδή και βλέπομεν πολλά άναγκαίαν την παρουσίαν εκεί κάτω των άνδρων (;) δια πολλά αίτια.

Πάρα πολύ έβιάσθησαν εις τόν όργανισμόν της Κρήτης, όμως έπειδή και θά είναι εκ του προχείρου διότι βέβαια τακτικός δέν ήμπορει νά είναι, μένει άκολουθώσ νά διορθωθῇ κατά τό είκός δια νά λάβη καλύτερα μέτρα ή Κρήτη και καλύτερον διοργανισμόν, έπειδή και τά κινήματα των έδώ είναι τοιαύτα ώστε χειρότερα δέν ήμπορουσε τις νά μεταχειρισθῇ δια νά άφανίσῃ άνεπαισθήτως την Έλλάδα.

Τά κατά την πληθύτητα άπαραδειγμάτιστα αξιώματα, οί μισθοί των όποίων δια νά πληρωθοϋν δέν έξαρκεί τό Περοϋ' πιστεύεται ότι έως τώρα έχομεν εις την Πελοπόννησον περισσοτέρους γενεράλας άπ' όσους έχει, όλη — όλη ή Εύρώπη. ύπερβολικαί και χαμερπείς ιδιοτέλειαι των προϋχόντων, αί άκατάπαυσται καταχρήσεις, τά διάφορα έκτεθημένα δάνεια, τά όποια φθάνουν πλέον έως 60.000.000 και έλπας δια μεταχειρισθοϋν καθώς πρέπει δέν είναι, μέρος μάλιστα από τά όποια δίδεται εις άρπαγας και ληστές δια νά πραγματευθώσι, ταύτα όλα θά κατανήσουν τό έθνος νά πέσῃ άφ' έαυτοϋ επάνω εις τούς θριάμβους του' δέν φθάνει τοϋτο δια νά κατανήσωμεν εντός όλίγου εις την έξόντωσίν μας, αλλά άπασχολοϋνται οί έδώ τώρα πάλιν δια τόν Ίερώνυμον Βονοπάρτην τόν μπερμάντην εκείνον του όποίου μόνον τό όνομα είναι ίκανόν νά κάμῃ τούς Εύρωπαίους δια νά μās κηρύξουν τόν πόλεμον, μάλιστα τούς "Αγγλους.

Ήλλ' εύρισκόμενοι εις έν τοιοϋτον λαβύρινθον δέν μās μένει παρά μία μικρά έλπίς του νά προλάβῃ ταύτα όλα μία Έθνική Συνέλευσις διοργανισμένη από τό "Εθνος όλον και όχι από Σατράπας ή ληστές. Δια ταύτα όλα οί Κρήτες πρέπει νά λάβουν μέτρα, και τά τοιαύτα μέτρα δέν ήμπορουν νά τά λάβουν παρά εις μίαν γενικήν της Πατρίδος συνέλευσιν και εις ένα νόμιμον διοργανισμόν. Παρηγορούμεθα κατά μικρόν έπειδή και τά πράγματα της Θεσσαλίας λαμβάνουν καλόν διοργανισμόν, από την εύκταίαν έκβασιν όποίας θά έλπίσῃ μόνον και μόνον την σωτηρίαν της ή Έλλάς.

• • • • •
Ήγιαίνετε

• • • • •
Έν Τριπολιτζά τῇ 14 Ίουλίου 1833

Σχέδιον ἐγγράφου ἀποσταλέντος πρὸς τοὺς Φροντιστὰς Κρήτης παρὰ τοῦ Ἑμμ. Ἀντωνιάδη, ἐλέγχοντος τούτους διὰ τὴν σιωπὴν τῶν καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον τοῦ ψηφισθέντος ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης, τὸν ὁποῖον καὶ κατακρίνει δριμύτατα. Ἐν συνεχείᾳ συνιστᾷ διάφορον τακτοποίησιν τῆς ἐν Κρήτῃ διοικήσεως.

* *

Ἄριθ. 36
τοῦ πρωτοκόλλου Πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῶν Φροντιστηρίων

Ν' ἀναφερόμεθα εἰς τὰ προλαβόντα μας κρίνομεν περιττὸν· νὰ τολμήσωμεν ὅμως μὲ τὴν παροῦσαν μας νὰ σᾶς ἀνακαλέσωμεν εἰς τὰ χρέη σας κρίνομεν ἀναγκαῖον.

Φίλοι, ἂν ἡμεῖς ἐστάθηνεν ἐδῶ εἰς τὴν Διοίκησιν δὲν ἐστάθηνεν διὰ φιγοῦρα ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπερασπιζόμεθα μαζί μὲ τὸ Ἕθνος καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ τῆς Πατρίδος μας καθὼς τὴν Ἐλευθερίαν, τιμὴν, ἀσφάλειαν καὶ ἰδιοκτησίαν του, τῶν ὁποίων δικαιωμάτων τὰς διαφόρους καταστάσεις καὶ περιστάσεις δὲν ἤμποροῦμεν νὰ ἡξεύρωμεν ἀπὸ ἄλλους παρὰ ἀπὸ αὐτοὺς μόνον τοὺς πατριώτας μας εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ λαὸς ἐνεπιστεύθη τὴν ἐπιστάσιν τῶν πραγμάτων του.

Ἐως τὴν σήμερον χάρις εἰς τὴν ἀκρίβειαν διατηρήσεως(;) τῶν καθηκόντων σας καμμίαν ἰδέαν περὶ τούτου ἀπὸ μέρους σας δὲν ἐλάβομεν καὶ ἂν ἔλειπε βέβαια ἢ καλοκαγαθία τοῦ Ἀρμοστοῦ μας καὶ ἄλλων, ἡμεῖς ἠθέλαμεν ἡξεύρει τόσα περὶ τῆς Πατρίδος μας ὅποσα καὶ ἡ αὐθεντία σας ἤμπορεῖτε νὰ ἡξεύρετε περὶ τῆς Ἀμερικῆς. Ἐνῶ κατὰ χρέος ἄλλος δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀναφερθῇ πρὸς ἡμᾶς παρὰ οἱ πατριῶτες καθὼς καὶ ἡμεῖς εἰς ἄλλους παρὰ εἰς τοὺς πατριώτας δὲν χρεωστοῦμεν νὰ γράφωμεν.

Ἄς ἔλθωμεν ἤδη εἰς τὸ περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ σας, τοῦ ὁποίου τὸν συνθέτην βέβαια ἂν ἡξεύραμεν ἠθέλαμεν τοῦ στήσει στήλην. Τόσον διὰ τὰς εἰς αὐτὸν πολιτικὰς γνώσεις του καθὼς καὶ διὰ τὴν ἐρμηνείαν του κλ. τὴν Α! Τῇ ἀληθείᾳ μεγάλην τιμὴν θὰ μᾶς κάμη αὐτὸς ὁ διοργανισμός, ἂν καὶ ἄκυρος, ὅχι μόνον εἰς τὴν Διοίκησιν ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν Ἕθνος, ἂν κατὰ δυστυχίαν ἤθελεν διαδοθῇ.

Ἡμεῖς παρατρέχομεν τὴν ἐσωτερικὴν του ἄτακτον τάξιν καὶ τὰ ἄπειρα ἄλλα ἀηδῇ καὶ ἀσύμφωνα πράγματά του καὶ περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰς βάσεις του, αἱ ὁποῖαι βέβαια δὲν μᾶς ἀποδεικνύουν ἄλλο παρὰ μίαν ἀπόλυτον μοναρχίαν κατ' εἶδος τῶν τοῦ Ναπολέοντος καὶ ὅχι δημοκρατίαν, ἐνῶ ἡμεῖς καὶ πραγματικῶς καὶ συστηματικῶς ἔχομεν τὸν λαὸν Βασιλέα, εἰς τοῦ ὁποίου μόνην τὴν θέλησιν ἀνήκει [ἢ ἐκλογὴ] νὰ κανονίσῃ τὸ πολίτευμα, νὰ ἐκλέξῃ, νὰ συστήσῃ καὶ, ὁπόταν θέλῃ, νὰ διορθώσῃ καὶ νὰ μεταθέσῃ, νὰ ἀποβάλῃ καὶ ν' ἀνταποκαταστήσῃ.

Δὲν μᾶς λέγετε λοιπόν, σὰς παρακαλοῦμεν, ποῦ εὐρίσκεται ἔν τοιοῦτον ἵχνος εἰς τὸ Πολίτευμά σας; ἢ ἀφοῦ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἶναι ὁ λαὸς ἐλεύθερος, εἶναι Βασιλεύς, εἰς τὴν Κρήτην θὰ εἶναι δοῦλος; Ποῦ φαίνονται τοῦ λαοῦ οἱ ἐκλελεγμένοι; ποῦ οἱ διορισμοὶ του; ποῦ ἡ θέλησίς του; Εὖγε σας! Τῇ ἀληθείᾳ ἀξιέπαινοι εἴσθε ὅλοι σας καὶ πρὸ πάντων ὁ Κύριος Γεώργιος Καλαμαράς ἀπὸ τοῦ ὁποῦ τὴν Νεστορίον κεφαλὴν ἐλπίζομεν βάσιμα καὶ δίκαια πράγματα καὶ παρ' ἐλπίδα βλέπομεν (δὲν ἡξεύρομεν ἀπὸ ποίους) τὸ σύνταγμα πληρὲς ἀπὸ Μαργιτικὰ ἀποκαθάρματα.

Ἡμεῖς δὲν εὐκαιροῦμεν κατὰ τὸ παρὸν διὰ νὰ κάμωμεν καὶ σὰς στείλωμεν τὰς πρὸς παρατηρήσεις μας, διότι περιοριζόμεθα μόνον νὰ προετοιμασθῶμεν εἰς τὸ ν' ἀπαντήσωμεν ἓνα ἀνοικτὸν κλύδωνα τρικυμιῶν, εἰς τὸν ὁποῖον παρ' ἐλπίδα βλέπομεν τὸν ἑαυτὸν μας ριμμένον, ἀφοῦ ὅμως γλυτώσωμεν θὰ κάμωμεν τὸ χρέος μας.

Μὲ τὴν παροῦσαν μας ἡμποροῦμεν νὰ σὰς εἴπομεν, ὅτι ὅποιον πρᾶγμα καὶ ἂν ἤθελεν γενῇ χωρὶς τὴν τακτικὴν πληρεξουσιότητα, ἐκλογὴν καὶ θέλησιν τοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι τίποτε, ἀλλ' οὔτε ἡμπορεῖ νὰ ἔχῃ κύρος. Εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον, πρὸ πάντων διὰ τὴν ὑπόληψιν τοῦ ἔθνους καὶ ἐδικὴν μας, νὰ καταργήσετε τὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ δικαιώματα, ἐπεὶδὴ καὶ αὐτὰ θὰ σὰς σταλοῦν ἀπὸ ἐδῶ, νὰ καταργήσετε τὸ τῶν Ἑσωτερικῶν φροντιστήριον, νὰ διορίσετε τοὺς ἀστυνόμους καὶ τὸ κυριώτερον, νὰ καταργήσετε τὸ τῶν Ἐπάρχων, διορίζοντες Ἐφορεῖα, τέλος νὰ τροποποιήσετε τὰ πράγματά σας αὐτοῦ διὰ νὰ ἐνεργοῦνται καὶ ἀκολούθως εἰσηγούμεθα καλύτερα ἢ στέλλομεν κανένα ἐξ ἡμῶν, διὰ νὰ μὴ σταλῇ ἄλλος ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως, μὲ τὸν ὁποῖον συσχεπτόμενοι διὰ πολλὰ πράγματα διοργανίζετε τὴν Πατρίδα. Ὑγιαίνετε.

Ἐν Τριπολιτζᾷ τῇ 14 Ἰουλίου 1823

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

(127)

Ἐπιστολὴ Ἐμμ. Ἀντωνιάδῃ πρὸς τὸν ἀρμοστὴν Κρήτης Τομπάζην, διὰ τῆς ὁποίας συνιστᾷ τὴν τροποποίησιν τοῦ ὀργανισμοῦ Κρήτης καὶ διαρρύθμισιν τῆς διοικήσεως κατὰ τὰ δεδομένα τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Κεντρικῆς Διοικήσεως Ἑλλάδος.

* *

Ἀριθ. 37

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὸν Ἀρμοστὴν τῆς Κρήτης

Μ' ὄσῃν χαράν μας εἶδομεν εἰς τὸ ἀπὸ τὰ φρόνιμα καὶ γενναῖα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπιχειρήματά σας καὶ τὴν καλὴν αὐτῶν ἐκβασιν, μὲ ἄλλην τόσῃν μας λύπην, ἐν ταυτῷ δὲ καὶ ἐκστασιν ψυχῆς, εἶδομεν καὶ τὸν αὐτόσε ὀργανισμὸν, ὅστις βέβαια σὰς ἀδικεῖ φέρων τὸ ὄνομά σας.

Στοχαζόμεθα ὅτι σᾶς εἶναι γνωστὸν πόσον σεβόμεθα καὶ ὑπερασπιζόμεθα τὸ ὑποκείμενον τοῦ Κυρίου Μανουὴλ Τομπάζη, πόσα χάριν τούτου καὶ τῆς ὑπολήψεώς του καθ' ἡμέραν πάσχομεν, ἐνεργοῦμεν, καὶ πόσον φροντίζομεν εἰς τὸ νὰ τὸν ἀναδείξωμεν καὶ κοντὰ εἰς τὸ "Ἔθνος μας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πεφωτισμένα "Ἔθνη τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἀφοῦ τὸ ἐγνώρισε καλῶς εἰς τὰ ὑποκείμενά μας. Θὰ τὸ ἰδῇ καὶ πραγματικῶς εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας. Ἄλλ' ἄράγε δὲν θ' ἀμουδιάσῃ τοὺς φιλελευθέρους ἀκροατὰς ὁ δι-
οργανισμὸς τὸν ὁποῖον τώρα ἐκάμετε; δὲν θὰ εἰπῇ ὁ Κόσμος, ὅχι ποτέ, ὅτι τοῦτον τὸν ἔκαμαν δύο ἢ τρία ὑποκείμενα χωρὶς γνώσεις πραγμάτων καὶ μὲ δουλοφροσύνας, ὅτι ὁ Τομπάζης εὐρέθη στενεμένος ἀπὸ τὰς κατεπειγούσας περιστάσεις νὰ τὸν ἀποδεχθῇ καὶ νὰ κινήσῃ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅχι. ἀλλ' ὅτι τὸν ἐδιωργάνισε οὗτος ὁ ἱ-
διος Τομπάζης ὠφελούμενος ἀπὸ τὴν εὐκαιρίαν.

Τοῦτο ἡμεῖς μὴ ὑποφέροντες ἐμεταχειρίσθημεν ὅλα τ' ἀπαιτούμενα μέσα εἰς τὸ νὰ σκεπάσωμεν τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς τὸν λόγον τῆς τιμῆς καὶ ἀγάπης τῆς Πατρίδος νὰ καθυποχρεώσωμεν τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν, ὥστε νὰ μὴν κοινολογηθῇ εἰς ἄλλον παρὰ εἰς μόνον τὸν Πρόεδρόν μας Α. Μαυροκορδάτον καὶ ὑπεσχέθημεν νὰ ἐξοικονομήσωμεν τὸ πρᾶγμα, ὥστε καὶ τὴν Διοίκησιν νὰ εὐχαριστήσωμεν κατὰ τὸ ὁμοιόμορφον καὶ τοῦ λαοῦ τὰ δικαιώματα νὰ ἀνταποκαταστήσωμεν. Καὶ μ' ὅλον ὅτι σύνταγμα εἰς ἡμᾶς δὲν ἤμπορεῖ νὰ γένη χωρὶς τὴν νόμιμον ἐκλογὴν, θέλησιν καὶ κανόνας τοῦ λαοῦ, μ' ὅλον τοῦτο καὶ εἰς τὸ παρόν, τὸ ὁποῖον ἴσως ἔγινε διὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνας, ἀναγκαῖα κρίνομεν τὰ ἀκόλουθα: α) νὰ καταργήσετε τὸ τῶν Ἑσωτερικῶν Φροντιστήριον, ἐπεὶ καὶ τούτου δοθέντος πρέπει νὰ διορισθῇ καὶ τὸ Ἑξωτερικὸν διὰ ν' ἀνταποκρίνεται μὲ τὸν Ἑξωτερικὸν Ὑπουργὸν τῆς Διοικήσεως καὶ ὅχι ἡ Ἀρμοστεία κατ' εὐθείαν. Ἐκτὸς τούτου ὅταν ὑπάρχῃ Ἑσωτερικῶν κατὰ τὸν Νόμον θ' ἀνταποκρίνεται εἰς πολλὰς περιστάσεις μὲ τὸ τῶν ἐδῶ Ἑσωτερικῶν καὶ οὕτως ἡ Ἀρμοστεία δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ καμμίαν μετ' αὐτοῦ σχέσιν, ἤμπορεῖτε ὅμως ἀντὶ τούτου νὰ προσθέσετε τὸ τῆς Ἀστυνομίας.

Βον) Τὸ τοῦ Ἐπάρχου, ἐπεὶ καὶ μόνη ἡ διοικήσις ἔχει αὐτὸ τὸ δικαίωμα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ἀνταποκαταστήσετε Ἐφορεῖα, ἀνδρεῖα (Communautes) συνθεμένα ἀπὸ 500 ἕως 100 οἰκογενείας, ὁ σχηματισμὸς τῆς Διοικήσεως τῶν ὁποίων νὰ μορφωθῇ κατὰ τὸν περὶ κοινοτήτων Νόμον τῆς παρελθούσης περιόδου τῆς Διοικήσεως.

Γον) Ἐπεὶ καὶ τὰ καθήκοντα τῆς Ἀρμοστείας δὲν ἐκανόνισεν ἀκόμη ἡ Διοίκησις, ἀναγκαῖον μᾶς φαίνεται νὰ καταργηθοῦν καὶ τὰ εἰς τὸν ὁργανισμὸν [Σας], διὰ νὰ εἰσαχθοῦν ἐκεῖνα τῆς Διοικήσεως, τὰ ὁποῖα βέβαια δὲν θὰ δυσαρεστήσουν τὸν Κύριον Μ. Τομπάζην, καὶ οὕτω νὰ κοινολογηθῇ τὸ σύνταγμα.

Ἡμεῖς δὲν ἤμποροῦμεν παρὰ νὰ εἴμεθα ἐνωμένοι μὲ τὸ Ἔθνος, διότι ἀμέσως ὅπου χωρισθῶμεν εἴμεθα καὶ πολιτικῶς χαμένοι, διὰ νὰ εἴμεθα λοιπὸν ἐνωμένοι, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴν ἀντιβαίνωμε καὶ εἰς τοὺς καθεστῶτας Νόμους.

Ἄλλ' ἴσως τινῶν ἀτόμων καταχρήσεις ἡμποροῦν νά μᾶς φοβίσουν καί ὁμως ἡμεῖς, ἡμποροῦμεν νά καυχηθῶμεν διὰ τοῦτο, ἐπήραμεν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα καί νομικῶς τοῦλάχιστον ἐσκεπάσθημεν δι' ἐγγράφου μας, καθὼς ἐν καιρῷ θέλετε ἰδεῖ.

Ἡμεῖς τώρα ἐλάβομεν καλλίτερα μέτρα καί πρὸς κατάπαυσιν μάλιστα τῶν φρικτῶν καταχρήσεων ἀπεφασίσσαμεν νά μορφώσωμεν καί δυναμώσωμεν τὸ Βουλευτικόν, τὴν μόνην οὐσίαν καί κρηπίδα τῆς τοῦ Ἔθνους Διοικήσεως. Ὅθεν καί ἐπήραμεν πρὸ πάντων Πρόεδρόν μας τὸν ἀληθῆ πατριώτην Α. Μαυροκορδάτον καί ταυτοχρόνως ἀπεφασίσσαμεν σταθερώτατα ὅτι εἰς τίποτε πλέον νά μὴν ἐνδύσωμεν, παρὰ καί μὲ τὴν ἰδίαν μας ζωὴν νά ὑπερασπισθῶμεν τὰ δικαιώματα τοῦ Ἔθνους.

Ἡμεῖς ἀμέσως, ὅπου θεμελιώσωμεν κατὰ μικρὸν τὰ ἐδῶ πράγματα μας, θέλομεν ἀποστείλει κανέναν ἐξ ἡμῶν, διὰ τοῦ ὁποίου, ἀφοῦ πληροφορηθῇτε τὰ χρειώδη, νά συσκεφθῇτε καί περὶ παντοίων ἄλλων πραγμάτων κοινῶς τοῦ Ἔθνους καί ξεχωριστὰ τῆς Πατρίδος.

Δίπλωμα διὰ τὸν γενικὸν Γραμματέα μας ἂν ἦταν ἀναγκαῖον νά τοῦ σταλῇ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν τὸ εἶχομεν καί πρὸ πολλοῦ οταλμένον, ἀλλ' ἐπειδὴ καί αὐτὸς εἶναι δίκαιον νά ἐκλέγῃται ἀπὸ τὴν Πατρίδα, διὰ τοῦτο καί τὸν ἀρκεῖ τῆς Πατρίδος τὸ δίπλωμα. Ὑγιαίνετε.

Ἐν Τριπολιτζᾷ τῇ 14 Ἰουλίου 1823

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

(128)

Σχέδιον ἐπιστολῆς, γραμμένης διὰ χειρὸς Ζ. Πρακτικίδης, προφανῶς πρὸς Ἰάκωβον Τομπάζην ἀποτεينوμένης διὰ τῆς ὁποίας τῷ γνωστοποιεῖται ἡ ἐν τῇ συνελεύσει ἀντίθεσις Μαυροκορδάτου καί Δεληγιάννη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκλογῆς τοῦ πρώτου ὡς προέδρου τοῦ Βουλευτικοῦ.

* *

Αριθ. 38

τοῦ Πρωτοκόλλου

Εὐγενέστατε Κύριε

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν σᾶς ἀπεκρίθηκεν εἰς τὰ πρὸς ἡμᾶς γράμματά σας ὑπ' ἀριθ. 35 καί ἤδη δὲν λείπομεν ἀπὸ τοῦ νά σᾶς εἰδοποιήσωμεν ὅτι ἀπὸ τὴν γουλέττα τοῦ αὐταδέλφου σας ἐλάβομεν γράμμα του, ἐν ᾧ μᾶς φανερώνει ὅτι, ἀφοῦ διευθέτησε τὰ ἀπὸ Κίσαμον μέχρι Ρεθύμνης πράγματα, ἐσκόπευε νά περάσῃ εἰς Μεσαρᾶν, διὰ νά ἀντιπαραταχθῇ ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ συμποσούμενου ἕως 12000, ὡς ὁ ἴδιος γράφει, 7000 τῶν πρώτων ὅπου εὕρισκοντο καί 5.000 ὅπου ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος ἔκαμεν ἀπόβασιν· δὲν ἐλπίζομεν ὁμως ποτὲ μήτε ὁ πρῶτος ἀριθμὸς νά ἦτον τόσος μήτε ἡ ἀπόβασις τῶν δευτέρων νά εἶχε τοσαύτην ποσότητα.

Ὁ Κύριος Ἰω. Παπαδάκης ἦλθε μὲ γολέτταν. δὲν ἀμφιβάλλομεν λοιπὸν ὅτι καὶ παρὰ τοῦ αὐταδέλφου σας γράμμα θέλει ἔλθῃ καὶ ὁ ἴδιος θὰ σᾶς ἔγραψε.

Πρὸ ἡμερῶν σᾶς ἐγράψαμεν καὶ τὴν ταραχὴν ὅπου οἱ Ἀρκάδιοι μετὰ τῶν Μιστριωτῶν ἐδῶ ἔκαμαν. Ἐκ τούτου ἔγινε χρεῖα νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἐπαρχίαν τοῦ ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ Σώματος· ὅθεν μένον τὸ Σῶμα ἀκέφαλον ἐβιάσθη νὰ ἐκλέξῃ Πρόεδρόν του, καὶ σκεφθὲν ἀρκετὰ ἔκλεξεν μὲ κοινὴν θέλησιν τὸν ἐκλαμπρότατον Κύριον Α. Μαυροκορδατον, δι' αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν ἐπειράχθη ὁ Α. Δεληγιάννης μὲ τὸ νὰ ἐπεθύμει νὰ γίνῃ αὐτός. καὶ ἤδη καταγίνεται μετὰ τοῦ συμπεθέρου του νὰ συντρίψῃ αὐτὴν τὴν ἐκλογὴν, πλὴν ἡ ἀπόφασις τοῦ σώματος εἶναι νὰ φυλάξῃ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὸν χαρακτῆρα τοῦ καὶ τὴν δικαίαν καὶ νόμιμον ἐκλογὴν ὅπου ἔκαμε.

Ἐνῶ ἦτον ἐδῶ ὁ Κύριος Ε. Ξένος, τοῦ εἵχομεν εἰπῇ ὅτι θέλουν μᾶς χρειασθῇ ἕως 200 τάλληρα δι' ἑξοδὰ μας καὶ μᾶς ὑπέσχεθῃ νὰ μᾶς δώσῃ ἢ ἂν λείψῃ νὰ ἀφίσῃ παραγγελίαν τοῦ ἐκλαμ. προτάτου νὰ μᾶς στείλῃ, ὅταν τοῦ γράψωμεν· ὅθεν παρακαλοῦμεν τὴν εὐγενεῖάν σας νὰ ἀναδεχθῆτε αὐτὸ τὸ βᾶρος εἰς τὸ νὰ ἐγχειρίσετε τὸ ἐμπερικλειόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ, ἀφοῦ παραλάβετε τὴν ρηθεῖσαν ποσότητα, νὰ μᾶς τὴν ἀποστείλετε μὲ μέσον ἀσφαλές. Ἡμεῖς ἐστοχάσθημεν νὰ σᾶς δώσωμεν ὅλον αὐτὸ τὸ βᾶρος βλέποντες ὅμως ὅτι καὶ ἡ εὐγενεῖα σας εὐρίσκεσθε εἰς διαφόρους περιστάσεις, δὲν τὸ ἐκρίναμεν πρέπον νὰ σᾶς παρενοχλήσωμεν.

Σήμερον ἐπειδὴ καὶ τὸ ἐναντίον μέρος ἔγραψε μερικῶς πρὸς τὸν Πρόεδρον μὲ ἀπειλὰς φρικτὰς καὶ τυρανικὰς, ἔδωκε τὴν παραίτησίν του διὰ νὰ φυλάξῃ τὴν κοινὴν ἡσυχίαν, τὸ Σῶμα ὅμως τῶν Παραστατῶν, μὲ τὸ νὰ εἶδε πλέον φανερώτατα τὴν δεσποτικὴν καὶ τυραννικὴν ἐπιμονὴν τοὺς καὶ βίαν καὶ ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ποτὲ τρόπος νὰ τὸ ὑποφέρῃς, ἀπεφάσισεν ὅτι νὰ μὴν δεχθῇ τὴν παραίτησίν του καὶ ταυτοχρόνως ἔστειλε καὶ δύο μέλη τοῦ Βουλευτικοῦ μὲ γράμματα πρὸς τὸ Ἐκτελεστικόν, διὰ νὰ τὸ εἰδοποιήσῃ τὰ τρέξαντα καὶ νὰ λάβῃ τὴν περὶ τούτου γνώμην του καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἀπόκρισίν του νὰ σκεφθῇ περὶ τοῦ πρακτέου.

Ἰδού, Κύριε, φανερὰ πλέον τὰ τυραννικὰ καὶ ὀλέθρια φρονήματα τῶν, τὰ ὁποῖα μᾶς φαίνεται ὅτι κανένα μέρος τῶν ἀληθῶς πατριωτῶν καὶ φυλαττόντων τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ καὶ τὸν σκοπὸν διὰ τὸν ὁποῖον τὰ ὄπλα εἰς χεῖρας τοῦ ἔλαβε, δὲν θέλει τὸ δεχθῇ ποτὲ νὰ κάμνῃ τὰς παραλόγους θελήσεις δύο ἀτόμων, τὰ ὁποῖα φρονοῦν ὅλα τὰ ἐναντία τῆς κοινῆς σωτηρίας τοῦ ἔθνους μας.

Σχέδιον ἐγγράφου τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἀρμοστήν Κρήτης Τομπάζην, γνωστοποιούντος τὴν ἐν τῇ Συνελεύσει ἐπι-

κρατοῦσαν κατάστασιν ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ἀντιθέσεων καὶ τὴν ἀνδρικήν στάσιν τὴν ὁποίαν ἐτήρησαν οἱ πληρεξούσιοι ἐναντι τῶν ταραξιῶν.

* *

Ἀριθ. 39

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὸν Ἀρμοστὴν τῆς Κρήτης

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 37 σημερινὸν γράμμα μας σᾶς εἴπομεν κατ' ἑκτασιν τὰ χρειώδη. Μὲ τὴν παροῦσαν μας δὲ σᾶς λέγομεν ὅτι ἡ Προεδρία τοῦ Μαυροκορδάτου ἐσύγχισε καὶ ἐτάραξε κατὰ βάθος τὴν ἀχρείαν ψυχὴν τοῦ Ντεληγιάννη, ὥστε ἐφθασε νὰ μεταχειρισθῇ μέσον τὸν Κολοκοτρώνη καὶ τὰ πλέον αἰσχίστα καὶ ἄτοπα μέσα εἰς τὸ νὰ βιάσῃ τὸν μὲν Μαυροκορδάτον νὰ παραιτηθῇ τὸ δὲ Βουλευτικὸν νὰ δεχθῇ τὴν παραίτησίν του.

Αἰσχρὸν ἤθελεν εἶναι νὰ σᾶς γράψωμεν τὰ ὅσα πρὸ τῆς συνελεύσεως ἐπέρασεν καὶ εἶπεν (;) ὁ Ντεληγιάννης σήμερον εἰς τὸ Βουλευτικόν, πῶς τὸν περιφρονήσαμεν καὶ μὲ ποῖον τρόπον τὸν ἐκάμαμεν ν' ἀναχωρήσῃ, χωρὶς νὰ ἡξεύρῃ ἀπὸ ποῦ ἐβγήκε.

Συγκροτηθείσης δὲ τῆς Συνελεύσεως ὁ Μαυροκορδάτος μᾶς ἐπαρρησίασεν τὴν παραίτησίν του, τὴν ὁποίαν ἀφοῦ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐδέχθημεν, ἐθεμελιώθημεν μᾶλλον εἰς τὸν σκοπὸν μας καὶ ἀπεφασίσαμεν ὁμοφώνως ὅλοι ὅτι ἢ νὰ θυσιασθῶμεν ἢ (νὰ) φυλάξωμεν τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ [Ἑθνους] τὸν ὁποῖον παριστάνομεν, χωρὶς νὰ θεωρήσωμεν ὑποκείμενα ἢ ἄλλο τι.

Ἡμεῖς πραγματικῶς εἶδομεν ὅτι προτοῦ ν' ἀποφασίσῃ τις εἰς τοιαύτας περιστάσεις νὰ δουλεύσῃ τὴν Πατρίδα, πρέπει ν' ἀγοράσῃ τὸ σάβανόν του, καὶ βέβαια εἶναι ἀντιπατριώτης ὅστις ἤθελεν στοχασθῇ καὶ τὴν ζωὴν του νὰ φυλάξῃ καὶ τὰ πράγματα τοῦ Ἑθνους νὰ πολιτεύεται. Μία μόνη τοιαύτη σταθερὰ ἀπόφασις ἡμπορεῖ νὰ μᾶς σώσῃ καθὼς καὶ ὁπότεν αὕτῃ λείψῃ, ἡμεῖς εἴμεθα χαμένοι.

Πολιτικὴ καὶ ληστὰ καὶ θηρία δὲν ὠφελεῖ. Ὁφελεῖ δικαιοσύνη, ἀνδρεία καὶ καρτερότης ψυχῆς. Διὰ νὰ κατορθώσῃ εἰς ἀληθῆς ἰατριώτης τὸ συμφέρον τῆς Πατρίδος, αὐτὰ πρέπει νὰ ἐνδυσθῇ [ἢ] καὶ ὅταν πάσχῃ νὰ φυλάξῃ τὰ δίκαια τοῦ λαοῦ, δὲν εἶναι ἀμφιβολία, αὐτὸν ὅλον τὸν λαὸν θέλει εὖρει βοηθόν. Ἄν παρατηρήσωμεν εἰς ποῖα ἀτοπήματα μᾶς κατήντησεν ἡ ὀλεθρία πολιτικὴ οἰκονομία, βέβαια θὰ ἰδοῦμεν ὅτι αὕτῃ μὲς ἐχάλασεν διόλου. Ὅθεν ἐπειδὴ καὶ τὰ πράγματα πλέον μᾶς ἐσήκωσαν πᾶσαν ἀμφιβολίαν, εἶναι ἀνάγκη ὅλοι, ὅλοι νὰ ἐνδυσθῶμεν τὴν δικαιοσύνην καὶ μετ' αὐτῆς πᾶσαν ἀνδρείαν καὶ γενναιότητα διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Πατρίδα μας, ἂν μὲ τοιοῦτον σκοπὸν ἐσήκώσαμεν τὰ ὅπλα κατὰ τῶν τυράννων.

Ὑγιαίνετε

Ἐν Τριπολιτσᾷ τῇ 14 Ἰουλίου 1823

Σχέδιον ἐγγράφου τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸν Ἀρμοστήν Κρήτης, διὰ τοῦ ὁποίου γνωρίζουν τὰς ἐνεργείας των, ὥστε ὁ ἀποσταλεὶς ὀργανισμὸς τῆς Κρήτης μὴ λάβῃ δημοσιότητα· περὶ ἀνάγκης πολιτογραφήσεως τοῦ Μαυροκορδάτου, περὶ μελετωμένης ἐκστρατείας εἰς Σητεῖαν καὶ περὶ τῆς ἐν Πελοποννήσῳ πολιτικῆς καταστάσεως.

* *

Ἀριθ. 47

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν τῆς Κρήτης

Τὸ ἀπὸ 4 τοῦ τρέχοντος πρὸς ἡμᾶς γράμμα σας ἐλάβομεν καὶ εἶδομεν ἐν αὐτῷ ὅτι οἱ ἀκροβολισμοὶ γίνονται μὲν συνεχεῖς, πλὴν εἶναι καὶ ἡ ἰσότης. Ἐπευχόμεθα ὁμῶς τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτοὶ μὲν νὰ εἶναι πρὸς ὠφέλειαν καὶ δόξαν τῶν Ἑλλήνων καὶ τὸ γενικὸν κτύπημα τοῦ ἐχθροῦ νὰ μᾶς ἀναδείξῃ νικητὰς καὶ τροπαιοῦχους, τὸ ὁποῖον καὶ δόξαν αἰώνιον θὰ μᾶς προξενήσῃ καὶ τὰ πράγματα τῆς Πατρίδος μας θέλουν προχωρεῖ τοῦ λοιποῦ εὐκολώτατα.

Ἡμεῖς σᾶς ἐγράψαμεν πρὸ ἡμερῶν ὅτι ὁ τοπικὸς διοργανισμὸς ἀπεμακρύνθη ὀλίγον ἀπὸ ἐκεῖνον τῆς Διοικήσεως καὶ ὅτι τοῦ-

(1) Σημ. Τὸ ὑπ' ἀριθ. 130 χειρογ. εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδου πρὸς τὸν Ἐμ. Ξένον, ὅπως ἐγχειρήσῃ εἰς τὸν Ἰακ. Τομπάζην τὰ ὑποσχεθέντα 200 τάλληρα, ἐγγράψῃ δὲ ταῦτα εἰς λογαριασμὸν τῆς πατρίδος (Κρήτης). φέρει τόπον ἐκδόσεως τὴν Τρίπολιν, ἀριθ. Πρωτ. 40 καὶ ἡμερομ. 14 Ἰουλ. 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 131 χειρόγραφον εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἰ. Τομπάζην, δι' ἧς παραπονοῦνται διὰ τὴν σιωπὴν τῶν ἐν Κρήτῃ, ἀναφέρουν τὰς ἐν τῷ Βουλευτικῷ ὑπαρχούσας ἀντιθέσεις, τὰς ἀτασθαλίας τῶν ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὰς καταχρήσεις, καὶ περὶ συνεννήσεως μεταξὺ τῶν τριῶν Ναυτικῶν νήσων πρὸς πρόληψιν τοῦ δημιουργηθέντος ἐκ τῶν ἀντιθέσεων κινδύνου. Φέρει ἡμερ. 19 Ἰουλίου 1823, Τριπολιτσά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 132, ἐπιστολὴ ἢ Ἐμ. Ἀντωνιάδου πρὸς Ἰ. Τομπάζην, μεθ' οὗ διαφωνεῖ διὰ τὴν ἀποστολὴν 70 στρατιωτῶν εἰς Κρήτην, καθ' ἣν στιγμήν χρειάζονται 1000 στρ. Ἡμ. 25 Ἰουλίου 1823, Τριπολιτσά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 133, εἶναι ἐπιστολὴ Ἐμ. Ἀντωνιάδου πρὸς Ἐμ. Ξένον, δι' ἧς τὸν παρακαλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ τὰ 200 τάλληρα καὶ ὅτι ἔλαβον τὰ ἀποσταλέντα δύο πιστόλια. ἡμερ. 25 Ἰουλ. 1823 Τριπολιτσά.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 134, ἐπιστολὴ Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν Κρήτης, δι' ἧς πληροφοροῦν ὅτι δὲν ἐκοινοποιήθη τὸ ἀποσταλὲν σύνταγμα τῆς Ἀρκουδαίνας καὶ περὶ ἐπικειμένης ἐξόδου τοῦ Βουλευτικοῦ εἰς Σαλαμίνα. Ἡμ. 13 Αὐγούστου 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 135 εἶναι ἐπιστολὴ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Φροντιστήριον Οἰκονομίας Κρήτης δι' ἣ παρακαλοῦν ὅπως πληρώσουν εἰς τὸν Ξένον 200 τάλληρα τὰ ὁποῖα ἔλαβον δι' ἐξόδου τῶν οἱ Παραστάται. Φέρει ἡμερομηνίαν 13 Αὐγούστου 1823.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 136 εἶναι ἐγγράφον τῶν Παραστατῶν πρὸς τὴν τοπικὴν συνέλευσιν (Κρήτης), δι' ἧς γνωρίζουσιν αὐτοῖς ὅτι στεροῦνται εἰδήσεων καὶ ἀδυνατοῦν νὰ ἐνεργήσουν τί ὑπὲρ τῶν πραγμάτων τῆς Κρήτης ἕνεκα τούτου

το ἤθελεν ταραξεί τὴν Διοίκησιν ὄχι ὀλίγον, ἂν δὲν ἐμεταχειρίζομεθα ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέσα εἰς τὸ νὰ τὸν κάμωμεν ἀκοινοποίητον, συντρέξας εἰς τοῦτο καὶ ὁ καλὸς πατριώτης Κορ Μουροκορδάτος. δὲν ἐγράφομεν δὲ ὅτι ἐγίνεν ἀπὸ ἀδοκίμους καὶ ἀγνώστους ἄνδρας εἰς τὸ "Ἔθνος. Ἡμεῖς ἐκπληροῦντες τὰ χρεὴ μας, ἐγράψαμεν ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἤθελεν ἀκολουθήσῃ ἂν ἐπιπτεν ὑπ' ὅψιν τῆς Διοικήσεως καὶ πάλιν τὸ ξαναλέγομεν ὅτι θέλομεν εἶμεθα προσεκτικοί, ὅπου ποτὲ νὰ μὴν κοινολογηθῇ, καθότι εἶμεθα παραβέβαιοι ὅτι θέλει μᾶς παραβίασῃ νὰ κάμωμεν πολλὰς προσθ' ἀφαιρέσεις. Ἡμεῖς εἰς διαφόρους ἐποχὰς σᾶς ἐγράφομεν ἐκτεταμένως τὰς Πελοποννησιακὰς καταχρήσεις καὶ ἰδιοτελείας τῶν καὶ ἀποροῦμεν πῶς ἐκεῖνα μας τὰ γράμματα νὰ μὴν ἐλάβετε, εἶμεθα βέβαιοι ὅτι ἐκεῖνα τὰ διὰ τοῦ Κου Νικολάου Χη Κωνσταντίνου καὶ Μόσχου ἐλάβετε, μένουν δὲ ἐκεῖνα τὰ διὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Παλέστρα σταλθέντα καὶ διὰ τοῦ κ. Ε. Ξένου. Μὲ τὸν ἴδιον σᾶς ἐγράφομεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ πολιογράψωμεν τὸν κ. Μαυροκορδάτον Κρητικὸν διὰ πολλοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους καὶ χωρὶς νὰ τοὺς ξαναγράψωμεν τοὺς ἐννοεῖτε καὶ ἤδη ἐπαναλαμβάνομεν τὸ ἴδιον τὸ ὅποῖον, ἂν τὸ ἐγκρίνετε, ἅς γίνῃ καὶ ἅς σταλθῇ μὲ πρῶτον, ὥς ἀναγκαῖον εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις τοῦ "Ἔθνους. Εἰς τοῦτο ἐρωτήθη καὶ ὁ ἴδιος καὶ τὸ ἐγκρίνει καὶ εἶναι καὶ ἄλλοι φίλοι ὅπου βλέπουν πόσον συμφέρον τοῦτο ὁμόφωνοι.

Ὁ Κορ αὐτάδελφός σας σᾶς γράφει περὶ τοῦ σχεδίου τῆς ἐκστρατείας διὰ τὴν Σητεῖαν τοῦτο στοχαζόμεθα ὅτι συμφέρει, ἐπειδὴ καὶ ταυτοχρόνως θέλει πολεμᾶται ὁ ἐχθρὸς ἀπὸ δύο μέρη καὶ παραζαλιζόμενος βεβαίως νὰ ἀφανίζεται ταχύτερον. Μὲ τὸν ἐνταῦθα Κάσσιον παραστάτην Κον Δημήτριον Ἀρβανιτόπουλον ὠμιλήσαμεν περὶ τούτου καὶ εἶναι ὁμόφωνος, μένει δὲ νὰ τὸ σκεφθῇτε καὶ νὰ γράψετε περὶ τούτου τὴν ἀπόφασίν σας. Τὰ διατρέξαντα πελοποννησιακὰ πράγματα σᾶς προεγράψαμεν, σᾶς λέγομεν δὲ καὶ αὖθις ὅτι ὁ Κολοκοτρώνης καὶ συμπέθερός του Δεληγιάννης ἐχάσαν διόλου τὴν ὑπόληψιν ὅπου, πρὸς τὸν λαὸν ἀπατῶντες τον, εἶχον. Εἰς τὴν Σαλαμίναν ἀκόμη δὲν ἐμαζεύθησαν ὅλα τὰ μέλη, μετ' ὀλίγας ὅμως ἡμέρας ἐλπίζεται νὰ μαζευθοῦν καὶ ὅ,τι διατρέξῃ θέλομεν σᾶς εἰδοποιήσῃ εὐθύς. Ὁ ἐλληνικὸς στόλος ὅλον ἐτοιμάζεται, πλὴν περιμένει καὶ παράδες καὶ ἔτσι νὰ τὸν ἐβγάλουν. Οἱ ἐχθροὶ δὲν μᾶς ἐπροξένησαν νεωστὶ καμμίαν ζημίαν. Εἰς τὸν Εὐρυπον, ὡς μανθάνομεν, ἐμαζεύθησαν ἐκ νέου ὡς 4.000 χιλιάδες στρατεύματα καὶ ἐπροξένησαν ἀρκετὴν βλάβην εἰς τὸν ἐχθρὸν μὲ τὸ νὰ τὸν εὐρουν διασκορπισμένον καὶ δοσμένον εἰς τὰ λάφυρα καὶ ἀρπαγὰς.

Χθὲς ἔρρηθη λόγος, ὅτι νὰ ἐγίνεν ἓνας πόλεμος πλησίον τοῦ Μεσολογγίου καὶ ὅτι νὰ ἔκαμεν θραῦσιν μεγάλην τοῦ ἐχθροῦ ὁ Μαρκο Μπότσαρης, δὲν ἐμάθομεν ὅμως οὐδὲν περιστατικὸν πῶς ἐγίνε καὶ κατόπιν σᾶς πληροφοροῦμεν.

Σήμερον ἐμάθομεν ὅτι, ἦλθεν ἐδῶ ἓν γράμμα ἀπὸ Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ 20 Ἰουλίου, ἐν ᾧ γράφουν ὅτι ὁ πασᾶς τῆς Αἰγύπτου ἐ-

τοιμάζει ἐκ νέου στρατεύματα διὰ νὰ στείλῃ εἰς τὴν Κρήτην, δι' ὃ καὶ σᾶς τὸ εἰδοποιούμεν διὰ νὰ λάβετε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα.

Ὑγιαίνετε.

Ὑδρα 20 Αὐγούστου 1823

(138)

Σχέδιον ἐπιστολῆς ἐξ Ὑδρας, προφανῶς τῶν Παραστατῶν Κρήτης, πρὸς τὸν Ἀρμοστήν Κρήτης, δι' ἧς γνωρίζουσιν αὐτῷ τὰς ἀποφύεις τῶν ἐπὶ τοῦ ἀποτελεσματικωτέρου τρόπου ἀντιμετωπίσεως τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως διὰ τῆς χρησιμοποίησεως ξένων στρατιωτῶν καὶ πραγματοποιήσεως τῆς κατὰ τῆς Σητείας ἐκστρατείας. Ἐπίσης περὶ ἐμφανίσεως ὑπόπτου κατασκοπείας προσώπου.

* *

Ἀριθμ. 48

τοῦ πρωτοκόλλου

Εὐγενέστατε Κύριε

Μὲ ἄκραν μας κατάκαρδον λύπην βλέπομεν ὅτι καὶ τὸ εἰδικόν μας Ἑσωτερικόν εἶναι εἰς ἀθλίαν κατάστασιν καὶ ὥς ἐκ τούτου μήτε ἡ εὐγενεία σας θέλετε ἡμπορεῖ νὰ ἐκτελεῖτε ὅσα ἡ φιλότελος ψυχὴ σας καὶ ἀληθὴς πατριωτισμός σας σᾶς ὑπαγορεύουν, τὸ μόνον δὲ μέσον, ὅπου καὶ τὰ πράγματα νὰ εἰσαχθοῦν εἰς τὴν δυνατὴν εὐταξίαν, καὶ νὰ ἐνεργῇτε καὶ ἡ εὐγενεία σας ὅσα ἀποβλέπουν γενικῶς πρὸς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ὑπόληψίν σας, εἶναι τὸ νὰ στέλλωνται αὐτοῦ ξένοι καλοὶ στρατιῶται. Αὐτό θέλει ἐνεργεῖται ἀπ' ἐδῶ μὲ ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους, μένει δὲ καὶ εἰς τὴν εὐγενείαν σας, ὥς αὐτόπτης τῶν πραγμάτων, νὰ ἰδιάζετε τόσον ἡμᾶς ὅσον καὶ τὸν κύριον αὐτάδελφόν σας εἰς ὅτι σᾶς ἀναγκαιοῖ καὶ νὰ κάμνωμεν τὰ δυνατά μας ὅπου νὰ σᾶς τὰ προφθάνωμεν, πρὸς τούτοις κάμετε τὸν τρόπον ὅπου ἐδῶ εἰς τὸν αὐτάδελφόν σας νὰ εὐρίσκεται πάντοτε μία ἱκανὴ ποσότης γροσίων διὰ κάθε περίστασιν, ὅπου εἰς μίαν ἀνάγκην νὰ μὴν ἀκολουθῇ ἐμπόδιον ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων.

Ὁ Κορ Μαυροκορδαῖος εἶναι ἐδῶ, πρὸς τὸν ὁποῖον καὶ ἐγχειρήσαμεν τὰ πρὸς αὐτὸν γράμματά σας, ὁ ὁποῖος καὶ στοχαζόμεθα ὅτι θέλει σᾶς γράψῃ τὰ μέτρα, ὅπου οἱ ἐνταῦθα ἔλαβον περὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς προεδρείας του καὶ περὶ ἄλλων.

Ἡμεῖς εἴχομεν μάθει ὅτι νὰ ἐπροβάλετε τὸ σχέδιον τῆς Σητείας καὶ νὰ μὴν τὸ ἐδέχθησαν οἱ φίλοι, ἐπιθυμοῦντες νὰ γυμνώσουν καὶ ἀφανίσουν καὶ αὐτὴν ὥς καὶ τὰς ἄλλας, τὸ πρᾶγμα ὅμως τὸ νὰ κατορθωθῇ φαίνεται νὰ εἶναι συμφέρον, πῶς δὲν θέλει γυμνωθῇ ἀπὸ ὁποιονδήποτε καὶ ἂν ὑπάγῃ, καὶ αὐτὸ δὲν ἀμφιβάλλεται. Ἡ ὠφέλεια ὅμως εἶναι αὐτή, ὅπου ὁ ἐχθρὸς πολεμούμενος εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀπὸ 2 μεριῆς χάνεται ταχύτερον καὶ ἐλευθε-

ροῦται καὶ αὐτὸ τὸ μέρος, χωρὶς πλέον νὰ μένη φόβος καὶ ὑποψία. Ὅθεν ἄς τὸ σκεφθῇ καὶ ἡ εὐγενεὶα σας καὶ ἂν, εἶναι δυνατόν νὰ κατορθωθῇ, ἄς γράψῃ ἀμέσως ὁποῦ νὰ ἔμβῃ καὶ εἰς πρᾶξιν.

Ἐδῶ κατὰ τὸ παρὸν εἶναι ἕνας ἐξάδελφος τοῦ Ἀνδρουλῆ Κριαρᾶ, ὅστις κατὰ τὴν ἰδίαν του ὁμιλίαν ἦτο εἰς Σμύρνην. Ἐκεῖθεν ἦτο εἰς νησιὰ καὶ ἔπειτα ἐδῶ, πραγματείας κάμμιαν δὲν ἔχει, πότε φορεῖ φράγκικα καὶ πότε Κρητικά. ὅθεν δὲν συνάζομεν ἄλλο, εἰμὶ ὅτι ἐβγάζουν τοιούτους ἔξω διὰ νὰ τοὺς εἰδοποιοῦν ὅτι μανθάνουν. καθὼς καὶ γράφετε πρὸς τὸν αὐτάδελφόν σας ἀποροῦντες πῶς μανθάνουν τὰ ὅσα γίνονται.

Ὑδρα 20 Αὐγούστου 1823

(139)

Ἀπαντητικὸν ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 189 (σελ. 108) τοιοῦτον τοῦ Φροντιστηρίου Ἑσωτερικῶν, σχετικὸν μὲ τοὺς λόγους, οἵτινες ὑπηγόρευσαν τὴν στάσιν αὐτῶν ἔναντι τοῦ ἀποσταλέντος αὐτοῖς πρὸς ὑποβολὴν εἰς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν ὀργανισμοῦ τῆς Κρήτης.

* *

Ἀριθ. 49
τοῦ Πρωτοκόλλου

Πρὸς τὸ Φροντιστήριον
Ἑσωτερικῶν τῆς Κρήτης

Ἀποκρινόμενοι εἰς τὴν ἀπὸ 5 τοῦ παρόντος ὑπ' ἀριθ. 189 ἐπιστολὴν σας, λέγομεν ὅτι ἡ περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ προσταλεῖσα ἐπιστολή σας ὑπ' ἀριθ. 36 δὲν ἀπετείνετο εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ ἀνατροπὴν τοῦ ὅλου [ὀργανισμοῦ], ἀλλ' [ἀ μόνον τοῦ Φροντιστηρίου τῶν Ἑσωτερικῶν, καθότι τοῦτο τὸ δικαίωμα δὲν δίδεται, εἰμὶ εἰς μόνην τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν καὶ ὄχι τὴν τοπικὴν] ἐπειδὴ καὶ ἤθελε πειραχθῇ ἡ Διοίκησις βλέπουσά τον καὶ ἤθελε κάμει τὰς παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις του, σὰς ἐγράψαμεν, ὅχι μεγαλορρημονοῦντες, ἀλλ' εἰλικρινῶς τὸ πρᾶγμα πῶς ἤθελε χρῆζει καὶ ὅτι ἐπασχίσαμε μὲ ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα νὰ τὸ καθησυχάσωμεν, ὅπου νὰ μὴ βαλθῇ ὑπ' ὄψιν τῆς Διοικήσεως.

Τοῦτο σὰς ἐσημειοῦμεν, ὅτι διατάραξε σφόδρα τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν Κύριον Δικαῖον καί, ἂν δὲν ἐπρολαμβάνομεν νὰ τὴν ἐμποδίσωμεν διὰ τοῦ μόνου καλοῦ καὶ εἰλικρινοῦς πατριώτου Κυρίου Μαυροκορδάτου, ἤθελε τὰ παρουσιάσει εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς Διοικήσεως καὶ τότε δὲν ἠξεύρομεν ὁποίους ἤθελε μεταχειρισθῶμεν τρόπους, νὰ τοὺς χαλινώσωμεν τὴν ὁρμὴν τοῦ νὰ μὴ τὸν ἀνατρέψουν ὅλον.

Ἡμεῖς καιρὸν δὲν ἔχομεν νὰ σὰς κάμωμεν ταῖς λοιπαῖς ἀναλύσεις του, τοῦτο μόνον σὰς [λέγομεν] ἐρωτοῦμεν, ἂν ἦτο ὁμοιόμορφον ἑσωτερικὸν νὰ ἔχῃ ἡ Διοίκησις καὶ ἡ Κρήτη [τὸν ὀργανισμὸν καὶ πρὶν νὰ διαταχθῶμεν εἴχομεν ἐγχειρήσει εὐθύς] ἡμεῖς γνω-

ρίζοντες τὰ χρέη μας, ἀμέσως, χωρὶς νὰ περιμένωμεν τὰς διαταγὰς σας, εἵχομεν ἐγχειρήσει τὸν διοργανισμόν πρὸς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἑσωτερικῶν, τὸν ὁποῖον κατεπείσαμεν μὲ διαφόρους λόγους νὰ σιωπήσῃ, ἐπειδὴ καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ φωνάξῃ ἐναντίον τούτου πολλά.

Ὑγιαίνετε.

Ὑδρα 20 Αὐγούστου 1823.

Οἱ Παραστάται τῆς Κρήτης.

(140)

Ὁ Παραστάτης Κρήτης Ἐμμαν. Ἀντωνιάδης πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν Κρήτης ἐκ Σαλαμῖνος. Παρέχει πληροφορίας περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ὁδηγίας διὰ τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀπόψεως.

* *

Ἀριθ. 50

τοῦ Πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν τῆς Κρήτης

Καὶ ἔως τὴν σήμερον εὐρισκόμεθα μὲ τὰ ἀπὸ 4 τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου γράμματά σας, εἰς τὰ ὁποῖα, μὲ τὸ νὰ σὰς ἀπεκρίθημεν, δὲν ἔχομεν τί τώρα πρὸς ἀπάντησιν. Ἡ εἰς τὰ ἐδῶ μετακίνησίς μας σκοπὸν εἶχε πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῦ νὰ ἀποφασισθῇ μία ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ τὸν Α. Μαυροκορδάτον, Ὁρλάνδον καὶ Καλυρὰ καὶ νὰ ἀποσταλῇ εἰς Εὐρώπην πρὸς πραγμάτευσιν τινὸς ὑποκειμένου, διότι βλέπομεν ὅτι ληστρικῶς δὲν ἤμποροῦμεν νὰ κατορθώσωμεν τὸ παραμικρόν. Τοῦτο μένει ν' ἀποφασισθῇ ἀμέσως ὅπου φθάσουν οἱ τῶν τριῶν θαλασσίων νήσων πληρεξούσιοι. Παρεκτὸς τῶν ὁποίων ἤδη ἀπεφασίσαμεν διὰ τὴν θαλάσσιον δύναμιν, δασμοὺς (dazi), οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν Κρήτην δὲν ἤμποροῦν κατὰ τὸ παρὸν νὰ ἔχουν χώραν, τίποτ' ἄλλο οὐσιῶδες δὲν ἐνεργήσαμεν. Τὰ πράγματά μας εἰς τὴν ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν Ἑλλάδα εἶναι ἀνάμικτα καλῶν καὶ ἀπευκτέων. Ἡ ἀπαραδειγμάτιστος ἐκείνη νίκη τοῦ Μπότσαρη κατὰ τοῦ Σκούδρα κτλ. σὰς ἔγινε πρὸ πολλοῦ γνωστὴ καθὼς καὶ ὁ θάνατος τοῦ νέου τούτου Λεωνίδα εἰς τὴν αὐτὴν μάχην. Τὸ αὐτὸ σῶμα τῶν ἐδικῶν μας ἐκτυπήθη πάλιν, διὰ παραβλέψεως ἢ προδοσίας τοῦ Γιολλάση, ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· ἐσκόρπισεν, ἀλλὰ πάλιν ἐσυντάχθη καὶ κατέλαβε τὰς θέσεις του.

Ὁ Ὁμέρ Βρυώνης πάλιν ἐστρατοπέδευσε μὲ 6.000 Ἀλβανοὺς καὶ ἔφθασεν ἔως εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἀχελώου, ὅστις καὶ ἐπαπειλεῖ πάλιν τὴν Αἰτωλίαν, Ἀκαρνανίαν καὶ λοιπά. Οἱ Πελοποννήσιοι βυθισμένοι εἰς τὴν αἰσχροὴν καὶ φρικτὴν ἰδιοτέλειαν καὶ φατρίας ἀναισθητοῦν παντάπασιν, ἐκτὸς τοῦ Α. Λόνδου, ὅστις μόνος ἐξεστράτευσεν καὶ ἐνώθη μὲ τοὺς ἔξω τῆς Πελοποννήσου.

Οἱ Τοῦρκοι σχεδόν ὅλοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, συνάζονται εἰς τὴν Λάρισσαν, τὸν σκοπὸν τῶν δὲν ἤξεύρομεν.

Ἡ Εὐρυπος ἔμεινε πάλιν ὡς καὶ πρότερον. Οἱ ἐδικοί μας ἔπιασαν μερικὰς πάλιν θέσεις. Ἀποφασίς τῆς Διοικήσεως ἔγινε νὰ δοθῇ ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν τριῶν Νήσων, ὅ,τι γίνεи σὰς τὸ γνωστοποιούμεν. Διὰ τὴν Θεσσαλίαν πάλιν γίνεται στρατολογία τῶν ἐδικῶν μας, πιθανὸν πρὸ ἡμερῶν νὰ ἐπέρασαν ἐκεῖ ἕως τρεῖς χιλιάδες Ὀλύμπιοι, ἔχουν σκοπὸν νὰ πιάσουν πάλιν τὴν Μαγνησίαν τῆς Θεσσαλίας. Ὅ,τι πράξουν καὶ αὐτοὶ τὸ μανθάνετε.

Ὁ στόλος ὁ ἐχθρικός εἶναι εἰς Μυτ[ιλήνην]; Ὁ ἐδικός μας ἐνώθη καὶ σκοπεῖ νὰ τὸν κτυπήσῃ ὅπου τὸν προκαταλάβῃ. Εἶναι ἔλπις νὰ τοῦ κάμῃ ζημίαν, διότι εἶναι ἀδύνατος.

Ὁ πρὸ πολλοῦ προσδοκόμενος Lord Byron ἔφθασεν εἰς Κεφαλωνίαν μὲ περίπου ἑνὸς милιονίου γροσίων βοήθειαν ἀπὸ τὸ εἰς Ἀγγλίαν Κομιτάτον διὰ τὸ Ἔθνος μας, μὲ δύο φρεγάτας κανονιέρων, μὲ μίαν τυπογραφίαν κλπ. Ἐζήτησε ποῦ νὰ διευθυνθῇ, τοῦ ἐδώκαμεν τὰς ἀναγκαίαις διαταγὰς καὶ ἐλπίζεται μετ' ὀλίγον ν' ἀνταμωθῶμεν.

Αὐτὸς ἔχει νὰ κάμῃ καὶ περὶ δανείων προτάσεις καὶ ἄλλα, διὰ τὰ ὅποια ἐν καιρῷ θέλετε ἔχει ἐντελεῖς πληροφορίας.

Ἐπειδὴ καὶ τὰ ὅσα αὐτὸς ἔφερεν τώρα χρήματα εἶναι ἀπλῆ προσφορὰ τοῦ Κομιτάτου πρὸς τὸ Ἔθνος, σκοπὸν ἔχομεν ν' ἀπαντήσωμεν, ὥστε νὰ δοθῇ καὶ διὰ τὴν Κρήτην μίᾳ ἀνάλογος ποσότης ἐξ αὐτῶν καὶ ὅτι ἄλλο στοχασθῶμεν ὅτι τὴν ἀναγκαιοῖ, διότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ σημερινὴ κατάστασις καὶ βέβαια θὰ εἶναι οἰκτρὰ εἰς πολλὰ πράγματα.

Ἐπιθυμούσαμεν λοιπὸν νὰ μᾶς ἐφοδιάσετε κατὰ τοῦτο καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ εὐγενεία σας μὲ μίαν ἐκθεσιν ἐντελείαν τῆς δεινῆς καταστάσεώς μας, τὸν ἐπαπειλοῦντα μας κίνδυνον καὶ ἄλλα ἐπικαλούμενοι εἰς ταύτην τὴν ἄμεσον καὶ ταχεῖαν συνδρομὴν τοῦ Ἐθνους δι' ἡμῶν, διότι αὕτῃ εἶναι ἡ τάξις, καὶ νὰ γράφετε ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν Μαυροκορδαῖον, ὅστις ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ὠφελήσῃ ἐμμέσως παρακαλοῦντες καὶ τὸν αὐτόσε Μίστερ Κύριον Ἀστυγὲς Ἀγγλίας νὰ γράψῃ πρὸς τὸν ἴδιον Byron τὰ περὶ τούτου. Ταῦτα εἶναι μέσα τὰ ὅποια ἡμποροῦν νὰ μᾶς εὐκολύνουν περισσότερον καὶ μεγαλυτέραν ἐμπύχωσιν νὰ δώσουν εἰς τὸ πρᾶγμα. Εἶναι ἀνάγκη ὅμως νὰ μᾶς τὰ προφθάσετε ὅσον εἶναι δυνατόν ὀγληγορώτερον, διὰ νὰ μὴ μᾶς προλάβουν ἄλλοι.

Στοχαζόμεθα συμφέρον πρὸς τούτοις νὰ μᾶς ἐφοδιάσετε ἀκολούθως καὶ μὲ γράμματα πληρεξουσιότητος διὰ τινὰ ποσότητα δανείου μὲ τοὺς ἀναγκαίους εἰς τοῦτο κανόνας καὶ ὅποίαν διὰ τοῦτο ἡμπορούσαμεν νὰ δώσωμεν ὑποθήκην. Ἐπειδὴ καὶ βλέπομεν, ὅτι χωρὶς χρημάτων τίποτα δὲν κατορθοῦται. Τοῦτο θέλει πασχίσωμεν νὰ τὸ κάμωμεν ἀπὸ τὸν ἴδιον ἰδῶς διὰ τὴν Κρήτην καὶ ἂν ἐγκριθῇ, ὥς γίνουν τὰ ἀναγκαῖα ὅσον τάχιστα.

Περιμένομεν ἀνυπομόνως τὴν συγκατάθεσίν σας διὰ τὴν τῆς Σητείας ἐκστρατείαν, ἐπειδὴ καὶ δι' αὐτῆς μόνῃς ἐλπίζεται ἡ ταχεῖα

ἀπολύτρωσις τῆς Πατρίδος. Μὴ ἀποβλέψετε εἰς τὰ τῶν Κασσίων ἐνδεχόμενα ἄτακτα κινήματα, ἀλλ' εἰς τὴν ὠφέλειαν τοῦ πράγματος.

Πόσοι ἐκ νέου ἦλθον μέ τὸν Μπιλάλην στρατιῶται; αὐτὸς εἶναι Πασᾶς τοῦ μεγάλου Κάστρου ἢ τῶν στρατευμάτων ἀρχηγός; Ποίας θέσεις κατέχουν ἤδη οἱ ἰδικοὶ μας; ποίας οἱ Τοῦρκοι; Λιποτακτοὺν οἱ στρατιῶται μας ἢ φυλάσσουν τὰς θέσεις τῶν; Ὁ ἐρχόμενος ἤδη Καπετὰν Κυριακούλης εἶναι ἕνας φρόνιμος καὶ καλὸς πολεμικός. Τὰ ὅσα παλληκάρια του ἠδυνήθη νὰ κάμῃ εἶναι δοκιμασμένα εἰς πολλοὺς πολέμους καὶ εἴθε νὰ δείξουν καὶ αὐτοῦ τὴν συνήθη τῶν ἀξιότητα. Τοῦτο μόνον σᾶς παρακαλοῦμεν, ὅπου νὰ γίνεται καὶ πρὸς τοὺς ξένους ἐν γένει στρατιώτας ἢ δυνατὴ περιποίησις, διὰ νὰ ἔχωμεν καὶ ἄλλους ὅταν ἤθελεν χρειασθῶμεν. Ἀκολουθῶς ἐλπίζομεν νὰ σᾶς σταλῇ ὁ Χ. Χρηστος. Προσπαθήσετε ὅμως νὰ τελειώσετε τὴν ὁποίαν ἀπὸ Ὑδραν σᾶς ἐπροτείναμεν συμφωνίαν τοῦ λαδιοῦ τῶν 4.000 βαρελίων, διὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν τὰ χρήματα ταῦτα εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας τῆς Πατρίδος μας. Ὁ Γορδὼν καὶ εἰς ἄλλος λόρδος ἐρχονται κατόπιν καὶ αὐτοὶ μὲ βοήθειαν.

Ἐν Σαλαμῖνι τῇ 14 Σεπτεμβρίου 1823.

Ὑγιαίνετε.

Ὁ Παραστάτης τῆς Κρήτης

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης.

(144) (1)

Σχέδιον ἐγγράφου τῶν Παραστατῶν Κρήτης (γραφὴ Ἀντωνιάδης) πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν, ἀναφερόμενον εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ

—(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 141 εἶνε ἔγγραφον (ἐν σχεδίῳ) τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὴν συνέλευσιν τῶν Κρητῶν, δι' οὗ γνωστοποιοῦν τὴν ἀπόφασιν τῆς κεντρικῆς Διοικήσεως περὶ προσκλήσεως Κυβερνήτου ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ. Φέρει ἡμερομηνίαν 14 Σεπτεμβρίου 1823.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 142 εἶνε ἐπιστολὴ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς ἄγνωστον ἀποδέκτην, διὰ τῆς ὁποίας ἀγγέλλουν τὴν ἀναχώρησιν διὰ Κρήτην τοῦ Γ. Σαῖτη, περὶ δυσκολιών εἰς τὴν ἐξέυρεσιν στρατιωτῶν, περὶ ἐπαναπατρισμοῦ οἰκογενειῶν Κρήτης καὶ ἄλλης πληροφορίας σχετικᾶς μὲ τὴν μάχην Καρπενησιοῦ καὶ τῶν πολιτικῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀποστατῶν τῆς Πελοποννήσου. Φέρει ἡμερομηνίαν 14 Σεβρίου 1823.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 143 εἶνε ἔγγραφον ἐν σχεδίῳ διὰ χειρὸς Πρακτικίδης πρὸς τοὺς ἐν Σαλαμῖνι παραστάτας Κρήτης, δι' οὗ πληροφορεῖ τὴν λήψιν δύο ἐπιστολῶν τῶν καὶ ὅτι ὁ Δ. Κιοσῆς θὰ ἐνεργήσῃ τὴν γνωστὴν στρατολογίαν, κατόπιν ληφθείσης ἐντολῆς. Τὸ ἔγγραφον εἶνε ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον.

πολιτικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἀποστασίαν τῶν περὶ τὸν Κολοκοτρῶν καὶ Δεληγιάννην, ὡς καὶ περὶ τὰ ὑπὸ κρίσιν ζητήματα, πολιτικά καὶ στρατιωτικά, τῆς Διοικήσεως.

*
* *

Ἄριθ. 55

τοῦ πρωτοκόλλου

Πρὸς τὴν Ἀρμοστείαν τῆς Κρήτης

Ἐν ἔνθα ἄριθ. 50 καὶ 51 Σᾶς ἐγράψαμεν εἰς πλάτος τὰ περὶ τῆς Ἑλλάδος κ.λ. Μὲ τὴν παροῦσαν μας δὲ σπεύδομεν νὰ σᾶς εἰδοποιήσωμεν τ' ἀνοικονόμητα ἤδη κινήματα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐνεργοῦμενα ἀπὸ τὸν Κολοκοτρῶν καὶ Ντεληγιάννην διὰ τοῦ ἀχρείου Μεταξᾶ, τὰ ὁποῖα ἀποτείνονται εἰς τὴν ἐσχάτην ἀναρχίαν τοῦ ἔθνους καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὸν ἀφανισμόν του. Ἀπὸ τὴν Τριπολιτσάν πρὸ ἡμερῶν διὰ ἀπεσταλμένων ἄρχισαν οἱ ρηθέντες κακοήθεις νὰ ἐνεργοῦν τὴν εἰς τὰ ἐκεῖσε ἐπιστροφὴν τῆς Διοικήσεως αὐτοῦ διὰ νὰ δυναμωθῇ ὁ Κολοκοτρῶν καὶ Ντεληγιάννης, οἵτινες ἐστασίασαν (ἰ) παντάπασιν βον) διὰ νὰ ἐμποδίσουν ὅχι μόνον τὸν Μαυροκορδατον ἀπὸ τὴν ἀποστολὴν τῆς ἐρεύνης τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀποστολὴν, ὡς μὴ συμφέρουσα εἰς τὰ σχέδιά των καὶ γον) διὰ νὰ ἐμποδίσουν τὸν Byron εἰς τὴν Πελοπόννησον, ν' ἀρπάξουν τὰ ὁποῖα φέρει εἰς τὸ ἔθνος χρήματα, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐκστρατειῶν καὶ λοιπῶν, νὰ τὰ καταπίουσι καὶ αὐτά. Ὅστις ὅμως μαθὼν μόνον ὅτι ὁ Μαυροκορδατος εἶναι κατατρεγμένος ἐμποδίζεται, κατὰ τὰ τελευταῖα γράμματά του, εἰς Ὑδραν καὶ Κεφαλωνίαν καὶ στερεῖ μόνον ἐκ τούτου τὸ ἔθνος ὑπὲρ τὰς 200.000 τάλληρα κολονάτα, τὰ ὁποῖα κατὰ σωστὴν πληροφορίαν φέρει μαζί του ἀπὸ τὸ κομιτᾶτον εἰς Ἀγγλίαν πρὸς βοήθειάν μας. Προκαλεῖ μ' ὅλον τοῦτο εἰς τὸ Μεσολόγι τὰ καράβια καὶ τὸν Μαυροκορδατον, ὑποσχόμενος μὲ τὸ πρῶτον νὰ συνδράμῃ, καὶ μὲ τὸν Μαυροκορδατον ζητεῖ νὰ ἀνταμωθῇ. Ὁ Πετρόμπεης διὰ νὰ κατακορέσῃ τὴν ἀκόρεστόν του ψυχὴν, ἥτις ἔχει καταπιομένα ἐφέτος περὶ τὸ ἥμισυ μυριάδιον γροσίων τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου, ὁ Σωτήρας, διὰ νὰ κερδίσῃ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ν' ἀντιπράττῃ κατὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του Ζαΐμη, ὁ δὲ ποταπὸς καὶ ἀχρεῖος Μεταξᾶς διὰ νὰ ἐμψυχώσῃ τὴν φατρίαν του δηλ. τὴν τοῦ Κολοκοτρῶν, προσθέσατε ἀκόμη καὶ τοῦ νὰ εὐκολύνῃ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ οὐτιδανά, φρικτὰ καὶ ὀλέθρια εἰς τὴν Ἰταλίαν σχέδιά του, ἐσυμφώνησαν τέλος, διὰ διοργανισμόν κυρίως τοῦ τελευταίου, ὥστε νὰ δοθοῦν μόνον εἰς τὰ πάθη των καὶ νὰ θυσιάσουν ἀπὸ τὸ ἔθνος καὶ νὰ καταφρονήσουν καὶ τὴν πολιτείαν, τὴν Βουλὴν τοῦ ἔθνους καὶ κάθε τι ἄλλο τοῦ ἔθνους καὶ οὕτως παραγνώμην τοῦ Βουλευτικοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ βουλευτικὸν ἔμεινε ἐδῶ, ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ; νὰ ἐνασχοληθῇ δ' αὖ τὴν ἀποστολὴν; [ἀλλὰ καὶ αὕτῃ ἡ ἀποστολὴ καὶ αἴτησις τοῦ ἔθνους] γνωρίζετε ἄραγε ὁποῖα εἶναι; καὶ ἔπειτα ὁποῖα αὐτοὶ πράγματα θὰ ἀντιδιοργανάσουν εἰς τὴν Πελοπόννησον; τί νὰ κάμῃ; νὰ διαλυθῇ; τοῦτο περιμένουν καὶ αὐτοὶ διὰ νὰ καταξέσχίσουν τὸ ἔθνος καὶ οὕτως νὰ τὸ μηδενίσουν. Τὶ κάμνομεν ὅμως ἔπειτα καὶ μὲ

τὸν λο πὸν κόσμον; τί μᾶς κάμνει ἡ Εὐρώπη; εἰς κρισιμωτέραν ὥς
τόσον κατάστασιν δὲν ἦλθεν τὸ "Ἔθνος! Ἡ Πελοπόννησος βράζει
ἀπὸ πατρίας. Ὁ Ντεληγιάννης, Κολοκοτρώνης καὶ ἄλλοι καταγί-
νον αἱ εἰς τὸ νὰ συστήσουν τὴν Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν καὶ
ὑπὸ τὸ πρόσχημα ταύτης νὰ κατασπαράξουν τὴν Πελοπόννησον;
ἀφοῦ ὅλο τὸ "Ἔθνος εἶδαν ὅτι δὲν ἔμπορουν, διὰ μιᾶς τριαρχίας.
Ὁ Σωτήρης Χαραλάμπης λυσσᾷ νὰ ἐκδικηθῇ κατὰ τοῦ Ζαΐμη. Ἡ
ἄρπυα ἐκείνη, ὁ Πετρόμπεης, ἐπιθυμῶν ἂν εἶναι δυνατόν νὰ κατα-
πίῃ ὅλην τὴν Πελοπόννησον, ὁρμᾷ ὥς ἄλλος λύκος εἰς τὴν ἀνεμοζά-
λη. Πῶς λοιπὸν θὰ ἡμπορέσῃ νὰ διοργανισθῇ σωτηρίως τι διὰ τὸ
"Ἔθνος; Πῶς νὰ προφθασθῇ τὸ Μεσολόγγι, τὸ ὁποῖον κινδυνεύει καὶ
διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης, καὶ τὸ ὁποῖον ἀφοῦ χαθῇ χάνεται
ὅλη ἡ Πελοπόννησος καὶ ἀκολουθῶς ἡ Ἑλλάς; ἄλλ' ἄράγε αἰτία
τούτων εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ παράνομος ἐκλογή τοῦ Ἐκτελεστικοῦ;

Ὁ λαὸς ἀκούει, ὁ λαὸς εἶναι ἄγιος, πολεμᾷ, πληρώνει, ὑπο-
φέρει, ἄλλ' οἱ Σατράπαι καὶ οἱ λησταὶ τὸν ἀφίνουν νὰ ἐνεργήσῃ τί-
ποτα διὰ τὰ πάθη τῶν;

Ἡ Ὑδρα καὶ λοιπαὶ θαλάσσιοι Νῆσοι βλέπουν τὸ πρᾶγμα
τώρα σπουδαιότερον καὶ φαίνεται ὅτι στοχάζονται νὰ πάρουν δι'
αὐτὰ μέτρα, ἀλλὰ μήπως καὶ αὐτῶν τὰ πάθη τοὺς συγχωροῦν διὰ
ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τῶν μίαν ὥραν ἀρχίτερα καὶ νὰ προΐδουν αὐ-
τά; ὥς τόσον ἂν αὐτοὶ συμφωνήσουν καὶ θελήσουν, διορθώ-
νουν εἰς ἕνα μῆνα τὸ πᾶν. Ἀλλ' ἐδῶ χρειάζεται ἀπόφαισις καὶ
ἀπόφαισις σταθερά, ἥτις ἴσως λείπει ἀπὸ τὰς τρεῖς Νήσους.

Τὴν Εὐρυπον ἐβιάσθη τὸ "Ἔθνος νὰ ἀφιερῶσιν μέχρι τῆς ἀπο-
λυτρώσεώς της εἰς τὰ Ψαρρὰ καὶ Ὀδυσσεᾶς (;) πόσα ἀτοπήματα
θὰ μᾶς προξενήσῃ, τοῦτο τὸ προγνωρίζομεν, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀφίσωμεν
πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους; Οἱ δασμοὶ (dazi) φαίνεται ὅτι θέλουν δώσει
ικανὸν πόρον διὰ τὴν θαλάσσιον δύναμιν, μένει ὁμως νὰ ἰδοῦμεν ἂν
τὸ δεχθῇ ἡ Πελοπόννησος καθ' ὅλην τὴν ἑκτασίν της καὶ λεπτομε-
ρείας. Τὸ κακὸν ὅμως εἶναι ὅτι καὶ διὰ τοῦτο οἱ ρηθέντες ἐχθροὶ
τῆς Πατρίδος ἀρχισαν ν' ἀντιπράττουσιν.

Θὰ σᾶς γράψουν περὶ τούτου καὶ αὐτοῦ καὶ ἐν ταύτῳ θὰ σᾶς
διορίσουν νὰ τοὺς ἐμβάζετε καὶ τὰ συναζόμενα χρήματα. Ἀλλ' αἱ
εἰς τὰ πάντα (;) μεγαλώταται βέβαια χρεῖαι σας, τὸ διάφορον τοῦ
διοργανισμοῦ σας εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦτο, δὲν σᾶς συγχωροῦν νὰ τὸ
ἀκολουθήσετε καὶ διὰ τοῦτο εἶναι περιττὴ πᾶσα περὶ τούτου λεπτο-
μερὴς ἐκθεσις.

Τώρα σκοποῦμεν ν' ἀναχωρήσωμεν πάλιν ἀπὸ ἐδῶ, στοχα-
ζόμεθα νὰ ὑπάγωμεν εἰς Ἀργος. Εἶναι ὁμως ἐλπίς ἐν τῷ μεταξὺ
τούτῳ νὰ πέσῃ ἡ Κόρινθος, ἡ ὁποία κλονίζεται ἤδη καὶ στοχαζόμεθα,
διὰ πολλὰ αἷτια καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν πρὸς τὴν Διοίκησιν εὐπεί-
θειαν τῆς Ἐπαρχίας ταύτης, νὰ ὁργανισθῇ, διὰ νὰ περάσῃ ἐκεῖ ἡ
Διοίκησις καὶ εἴθε.

Τώρα ἐνασχολούμεθα εἰς τὸ νὰ εὐρώμεν κανένα πόρον διὰ
νὰ σταλῶσι ἕως 10 πλοῖα εἰς Μεσολόγγι, τοῦτο ἀφοῦ κατορθωθῇ,
θέλει ἀπαφασισθῇ καὶ κηρυχθῇ εἰς τὸ "Ἔθνος, διὰ νὰ συνέλθῃ εἰς
Ἑθνικὴν Συνέλευσιν καὶ εἴθε νὰ ἡμπορέσωμεν μὲ τοῦτο νὰ ἀπαν-

τήσωμεν τὰς καταχρήσεις. Τοῦτο τὸ μόνον μέσον ἔμεινε· πρέπει καὶ αὐτὸ νὰ τὸ μεταχειρισθῶμεν καὶ πλέον ἅς φροντίσῃ τὸ Ἔθνος διὰ τὴν σωτηρίαν του.

Ὑγιαίνετε

Ἐν Σαλαμῖνι τῇ 29 Σεπτεμβρίου 1823

(145)

Ἐπιστολὴ ἐν σχεδίῳ τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Φροντιστήριον τῆς Οἰκονομίας Κρήτης, σχετικὴ μὲ τὰ ἔξοδα τῶν πρώτων καὶ τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἀποστολῆς αὐτοῖς χρημάτων διὰ τὴν διατροπὴν των.

* *

Ἀριθ. 56

τοῦ Πρωτοκόλλου Πρὸς τὸ Φροντιστήριον τῆς Οἰκονομίας.

Κατὰ μέσα Αὐγούστου σᾶς ἐγράψαμεν διὰ νὰ εἰσακουθῇτε μετὰ τοῦ κυρίου Ἐμμ. Ξένου διὰ 200 τάλληρα, τὰ ὅποια ἐλάβαμεν παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν 28 Ἰουλίου. Ἀπόκρισιν εἰς τὸ γράμμα μας δὲν ἐλάβομεν, ἀλλὰ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ σιωπὴ σας εἶναι κατὰ-φασις.

Καὶ ἔκτοτε σᾶς εἶπωμεν ὅτι τὰ ἐδῶ ἔξοδα ὄχι μόνον εἶναι μεγάλα, ἀλλὰ καὶ αἱ συχναὶ μεταβάσεις μας μᾶς κοστίζουν ὄχι ὀλίγα.

Κατὰ τὸν λογαριασμὸν τῶν ἐκτάκτων ἐξόδων μας ὑπὲρ τὰ 120 τάλληρα εἶναι ἐξοδευμένα, μένουν λοιπὸν διὰ ζωτροφίαν μας τάλληρα 380. 380 διὰ 7 μῆνας τρεῖς ἄνθρωποι μὲ τρεῖς ἄλλους ἄνθρωπους δὲν ἤξεύρομεν ἂν ἡμποροῦν νὰ ἐξοικονομηθοῦν καὶ ἂν ἡμεῖς ἐξοικονομήθημεν μόνον καὶ μόνον, διότι ζῶμεν ὡς κατ'ὶβελοὶ καὶ ὄχι ὡς Παραστάται Κρήτης.

Ὁ τυχὼν Παραστάτης Νήσου ἢ ἄλλου μικροῦ μέρους (ἀφίνομεν τοὺς Πελοποννησίους, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐξοδεύουν τριπλᾶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους), ἔχει τόσα ἐξοδευμένα μόνος του ὅσα ἡμεῖς [οἱ τρεῖς].

Ἄλλ' ἡμεῖς δὲν θεωροῦμεν τί κάμνει ὁ εἷς καὶ ὁ ἄλλος, θεωροῦμεν δὲ πῶς νὰ ἐξοικονομούμεθα μὲ τὴν ἀπαιτουμένην οἰκονομίαν κατὰ τὰς περιστάσεις τῆς Πατρίδος μας.

Ἄλλ' ἕως μόλις ἔχομεν ἔξοδα διὰ νὰ οἰκονομηθῶμεν τὸν αὐτὸν μῆνα, ὥστε κατὰ τὴν αἰν' Ὀκτωβρίου ἂν δὲν μᾶς ἔχετε προμηθευμένα γρόσια, (ἐπειδὴ καὶ στοχαζόμεθα, κατὰ τὰς ὁποίας μᾶς ἐδώκατε ὑποσχέσεις, ὅτι θὰ ἐπράξετε περὶ τῶν αὐτῶν ἐξόδων μας τὰ χρειώδη) θέλομεν σᾶς σύρει διὰ τοῦ Κυρίου Ἰακώβου Τομπάζη ἕως τάλληρα 300 καὶ ἐπιθυμοῦμεν ὄχι μόνον νὰ εἰσακουσθῇτε ἀμέσως δι' αὐτὰ μετὰ τοῦ ρηθέντος Κυρίου Τομπάζη, ἀλλ' ὅτι καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσετε, διὰ τὴν ὁποίαν ἠθέλεν μᾶς κάμει καλωσύνην.

Δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι διὰ τὴν οἰκονομίαν τῶν ἐξόδων μας ἡ Πατρίς θέλει μᾶς ὁμολογήσῃ ποτὲ χάριτας, ἀλλ' ἂν τις ἀγνοῶν

τὰ ἐδῶ ἔξοδα ἤθελε στοχασθῇ τὸ πρᾶγμα διαφορετικώτερον τὸν παρακαλοῦμεν νὰ ἐξετάσῃ τὰς εἰς τὰ αὐτόσε ἐπιστρέψαντας συναδελφοὺς μας, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν μεταξὺ ἐξόδων καὶ ἐσόδων διαφορὰν. Ἐν ἔλειπαν τὰ ἑκτακτὰ ἔξοδα καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὑποχρεούμενος κάθε παραστάτης δίδει εἰς βοηθείας ἐνδεῶν προσώπων ἡμεῖς ἠμπορούσαμεν νὰ ζήσωμεν δύο μῆνας ἀκόμη.

Ὑγιαίνετε

(146) (1)

Ἐγγραφὸν τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς Ἀρμοσθεῖαν Κρήτης ἀναφέρον τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐπιλαμβάνεται τοῦ Κρητικοῦ ζητήματος, ἐμποδίζει δὲ καὶ τὸν Παρδαλάκην νὰ κατέλθῃ εἰς Κρήτην.

* *

Περίοδος Β'

Ἀριθ. 57

Ἐξοχώτατε Κύριε

Ἐν συντόμῳ προλαβόντες ἀπεκρίθημεν πρὸς τοὺς πατριώτας μας, εἰδοποιοῦντες τοὺς τὴν τε παραλαβὴν τῶν γραμμάτων τοὺς καὶ τὴν ἐγχείρησιν αὐτῶν πρὸς τὴν ὑπερτάτην Διοίκησιν, ἥδη δὲ τοὺς γράφομεν τὴν αἰτίαν ὅπου ἡ Διοίκησις δὲν ἔλαβε τότε καιρὸν νὰ τοὺς ἀποκριθῇ ἀμέσως καὶ ὅπου εἰσέτι ἐμποδίζει καὶ τὸν Κύριον Παρδαλάκην διὰ νὰ κινήσῃ διὰ τὴν Πατρίδα κατὰ τὴν ζήτησιν τοὺς.

Ἡ αἰτία δὲ ὅπου κατετάραξε τὴν Διοίκησιν εἶναι ἡ παρ' ἐλπίδα κακοήθεια τοῦ Ἀνδρέα Μεταξᾶ. Ὁ γὰρ διὰ τὰς ἀπείρους καταχρήσεις ὅπου ἔκαμεν, τὸ Β. Σῶμα ἐνέκρινε κατὰ Νόμον νὰ τὸν ἀποκηρύξῃ. Αὐτὸς διὰ νὰ ἀποφύγῃ τοῦτο ἔκαμε τὴν πατρίαν του, ἐζήτησε δι' αὐτῆς νὰ ἀρπάξῃ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Β' Σώματος, ἐκίνησε καὶ κινεῖ πάντα λίθον νὰ κατορθώσῃ τοὺς ὀλεθρίους σκοποὺς του, ὅθεν πρὸς ὀποφυγὴν τοῦ ἐνδεχομένου μετέβη τὸ Β. Σῶμα εἰς Κρανίδι, διώρισε μέλος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ τὸν Κωλέτην, ἔγραψε καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη νὰ μεταβῶσιν ἐνταῦθα καὶ περιμένεται ἡ ἀπόκρισις των. Αὐτὰ εἶναι τὰ αἷτια ὅπου κατὰ τὸ παρὸν ἐμποδίζουν τὴν Διοίκησιν διὰ νὰ θεωρήσῃ ἐσκέμμένως καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Κρήτης, ἅμα ὁμῶς ὅπου βάλλῃ εἰς τάξιν τὸ Ἐκτελεστικὸν θέλει εἶναι ἡ πρώτη σκέψις καὶ δουλειά της. Τὰ ἴδια αἷτια εἶναι ὅπου δὲν στέλνει καὶ τὸν Κον Παρδαλάκην κατὰ τὸ παρὸν, πλην μετὰ τὴν καθυσύχασιν τῶν πραγμάτων θέλει τοῦ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας ὁδηγίας καὶ μέτρα, ὅπου διὰ τὴν Κρήτην ἔλαβε καὶ νὰ κινήσῃ νὰ ἔλθῃ.

(1) Ἐδῶ τελειώνουν τὰ παρεμβαλλόμενα σχέδια ἐγγράφων τοῦ φακέλου Παραστατῶν Κρήτης. Ἐλλείπουσι τὰ ὑπ' ἀριθ. 30, 35 καὶ 53 τοῦ πρωτοκόλλου, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. συλλογῆς 147 (πρωτοκόλ. 58) εἶναι ἔγγραφον τῶν Παραστατῶν πρὸς τοὺς ἐν Κρήτῃ, ἀναλόγου πρὸς τὸ προηγούμενον περιεχομένου, δηλαδὴ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀδρανεῖας τῆς Διοικῆσεως. Ἐντεῦθεν εἰσερχόμεθα εἰς τὸν φάκελλον τοῦ ἔτους 1824 καὶ ἐντεῦθεν.

Λάβετε καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐξοχότητά σας γράμμα καὶ τὴν προκήρυξιν τοῦ Βουλευτικοῦ ἐγχειρίζοντες καὶ τὸ πρὸς τοὺς πατριώτας γράμμα.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν, ἡμεῖς δὲ μένομεν ὑποσημειούμενοι.

Τὴν 7 Ὀκτωβρίου 1823 — Κρανίδι.

Οἱ Παραστάται τῆς Κρήτης

Ζ. Πρακτικίδης

Δ. Παρδαλάκης

(148)

Ἐγγραφον τῶν Παραστατῶν Κρήτης πρὸς τοὺς προκρίτους Ψαρῶν, διὰ τοῦ ὁποίου τοὺς παρακαλεῖ ὅπως μεσιτεύσουν ὑπὲρ τῆς Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22-32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς πανευγενεστάτους προκρίτους τῆς νήσου Ψαρῶν, εἰς Ψαρῶν—Τῶν Παραστατῶν τῆς Κρήτης, τῇ 20 Ἰανουαρίου 1824. Ἐκθέτοντες τὴν κατάστασιν τῆς πατρίδος των πρὸς τοὺς Προκρίτους Ψαρῶν τοὺς παρακαλοῦσιν ἵνα μεσιτεύσουν πρὸς τὸν Ἀρχιμανδρίτην ἀπεσταλμένον μὲ χρήματα καὶ πληρεξούσια εἰς Ψαρῶν ἀπὸ φιλογενῆ συμπατριώτην των Δαρβάκην, ἵνα χορηγήσῃ τουλάχιστον τὸ ἥμισυ ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν Κρήτην, διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ διασωθῇ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον αὐτῇ ὄλεθρον κλ.»—

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ἐν Κρανιδίῳ τῇ 20 Ἰανουαρίου 1824.

Ἐπειδὴ καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ σᾶς ζωγραφίσωμεν διὰ γράμματος τὴν ἐλεεινὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον τῆς δυστυχισμένης Κρήτης κατάστασιν καὶ τὰ αἷτια διὰ τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅχι μόνον εἶναι δύσκολον ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατον νὰ βοηθηθῇ ἀπὸ τὴν Διοίκησιν, πρῶτον σᾶς λέγομεν νὰ τὰ πληροφορηθῇτε ἀπὸ τοὺς πανευγενεστάτους καὶ καλοὺς τῆς ἀξιοθαυμάστου σας νήσου πληρεξουσίου, καὶ δεύτερον σᾶς παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ προφθάσετε καὶ νὰ συνδράμετε εἰς τοῦτο τὸ ἀξιοδάκρυτον καὶ σημαντικὸν τῆς Ἑλλάδος τμῆμα μὲ τὸν συνηθισμένον σας πατριωτισμὸν καὶ ἀπαρδειγμάτιστον γενναιότητα διὰ νὰ μὴν ἤθελε καὶ ἀπολεσθῇ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ ἀδίκως τώρα περὶ τὰ τέλη. Κύριοι! γνωρίζομεν πόσας θυσίας ἐκάμετε ὡς ἀληθεῖς καὶ γνήσιοι τῆς Ἑλλάδος υἱοὶ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἕως ταύτην τὴν ὥραν. Βλέπομεν καθάρματα ὅτι μὲ μέγαν τῷ ὄντι ἐνθουσιασμόν, μιμούμενοι κατὰ πάντα τοὺς παλαιοὺς καὶ ἐνδόξους ἡμῶν Ἱερογόνους, τρέχετε διὰ νὰ δοῦντε χεῖρα βοηθείας εἰς ὅσα μέρη ἢ σᾶς προκαλοῦν βιαζόμενα ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν ἢ μόνοι σας βλέπετε ὅτι ἔχουσι τὴν χρεῖαν σας καὶ αὐ-

θόρμητοι τὰ βοηθεῖτε ὅλαις δυνάμεσι. Ἰδοὺ τὰ αἷτια ἀπὸ τὰ ὅποια παρακινούμεθα νὰ προστρέξωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν γεναιότητά σας καὶ νὰ ζητήσωμεν, ὅχι ἀπὸ τοὺς δικούς σας, διότι ἡξεύρομεν κάλλιστα ὅτι τὰ ἐθουσιάσετε σχεδὸν ὅλα ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ διὰ νὰ ὁμιλήσετε πρὸς τὸν πανοσιολογιώτατον Ἅγιον Ἀρχιμανδρίτην, ὅστις διευθύνεται πρὸς τὴν πατρίδα σας, ἀπεσταλμένος μὲ χρήματα καὶ πληρεξούσιον, ὡς ἐμάθαμεν, ἀπὸ τὸν φιλογενέστατον καὶ γενναιότατον ἥρωα τῶν Ψαρῶν κύριον Βαρβάκην, καὶ νὰ τὸν πείσητε διὰ νὰ δώσῃ, ἂν ὅχι ὅσα ἔχει μαζύ του, τοῦλάχιστον τὰ ἡμισυ ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ προφθασθῇ πρὸς τὸ παρὸν ὁ παντελὴς τῆς πατρίδος μας ἐξολοθρευμὸς ἀπὸ τοὺς τυράννους μας καὶ νὰ μὴν ὑποπέσωμεν εἰς ὅ,τι ἐπαπειλούμεθα δύο μῆνας σήμερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκεῖ καὶ πολιτικούς καὶ πολεμικούς. Ἡ πρὸς τὴν Κρήτην βοήθειά σας καὶ συνδρομὴ ἤθελεν γίνεи κυριωτέρα καὶ σημαντικωτέρα, ἐὰν ἐγκρίνητε, νὰ παρακαλέσητε τὸν ἴδιον νὰ ἀπεράσῃ μόνος του πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἐκεῖ κατάστασιν τῶν πραγμάτων μας καὶ ὁμιλήσῃ μὲ τοὺς πατριώτας μας καὶ νὰ κάμῃ τὸν τρόπον νὰ ἀνοίξῃ ἡ Κρήτη μερικῶς ἀλληλογραφίαν μὲ τὸν ἐνάρετον καὶ εὐεργέτην τῆς Ἑλλάδος Βαρβάκην, μὲ μέσον τοῦ ὁποίου ἡδύνατο βέβαια νὰ σωθῇ, χωρὶς νὰ κτυπᾷ τὴν κεφαλὴν τῆς ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπ' ἐκεῖ. Ταῦτα σὰς μεταπαρακαλοῦμεν νὰ ἐνεργήσητε διὰ νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὅσον τὸ συντομώτερον, ἐπειδὴ, ὡς θέλετε πληροφορηθῇ ἀπὸ τὸ στόμα τῶν ἰδίων φιλογενεστάτων Πληρεξουσίων σας, ἀναβολὴν τὸ πρᾶγμα διόλου δὲν ἐπιδέχεται καὶ ἡ Κρήτη κινδυνεύει νὰ ξεψυχήσῃ. Τότε Κύριοι καὶ ἡ Κρήτη καὶ τὸ Ἔθνος καὶ ὅλος ὁ Κόσμος ὁμοῦ ἐνωμένος, θέλει γνωρίσει ποῖοι ὑπῆρξαν οἱ ἀληθεῖς αἷτιοι τῆς ἐντελοῦς ἐλευθερίας τοῦ σημαντικοῦ τούτου τμήματος τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλουν στεφανώσῃ κοινῶς ὅλοι μὲ τὰς ἀειφάτους εὐφημίας τῶν, τὰς ἀξίας καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἡρώων κεφαλὰς σας καὶ δι' ὅσα ἔως τώρα ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἐκάματε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν εἶναι ἀμφιβολία ὅτι θέλετε κάμει. Μένομεν ὡς ὑποσημειούμεθα, οἱ Παραστάται τῆς Κρήτης, Ζαχαρίας Πρακτικίδης, Δημήτριος Παρδάλακης.

(149)

Ἐπιστολὴ Ζαχ. Πρακτικίδη πρὸς τοὺς προεστοὺς Θήρας, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ παρ' αὐτῶν κατάστασιν τῶν παρὰ τοῦ πλοιάρχου Καρασαρήνη παραληφθέντων ἀντικειμένων τοῦ δολοφονηθέντος ἐν Θήρᾳ Μιχαὴλ Σεμερτζόγλου, τὰ ὅποια οὗτος κατεκράτησε καὶ ἐσφετερίσθη.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 20.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ὑπάρχει ἀντίγραφον (διὰ χειρὸς Πρακτικίδη) ἀναφορᾶς τοῦ Ἑμμ. Ἀντωνιάδη πρὸς τὸ Βουλευτικόν, στρεφομένης κατὰ τοῦ Ζ. Πρακ. τὸν ὁποῖον κατηγορεῖ ὡς μὴ νομίμως μετέχοντα τοῦ Βουλευτικοῦ καὶ τίθησι τοῦτον ὑπὸ τὴν κρίσιν τοῦ σώματος διὰ

τὴν οἰκιοποιοῖσιν ἐγγραφοσχεδίων καὶ ἄλλας ἀτασθαλίας, ἀνταποδίδων τὰ ἴσα ἐπὶ παρομοίων ἐνεργειῶν κατ' αὐτοῦ τοῦ Ζ. Πρακτικίδου.

Εὐγενέστατοι Κύριοι

Ἐν Κρανιδίῳ τῇ 8 Φεβρ. 1824

Ἐπαρχεύοντος εἰς τὴν πατρίδα μας Κρήτην τοῦ Κυρίου Μιχαήλ Ἀφεντούλιεφ, ἐστάλη εἰς τὴν θεόσωστον ταύτην νήσον σας κάποιος Μιχαήλ Σεμερτζόγλου τοῦ πίκλην, πατριώτης μας, ὅστις διὰ τὰς προσαφθείσας αὐτῷ τότε ἀλόγους κατηγορίας διὰ τὰς ἐκείνου διαταγὰς ἐφονεύθη ὑπὸ τῶν ὑπ' αὐτῷ τούτῳ διορισθέντων πατριωτῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἀγνοεῖται καὶ ἡ εὐγενεία σας, καθὼς καὶ ὁ τότε ἐπαρχεύων τῆς νήσου σας Εὐαγγέλης Μαντζαράκης.

Μετὰ ταῦτα τυχὼν εἰς Κρήτην ὁ Καπετὰν Ἀνδρέας Καρασαρῆνης ἐκ τῆς γειτονευούσης σας νήσου Ἰου ἐδιωρίσθη παρὰ τῶν προυχόντων τῆς ἐκεῖ Καγγελαρίας μας, ὅπως ἐλθὼν αὐτόσε παρουσιάσῃ τὰ πρὸς τὴν εὐγενείαν σας δοθέντα αὐτῷ πληρεξούσια γράμματα καὶ παραλάβῃ τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου ἐκείνου εὑρεθέντα πράγματα, φορέματα δηλονότι, ὅπλα, μετρητά, καὶ ἄλλα καὶ ἐπιστρέψας εἰς Κρήτην, νὰ τὰ παραδώσῃ σῶα καὶ ἀνελλιπῇ πρὸς τοὺς ὁποίους τὸν ἀπέστειλαν.

Πληροφορηθεὶς λοιπὸν ἐγὼ παρ' ὑποκειμένου ἀξιοπίστου, ὅτι ὁ καλὸς οὗτος πατριώτης Α. Καρασαρῆνης ἦλθεν αὐτόσε καὶ παρέλαβε τὰ τοῦ μακαρίτου πράγματα, ἔπειτα, μολονότι ἐπῆγε μετὰ καιρὸν εἰς τὴν Κρήτην, δὲν τὰ ἐπῆρε καὶ νὰ τὰ παραδώσῃ, ὥς ἦν διατεταγμένος, ἀφείλς αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, τὰ ἐσφετερίσθη καὶ τὰ νέμεται ὁ ἀσυνείδητος, παρακαλῶ τὴν φιλογενειάν σας νὰ μοὶ στείλετε, μὲ πρῶτον πλοῖον ἀσφαλές, ἔν ἀντίγραφον τῆς καταγραφῆς τῶν ὧν πραγμάτων τοῦ μακαρίτου (ὥς εἴρηται) ἐγχειρήσατε πρὸς τὸν διαληφθέντα Καπετὰν Ἀνδρέαν Καρασαρῆνην, Ἰώτην, διὰ νὰ λάβω τὰ ἀνήκοντα μέτρα καὶ ἀπαλλάξω κατὰ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα μου χρέος ἀπὸ τὰς ἀρπακτικὰς χειρὰς τοῦ ἀνδρὸς τούτου τὰ τῆς πατρίδος μου δίκαια καὶ νὰ τὰ ἀποστείλω ἐκεῖ κατὰ νόμον δικαίου, διὰ σεβαστῆς διαταγῆς τῆς σεβαστῆς ἡμῶν Διοικήσεως.

Ταύτην τὴν χάριν ἀπαιτῶ ἀπὸ μέρους τῆς πατρίδος μου ὡς πρόσωπον ἐπιφέρων ἐκείνης καὶ παρακαλῶ νὰ μὴν ἀποτύχω τοῦ νομίμου αἰτήματός μου, ἀσπαζόμενος δὲ ἀδελφικῶς τὴν εὐγενῆ χορείαν σας, μένω ὑποσημειούμενος.

Ὁ Παραστάτης τῆς Κρήτης, Ζαχαρίας Πρακτικίδης.

(150)

Ἐπιστολὴ Νικολάου Κρητὸς ἐκ Μεσολογγίου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην σχετικὴ πρὸς τὰς ἐνεργείας παρὰ τῷ Λόρδῳ Βάϋρον, πρὸς παρὰχώρησιν χρημάτων διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης.

Διπλοῦν φ. χάρτου διαστάς. 19. 28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον Παρ»

στάτην τῆς Κρήτης κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, εἰς Κρανίδιον.— Τοῦ κ. Νικολάου Κρητὸς (Νικολαΐδου) ἐκ Μεσολογγίου τῇ 10 Φεβρουαρίου 1824. Περὶ τῆς πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀφίξεώς του εἰς Μεσολλόγιον, τῆς ἀνταμώσεως αὐτοῦ καὶ συνομιλήσεως μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ τῆς κατὰ τὸ παρὸν μὴ εὐκολύνσεως τοῦ φιλέλληνος Λόρδου Μπιρῶνος εἰς τὸ νὰ χορηγήσῃ τὸ ἐλπιζόμενον διὰ τὴν Κρήτην ἐκ μέρους του δάνειον κλ.

Εὐγενέστατε Κύριε,

Ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 10 Φεβρουαρίου 1824.

Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἔφθασα εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἀμέσως συνώμιλησα μετὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου Προέδρου τοῦ Σεβαστοῦ Βουλευτικοῦ Κυρίου Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου περὶ τοῦ ἀπὸ τὸν Φιλέλληνα λόρδον Κύριον Μπιρῶν ἐλπιζομένου δανείου. Χθὲς λοιπὸν ὑπήγαμεν καὶ οἱ δύο πρὸς ἀντάμωσίν του, καὶ ἀρκετὰ συμφώνως τὸν ὡμιλήσαμεν περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, δίδοντές του καὶ τὸ πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά του ἰδιαίτερον γράμμα σας. Ἀλλ' αὐτὸς μᾶς ἐπρόβαλε τόσας δυσκολίας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι βέβαια εὐκολον νὰ εὐκολυνθοῦν τόσον ὀγλήγορα, ὅσον ἡ ἰδική μας χρεία τὸ ἀπαιτεῖ. Σήμερον θέλομεν ὑπάγει καὶ ἐκ δευτέρου πρὸς ἀντάμωσίν του καὶ θέλομεν κάμει κάθε δυνατὸν τρόπον διὰ νὰ τὸν καταπείσωμεν νὰ μεταβάλῃ τοὺς πρώτους σκοποὺς του εἰς ἄλλους ταχύτερους καὶ ὠφελιμωτέρους. Ἄν ὁμως καὶ ταύτην τὴν φορὰν ἐπιμείνῃ ἐφ' ὅσων τὴν πρώτην μᾶς εἶπε, δὲν ἤξεύρω τί πρέπει νὰ πράξω.

Εἶναι καλὸν νὰ πασχίσετε ἐν τοσοῦτῳ καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη νὰ προφθασθῇ ἡ ἐλεεινὴ πατρίς μας, χωρὶς νὰ περιμένητε τὰ ἀπ' ἐδῶ ἐλπιζόμενα, ἐπειδὴ καὶ ὑποπτεύομαι μεγάλως, ὅτι καὶ ἂν δοθῶσι θέλουν ἀργοπορήσουν ἀρκετά, ἐπειδὴ καὶ μετρητὰ πρὸς τὸ παρὸν ὁ γνωστός σας Λόρδος ἀνὰ χεῖρας, ὡς λέγει, δὲν ἔχει, εἰμὴ ὅσα τὸν ἀναγκαιοῦσι διὰ τὰ καθημερινὰ ἔξοδά του.

Μὴν ἀμφιβάλλητε ὅτι χθὲς ἤμουν σχεδὸν ἔξω τοῦ ἑαυτοῦ μου ἀπὸ τὴν ἄκραν μου λύπην, ἀφοῦ ἤκουσα ὅσα παρά πᾶσαν ἐλπίδα ἐπρόβαλε, γνωρίζων καλῶς ὅτι ἀπὸ ἄλλα μέρη ἡ Κρήτη δὲν εἶναι εὐκολον κατὰ τὸ παρὸν νὰ βοηθηθῇ, διὰ τὴν ἀναπηρίαν τῆς Σ. Διοικήσεως. Σήμερον τὸ πρωῒ μ' ὅλον τοῦτο μὲ ἐπαρηγόρησεν ὁ καλὸς Μαυροκ[ορδάτος], λέγοντάς με ὅτι ἐνδέχεται νὰ καταπεισθῇ καὶ νὰ ἀλλάξῃ σκοποὺς. Ἐγὼ μ' ὅλον τοῦτο ὑποπτεύομαι πάντοτε ἀπὸ τὰ χθεσινὰ του προβλήματα ὅτι θέλομεν ἀργοπορήσῃ πολὺ καὶ ἡ Κρήτη, ὡς τὸ γνωρίζετε κάλλιόν μου, ἀναβολὴν διόλου δὲν ἐπιδέχεται. Ἄν ἡ Σ. Διοίκησις δυνηθῇ νὰ τὴν βοηθήσῃ ἀπὸ ἐκεῖνα τοῦ Βαρβ[άκη] τὰ γρόσσα δὲν ἀμφιβάλλω πῶς θέλει τὸ κάμειν μετὰ πάσης χαρᾶς, ἀλλ' ἂν διὰ τὴν καλὴν μας τύχην ἀκολουθήσῃ τὸ ἐναντίον;

Ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν μήτε νοῦν ἔχω μήτε καιρὸν διὰ νὰ σᾶς γράψω· ὅθεν μένω μὲ τὸ ἀνήκον σέβας εἰς τὰς προσταγὰς σας προθυμότετος ὡς ὑποσημειοῦμαι.

Ὁ Πατριώτης σας καὶ εἰλικρινὴς φίλος σας

Κ. Νικόλαος Κρής!

Τὸ πρὸς τὴν Σεβ. Διοίκησιν γράμμα μου παρακαλῶ νὰ ἐγχειρήσετε παρευθὺς εἰς τὸ Σεβαστὸν ἐκτελεστικόν, ἀφοῦ πρῶτον τὸ ἀναγνώσῃτε καὶ τὸ σφραγίσῃτε!

(152) (1)

Ἐπιστολὴ Μιχαὴλ Μαγουλάκη, ἀπεσταλμένου εἰς Κάσσον ἐκ Κρήτης πρὸς παραλαβὴν πολεμοφοδίων, πληροφοροῦσα περὶ τῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα συναντᾷ.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 19. 28. τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς β' χρησιμοποιηθείσης πρὸς φακέλωσιν ὑπάρχουσιν αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τὸν κ. Χατζῆ Στρατὴν ἑπαρχον Γορτύνης καὶ καπετὰν Μιχαὴλ Κουρμούλη 500αρχο δῶσε τὰ προσκυνά τους. Ἀπὸ Κάσσο εἰς Κρήτην. Τοῦ Μιχαὴλ Μαγουλάκι ἐκ Κάσσου τῇ 11ῃ Μαρτίου 1824. Γράφει πρὸς αὐτοὺς νὰ τοῦ στείλωσιν ἄλλο γράμμα ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἑπαρχον Κρήτης διὰ νὰ παραλάβῃ τὴν πυριτιδαποθήκην καὶ τοὺς στρατιώτας Κρητας καὶ νὰ μεταβῇ ὅπου τὸν διατάξωσι. Εἰς τοῦ τρέχοντος 18 ἔφυγε τὸ καΐκι, 29 πρόστασε ὁ σαὺς 29 ἔμειναν, τὸ λοιπὸν σᾶς παρακαλῶ μὲ πρῶτον νὰ ἔχω τὴν ἀπόκρισίν σας». Ὑπάρχει καλῶς διατηρημένη σφραγὶς ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ.

Πρὸς τὸν κύριον χατζῆ Στρατὴ ἑπαρχον Γορτύνης καὶ καπετὰν Μιχαὴλ Κουρμούλη πεντακοσίαρχον, δουλικῶς προσκυνῶ. 1824 Μαΐου 11 ἀπὸ Κάσσο.

Μὲ τὴν προσταγὴν σας ὅπου μὲ διορίσετε νὰ ἔρθω εἰς τὴν Κάσσο νὰ περιλάβω τὸν τζεπανὲ ὁμοίως καὶ τὸ ἀσκέρι τὸ Κρητικὸ, τοὺς ἀρματωμένους ὅπου εὐρίσκονται ἐδῶ, ἐρχόμενος μοῦ ἐστείλετε στὴ Κατζηλαρία ἄλλο σας γράμμα, πλὴν δὲν μοῦ ἀποκρίθηκαν μὲ τὸ νὰ μὴ εἶναι τὰ γράμματα αὐθεντικά. Τὸν τζεπανὲ τὸν ἔχει ὁ Σπύρος

(1) Τὸ ὑπ'ἀριθ. 151 χειρόγραφον εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Νικολάου Κρητός (Νικολαΐδου) ἐκ Μεσολογγίου, εἰς τὴν ὁποίαν γνωρίζει πρὸς τοὺς Παρυστάτας Κρήτης, ὅτι ὁ Βύρων δὲν ἀποφάσισεν ἀκόμη ἂν θά χορηγήσῃ ἢ δχι χρήματα διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς Κρήτης, ὁριστικὰς δὲ ἀποφάσεις πρόκειται νὰ λάβῃ τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα. Πάντως, παρὰ τὴν μεσολάβησιν τοῦ Μαυροκορδαίου, περὶ τούτου ὑπάρχουσιν ἐλάχισται ἐλπίδες. Τὸ ἔγγραφον φέρει ἡμερομηνίαν 19 Φεβρουαρίου 1824 ἐγράφη δὲ, κατὰ τὴν πληροφορίαν τοῦ χειρογράφου, ἐντὸς αἰθούσης θορυβώδους καὶ πλήρους στρατιωτῶν ὀπλοφόρων.

στό ζάφτι του καί ἔχει καί τόν ἑμισό φραρμένο μέ τὸ νά πηαίνη μέ τοὺς Κασσῶτες εἰς τὴν Στεία νά κλευτουργιᾷ, πλὴν στέλνω τὸν ἄνθρωπό μου τώρα ὀνομαζόμενος Γιαννιδὸς καί Τοράκις, διὰ νά πάη εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἀφέντη καί νά τοῦ σταθῇτε καί ἡ εὐγενεία σας καί νά τοῦ κάμετε ἄλλο σας γράμμα νά τὸν ἐστείλετε εἰς τὸν ἀφέντη, διὰ νά μοῦ φέρη ἀφθεντικὸν γράμμα, νά συνάξω τὸ ἀσκέρι τοὺς Κρητικούς θέλοντας καί μὴ θέλοντας καί νά περιλάβω καί τὸν τζεπανέ, ὅσος στέκει ἀκόμας εἰς τὰ χέρια του, καί νά ἔρθω ὅπου μέ διορίσετε, καί ὁ τίμιος σταυρὸς βοήθειά μας.

Μιχαλάκις Μαγουλάκις δοῦλος σας.

(156) (1)

Ἐπιστολὴ Λαζάρου Ἰορδάνου ἐκ Σαντορίνης πρὸς Ζ. Πρακτικίδην, δίδουσα πληροφορίας περὶ τῆς εἰς Σφακιά ἐπικρατοῦσης καταστάσεως.

Ἀπλοῦν φ χάριτος διαστάσεως 19.30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τοῦ τετάρτου τῆς πρώτης σελίδος φέρει τὰς ἐνδείξεις: «τῷ εὐγενῇ Κυρίῳ Ζαχαρίᾳ Πρακτικίδῃ, Παραστάτῃ Κρήτης εἰς Ἀργος».

Εὐγενέστατέ μοι κύριε Ζαχαρία, προσκυνῶ.

Τούτην τὴν στιγμήν ἔφθασε ἀπὸ Κρήτην μία σακολέβα ἀπὸ Καλοῦς Λιμιῶνες, εἶναι μέσα καί ὁ Ζερβουδάκις Παναγιώτης μετὰ τὸν... ὁ ὁποῖος λέει ὅτι ἡ Ἀγία Ρούμελη εἶναι πλόκο διὰ θαλάσσης καί ξηρᾶς, εἰς ἄλλα μέρη ἐπροσκύνησαν, ὁμοίως καί ὁ Γεροροῦσος, ἔμαθον ὅτι ἡ ἐκστρατεία τῆς Κρήτης ἐτοιμάζεται καί ἄμποτες νά εἶναι ἀλήθεια. Τὸν Παναγιωτάκη δὲν τὸν ἀντάμωσα, ὁποῦ νά σᾶς γράψω κατὰ

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 153 χειρόγραφον τῆς συλλογῆς εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Κρητὸς (Νικολαΐδῃ) ἐκ Μεσολογγίου, ἡμερομ. 29 Μαρτίου 1824 πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης Παρδαλάκην καί Πρακτικίδην, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς πληροφορεῖ, ὅτι μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἀποστολῆς του παρὰ τῷ Λόρδῳ Βύρωνι, ἀναχωρεῖ αὐθημερὸν διὰ Ἐπίανησον μετὰ συστατικὰ γράμματα τοῦ Βύρωνος καί Μαυροκορδάτου πρὸς τοὺς ἐκεῖ πλουσίους, ὥστε ἐπιτύχη ἐκεῖθεν τὸ ἐν λόγῳ δάνειον.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 154 τῆς συλλογῆς ἀχρονολόγητον, ἀνήκον προφανῶς εἰς τὴν πολεμικὴν περίοδον τοῦ 1823, μεταφέρεται εἰς τὸ τέλος (ἀχρονολόγητα).

—Τὸ 155 χειρόγραφον εἶναι ἐπιστολὴ εἰς τὴν Γαλλικὴν τοῦ Ἰωάννου Ὁρλάνδου καί Ἀνδρέα Λουριώτη ἐκ Λονδίνου πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναφέρονται ἐν περιλήψει τὰ ἑξῆς: Ἐπετύχομεν τὴν ἐξεύρεσιν καί ἀποστολὴν εἰς Ζάκυνθον ἐτέρων 40 χιλ. λιρῶν στερλινῶν. τὰς ὁποίας δύναται νά παραλάβῃ ἡ Κυβέρνησις ὑπογράφουσα σχετικὸν συμφωνητικόν, ἐλπίζομεν δὲ νά ἀποστείλωμεν προσεχῶς καί τρίτην δόσιν. Ὁ ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι ἐνθουσιασμένος καί ἐπὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ αὐτοῦ στηρίζομεν τὰς ἐπιτυχίας μας. Συνιστῶμεν ὁμόνοιαν καί ἐργασίαν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἐλευθερώσεως. Ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ σημαντικὸν καί χρήσιμον τμήμα διὰ τὸν ἀγῶνα καί πρέπει ἡ Διοίκησις νά ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της· αὐτὸ εἶναι τὸ κύριον ἔργον τῆς Διοικήσεως καί ὅχι ἡ συγκρότησις Νομοθεσίας. Δὲν ἐγκρίνομεν τὴν ἀποψιν περὶ ἀναζητήσεως βασιλέως καί μάλιστα ἀπὸ τοῦ Ἐξωτερικοῦ, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἀρέσει ἐν Εὐρώπῃ. Ἐλπίζομεν ἐν τῷ μέλλοντι Ἀγγλίαν καί

πλάτος. Μετά 20 ημέρας φθάνω αὐτοῦ. Ὁ Ταντίρος (;) μὲ ἀδικεῖ καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι θὰ μπούμε εἰς κρίσιν, ὅλους τοὺς πατριώτας ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς. Ἐν βίᾳ,

1824 Μαΐου 5 Σαντορίνη

Μένω ὅλως πρόθυμος

Λάζαρος Ἰορδάνου.

157

Ἐγγραφον ἐν σχεδίῳ τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς τὸ Βουλευτικόν, ὅπως ἐνεργήσῃ διὰ τὴν παραλαβὴν ἐκ Κάσσου τοῦ λογ)σμοῦ τοῦ ἐνταῦθα ἀποθανόντος Κρητὸς Ἰ. Πωλάκι, διαχειριστοῦ τοῦ ταμείου τῆς ἐπαναστάσεως Κρήτης.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεως 16.22. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐνδείξεις: «Πρότυπον ἀναφορᾶς πρὸς τὸ Βουλευτικὸν περὶ τοῦ Χ'' Ἰωάννου Πωλάκι, Σφακιώτου.

Τῇ 21 Μαΐου 1824 ἐν Ἀργεῖ. Τῶν Παραστατῶν Κρήτης.

Σεβαστὸν Βουλευτικόν

Κάποιος Χ'' Ἰωάννης Πωλάκης Σφακιώτης, ὅστις ἦταν ἐν μέλος τοῦ εἰς Κρήτην Ταμείου ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε περάσει εἰς Κάσσον. Ἦδη πληροφοροῦμεθα ὅτι ἀπέθανεν, ὅθεν ἐπειδὴ καὶ λογαριασμὸν ποτὲ μήτε αὐτὸς μήτε οἱ λοιποὶ ἔδωσαν περὶ τῆς ληψοδοσίας τῶν, παρακαλοῦμεν θερμῶς νὰ διαταχθῶσιν οἱ Κύριοι Πρόκριτοι τῆς Κάσσου νὰ παραλάβουν μὲ ἀκριβῆ καταγραφὴν τὰ ὅσα ἐκεῖ εἰς πράγματα καὶ μετρητὰ τοῦ εὐρέθησαν καθὼς καὶ τὰ κατὰστικὰ του, ἀφοῦ τὰ σφραγίσουν καὶ νὰ εἰδοποιήσουν τὴν Σεβαστὴν

Ἀμερικὴ νὰ τρέξουν πρὸς βοήθειάν σας διὰ τὴν ἀσφάλισιν τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποῖαν ὅμως ἐλευθερίαν πρέπει νὰ ἐπιτύχητε σεῖς δι' ἰδίων ἱπροσπαθειῶν.

Πρέπει προσέτι ἡ Διοίκησις νὰ εἶναι ἀγαθὴ, ὥστε νὰ μὴ δίδεται ἀφορμὴ ἀντιδράσεως καὶ ἐπιχειρήματα εἰς τὴν Ἱερὰν συμμαχίαν. Παρακαλοῦμεν ὅπως μᾶς καθιστῶνται γνωστὰ ὅλα τὰ ἐν Ἑλλάδι γινόμενα ἀνελλιπῶς, ἵνα δυνάμεθα νὰ ἀπαντῶμεν εἰς τὰς πρὸς ἡμᾶς γινόμενας ἐρωτήσεις ἐπὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπεται ἡμεῖς νὰ ἀγνοοῦμεν, ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἐλληνικῶν συμφερόντων. Τὸ Λονδίνον εἶναι ὁ τόπος τῆς συγκεντρώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν ὑποθέσεων καὶ φαντασθῆτε τὴν δυσκολίαν ὅπου αὐναντοῦμεν καὶ «πόσον ἄτιμον εἶναι εἰς ἡμᾶς νὰ μὴ ἡξεύρωμεν νὰ δώσωμεν βάσιμον ἀπόκρισιν, ὅταν μᾶς κάμουν συντόμους ἐρωτήσεις ἐπάνω εἰς τοιαύτην ἢ τοιαύτην ὑπόθεσιν, περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦν αἱ ἐφημερίδες» Φέρει ἡμερομηνίαν 3 Μαΐου 1824, ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας σελίδος τῆς τετρασελίδου καὶ σχήματος 25.49 ἐπιστολῆς Ἰχνη ἑρυθρᾶς σφραγίδος καὶ τὰς ἐνδείξεις. «A. Messieurs M. M. les deputés de Candie, en Peloponésse», καὶ ἑλληνιστὶ «Πρὸς τοὺς Πανευγενεστάτους Παραστάτας τῆς Νήσου Κρήτης».

Τῆς ἐν λόγῳ ἐπιστολῆς ἐπισυνάπτεται πρόχειρος μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταγενεστέρα.

Διοίκησιν περί τούτων ὄλων, ἀποστέλλοντες καί τήν τούτων καταγραφὴν καί ἐπομένως νά ἐνεργήσῃ περί τῆς περιλαβῆς καί χρήσεώς των εἰς τὰς χρεῖας τῆς Κρήτης.

Ἐποσημειούμεθα δὲ μὲ ὄλον τὸ ἀνήκον σέβας

Τὴν 21 Μαΐου 1824 ἐν Ἀργεῖ.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κρήτης

Ζ. Πρακτικίδης.

(158)

Σχέδιον ἀναφορᾶς παραστατῶν Κρήτης, σχετικὴ πρὸς ὑπόθεσιν ἀγοραπωλησίας.

Ἀπλοῦν φ. χάστου διαστάσεως 21.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων, κάτω δὲ ἀριστερὰ τῆς δευτέρας αἰ ἐνδείξεις: «Πρότυπον τῆς πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν δοθείσης ἀναφορᾶς περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Μαρτινιανοῦ καὶ Βασιλείου Χ'' Δημητρίου. Τῇ 22 Μαΐου 1824 ἐν Ἀργεῖ. Τῶν Παραστατῶν τῆς Κρήτης».

Πρὸς τὴν διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν εἰς ἐξέτασιν τῆς μεταξὺ κοινοῦ τοῦ Κρήτης καὶ Βασιλείου Χ'' Δημητρίου ἀναφορᾶς.

Κύριοι.

Ἀπὸ τὴν πρὸς τὸ Ἐπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν δοθεῖσα ἀναφορὰν τὴν. .. Μαΐου τοῦ κυρίου Μαρτινιανοῦ Περάκι, βλέπετε, ὅτι ὁ κύριος Χ'' Δημητρίου ἀπελθὼν εἰς Κρήτην ἐσυμφώνησε μετὰ τοῦ ρηθέντος Μαρτινιανοῦ, ἐπιστάτου τῆς ἐπαρχίας Σελίνου, ν' ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸ κοινὸν τῆς Κρήτης ἢ ἀπὸ τοὺς εὐχόντας Κρήτας, πληρώνων χωριστὰ εἰς τὸ κοινὸν τὸν λογαριασμὸν 26 παρ. εἰς τὴν ὁκᾶν, λάδι ὁκ. 2.000 πρὸς 48 παράδες τὴν ὁκᾶν καὶ τρία τὰ ἑκατὸ τελώνιον. Κατὰ τὴν γενικὴν συνήθειαν τῶν Κρητῶν εἰς τὰς μικρὰς ταύτας ποσότητας θεμελιωμένην ἐπάνω εἰς τὴν καλὴν πίστιν (bonne foi) καὶ ἀκόμη περισσότερον, διὰ τὴν ὁποῖαν καὶ προτοῦ αὐτοὶ ὅτε Μαρτινιανὸς καὶ Βασίλειος Χ'' Δημητρίου εἶχαν σχέσιν, ἐδόθη ἡ ἄδεια εἰς τὸν κύριον Βασίλειον Χ'' Δημητρίου κατὰ τὴν ἐπισυμβάσαν περίστασιν νά ὑπάγῃ εἰς τὸ παράλιον καὶ ἀπ' ἐκεῖ νά φορτώσῃ τὸ λάδι ἀπὸ τοῦ χωρικοῦς, πληρώνων μόνον πρὸς αὐτοὺς 22 παρ. κατὰ τὴν τοπικὴν συνήθειαν, τοὺς δὲ λοιποὺς μέχρι τῶν 48 καὶ τὰ 3 τελώνιον νά ἐπιστρέψῃ ἔπειτα νά τὰ πληρώσῃ εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον διὰ τοῦ ἐκεῖ ἐπιστάτου Μαρτινιανοῦ. Ὁ κύριος Βασίλειος Χ'' Δημητρίου ἀφοῦ ἐφόρτωσε τὸ λάδι, ὅχι μόνον δὲν ἐπέστρεψε νά δώσῃ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ λογαριασμοῦ, ἀλλ' ἀκόμη παραδῶσας καὶ ἄλλον τινὰ ἰδικόν του μικρὸν λογαριασμὸν πρὸς τὸν Μαρτινιανόν, περίπου τῶν τριακοσίων ἐξήκοντα γροσίων ἀπὸ πανιὰ τὰ ὁποῖα κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἶχε ἀγοράσει καὶ φέρει ἐκεῖ, ἀνεχώρησε. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτου συνέβη καὶ ἡ ἀπροσδόκητος καταστροφὴ τῆς Κρήτης καὶ οὕτως ἡ ὑπόθεσις ἀναγκαίως

ἔπρεπε νὰ μετατεθῇ καὶ ἀναφερθῇ εἰς τὴν Ἑθνικὴν Διοίκησιν. Τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος τούτου, ἀφοῦ καὶ μόνος ὁ κ. Β. Χ' Δ. ὡμολόγησε καὶ ὁμολογεῖ τὴν γνωρίζουν προσέτι καὶ πολλοὶ Κρήτες, τὴν γνωρίζουν καὶ πολλοὶ ἀξιόπιστοι συντοπίται του, τὸ ὅποιον, ἂν ἡ χρεία τὸ καλέσῃ, καὶ διὰ τούτων ἀποδεικνύεται. Ὡστε τὸ πρᾶγμα κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχει οὕτω, καὶ ἡ μόνη εἰς τὸ ἀνήκον αὐτὸ μέρος ἀπόδοσις τοῦ δικαίου ἀπαιτεῖται. Ἀπὸ τὴν δικαίαν λοιπὸν ἀλόφασιν τῆς ἐπιτροπῆς περιμένεται τὸ δίκαιον τοῦτο καὶ ἡ δικαία αὐτοῦ ἀπόδοσις. Ἡ ποσότης λοιπὸν τοῦ χρέους τοῦ κ. Β. Χ' Δ. πρὸς τὸ κοινὸν τῆς Κρήτης εἶναι περίπου τῶν γροσίων.... ὥς βλέπετε καὶ ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω ρηθεῖσαν ἀναφορὰν. Ταῦτα λοιπὸν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κρήτης δὲν ἤμποροῦν παρὰ νὰ ἀπαιτήσουν μὲ τὰς δυνατὰς νομικὰς διατυπώσεις διὰ νὰ τὰ παραλάβουν μὲ μέσον τῆς Ἑθνικῆς Διοικήσεως καὶ μ' αὐτὰ ν' ἀφαρπάσουν ἀπὸ τὸ σκληρὸν θάνατον τῆς πείνης ὅσους δυνηθοῦν δυστυχεῖς συμπατριώτας των, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς στερήσεώς των γίνονται καθ' ἡμέραν θύματα ἐλεεινώτατα.

Ὑποσημειούμεθα

Ἐν Ἀργεὶ τῇ 22 Μαΐου
1824.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Κρήτης
Ζ. Πρακτικίδης.

(159)

Ἐπιστολὴ Μικέλη καὶ Ναύτου ἐκ Τσιρίγου πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης παρέχουσα πληροφορίαν περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.31. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν πρώτων σελίδων, ἐπὶ δὲ τελευταίας αἱ ἐνδείξεις : «Πρὸς τοὺς φιλογενεστάτους Παραστάτας Κρήτης καὶ λοιποὺς προεστώτας συμπατριώτας, αἰσίσως, εἰς Ἀργος ἢ Ναύπλιον. Τοῦ Ἰ. Μικέλη καὶ Μ. Ναύτου ἀπὸ Τσιρίγου, τῇ 2 Ἰουνίου 1824. Εἰδήσεις τινὰς περιέχον περὶ Κρήτης καὶ ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ὑπὸ 25 Μαΐου ἰδίου ἔτους γράμμα τῶν παραστατῶν Κρήτης πρὸς αὐτοὺς» Ὑπάρχουν ἔχνη σφαγίδος.

Φιλογενέστατοι κύριοι Παραστάται Κρήτης μετὰ τῶν λοιπῶν προεστῶν καὶ συμπατριωτῶν ὁμονοοῦντες χαίροιτε.

Τὸ ἀπὸ 25 παρελθόντος ἀδελφικὸν ὑμέτερον ἐδεξάμεθα καὶ ὑπὲρ τῆς μυριοποθήτου ὑμῖν (sic) ὑγείας σας ὑπερήσθημεν. Κατ' εὐθεϊαν ἀπὸ τὴν πατρίδα οὐδεμίαν εἶδησιν ἔχομεν δι' ἑλλειψιν πλευσμάτων. Αἱ εἰδήσεις μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τῆς Αἰγυλίας (;), ἀλλὰ καὶ αὗται ἀδέσποτοι καὶ συγκεχυμένα, διηγούμεναι ὑπὸ ἀκρίτων ἢ χαιρεκακούντων ἢ ἐμφόβων. Δι' ὃ καὶ διάφορα καὶ πολλὰ τὰ ἀδόξενα. Τὰ ἀληθέστερα δὲ αὐτῶν εἰσὶν τὰ ἐπόμενα : Οἱ Ἀνωγιάνοὶ εἰς τὰ Καστρινὰ ἐπίμονοι ἐβαστοῦσαν, ἀγνοοῦμεν ὅμως τὸ πόσοι εἰσὶ, διότι οἱ μὲν θέλουν νὰ ὑφίστανται εἰς πεντακοσίους, εἰς πολὺ πλείους

δὲ ἄλλοι. Οἱ Κυδωνιεῖς ριζῖται ἐβαστοῦσαν καὶ αὐτοί, πόσοι δέ, ἀγνοοῦμεν. Οἱ Σφακιανοὶ παρεδῶθησαν, ἀλλὰ ἐξαγοράζουσι τὸν καιρὸν καθὼς ἡ Μεσσαρὰ καὶ ἄλλαι ἐπαρχίαι, αἱ ὁποῖαι παρεδῶθησαν μὲν πολιτικῶς, τὰ ὅπλα ὁμῶς δὲν παρέδωσαν, ἀλλὰ μερικὰ τινα πρὸς τὸ θεαθῆναι καὶ διὰ νὰ χαλινώσωσι τοῦ ἐχθροῦ τὴν ὁρμὴν, περιμένοντες πάλιν εὐκαιρον ἀφορμὴν καὶ βοήθειαν πρὸς ἀνακίνησιν τῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ ὕψιστος φαίνεται διασκεδάζει τὰς βουλὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ μωραίνεται ἐπαρθείς, ὥστε νὰ πράττῃ ἀπολιτευτῶς ἔργα παροξυσμοῦ πρὸς τοὺς νέους τοῦ ὑπηκόους. Λέγουσιν ὅτι συνεκάλεσεν ὁ Πασσᾶς τοὺς προεστώτας βιάζοντάς τους τὴν ταχίστην νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Ρέθυμνον. Ἐξ αὐτῶν ὑπήγαγιν ἱκανοί, ἀλλ' οἱ πολλοὶ δὲν ἐμπιστεύθησαν, δι' ὃ καὶ ἀγανακτήσας ἐφόνευσέ τινας ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς ἄλλους ἐκράτησε. Ἐτούρκισαν καὶ μερικὰ παιδία, τὰ πλεῖστα βιαζόμενα. Ἐπρόσταξε νὰ μαυροφορεθῶσιν ὅσοι ραγιαδες πιστοὶ καὶ νὰ μείνωσιν ἄοπλοι. Αὐτὰ τὰ θεία νεύσει ἀπολιτευτάτου φερσίματα ἐνεποίησαν φρίκην καὶ ἀπαρέσκειαν, δι' ὃ καὶ καλοκρατοῦσιν αὖθις τὰ ὅπλα, χωρὶς ὁμῶς νὰ ἐπευβαίνωσι. Διὰ τοὺς ἐν Κάσσω οἱ μὲν λέγουσι νὰ ἔφυγον ἐκεῖθεν διὰ τὰς λοιπὰς νήσους, οἱ δὲ νὰ ἀπέκρουσαν κακῶς τὸν ἐν Σούδα ἐχθρικὸν στόλον ἀπελθόντα ἐκεῖσε καὶ προσπαθήσαντα νὰ κάμῃ ἐκβασιν. Αὐταὶ εἰσὶν ἀδελφοὶ αἱ τελευταῖαι ἐκ τῆς πατρίδος εἰδήσεις. Ἴσως, ἕως νὰ φθάσῃ ἡ παροῦσα μας, λάβετε νεωτέρας καὶ ἀσφαλεστέρας καὶ τακτοποιηθῆτε διὰ τὴν μελετωμένην ἐκδίκησιν τῆς πατρίδος. Εἴθε νὰ φθάσῃ τὸ δάνειον τάχιστα αὐτοῦ, περὶ τοῦ ὁποῦ ἔχομεν εἴδησιν ἐκ Ζακύνθου, ὅτι σταλθεῖσα γολέττα πρὸ ἡμερῶν ἐννέα νὰ ἔφθασεν ἐκεῖ. Περὶ δὲ τῆς ἐτέρας ὑποθέσεως ὁποῦ ταυτοχρόνως καὶ ἰδιαιτέρως ἐγράψετε πρὸς τὸν κύριον Ἰωάννην Μικέλην, σᾶς λέγομεν ὅτι τοιοῦτον κίνημα διὰ πολλοὺς εὐλογοφανεστάτους λόγους δὲν εἶναι τοῦ παρόντος καιροῦ, ὅθεν παρακαλεῖσθε, ἀδελφοί, διὰ τὴν αἰσίαν καὶ ταχίστην ἀποκατάστασιν τῆς φιλτάτης πατρίδος καὶ τότε ἀποδειχθέντος τοῦ πράγματος λαμβάνει τὸ δίκαιον ἀνεμποδίστως τὸν τόπον του. Ἐδῶ κυριεύουσιν οἱ Νόμοι καὶ κάθε κίνησις, ἀνεφοδίαστος ἀπὸ ἀποδείξεις ἐννόμους, δὲν ἔχει τὸν τόπον τῆς. Τέλος πάντων μῆτε ὁ διάβολος δὲν εἶναι τόσον ἄσχημος, καθὼς οἱ ζωγράφοι τὸν ζωγραφίζουν μῆδε καὶ οὗτοι κρατοῦσι νομίζομεν τὰ ὅσα ὑπὸ τῶν τυχόντων περισσεύονται, ἀλλὰ καὶ ἐὰν τόσα κρατῶσι καὶ ἐὰν εἰσὶ τοῦ κοινοῦ ποῦ ἡ ἀπόδειξις; Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ δι' ἄλλα μᾶς φαίνεται φρόνιμος κατὰ τὸ παρὸν ἡ ὑπόθεσις. Ταῦτα ἐν βίᾳ καὶ μένομεν, Τζιρίγο 2 Ἰουνίου 1824, εἰς τοὺς ὁρισμοὺς σας.

Ἰωαν. Μικέλης, Μ. Ναύτης.

(160)

Ἐπιστολὴ Ν. Οἰκονόμου ἐξ Ἀργους πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης, δι' ἧς διαμαρτύρεται διὰ τὰ κατ' αὐτοῦ διαδιδόμενα ἀνευθύνως.

Ἀπλοῦν φ. χάριτος διαστάσεως 19.29. Τὸ κείμενον ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν σελίδων. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας αἱ ἐξῆς σημειώσεις περὶ τὸ τέλος: «Πρὸς τοὺς παραστάτας Κρήτης, εἰς Ναύπλιον Παρακαλεῖ αὐτοὺς νὰ περιστείλωσι τοὺς φερομένους κατ' αὐτοῦ πικρῶς.» Ὑπάρχουν ἴχνη σφραγίδος.

Κύριοι Παραστάται

Μὲ τὴν ἐπιστροφὴν μου ἀπὸ τὸ δυστυχὲς ταξείδιον δὲν περνᾷ στιγμή τῆς ἡμέρας καὶ νὰ μὴ μοῦ ἐκκενώσωσιν, ὅσα αὐτοῦ τινὲς ἀχρεῖοι ἐδικοί μας κταφλυαροῦσι κατ' ἐμοῦ, διεγείροντες τοὺς ἀπλοὺς πατριώτας κατ' ἐπάνω μου καὶ διαμελετοῦντες ἐπ' ἐμὲ τὰ χεῖριστα. Ἐγὼ ἀπ' ἀρχῆς γνωρίζω τὴν πικρίαν τῆς μιαιῶς των ψυχῆς, ποτέ μου δὲ δὲν ἐσυνερίσθην εἰς τὴν ἀθλιότητά των, μὴ καταδεχόμενος νὰ πιασθῶ μὲ τοιαῦτα ἀνδράποδα. Τώρα ὅμως ἔφθασε πλέον στιγμή καθ' ἣν δὲν ἤμπορῶ νὰ χαλινώσω τὴν φιλοτιμίαν μου, διὰ τὴν ὁποῖαν ὁ καθεὶς κινεῖται καὶ θυσιάζεται. Ὅθεν σᾶς τό φανερώνω εἰλικρινῶς (καὶ μὴ ὑποθέσετε μὴ εἰλικρινῇ τὸν Οἰκονόμον διὰ τὰ ὅσα σᾶς εἶπον αὐτοῦ περὶ ἀλλαγῆς σας, καὶ ὅταν ἀνταμώσωμεν ἐξηγοῦμεθα καὶ γνωρίζετε) καὶ κάμετε νὰ παύσῃ ἡ σούρα τοῦ ὀνόματός μου, διότι μὰ τὸν Θεόν, ἂν ἀνακαλύψω ἐγὼ ἀποδεδειγμένα πράγματα διὰ τὸν καθένα θὰ σᾶς φέρω εἰς πολλὴν σφαγὴν. Ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἤξεύρω νὰ κάμω ἄλλο τι παρὰ τὸ χρέος μου ὅσον ἡδυνάμην. Τὰ ἀπευθυνθέντα μοι ὀλίγα ἔγγραφα γράμματα, πολλῶν ἀναφορὰ κ.λ. θέλει κάμουν ν' ἀπορήσῃ ὁ κόσμος ὅπως εἶναι ὁ Οἰκονόμος. Αἱ θυσίαις μου εἰς τὴν Κρήτην, ἡ πολύπρονος δούλευσις μου κ.λ. δὲν θὰ μ' ἀφήσουσιν εἰς τὸ τέλος κοιμώμενον, καὶ ἅς πάρῃ ὁ καθεὶς μέτρα καλὰ. **Διὰ νὰ δείξουν τοῦ παλιοκαλογέρου Νόμους, διὰ νὰ τὸν ἐξορίσουσιν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, διὰ νὰ μὴν τὸν θέλουν εἰς τὴν Κρήτην, διὰ νὰ τοῦ ἐκφέρωσι κάθε εἶδος παιδείας καὶ ἀτιμίας**, θὰ ἰδρώσουσιν αἱ ταλαίπωροι. Ἡ εἰλικρινειὰ μου καὶ ἡ ἀθωότης μου καὶ πιστοτάτη δούλευσις θὰ ἀποδειχθῇ . . . καὶ ὁ παλιοκαλόγερος δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς καλογέρους, ὅπου θαρροῦσιν οἱ ἀνόητοι. Κάμετε λοιπὸν τὸ χρέος σας. Διότι ἐγὼ εἶμαι καλὰ ἐφοδιασμένος ἀπὸ ἀπείρους ἀποδείξεις, θὰ παρρησιασθῶ κατ' εὐθεΐαν εἰς τὴν Διοίκησιν νὰ κάμω καὶ κατὰ τοῦτο τὸ χρέος μου καὶ νὰ διαφεντεύσω τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν μου, ὅπου πάσχουν ἀπὸ Ἰαπετείου ψυχᾶς ὀλίγων ἀνδραπόδων. Ὑγιαίνετε.

13 7)βρίου 1824 Ἄργος

Συμπαθήσετέ μοι διατὶ
δὲν μοὶ εὐρέθη καὶ περισ-
σότερον χαρτί.

Ν. Οἰκονόμος

Ἐπιστολὴ τοῦ ἐπαρχοῦ Σαντορίνης Ἰωάννου Κοκκίνη πρὸς τοὺς Παραστάτας Κρήτης ἀναφέρουσα τοὺς λόγους δι' οὓς δὲν ἐξέτελεσε διαταγὴν τῆς Διοικήσεως.

Διαλοῦν φ. χάριτος μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 21.31 Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλλου, ὑπάρχει σφραγὶς καὶ αἱ σημειώσεις: «Πρὸς εὐγενεστάτους ἀντιπροσώπους τῆς Νήσου Κρήτης, εἰς Ναύπλιον. Τοῦ ἐπαρχοῦ Σαντορίνης σημ. 17 8)βρίου 1824 ἐλήφθη τὴν 31 Ἰουλίου εἰς Ναύπλιον. Ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 12 Σ)ρίου ἰδίου ἔτους πρὸς αὐτὸν γράμμα τῶν Παραστατῶν Κρήτης. Αἰτιολογεῖται δὲ ὡς πρὸς τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τῆς Διοικήσεως περὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἰορδάνου καὶ Δεναξῆ».

Πρὸς τοὺς εὐγενεστάτους ἀντιπροσώπους τῆς Κρήτης Κους Ζαχαρίαν, Δημήτριον καὶ Ἐμμανουήλ.

Κύριοι λαβὼν τὸ ἀπὸ ταῖς ιη' τοῦ παρελθόντος γράμμα σας συστήνοντες ἐν αὐτῷ τὸν κύριον Ἰορδάνου, ὅπως ἀγωνιζόμενος περὶ τῶν δικαιωμάτων του ἐνεργηθῶσιν αἱ τῆς Σεβ. Δ)σεως διαταγαὶ καὶ κ.λ. Κύριοι!, δὲν ἔλλειψα (ὡς ὁ ἴδιος ἐστὶ μάρτυς) νὰ προσπαθῶ καὶ ἀγωνισθῶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως, πλὴν δὲν ἐστάθη τρόπος, ὡς θέλετε πληροφορηθῆ παρὰ τοῦ ἰδίου Ἰορδάνου. Κύριοι! πῶς νὰ ἐκτελέσω διαταγὰς τῆς Σ. Δ. ἐνῶ ὑστεροῦμεν ἐκτελεστικῆς δυνάμεως. Πῶς νὰ ἐνεργήσω ὡς ἐπαρχος ἐνῶ οἱ εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου οἰκοῦντες ἄλλοι μὲν λέγονται Φραντζέζοι, ἄλλοι Ἰγγλέζοι, ἄλλοι Σιτζιλιάνοι, Δελημαρκέζοι καὶ Ὀλανδέζοι. Καὶ οἱ Πρόξενοι καὶ Ἀντιπρόξενοι, μ' ὅλον ὅτι αὐτόχθονες, ὑπερασπίζονται τούτους μὲ ρομφαίας διστόμους. Καὶ τὸ περισσότερον, ὅπου ἐμποδίζουν τούτους νὰ κρίνωνται καὶ εἰς τὸ ἀνῆκον κριτήριον. Ὅθεν καὶ αἱ διαταγαὶ τῆς Δ. ἔμειναν ἕως ἄρτι ἀνενέργηται καὶ ὁ συστηζόμενος ἀπροστάτευτος. Μὴ ἀποδώσετε οὖν κύριοι τὴν μὴ ἐκτέλεσιν τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἐπαγγέλματός μου.

Περὶ διὰ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Δεναξιᾶ διατάξας αὐτὸν νὰ ἀποκριθῇ τὸ ὡς μοὶ ἐγράφετε χρέος, αὐτὸς μᾶλλον ἀπαντᾷ ὡς τὰ ἐσώκλειστα εἶδατε Ἐν τοσοῦτῳ σᾶς ἀσπάζομαι ἐκ ψυχῆς καὶ παρακαλῶ νὰ μὲ προστάξετε εἰς ὅτι μὲ κρίνετε ἄξιον νὰ σᾶς δουλεύσω.

Ἐρρωσθε. Τῇ 17 8)ρίου 1824, Σαντορίνη, ὁ Πατριώτης καὶ φίλος σας Ἰωάννης Κοκκίνης.

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 161 χειρόγραφον εἶναι ἰδιωτικὴ ἐπιστολὴ ἐκ Σαντορίνης, πρὸς Ζ. Πρακτικίδην φιλικὸν περιεχομένου καὶ ἀσχολουμένη ἐπὶ τῆς οἰκογενειακῆς καὶ ἀτομικῆς καταστάσεως ὀρισμένων γνωστῶν καὶ φίλων προσώπων, τοῦ ἀνηψιοῦ τοῦ Δημητράκι, τοῦ Πανάγου, τοῦ γραμβροῦ τοῦ Τζανέτου, τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων τοῦ Μαρίας, Μαργαρίτας καὶ Ἀνεζίνης, τῆς Αἰκατερίνης, τοῦ ἀνηψιοῦ τοῦ Μπογιατζόγλου, τῆς θυγατέρας τοῦ Καλιῶς, τοῦ Οἰκονόμου καὶ τοῦ Γερασίμου, «Ἐμάθαμεν καὶ γιὰ τὸν μικρότερόν σας ἀδελφόν, διὰ διατρίβει μαζύ σας καὶ ἐχάρημεν ἄκρως». Ὑπογράφει ἡ «Ἀνεζίνα Κρῆς(σα)» καὶ φέρει ἡμερομ. 16 8)ρίου 1824.

Συμφωνητικόν μεταξύ τοῦ Ἀνδρ. Παυλουδάκι καὶ τοῦ Πέτρου Δεναξᾶ πρὸς μετάβασιν εἰς Γαῦδον καὶ Λουτρὸν διὰ τὴν παραλαβὴν οἰκογενειῶν ἐκεῖθεν.

*
*
*

Τὴν σήμερον ἐσυμφώνησαν οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι ὁ καπετὰν Ἀνδρέας Παυλουδάκις με τοῦ σενιὸρ Πετράκι Δεναξᾶ νὰ δίδῃ εἰς ναῦλον τὸ πρατίδον του εἰς τὸν σενιὸρ Δεναξᾶ, ὑπόσχεται ὁ εἰρημένος καπετάνιος μὲ πρῶτον ἀρμόδιον καιρὸν νὰ ἀσηκωθῇ εἰς τὰ πανιά καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς Γαῦδον διὰ νὰ ἱμβαρκάρῃ ὁ εἰρημένος Δεναξᾶς μέσα εἰς τὸ παρτίδον του τριάντα ἀνθρώπους διὰ νὰ τοὺς φέρῃ ἐδῶ, ὅχι καὶ δὲν εὔρεθοῦν εἰς Γαῦδον οἱ ἄνθρωποι νὰ εἶναι χρέος ὁ εἰρημένος καπετάνιος νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν Λουτρὸν διὰ νὰ τοὺς πάρῃ καὶ ἐρχόμενος ὑπόσχεται ὁ εἰρημένος Δεναξᾶς νὰ τοῦ δίδῃ διὰ ναῦλον γρόσια διακόσια, Ν. 200. οὕτως ἐσυμφωνήθησαν ἀμφοτέρω τὰ μέρη καὶ ἔγιναν δυὸ παρόμοια ὑπογεγραμμένα ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν εἰς ἔνδειξιν.

Τῇ 4 8)βρίου 1821 Σαντορίνη.—Διὰ τὸν καπετὰν Ἀνδρέα Παυλουδάκη μὴν ἡξεύροντας γράμμα (τα) τὸν ὑπογράφω ἐγὼ Τζώρης Φραγκοῦλης καὶ μαρτυρῶ.—Πέτρος Δεναξᾶς.

Ἰσον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου

Σαντ. τῇ 8 8)ρίου 1824

(Τ.Σ.) Ὁ Γ. Γραμματεὺς

Μάνθος Χ'' Ἀνδρέου

(168) (1)

Ἀντίγραφα 6 ἐκ τοῦ πρωτοτύπου ἐγγράφων καὶ ἐπιστολῶν (γραφὴ Πρακτικίδη), ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον τοῦ Οἰκονόμου πρὸς Πρακτικίδην ἡμερομηνίας 30 Ἰανουαρίου καὶ ἄνευ χρονολογίας ἐξεδόθη εἰς Ναύπλιον, περιέχει δὲ παράπονα τοῦ πρώτου κατὰ τῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν ἐτήρησαν μοχθηροί, ὥς τοὺς ὀνομάζει, ἄνθρωποι, ὥστε νὰ κατεργηθῇ ἡ ὑπάρχουσα

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 164 εἶναι ἀντίγραφον, ἐπικυρωμένον παρὰ τοῦ γραμμ. τῆς Ἐπαρχίας Σαντορίνης Μ. Χ'' Ἀνδρέου, λογαριασμοῦ ἐξόδων τοῦ Δεναξᾶ, διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς οἰκογενείας τοῦ καπετὰν Μιχάλη Κουρμούλη. (γρ. 413).

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 165 εἶναι ἀντίγραφον ἐπικυρωμένον «Καγγελαρικοῦ» γράμματος τῆς Ἐφορείας Σαντορίνης πρὸς τὸν Δεναξᾶ, ὅτι πράγματι μετέβη εἰς Σφακιά καὶ παρέλαβεν ἐκεῖθεν τὴν οἰκογένειαν τοῦ Μιχ. Κουρμούλη μὲ πλοῖον Κασσιώτικον. Φέρει ἡμερομηνίαν ἐκδόσεως 27 Ἰανουαρίου 1822, ἡμερομηνίαν δὲ ἀντιγραφῆς 9 8)ρίου 1824.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 166 εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Π. Δεναξᾶ πρὸς τὸν ἑπαρχον Σαντορίνης, διὰ τῆς ὁποίας, ἀφοῦ οἱ κληρονόμοι τοῦ ποτῆ Μιχ. Κουρ.

ἐπιτροπὴ Κρητῶν καὶ ζητεῖ νὰ ἐνδιαφεροθῇ, ὥστε ἡ Κρήτη νὰ ἀντιπροσωπεύεται εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ πληρεστέρας ἀντιπροσωπείας, ἀναλόγου πρὸς τὸ μέγεθος καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς.

Τὸ δευτέρον ὁμιλεῖ περὶ ἐμφανίσεως ὑπόπτου κατασκοπείας προσώπου, τὸ ὁποῖον καὶ συλλαβόντες ἀποστέλλουσι πρὸς τὴν Διοίκησιν.

Τὸ τρίτον περὶ κακοποιήσεως Κρητῶν εἰς Ἄργος καὶ προκλητικῆς στάσεως πρὸς τοὺς Κρητὰς ὀπλοφόρων τινῶν.

Τὸ τέταρτον ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη, ὁ ὁποῖος κατακρατεῖ ἐθνικὰ χρηματικὰ ποσά.

Τὸ πέμπτον εἶναι συστατικὸν γράμμα τῶν Κρητῶν Πατριωτῶν Ν. Οἰκονόμου, Γεωργ. Καλλέργη, Δ. Χρυσάφοπούλου, Γεωργ. Σακκορράφου, Τζώρζη Σαουνάτσου, Θεολ. Κουγιουμουτζόγλου, Γρηγορ. Σαουνάτζου, Γεωργ. Καπετανάκη, Ἀνδρ. Μελιδόνη, Γιάννη Κιρμιζίου, Χατζῆ Μανώλη Μεραμπελώτη, Κ. Κριτοβουλίδη, Νικολάου Χ' Ἰωάννου, Μανθαιάκη Βασιλάκη, Γεωργίου Γρηγορίου, Γιαννιοῦ Μαμαλάκη, Βασίλη Σαπουντζάκη πρὸς τὸν Ζ. Πρακτικίδην, διὰ τοῦ ὁποῖου τὸν παρακαλοῦσιν ὅπως δώσῃ χρήματα ὡς βοήθημα εἰς τὸν Καπετὰν Μανώλη Ἀρουσικιανόν, ὁ ὁποῖος ὑποφέρει, ἐγγυώμενοι ταῦτοχρόνως τὴν ἐπιστροφὴν τούτων ἐν καιρῷ. Ἐν ὑποσημειώσει δηλοῦται, ὅτι ὁ Πρακτικίδης τοῦ ἔδωκε πράγματι ἕξ (6) λίρας ἢ 300 γρόσ. Φέρει ἡμερομηνίαν 19 Ἀπριλίου 1825, ἐξεδόθη δὲ εἰς Ναύπλιον.

Τὸ δὲ ἕκτον εἶναι ἐπιστολὴ πατριωτῶν πρὸς Παραστάτας ἐκ Ναυπλίου, διὰ τῆς ὁποίας ζητοῦν ἐκβιαστικῶς χρήματα πρὸς ἐξοικονομήσιν των.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω 6 ἀντιγράφων μεταφέρομεν κατωτέρω τὸ κείμενον τοῦ δευτέρου, τρίτου, τετάρτου καὶ ἕκτου.

2ον

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης

Εἰς Ναύπλιον

Κύριοι Παραστάται

Τὸν παρόντα Μανοῦσον Κουντουράκην Σφακιανὸν ἐπιάσαμεν ἔδω μὲ 2 ὄρμαθους σῦκα εἰς τὰς χεῖρας... Τὸν ἐξετάσαμεν καὶ τὸν εὗρωμεν ὑπόπτον, ὡς τοιοῦτον μάλιστα διὰ τοῦτο τὸν παρεδώκαμεν εἰς τὴν ἔδω ἀστυνομίαν, καθὼς καὶ ἕναν του σύντροφον Τζιριγώτην, παρακαλέσαντες αὐτὴν νὰ τοὺς στείλῃ εἰς τὴν Σεβαστὴν Διοίκησιν διὰ νὰ ἐξεταχθῶσι καθὼς πρέπει καὶ μάλιστα ὁ Σφακιανός, διότι ἐξάπαντος πρέπει νὰ εἶναι κατάσκοπος, καθότι ἀπὸ Τσιρίγον εἰς Μωρέα σῦκα δὲν ταιριάζουν. Ἔρχονται λοιπὸν συν-

μούλη ζητοῦν ἀπ' αὐτὸν (τὸν Δεναξᾶ) λογαριασμὸν διὰ ἀντικείμενα, τὰ ὁποῖα παρέλαβε κατὰ τὴν μεταφορὰν τῆς οἰκογενείας Κουρμούλη ἐκ Κρήτης, ζητεῖ καὶ αὐτός νὰ τοῦ πληρωθῶσιν τὰ ἔξοδα μεταφορᾶς καὶ τροφοδοσίας (γρόσ. 413) τῆς οἰκογενείας. Φέρει ἡμερομ. ἐκδόσεως καὶ ἐπικυρώσεως τὴν αὐτὴν (31 8)ρίου 1824.

—Τὸ ὑπ. ἀριθ. 167 εἶναι μακροσκελὴς ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Ρενιέρ Κουερήνη ἐκ Σαντορίνης πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης. διὰ τῆς, ὁποίας ζητεῖ νὰ τοῦ πληρωθῶσιν γρόσ. 1000 παρὰ τοῦ Μανώλη Χ' Πετράκη, τὰ ὁποῖα οὗτος διατρίβων πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἰς Ἴον, ἔλαβεν ὡς δάνειον παρὰ τοῦ πατρὸς του. Φέρει ἡμερομηνίαν 3 8)ρίου 1824 καὶ ξενόγλωσσον σφραγίδα ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπαν. κηροῦ.

οδευμένοι καὶ μετρεῖς ἰδικούς μας καὶ κάμετε καὶ ἡ ἀγάπη σας
τὸ χρέος σας. Μένουμεν.

Τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1824 Ἄργος

Οἱ Πατριῶται σας

Ν. Οἰκονόμος, Παναγιώτης Ζερβουδάκης, Ἰάκωβος Σκανταλάκης,
Γεώργιος Καλαμαράς, Ἀντώνιος Παπαδάκης, Χη Μανώλης Παπα-
δάκης καὶ ὅλοι οἱ ἐδῶ εὕρισκόμενοι πατριῶται Κρήτες.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

3ον

Πρὸς τοὺς Κυρίους Παραστάτας τῆς Κρήτης—Εἰς Ναύπλιον

Κύριοι Παραστάται χαίρετε

Τὸ χθесινὸν συμβεβηκὸς τὸ ἐπληροφορήθητε ἀπὸ τὸν καπ. Μι-
χάλη Καθεκλᾶ. Ἡμεῖς ἐθαρμοῦμεν ὅτι ἤθελε μείνει τὸ πρᾶγμα ὡς
ἐκεῖ καὶ νὰ διορθωθῇ διὰ τοῦτο καὶ ὑπεφέραμεν καὶ ταῖς ραβδαῖς καὶ
τὰ κοψίματα τῆς χειρὸς κ.λ. Ἐπομένως ὁμῶς κάνουσι κινήματα καὶ
χθές καὶ σήμερον τὰ ὁποῖα φανερά μᾶς προμηνύουσι πράγματα με-
γάλα, καὶ τὰ κινήματα αὐτὰ πηγάζουσι ἀπὸ σημαντικὰς ἀρχάς,
ἐναντίας τῆς Διοικήσεως, καθότι 3—4 περμπάντες νὰ περιφέρωνται
ἀρματωμένοι ὅπου εἶναι οἱ Κρητικοί, νὰ κάνωσι μπατινάδα, νὰ
λέγωσι τὰ μύρια διὰ τοὺς Κρητικούς, νὰ πιάσωσι νὰ δείρῳσι Κρη-
τικὰς γυναῖκας, νὰ πιάσωσι τὸν Κοκόλη Κοκκινόγαμπρον ἀπὸ τὰ
Καμισιανὰ τὸ βράδυ νὰ τὸν δείρουν καὶ νὰ τοῦ δέσουν τὸν λαιμὸ
μὲ τὴν ζώνη του νὰ τὸν πνίξωσι, φαίνεται ὅτι εἶναι βαλμένοι ἀπὸ ση-
μαντικὰ μέρη ἐξάπαντος, ἡμεῖς μὲ μεγάλους κόπους κρατοῦμε τοὺς
ἐδικούς μας ἕως τῆς ὥρας νὰ μὴν κάμωσι κανένα κακόν, ἐπήγα-
μεν εἰς τὸν Ἐπαρχον, ἐξηγήσαμεν τὸ πρᾶγμα, εἶναι σύμφωνος μὲ
ἡμᾶς, ὑπεσχέθη νὰ γράψῃ εἰς τὴν Διοίκησιν καὶ νὰ στείλῃ ἢ δύνα-
μιν νὰ καθησυχάσῃ τὸ πρᾶγμα, ἢ τοῦλάχιστον νὰ πιάσῃ αὐτοὺς
τοὺς περμπάντες νὰ τοὺς βάλλῃ μέσα κι' ἔτσι θὰ ἡσυχάσουν καὶ οἱ
ἐδικοὶ μας, διαφορετικὰ θὰ σπάσῃ κακὸν μέγα καὶ μετρήσετέ το κα-
λά, ἀναφερθῇτε ἀμέσως πρὸς τὴν Διοίκησιν νὰ κάμῃ τὴν πρέπου-
σαν διόρθωσιν, διότι τὸ κακὸν βράζει φοβερά καὶ ὅλοι δὲν τὸ ὑπο-
φέρουσι. Τὸν δάσκαλον Κοκόλην στέλλομεν μαζὺ μὲ τὸ παρὸν καὶ
κινήθητε ἀμέσως μὲ ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν, διότι αὐτοὶ ἀπ' ἐδῶ πᾶ-
σχουν νὰ μεταχειρισθῶσιν ὄργανον τοὺς ἐδικούς μας, ν' ἀνοίξῃ του-
φέκι ἐναντίον καὶ νὰ κάμωσι τὰ τέλη των, μάτια λοιπὸν ἀνοικτὰ
καὶ κίνημα δραστήριον. Ὑγιαίνετε.

Τῇ 22 Σεπτεμβρίου 1821 Ἄργος

Δ. Χρυσάφουπος

Ἀντώνιος Ἀναγνώστου Μαρουλιανὸς
καὶ ὅλοι οἱ Πατριῶται Κρήτης.

Ἐρωτήσαμεν ἀπὸ ποίαν καπετανιὰν εἶναι καὶ μᾶς εἶπαν ὅτι
ὁ Τζόρκης τοὺς εἶχε, πλὴν εἰς τὰς Σπέτζας ἔκαμαν αὐτοὶ οἱ

ἴδιοι καυγᾶ καὶ τοὺς ἔδιωξε. Ἔτσι εἶπεν ὁ ἴδιος. Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

4ον

Πρὸς τοὺς Κυρίους Ἀντιπροσώπους τῶν ἐλευθέρων Κρητῶν
Ἐπειδὴ καὶ βλέπομεν ὅτι ἔρχονται ἐδῶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἐπιστα-
τοῦσαν εἰς τὰ ἐθνικὰ πράγματα τῆς πατρίδος μας καὶ ἐπειδὴ γνω-
ρίζομεν ὅτι κατεχράσθησαν πολλὰ ἐθνικὰ χρήματα, παρακαλεῖσθε,
ὥστε ὁ Ἀνδρέας Σοφούλης, Σφακιώτης, ἐπιστάτης ὢν εἰς τὰ τῆς
Πατρίδος πράγματα, καὶ ὁ καλόγηρος Βαρνάβας, ὁ κατακρατῶν
χρήματα ἱκανὰ τῆς Πατρίδος ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ ὄπλα, νὰ ἐμποδισθῶ-
σι καθ' ὅλους τοὺς δυνατοὺς τρόπους, ἕως νὰ δώσωσιν ὅπου ἀνή-
κει λογαριασμὸν τῶν ὧσων κρατῶσιν ἐθνικῶν πραγμάτων. Ἐπιθυ-
μοῦντες δὲ νὰ ἐπιτύχωμεν τῆς αἰτήσεώς μας πρὸς εὐχαρίστησιν
ὅλου τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης, ὑποσημειούμεθα.

Ναύπλιον τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1824

Οἱ Πατριῶται

Βασίλειος Χάλης, Μαρτιανὸς Πετράκης, Παπᾶ Γρηγόριος.
Γεώργιος Λουπάκης, Μιχαὴλ Καντυλλάκις (;), Μανώλης Κρομύδης,
Μανώλης Μανωλακάκης, Γεώργιος Παπαντωνάκης, Ἀναγνώστης
Τζουρουνάκης, Γιάννης Μιτζάκης, Γιάννης Ξυνίδης, Γιάννης Λα-
γουδάκης, Ξέφανος Καρυδάκης, Γεώργιος Μουτάκης, Σήφης Στι-
βανουλάκης, Μανώλης Κουβαρίτης, Ἰωάννης, Μιχαήλ, Ἀρτέμιος,
Ἀδάμης (;) Βασίλειος Καλαϊτζάκης, Πωλὶδς Ἰωάννου Κολαητζά-
κης, Γεώργιος Κριτοβουλίδης, Μανώλης Σιρμαλάκης, Γεώργιος Δρα-
πανιανός, Ἀστρινός, Γιαννιδς Κουρμουλάκης, Δημήτρης Κουρμου-
λάκης, Μανώλης Κουρμουλάκης, Δημήτρης Κουτρίκης, Ἀναγνώστης
Σιβιανός, Μιχάλη Τηπακιανός, Ἀλεξαντρή Ποπιανό, Νικολή Μαλι-
κούτη, Ἀποστόλη Καρατάρη. Μανώλη Σκούληκα, Μανώλη Μεγαλο-
βρυσανό, Δημήτρη Χουρδάκη, Γιώργη Καπασακάλη, Γιώργη Μπι-
τζαξή.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

6ον

Κύριε Ζ. Πρακτικίδη, Δ. Παρδαλάκη, καὶ Ἐμμ Ἀντωνιάδη!

Ἀδελφοί! Τὸ χάλι μας ὁλονῶν τὸ γνωρίζετε καὶ τὴν δυστυ-
χίαν μας τὴν ἡξεύρετε. Μᾶς ἐδιώρισαν ἐδῶ οἱ πατριῶται ὅλοι διὰ νὰ
θεωρῶμεν τῆς Πατρίδος τὴν ὑπόθεσιν, πλὴν ἡ ἔνδειά μας δὲν μᾶς
συγχωρεῖ νὰ ἐπιμείνωμεν περισσότερον. Διότι ἀφοῦ εἴμεθα κατὰ-
χρεοὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια, δὲν μᾶς δίδουσι πλέον οὐδὲ δύο παράδων
λαδί βερεσέ, ὅθεν ἀπελπισμένοι ὄντες δὲν ἔχομεν παρὰ νὰ σᾶς ζητή-
σωμεν ἀδελφικῶς 1.000 γρόσια διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ζήσωμεν καὶ
νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὰ ὅποια ἐδιωρίσθημεν χρέη. Δὲν σᾶς ζητοῦμεν
ἀδελφοί πρᾶγμα ἄδικον, μήτε δύσκολον εἰς ἐλόγου σας, διότι ἄρ-
κετὴν πληροφορίαν ἔχομεν ὅσα ἔχετε παρμένα ἀπὸ τὴν Διοίκησιν,
καὶ ὅσα ἡ πατρίς σᾶς ἔχει δοσμένα, κι ἐνῶ τὰ πρῶτα ἐλάβετε, τῆς

πατρίδος τὰ ἄσπρα, πρέπει νὰ τὰ ἀποκριθῇτε εἰς αὐτὴν τὴν περίστα-
σιν μάλιστα, διότι δὲν εἶναι δίκαιον τοῦ λόγου σας νὰ εὐτυχῇτε,
καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες εἶναι αἰτία τῆς εὐτυχίας σας, ν' ἀποθνήσκωσι τῆς
πείνας, ἐνῶ εἶναι καὶ διορισμένοι εἰς δούλευσιν τῆς πατρίδος. Τὰ
1,000 γρόσια λοιπὸν τὰ θέλομεν σήμερον ἐξ ἅπαντος, καὶ πρὸς ἡ-
συχίαν καὶ εὐχαρίστησίν σας σὰς δίδομεν καὶ ὁμολογίαν ὅλοι μας
νὰ σὰς ἀποζημιώσωμεν πηγαινάμενοι εἰς τὴν πατρίδα ἢ καὶ ἀπ' ἐδῶ,
ὅστις ἐξ ἡμῶν εὐκόλυνθῇ, ἀλλέως αὖριον τραβούμεθα ὅλοι καὶ δώ-
σατε ἀπολογίαν εἰς τοὺς πατριώτας.

Ναύπλιον τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1824

Οἱ πατριῶται σας

Ν. Οἰκονόμος, Μαρτιανὸς Περάκης, Θεοχάρης Κουγιουμτζό-
γλου, Κ. Κριτοβουλίδης, Μιχαὴλ Μαγουλάκης, Δημήτριος Κουρμού-
λης, Βασίλειος Χάλης.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐπειδὴ δὲν ἔλαβον τὰ ἄνωθεν γρόσια οἱ ἀπαιτοῦντες, συνήλ-
θον εἰς τὸ οἶκμά μου, καὶ εἰπόντες κατ' ἐμοῦ τὰ ἐξ ἀμάξης, ὥρμη-
σαν νὰ μὲ διασπαράξωσιν, ἐγὼ δ' ἀναχωρήσας καὶ διαφυγὼν τὴν
θηριώδη ὁρμὴν τῶν κατέφυγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τότε Προέ-
δρου τοῦ Βουλευτικοῦ, διὰ νὰ παραιτηθῶ τῆς ἀντιπροσωπείας,
ἀπ' ὅπου ἐλθόντες οἱ αὐτοί, μετασχηματισμένοι καὶ ζητήσαντες
συγγνώμην, μὲ παρέλαβον καὶ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ ἴδια ἕκαστος.

(169) (1)

Ἐγγραφον τοῦ Ὑπουργείου Δικαιοσύνης πρὸς τοὺς Παρα-
στάτας Κρήτης ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη, περὶ ἧς
τὸ ὑπ' ἀριθ. 168, (ἀντίγρ. 4ον),

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὕδατ. γραμμῶν διαστάς. 19.29. Τὸ κείμε-
νον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας αἱ κατωτέρω σημειώ-
σεις: «Ἀριθ. 174, πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς νήσου Κρήτης, εἰς Ναύπλι-
ον. Ἀπεστάλη πρὸς ἡμᾶς, τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου περὶ τῆς τοῦ Φα-
σούλη Σφακιώτου διαφορᾶς. Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 2 Δεκεμβρίου 1824, ἐλήφθη
τὴν 3 Δεκεμβρίου, ὥρα 12. Ἐπιτάττει αὐτοὺς ἐντὸς 24 ὥρῶν νὰ παρουσιά-
σωσι τὰ κατ' αὐτοῦ κατηγορητήρια ἔγγραφα, ἄλλως εἶναι ἀναγκασμένοι

1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 170 εἶναι συστατικὸν γράμμα κάποιου Ἀλεξᾶ πατριώτου
Κρήτης πρὸς Ζ. Πρακτικίδην, διὰ τοῦ ὁποίου παρακαλεῖ τοῦτον νὰ φροντίσῃ
ὥστε νὰ ἐκδοθῇ διαταγὴ βοηθήματος πρὸς τὸν ἐπιφέροντα, ὅστις δυστυχῇ καὶ
δὲν εὕρισκει ἐργασίαν νὰ ἐργασθῇ. Φέρει ἡμερ. 17 Δεκεμβ. 1824 καὶ τόπον ἐκ-
δόσεως τὸ Ἄργος.

ν' ἀποφυλακίση αὐτὸν κλ. Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τοῦ Δικαίου. Ἡ τελευταία σελὶς ἐχρησιμοποιήθη πρὸς φακέλωσιν, φέρει δὲ πρασίνην σφραγίδα μὲ τὰς λέξεις «Ὑπουργεῖον Δικαίου.»

Περίοδ.Γ. Προσωρινὴ Διοίκησις τῆς Ἑλλάδος
Ἀριθμ. 174 Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ Δικαίου

Πρὸς τοὺς Παραστάτας τῆς Κρήτης.

Ἡ Σ. Διοίκησις δι' ἐπιταγῆς τῆς ὑπ' ἀριθ. 925 ἐδιώρισε νέαν ἐπιτροπὴν διὰ νὰ κρίνῃ καὶ ἀποφασίσῃ τὴν μεταξὺ ὑμῶν καὶ τοῦ Ἀνδρέου Φασούλη διαφορὰν.

Τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο μὴ δυνάμενον νὰ συγκροτήσῃ ταύτην τὴν ἐπιτροπὴν, ἐλλείψει τῆς παρ' ὑμῶν κατ' αὐτοῦ κατηγορίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων ἀποδεικτικῶν αὐτῆς ἀνακαλεῖ ὑμᾶς νὰ δώσετε εἰς αὐτὸ ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὥρων ἀπὸ τὴν ὥραν τῆς παραλαβῆς τῆς παρούσης ἐπιταγῆς τὰ ζητούμενα ἐγγράφα.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἶναι ἐναντίον τοῦ νόμου καὶ ἀνάρμοστον εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον τὸ νὰ εὕρισκεται ὁ ἐναγόμενος εἰς φυλακὰς καὶ κατηγορίαν χωρὶς βάσεις κατηγορητικῆς καὶ ἀποδείξεως, διὰ τοῦτο θέλει βιασθῇ τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ καὶ νὰ παύσῃ ἢ κατ' αὐτοῦ κατηγορία.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 3 Δεκεμβρίου 1824

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς

Ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Δικαίου

Μ. Βερνάρδος

Ἰωάννης Θεοτόκης

φ κ θ λ θ
'Εμμ. 'Αντωνιάδης.

xyxλg

Ἐπιστολὴ Μύρωνος Μελιδονάκι ἐκ Νάξου, δι' ἧς ἐπικαλεῖται τὴν μεσιτείαν τοῦ Πρακτικίδη καὶ πληροφορεῖ περὶ καθόδου εἰς Κρήτην στρατιωτῶν.

Διπλοῦν φ. χάρτου μετὰ γραμμῶν διαστάσεων 22.32. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας χρησιμοποιηθείσης ἀντὶ φακέλλου: «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον ἐθνοπαραστάτην Ἀντιπρόσωπον τῆς Κρήτης, Κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, εἰς Ναύπλιον—τοῦ Μ. Μελιδονάκι ἐκ Ναούσης (Sic) σημ. τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1825, ἐλήφθη τὴν 2 Νοεμβρίου εἰς Ναύπλιον, ἀπεκρίθη τὴν ἰδίαν.—Παρακαλεστικὸν ἵνα μεσολαβήσῃ ὁ πατήρ μου νὰ ἐκδόσῃ ἡ Διοίκησις διαταγὴν πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Νάξου, δι' ἧς νὰ ὑποχρεοῖ τοὺς ὀφειλέτας τοῦ Κρητὸς Χατζῆ Μανούσου Καλυβᾶ νὰ τῷ πληρώσωσι τὰ χρεῖα τῶν. Καὶ εἰδοποιητικὸν ὅτι πρὸ 8 ἡμερῶν ἀνεχώρησεν ὁ κ. Ἀστρινὸς διὰ Κρήτην ἔχων ὑπὲρ τοὺς 300 στρατιώτας μεθ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα θέλει ἀναχωρήσει πρὸς τὸ ἴδιον μέρος ἔχων μεθ' αὐτοῦ 60 ἕως 70 στρατιώτας κλ.». Ὑπάρχουν ἔχνη ἐρυθρᾶς σφραγίδος.

Εὐγενέστατε κύριε

Κατ' αὐτὰς ἔλαβον τὴν γραφὴν σας, μετὰ τὴν ὁποίαν μὲ ἐπληροφορεῖτε διὰ τὴν δεξιῶσιν ἐδείξατε πρὸς τὸν κύριον Γεώργιον Σταματελάκι καὶ ὅτι ἐπομένως ἠθέλετε τὸν συστήσει πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῶν τακτικῶν Φαβιέρ, δι' ὃ καὶ σᾶς μένω εὐχάριστος, ἐπειδὴ καὶ ἀπέδειξας μὲ αὐτὸ ὅτι ὁ σεβαστός μου Πρακτικίδης δὲν ἀποβάλλει τὰς αἰτήσεις μου καὶ δι' αὐτὸ ἐνθαρρυνόμενος σᾶς δίνω ἤδη ἄλλο βάρος διὰ τῆς παρούσης μου.

Ἐδῶ εἰς Νάξον ἔχομεν πρὸ πολλῶν χρόνων κάτοικον πατριώτην μας ὀνόματι Χατζῆ Μανούσος Καλυβᾶς, ἄνθρωπος τίμιος καὶ φιλόπατρις (εἰς τοῦ ὁποίου τὴν προστασίαν ἐπακουμβίζομεν καὶ ἤδη τὰς οἰκογενείας μας) ὁ ῥηθεὶς κατὰ καιρὸν ἐδαπάνησεν μὲ ὁμολογίας χρεωστικὰς εἰς πολλοὺς Ναξίους γρόσια, ἀφ' οὗ δὲ ὁ ἱερός οὖτος ἀγὼν ἠνέωκται, οἱ χρεωφειλέται δυστροποῦντες δὲν τὸν ἀποπληρώνουσιν, προφασιζόμενοι, ὅτι τώρα χρεῖα δὲν πληρώνονται. Παρακαλῶ λοιπὸν νὰ παρασταθῇτε νὰ βγάλετε μίαν διαταγὴν.....

Ἐγὼ τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα ἀναχωρῶ μὲ 66 ἢ 70 πατριώτας μας ἀπὸ Πάρον διὰ τὴν Γραμβοῦσαν, πρὸ ὀκτώ ἡμερῶν ἀνεχώρησεν

(1)—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 171 εἶναι ἀπόδειξις παραλαβῆς χρημάτων πρὸς τῆς ἐπιτροπῆς φούρνων διὰ τὴν πληρωμὴν ἡμερομισθίων τῶν ξυλοκόπων καὶ καμῆλων (:) Ὑπογράφει ὁ ἐπαρχος καὶ Γραμματεὺς ἐπαρχείου Νχυπλίου. Φέρει ὡσεὶδὴ σφραγίδα μετὰ τὴν πάνοπλον Ἀθηνᾶν, ἀριθ. Πρωτ. 551 καὶ ἡμερομ. 10 Ἰουλίου 1825.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 172, μικρὸν σημείωμα διαχειρίσεως χρημάτων, φέρει τὴν ὑπογραφὴν Μιχαὴλ Μαγουλάκι καὶ ἡμερ. 10 Σ)βίου 1825.

καὶ ὁ γενναῖος καπετὰν Ἀστρινὸς ἔχων ὑπὸ τὴν ὄδηγίαν τοῦ ὑπὲρ
τούς τριακοσίους, ἐλπίζω νὰ εὕρω ἐκεῖ καὶ τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν ὁ-
πλαρχηγὸν καθὼς μοῦ ἐγράφετε, μένοντας μὲ τό ἀνήκον σέβας.

Ἐκ Νάξου τῇ 12 7)βρίου 1825

ὁ δοῦλος σας

Μύρων Μελιδονάκις

Τὸν κύριον Οἰκονόμον Ἀντωνιάδην
καὶ λοιποὺς πατριώτας προσκυνῶ.

(174)

Ἀντίγραφον Ἐπιστολῆς Ζ. Πρακτικίδῃ πρὸς Μ. Ποθητά-
κην, δι' ἧς τῷ γνωρίζει περὶ τῆς ὑποθέσεως κληρονομίας τῶν ἀ-
δελφῶν τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας Σκαρδαλάκι καὶ περὶ ἐνεργειῶν κατὰ
τοῦ Μουσταφάμπη εἰς Κρήτην.

Φίλε μοι περιπόθητε κ. Μ. Ποθητάκι.

Τὴν ἀπὸ 2 τοῦ παρόντος σημ(ειουμένην) τιμίαν σας ἀγαπητῶς τὴν
18 ἰδίου ἔλαβον μετὰ τῶν ἐσωκλειστών πρὸς ἐμὲ ἐπιστολῆς καὶ πλη-
ρεξουσίου ἐπιτροπικοῦ τοῦ Σεβασμιωτάτου ἁγίου Ἱερᾶς, περὶ τῆς
παραλαβῆς καὶ ἐξοικονομήσεως τῶν μετὰ θάνατον τῶν μακαρίτων
αὐταδελφῶν τοῦ Β. καὶ Δ. εὐρεθέντων πραγμάτων κ.λ., εἰς ἀπάντη-
σιν τῶν ὁποίων τῷ εἰδοποιῶ ὅτι αὐτὰ εὐρίσκονται ἤδη (πλὴν τῶν ἐν-
δυμάτων καὶ βιβλίων πωληθέντων ἀπὸ τούς πρῶτους ἐπιτρόπους)
εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ κ. Ἀντωνιάδῃ καὶ Πρωτοσυγγέλλου, πρὸς τὸν
ὁποῖον μόνον ἔδειξα τὸ ἐπιτροπικόν μου, τυχόντα τότε εἰς τὸν ὄντάν
μου, ὅτε παρέλαβον τὰ γράμματα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σεβασμιότης τοῦ δὲν διορίζει μόνον ἐμὲ πληρε-
ξούσιον ἐπιτροπὸν τοῦ εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ σὺν ἐμοὶ καὶ
τὸν κ. Μ. Παπαδάκην, πατριώτην μας, διὰ τοῦτο δὲν ἔκαμα κανὲν
κίνημα ἕως τώρα εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς πληρεξουσιότητός μου ταύτης
εἰς τὸ νὰ τὴν συνενεργήσωμεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν καὶ νὰ εὐχαρι-
στήσωμεν καὶ τὸν κοινὸν φίλον μας Σεβασμιώτατον ἁγιον Ἱερᾶς.

Περὶ τῆς πατρίδος μας ἔχομεν τὰς ἐξῆς νεωτέρας εἰδήσεις πα-
ρὰ τῆς ἐκεῖ προσωρινῶς διοικήσεως ἐπιτροπῆς μας σημειουμένης
τὴν 12 τοῦ παρόντος· ὅτι παρὰ τῷ Σ. Διοικ. προσταλθεὶς ἐκεῖσε χι-
λιάρχος Λεόντιος Λαζόπουλος, μετέβη ἀπὸ Γραμβοῦσαν εἰς Σφακιά
διὰ ν' ἀνταμώσῃ τοὺς ἐκεῖ συναδελφούς μας Σφακιανούς καὶ συσ-
σωματωθεὶς μ' αὐτοὺς νὰ κινήσουν κατὰ τοῦ Μουσταφάμπη, στρα-
τοπεδευμένου εἰς Μεσόγεια (χωρίον τῆς ἐπαρχίας Κισσάμου ἀπέχον
τῆς Γραμβούσης 5 ὥρων διάστημα), ὅπου νὰ τὸν κτυπήσουν ἀπὸ τὰ
ὀπίσθια μὲ τὴν συνήθη ἀνδρείαν των καὶ νὰ τὸν διαλύσουν καὶ δυ-
νατὸν δὲ νὰ τὸν ἀποκλείσουν εἰς Χανιά. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐλπίζομεν

νά ἐπιτύχη ὡς ἀποδεχθὲν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Σφακιανούς, οἵτινες καὶ ἀμέσως ὁποῦ εἶδον τὸν γενναῖον πατριώτην Λαζόπουλον φθάσαντα εἰς τὴν ἐπαρχίαν των μετὰ τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του γενναίους στρατιώτας του, ὅλοι μετ' εὐχαριστίας ἐσηκώθησαν εἰς τὰ ὅπλα μὲ ἀπόφασιν ἢ νά νικήσουν τὸν ἐχθρὸν ἢ ν' ἀποθάνουν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Αὐταὶ εἶναι αἱ ἀπὸ τῆς πατρίδος τελευταῖαι εἰδήσεις τῆς ἐπιτροπῆς, τὰς ὁποίας κοινοποιοῦντες καὶ πρὸς τὴν φιλογένειάν σας, εὐχόμεθα νά σᾶς χαροποιήσωμεν μὲ δευτέραν μας καὶ περὶ τοῦ εὐτυχοῦς ἀποτελέσματος τοῦ ἀνωτέρω σχεδίου. . . .

Σᾶς ἀσπάζομαι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ σας κ. Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ φίλου κ. Παπ. καὶ μένω, τῇ 22 8)βρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ,

Ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός

Ζαχαρίας Πρακτικίδης

Ὁ ἀδελφός μου Γιαννάκος σᾶς ἀδελφoασπάζεται.

(175)

Ἐπιστολὴ Ἀντωνιάδῃ πρὸς Ζ. Πρακτικίδην ἀναγράφουσα τὰς προϋποθέσεις, ὑπὸ τὰς ὁποίας δέχεται νά βαπτίσῃ τὸ τέκνον τοῦ Πρακτικίδῃ.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσεως 19.28. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς τελευταίας σημειοῦται ὁ ἀποδέκτης: «Πρὸς τὸν εὐγενέστατον κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην, εἰς χεῖρας του. Ὑπάρχει ἐρυθρὰ σφραγίς. Κάτωθεν τῆς ἐπιστολῆς ὑπάρχει δοκίμιον τῆς πρὸς Ἀντωνιάδην ἀνταπαντήσεως τοῦ Πρακτικίδῃ, φέρουσα ἐν τῇ συλλογῇ ἰδιαίτερον ἀριθμὸν (176)

Ἀδελφὲ περιπόθητε

Τὸ ν' ἀξιωθῶ ν' ἀναδεχθῶ ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας υἱὸν καὶ πρωτότοκον τοῦ συναδέλφου μου Ζαχαρία, πληροφορήσου ἀδελφὲ μου ὅτι θέλει εἶναι ἡ μόνη μου χαρὰ καὶ εὐχαρίστησις, ἀλλ' ὅτι δὲν ἤμπορῶ νά τὸ ἀκολουθήσω, προτοῦ καὶ πληροφορηθῶ ἐπισήμως τὴν νομιμότητα τοῦ γάμου, καὶ τοῦτο στοχάζομαι δὲν σᾶς λανθάνει, διότι γνωρίζετε καλὰ, ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ ἀναδόχου εἶναι ἡ κατὰ μαρτυρίαν ἀποδείξις τοῦ γνησίου γόνου δύο ἀτόμων νομίμως συζευχθέντων εἰς γάμον. Ὅθεν ὁπότεν τοῦτο πληροφορηθῶ, θέλω νομίσει διὰ μεγάλη μου τιμὴ τὸν μετὰ τοῦ συναδέλφου μου στενώτερον σύνδεσμον —καὶ ἐν ταυτῷ θέλω τὸν συγχαρεῖ ἐκ ψυχῆς κατὰ Χριστὸν ἐπουράνιον, τὸ ὁποῖον ἂν καὶ σήμερον παρατρέχω εἶναι αἰτία ἢ ἄνωθεν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 26 8)ρίου 1825

ὁ Συναδελφός σας

Ἐμμ. Ἀντωνιάδης

Ἀπάντησις Πρακτικίδῃ

* *

Ἀγαπητέ μοι ἀδελφέ, ἐδεξάμην χθὲς ἀγαπητῶς τὸ ἀδελφικόν σας, ἀλλ' εἰς τὸ ν' ἀποκριθῶ εὐθύς δὲν ἐπέτυχον εὐκαιρίαν, ἥδη δὲ μικροῦ δραξάμενος τοῦ καιροῦ ἀποκρίνομαι εἰς τὸ ζήτημά σας.

Ἀδελφέ, ἐγὼ περὶ τῶν γάμων τῶν ὑπόπτων ἱκανῶς σᾶς ἐξηγήθην (ἐνθυμεῖσθε ποῦ κάποτε ὅταν ἀδελφικῶς πῶς δι' αὐτοὺς μ' ἐπεπλήξατε) τὸν τρόπον δι' οὗ ἐτελειώθησαν καὶ πληροφορίαν ἄλλην ἐκτὸς ἐκείνης ἥδη νὰ δώσω δὲν ἔχω, εἰμὴ τὸν ἴδιον τὸν τὴν ἱεροπραξίαν τελέσαντα πατριώτην μας ἱερέα, ὃν ἥδη ἔμπροσθέν σας βλέπετε, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ μόνον τὸ μυστικὸν ἀπεκαλύφθη καὶ παρὰ τοῦ ὁποῖου ἡ πρᾶξις ἐνεκρίθη καὶ ἐτελέσθη δι' ἱεροπραξίας, ὥς καὶ στοματικῶς θέλει σᾶς πληροφορήσει ὁ ἴδιος. Ἄν λοιπὸν εὐχαριστήσθε εἰς τὴν πληροφορίαν τοῦ σεβασμίου τούτου θύτου καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ διὰ τὸ ὁποῖον φέρει τῆς ἱεροσύνης θεϊότατον ἀξίωμα, ἔχει τὸ πρᾶγμα καλῶς καὶ ὁ Ζ. ἐπιτυχάνει τοῦ ποθητοῦ αἰτήματός του, εἰ δὲ μή, ἅς μείνῃ ὁ τὸ ἀμάρτημα τοῦτο πράξας (ἂν νομίζεται ἀμάρτημα τὸ νὰ κυβερνήσῃ τις μίαν χήραν καὶ ὀρφανήν, μὴ ἔχουσιν ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει καὶ ἀσθενὲς οὖσαν μέρος τῆς φύσεως εἰς τοιαύτας μάλιστα ἐποχὰς καὶ περιστάσεις) εἰς τὴν δίκην τοῦ ἐλευσομένου κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, κάκεῖνος ἅς ἀποδώσῃ καὶ εἰς ἐμὲ τὰ . . .

Ἐγὼ τὸ συνάδελφόν μου καὶ τὸν ἡγάπων καὶ πάλιν θέλει τὸν ἀγαπᾷ καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους πατριώτας μου καὶ θέλω συναγωνίζομαι μεθ' ὑμῶν ὑπὲρ τῆς γλυκυτάτης πατρίδος, χωρὶς ποτὲ ν' ἀφήσω νὰ ριζωθῇ κανὲν πάθος ἐνδόμυχον κατ' οὐδενός, διότι γνωρίζω πάνυ καλῶς ὅτι ἐγὼ αὐτὸς ἐγενόμην τοῖς ἀδελφοῖς μου πρόσκομμα εἰς σκάνδαλον καὶ δὲν μοὶ συγχωρεῖται νὰ παραπονεθῶ εἰς κανένα. Ὑγιαίνετε.

Τὴν 28 8)βρίου 1825, ἐν Ναυπλίῳ.

Ὁ Πατριώτης καὶ ἀδελφὸς
Ζαχ. Πρακτικίδης

(179) (1)

Περὶ χρησιμοποίησεως διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πατρίδος τῶν ἱερῶν ἀμφίων κλπ., τὰ ὁποῖα ἐστάλησαν ἐκ Κρήτης.

Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος ὑπάρχει σημείωσις διὰ χειρὸς υἱοῦ Πρακτικίδῃ: «Τῇ 22 Ἰανουαρίου 1826 τοῦ πατρὸς μου ὡς πρὸς τὰ ἐλθόντα ἀπὸ

(1)—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 177, εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς Ἰωάνν. Μικέλην διὰ χειρὸς Ζ. Πρ. σχετικῆς πρὸς ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα κατακρατεῖ ὁ πλοίαρχος Μαρογιάννης, Σφακιανός. Ἐπὶ τῶν ἄλλων τριῶν σελίδων ὑπάρχουσι σχέδια ἐπιστολῶν τοῦ Πρ. πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἱερᾶς, σχετικαὶ ἅπασαι πρὸς τὴν κληρονομίαν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἐπισκόπου. Εἰς ἓν τῶν σχεδίων φέρει ἡμερομ. 20 Δεκεμβρίου 1825, Ναύπλιον. Τὰ ἄλλα εἰσὶν ἀχρονολόγητα καὶ δυσανάγνωστα λίαν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 178, εἶναι σημείωμα λογισμῶν Ζ. Πρ. ἡμερ. 18 Δεκεμ. 1825.

Κρήτην ἱερὰ ἄμφια καὶ μίτραν τοῦ Αὐλοποτάμου Παρθενίου. Καὶ πρὸς τούτοις
τίνι τρόπῳ ἀπατηλῶ ἐζήτησαν τὴν γνώμην του ὡς πρὸς τὰ σκεύη ταῦτα».

Σημείωσις

Τὴν 22 Ἰανουαρίου 1829 περὶ τὸ ἑσπέρας τῆς Παρασκευῆς ἔφθασεν ἐδῶ εἰς Ναύπλιον ἐξ Ὑδρας ὁ Τζωρτζάκης Σαουνάτζος, φέρων μαζύ του εἰς Ὑδραν παρὰ τοῦ κ. Μ. Τουμπάζη σκεύη καὶ ἱερὰ ἄμφια τοῦ ἐν Κρήτῃ Μοναστηρίου τοῦ ἀγίου Γ. Ἐπανωσήφη εἰς κάσας, καὶ τὴν μίτραν καὶ ἀρχιερατικά τοῦ Αὐλοποτάμου Παρθενίου.

Τὴν 23 Σαβ. περὶ τὸ δειλινὸν ἦλθεν ὁ Οἶκ. μετὰ τοῦ Β. Χάλη καὶ Γιακουμῆ Σκανδάλη καὶ μ' εἶπον, ὅτι οἱ πατριῶται (δὲν μ' εἶπον ὅμως ποῖοι καὶ πόσοι) συναχθέντες εἰς τοῦ Ἀντωνιάδη ἀπεφάσισαν, τὰ μὲν ληφθησόμενα παρὰ τοῦ Προέδρου του Β. γροσ. 6.000 νὰ μείνουν ἄθικτα καὶ νὰ χρησιμεύσουν μόνον εἰς τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν εἰς τὸ Φρούριον Γραμβούσης διορισθησομένων διὰ φρουράν 150 ἢ 200 στρατιωτῶν καὶ εἰς ἄλλας ἀνάγκας ἀναποφεύκτους τῆς ἐπιτροπῆς, τὰ δὲ ἐλθόντα ἱερὰ κ.λ. νὰ δοθῶσιν εἰς ὑποθήκην καὶ νὰ ληφθῶσιν 5 ἢ 10 χιλιάδες γροσ. καὶ ἐξ ἐκείνων ἀπὸ τὰς 5.000 ν' ἀφαιροῦνται 1.000 γροσ. καὶ νὰ τὰ λαμβάνουν οἱ Β. Χάλης Γ. Σκανδάλης εἰς ἐξοικονόμησιν των, διὰ τὰ ὁποῖα τοὺς ὀφείλει γροσ. ἡ ἐπιτροπή, εἰς μὲν τὸν Ἰ. Χάλην, διὰ τὰ 61 τουφέκια ὅπου τῇ ἀφῆκε πρὸς γρ. 60 συμποσοῦνται γρ. 3.666 καὶ δὲν τῷ ἔδωκεν εἰμὴ γρ. 161, καθ' ὃ φέρει ἔγγραφον τῆς ἰδίας, προτρέπον ἡμᾶς νὰ τοῦ ἐξοικονομήσωμεν ἀπ' ἐδῶ, εἰς δὲ τὸν Σκανδάλην διὰ ναῦλον ὅπου ἔδωκεν εἰς τοὺς στρατιώτας, ὅπου ἔκαμαν ἔφοδον εἰς τὸν Τροπηδὲν καὶ μαθόντας ὅτι ἦσαν ἐκεῖ ἐχθροὶ καὶ ἀναχωρήσαντας, ὡς μὴ θελόντων τῶν ναυτῶν νὰ τοὺς μετακομίσωσιν εἰς ἄλλο μέρος. Ἐζήτησεν ὁ Οἶκ. καὶ τὴν ἰδικήν μου γνώμην, ἃν καὶ ἐγὼ ἐγκρίνω τὰ παρὰ τῶν ἄλλων Παραστατῶν ἀποφασισθέντα καὶ ὅτι ἀπὸ κάθε 5.000 θὰ ἀφαιροῦνται τὰ 1.000 δι' ἐξοικονόμησιν τῶν τοιούτων. Ἐγὼ προῖδῶς ἐκ τῶν προλαβουσῶν παρομοίως ἀποφάσεών των καὶ τὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ὅτι προσμιλήσαντες καὶ περὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀνωτέρω σκοπῶν καὶ ὅσων ἄλλων εὐρίσκονται εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἀπεφασίσαμεν νὰ μείνωσιν ἄθικτα, ἕως οὗ ἤθελεν μᾶς παρρησιασθῇ καμμία δεινὴ καὶ ἀνοικονόμητος τῆς πατρίδος περίστασις καὶ τότε νὰ ληφθῶσι διὰ νὰ δοθῶσιν ἢ εἰς ὑποθήκας ἢ νὰ πωληθῶσι καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συναχθησόμενα γρόσια νὰ χρησιμεύσωσι εἰς ἐκείνην τὴν ἀνάγκην, διόλου δὲ εἰς τὸν μὲν καὶ τὸν δέ, νὰ μὴ δοθῇ οὐδ' ὀβολός. Τώρα δὲ προτείνουσιν ἄλλοῖα, δηλ. Χάληδες, Σκανδάληδες καὶ ἑξοδα τῶν ἐλευσομένων πληρεξουσίων.

Ταῦτα προῖδῶς καὶ μὴ δυνάμενος ἀντιστῆναι διὰ νὰ μὴν ὑποληφθῶ ἐνάντιος τῆς ἀποφάσεως τῶν καλῶν τούτων πατριωτῶν τῇ μὲν γλώττῃ ὁμόμωκα, τῇ δὲ φρενὶ ἔμειν' ἀμόμωτος, ἕως οὗ εὐρῶν ἄλλους πατριώτας, ἐξετάσω καὶ, εἰ δυνατόν, ἐμποδίσω καὶ δι' αὐτῶν τὰς διατρεχούσας καταχρήσεις ὡς ἐπαπειλούσας διχόνοιαν καὶ ἄλλα μύρια. . . . τῶν ἐδῶ καὶ εἰς Κρήτην πατριωτῶν.

Σχέδιον ἀναφορᾶς τῆς ἐπιτροπῆς Κρητῶν πρὸς τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ὁποίας γνωρίζει τὴν πολιτικὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ν' ἀκολουθήσῃ ἡ Κρήτη διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, κατόπιν τῆς ἐγκαταλείψεως αὐτῆς ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως.

* *

Πρὸς τὴν Σ. Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος

Ὅποια ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν [τῆς πολιορκίας τῶν Σφακιῶν] ἀμφιβάλλομεν ὅτι τὴν γνωρίζει καλῶς ἡ διοίκησις τῆς Ἑλλάδος, ὁποῖα δὲ τὰ αἷτια [τὰ ὁποῖα ἔκαμαν καὶ αὐτὴν καὶ τὰς λοιπὰς νὰ πάθωσι καὶ νὰ παθαίνωσι τοιαῦτα] τὰ ὁποῖα τὴν ἔφεραν εἰς αὐτὴν, εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὰ ἤξεύρει.

Κατηγοροῦνται ἴσως οἱ Κρήτες, ὅτι μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς περιφημοῦ Γραμβούσης δὲν ἐσηκώθησαν ἐν γένει εἰς τὰ ὅπλα, ἀλλ' ἂν ἡ κατηγορία αὕτη πρέπει νὰ εἶναι δεκτὴ [ἀπὸ φρονίμους Ἕλληνας] τὸ ἀφήνομεν νὰ τὸ στοχασθῇ ἡ βαθύνουσα τῆς Κυβερνήσεως.

Αὐτοὶ ἐνθουσιῶντες ἀνεφέρθησαν πολλάκις εἰς τὴν Ἑθνικὴν Διοίκησιν καὶ ἐζήτουν μικρὰ μέρη διὰ νὰ ἐγερθῶσι φανερά ἐναντίον τῶν τυράννων τῶν, ἀλλὰ δὲν ἤξιώθησαν νὰ ἰδῶσιν οὔτε μέρος ἐξ αὐτῶν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 180 εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς διὰ χειρὸς Πρακτικίδῃ πρὸς ἄγνωστον ἀποδέκτην, δι' ἧς δικαιολογεῖται διὰ τὴν μὴ καταβολὴν εἰσέει τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ εἰσφορᾶς 500 γρ. ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς παρίδος. Κάτωθεν τῆς ἐπιστολῆς ὑπάρχουν σημειώσεις μετ' ἡμερομηνίας 9 Μαρτίου 1826 καὶ ἐξῆς, περὶ ἀναχωρήσεώς του ἐκ Ναυπλίου εἰς Πιάδαν, τὰ ἀποδεικτικά του ἔγγραφα, τὸν ἀδελφὸν του Γιαννακόν, περὶ τῆς ἀλληλογραφίας του κλπ.

—Τὸ 181 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδῃ ἐκ Ναυπλίου πρὸς Πρακτικίδην, ἵνα μεσιτεύσῃ διὰ τὴν ἐλευθέραν εἴσοδον τῶν Κρητῶν πληρεξουσίων καὶ ἄλλων πατριωτῶν εἰς Πιάδαν καὶ ἐξευρέσεως στέγης. Ἡμ. 3 Μαΐου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 182 εἶναι ἀντίγραφον τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομίας ἐπιβεβαιοῦν ἀγοραπωλησίαν ἐργαστηρίου. Φέρει ἡμερ. πρωτοτύπου 8 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 183, εἶναι ἀναφορὰ Πληρεξουσίου ἐκ Ναυπλίου πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἐλέγχου ἐγγράφων πληρεξουσίων τῆς Ἑθνοσυνελεύσεως εἰς Πιάδαν. Φέρει ἡμερ. 10 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 184 εἶναι ἀνακλητικὸν πληρεξουσιότητος Πληρεξουσίου Ἀποστολάκη διὰ τῆς ἀναίρέσεως τῶν ὑπογραφῶν τῶν ἐκλεκτόρων τῆς Ἐπαρχίας Ἀργους. Ἡμερομ. 13 Μαρτίου 1826, Ἀργος.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 185 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μιχ. Μαγουλάκη πρὸς Μ. Ποθητάκην εἰς Σύραν, ἵνα παραδῶσιν εἰς Ζ. Πρακτικίδην ἐνέχυρόν τι καὶ ἐπιστολήν. Ἀπεστάλη ἐκ Νάξου τὴν 19 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 186, ἔγγραφο ἐπιτροπῆς ἐλέγχου πληρεξουσίων ἐγγράφων πρὸς τὸ Βουλευτικὸν σῶμα, ἵνα τὸ τρίτον μέρος τῆς Ἐπιτροπῆς Α. Λουκόπουλος ἀντικατασταθῇ ἐπειδὴ εἶναι ἀρρωστος. Ἡμερ. 20 Μαρτίου 1821. Νέα Ἐπίδαυρος. Γραφὴ Πρακτικίδῃ.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 187 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδῃ πρὸς Πρακτικίδην ἀγγέλλοντος τὴν ἀφίσιν τῶν νέων πληρεξουσίων καὶ προτρέποντος τὸν Πρακτικίδην ὅπως δείξῃ ἀνωτερότητα ἐναντι αὐτῶν, παρὰ τὰς ἀντιρρήσεις τὰς ὁποίας ἔχει διὰ μερικοὺς. Φέρει ἡμερ. 24 Μαρτίου 1826, Ναύπλιον. Ὑπάρχει ἐρυθρὰ σφραγίς.

[Ἐβλεπον καὶ βλέπουν ὅτι ἡ Διοίκησις μόλις δύναται νὰ προμηθεύῃ ἀπὸ μόνον τροφᾶς τὸ φρούριον ἐκεῖνο καὶ ὅτι ἡ αὐτοῦ φρουρὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν πλέον ἐλεεινὴν κατάστασιν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν χρημάτων] ἐσυλλογίζοντο ὅτι ἀπαιτοῦνται πολλὰ διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ πασιφανὴς ἔγερσις τῶν ὀπλῶν των, ἀλλ' ἡ Διοίκησις διὰ τὰς περιστάσεις δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς προμηθεύσῃ οὐδὲ ὀλίγα. Ἀκατηγόρητοι λοιπὸν [διὰ πάντα φρόνιμον] ἄν κατὰ τὰς ἰδέας ἐκείνας δὲν ἐσηκώθησαν ἔκτοτε.

Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Κρήτης [βέβαιοι ὄντες] βλέποντες ὅτι χωρὶς χρημάτων ἱκανῶν ἡ πατρίς των δὲν ἐλευθεροῦται καὶ [βλέποντες] παρατηροῦντες, ὅτι αἱ μεγάλαι καὶ ἀναπόφευκτοι ἀνάγκαι τοῦ ἔθνους δὲν ἐσυγχώρησαν ποτὲ οὔτε συγχωροῦν τὴν Διοίκησιν νὰ χορηγῇ ἐγκρίτως εἰς τὴν Κρήτην, ὅσα ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν της, ἐπρόβαλον δι' ἀναφορᾶς των εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνέλευσιν νὰ τοὺς δοθῇ ἡ ἄδεια καὶπραγματευθῶσι δάνειον μόνοι των, βάλλοντες καὶ ὑποθήκην ἐθνικὰ κτήματα τῆς Κρήτης, καὶ αὐτὸ τὸ δάνειον νὰ χρησιμεύσῃ ῥητῶς διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ τμήματος ἐκείνου. Ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις ἐδέχθη τὴν πρότασιν, ἀλλὰ διὰ τὰς περιστάσεις ἀφιέρωσε τὴν ἐκτέλεσιν εἰς τὴν Διοικητικὴν Ἐπιτροπὴν ταύτην. Οἱ πληρεξούσιοι τῆς Κρήτης ἤθελε ζητήσουν ἀμέσως ἀπὸ τὴν Σ. Διοίκησιν τὴν ἐνέργειαν τῆς Ἐθνικῆς ἐκείνης ἀποφάσεως, ἄν περιστάσεις ἀπευκταῖαι δὲν τοὺς ὑπηγόρευον ν' ἀναβάλωσι πρὸς καιρὸν τὴν ζήτησιν της. Αἱ ἴδιαι περιστάσεις δὲν τοὺς ἐσυγχώρησαν νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ πολὺ καὶ εἰς Ναύπλιον, ἀλλ' ἀφήσαντες ἐκ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν τριμελὴ ἔπιτροπὴν πληρεξουσίων ἀπῆλθον ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

Ἡ ἐπιτροπὴ λοιπὸν αὕτη μετὰ τοῦ κυρίου Ν. Ρενιέρη, παρατηροῦσα, ὅτι ἄν εἰς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν δὲν ζητήσῃ παντὸς εἶδους

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 188 εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς διὰ χειρὸς Πρακτικίδη, ἀπάντησις εἰς τὴν προηγουμένην τοῦ Ἀντωνιάδου ἀνευ ἐνδιαφέροντος περιεχομένου. Δὲν φέρει οὔτε ἀποδέκτην οὔτε ὑπογραφὴν οὔτε ἡμερομηνίαν, εἶναι δὲ σημειωμένη ἐπὶ τῆς ἄλλης σελίδος τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀντωνιάδου.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 189 εἶναι σχέδιον ἐγγράφου (διὰ χειρὸς Πρακτικίδη) πρὸς τὸ Βουλευτικὸν Σῶμα διὰ τοῦ ὁποῖου γνωστοποιεῖ τὴν παῦσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἐλέγχου ἐγγράφων Πληρεξουσίων τῆς Συνελεύσεως (εἰς ἣν μετείχε,) καὶ τὸν διορισμὸν ἐτέρας, ἀνευ ἀποχρῶντος λόγου). Φέρει ἡμερομηνίαν 26 Μαρτίου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 190 εἶναι ἀντίγραφον διαταγῆς τῆς Συνελεύσεως περὶ συστάσεως νέας ἐπιτροπῆς ἐκ τακτικῶν Πληρεξουσίων διὰ τὸν ἐλεγχὸν τῶν ἐγγράφων. Φέρει ἡμερομηνίαν 25 Μαρτίου 1826, ἐξ Ἐπιδάουρου.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 191 εἶναι ἐγγραφὸν τῆς νέας ἐπιτροπῆς πρὸς τὴν παλαιὰν τοιαύτην, δι' οὗ ζητεῖ κατάλογον τῶν ἤδη παρ' αὐτῆς ἐλεγχθέντων πληρεξουσίων. Φέρει ἡμερομ. 29 Μαρτίου 1826, ὑπογράφουσι δὲ οἱ Ἀναστ. Λόντος, Γεώργ. Δαριώτης, Ἀναγ. Ζαφειρόπουλος, Ἰωάν. Βλάχος, Π. Μοναστηριώτης, Ἰωάνν. Μαμούκης, γραμματεὺς Π. Σταματελόπουλος καὶ ἐπικυροῖ ὁ γραμμ. τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀγγελος Παλαιολόγος.

—Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 192, τὸ ὁποῖον εἶναι σχέδιον ἀποσταλείσης ἀπαντήσεως (διὰ χειρὸς Πρακτικίδη), ἡ παλαιὰ ἐπιτροπὴ ἀρνεῖται νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν αἴτησιν τῆς νέας δι' ἀποστολὴν καταλόγου τῶν ἐλεγχθέντων πληρεξουσίων, ἐπειδὴ εἰς τὴν ἐπιτροπὴν δὲν μετέχουν ἀντιπρόσωποι ἐξ ὅλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἑλλάδος. Δὲν φέρει ἡμερομηνίαν οὔτε ὑπογραφὴν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 193 εἶναι ὁμοίως ἐγγραφὸν ἐν ἀντιγράφῳ τῆς συνελεύσεως περὶ συστάσεως 7μελοῦς ἐπιτροπῆς, τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 190,

—Τὸ 194 εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ 191.

πόρους διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης καὶ κατ' ἐξοχὴν τὴν ἄδειαν νὰπραγματευθῇ δάνειον, τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου ἐλευθεροῦται τὸ πολυπαθὲς ἐκεῖνο μέρος, οἱ Κρήτες δὲν ἤμποροῦν νὰ ἐγερθοῦν πασιφανῶς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν των, ὅτι καὶ ἂν βιασθέντες σηκωθῶσι, δὲν θέλουν ἀνθέξει βέβαια πολὺν καιρὸν διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ὧσων ἀφεύκτως ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου καὶ τοιοῦτοτρόπως χάνεται διὰ πάντα τὸ σημαντικὸν ἐκεῖνο μέρος τῆς Ἑλλάδος, [παρατηρήσαντες προσέτι τὴν μεγάλην ἐκ τούτου ὠφέλειαν καὶ ἐξασφάλισιν ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας, ἐπειδὴ ὁ ἐχθρὸς διαιρούμενος θέλει ἀδυνατήσῃ βέβαια καὶ ἀκολουθῶς θέλει καταπολεμηθῇ εὐκολώτερα καὶ γρηγορώτερα, δὲν ἔκριναν εὐλογον, ἔχουσα μάλιστα ἀνὰ χεῖρας καὶ τὴν ἀπὸ 14 τοῦ λήγοντος βεβαίαν εἰδοποίησιν τῶν Κρητικῶν πραγμάτων ἀπὸ τοὺς ἐν Αἰγυλίᾳ προκριτωτέρους πατριώτας, ν' ἀναβάλῃ πλέον τὸν καιρὸν] δὲν ἔκρινε περὶ πλέον ν' ἀναβάλῃ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως [νὰ ζητήσῃ] ν' ἀναφερθῇ εἰς τὴν Σ. Διοίκησιν καὶ νὰ ζητήσῃ:

Αον. Νὰ ἐκδόσῃ [ἡ Σ. Διοικήσις] θέσπισμα, δυνάμει τοῦ ὁποίου νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν ἡ Κρήτις νὰ πραγματευθῇ εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τῆς ἐπικρατείας ὅσον δάνειον ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν της, βάλλουσα ὡς ὑποθήκην ἐθνικὰ κτήματα (ἀπὸ τὰς προσόδους τῶν ὁποίων νὰ πληρωθῇ καὶ ἐγκαίρως, χωρὶς νὰ εἶναι βάρος διὰ τοῦτο ἄλλων μερῶν ἐθνικῇ γῇ ἢ πρόσδοτος) ἢ μέρος ἐνὸς ὠρισμένου μέρους τῆς Κρήτης ἢ ἀπροσδιορίστως, ὅπως ἤθελεν τὸ ἐγκρίνει ἡ Σ. Διοικήσις, καὶ τὸ δάνειον τοῦτο νὰ μὴν ἡμπορῇ νὰ ἐξοδευθῇ ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἢ περιστάσει εἰς ἄλλην χρεῖαν παρ' εἰς μόνον τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης. Βον. ἀπὸ τὸ δάνειον τοῦτο νὰ μὴν ἡμπορῇ ἡ τοπικὴ Διοικήσις τῆς Κρήτης νὰ ἐξοδεύσῃ οὐδ' ὀβολὸν εἰς στρατιωτικοὺς ἢ πολιτικοὺς μισθοὺς, ἄνευ τῆς εἰδήσεως καὶ ἀδείας τῆς ἐθνικῆς Διοικῆ-

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 195 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἀντωνιάδου πρὸς Ζ. Πρακτ. σχετικῇ μὲ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ τηρήσουν ἐναντι τῶν νέων πληρεξουσίων τῶν σταλέντων εἰς ἀντικατάστασιν των. Λέγει ὅτι πρέπει νὰ τοὺς καθοδηγήσουν εἰς τὰ καθήκοντα των καὶ ἔπειτα νὰ τοὺς ἀφήσουν. Διὰ τὴν ἐξοικονόμησιν τοῦ φρουρίου Γραμβούσης ὑποδεικνύει πόρους ἐκ τῆς λείας τοῦ Τομπάζου, διὰ τὰ ἔξοδα δὲ τῶν πληρεξουσίων τὰ μοναστηριακὰ σκεύη. Ἀναφέρει δὲ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους οὕτω: «Τὸ πολιτικὸν δ' ἀγαθὸν ἐστὶ τὸ δίκαιον, τοῦτο δ' ἐστὶ καὶ τὸ κοινὴ συμφέρον», προκειμένου νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν γνώμην του, ὅτι τὰ δίκαια τῆς Κρήτης δὲν ἡμπορεῖ παρὰ ν' ἀναγνωρισθοῦν παρὰ τῆς συνελεύσεως καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν Κρητῶν βουλευτῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὴ θὰ δεχθῇ. Φέρει ἡμερομηνίαν 29 Μαρτίου 1826, Ναύπλιον, πρὸς Ζ. Π. Πιάδαν. Φέρει ἐπὶ τοῦ χάρτου σημειουμένην ἑκτυπὸν σφραγίδα τοῦ Ἀντωνιάδου.

—Τὸ 196 εἶναι ἑγγραφὸν ἐν σχεδίᾳ τοῦ Χαραλάμπους Παπαπολίτη πρὸς τὸ Βουλευτικὸν ἡμερομην. 1 Ἀπριλίου 1826 ἐξ Ἐπιδαύρου, διὰ τοῦ ὁποίου διαμαρτυρεῖται διὰ τὸν ἀποκλεισμὸν τῶν πληρεξουσίων Κρατάλων, μὲ τὴν αἰτιολογίαν ὅτι δὲν παρουσιάσθησαν μέχρι σήμερον.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 197 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μιχαὴλ Μαγουλάκη ἐκ Νάξου ἡμερ. 16 Ἰουλίου 1826, διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἐνεχείρησε πρὸς τὸν Μπιτσαξὶ τὰ πράγματά του, πλὴν ἐπώλησε τὸ μαχαίρι καὶ ἐμοιράσθησαν τὰ χρήματα ἐκ τῆς πωλήσεως οἱ Μαλικοῦτης, Ἀστρινός, καὶ Μπιτσαξὶς καὶ ὅτι ὁ Γεώργιος Καρδαμάκης, πατριώτης τοῦ στέλνει ἐπιστολὴν καὶ 8 ὁκάδ. κρασὶ. Ἀποδέκτης ὁ Ζαχαρίας Πρακτικίδης.

σεως. Γον. Νά μή δοθῇ οὐδ' ὀβολός ἀπ' αὐτό διὰ παρελθόντα χρέη τῆς Κρήτης, ἀλλά νά χρησιμεύσῃ ὅλως διόλου εἰς τὰς μελλούσας ἀνάγκας τῆς ἀπελευθερώσεώς της. Δον. Τὸ Δάνειον τοῦτο θὰ ἀποταμιεύεται εἰς τὸ ἀσυλότατον φρούριον τῆς Γραμβούσης ἢ ὅπου ἄλλοῦ ἢ περιστάσις συγχωρήσῃ. Εον. Ταμίαις τοῦ δανείου τούτου νά εἶναι τριμελὲς ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἀπὸ δύο τιμίους καὶ εὐυπολήπτους Κρητὰς καὶ ἓνα ἀπὸ μέρους τῆς Διοικήσεως.—Ταῦτα κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως καὶ κατὰ τὴν ὑπαγορευομένην ἀνάγκην τῆς Γῆς ἐκείνης παρακαλοῦμεν νά ἐκτελεσθῶσιν χωρὶς βραδύτητος καὶ μένομεν εἰς τὸ ἀνῆκον σέβας.

[Παρακαλοῦμεν νά ἔχωμεν ἀντίγραφον τῆς παρουσίας μας, ἐπικυρωμένον κατὰ τὸ συνήθης].

Τῇ 30 Μαΐου 1826, Ναύπλιον.

Οἱ εὐπειθεῖς συμπολίται

Ν. Ρενιέρης, Ν. Οἰκονόμος, Ζ. Πρακτικίδης.

Υ. Γ. Ἡ ἀνησυχία τῆς Σ. Διοικήσεως ἐκ τῶν περιστατικῶν ἔκαμε νά μείνῃ ἡ παροῦσα μας ἕως αὐτῆς, ἀλλ' ἕως οὗ ταῦτα ἐξασφαλισθῶσιν ἡ Κρήτη χάνει τὸν πολύτιμον τοῦτον καιρὸν. [Δὲν μᾶς βιάζει εἰς τοῦτο ὅχι ὀλίγον καὶ τὰ ὅσα ἐδοκιμάσαμεν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας τοῦ Λαζοπούλου διὰ νά τοὺς πληρώσωμεν ἡμεῖς, ὥσάν νά μὴν ἦτον τὸ φρούριον ἐκεῖνο ἐθνικόν. "Ὅχι ὀλίγον διδόμενον παντοτεινῆς διὰ τὴν Κρήτην ἀποτυχίας εἶναι καὶ ὁ ναύλος 500 κιλῶν κουκίων, τὰ ὅποια μόλις ἕως πρὸ ἐχθρῶς ἠδυνήθημεν μέ ἐλεημοσύνην τῶν ἐνταῦθα δυστυχῶν νεροφόρων καὶ διακονιარέων Κρητῶν νά τὰ στείλωμεν.⁽¹⁾ Τὶ δέ; τάχα ἂν σηκωθῇ ἡ Κρήτη πασιφανῶς νά κτυπᾷ τὸν ἐχθρόν της ὡς ἐχθρόν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, θὰ ἰδῇ τὴν ἀπαιτομένην βοήθειαν ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Διοίκησιν; καὶ ἂν κάμῃ δάνειον ἐ.

(1) Μετὰ τὴν ἐν τῷ σπηλαίῳ Μελιδονίου ἐξόντωσιν τῶν γυναικοπαίδων (ιδ. σελ. 130) ὁ Χουσεῖν ἐπανῆλθεν εἰς Ἡράκλειον, ὅπου ἡσχολήθη μὲ τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, οἱ ἐπαναστάται τῶν ὁποίων ἡ ὑπετάγησαν ἢ κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη, περὶ τὰ μέσα δὲ Φεβρουαρίου ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Δυτικὴν Κρήτην. Ἀντικειμενικὸς σκοπὸς τῆς ἐκστρατείας ἦτο ἡ καταστολὴ τῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Δυτικὴν Κρήτην διὰ τῆς καθυποτάξεως τῆς ἐπαρχίας Σφακίων, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο κέντρον τῶν ἐπαναστατῶν. Ἐστράφη ὁθεν πρῶτον ἐναντίον τοῦ Ἀποκορώνου πρὸς διασφάλισιν τῶν νώτων αὐτοῦ καὶ ἐπικρατήσεως κατόπιν εὐκόλου ἐξουδετερώσεως τοπικῶν ἐν Ἀποκορώνῳ ἀντιστάσεων, ἐστρατοπέδευσε εἰς τὰ χωρία Στύλος, Νιδ Χωριὸ καὶ Ἀρμένους. Κατόπιν ὀλιγοήμερου ἀναπαύσεως εἰς Ἀποκόρωνα ὁ Χουσεῖν ὤδευσε κατὰ τῶν Σφακίων μετ' ἄκρας ἐπιφυλάξεως. Παρὰ πᾶσαν ὁμῶς προσδοκίαν οὐδεμίαν οὐτοῖς συνήντησεν ἀντίστασιν καθ' ὅλην τὴν διὰ Σφακίων διαδρομὴν, εἰμὴ μικρὰν ἀλλ' ἀποφασιστικὴν ἐν τῇ φαράγγι Σαμαριάς, ὅπου ὀλίγοι ὀπλοφόροι ὑπερήσπισαν ἀπεγνωσμένως καὶ ἀποτελεσματικῶς τὰ ἐν αὐτῷ καταφυγόντα γυναικόπαιδα. Ὁ Χουσεῖν διήλθε τὴν Κράπην καὶ ἐφθασεν εἰς Ἀσκούφου. Ἐκεῖθεν διὰ τῶν χωρίων Κομητάδες, Μουρί, Ἰμβρος, Ἀνώπολις ἐφθασεν εἰς ἐπαρχίαν Λάμπης καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ρέθυμνον, ὁπόθεν ἐν τάχει ἐπανέκαμψεν καὶ ἐστρατοπέδευσε εἰς Ἀρμένους Ἀποκορώνου. Μετὰ ὀλιγοήμερον ἐνταῦθα ἀνάπαυλαν ὁ Χουσεῖν ἐστράφη κατὰ τῶν ὄρεινῶν χωρίων τῆς Κυδωνίας, τὸ Θέρισσον καὶ τὰ Κεραμεῖα, ἐξουδετερώσας τὴν μικρὰν ἀντίστασιν τῶν ἐπαναστατῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ γυναικῶν καὶ παίδων ἐρρίφθησαν πρὸς τὰ νότια παρὰ

θνικόν; !!! καὶ εἰς τοῦτο ἀκριβεστάτας πληροφορίας ἔχει καὶ ἀπὸ τὰς καλῶς ἐγνωσμένας ἀνάγκας τοῦ λοιποῦ ἔθνους καὶ ἀπὸ τὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ἕως αὐτῆς εἶδεν ἀπὸ τὰ πρῶτα δυὸ δάνεια. Δὲν εἶναι λοιπὸν τρόπος παρὰ ἢ τὴν ἄδειαν νὰ τῆς δώσῃ ἡ Διοσις τοῦ Ἑλλ. Ἔθνους νὰ δανεισθῇ μόνη τῆς μὲ τοὺς προεκτεθέντας τρόπους καὶ νὰ εἶναι ἐνώμενη μετ' αὐτὸ ἢ νὰ κάμῃ μόνη τῆς ὅτι ἡ αἰώνια σκλαβιά τῆς καὶ ἡ μεταφορὰ τῶν τέκνων τῆς εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν (ἂν ὑπὸ τὸν ἴδιον λήθαργον μείνῃ τοῦ λοιποῦ) τὴν ὑπαγορεύει. Ἡ Κρήτη καθὼς τὴν κυτᾶζει τὸ ἔθνος θὰ χαθῇ αἰωνίως. Ἀποσπᾷ καὶ αὐτὴ τοὺς ἀνόμους δεσμοὺς οἵτινες τὴν συνδέουν μετ' αὐτοῦ, κάνει ὅτι ἡμπορεῖ, ἂν ἐπιτύχῃ καλῶς, διαφορετικὰ χάνεται κἂν ἐνδόξως, καθὼς καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ δὲν δοκιμάζει τὴν παναίσχιστον, πανάτιμον καὶ αἰωνίαν σκλαβίαν τοῦ Φαραῶ. Τὴν 29ην Ἰουνίου 1826, Ναύπλιον. Οἱ ἴδιοι, Ν. Οἰκονόμου]. Ἡ Ἐθνικὴ Διοίκησις καὶ δάνειον ἔθνικόν ἂν διαπραγματεύσῃ, ἡ Κρήτη κατὰ τὰς ὁποίας ἔχει ἀκριβεστάτας πληροφορίας καὶ ἐκ τῶν ἐγνωσμένων μεγίστων ἀναγκῶν τοῦ λοιποῦ ἔθνους καὶ ἀπὸ τὴν βοήθειαν τὴν ὁποίαν ἕως αὐτῆς εἶδεν ἀπὸ τὰ πρῶτα δυὸ δάνεια, δὲν θὰ ἴδῃ ποτὲ τὴν ἀπαιτουμένην βοήθειαν καὶ ἔπεται νὰ μείνῃ [διὰ πάντα] εἰς παντοτεινὴν σκλαβίαν ἂν δὲν δανεισθῇ μόνη τῆς. Ὅθεν καὶ αὖθις παρακαλοῦμεν νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια αὕτη χωρὶς ἀναβολάς, διότι δὲν θὰ σταθῇ ποτὲ ὑποφερτὸν εἰς τὴν Κρήτην, ὕστερα ἀπὸ τόσας καὶ τόσας θυσίας καὶ ἐνδοξα κατωρθώματα, ὕστερα ἀπὸ λαμπράν κατάκτησιν τοῦ ἰσχυροτέρου φρουρίου τῆς, νὰ ἴδῃ τὰ τέκνα τῆς μεταφερόμενα εἰς Αἴγυπτον καὶ Ἀφρικὴν καὶ μένοντα εἰς παντοτεινὴν σκλαβίαν [αἰωνίως εἰς τὴν σκλαβίαν τοῦ Φαραῶ]. Ἡ Κρήτη μολονότι πρὸ πολλοῦ εἶχε δίκαια μεγάλα νὰ πάρῃ διαφορετικὰ μέτρα διὰ τὴν ἀπελευθέρωσίν τῆς [δὲν ἐπιθυμεῖ

λια τῆς Κρήτης πρὸς σωτηρίαν. Ἐκεῖθεν ἐστράφη κατὰ τῶν ἐπαρχιῶν Κισάμου καὶ Σελίνου, διήλασε καὶ ταύτας εὐκόλως καὶ κατέσφαξε περὶ τὰ 600 γυναικόπαιδα εἰς Λαφονῆσι, ὅπου εἶχον καταφύγει πρὸς σωτηρίαν. Τὴν 6 Ἀπριλίου 1824 ἀνεχώρησεν ἐκ Κρήτης καὶ ὁ ἀρμοστής Τομπάζης διὰ ὕδραν, ἐπιβίβασθεις τῆς ἐν Καλοῖς Λιμέσι γολέττας του—Ποῖα τὰ αἷτια τῆς εὐκόλου τοῦ Χουσεῖν νίκης ἐν Κρήτῃ δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀντληθῶμεν. Τὸ ἀνοργάνωτον τῶν Κρητῶν, ἡ ἑλλειψὶς ἱκανῶν ἀρχηγῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ ἡ ὁργανωμένη τοῦ Χουσεῖν ἀνδρεία καὶ εὐστροφία, δὲν εἶναι ἀρκετὰ βεβαίως νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἄνευ σχεδὸν ἀνειστάσεως διάλυσιν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως. Διὰ τοῦτο τὰ αἷτια πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν μᾶλλον εἰς τὸν πανικόν, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἐν τῇ δυτικῇ Κρήτῃ οἱ φυγάδες τῆς ἀτυχοῦς μάχης τῶν Ἀμουργελῶν—Γέργερης καὶ ἡ τραγωδία τῶν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ Μελιδονίου γυναικοπαίδων. Τὰ δύο αὐτὰ σημαντικὰ γεγονότα τοῦ πολέμου ἐδημιούργησεν τὴν ἐντύπωσιν ἐπερχομένης τουρκικῆς θυέλλης, σαρωνοῦσης τὰ πάντα, ἐναντίον τῆς ὁποίας οὐδὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἰσχύσῃ. Ὁ σῶζων, λοιπὸν, ἑαυτὸν σωθήτω. Ἐγκατέλειψαν οἱ περισσότεροι τὰς τάξεις τῶν καὶ ἕκαστος ἐφρόντισε διὰ τὴν σωτηρίαν ἑαυτοῦ, πρὸ πάντων ὅμως τῆς οἰκογενείας του, ἡ ὁποία ἐν τῷ συνόλῳ τῆς διέτρεχε τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων. Οὕτω πᾶσα δραστηριότης τῶν ἐν Κρήτῃ πολεμιστῶν ἐστράφη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, ἐπὶ δὲ τῷ ἀκούσματι ὅτι Ἑλληνικὰ πλοῖα ἔφθασαν εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης, πάντες διηγωνίζοντο ὅπως προφθάσωσι καὶ ἐπιβιβάσωσιν εἰς αὐτὰ τὰς οἰκογενείας τῶν καὶ τὰς διασώσωσιν. Οὕτω ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς Κρήτην κατόπιν πολλῶν θυσιῶν διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἐπανάστασιν ἀπέβη πρόξενος κακοῦ ἀντὶ καλοῦ, ἐχρησίμεισε δὲ ἀντὶ παντός ἄλλου εἰς τὴν ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰς νήσους καὶ τὴν ἡπειρωτικὴν Ἑλλάδα μεταφορὰν τῶν προσφύγων, τὸ πλεῖστον βε

τοῦτο διὰ τὸν ῥυθμὸν] δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ τὸ ἀποδείξη οὔτε νὰ ἀφήσῃ νὰ τῆς κάμῃ βαθεῖαν ἐντύπωσιν [ἀλλ' ἐπόθει τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ μὴ λάβῃ καὶ αἰτία νὰ φρονῇ, ἐλπίζουσα ὅτι δὲν θὰ ὑποφέρῃ ἢ Ἑλλ. Δ)σις εἰς τὸ τέλος νὰ τὴν θεωρῇ μὲ τοιοῦτον ὄμμα] ἀλλ' ἐπιθυμεῖ τοῦλάχιστον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ σκεφθῇ ὠριμώτερα περὶ τούτου καὶ ἢ ἐπιτυχαίνει τοῦ σκοποῦ τῆς ἣ χάνεται ἐνδόξως καὶ δὲν δοκιμάζει τὴν παναίσχιστον, πανάτιμον καὶ αἰώνιον σκλαβιάν τοῦ Φαραώ.

(199)

Ἐπιστολὴ Λυμπρίτη πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Κρητῶν σχετικὴ πρὸς τὴν πρόδοον τὴν ἀποστολῆς του καὶ τὰ ἐμπόδια τὰ ὁποῖα συναντᾷ κατὰ τὸ ταξείδι.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου 22.24. Ἐπὶ τῆς β' σελίδος ἀναγράφεται ὁ ἀποδέκτης (Ἐπιτροπὴ Κρητῶν) τόπος προορισμοῦ τὸ Ναύπλιον καὶ σημείωσις περὶ τοῦ περιεχομένου.

Πρὸς τοὺς κ. Ν. Οἰκονόμον, Ζ. Πρακτικίδην, καὶ Ν. Ρενιέρην.

Δὲν ἤξεύρω ἂν ἐξακολουθοῦν καὶ αὐτοῦ οἱ ἴδιοι καιροὶ ὅπου εἶναι ἐδῶ. Ἀπὸ τὴν ἰδίαν ἡμέραν ὅπου ἔφυγα ἀπ' αὐτοῦ δὲν ἐπαυσε διόλου ἡ φουρτούνα, ὅπου σχεδὸν δὲν ἤμπορεῖ τινὰς ν' ἀπέλθῃ ἀπὸ νησὶ εἰς ἄλλο, ἂν καὶ μικρὸ τὸ διάστημα. Εἰς τὴν Μῆλον ἐκάθησα 12 ἡμέρες καὶ στενεχωρεμένος πλέον ἐπέρασα εἰς Κίμωλο, ὅπου μόλις εἶναι τουφεκιᾶς διάστημα μὲ μεγάλον κίνδυνον. Τώρα σκοπεύω μὲ πρώτη καλωσύνη νὰ ἀπεράσω εἰς Σύρα καὶ ἐλπίζω νὰ ἐπιτύχω τοῦ σκοποῦ μου. Τοῦ Ν. Νταμπεργάκι ἄφησα εἰς Μῆλο γράμμα νὰ σὰς στείλῃ καὶ ὀλίγην ἄμμο καὶ μὲ ὑπεσχέθῃ, διότι εἶναι ἔξω τοῦ μαγα-

βαίως γυναικοπαίδων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἱκανῶν διὰ τὸν πόλεμον ἀνδρῶν. Αὐτὰ δημιουργεῖ ὁ πανικός.—Ἐκτοτε ἡ ἐν Κρήτῃ ἐπανάστασις περιωρίσθη εἰς μικρὰν ἀντίστασιν ὀλιγαριθμῶν ὁμάδων ἐπαναστατῶν καταφυγόντων εἰς τὰ ὄρη Κυδωνίας καὶ Σφακιῶν καὶ εἰς προπαρασκευὰς τῶν ἐν Ἑλλάδι καταφυγόντων Κρητῶν πρὸς κάθοδον εἰς Κρήτην καὶ ἀνανέωσιν τοῦ ἀγῶνος, μέχρι τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1825, ὅτε κατόπιν μεγάλης ἐτοιμασίας ἐγένετο ἐκ Μονεμβασίας ναυτικὴ ἐκστρατεία πρὸς καταληψὶν τοῦ φρουρίου Γραμβούσης, τὸ ὁποῖον καὶ κατελήφθη ἄνευ ἀντιστάσεως τὴν 2 Αὐγούστου, ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ φρουρίου Κισσάμου. Ἀκολουθῶς ἀπεστάλη ἐκστρατευτικὸν σῶμα πρὸς ἀνανέωσιν τοῦ ἐν Κρήτῃ ἀγῶνος καὶ γενικὴν τῶν Κρητῶν ἐξέγερσιν ὑπὸ τὸν Λαζόπουλον, ὁ ὁποῖος ὁμῶς προσβληθεὶς εἰς Βαρύπετρον ὑπὸ τοῦ Μουσταφάμπεη διελύθη, μὴ ἐπιτευχθείσης τῆς ὁλοκληρωτικῆς ἐξεγέρσεως τῶν Κρητῶν. Τὰ ὑπολείμματα τοῦ σώματος Λαζοπούλου κατέφυγον εἰς Γραμβούσαν, ὅπου σχηματίσαντα «κομάντος» ἐπεδόθησαν εἰς κλεφτοπόλεμον ἐν τε τῇ ξηρᾷ καὶ τῇ θαλάσῳ. Τὴν τροφοδοσίαν τοῦ ἐν λόγῳ φρουρίου εἶχεν ἀναλάβει ἡ ἐν Ναυπλίῳ ἐπιτροπὴ Κρητῶν, ἣτις καὶ εἶχον ἀπυστείλει οὖν τοῖς ἄλλοις τὰς 500 ὀκάδας κουκιῶν, περὶ ὧν ἀνωτέρω καὶ τῶν ὁποίων τὰ ναῦλα ἐπλήρωσαν οἱ πρόσφυγες Κρήτες διὰ συνεισφορὰς.

τζοῦ τοῦ πλῆθος. Ἐλπίζω ὅτι θέλω εὔρει γράμμα ἀπὸ τὸν Ποιητάκιν
νὰ μοῦ παρασταίνουν τὰ τρέχοντα τῆς πατρίδος καὶ γενικῶς τοῦ
ἔθνους πρὸς ρέγουλά μου, Ταῦτα καὶ προσκυνῶνας σας μένω.

Κίμωλο τῇ 17 Αὐγούστου 1856

Ὁ ἀγαπητὸς πατριώτης

Φ. Λυμπρίτης

(200)

Σχέδιον ἐπιστολῆς Ν. Οἰκονόμου καὶ Ζ. Πρακτικίδη πρὸς στρα-
τηγὸν Φωτομάραν, δι' ἧς διαμαρτύρονται διὰ τὴν διαταγὴν περὶ ἐκ-
κενώσεως τοῦ δωματίου, ὅπου διαμένουσιν. (Γραφὴ Πρακτικίδη)

*
* *

Σήμερον μᾶς ἔφεραν δύο παλλικάρια σας ἕνα τεσκερὲν ὑπογε-
γραμμένο ἀπὸ τὸ ἴδιον χέρι σας, εἰς τὸ ὁποῖον εἶδομεν νὰ προστά-
ζετε νὰ ἀδιάσῃ ἡ κάμαρα ὅπου εἶναι σιμὰ εἰς τοῦ καπετὰν Κυριακού-
λη, διὰ νὰ ἀπεράσῃ ἡ φαμήλια τοῦ Κώστα Μπούτα. Ἡ ἀνέλπιστος
πάλιν αὐτὴ προσταγὴ μᾶς κατελύπησε τὰ μέγιστα! διότι δὲν ἐλπίζα-
ζαμεν νὰ καταδεχθῇτε ἡ Γενναιότης σας, ὕστερον ἀφοῦ μᾶς ἐβλάτε
ἀπὸ ὅλας τὰς κάμερας ὁποῦ εἴχομεν μὲ διαταγὴν τῆς Διοικήσεως
ὥς ἄνθρωποι ἡμεῖς καὶ χριστιανοὶ καὶ πατριῶται καὶ θυσιασμένοι
παντοῦ διὰ τὸ ἔθνος καὶ τέλος πάντων διωρισμένα οἱ μὲν μέλη Διοι-
κητικά, οἱ δὲ ἐπιτροπὴ πληρεξούσιος τῆς Κρήτης διὰ τὰς ὑποθέσεις
τῆς. Ἀφοῦ μᾶς ἐπεριόρισετε ὅλους εἰς ἕνα χαγιάτι, ἀφοῦ δὲν μᾶς ἀ-
φήκατε παρὰ μίαν παλαιοκάμαραν, τὴν ὁποῖαν πολλὰς φορές ἡ γεν-
ναιότης σας ἤλθετε καὶ τὴν εἶδετε τί κατάστασιν ἔχει, μᾶς καταδιώ-
κετε τώρα καὶ ἀπ' αὐτὴν ὥσάν νὰ ἤμεθα τοῦρκοι, καὶ μάλιστα ὁ γεν-
ναιότατος Φωτομάρας, τοῦ ὁποῦ καὶ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν σεβό-
μεθα καὶ τὴν φρουραρχίαν τιμῶμεν. Δὲν ἠλπίζαμεν νὰ ἀπολαμβάνω-
μεν τοιαύτην καταφρόνησιν οἱ ἐπιφέροντες μιᾶς Κρήτης πρόσωπον!
ὥσάν νὰ μὴν εἶχεν αὐτὴ δικαίωμα νὰ ἔχῃ εἰς τὸ Ναύπλιον ἕν κονάκι
διὰ τοὺς πολιτικούς καὶ πολεμικούς της, ἢ ὥσάν νὰ μὴν ἐχύθῃ Κρη-
τικὸν αἷμα, ὅταν ἐκυριεύθῃ ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας τὸ Ναύλιον καὶ ὡ-
σάν νὰ μὴ σκοτώνουν καθημερινῶς [οἱ Κρήτες εἰς τὴν Κρήτην] ἐχ-
θροὺς καὶ κατήντησαν νὰ μὴν ἔχουν οὔτε μίαν φωλεὰν εἰς τοῦτο τὸ
Ἐθνικὸν φρούριον. Παρατηρήσατε γενναιότατε, ὅλα ταῦτα τὰ δίκαια
τῶν Κρητικῶν καὶ ἂν καταδέχεσθε νὰ τοὺς γίνηται τοιαύτῃ ἀτιμία ἀπὸ
λόγου σας, προστάξατε καὶ ἡμεῖς ἐβγάζομεν τὰ πράγματά μας εὐθὺς
καὶ τὰ ρίπτομεν εἰς τοὺς δρόμους καὶ πλαγιάζομεν καὶ ἐκεῖ [καὶ ἄς
χαίρεται τὴν κάμεραν ἕν ἄτομον καλύτερα παρὰ μιᾶς Κρήτης ἐπιτρο-
πὴ καὶ παραστάται καὶ πληρεξούσιοι] (δι' ἄλλης χειρὸς) μὲ χάλι χει-
ρότερο ἀπὸ τοὺς σκλάβους ἀράπηδες, διότι εἰς ἐκείνους ἔχετε καὶ κο-
νάκι καὶ κάθονται καὶ δὲν πειράζει τίποτα, ἡμᾶς φαίνεται μᾶς στο-

χάξεσθε χειρότερους από τους άραπάδες. (Βλέπω και ήλθον στρατιώται, δέν ήξεύρω με τίνος διαταγήν ήλθον. "Αν είναι με τοῦ Φωτομά-ρα ν' αντιγραφή πρέπει ή παροῦσα εὔθυς τώρα και νά τοῦ δοθῇ.)

Ἡ πληρεξούσιος ἐπιτροπή τῆς Κρήτης

Ν. Οἰκονόμος, Ζ. Πρακτικίδης

(201)

Τρεῖς διαταγαί περί ἐφοδιασμοῦ τοῦ φρουρίου Γραμβούσης (ἐν ἀντιγράφῳ.)

* *

Ἀριθ. 656

Ἡ Γ. Γραμματεία

Πρὸς τὸν ἐπιστάτην τῶς πολεμοφοδίων Κ. Σπυρίδωνα Σπηλιω-τύπουλον. Εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Κρήτης διατάττεσαι νά δώσης ἑκατὸν ἀριθ. 100 βόμβας με τὰ φυτίλια τῶν διὰ νά χρησιμεύσωσιν εἰς ἐφοδισμόν τοῦ φρουρίου Γραμβούσης και νά λάβῃς ἀπόδειξιν.

Τὴν 18 Αὐγούστου 1826 ἐν Ναυπλίῳ

(Τ. Σ.) Ὁ Γ. Γραμματεὺς Γ. Γλαράκης

* * *

ἀρ. 680

Ἡ Γ. Γραμματεία

Πρὸς τοὺς ἐπιστάτας τῶν τροφῶν

Κατὰ τὴν διαταγήν τῆς Διοικήσεως διατάττεσθε νά δώσητε εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Κρήτης κουκία κιλά ὀκτακόσια ἀρ 800 πρὸς ἐφοδισμόν τοῦ φρουρίου Γραμβούσης και νά λάβετε ἀπόδειξιν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Αὐγούστου 1826

(Τ. Σ) Ὁ Γ. Γραμματεὺς Γ. Γλαράκης

* * *

Ἀριθ. 681

Ἡ Γ. Γραμματεία

Πρὸς τὸν ἐπιστάτην τῶν πολεμοφοδίων Κ. Σπ. Σπηλιωτόπουλον.

Εἰς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Κρήτης διατάττεσαι νά δώσης πεντακο-σίας ὀκάδας πυρίτιδα, χιλίας ὀκάδας μόλυβδον και τὸ ἀνάλογον χαρ-τὶ εἰς χρῆσιν τῶν ἐν τῇ Κρήτῃ στρατευμάτων και νά λάβῃς ἀπόδει-ξιν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 28 Αὐγούστου 1826

(Τ. Σ) Ὁ Γ. Γραμματεὺς Γ. Γλαράκης

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς Θωμᾶ Πετρίνη ἐξ Ἀγκῶνος πρὸς τὴν πληρεξούσιον ἐπιτροπὴν Κρήτης, διὰ τῆς ὁποίας ἀγγέλλει τὴν ἀποστολὴν ἐφοδίων διὰ Γραμβούσαν.

*
* *

Ἡ ἐπιστολὴ τὴν ὁποία μ' ἐγχειρίσατε εἰς τὴν στιγμὴν σχεδὸν τῆς ἀπὸ Ναύπλιον ἀποχωρήσεώς μου, δὲν ἔκαμε παρὰ νὰ αὐξήσῃ εἰς ἐμὲ τὸ μέρος τὸ ὅποιον ἤδη ἐλάμβανον εἰς τὴν τύχην τοῦ φρουρίου Γραμβούσης, ὑπὲρ τοῦ ὁποίου ἡ Διοίκησις μὲ εἶχεν ἤδη κάμει τὰς πλέον δυνατὰς παρακινήσεις.

Δὲν ἔλειψα ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξαποστείλω τὰ περικλεισθέντα μου ἔγγραφα πρὸς τὰς φιλελληνικὰς ἐταιρίας τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἑλβετίας, ὡσαύτως καὶ πρὸς τὸν ἱππότην κύριον Ἐϋνάρδ, ὑποστήριγμα δοθεὶς ἀπὸ τὴν θείαν πρόνοιαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καταθλιμμένην μὲν, ἀλλ' ἥτις θέλει ἐκτελέσει τὴν ἀναγέννησίν της, ἐὰν μείνῃ ἐνωμένη καὶ ὠπλισμένη.

Ἐγὼ ὥς τόσον διὰ νὰ ἀποπληρώσω τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Διοικήσεως καὶ τὸ ζήτημα τῆς πληρεξουσίου ἐπιτροπῆς τῆς Κρήτης ὡφελοῦμαι ἀπὸ τὸ ἐλεύθερον δοθέν μοι παρὰ τοῦ ἱππότου κυρίου Ἐϋνάρδ καὶ διερμηνευτῆς τῶν εὐεργετικῶν αὐτοῦ φρονημάτων ἐδιώρισα διὰ τὴν εἰρημένην ἐπιτροπὴν εἰς τὸ φορτίον τὸ ὅποιον μετὰ 8 ἡμέρας θέλει στείλει πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Διοίκησιν μὲ τὸ τραμπάκολον «Ὁ Ἀλέξανδρος» τοῦ κυρίου Σάντη Λανζαρίκη ἐν τρίτον τῶν εἰδῶν, τὰ ὁποῖα αὐτὸς θέλει φέρει καὶ τὰ ὁποῖα θέλει εἶναι ἀλεύρια καὶ παξιμάδι.

Ἡ ἐπιτροπὴ λοιπὸν νὰ συνεννοηθῇ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης μὲ τὴν Ἑλλ. Διοίκησιν καὶ ἐπειδὴ τὸ πλοῖο θέλει πιάσει εἰς Κύθηρα, ἢ μπορεῖ ἴσως νὰ ἐνεργηθῇ ἀπ' ἐκεῖ ἢ στάλῃς εἰς Κρήτην, ἀφοῦ εἰς Κύθηρα διαταχθῇ μὲ ἐκείνας τὰς προφυλάξεις περὶ τῶν ὁποίων ἡ ἰδία Δ)σις εἶναι ἤδη πληροφορημένη, ὥστε αὐταὶ αἱ ἐργασίαι νὰ ἔχουσι μίαν ἐμπορικὴν ἐπιφάνειαν.

Παρακαλῶ τὴν ἐπιτροπὴν νὰ δεχθῇ εὐμενῶς τὴν προθυμίαν τοῦ ἔργου μου καὶ νὰ βεβαιώσῃ τὴν γεναίαν φρουρὰν τῆς Γραμβούσης, ὅτι

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 202 εἶναι συμφωνητικὸν (ἐν ἀντιγράφῳ) μεταξύ τῆς Πληρεξουσίου ἐπιτροπῆς Κρήτης καὶ τοῦ καπετὰν Γεωργίου Δ. Καπασάκη διὰ τὴν ναύλωσιν ἰστιοφόρου ἀντὶ 60 ταλήρων διὰ τὴν μεταφορὰν τροφίμων εἰς Γραμβούσαν. Φέρει ἡμερομηνίαν 20 Αὐγούστου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 203 εἶναι σχέδιον ἐγγράφου τῆς Διοικούσης ἐπιτροπῆς Κρητῶν πρὸς τὴν Ἐθνικὴν συνέλευσιν διὰ τοῦ ὁποίου πληροφοροῦν, ὅτι παρὰ τὰς περὶ τοῦ ἐναντίου ὑποσχέσεις ἐκβάλλονται βιαίως ἀπὸ τὸ δωμάτιόν των καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐφ' ὅσον ἡ Δ)σις δὲν λάβῃ μέτρα, αὐτοὶ εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ διαμαρτυρηθῶν καὶ θὰ πληροφορήσουν τὴν Κρήτην νὰ μὴ στείλῃ πληρεξουσίους, ἀλλὰ νὰ ἐνδιαφερθῇ αὐτὴ δι' ἑαυτήν, διακόπτουσα τὰς μετὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος σχέσεις της. Φέρει ἡμερομηνίαν 23 Αὐγούστου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 204 εἶνε σημείωμα τῆς ἐπιτροπῆς Κρήτης πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Συνελεύσεως (συνοδευτικόν) ὅπως μελετήσῃ ἀντίγραφον τῆς πρὸς τὴν Διοίκησιν ἀναφορᾶς των. Ἡμερ. 23 Αὐγούστου 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 205 εἶνε ἐπίσημον ἀντίγραφον τοῦ ὑπ' ἀριθ. 202 συμφωνητικοῦ.

στρατιῶται ἱεροὶ εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος δὲν θέλουν εἶσθαι ποτὲ ἀδιάφοροι εἰς τὰς εὐαισθήτους ψυχάς, μήτε θέλουν ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ ἐκείνας τὰς ἐταιρίας, αἱ ὁποῖαι δίδουσι δείγματα ἀνθρωπότητος καὶ ἀληθοῦς φιланθρωπίας. Ἐν τούτῳ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ βεβαιώσω τὴν ἐπιτροπὴν διὰ τὸ ἐντελὲς μου σέβας.

Ἀγκῶνα 1 8)ριου 1826

Ταπεινότατος δοῦλος

Θωμᾶς Πετρίνης.

(207)

Ἀντίγραφον ἀναφορᾶς τοῦ Δημ. Φλαμπουριάρη ἐκ Μήλου πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν Κρήτης περιέχουσα εἰδήσεις διαφόρους καὶ περὶ Γραμβούσης.

★
* *

Πρὸς τὴν Δ. πληρεξούσιον ἐπιτροπὴν τῆς Κρήτης, εἰς Ναύπλιον.

Μήλῳ τῇ 25 8)βριου 1826.

Ἡ τελευταία μου ἐστάλη μέσον Σύρας εἰς τὰς 19 τοῦ ἐνεστῶτος διὰ τοῦ κυρίου Ποθητάκι καὶ ἀπαντῶ τὴν ἐπιστολήν σας τῇ 14 τρέχοντος. Οἱ κύριοι Τουμπάκης καὶ Ξένος ἀγαποῦν τὴν πατρίδα μας Κρήτην, καὶ οἱ δυὸ φίλοι τοῦ ἐναρέτου ἀπὸ Φλωρεντίας, ὁμοῦ καὶ τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ κυρίου Πετρίνη πρό τινων μηνῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα θέλει ἐγγράψουν εἰς τὸν πρῶτον, ὡς ἐπίτροπος τῶν ἐταιριῶν, διὰ νὰ προμηθεύσῃ τὸ φρούριον Γραμβούσης ἀπὸ τροφᾶς καὶ ἐφόδια(;) ἀπὸ τὸ ὁποῖον θέλει ἐλάβουν ἀπόκρισιν ὅτι ἐτοιμάζονται εἰς Ἀγκῶνα ἢ εἰς Ράβαιναν καὶ οὕτως ἔχοντας καὶ τοὺς προκρίτους τῶν Σφακιανῶν φίλους τοὺς ἔγραψαν νὰ παραβρεθοῦνε ἐκεῖ, ἔγραψαν ὁμοῦ καὶ εἰς τοὺς λεγομένους προσγιάλητες, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: ὁ χατζῆ Μ. Χιονιάς, Στρατῆς Μπελιβανάκης καὶ Χ'' Στρατῆς Μπουρδουμπάκης. Ἐξήγησις διατὶ δὲν ἐπῆγαν: ὁ πρῶτος γηραλαῖος βαραίνεται καὶ ἴσως διατὶ εὕρσκεται ὁ υἱὸς του εἰς Σμύρνην, ὁ δεῦτερος ἔχει τὴν γολέττα του καὶ δὲν εὐκαιρεῖ, ὁ τρίτος δὲν ἠθέλησε ἢ διὰ νὰ μὴ δώσῃ βάρος περισσότερο τοῦ φυλακωμένου θείου τοῦ κυρίου Ρούσσου, καὶ οὕτως ἐπῆγαν μόνον οἱ Ἀνωπολίτες. Περὶ τούτου ἔγραψα εἰς ὅλους τοὺς ἐρχομένους εἰς Γραμβούσα, διὰ νὰ μοῦ γράψουν πόσα τὰ ἐφορτηγὰ πλοῖα ὅπου περιμένονται καὶ διὰ τὸ τέλος καὶ λοιπά, πλὴν ἡ ἐναντιότης τοῦ ἀνέμου δὲν συγχωροῦν διὰ νὰ λάβω ἀποκρίσιν, ἔγραψα περὶ τούτου καὶ εἰς Κύθηρα καὶ λοιποὺς, πλὴν διὰ τὴν ἰδίαν αἰτίαν δὲν ἔλαβα οὔτε ἀπὸ ἐκεῖ ἀπόκρισιν, αὐτὰ ἐγνωρίζω ἕως σήμερις καὶ ξεσκεπάζοντας τί περισσότερο θέλει σᾶς τὸ φανερώσω ἀμέσως. Μὲ τὴν ἄλλην ἐπιστολή μου τῆς 15, ὅπου μὲ τὸν χ' Λούκα Σπεντζώτην σᾶς ἔλεγα διὰ τὰ συμβάντα τοῦ κυρίου Καλλέργη καὶ

λοιπῶν καὶ ὅτι τὸ πλοῖον ἦτον τρικάρτον γαλλικὴ κορβέτα λαλαμπροῦ καὶ μάλιστα πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐμάθαμεν παρὰ τοῦ κυρίου Μαρουλιανάκη ὅτι ἔφθασεν ἀπὸ Κίμωνος εἰς Σύρα, καὶ ὅταν φθάσουν αὐτοῦ, ἂν τὸ κρίνετε εὐλογον, ἀπεράσετέ το διὰ μίαν πολιτικὴν εἰς τὰς ἐφημερίδας, στέλνοντας καὶ εἰς ἐμᾶς μίαν ἂν (εἶναι) δυνατόν, διὰ νὰ τὴν παραστήσω τοῦ ἐκλαμπροτάτου γαλλικοῦ ἀντιπροξένου. Ὁ κύριος Καλλέργης θέλει σᾶς δώσει τὴν καταγραφὴν καὶ ὁ ἴδιος θέλει σᾶς εἰπεῖ πόθεν ἐλπίζονται τὰ τάλληρα 1000 διὰ βοήθειαν τῆς Γραμβούσης, πλὴν ἅς στέκη μυστικόν.

Ἐχαρήκαμεν διὰ τὴν εἴσοδον τῶν 600 ἡμετέρων εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων, ὁ θάνατος τοῦ Ὁμέρ Πασᾶ τῆς Εὐρύπου εἰς Κάρυστον ἐχάλασε τὰ σχέδια τοῦ Κιουταχῆ. Τῷ ὄντι εἰς τὴν νῆσον μας φθάνουν πολλαὶ εἰδήσεις, διότι καθημερινῶς φθάνουσι 3 ἕως 4 πολεμικὰ εὐρωπαϊκὰ πλοῖα. Εἰς τίς 20 ἔφερε εἰς τὸν λιμένα μας ἡ γαλλικὴ φεργάδα «ἐρημίτα», διὰ λείαν τὸν Σπετσιώτικον ὑπόβον τοῦ κυρίου Μπουφφο καὶ εἰς τὴν 21 τὸν ἐσυντρόφευσε διὰ Σμύρνην τὸ γαλλικὸν ἐμβρίκιον Παλινούρ καὶ ἐλπίζομεν ὅτι τώρα ἐλευθερώνεται τὸ πρῶτο, ὅπου πρὸ ἡμερῶν ἐκρατήθη ὅπου καὶ σᾶς ἰδέασα, ὁ μπόβος ἐπιάσθη εἰς τὰ νερά τῆς Κυθήρας, τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνεχώρησεν καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τῶν Χανιωτῶν κ. Μιχαλάκης διὰ Σμύρνην, περὶ τοῦ ὁποίου ἐξηγοῦμαι εἰς τὴν στερινὴν μου τῶν 19. Καὶ προλαβόντας σᾶς ἔγραψα καὶ ἤδη σᾶς ἐνθυμίζω, διὰ νὰ γράψετε εἰς τὸν ἐδῶ ἀντιπρόξενον τῆς Ἀουστρίας κύριον Ἰωάννην Ταταράκιν διὰ νὰ μοῦ παραδώσῃ δύο ἢ τρία κατάστιχα καὶ ὀλίγα ἔγγραφα ἐδικὰ μου, ὅπου εὐρέθησαν μέσα εἰς τὰ πράγματα τοῦ μακαρίτου ποτε Ἐμμ. Βλαστοῦ, ὅτι οὕτως εἶναι ἡ τάξις καὶ ἡμπορεῖ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Σμύρνην καὶ οὕτως πηγαίνει τὸ πρᾶγμα εἰς μᾶκρος καὶ μοῦ ἀναγκαιοῦν. Βλέπω εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας νὰ εἶναι ἀρκετοὶ πατριῶται ὑπογεγραμμένοι, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ζητῶ συγγνώμην ἐάν δὲν τοὺς γράφω χωριστὰ καὶ δὲν πρέπει νὰ βάζετε τόσες ὑποψίες διὰ 3 ὑποκείμενα. Δύο συμπερασμοὺς ἔπρεπε κατ' ἀρχὰς νὰ κάμετε εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος ἢ ὅτι χρειάζονται μετρίτᾳ διὰ ναύλους καὶ οἱ μηνόντες ἀπὸ τὰ λευκὰ ὄρη δὲν ἔχουν ἢ καὶ διὰ δούλευσιν ἢ φιλοτιμίαν ἢ πατριωτισμόν.

Εἰς τὴν 21 καὶ 22 ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸν λιμένα μας διὰ Γραμβούσα 2 σακολέβες καὶ ἓν πλοιάριον μὲ τροφές καὶ ψαρικά, ὁ Μανώλης Μαρουλάκης καὶ εἷς Σφακιανός, ἐπολέμησαν ἱκανὴν ὥραν μὲ μίαν.... τράταν, ἐφόνευσαν 7 ἀπὸ τὴν τράταν καὶ ἔπειτα ἐφονεύθησαν καὶ οἱ πατριῶτες μας καὶ μένει τοῦ πρώτου ἡ φαμηλία εἰς Κίμωνος καταθλιμένη. Τὰ ὅσα ἐφανέρωσεν εἰς ἡμᾶς ὁ κύριος Ἀνδρέας Παπαπολάκης περὶ λοιπῶν εἰς τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, μᾶς ἐβεβαιώθησαν τὰ ἴδια εἰς τὰς 4 τοῦ ἐνεστῶτος παρὰ τοῦ Καπετάν Παύλου Μπελιβανάκι ἐρχόμενος ἀπὸ Κυθήραν καὶ διευθύνοντος πρὸς τὴν Σύραν καὶ τῷ ὄντι φθάνουν σήμερις εἰς Γραμβούσα, ἥτο ὁποῦ οἱ εὐρισκόμενοι εἰς Κύθηρα ἐπέρασαν ἀμέσως εἰς.... καὶ ἐπῆραν τοὺς λοιποὺς νὰ ἀναχωρήσουν ἀμέσως καὶ οὕτως ἐσυμπέραινε ὁ Κος Παπαπολάκης ὅτι τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἔπρεπε καὶ νὰ εἶναι φθασμένοι. Ἡ δὲ περίοδος τῆς μιᾶς γραφῆς, καὶ συμπεραινῶ νὰ ἦτον ἐκείνη τοῦ κυρίου Ξένου πρὸς τὸν κύριον Κριαράκιν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θέλει λάμψει ἡ Κρήτη, εἰς ἄλλο δὲν

ἡμπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ εἰμὴ εἰς δευτέραν γενικὴν ἐπανάστασιν. Ἀπὸ Ἴονικὸν πλοiάριον φθασμένον εἰς τὴν νῆσον μας τῇ 22 ἀπὸ Ρεθύμνης μανθάνομεν ὅτι εἰς Ἀρωτήρι ἐπιᾶσθη τις νέος σημαντικὸς Χανιώτης [ἢ Ρεθεμιώτης] Σελινιώτης, διὰ τὸν ὁποῖον ἔγραψαν ἀπὸ Γραμβοῦσαν εἰς τὸν Μουσταφᾶν, ἔαν ἐπιθυμῇ νὰ τὸν κάμουν ἀλλαγὴν μὲ ἓνα ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους. Τοιαύτη πρότασις ἀποβάλλθη ἀπὸ τὸν Μουσταφᾶν.

Ὑγιαίνετε

ὁ συμπατριώτης σας

Δημήτριος Φλαμπουριάρης

(208) (1)

Διαταγὴ ἐν σχεδίῳ τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλλάδος πρὸς τοὺς πλοiάρχους Κουλεδάκιν καὶ Ἀναγ. Χατζηδάκιν διὰ τὴν διενέργειαν ἀποκλεισμοῦ τῶν τουρκικῶν φρουρίων τῆς Κρήτης.

* *

Ἀριθμὸς. Ἡ Διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τοὺς πλοiάρχους Ἰωάννην Κουλεδάκιν καὶ Ἀναγνώστην Χατζιδάκιν.

Βλέπουσα ἡ Διοίκησις ἀναγκαίαν τὴν παρουσίαν ναυτικῆς δυνάμεως εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, διὰ νὰ κρατῇ τακτικὸν ἀποκλεισμόν, ὥστε νὰ παύσῃ ἢ εἰς τὰ φρούρια αὐτῆς πρὸς ὄφελος τοῦ ἐχθροῦ γινομένη παρὰ διαφόρων πλοiάρχων λαθρεμπορία τοῦ πολέμου, καὶ νὰ κοπῇ ἐν τούτῳ ὁποιαδήποτε συγκοινωνία τῶν εἰς τὴν νῆσον ταύτην φρουρίων κατακρατουμένων παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Πρὸς δὲ νὰ εὐκολύνῃ καὶ βοηθῇ παντοιοτρόπως τὰ κατ' ἐκείναι τὰ μέρη πολεμικὰ κινήματα τῶν ἡμετέρων καὶ παρατηροῦσα ὅτι ἐπ' αὐτῷ τούτῳ ἀναγκαιοῦσι τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν νὰ διορισθῶσι δύο πολεμικὰ πλοῖα [τὰ ὁποῖα

—Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 208 χειρογράφου ὑπάρχουν διάφοροι σημειώσεις διὰ χειρὸς Πρακτικίδης, ἐξ ὧν ἀποσιώμεν τὴν σημαντικωτέραν, ἔχουσαν οὕτω: «Τὴν δευτέραν εἰς τὰς 20 (Δεκεμ. 1826) ἐπαρρησιάζοσθαι πρὸς τὸν Πρόεδρον, δόντες τὸ πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτερον γράμμα καὶ ἐπομένως τὰς ἀπὸ Ναυπλίου καὶ Γραμβοῦσης ἀναφοράς, τὰς ὁποίας ἀναγνούς, μὰς ὑπεδέχθη εὐμενῶς, ὑποσχεθείς τὴν κατὰ χρέος ἀπὸ μέρους ἰδιαιτέρου καὶ ὀλικῶς τῆς Διοικήσεως δυνατὴν ἐπικουρίαν καὶ ὑπεράσπισιν εἰς τὸ ἐπιχειρήμα μας, εἰπὼν ὅτι καλὸν εἶναι νὰ γίνῃ ὁ ἀντιπερισπασμὸς οὗτος εἰς τὴν Κρήτην, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ πλεῦσῃ ἐκεῖ ὁ Αἰγύπτιος ἐχθρὸς, καθ' ὃς ἔχει ἢ Δ)σις ἐξωτερικὰς εἰδήσεις. Ὁμιλήσαντες ἱκανῶς ἀνεχωρήσαμεν δι' ἀδείας τοῦ εἰς τὰ ἴδια. Μετεκαλέσθημεν μετὰ 2 ὥρας, ὁπότε ἦσαν συνηγμένα καὶ τὰ λοιπὰ μέλη, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἐ. Ξένος. Ὁ πρόεδρος προλογίσας εἶπεν οὕτω. «Κύριοι Κρήτες, ἡ ἀναφορὰ σας ἀνεγνώσθη καὶ τὰ ζητήματά σας παρεδέχθησαν εἰς τὴν Διοίκησιν, ἀλλὰ τὸ Ταμεῖον ἀπορεῖ χρημάτων, ὡς σὰς εἶναι γνωστόν. Τὸ ἐπιχειρήμα σας φαίνεται μέγα! ἀλλ' ἀφοῦ σεῖς ἀποδέχεσθε τοιοῦτον βάρος, ἡ Δ. δὲν δύναται νὰ σὰς ἐμποδίσῃ, ἐπιθυμοῦσα τὴν ἐλευθερίαν τῆς

νά ἔχουν καί τὴν ἄδειαν νὰ καταδρομεύουν| ὄντα ἐφωδιασμένα μεῖ
ἰδιαιτέρας ὁδηγίας, κατὰ τὴν διακήρυξιν τῆς Διοικήσεως ἀπὸ 27 Μαΐ-
ου 1826 ὑπ' ἀριθ. 854.

Διὰ τοῦτο διορίζει τὴν γεναιότητά σας κυβερνώντας τὸν μὲν
τὴν γολέτταν Ἀμφιτρίτην, τὸν δὲ τὴν γολέτταν Πασιφάνην διὰ νὰ
διαπλεύσετε εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καὶ φυλάττετε στενὸν ἀποκλεισμόν
τῶν εἰρημένων φρουρίων καὶ νὰ εὐκολύνετε καὶ βοηθήτε τὰ κατ' ἐ-
κεῖνα τὰ μέρη πολεμικὰ κινήματα τῶν ἡμετέρων, ἐπὶ τούτῳ δὲ σὰς ἐ-
φοδιάζει μετὰ τὰς ἀκολουθοῦσας ὁδηγίας.

α^{ον} Θέλετε διαπλεύσει ὁμοῦ καὶ φθάνοντες ἐκεῖ, νὰ εἴσθε πάν-
τοτε ἐνωμένοι καὶ κάθε σας κίνημα νὰ γίνεται συμφώνως.

β^{ον} Ἄμα φθάσετε εἰς τὴν ῥηθεῖσαν νῆσον θέλετε φυλάξει στενὸν
ἀποκλεισμόν τῶν φρουρίων αὐτῆς καὶ δὲν θέλετε συγχωρήσει οὐδενὸς
πλοίου ὑπὸ ὁποιασδήποτε σημαίας τὴν εἴσοδον εἰς αὐτά. Δὲν ἔχετε
δὲ τὴν ἄδειαν νὰ μακρύνεσθε περισσότερο τῶν πεντήκοντα μιλίων
ἀπὸ τὴν Κρήτην, ἀλλὰ προπάντων χρεωστεῖτε νὰ ἐμποδίζετε ἀπολύ-
τως ὁποιανδήποτε συγκοινωνίαν τῶν ἐχθρικῶν φρουρίων καὶ λοιπῶν
κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἐχθρικῶν μερῶν.

γ^{ον} Ὅσα πλοῖα εὐρίσκονται εἰσέτι εἰς τοὺς λιμένας ἢ ἐχθρικά
φρούρια ἔχουν τὴν ἄδειαν ν' ἀναχωρήσουν ἐντὸς τριῶν ἑβδομάδων
καὶ ἐξερχόμενα θέλει γίνεται εἰς αὐτά ἀκριβῆς ἐξέτασις καὶ εἰ μὲν
ἔχουσιν ἐχθρικά εἶδη τὰ κρατεῖ καὶ μετακομίζει εἰς τὴν Διοίκησιν διὰ
νὰ κριθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνήκοντος δικαστηρίου, εἰ δὲ μή, τὰ ἀφήνετε
ἐλεύθερα.

δ^{ον} Ἐχετε τὴν ἄδειαν νὰ περιπλέετε ἐνωμένα καὶ χωριστὰ
εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω μέρη τῆς Νήσου ταύτης καὶ εἰ μὲν ἔχουσι πολε-
μοφόδια ἐχθρικά ἢ ζωοτροφίας ἢ ἄλλου εἴδους, ἀφοῦ ἀνακαλυφθῶσιν
ὅτι εἶναι ἐχθρικά τότε θὰ κρατῆτε καὶ μετακομίζετε εἰς τὴν Διοίκη-
σιν διὰ νὰ κριθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀνήκοντος δικαστηρίου, καὶ εἰ μὲν ἀ-
ποφασισθῶσι νόμιμοι λείπει, τότε θέλουν διανεμηθῇ κατὰ τοὺς καθε-
στῶτας νόμους, ὅπως ἀνήκει.

ε^{ον} Ὅσα πλοῖα τυχὸν ἠθέλετε ἀπαντήσῃ ἔχοντα, ὡς ἄνωθεν,
φορτία λαθρεμπορίου, νὰ προσέξετε μ' ὅλην τὴν δυνατὴν ἀκρίβειαν
μὴν ἐγγιχθῇ ἢ κλαπῇ ἀπὸ τοὺς ναύτας τὸ παραμικρὸν ἢ ὕβρισθῇ ἢ
δαρθῇ κανένας ἀπὸ τοὺς ναύτας τῶν οὐδετέρων πλοίων, διότι ἐὰν δι-
αρπαγῇ τὸ παραμικρὸν ἢ ὕβριστῇ τόσον ὁ πλοίαρχος ἢ οἱ ναῦται
ἢ οἱ ἐπιβάται τοῦ κατασχεθέντος πλοίου, ὅχι μόνον θέλετε χά-
σει κάθε δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖτε ἄλλως τε νὰ ἔχετε, ἐὰν γί-

ώραίας Κρήτης ὅχι ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων μερῶν εἰς τὴν παροῦσαν μάλιστα
ἐποχὴν, καθ' ἣν ἀρχεται νὰ ἐνεργῇται ἡ διαπραγματεύσις τῆς Ἑλ. ἀνεξαρτη-
σίας κλπ. Ἡμεῖς προσειπόντες τὰς ἀνηκούσας εὐχαριστίας δὲν ἐζητήσαμεν
παρὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Διοικ. συντροφευμένην μετὰ τὴν εὐχὴν τῆς καὶ τὴν
μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν τοῦλάχιστον 50.000 γρυσ. καὶ λ. ὅσα δι' ἀναφο-
ρὰς τῶν ζητούσαν οἱ πληρεξούσιοι τῶν Κρητῶν. Εἴπομεν καὶ διὰ τὸ πλοῖον τοῦ
Δ.Γ. Πάνου καὶ λοιπῶν, περὶ τῶν ὁποίων πάντων μᾶς ὑπεσχέθη τὴν εὐκο-
λίαν. Ὅσον δὲ συζητήσῃς περὶ τῆς ἐξοικονομήσεως τῶν χρημάτων, πόθεν
εὐρόντες νὰ τὰ μετρήσωσι. Μᾶς εἶπον, ἂν εὐρίσκωμεν εἰς κανέν μέρους δάνειον
τὸ ἀναδέχεται ἡ Δ. καὶ μείναντες ἕως ἐδῶ, ἀνεχωρήσαμεν, ἀφήσαντες τὸ
πράγμα εἰς σκέψιν».

νη λεία, ἀλλὰ θέλετε θεωρηθῇ ὡς πειραταὶ καὶ θέλετε ἀποκριθῇ τὰς ζημίας καὶ παιδευθῇ αὐστηρῶς κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους περὶ τοιούτων καταχρήσεων καὶ δὲν θέλετε ἔχει οὐδεμίαν ὑπεράσπισιν.

στοῦ Ἐἴσθε εἰς χρέος νὰ ὑπακούσετε προθύμως καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς τῶν κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ἀρχηγῶν βοηθοῦντες καὶ εὐκολύνοντες παντοιοτρόπως τὰ πολεμικὰ κινήματά των.

ζὺν Χρέος ἔχετε προσέτι ν' ἀναφέρετε συνεχῶς ὅλα σας τὰ συμβεβηκότα πρὸς τὴν Δ)σιν, καὶ νὰ εἰδοποιήτε ὅτι μάθετε ἢ ἀκούσετε κίνημα τοῦ ἐχθροῦ μὲ πρῶτο συνάντημα δι' ἀσφάλειάν σας καὶ ἀσφάλειαν τοῦ ἔθνους καὶ ἐὰν τυχὸν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μάθῃ ἡ Δ)σις κανὲν συμβεβηκὸς πρὸς ὠφελος τοῦ ἔθνους καὶ δὲν εὐρεθῇ πρόχειρον συνάντημα πρὸς εἰδοποίησιν τῆς Δ)σεως, τότε εἰς ἀπὸ σὰς ἔρχεται μὲ τὸ πλοῖον του διὰ νὰ δώσῃ τὴν αὐτὴν ἀναγκαίαν εἶδησιν πρὸς τὴν Δ)σιν, καὶ θέλει τιμηθῇ ἀπὸ τὸ ἔθνος.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ α' Νοεμβρίου 1825

ὁ Πρόεδρος

ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς

(211) (1)

Τρία ἀντίγραφα διὰ χειρὸς Πρακτικίδῃ α) Ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν Κρητῶν β) Ἀναφορᾶς Κρητῶν πρὸς τὴν Διοίκησιν ἐκ Γραμβούσης καὶ γ) ἀποσπάσματος ἐπιστολῆς ἐκ Γραμβούσης πρὸς ἄγνωστον ἀποδέκτην.

Ἀριθ. 61

α'

Σεβαστὴ Διοίκησις

Εἶναι φανερόν ὅτι ἂν ἡ Κρήτη ἐβοηθεῖτο ἀπὸ θαλάσσιον δύναμιν εἰς τὸν πρότερον τριετῇ ἀγῶνα της, οἱ μισροὶ ἄραβες δὲν ἤθελαν ἰσχύσειν τόσον, ἀλλὰ σιμὰ ὅτι οἱ Κρήτες ἤθελον θριαμβεύσειν ἔτι εἰς τὸ ἱερὸν ἔδαφός της, ἦτο ἐν ταύτῳ ἐλπίζομενον καὶ διὰ τὴν πτώσιν τινῶν τῶν φρουρίων της. Σήμερον ἡ Κρήτη εὐρίσκεται εἰς τὴν κατά-

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 209 εἶνε πιστοποιητικὸν περὶ τῆς ἀρίστης διαγωγῆς, τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπιδείξει κατὰ τὸν ἀγῶνα ὁ Μιχ. Μαγουλάκης καὶ ὅτι εἰσὶν ψευδεῖς αἱ κατ' αὐτοῦ κατηγορίαι τοῦ Ἐμμ. Ἀντωνιάδη, Ὑπογράφουσιν οἱ συμπολίται Ν. Οἰκονόμος, Ζ. Πρακτικίδης καὶ Θεοχάρης Κουγιουμουτζόγλου. Ἐν Ναυπλίῳ 20 Νοεμ. 1826.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 210 εἶνε σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Ζ. Π. πρὸς τὴν Ἐθν. Συνέλευσιν, διὰ τῆς ὁποίας ἀναλύει τὰς σκέψεις του διὰ τὸν τρόπον τῆς ὁργανώσεως ἐκστρατείας εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Κρήτης, ὑποδεικνύει τοὺς καταλλήλους ἀρχηγούς, τὴν ἐκ θαλάσσης βοήθειαν, τὰ ἀναγκαῖα πολεμοφόδια, τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν οἰκογενειῶν Κρητῶν τῶν εὐρισκομένων εἰς τὰς νήσους, τρόπον ἐξοικονομήσεως τῶν χρημάτων διὰ συνεισφορῶν μεταξὺ τῶν πλουσίων τῶν νήσων Σύρου, Νάξου, Πάρου καὶ Σαντορίνης καὶ «νὰ καταπραῖνωμεν τὸ πρὸς τινος μίσος (τοῦ προέδρου) καὶ τὴν ὀργὴν του καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν σὺν Θεῷ τοῦ ποθητοῦ αἰσίου τέλους τοῦ σχεδίου μας». Φέρει ἡμερομ. 6 Δεκεμβρίου, Ναύπλιον.

στασιν εκείνην καθ' ἣν καὶ ἡ Σ. Διοίκησις, καὶ ὅλον τὸ ἔθνος ἐπιθυμὸν ἠύχετο! σιμὰ ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ ἐχθροὶ εἶν' ἀδυνατότατοι, πάσχουν καὶ ἀπὸ φρικτοτάτην ἔλλειψιν ἀπὸ τροφᾶς εἰς τὰ φρούρια. Καθ' ἡμέραν πληροφορούμεθα καὶ βλέπομεν ἀπὸ χριστιανούς ὀχι μόνον τὴν ἀκρίβειαν τὴν ὁποίαν ἔχουν, ἀλλὰ καὶ μὲ ποῖον σχεδὸν βρώμικον ψωμί κατὰ τὸ παρὸν τρέφονται. Ἀπὸ τὰς χαροποιᾶς ἀγγελίας τοῦ ἔθνους οἱ ἐν Κρήτῃ Ἕλληνες ὁλοένα παρακινούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἀναλαμβάνουν ὅπλα κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἡ ἀπόβασις πρὸ τινῶν ἡμερῶν περὶ τὰς ἐπαρχίας τοῦ μεγάλου Κάστρου τῶν ἡμετέρων καπετανέων Ἀστρινουῦ, Δ. Κουρμουλάκη καὶ λοιπῶν συνοδευμένων ὑπὲρ τοὺς 200 Κρήτας ἀπὸ τοὺς περιφερομένους εἰς τὰς νήσους, καὶ ἡ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀμέσως γενναία ἀντίκρουσις αὐτῶν, ἔφερε θάρρος εἰς τοὺς ἐλευθεροφρονοῦντας νὰ τοὺς ἀκολουθήσωσι πολλοί, ὥστε καὶ μία σχεδὸν ὁλόκληρος ἐπαρχία, Λάμπης ὀνομαζομένη, ἐπανεστάτησε διὰ παρακινήσεως τοῦ γενναίου ἀρχηγοῦ τῆς Γεωργίου Τζουδεροῦ, ὥστε καὶ ἡ ἐπαρχία τῶν Σφακίων εἶναι ἤδη εἰς σταθεράν γνῶμην διὰ νὰ ἐπαναστατήσῃ, καὶ τότε διὰ μιᾶς εὐρίσκεται ὅλον τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης ἐλεύθερον. Διὰ τὴν ὁποίαν λοιπὸν πάσχουσιν ἤδη πείναν τὰ φρούρια τῶν ἐχθρῶν καὶ διότι εἰς τὴν εὐκτέαν ταύτην ἀκμὴν θέλουν δώσῃ ψυχὴν καὶ θάρρος γενικῶς εἰς ὅλους τοὺς Κρήτας νὰ ἐπαναστατήσουν, εἶν' ἀναγκαῖα ἡ παρουσία πολεμικῶν τινῶν πλοίων νὰ φανῶσι καὶ νὰ περιπλεύσουν τὴν Κρήτην, διὰ τὰ ὁποῖα παρακαλεῖται ἡ Σ. Δ)σις νὰ ἤθελεν ἀποστείλῃ ὅσα κρίνει ἀνάλογα εἰς τὸ χρέος τοῦτο, τὰ ὁποῖα ἐλπίζεται ὅτι περισσότερον θέλουσι συνεργήσῃ φαινόμενα εἰς τὸν νέον ἐπαναστατισμὸν τῆς Κρήτης κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Σ. Δ)σεως καὶ ὅλου τοῦ ἔθνους, παρὰ καὶ στρατεύματα τῆς ξηρᾶς καὶ συγχρόνως νὰ κηρύξῃ καὶ τὸν θαλάσσιον ἀποκλεισμόν. Διὰ τὰς αἰτίας ταύτας ἐμποδίσθη καὶ τὸ πλοῖον τοῦ καπετάν Ἀθανασίου Πάνου Σπετζιώτου, διαβαῖνον ἐντεῦθεν ὡς σκοπιά, γενικῶς ἀπ' ὅλους τοὺς πατριώτας, νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸν σύντομον ἀποκλεισμόν τῶν φρουρίων, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ Σ. Δ)σις θέλει ἐφοδιάσῃ καὶ τοῦτο ἐντὸς ὀλίγου κοὶ ὅσα ἄλλα κρίνει ἀναγκαῖα, μὲ πολιορκητικὰ ἔγγραφα καὶ οὕτως ἡ Κρήτῃ ἐλπίζεται μὲ τὴν εὐχὴν τῆς Σ. Δ)σεως καὶ τοῦ ἔθνους νὰ συναριθμισθῇ μὲ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ὑποσημειούμεθα μὲ τὸ βαθύτατον σέβος. Γραμβοῦσα τῇ 6 Δεκεμβρίου 1826. Ἡ Διοικητικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Κρήτης Κ. Κριτοβουλίδης, Παυλίδης ἱατρός. Ἐν ἐλλείψει τοῦ Γεν. Γραμματέως, Ἰωάννης Ἀναγνώστου.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Σεβαστὴ Διοίκησις β'

Ἐπειδὴ βλέπομεν ὅτι ἡ Κρήτῃ ὅλη εἶναι ἕτοιμος ν' ἀναλάβῃ τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ παρακινούμενοι ἀπὸ τὰς νέας χαροποιᾶς ἀγγελίας τοῦ ἔθνους, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ ἕως τώρα εἶναι ἐπαναστατημένοι καὶ ἐπειδὴ τὰ φρούρια πάσχουν ἀπὸ μεγαλοτάτην πείναν καὶ διὰ νὰ λάβουν οἱ ἐν Κρήτῃ περισσοτέραν ἐμψύχωσιν καὶ θάρρος χρειάζεται νὰ φανῶσιν πολεμικὰ πλοῖα νὰ δόσουν καὶ εἰς

ἐχθρούς κρότον καὶ εἰς τοὺς ἐδικοὺς μας θάρρος. Διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἐπέρνα τὴν προχθὲς ἀπ' ἐδῶ τὸ πλοῖον τοῦ καπετὰν Ἀθανασίου Γ. Πάνου παρακαλεστικῶς ἐμποδίσαμεν νὰ πλῆξωθεν τῶν φρουρίων μὲ τὴν διορισθεῖσαν γολέτταν καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν Σ. Δ)σιν νὰ ἤθελον ἐφοδιάσει τόσον αὐτὸ καθὼς καὶ ὅσα ἄλλα κρίνει ἀναγκαῖα, μὲ τακτικὰ πολιορκητικὰ ἐγγράφα, τὰ ὁποῖα θέλουν γενῆ αἰτία οὐ μόνον νὰ ἐπαναστατήσουν ὅλην τὴν Κρήτην, ἀλλὰ καὶ τὰ φρούριά της νὰ φέρουν εἰς εὐκτέαν κατάστασιν. Εὐέλπιδες τῆς αἰτήσεώς μας ὑποσημειούμεθα μὲ ὄλον τὸ σέβας. Γραμβοῦσα τὴν 6 Δεκεμβρίου 1926. Οἱ εὐπειθεῖς πατριῶται Κρήτης, Ἰάκωβος Κουμάκις, Μανώλης Κοκολάκις, Ἰάκωβος Σκανδαλάκις, Γρηγόριος Λαμιανάκις, Γεώργιος Δρακωνιανός, Γεώργιος Λουπάκις, Παναγιώτης Ἰωάννου, Μαρτινιανός Περάκις, Μανουὴλ Ἀρουστικιανός, Στρατῆς Κλαπάκις, Γεώργιος Σταματάκις, Ἐμμανουὴλ Φανουράκις, Ἰωάννης Χάλης, Νικόλαος Ταμπάρές, Νικόλαος Νικολοῦδης,

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

γ'

Ἀπὸ Γραμβοῦσα 6 Δεκεμβρίου 1926.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς Ἀστρινὸς Χατζηδάκις ἐβγήκε πρό τινων ἡμερῶν μὲ ἱκανοὺς στρατιώτας ὅστις εὐθὺς ἐπολέμησεν ἐκεῖ κατὰ τὸ Φόδελε μὲ ἀρκετοὺς Τούρκους ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Λαδανόγλου (;) καὶ ἐσκότωσε 17 καθὼς γράφει ὁ ἴδιος. Κατόπιν ἦλθεν εἰς τὰ ἴδια μέρη καὶ ὁ ἀρχηγὸς Χουρμούλης καὶ Λουκάς Λειβαδίτης μὲ ἱκανοὺς καὶ ἐνωθεῖς μετὰ τοῦ γενικοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀνδρεδάκη καὶ λοιπῶν ἐκεῖ καπεταναίων ὥρμησαν εἰς τὰς ἐνδοτέρας ἐπαρχίας καὶ περιμένομεν μεγάλα καλὰ ἀπὸ τὸ ἀρκετὸν αὐτὸ σῶμα.

Ὁ ὀπλαρχηγὸς τῆς ἐπαρχίας Λάμπης Γεώργιος Τζουδερός μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰωάννου ἀνάλαβε τέλος παρρησίᾳ τὰ ὅπλα, ἐπανεστάτησε τὴν ἐπαρχίαν του καὶ διώκει γενναίως τοὺς ἐχθροὺς, ἀφοῦ ἐπεριπάτησε πολλὰς ἄλλας ἐπαρχίας, ἐκατέβη προχθὲς καὶ ἔξωθεν τῶν τειχιῶν τοῦ Μεγάλου Κάστρου συνοδευμένος καὶ ἀπὸ τὸν καπετὰν Ἰωάννην Παλμέτην ὅπου ἐκτύπησεν τοὺς ἐχθροὺς παρρησίᾳ καὶ ἐσκότωσεν 48, ζωγρήσαντες καὶ ὑπὲρ τοὺς 30, χωρὶς νὰ πάθῃ κανεὶς ἄλλος κακόν, εἰμὴ μόνον ἓνας ὅπου ἐπληγώθη. Ἀπὸ τὸν γενναῖον καὶ φρόνιμον αὐτὸν πατριώτην ἐλπίζονται ἀποτελέσματα καλὰ. Σήμερ' αὔριον ἄφευκτα ἐγείρεται παρρησίᾳ καὶ ἡ ἐπαρχία Σφακίων καὶ τότε ἐγειρόμενες καὶ ὅλες οἱ ἄλλες ἐπαρχίαι θέλει ἰδῆς διὰ μιᾶς ὄλον τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης ἐλεύθερον. Τὰ φρούρια τῆς Κρήτης πάσχουν φρικτὴν πείναν, τὸ ψωμὶ εἶναι μυριάκριβον καὶ αὐτὸ βρώμικον καὶ ὀριστικὸς ἀποκλεισμός τῆς Κρήτης διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ κηρυγμένος ἐπισήμως ἀπὸ τὴν Σ. Δ)σιν, ἤθελε φέρει τὴν Κρήτην εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς καὶ ὄλον τὸ ἔθνος εὐχόμεθα.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐλήφθη τὴν 13 Δεκεμ. Ναύπλιον.

Ἀναφορά πληρεξουσίων τῆς Κρήτης πρὸς τὴν Δ. Ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ τὴν βοήθειαν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἐτοιμαζομένην νέαν ἐκστρατείαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Κρήτης.

* *

Πρὸς τὴν Διοικητικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος.

Περιστάσεις ὠφέλιμοι διὰ τὰ πράγματα τοῦ ἔθνους καὶ ὠφελιμώτεροι ἔτι διὰ τὴν Κρήτην, μᾶς ἀναγκάζουσι ν' ἀναφερθῶμεν πάλιν πρὸς τὴν Σ. Διοίκησιν καὶ νὰ ζητήσωμεν τὴν μητρικὴν προστασίαν καὶ ἀντίληψιν τῆς.

Δύο ἐκ Γραμβούσης πληρεξούσιοι φθάσαντες κατ' αὐτὰς μᾶς ἀγγέλουσι χαρμοσύνως τὴν ἔλευσιν ἐκείσε τῶν σημαντικωτέρων ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας καὶ περὶ πλέον τῶν Σφακίων διὰ ν' ἀποφασίσωσι σταθερῶς τὴν πάνδημον καὶ βεβαίαν ἀνέγερσιν τῶν εἰς τὰ ὅπλα. Εἵμεθα, Κύριοι, ὑπερβέβαιοι, ὅτι ἡ ἀπόφασίς τῶν αὐτῶν εἶναι σταθεροτάτη καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ χαρῇ ἡ Σ. Δ)σις ἀκούουσα νέους θριάμβους εἰς τὴν Κρήτην πρὸς ὑποστήριγμα τῶν ἱερῶν ἀντικειμένων τοῦ ἔθνους. Ἀλλ' οὗτοι διὰ νὰ εἶναι ἐρηρυσμένοι ἐπὶ βάσεως ἀκλονήτου, ἀπαιτοῦσι φρόνιμον διοργάνωσιν εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπομένως τὴν ἐπιχείρησιν. Εἶναι ἀληθές τὸ λεγόμενον «πιάσε καλὰ τὴν ἄκραν διὰ νὰ ἔχῃς καὶ τὴν μέσην». Οἱ Κρήτες αὐτομόλως καὶ ἀποτόλμως κινήθεντες πρὸ πέρυσιν ἔπιασαν καλῶς τὴν μίαν ἄκραν τῆς Κρήτης, τὴν ὁποίαν καὶ ἐντόνως κατέχουν διὰ τῆς προμηθείας τῆς Σεβ. Δ)σεως. Οἱ αὐτοὶ καὶ ἤδη σπεύδουν διὰ νὰ πιάσουν καὶ τὴν ἄλλην καὶ

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 212 εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ Προέδρου τῆς φιλανθρωπικῆς ἐταιρίας Μασσαλίας, πρὸς τὴν Ἑλλ. Διοίκησιν, ἀγγέλλουσα τὴν ἐντὸς ὀλίγου (μέχρι τοῦ νέου ἔτους) ἀφίξιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ ναυάρχου Λόρδου Κόχραν. Φέρεي ἡμερομ. 8 Δεκεμβρίου 1826, Μασσαλία.

— Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 213 χειρογράφου ὑπάρχει α') ἀντίγραφον ἀναφορᾶς τῶν πληρεξουσίων Κρήτης πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς Δ. Ἐπιτροπῆς Ἑλλάδος Α. Ἀνδρέα Ζαῖμη, διὰ τῆς ὁποίας ζητοῦν τὴν συνηγορίαν του διὰ τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐκστρατείας εἰς Ἀνατολικὴν Κρήτην καὶ β) τοιαύτη πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Μανουὴλ Σαλιτέλη ἐκ Ναυπλίου, διὰ τῆς ὁποίας γνωρίζει τὰ σχετικὰ μὲ τὸς λογ)σμοὺς τῶν ἐν Κρήτῃ ὀπλαρχηγῶν, οἱ ὅποιοι ζητοῦν ἔγκρισιν. «Ἰδοὺ δὲ ἡ ἐκθεσις τῶν παρησιασθέντων λογ)σμῶν, ἐκδοθέντων κατὰ τὴν παλαιὰν ἐπεξεργασίαν ἀνευ σιτηρεσίων πρὸς γροσ. 25 μηνιαίων μισθῶν: 148 στρ. Δημητρίου Χουρμουλάκη μισθοὶ ἀπὸ 1 Ὀκ)μβρίου ἕως τέλος Ἀπριλίου πρὸς γρ. 25, γροσ 25.900

136 στρατ. Ἀλέξανδρος Ἀνδρουλάκης ὡσαύτως. 23.800

176 στρατ. Νικολ. Ζερβουδάκης ὡσαύτως. 30.800

150 στρατ. Ἀστρινὸς Χατζιδάκης ὡσαύτως 26.250

836 στρ. ὑπὸ διαφόρων ὀπλαρχηγῶν Κρητῶν μισθὸς πρὸς.

γροσ. 25 διὰ τὸν Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον 41.800

1456

148.550

τῇ Δεκεμβρίου 1826 ἐκ Ναυπλίου

Ὁ Πατριώτης Μανουὴλ Σαλιτέλης».

δυσχερεστέρα αὕτη, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παντοτεινὴν κατοικίαν τῶν ἐχθρῶν, μόνον τοῦτο ἀποφασίζουσιν οἱ ἀρείτολμοι οὗτοι πατριῶται μας νὰ δοκιμάσουν καὶ ἐκεῖ τὴν τύχην των, καὶ ἡ προθυμία των, ὁ πόνος των διὰ τὴν κατάκτησιν της καὶ τὰ λοιπὰ γνωστὰ εἰς ἡμᾶς πολεμικά καὶ τολμηρὰ προτερήματα καὶ πρὸ πάντων ἡ ὑψιστος ἀντίληψις, μᾶς καταπείθουν ἀρκετά, ὅτι τεύξονται τοῦ ποθομένου ἐξάπαντος. Οὗτοι θέλει εἶναι οἱ εἰς τὰς νήσους τὸ φαινόμενον μὲν διάγοντες, ἐν ἀληθείᾳ δὲ συνερχόμενοι εἰς αὐτὰς διὰ νὰ συγκεντρωθῶσιν εἰς καμμίαν καὶ νὰ κινήσωσι. Βέβαια θὰ συνοδεύσουν αὐτοὺς καὶ ὅσοι περιττοὶ εἰς Γραμβοῦσαν. Ἀλλὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἀπαιτοῦνται πολεμοφόδια, τροφαί, πλοῖα διὰ τὴν μετακόμισιν κ. λ., καὶ ταῦτα τὰ ζητοῦσιν ἀπὸ τὴν Σ. Δ)σιν. Εἰς ἕνια τούτων γνωρίζομεν ὅτι θὰ στενοχωρηθῇ ἡ Σ. Δ)σις, ἀλλ' εἰς εὐκολίαν δὲν στοχαζόμεθα νὰ εἶναι δύσκολον νὰ διορίσῃ τὴν ἐξοικονόμησιν τούτων ἀπὸ τινος νήσους, αἱ ὁποῖαι στοχαζόμεθα, ὅτι εὐχαρίστως θὰ συνεισφέρουν διὰ νὰ ἐλλείψουν καὶ ἀπὸ τὸ βάρος τὸ στρατιωτικόν. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ μᾶς μείνῃ ἀμφιβολία τις, ὅτι θὰ δυσαρεστηθοῦν διὰ τὴν συνεισφοράν, ἡμπορεῖ νὰ διαταχθῶσι νὰ δανείσουν τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον ἢ τὴν Κρήτην καὶ μὲ πρῶτα λάδια της νὰ πληρωθοῦν καὶ οὕτω βέβαια κατορθώνεται ἐξάπαντος ὁ μέγας οὗτος κοῖ ὠφελιμώτατος διὰ τοὺς πάντας σκοπός. Διὰ νὰ εὐκολυνθῇ καὶ ἡ μετακόμισις των, νὰ διαταχθῶσι καὶ αἱ τρεῖς Γαλιετογολέτται εἰς ἀποκλεισμόν τῆς Κρήτης, καθὼς καὶ ἄλλα τέσσερα Γολετοκάϊκα ἔτι, ἱκανὰ δι' αὐτὸ τὸ ἔργον, τῶν ὁποίων τὰ χαρτιά ζητοῦνται ἤδη εἰς Γραμβοῦσαν καὶ στέλλονται καὶ αἱ ἐγγυήσεις των καὶ παρακαλοῦμεν νὰ δοθῶσιν, ὡς πολλὰ χρήσιμα καὶ αὐτὰ διὰ τὸν ἀποκλεισμόν, καὶ τοιουτοτρόπως εὐοδοῦται ἡ ἐπ'χειρήσις αὕτη, τῆς ὁποίας τὰς ὠφελείας εἶναι περιττὸν νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν.

Οἱ ὀπλαρχηγοὶ τῆς ἐκστρατείας αὐτῆς καὶ ὀδηγοὶ ἐπομένως εἰς τὰ ἔξω τοῦ σώματος αὐτοῦ θέλει εἶναι οἱ γενναιότατοι Παναγιώτης Ζερβουδάκης, Μιχαὴλ Μαγουλάκης, Δημήτριος Χουρμούλης, Ἀστρινὸς Χατζηδάκης καὶ Στρατῆς Δεληγιαννάκης, διὰ τοὺς ὁποίους παρακαλοῦμεν νὰ ἔβγωσιν αἱ ἀπαιτούμεναι διαταγαί, διὰ νὰ παραλάβωσιν τοὺς ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν των στρατιώτας ἕκαστος καὶ νὰ σπεύσουν εἰς ἐκτέλεσιν τῶν καταθυμῶν εὐχῶν τῆς Σ. Δ)σεως. Παρομοίως νὰ διαταχθῇ καὶ ὁ ἐνταῦθα ὀπλαρχηγὸς Μανούσος Πρωτοπαπαδάκης διὰ ὅσους ἐκ τῶν ἐν Γραμβούσῃ καὶ Σφακίων θελήσουν νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Συγχρόνως νὰ διαταχθῶσιν καὶ οἱ λοιποὶ ἐν Γραμβούσῃ ὀπλαρχηγοί, διὰ νὰ στείλωσιν ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν οὐτινος ἐγκρίνουσι τοὺς λοιποὺς ἐκεῖ περιττοὺς στρατιώτας. Ταῦτα ὡς κοινωφελέστατα καὶ σωτήρια καὶ ὅσα ἔτι προφορικῶς θέλει ζητήσουν οἱ ἀπεσταλμένοι συνάδελφοί μας παρακαλοῦμεν νὰ διαταχθῶσιν καὶ νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὅσον τάχος, διότι ὁ παρὼν μόνος κατάλληλος καιρὸς ἀπερνᾷ καὶ δὲν ἐπιδέχεται παραμικρὰν ἀναβολὴν.

Ἐπὶ τούτοις εἶν' ἀθεώρητοι εἰσέτι καὶ λογ)σμοὶ τινῶν ὀπλαρχηγῶν καὶ ἐνὸς ἔτι ἀκόμῃ Ἀντώνη Παπαδάκι, ὅστις κατὰ περίστασιν δὲν τοὺς εἶχεν ἐπικυρωμένους ἀπὸ τὴν ἐν Κρήτῃ ἐπιτροπὴν, ὡς οἱ ἄλλοι. Ἀλλὰ γνωρίζοντες τὴν ἀλήθειαν ὁμολογοῦμεν ὅτι εἶχε

Ν. Οικονόμος, Β. Χάλης, Ί. Ξυνιδάκης, Μ. Πρωτοπαδάκης,
Θεοχάρης Ἀγαθάκης, Γ. Καλλέργης, Π. Ζερβουδάκης, Δ. Χρυσάφο-
πουλος,

Τῇ 10 Δεκεμβρίου 1826, ἐν Ναυπλίῳ.

(214) (1)

✱
✱ ✱

Ἡ χωρητικότητα τῶν καϊκίων μας, τῶν ὁποίων θὰ ζητήσετε τὰ χαρτιά, καὶ ἡ ἀρματοσιὰ εἶναι ἡ ἀκόλουθος. 1) ἡ γολέττα «Ἀριάδνη» εἶναι τόννων ἑλευθ. 35, ἔχει 6 κανόνια καὶ καπετάνιον τὸν Ἰωάννην Ρουκουνάκιν. 2) Ἡ γολέττα, «ἡ Παναγία τοῦ Λουτροῦ», εἶναι τὸν. 20, ἔχει κανόνια 4 καὶ καπετάνιον τὸν Ἀναγνώστη Ψαρουδάκιν. 3) Τὸ μίστικον, «Ἁγιος Μύρων», εἶναι τόννων 15, ἔχει κανόνια 5 καὶ κα-

187

πετάνιον τὸν Ἀνδρέαν Φουντούλην. 4) Ἡ μεδέλτζα, «Εὐδοξία», εἶναι τόνων 12, ἔχει κανόνια 2 καὶ καπετάνιον τὸν Κυριάκον Τζώρτζη Ψαριανόν.

Τῇ 10 Δεκεμβρίου 1829, Ναύπλιον.

Ν. Οἰκονόμος

(215)

Ἐγγραφον τῶν πληρεξουσίων Κρήτης πρὸς Α. Παπαδάκιν αἱ Ἰωάννην Πρακτικίδην, ἵνα οἱ τελευταῖοι μεταβῶσιν εἰς τὰς νήσους διὰ τὴν πώλησιν τῶν ἱερῶν σκευῶν.

Καπετὰν Ἀντώνιε Παπαδάκη καὶ Ἰωάννη Πρακτικίδη

Ἀποστελλόμενοι ἤδη εἰς τὰς νήσους Σύραν καὶ Τήνον διὰ νὰ πωλήσετε τὰ ἱερὰ σκεύη, διατάσσεσθε σφοδρῶς νὰ μὴ δώσετε εἰς τινὰ οὐδ' ὀβολὸν λόγῳ ἐξόδων τοῦ ἢ χρεῶν πρὸς τὴν πατρίδα. ἀλλὰ τὰ χρήματα πάντα νὰ τὰ ἀποκομίσετε εἰς χεῖρας μας ἀσφαλῶς καὶ φέροντές τα θέλει λάβετε τὰ ἀπαιτούμενα καὶ δίκαια ἐξοδὰ σας.

Ὑγιαίνετε.

Τῇ 13 Δεκεμβρίου 1826, Ναύπλιον.

Οἱ πληρεξοῦσοι τῆς Κρήτης.

Ν. Οἰκονόμος, Γ. Καλλέργης Μ. Πρωτοπαπαδάκης, Β. Χάλης Ἰ. Ξυνιδάκης, Θεοχ. Ἀγαθάκης, Π. Ζερβουδάκης.

(216)

Ἀντίγραφον τρίτον (1)

Πρὸς τὴν Σ. Δ. ἐπιτροπὴν Ἑλλάδος.

Σήμερον ἔφθασαν εἰς Γραμβοῦσαν γράμματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα βλέπομεν, ὅτι ἐπαναστάτησε παρρησίᾳ καὶ ἡ ἐπαρχία Λάμπης καὶ ὁλοὲν αὐξάνει τὸ τουφέκι εἰς Κρήτην. Ἀφευκτα καὶ τὰ Σφακιά ἐγείρονται πλέον. Ἀλλ' ὅσον μᾶς χαροποεῖ ἡ αὐξησις αὕτη, ἄλλο τόσο μᾶς λυπεῖ ἡ ἔλλειψις πολεμοφοδίων καὶ μάλιστα πετρῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας παντάπασιν δὲν ἔχουν. Ἀναφερόμεθα λοιπὸν ἰδιαιτέρως δι' αὐτό καὶ παρακαλοῦμεν νὰ διαταχθῇ νὰ λάβωμεν 1000 ὀκ. βαρούτην καὶ ἀναλόγως μόλυβδον καὶ χαρτὶ καὶ ὅσας πέτρας εἶναι δυνατόν, καὶ ταῦτα ἐνούμενα μετὰ τῶν σταλειςῶν τροφῶν θέλει τοὺς κάμουν προθυμοτέρους, βλέποντας τὴν πρόνοιαν τῆς Σ. Δ)σεως εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἀγῶνος των. Περὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἐπειδὴ γράφουσιν οἱ ἴδιοι χωριστά, κρίνωμεν περιττὸν νὰ εἴπωμεν καὶ ἡμεῖς τι,

—(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 216 περιέχει τρία ἀντίγραφα. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον εἶναι ἀναφορὰ τῶν καπετάνιων Β. Χαλῆ καὶ Ἰ. Ξυνιδάκη πρὸς τὴν Δ. ἐπιτροπὴν Ἑλλάδος ἵνα θεωρήσῃ δικαίως τοὺς λογιζομένους, «οἱ ὁποῖοι μὲ τόσας ταιλαιπωρίας θυσιάζομεν καθ' ἑκάστην τοὺς ἐχθροὺς, ἀπασχολοῦντες μίαν ἱκανὴν δύναμιν αὐτῶν ἀκόμα καὶ σήμερον εἰς τὴν Κρήτην». Φέρει ἡμερ. 13—12—26, Ναύπλιον. Τὸ δὲ δεῦτερον ἀναφορὰ τοῦ Γ. Καλλέργη πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπιτροπὴν, ὅπως, ἐὰν ἐγκρίνη αὕτη, θεωρηθῇ ὁ ἀτομικὸς τοῦ λογιζομένου, διότι ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην χρημάτων.

καθότι ἄρκετὰ ἐξ ἐκείνων θέλει πληροφορηθῇ ἡ Σ. Δ)σις τὴν μεγάλην ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ σημαντικοῦ πράγματος. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν νὰ τὸν δημοσιεύῃ διὰ τοῦ τύπου, καὶ νὰ διατάξῃ ἐπομένως ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν μας καίκιων καὶ τὸ κατὰ περίστασιν εὑρεθὲν ἐκεῖ πλοῖον τοῦ καπ. Ἀθαν. Πάνου, τὸ ὁποῖον διὰ τὴν μεγάλην του χρησιμότητα εἰς τὴν σημερινὴν ἀπόφασιν τῶν Κρητῶν ἐβιάσθησαν οἱ ἴδιοι νὰ κρατήσωσι, μ' ἐλπίδα βεβαίαν ὅτι ἡ Σ. Δ)σις δὲν θέλει τοὺς ἀφήσει καὶ κατὰ τοῦτο λυπημένους καὶ ἀπρονοήτους, καὶ μένομεν εὐσεβάστως.

Τῇ 13 Δεκεμβρίου 1856, Ναύπλιον.

Οἱ ἐκτῶν πληρεξουσίων τῆς Κρήτης, Ν. Οἰκονόμος, Β. Χάλης, Ι. Ξυνιδάκης, Γ. Καλλέργης, Π. Ζερβουδάκης, Θεοχ. Ἀγαθάκης.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

(217)

Ἐπιστολὴ πληρεξουσίων Κρήτης ἐκ Ναυπλίου πρὸς τοὺς ἐν Αἰγίνῃ Κρητας, δι' ἧς τοῖς γνωρίζουσι τὴν θριαμβευτικὴν ἐπάνοδον τοῦ Καπετὰν Ἀθανασίου Πάνου ἐκ Κρήτης καὶ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Διοικήσεως εἰς τὴν παροχὴν βοηθείας. (γραφὴ Ν. Οἰκονόμου)

Ἀδελφοί,

Τρία ἕως αὐτῆς γράμματά σας ἔχομεν εἰς χεῖρας. Τὸ τελευταῖον εἶναι ἀπὸ τὰς 23 τοῦ λήγοντος, χαίρομεν διὰ τὴν καλὴν ὑποδοχὴν τῆς Δ)σεως κα' τὴν συγκατάθεσιν τῆς εἰς τὰς ζητήσεις μας ἐκτὸς τῶν χρημάτων, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ λυπούμεθα. Ἐπιμείνετε, ὅσον σὰς ὑπαγορεύει ἡ φρόνησις καὶ ἀξιότης, καὶ ἂν ἄλλος δὲν ἐξευρεθῇ ὁ τρόπος καὶ ὁ πόρος πασχίσετε τοῦλάχιστον εἰς τὰς δημοπρασίας ἥδη νὰ ἀφεθῇ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης ἡ Πάρος ἢ καμμιά ἄλλη τῶν νήσων, διὰ ν' ἀπαντήσωμεν ἐκεῖθεν τὰς κοινὰς μας χρεῖας. Ὑπὲρ τούτων γράφομεν αὐθις καὶ πρὸς τὴν Σ. Δ)σιν.

Ὁ καπετὸν Ἀθανάσιος ἦλθεν ἀπὸ τὴν Κρήτην μὲ μίαν πλουσιωτάτην πρέζαν, συγκεϊμένην ἀπὸ κανόνια θαυμάσια, γουδιά, πόμπες, βόλια, μυσδράλια, διάφορες μηχανὲς διὰ τὸ ἀτμοκίνητον καὶ φάμπρικας, δύο μηχανικοὺς σιδηροὺς μύλους καὶ ἄλλα διάφορα εἶδη, ὅλα μεγάλης τιμῆς, τὰ ὁποῖα ἐκ Λονδίνου διεθύνοντο πρὸς τὸν Σατράπην τῆς Αἰγύπτου. Ἀπ' αὐτὸ τὸ πλοῖο μαθαίνει ὅτι ἄλλα δέκα πλοῖα φορτωμένα ἀπὸ τοιαῦτα καὶ παντοῖα εἶδη ἐπῆγαν καὶ θὰ ὑπάγουν ἐτι εἰς τὸν Σατράπην. Πόση ἀδικία εἰς τὸ ἔθνος νὰ μὴν ἔχῃ πλοῖα διωρισμένα ἡ Δ)σίς του εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τῆς Κρήτης καὶ πιάσουν ταῦτα τὰ ὀλέθρια ὄργανα διὰ τοὺς Ἕλληνας, ὅταν τὰ λάβῃ ὁ ἐχθρὸς. Πόσον ἐκνευρίζετο αὐτὸς ὁ θῆρ μὲ τὴν στέρησιν τούτων καὶ πόσον τὸ ἔθνος ἐνεδυναμοῖτο μὲ τὴν κατάσχεσιν καὶ ἀπόκτησιν των.

Δέν πρέπει ἤδη ν' ἀμφιβállωμεν τὸ παράπαν, ὅτι θὰ διορίσῃ καὶ ἤδη ἡ Διοίκησις αὐτὸν τὸν ἅγιον ἄνδρα, καθὼς καὶ προτοῦ καὶ τῶρα ζητοῦμεν, καὶ πρὸς τούτῳ καὶ ἓν ἢ δύο ἀκόμη πλοῖα, τὰ ὁποῖα πλεον ἄρκετὰ προφθάνουν τὸν γύρον τῆς Κρήτης καὶ ἀπὸ τὰ ὁποῖα περιμένονται μεγάλα ὠφελήματα καὶ διὰ τὸ ἔθνος γενικῶς καὶ διὰ

τὴν Κρήτην ἐν μέρει. Διὰ τοῦτο προσπαθήσατε ὅση δύναμις νὰ διορισθοῦν εἰ καὶ μὴ ἄλλα, τοῦλάχιστον τοῦ καλοῦ καπετάνιου Ἀθανάση καθὼς καὶ ἡμεῖς ζητοῦμεν εἰς τὴν ἀναφορὰν μας.

Ἀπὸ τὴν πατρίδα δὲν ἔχει καμμίαν εἴδησιν νὰ μᾶς εἴπῃ καθότι ἐπιστρέφων μὲ τὴν λείαν δὲν ἠδυνήθη νὰ πλεύσῃ εἰς Γραμβοῦσαν, μανθάνομεν ὅμως ἐκ διαφόρων ὅτι ὁ γενναιόψυχος Ἀστρινὸς ἐφονεύθη εἰς τὸν Πύργον τοῦ Ἀγρολίδη. Τοῦτο μᾶς ἐλύπησε ὑπερβαλόντως καὶ εἶθε εἶναι ψευδὴς ἢ στυγηρὰ αὐτὴ ἀγγελία. Μὲ σιταγωγὸν γολέτταν περιμένομεν ἀνυπομόνως νὰ μάθωμεν. Ἡμεῖς μένομεν εἰσέτι ἐδῶ περιμένοντες ἐρχομὸν τροφῶν, διὰ νὰ λάβωμεν ὅτι δυνηθῶμεν. Ἦλθον κατ' αὐτὰς δυὸ τρεμπέλια πρὸς τὸν Βαλλῆ καὶ Γ. Παπαμανώλη, ἀλλὰ δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ λάβωμεν τίποτα, μολονότι μᾶς τάζουν κατὰ τὸ συνήθες, ἂν λέγουν δὲν διαταχθῶσι παρὰ τῆς Δ)σεως. τὴν διαταγὴν τῶν 1000 κοιλῶν εἰς οὐδὲν λογίζονται, καὶ ἄλλην περιμένουν Ζητήσετε λοιπὸν νὰ διαταχθῶσι μὲ Βαν, ἴσως νὰ μᾶς δώσουν πάλιν ὀλίγην ἐλεημοσύνην. — Ὁ κ. Γεώργιος Καλλέργης καὶ Μ ἀπέρασαν εἰς Ὑδραν ἔχοντας ἰδιαιτέρας τῶν ὑποθέσεις, σήμερον φεύγομεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐλπίζομεν γρηγορὰ ἀνταμώνομεν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν ποῦ θὰ βάλωμεν τὴν πρῶραν. μητ' ἀτοί σας δὲν μᾶς ἐξηγεῖσθε εἰς τοῦτο σαφῶς.

.
.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 27 Δεκεμβρίου 1827

Οἱ συντοπῖται σας. Ν. Οἰκονόμος, Β. Χάλης, Π. Ζερβουδάκης,
Ἰ. Ξυνιδάκης, Θεοχ. Ἀγαθάκης.

(218)

Οἰκονόμου πρὸς Πρακτικίδην σημείωμα.

* * *

Κύριε Ζαχαρία.

Ὁ ὑπογεγραμμένος σᾶς ἀσπάζεται. Ἡ οἰκογένειά σας εἶναι καλὰ. Ὁ Μανώλης σᾶς φιλεῖ τὴν δεξιάν, εἶναι καλὰ καὶ σᾶς περιμένει καθ' ὥραν. κλαίει ὅσον ἠμπορεῖ· φαίνεται σᾶς ἀναζητεῖ. Δουλειὰν κάμετε καὶ ἄς πάη νὰ κλαίῃ ὁ Μανώλης. Οὗτος θὰ ἀρνεύσῃ πάλιν, ἄλλ' ἢ πατρίς ἂν δὲν ἀρνεύσῃ τώρα, θὰ κλαίῃ διὰ πάντα. Λάβετε ἓν γράμμα τῆς οἰκογενείας σας. Τὸν κ. Μαγουλάκι ὡς καὶ τὸν κ. Δ. Χρυσάφοπουλον ἀσπάζομαι καὶ μὲ βίαν μένω, τῇ 26(;) Δεκεμ. 1826 Ναύπλιον.

Ὁ Ν. Οἰκονόμος

Ἐπιστολὴ Ζ. Πρακτικίδῃ πρὸς ἐξάδελφόν του Κωνστ. Δαμουλῆν, ἱατρόν.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου διαστάσ. 16. 21. Τὸ καίμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἢ διεύθυνσις τοῦ ἀποδέκτου «Πρὸς τὸν κύριον Κωνσταντῖνον Δαμουλῆν, Ἱατρόν καὶ ἐσωτερικὸν ἐπιστάτην τοῦ Νοσοκομείου τῆς Διοικήσεως, εἰς Ναύπλιον». Διὰ χειρὸς δὲ υἱοῦ Πρακτ. «Τοῦ Ζ. Πρακτικίδῃ πατρός μου ἐξ Αἰγίνης τῇ 8 Ἰανουαρίου 1827. ἀπαντητικὸν εἰς τὸ ἀπὸ 21 Δεκεμβρίου 1826 γράμμα τοῦ κ. Δαμουλῆ. Διὰ τὰ καλὰθια, τὰ ὁποῖα τῷ ἀναφέρει ὁ ρηθεὶς Δ. καὶ ἀπαντᾷ ὁ πατήρ μου, εἶναι, φαίνεται τὸ πικρὸν γράμμα τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Κρητῶν τὸ ἀπὸ 15 Ἰανουαρίου 1827: Περιεργον».

Ἀγαπητέ μοι ἐξάδελφε Κύρ Κωνσταντῖνε.

Ἐλαβα τὴν 31 τοῦ ἀπερασμένου μηνὸς τὸ ἀγαπητόν μοι γράμμα σου, σημειωμένον τῇ 21 τοῦ ἰδίου καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ἀγαπητὴν μοι ὑγείαν σου. Εἶδα ἀκολούθως καὶ τὰ ὅσα μοῦ γράφεις διὰ τὰ καλὰθια. Μὴ σέ μέλη, φίλε μου, μὰ ἐγὼ καίω ἰνσαλάχ τὸν καλαμιῶνα ὅπου τὰ ἐβγάνει καὶ δὲν εὐρίσκουν πλέον οἱ μαστόροι ἀπ' αὐτὰ νὰ πλέκουν καὶ θ' ἀστοχήσῃ ἡ τέχνη των. Ὅποιος λαγῶς, παιδάκι μου, τρίβει τὸ πιπέρι, τὸ τρίβει διὰ κακὸν τῆς κεφαλῆς του, διατὶ θὰ τοῦ τὸ βάλουν, ὅταν τὸν μαγειρεύουν. Τὸ τιμῶνι τοῦ καραβιοῦ τὸ βαστῶ καὶ τὸ κυβερνῶ καλὰ καὶ μὴ φοβεῖσαι, διατὶ ἐλπίζω εἰς τὸν θεὸν δὲν τὸ ρίχνω εἰς τὴν ξέραν, ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὰς φουρτούνας του.

Ἡμεῖς ἐδῶ χάριτι θεοῦ ὑγιαίνομεν μὲ ὅλες τὰς ψυχρὰς, ψεῖρες καὶ ταλαιπωρίας ὅπου τραβοῦμεν, διατὶ ἡ εὐχὴ τῆς εὐλογημένης πατρίδος μᾶς φυλάττει. Ἔως τὴν ἐρχομένην ἐβδομάδα εὐχόμεθα νὰ σᾶς ἀνταμώσωμεν ὑγιεῖς καὶ μὴν ἔχετε καμμίαν ἔγνοιαν. Ὅλους σᾶς ἀσπάζομαι ἀπὸ πρύμνης ἕως πῶραν καὶ μένω. Τὴν 8 Ἰανουαρίου 1827, ἀπὸ Αἰγίναν. Ὁ ἐξαγγελφός σου, Ε. Πρακτικίδης.

Δὲν μοῦ ἔγραψες διὰ τὸν Πρωτοσύγγελλον ἂν ὑγιαίνει καὶ ποῦ ὤπῃγε. Ἠξεύρω τὴν στενοχωρίαν τῆς ἐξαδέλφης σου, μὰ ὁ ἐρχομός μου θὰ τὰ διορθώσῃ ὅλα. Δόσε της τὸ γράμμα μου.

Ἐπιστολὴ Δ. Φλαμπουριάρῃ ἐκ Μήλου πρὸς Ζ. Πρακτικίδῃ, δι' ἧς ἐλέγχει τὴν μεταξὺ τῶν Κρητῶν διχόνοιαν καὶ παρέχει γενικὰς τινὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἀγῶνος.

Μήλῳ τῇ 17(;) Φεβρουαρίου 1827

Κύριε Ζ. Πρακτικίδῃ.

Κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου σᾶς περικλείω ἴσον τῆς γραφῆς τῆς 25 8)ριου 1826 πρὸς τὴν αὐτοῦ πληρεξούσιον ἐπιτροπὴν, τὴν ὁποῖαν

δὲν εἶδετε. Ἀπὸ Γραμβοῦσα ὑστερούμεθα εἰδήσεως διὰ τὴν γνωστὴν σας ἀλληλομαχίαν, οἱ λευκαορῆτες ἀπεφάσισαν νὰ ἔμβουν εἰς συμβιβασμούς, ἡ δὲ τὴν γνώμην τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ δὲν γνωρίζομεν. Ἡ αὕτῃ ἀλληλομαχία ὑποχρέωσεν τὸν Κον Ἀν. Χατζηδάκι νὰ σκεπάσῃ τὴν γολέττα τοῦ Πασιφάη μὲ Ἰονικὴν σημαίαν, ὅστις ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα μας ἀπὸ Κύθηρα τῇ 28 Ἰανουαρίου καὶ ἀνεχώρησεν διὰ Σύραν νὰ ἐμπορευτῇ, ἔχοντας εἰς τὴν συνοδείαν τοῦ τὸν Ἰωάννην Παναγιώτου καὶ Ἀνδρέαν Φασούλη, οἱ ἐχθροὶ ἐχάρησαν εἰς τὰ φρούρια διὰ τὴν ἀναμεταξὺν διχόνοιαν, πλὴν θέλει λυπηθοῦνε καὶ ὀγλήγορης, περισσότερο δὲν ἐπιδέχεται ἐξηγήσεις. Εἰδήσεις τῆς Κωνσταντινουπόλεως τῆς 27 Ἰανουαρίου ὁ μυστικὸς ἰδ. γραμματεὺς τοῦ Ρωσικοῦ Πρέσβεως ἔφθασεν εἰς Κων)λιν, ἡ Σερβία ὡς ἀνεξάρτητη γυμνάζει τακτικὸν ἱππικὸν μὲ μεγάλην βίαν. Οἱ τοῦρκοι ἐτραβήχτηκαν ἀπὸ τὰς 2 Ἑγεμονίας, ὁ σουλτάνος σφάζει καθ' ἐκάστην τοὺς ἐναντίους τοῦ τακτικοῦ καὶ ὅλοι οἱ γυμνασμένοι εἰς Κων)λιν εἶναι 12 ἕως 20 χρονῶν, Ἀπὸ ἐκεῖ γίνεται διὰ μυστικὴν μίαν ἐκστρατείαν ἀπὸ 150.000 στράτευμα ἐναντίος τοῦ Παχιά τοῦ Ἀκριοῦ, ὡς ἀπειθῆς, σερασκέρης εἰς αὐτὴν ὁ Ἰουσοῦφ Πασᾶς Σερελῆς, ὁποῦ ἐχρημάτισεν εἰς π.Πάτρα ἀπὸ τὰ 1821 ἕως τὰ 1825, αὐτὸ εἶναι πολλὰ πειρακτικὸν διὰ τὸν σατράπην τῆς Αἰγύπτου καὶ προσπαθοῦν οἱ ἐν Κων)πόλει καπικιαγιάδες στὸ νὰ τὸ ἀπαντήσουν. Λιποτάκτες τινὲς ὀφφικιάλοι εὐρωπαῖοι ἐπέρασαν εἰς Σύραν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ σκοπῷ νὰ ἀπεράσουν εἰς τὴν Κων)λιν, διὰ νὰ ἐμβοῦν εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ Σουλτάνου. Εἰς Σύραν ὑποδέχονται παρὰ τοῦ ἐκεῖ Γιανναράκι Ἰσπανοῦ κονσόλου καὶ μὲ ἔξοδά του ἡμβαρκάρονται. Ὁ Σουλτάνος ὅμως δὲν δέχεται εὐρωπαίους, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει περισσότερους ἀπὸ 3, οἱ ὁποῖοι ἐτούρκευσαν εἰς Αἴγυπτον στὰ 1799. Ὁ Ραχίτ μπέης ἐπλήρωσεν τὴν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου ἕως 4 Φεβρουαρίου ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὸ λιμάνι μας 3 εὐρωπαϊκὰ κονβόγια διὰ τὴν Κρήτην καὶ πρέπει νὰ εἶχαν 200 χιλ. κιλὰ στάρι καὶ ἄλλα εἶδη, τῆς Ἀνδριανουπόλεως καὶ ἀνατολῆς, ποῖος νὰ τὰ ἐμποδίσῃ; Διὰ τοῦτο εἰς τὰς 26 εἶχεν ξεπέσει εἰς Χανιά τὸ στάρι εἰς τὰ γρ. 10 καὶ ὅταν φθάσῃ καὶ τὸ τρίτον κονβόγιον δὲν εἶναι παράδοξον νὰ φθάσῃ καὶ εἰς τὰ 7 μόνον. Ἀπὸ 27 ἕως 30 Ἰανουαρίου ἔγινεν πόλεμος πλησίον τῶν Χανίων, ἐβάσταξεν 7 ὧρες, πεισματῶδης ἦτον. πλὴν δὲν γνωρίζομεν εἰσέτι ἡ νίκη εἰς ποῖον ἐδόθη, ἡ αὕτῃ εἰδησις μᾶς ἦρθεν ἀπὸ Κύθηρα, τὸ λάδι εἰς Κρήτην μυριάκριβον καὶ ὀλίγον.

Ὁ Κιαμίλ ἀγᾶς ἀνατολίτης, ὅστις ἐχρημάτισεν μουσελήμης εἰς Σμύρνην μετὰ τὸν ἀποκεφαλισμό τοῦ Κιατιπόγλου, ἔφθασεν εἰς Κρήτην τὴν 3 Ἰανουαρίου 1825. Πελκαματζῆς διὰ τοὺς ἀπεθαμένους ἀγάδες προσκαλεῖται σήμερης ἀπὸ Κάνδια διὰ τελώνης τῆς Σμύρνης καὶ μεθ' ὀλίγας ἡμέρας φθάνει ἐδῶ. Εἰδησις τῆς Σαλαμῖνος τὴν 23 Ἰανουαρίου μᾶς ἔθλιψεν κατὰ πολὺ, ὅτι ὁ στρατηγὸς Βάσσος ἔχασεν τὴν μάχην καὶ αἰχμαλωτίσθη εἰς αὐτὴν ὁ συνταγματάρχης Μπούρμπαχης. Ἰδεάσετέ μας περὶ αὐτὸ καὶ περὶ Ἀθήνας Εἰς τὰς 4 τοῦ ἐνεστῶτος ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα μας ἡ γαλλικὴ κορβέτα Βιτόρισσα ἀπὸ Τουλῶν, ἀπὸ ἐδῶ θέλει πάει εἰς Ἀλεξάνδρα καὶ

συμπεραίνομεν, ὅτι θέλει παραλάβει τὸ γνωστό σ' αὐτοῦ δῶρον, καμηλο-
πάρδαλιν. Ἐὰν εὑρίσκεται τὸ ἀντίγραφον τοῦ κυρίου Πετρίνη, πα-
ρακαλῶ νὰ μοῦ στείλετε ἓνα ἴσον, μέσον Ποθητάκι.

Ἵγυαίνετε, ὁ Συμπολίτης Δημήτριος Φλαμπουριάρης.

Τὸν κύριον Χρυσάφουλον ἀσπάζομαι.

(221)

Δύο βεβαιώσεις τῶν πληρεξουσίων Κρήτης σχετικαὶ πρὸς τὰ
πωληθέντα ἱερὰ ἄμφια.

Α'

Δηλοποιοῦμεν ὅτι ἀπὸ τὰ πωληθέντα εἰς Σύραν ἱερὰ ἄμφια
τῆς Κρήτης παρὰ τῶν κ.κ. Ἀντωνίου Παπαδάκι καὶ Ἰωάννου Πρα-
κτικίδη ἀντὶ γροσ. 1010 καὶ 27 τῆς Σύρας, ἥτοι γρόσια χίλια δέκα καὶ
παράδες εἴκοσιν ἑπτὰ, ἐδόθησαν πάλιν εἰς ἄλλας ἀνάγκας τῆς Κρήτης,
κατὰ τὰς ὁποίας ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας διάφορους ἀποδείξεις τῶν καὶ
εἰς ἔνδειξιν ὑποσημειούμεθα. Οἱ ἐκ τῶν πληρεξουσίων Κρητῶν, ἐν
Ἑρμιόνη τὴν α' Μαρτίου 1827 Ἑμμ. Ἀντωνιάδης, Ν. Οἰκονόμος.
Ἰωάν. Μιχαήλ, Δ. Πρωτοσύγγελος, Β. Χάλης, Θεοχ. Ἀγαθάκις.

Β'

Δηλοποιεῖται προσέτι ὅτι διὰ νὰ πωλήσῃ τὰ ἀνωτέρω ἄμφια
εἰς Σύραν καὶ ἄλλοι ὁ διαληφθεὶς κύριος Ἀντώνιος Παπαδάκης ἐξό-
δευσε περίπου μῆνας τέσσαρας, διὰ τῶν ὁποίων τὴν δούλευσιν δὲν
ἔλαβεν οὐδ' ὀβολόν, ἀλλὰ μάλιστα ἐξόδευσε καὶ ἐξ ἰδίων τοῦ ὑπὲρ τὰ
διακόσια γρόσια ἥτοι γροσ. 200, τὰ ὁποῖα καὶ τοῦ μένει χρεώστης
ἡ Πατρίς. Ὅθεν καὶ εἰς ἔνδειξιν τοῦ δίδεται τὸ παρὸν μᾶς εἰς χεῖ-
ρας του. Οἱ ἐκ τῶν πληρεξουσίων τῶν Κρητῶν, ἐν Ἑρμιόνη τὴν α' ἢ
Μαρτίου 1827, Ἑμμ. Ἀντωνιάδης, Ν. Οἰκονόμος, Δ. Πρωτοσύγ-
γγελος, Ἰωάν. Μιχαήλ, Β. Χάλης, Θεοχάρης Ἀγαθάκις.

(222) (1)

Πρὸς τοὺς ἐν Πόρῳ πληρεξουσίους τῆς Κρήτης σχέδιον ἀνα-

Σημ. (1) — Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὑπ' ἀριθ. 222 χειρογράφου ὑπάρχουσιν ἕτερα
δύο σχέδια. Ἐκ τούτων τὸ πρῶτον ἀπευθύνεται πρὸς Καπετὰν Γεωργ. Μπι-
τσαξὴν, εἶναι γραμμένον διὰ χειρὸς Πρακτικίδη, ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολό-
γητον. Διαμαρτύρεται δὲ πρὸς τὸν ἀποδέκτην ὁ Πρακτικίδης, διότι ὁ καπετὰν
Νικόλαος Ζερβουδάκης τοῦ ἐζήτησεν ἐκβιαστικῶς 1200 γρόσ. καὶ ἐξῆβρισεν αὐ-
τὸν καὶ τὴν ἑγκυον σύζυγόν του «μὲ κέρατα καὶ σκατοπιστιλίκια», ἠπέλησε δὲ
νὰ τὸν σκοτώσῃ, ἐπεὶ δὲ τὸν θεωρεῖ ἀδίκως ὡς ὑπαίτιον τῆς κατασπαταλήσεως
τῆς βαρούτης καὶ τῶν χρημάτων τῶν προσωρισμένων διὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς
Κρήτης, παραπονεῖται δὲ διότι ὁ Μπιτσαξὴς τὸν ἀφήκε ἐκτεθημένον καὶ δὲν τὸν
ὑπεστήριξε. Γό δὲ δευτέρον σχέδιον εἶναι ἀναφορά τοῦ Πρακτικίδη πρὸς Γε-
ωργίον Μπιτσαξὴν, ἡμερομηνίας 7 Μαΐου 1827, Νάξος, διὰ τῆς ὁποίας θέτει
ὕπο μεσεγγύησιν τὸ μερίδιον τῆς Γολέιτας Περσεφόνης, τὸ ἀνήκον εἰς τὸν
Καπετὰν Μ. Ρουστικιανόν, ὁ ὁποῖος ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῶν Ἀθηνῶν καὶ
εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Π. εἶχε δυνάμει 300 γροσ. (6 λίρας), καθιστὰ δὲ ὑπεύθυνον
εἰς τοῦτο τὸν Μπιτσαξὴν, εἰς χεῖρας τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἡ γολέιτα.

φορᾶς τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν (διὰ χειρὸς Πρακτικίδης), εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτουν πῶς καὶ διατὶ ἐματαιώθη ἡ ἐκστρατεία πρὸς τ' ἀνατολικά τῆς Κρήτης.

*
**

Πρὸς τοὺς ἐν Πάρῳ πληρεξουσίους τῆς Κρήτης

Ἄριθ. 23

[Πατριῶται]

[Ἐπειδὴ καὶ ὁ κύριος Θεοχάρης ἐπιστρέφει ἤδη αὐτοῦ μετὰ τὸ ἀπ' ἐδῶ εὐτυχὲς ταξιδίον του]. Δὲν ἔχομεν οὔτε νοῦν οὔτε καιρὸν νὰ σᾶς περιγράψωμεν παραστατικώτερον τὰ παρ' ἐλπίδα μετὰ τὴν εἰς τὰ ἐδῶ ἄφιξίν μας ἐπακολουθήσαντα διὰ τὴν προοργανισθεῖσαν ἐκστρατείαν τοῦ ἀνατολικοῦ τῆς πατρίδος μας. [Καὶ ἂν εἶχομεν καὶ τὰ δύο] Ὁ κύριος Θεοχάρης, ὅστις ἤδη ἐπιστρέφει αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἀγαθῇ τύχῃ ἐστάθη αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος τῶν περισσοτέρων καὶ οὐσιωδεστέρων, ὡς φιλαλήθης θέλει σᾶς ἐξιστορήσῃ στοματικῶς ὅλα τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους διατρέξαντα εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ σωτηριωδεστάτου τούτου διὰ τὴν πατρίδα μας σχεδίου. Τίς ὁ αἴτιος τῆς ἀνατροπῆς του, τίς ὁ τῆς διαρπαγῆς καὶ παρανόμου διανομῆς τῆς βαρούτης καὶ τῶν χρημάτων, πόσοι παυφάγοι Ἄδεις ἤνοιξαν τὰ στόματά των νὰ μᾶς καταπίωσι! ποσάκις ἐκινδύνευσεν ἡ ζωὴ μας! κ.λ.π., ὁ πατριώτης οὗτος ἄς σᾶς διηγηθῇ μεθ' ἡσυχίας πάντα ταῦτα, διότι δὲν ἔχομεν χάρτην χωρητικόν, [τούλάχιστον τῶν οὐσιωδεστέρων] ἂν εἶχομεν καὶ νοῦν καὶ καιρὸν νὰ σᾶς τὰ περιγράψωμεν. [Ἡμεῖς, ἐνῶ πλέον εἶχομεν περιλάβει τὰ χρήματα καὶ ἤθελε ἀρχίσωμεν νὰ ἐνεργῶμεν τὰ περὶ τῆς ἐκστρατείας, ἐξαίφνης καὶ παρ' ἐλπίδα βλέπομεν εἰς τὸν λιμένα φθάσαντα τὸν γενναιότατον Δ. Καλλέργην μὲ διαταγὰς τῆς Δ., διατασσούσης τοὺς Κρητας νὰ ἀπέλθωσιν εἰς Ἀθήνας καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐκεῖ πολιορκίας νὰ κάμῃ συστηματικώτεραν τὴν ἐκστρατείαν τῆς Κρήτης κλ. Δὲν ἡδυνήθημεν ποσῶς νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῆς Δ., διότι ἐβγήκαν χρήματα εἰς μεϊντάνι καὶ ταῦτα ἀρκετὰ καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ τῆς Κρήτης.] Μὲ ἀπαραμύθητον λύπην τῆς ψυχῆς μας πληροφοροῦμεθα καὶ ἀπὸ Σαντορίνην καὶ ἀλλαχόθεν, ὅτι οἱ ἐχθροὶ καθ' ἡμέραν κατασφάζουσι ἀνιλεῶς ἄνδρας γυναῖκας καὶ παιδιὰ καὶ εἰς τὴν Μεσσαρὰν καὶ εἰς ἄλλας ἐπαρχίας καὶ ὅτι ἔχουν ἀπόφασιν τῶρα εἰς τὸ μισρὸν μπαῖράμι των νὰ βάλουν γενικὴν μάχαιραν. Ἀπὸ τὴν Σπιναλόγκαν ἐμπόδισαν ἐν γένει τὴν ἔξοδον ὅλων τῶν ἐκεῖ [παρευρεθέντων] καϊκιῶν. Τὰς λυπηρὰς ταύτας εἰδήσεις ἔμαθον καὶ οἱ πολεμικοὶ μας, ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ προτιμήσωσι τὴν διαταγὴν τῆς Δ. καὶ νὰ φανῶσι αὐτῶν βοηθοὶ τῶν εἰς Ἀθήνας ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν των καὶ ἔπειτα νὰ συντροφευθῶσιν ἀπ' ἐκείνους διὰ τὴν πατρίδα των κατὰ τὰς ὑποσχέσεις κλ. καὶ κατὰ πολλὰς ἄλλας τῆς γενναιότητός του τοῦ Κου Καλλέργη ὡς ἐκ μέρους τοῦ συνταγματάρχου Κου Γόρδωνος. Ἐφερε πρὸς ἡμᾶς καὶ διαταγὴν ὑπ' ἀριθ. 6172 νὰ παραδίδωμεν τὰ ὁποῖα παρελάβομεν χρήματα πρὸς τὴν παρὰ τῶν Εὐρωπαίων διορισθεῖσαν ἐπιτροπὴν, ἐβγαλμένην παρὰ τοῦ Κου Συνταγ. Ἐὔδαν, Ἐμμ. Ξένου καὶ τοῦ Γόσπε διὰ νὰ μείνουν ἐναπο-

ταμειευμένα διὰ τὴν μετὰ ταῦτα γενησομένην ἐκστρατείαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπομένως μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηνῶν θέλει φροντίσῃ ἡ Δ. νὰ ἐνεργήσῃ συστηματικώτερον. Ἀλλ' ἡ γενναιότης τοῦ μολονότι τὴν εἶδεν οὔτε ἀκρόασιν ἠθέλησε νὰ δώσῃ εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, ἀλλὰ συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν ἡμετέρων τὰ ἔλαβον [καθήρπασαν] ἐπὶ λόγῳ ἐξοικονομήσεως τῶν πολεμικῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἔχομεν καὶ ἔν ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον βλέπετε ἐν καιρῷ,

Οἱ ὁπλαρχηγοὶ Μ. Μαγουλάκης, Μ. Κουρμούλης καὶ Στρατῆς Βοριζανάκης μετὰ τινῶν στρατιωτῶν ἔμειναν ἀπὸ τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηνῶν διὰ ν' ἀπέλθωσι κατ' αὐτάς εἰς τὴν πατρίδα κατὰ τὸ ἀνατολικόν, συνεννοηθέντες μετὰ τῶν εἰς Κάρπαθον παρεπιδημούντων ὁπλοφόρων, μολονότι δὲν ἔχουσι καὶ τοὺς τρόπους, διότι δὲν [ἔλαβον] ἔχουσιν ἀπὸ τὰ διανεμηθέντα. Συμποσοῦνται οὗτοι μετὰ τῶν εἰς Κάρπαθον περὶπου τῶν 200, βοήθεια πρὸς τὸ παρὸν ἰκανὴ πρὸς τοὺς ἐκεῖ, διότι ὁ Καζανομανώλης ἀνάπτει δληνύκτα φωτιὰς εἰς τὰ πέριξ βουνά, σύνθημα ἀπαιτοῦν βοήθειαν ταχίστην.

Μένομεν ἐν βίᾳ ἀσπαζόμενοί σας ἀγαπητῶς, τῇ 14 Ἀπριλίου 1827. Νάξος. Οἱ συντοπῖται σας—

(224) (1)

Ἐπιστολὴ Ἑμμ. Τομπάζη πρὸς ὁπλαρχηγούς τῆς Κρήτης «τοὺς ἐν τοῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου Πελάγους», διὰ τῆς ὁποίας προτρέπει τοὺς Κρητάς νὰ κινηθῶσιν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν.

Γενναιότατοι

Ἀρκετὰς πληροφορίας ἔχετε περὶ τῆς φιλανθρώπου ἀποφάσεως τῶν χριστιανῶν Βασιλέων διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν τυράννων τους. Ἀπαιτεῖται ὅμως νὰ κινηθῶσι καὶ οἱ Κρητικοὶ μετὰ τὴν μεγαλυτέραν προθυμίαν, διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος τῶν.

Οἱ συμπολῖται σας κύριοι Γ. Σακόρραφος καὶ Γ. Λουτζάκης εἶδον μετὰ βεβαιότητος τὰς ἀποφάσεις τοῦ στολάρχου, τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τὴν προθυμίαν τῶν φίλων τῆς πατρίδος. Οἱ ἐν Γραμπούσῃ συμπολῖται σας κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν τους περιμένονται μετὰ τὴν συνεισφορὰν τους διὰ νὰ στρατολογήσων. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐγὼ στοχάζομαι (ἂν δὲν ἀπατῶμαι), ὅτι νὰ μὲ ἐγνωρίζετε ὥς ἕναν εἰλικρινῆ (ν) φίλον σας καὶ καλοθελητὴν τῆς Κρήτης, σὰς συμβουλεύω καθαρῶς, ὅτι ἀμέσως νὰ ἀκούσετε τὰς διαταγὰς τῆς Κυβερνήσεως, παρακινοῦντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον σας, χωρὶς ταραχὰς καὶ μὲ ὁμόνοιαν, νὰ κινήσετε ὅσον τάχιστα δυνηθῇτε, προφθάνοντες

Σημ. (1) Τὸ 223 χειρόγραφον εἶναι ἴδιοι λογαριασμοὶ ἐσόδων καὶ ἐξόδων διὰ χειρὸς Ζ. Π., μετ' ἡμερομηνίαν 29 Ἰουλίου 1827. «εἰς κραοὶ μία ὁκ. παραδ. 24, εἰς μίαν ὁκ. ἀμύγαλα γρ. 1: 8, εἰς 50 δρ. κ. φ. καὶ 50 δρ. ζάχαριν γρ. 1:30 κ. λ. π.».

ἐν καιρῷ εἰς τὴν πατρίδα (ν) σας καὶ ἔχομεν χρηστὰς ἐλπίδας, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ νὰ τὴν δῆτε ἐλευθέραν. Μὴν χασομερῆσετε ὅμως, ἐπειδὴ ἡ ὥρα μένει πολλὰ ὀλίγη καὶ ὕστερον θὰ τὸ μετανοήσετε. Ἐλπίζοντες λοιπὸν ὅτι θέλετε ἀκούσει τὴν συμβουλὴν μου μένω ὡς ὑποσημειοῦμαι μετὰ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην.

Ἐν Πόρῳ τὴν 11 Αὐγούστου 1827, ὁ πατριώτης καὶ ἀδελφός Σας

Μανώλης Τουμπάζης

(225)

Ἐπιστολὴ αὐτόγραφος Μ. Βερνάρδου πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παρεπιδημοῦντας Κρητὰς προτρεπτικὴ, ὅπως ἀναλάβωσιν ἄγωνα ἐν Κρήτῃ τὸ ταχύτερον.

Ἀπλοῦν φ. ἐκλεκτοῦ χάρτου διαστάσ. 20. 25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας, ἣτις ἐχρησιμοποιήθη ἀντὶ φακέλλου, ὑπάρχουσι σφραγίδες ἐξ ἐρυθροῦ ἰσπαν. κηροῦ καὶ αἱ ἐνδείξεις: «Πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ γενναιοτάτους ὀπλαρχηγοὺς Κρητὰς, εἰς Νάξον»—ἐλήφθη τὴν 25 Αὐγούστου εἰς Νάξον». Ἐτηρήθη ἡ ὁρθογραφία.

Πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παρεπιδημοῦντας γενναιοτάτους ὀπλαρχηγοὺς καὶ ὀπλοφόρους συντοπίτας μου Κρητὰς.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 22 Αὐγούστου 1827.

Χθὲς ἐπαρουσιάσθησαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ εἰς τὸ μυστικὸν συμβούλιον οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν τριῶν μεσαζουσῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον τὴν περὶ εἰρήνης καὶ περὶ τῆς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν προβληθησομένης ἀνακωχῆς τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλῶν. Εἶπον πρὸς τούτοις, ὅτι εἰς τὰς 2 τοῦ σεπτεμβρίου, κατὰ τὸ νέον δηλ. εἰς τὰς 20 τοῦ τρέχοντος αὐγούστου, πρέπει νὰ δοθῇ καὶ ἀπὸ τὴν Πόρταν ἡ ἀπόφασις τοῦ ναὶ ἢ ὄχι. καὶ τότε, ἂν δεχθῇ τὸν συμβιβασμὸν τῆς εἰρήνης, πρέπει νὰ μᾶς διατάξουν αἱ τρεῖς μεσολαβοῦσαι αὐταὶ δυνάμεις νὰ παύσωμεν τὸν πόλεμον καὶ νὰ κρατῶμεν μόνον τὰ ὅσα μέρη ἔχομεν εἰς τὰς χεῖρας μας. Ὁ ἐν δὲν ἡμποροῦμεν τότε πλέον νὰ κινήσωμεν ὅπλα εἰς τὴν Κρήτην καὶ οὕτω τὴν χάνομεν διὰ πάντα.

Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν, ἐν ὀνόματι τῆς αἱματοζυμωμένης πατρίδος μας, νὰ κινήσετε μίαν ὥραν πρότερον, διὰ νὰ προφθάσετε νὰ ἐλευθερώσετε τὰς καρποφόρους πεδιάδας τοῦ ἐπιγείου παραδείσου τούτου, καὶ νὰ ἔχωμεν εἰς χεῖρας τοὺς ἐλαιῶνας διὰ νὰ συνάξωμεν εἰς τὸ μεταξὺ τοῦτο τοὺς ἐφετεινοὺς καρπούς, καὶ πλέον διὰ πάντα, καὶ νὰ μείνουν οἱ ἐχθροὶ περιορισμένοι εἰς τὰ φρούρια, ὥστε νὰ βιασθοῦν νὰ προσκυνήσουν διὰ τῆς ἀνάγκης. Μὴ περιμένετε πλέον

οὐδὲ στιγμήν, διότι καὶ ἡ στιγμιαία ἀργοπορία μᾶς προξενεῖ αἰώνιον δουλείαν, καὶ ματαιοῦνται ὅλοι οἱ μέχρι τοῦδε ἀγῶνες καὶ θυσίαι μας. Ταῦτα καὶ ἀσπαζόμενος σας ἀδελφικῶς μένω».

Ὁ συντοπίτης σας

Μ. Βερνάρδος

228 (1)

Ἐντολὴ δοθεῖσα παρὰ τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν πρὸς τὴν σύζυγον Ζαχ. Πρακτικίδην, ὅπως παραδώσῃ πρὸς τὸν ἐπιφέροντα τὸν τίμιον σταυρὸν τοῦ μοναστηρίου Πρέβελῃ.

* *

Πρὸς τὴν κυρίαν Αἰκατερίναν, σύζυγον τοῦ κυρίου Ζαχαρία Πρακτικίδην.

Στέλλομεν τὸν παρόντα ἄνθρωπον πατριώτην μας, διὰ νὰ τοῦ δώσῃς τὸν τίμιον σταυρὸν τοῦ ἱεροῦ μοναστηριοῦ Πρέβελῃ καὶ κράτησῃ τὸ παρόν μας διὰ ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν.

Τῇ 19 8)ρίου 1827, Νάξος

Μιχαὴλ Μαγουλάκις, Γεώργιος Τζουδερός, Ἀναγνώστης Συτζιάνος (;), Ἰωάννης Πρακτικίδης, Ἀντώνιος Παπαδάκις, Γεώργιος Παπαδάκις, διὰ Λόγιον Ἰω. Μιχ(ελάκης;) διὰ Ἰω. Μπερσιμαντζάκι, ὁ ἴδιος, Μιχαὴλ Καρακάκις, Μανώλης Φραγκιαδάκις, Ἀνέστης Τζωνάκις (;) Ζαχαρίας Παρασυράκις, Λογαριαστάκις (;), Νικόλαος Μαλικούτης, Μπολανάκις.

(231) (2)

Ἀναφορὰ ἱατροῦ Γόσπε, ἐπιτρόπου τοῦ λόρδου Κόχραν, πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς Κρητῶν κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν ἐν Νάξῳ παροικούντων Κρητῶν.

* *

Πρὸς τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κρητῶν.

Ὁ ζῆλος ὅπου λαμβάνω διὰ τὴν πατρίδα σας καὶ ἡ φροντίς διὰ τὴν ὑπόθεσιν, ὅπου ἐπιχειρήσατε, μέ ἀποκαθιστοῦν χρέος νὰ σᾶς

Σημ. (1) — Τὸ ὑπ' ἀριθ. 226 εἶναι ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἐκ Παρισίων ἀγνώστου ἀποστολέως πρὸς Ἀρχιμανδρίτην Μισαήλ, ἐφημέριον τῆς ἐν Τριεστίῳ ὀρθοδόξου κοινότητος, διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ τὰς ἐνεργείας τοῦ πρὸς ἱδρυσιν στέγης προστασίας τῶν ὀρφανῶν ἐλληνοπαίδων ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν Μουτοξίδην, Χέντη καὶ ἄλλων καὶ ζητεῖ τὴν συνδρομὴν του.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 227 εἶναι σημείωμα ἰδιωτικοῦ περιεχομένου πρὸς Ζ. Πρακτικίδην.

Σημ. (2) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 229 χειρόγραφον εἶναι ἰδιωτικὸν πωλητήριον ἑγγράφον τοῦ Γεωργ. Μπιτσαξή, διὰ τοῦ ὁποίου παραχωρεῖ εἰς τὸν Ζ. Πρακτικίδην τὸ ἐν τεσσαρακοστὸν τῆς Γολέττας Περσεφόνης, ἀντὶ γροσ. 1600. Φέρει ἡμερομ. 20 Σηβρίου 1827, τόπον ἐκδόσεως τὴν Νάξον καὶ σφραγίδα ἑκτυπον τοῦ Μπιτσαξή. Μαρτυρεῖ Π. Ζερβουδάκης.

— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 230 χειρόγ. εἶναι ἐπιστολὴ πρὸς Πρακτικίδην Β. Σαροπούλου καὶ Ν. Καρακοπούλου ἐκ Ναυπλίου, ἡμερ. 22 Σηβρίου 1822, διὰ τῆς ὁποίας

διευθύνω μὲ εἰλικρίνεια τὰς νοουθεσίας, αἱ ὁποῖαι μοῦ ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὰς περιστάσεις τῶν ὁποίων εἴμεθα μάρτυρες. καταπεισμένος πόσον εἶναι ἀναγκαῖαι αἱ νοουθεσίαι μου εἰς τὰς παρούσας στιγμὰς. Νομίζοντας εἰλικρινῇ τὸν ζῆλον σας διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν τῆς πατρίδος σας ἡμεῖς τὸν ὑποστηρίξαμεν. Εἵχατε ἀνάγκην ἀπὸ ζωοτροφίαν καὶ ἡμεῖς ἐσπεύσαμεν νὰ σᾶς προμηθεύσωμεν, ἀλλ' εἶναι πολλὰ δυσάρεστον εἰς ἡμᾶς, ὅτι πράττοντες οὕτως ἐνεργήσαμεν τὴν ἀρπαγὴν καὶ λεηλασίαν τῶν Κρητῶν στρατιωτῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ ἀρχιπελάγους ἀνεφέρθησαν ἀπ' ὅλα τὰ μέρη πρὸς τὴν ἐξοχότητα τοῦ λόρδου Κόγγραν κατὰ τῆς διαγωγῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ ἡμεῖς εἴμεθα βεβαιωμένοι διὰ πολλὰς πράξεις ἀδίκους καὶ τυραννικὰς πεπραγμένας ἐκ μέρους των. Εἶναι καιρὸς πλέον αὕτῃ ἡ ἀναρχία νὰ λάβῃ τέλος, ἐδόθησαν προσταγαὶ διὰ νὰ τὸν κάνουν νὰ παύσῃ, θέλουν λάβει ἀκριβεστάτην ἐκτέλεσιν. Ἐχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς εἰδοποιήσω διὰ μέσου τοῦ κ. Φρέλλσεν κυβερνήτου τῆς βάρκας κανονιέρας ὀνομαζομένης, φιλέλλην Ἀγγλος, ὅτι ὅχι μόνον θέλετε εἶσθαι ὑπεύθυνοι δι' ὅσας χρηματικὰς ἀντιγνώμονας ζητήσεις πεπραγμένας καὶ ἄλλας ἀδικίας ἐνοχλοῦσας τοὺς κατοίκους τῆς Καρπάθου ἢ ἄλλης ὁποιασδήποτε Ἑλληνικῆς νήσου, ἀλλὰ πορομοίως καὶ ὅλοι οἱ στρατιῶται κρήτες, οἱ ὁποῖοι ἠθέλουν μείνειν εἰς τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους ἐναντίον τῆς θελήσεως τῶν τοπικῶν διοικήσεων θέλουν θεωρεῖσθαι ὡς καθαυτὸ πειραταί, τὰ δὲ πλοῖα των θέλουν βυθίζεσθαι καὶ τὰ ἄτομά των θέλουν ἐμβαίνουν ὑπὸ τὴν κρίσιν.

Ἡ αὐστηρότης τῶν μέτρων τούτων, προερχομένων ἀπὸ τὰς περιστάσεις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ἡ ὁποία ἐταράχθη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους σας μὲ τὸν πλέον σκανδαλώδη τρόπον. Ἄν ἐπιθυμῆτε λοιπὸν τὸ καλὸν τῶν συμπατριωτῶν σας προλάβετε τὰ δεινὰ τὰ ὁποῖα τοὺς ἐπαπειλοῦν, διὰ τῆς δραστηριότητος καὶ ἐπιρροῆς σας. Οὕτω πράττοντες θέλετε κάμειν μίαν δούλευσιν ὅχι ὀλιγώτερον σημαντικὴν, καθὼς ἂν ἐπολεμοῦσατε τὸν κοινὸν ἐχθρόν, ἡ ἐπιστράτευσίς σας θέλει γίνεαι ἐντιμὸς καὶ ἡμεῖς

τὸν καλοῦν νὰ μεταβῇ εἰς Ναύπλιον πρὸς τακτοποίησιν οἰκονομικῶν τοῦ ὑποθέσεων. Εἰς τὰς ἄλλας τρεῖς σελίδας τοῦ χάρτου ὑπάρχει σχέδιον (ἢ ἀντίγραφον) τῆς πρὸς τοὺς ἄνω ἀπαιτήσεώς του, εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ μεταβῇ, διότι εἶναι ἀπησχολημένος εἰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος, ὅτι ἐστάλη εἰς Μύλους πρὸς στρατολογίαν ὁ Ἰάκωβος Κουμάκης καὶ διὰ τὰς χαροποιὰς εἰδήσεις περὶ καταστροφῆς τοῦ Τουρκοαιγυπτιακοῦ στόλου εἰς Νεόκαστρον. «Μέγας ὁ Κύριος ἡμῶν, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ! δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ κραταῖος ἐν πρῆξίμοις! ὁ προστάτης τῶν ἀδυνάτων Ἑλλήνων θεός! κατέστρεψε τὴν ὑπερήφανον ἀραβικὴν δύναμιν τοῦ Ἰβραήμη! Δὲν τοῦ ἔμεινεν ἐκεῖ οὔτε δυὸ κουπιῶν καΐκιον. Ἐλευθεροῦται πλέον χωρὶς ἀμφιβολίας ἡ ἀπ' αὐτὸν καταμολυνθεῖσα τρεῖς ἡδὴ χρόνους Πελοπόννησος! εὐχομαι ἐντὸς ὀλίγου νὰ πάθῃ χειρότερα καὶ ὁ Μουσταφᾶς μας εἰς τὴν Κρήτην. Δὲν σᾶς ἔγραψα εἰς τὸ πρὸ τούτου γράμμα μου νὰ μὴ φοβῆσθε, ὅτι τὰ πράγματά μας ἐφέτο θ' ὑπάγουν καλὰ μὲ τοῦ θεοῦ τὴν βοήθειαν καὶ μὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς ὑπεράσπισιν τῶν χριστιανῶν καὶ φιλανθρώπων βασιλέων τῆς Εὐρώπης; Ἰδοὺ πραγματικῶς τοὺς λόγους μου! ἅς ζητοῦν φωλεὰς νὰ κρυφθῶσι καὶ οἱ Τυραννίσκοι, διότι καὶ αὐτοὺς ἐντὸς ὀλίγου θέλετε τοὺς ἰδῆν νὰ μὴ τοὺς χωρῶν οὔτε τὰ φρούρια οὔτε τὰ βουνά. Καὶ τὸ ἤδη ἐρημωμένον Ναύπλιον πάλιν θὰ ἴδωμεν ἐστολισμένον κάλλιον παρὰ πρότερον». Φέρει ἡμερομ. 19 Ὀβρίου 1827, Πόρος.

θέλομεν ἡμπορεῖ νὰ σὰς δώσωμεν βοηθείας, χωρὶς πλέον νὰ φοβώμεθα, ὅτι πράττομεν ἄδικον πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἕλληνας.

Ἔχω τὴν τιμὴν νὰ εἶμαι μὲ ὑπόληψιν. ταπεινὸς δοῦλος σας ἱατρὸς Γόσπε ἐπίτροπος τοῦ λόρδου Κόγχρα.

Ἐν Σαντορίνῃ 6/18 Νοεμβρίου 1827.

(23)

Εἰδοποιήσις πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ Κρητας τοῦ Κυβερνητοῦ τῆς Κανονιέρας Κ. Φρέλσεν (ἀντίγραφον) καὶ ἀπάντησις αὐτῶν.

Πολλοὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐπροσκλαύθησαν εἰς τὸν ἐξοχώτατον λόρδον Κόγχραν κατὰ τῶν Κρητῶν, ὅτι ἔμειναν εἰς τὰς νήσους ἐναντίον τῆς Διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἐξοχότης του διατάττει, ὅτι ὅλοι νὰ μισεύσουν καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν πατρίδα τῶν. Διωρισμένος τοῦ νὰ ἐνεργῶ αὐτὰς τὰς διαταγὰς, διατάττω μὲ τὴν τοπικὴν ἐξουσίαν ὅλους τοὺς ἐδῶ εὐρισκομένους Κρητας νὰ φύγουν μὲ τὰς φσηλιάς τῶν καὶ νὰ πηγαίνουν ἢ εἰς Κρήτην ἢ εἰς Κάρπασον, ὅπου εὐρίσκεται ἡ ἐπιτροπὴ τῶν καὶ ὅπου θέλει τοὺς ὁδηγήσῃ, χωρὶς πλέον ὅπου νὰ ἡμποροῦν νὰ πλησιάζουν εἰς καμμὶαν ἄλλην νήσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Σὰς εἰδοποιῶ ὅτι αὖριον δύο ὥρας τῆς ἡμέρας, ἐὰν εὐρῶ Κρητας ἐπὶ τῆς Νήσου νὰ μὴν εἶναι ἐμβαρκαρισμένοι, θέλει γίνονται αἰχμάλωτοι καὶ νὰ φέρωνται εἰς τὸν ἐξοχώτατον λόρδον Κόγχραν, διὰ νὰ εἶναι παιδευμένοι, ὡσαύτως καὶ τὰ ἡδύσματά τῶν θέλουν λαφυραγωγοῦνται. Διατάττονται ἔτι ὅσα καῖκια Κρητικὰ ἢ ἄλλα εὐρίσκονται εἰς τοῦτο τὸ πόρτο, νὰ μὴν φεύγουν χωρὶς τὴν ἄδειάν μου, διότι ἂν φερθοῦν διαφορετικὰ, θέλει νομίζονται πειρατικά.

Ἐκ τῆς βάρκας Κανονιέρας ὠνομασμένης, Φιλέλλην Ἀγγλίας ὁ Κυβερνήτης Κ. Φρέλσεν, τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1827

(Γ. Σ. Ὁ τῆς Νάξου δημόσιος Νοτάριος

Κωνσταντῖνος Κόκκος

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐζητήθη ἀντίγραφον τούτου παρὰ τῆς Καγγελαρίας καὶ ἐδόθη ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ Δημοσίου Νοταρίου καὶ ἐσφραγισμένον τῇ σφραγίδι τῆς Κοινότητος. Σῶζεται δὲ παρὰ τῷ Καπετάν Μ. Ζε βουδακῇ ἢ Γ. Μπιτζακτζῇ, οἵτινες τότε τὸ παρέλαβον.

Α Π Α Ν Τ Η Σ Ι Σ

Πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς βάρκας Κανονιέρας ὠνομασμένης, Φιλέλλην Ἀγγλίας, Κύριον Φρέλσεν.

Κύριε,

Προχθές τὴν 21 τοῦ παρόντος εἶδομεν παρ' ἐλπίδα ἐπὶ τῆς δημοσίας ἀγορᾶς τῆς νήσου ταύτης ἐν τοιχοκόλλητον ἔγγραφόν σας, διὰ τοῦ ὁποίου διαταττόμεθα αὐστηρῶς ὅσοι Κρήτες εὐρισκόμεθα ἐδῶ ν' ἀναχωρήσωμεν ἀφεύκτως εἰς τὰς δύο ὥρας τῆς ἡμέρας μετὰ τὰς φαμήλιας μας, διὰ τὸ νὰ ἐπροσκλησθῶμεν πολλοὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς τὸν ἐξοχώτατον λόρδον Κόχραν κατὰ τῶν Κρητῶν, ὅτι ἔμειναν εἰς τὰς νήσους ἐναντίον τῆς διαταγῆς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ αὐστηρὰ αὕτη ἀπόφασις ὅχι ὀλίγον μᾶς ἐλύπησε, διότι δὲν γνωρίζομεν νὰ ἐστάθῃ ἕως τῆς σήμερον κανεὶς τῶν Κρητῶν ἐναντίος τῶν διαταγῶν τῆς Σ. Κυβερνήσεώς μας, ἀλλ' εὐπειθέστατοι πάντοτε, ὅπου παρ' αὐτῆς διετάχθημεν. "Ὅσοι μ' ὅλον τοῦτο Κρήτες εὐρισκόμεθα πρὸς τὸ παρὸν ἐδῶ, δὲν ἐτύχομεν εἰς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν οἱ λοιποὶ συντοπίζεται μας ἐξεστράτευσαν διὰ τὴν πατρίδα μας, ἀλλ' ὄντες εἰς ἄλλας νήσους διεσπαρμένοι ἅμα ἔφθασεν εἰς τὰς ἀκοάς μας ἡ φωνὴ τῆς ἐκστρατείας τῶν λοιπῶν, συνήχθημεν διὰ νὰ ἐμβαρκαρισθῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ διευθυνθῶμεν μετ' ἐκείνων εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ μέχρι τοῦδε διατριβὴ μας εἰς Νάξον ἐστάθῃ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ πλοίου μας, τὸ ὁποῖον περιμένομεν περίπου εἴκοσι ἡμέρας διὰ νὰ φθάσῃ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἀπὸ τὴν νήσον Ἀμουργὸν καὶ ἐκ τῆς ἀνωμαλίας τῶν καιρῶν ἐμποδίζεται. Ἰδοὺ ἔφθασε χθὲς τὸ περιμενόμενον τοῦτο πλοῖον, ὡς εἶδατε. "Ὅθεν εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ διευθυνθῶμεν ὅπου τὸ ἱερὸν χρέος μας μᾶς ὑπαγορεύει, χωρὶς νὰ διαμείνῃ κανεὶς εἰς τὴν νήσον ταύτην ἀπὸ τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα καὶ νὰ φέρεται ἐναντίος τῶν διαταγῶν τῆς Κυβερνήσεώς μας, ὡς γράφετε. Τὸ νὰ διαταττόμεθα δὲ μετὰ τοιαύτην αὐστηρότητα, ὥστε νὰ συμπαραλάβωμεν συγχρόνως καὶ τὰς φαμήλιας μας ὅλοι οἱ ἐδῶ εὐρισκόμενοι Κρήτες, καὶ νὰ διευθυνθῶμεν ἢ εἰς τὴν Κρήτην ἢ εἰς τὴν Κάρπαθον, τοῦτο διετάραξε τὰς ψυχὰς μας ἔτι μᾶλλον, διὰ τὸ νὰ καταδικαζόμεθα χωρὶς ἐξαιρέσεων μετὰ τόσην ἀπανθρωπίαν οἱ ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἐπτά ἡδὴ χρόνους ἀγωνιζόμενοι Κρήτες μετὰ τὸσας θυσίας, χύσεις αἱμάτων, αἰχμαλωσίας γονέων καὶ γυναικῶν, τέκνων, ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν μας καὶ διεσπάρημεν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Κύριε, τοιοῦτον διωγμὸν πρὸς τοὺς Κρήτας δὲν ἠξεύρωμεν ἐν ποίᾳ δυνάμει ἀποφασίσετε. Ἡ Σ. Κυβέρνησίς μας ὅταν ἐξέδωκε τὰς περὶ ἐκστρατείας τῆς Κρήτης διαταγὰς τῆς, δὲν διέταξε τοὺς αὐτόχθονας τῆς νήσου νὰ διώξωσι τὰς γυναῖκας καὶ τέκνα τῶν Κρητῶν ἀπὸ τὰς νήσους των, ἀλλὰ μόνον τοὺς δυναμένους νὰ φέρωσιν ὅπλα ὑπεχρέωσε ν' ἀκολουθήσωσι καὶ εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κρισιμωτάτην ἐποχὴν τὸ πρὸς τὴν πατρίδα ἱερὸν χρέος των, ὑποσχόμενα καθὼς καὶ ἡ ἐξοχότης τοῦ ὁ ἀρχιστόλαρχος λόρδος Κόχραν, πᾶσαν ἀσφάλειαν, ὑπεράσπισιν καὶ ἀνάπausιν τῶν εἰς τὰς νήσους εὐρισκομένων φαμηλιῶν των. Ἦδη βλέπομεν παρ' ἐλπίδα τὸν κύριον Φρέλσεν, Κυβερνήτην τῆς βάρκας Κανονιέρας, νὰ διώκῃ ἀπὸ τὴν ἐλληνικὴν ταύτην νήσον μετὰ ἀπειλὰς, αἰχμαλωσίας καὶ λαφυραγωγί-

σμοῦ ἡδυσμάτων ἀνδρας, γυναῖκας καὶ τέκνα τῶν Κρητῶν, χήρας καὶ ὀρφανὰ τῶν φονευθέντων ὑπὲρ πατρίδος καὶ εἰς Πελοπόννησον καὶ εἰς Ἀθήνας ἀκόμα χθὲς καὶ νὰ τοὺς ἀποστέλλῃ εἰς Κρήτην, ἢ ὅποια εἰσέτι κυριεύεται ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, διὰ νὰ γίνουιν τὰ δυστυχῆ λείψανα ταῦτα ἐλεεινὰ θύματα ἀπ' αὐτοὺς, τὰ ὅποια μὲ τόσας χύσεις αἱμάτων ἐλύτρωσαν ἀπὸ τὴν αἱμοσταγῇ μάχαιράν των οἱ ἄνδρες καὶ γονεῖς των, καὶ κατέφυγον ἐδῶ. Πρᾶγμα ὅλως ἐναντίον εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐναντίον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα! ἐναντιώτατον εἰς τὸ πολιτικὸν τῆς Ἑλλάδος Σύνταγμα, ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὁποῖου ἴσταται ἡ ὑπαρξίς των χηρῶν καὶ ὀρφανῶν τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀποθανόντων. Ἀλλ' ἴσως ἀφοῦ μείνωσι τώρα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, εἰς τοὺς ὁποῖους ἀποστέλλονται, εὕρωσι καλυτέραν περιποίησιν, παρ' ὅσην λαμβάνουσιν ἤδη διωγμὸν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γῆν ἀπὸ τοὺς ὁμοπίστους των Χριστιανούς.

Κύριε! ἀπὸ τὰς φαμηλίας ταύτας, τὰς ὁποίας μετὰ τοσαύτης ἀσπλαχνίας ἐκδιώκετε σήμερον ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ταύτην νῆσον ἀποστέλλοντές τας ἢ εἰς Κρήτην, ἢ τις εἰσέτι κεῖται ὑπὸ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐξουσίαν, ὡς εἴρηται ἢ εἰς Κάρπαθον, περιορίζοντες τόσας χιλιάδας ψυχὰς εἰς ἐκείνην μόνην τὴν μικρὰν νῆσον, χωρὶς πλεον νὰ ἡμποροῦν νὰ πλησιάζουσιν εἰς καμίαν ἄλλην νῆσον τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, ἄλλης δ' ἀνὴρ, ἄλλης δ' ἀδελφός, ἄλλης τὸ τέκνον ἐφονεύθησαν ἀκόμη χθὲς εἰς τοὺς κάμπους τῶν κλεινῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ αἷμα των εἰσέτι βοᾷ ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἄλλοι ἔμειναν μονόποδες, ἄλλοι μονόχειρες, καὶ περιφερόμενοι τὰς νήσους, ζητοῦσιν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς των ἔλεος, καὶ ἀντὶ τούτου δὲν εὐρίσκουσι παρὰ διωγμὸν, καὶ διωγμὸν τοσοῦτον, ἀπὸ φιλανθρώπων εὐρωπαίους.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι μεταξὺ τοιοῦτου λαοῦ εὐρίσκονται καὶ τινες ἀχρεῖοι, οἵτινες ἔκαμαν εἰς τὸ διάστημα τῆς παρουσίας των εἰς τὰς νήσους καταχρήσεις τινὰς εἰς μόνον τρόφιμα, ὅχι ὁμῶς νὰ ἐπιβουλευθῶσι καὶ τιμὴν ἢ ζῶην τῶν Νησιωτῶν. Ἀλλὰ τοὺς τοιοῦτους γνωρίζοντες κάλλιστα οἱ ἐντόπιοι, εἶχον χρέος ἀπαραίτητον νὰ τοὺς παρρησιάσωσι μὲ ὀνομαστικὸν κατάλογον πρὸς τὴν Σ. Διοίκησίν μας διὰ νὰ παιδευθῶσι κατὰ νόμους ἀναλόγως τοῦ ἐγκλήματός του ἕκαστος καὶ ὅχι ἐξ αἰτίας τούτων νὰ πάσχουσι σήμερον τόσαι χῆραι ὀρφανὰ καὶ ἄλλοι εὐυπόληπτοι Κρήτες, καταδιωκόμενοι χωρὶς ἐξαίρεσιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν γῆν, ἀπὸ τὸν κύριον Φρέλσεν, χωρὶς διαταγῆς τῆς Ἐθνικῆς Κυβερνήσεως των καὶ νὰ στέλλωνται προφανῶς θύματα πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πίστεως καὶ πατρίδος των. Ποία ψυχὴ εὐαίσθητος ὑποφέρει τοιαύτην κρίσιν καὶ ἀπόφασιν; ἅς ἀποκριθῶσι τὰ αἶματα τῶν ὑπὲρ πατρίδος πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος φονευθέντων ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν μας.

Ἀλλ' οἱ εὐρισκόμενοι ἐδῶ Κρήτες, Κύριε! καθὼς ποτὲ δὲν ἐδείξαν ἀπειθειαν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Σ. Κυβερνήσεως των, δὲν φαίνονται οὔτε τώρα ἀπειθεῖς εἰς τὴν διαταγὴν σας καὶ τῆς τοπικῆς διοικήσεως. Καὶ ἰδοὺ βλέπετε αὐτὴν πραγματικῶς τελειωμένην σήμερον, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν φιλαδέλφων χριστιανῶν Ναξίων.

Κρίνομεν μ' ὄλον τοῦτο χρέος μας ἀπαραίτητον νὰ διακηρύξωμεν σήμερον πρὸς τοὺς Κυρίους [Ναξίους] κατοίκους τῆς νήσου ταύτης, ὅτι ἀπὸ τὸ παράνομον τοῦτο κίνημά των δὲν θέλει προκύψει ἄλλο, παρὰ τὸ ἐμπόδιον τοῦ σωτηριώδους διὰ τὴν πατρίδα μας Κρήτην σχεδίου μας, διὰ τῆς ὁποίας τὴν ἐλευθερίαν οἱ Κρήτες ἐκ τοῦ ὕστερματός των ἔχουσιν ἕως αὐτῆς ὑπὲρ τὰς διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας γρόσια δαπανημένα εἰς τὴν στρατολογίαν τῶν μὴ Κρητῶν στρατιωτῶν καὶ ἤδη μὲ τὸ νὰ βλέπωσι καταδιωκομένας τὰς φαμηλίας των ἀπὸ τὰς νήσους, εἰς τὰς ὁποίας τὰς ἀφήκαν νὰ μείνουν εἰς ἀσφάλειαν ἕωσοῦ ἤθελεν εὐδοκήσει ἡ τοῦ ὑψίστου πρόνοια νὰ ἐλευθερώσωσιν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς κανὲν μέρος ἀσφαλὲς εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ τὰς μετακομίσωσι, δὲν θέλουν βέβαια φροντίζουν πλέον, παρὰ περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῦ θέλουν ἀσφαλίσωσι μόνον αὐτάς, διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν ὁποίων ἔχυσαν τόσα αἵματα εἰς τὸν ἐπταετῆ ἱερὸν τῆς Ἑλλάδος ἀγῶνα.

Δι' αὐτὸ τοῦτο διαμαρτυρόμεθα ἐν ὀνόματι τῆς Σ. Διοικήσεώς μας κατὰ Σοῦ καὶ ὁποιοῦδήποτε ἄλλου συνεργήσαντος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοιοῦτου παρανόμου ἐπιχειρήματος, ὥς αἰτίους γενομένης ἀπωλείας τοσούτων χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ἀνατροπῆς τοιοῦτου σωτηριώδους σχεδίου καὶ μερικῶς διὰ τὴν περίφημον νήσον Κρήτην καὶ γενικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅσαι ζημίαι, ἀτιμίαι, αἰχμαλωσίαι, ἔξοδα, λειποταξίαι στρατιωτῶν καὶ λοιπὰ ἤθελον ἀκολουθήσει ἐκ τοῦ παρανόμου τούτου κινήματός σας, θέλουν ἐννοοῦνται εἰς βάρος σας, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ θέλει δώσετε μίαν ἡμέραν ἀπολογίαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος καὶ τὴν Σ. Κυβέρνησίν του.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ μὲ λύπην μας βλέπομεν σήμερον τὴν αἰφνιδίαν ἀναχώρησιν τοῦ Κυρίου Φρέλσεν, εἰδοποιεῖται ἡ τοπικὴ ἐξουσία ν' ἀποστείλῃ πρὸς τὴν φιλογένειάν του ἄνευ ἀναβολῆς ἀντίγραφον τῆς παρούσης διαμαρτυρήσεώς μας, τῆς ὁποίας τὸ πρωτότυπον σώζεται εἰς ἡμᾶς, διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ ὅπου ἀνήκει.

Μένομεν ὑποσημειούμενοι

Ἐν Νάξῳ τῇ 23 Νοεμβρίου 1827 οἱ ἐνταῦθα παροικοῦντες Κρήτες.

Ἰσον ἀπαράλακτον τῷ πρωτοτύπῳ

(235) (I)

Οἱ ἐν Νάξῳ Κρήτες πρὸς τοὺς Παραστάτας διὰ τὸν διωγμὸν.

Εὐγενέστατοι κ. Παραστάται

Ἀπὸ τὸν 8)ριον ὅπου ἔφυγα ἀπ' ἐδῶ οἱ πολεμικοὶ πατριῶται μας, ἀφήκαν τὰς φαμηλίας των εἰς τὰ χωρία, ὅπου τὰς εἶχαν ἀπὸ

(1)— Τὸ ὑπ' ἀριθ. 233 χειρόγ. εἶναι ἐπιστολὴ τῶν ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παροικοῦντων Κρητῶν πρὸς Ζ. Π. διὰ τῆς ὁποίας τὸν προκαλοῦν νὰ ἔλθῃ ἐπιγόντως ἐκ Ποταμιᾶς, ὅπου εὐρίσκεται. Ὁ ἀποδέκτης σημειώνει ἡμέραν παραλαβῆς 7 Μαρτίου 1827, Πλατάνι Ποταμιᾶς, «διὰ γραμματοκομιστοῦ ὥρα δ' τῆς νυκτός ἐπίτηδες ἀπεσταλμένου, κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Μεγάλου κανόνος». Εἰς τὸ αὐτὸ χειρόγραφον εἶναι τὸ σχέδιον ἀπαντήσεως τοῦ Π., ὃ ὁποῖος γράφει, ὅτι θὰ μεταβῇ τὴν ἐπομένην ἐὰν εὕρῃ ζῶον νὰ ἱππεύσῃ, διότι εἶναι ἄρρωστος, πρᾶγμα δύσκολον, διότι οἱ Ἀξιῶτες τῶρα μερικὸν καιρὸν «δὲν μᾶς δίδουν τίποτε, ἀλλὰ μᾶς βλέπουν, σὰν τὰ σκυλιά».

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 234 εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἀνωτέρω 235 σχέδιον.

τόν καιρόν πού ἤλθαμεν εἰς τοῦτο τὸ νησί, με ἐλπίδα ὅτι θὰ ἀπερ-
νοῦν με ἡσυχίαν καὶ ἀπειρακτες ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους, ἕως ὅπου νὰ
μᾶς ἀξιῶσῃ ὁ θεὸς νὰ ἐλευθερωθοῦν μερικές ἐπαρχίες εἰς τὴν πατρί-
δα μας καὶ ἔτσι νὰ τὰς πάρουν καὶ νὰ τὰς ὑπάγουν ἐκεῖ διὰ νὰ
ἡσυχάσουν πλέον ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ στενοχωρίας ὅπου ἔσυραν καὶ
σύρουν πέντε χρόνους τώρα, ὅπου ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Κρήτην καὶ ἔπια-
σαν τὸν Μωρέαν καὶ τὰ νησιά.

Οἱ ἐντόπιοι ἐδῶ ὅταν ἔφευγαν οἱ πατριῶται μας τοὺς ἔλεγαν
νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν πατρίδα των καὶ νὰ μὴν ἔχουν καμμίαν ὑπο-
ψίαν διὰ τὰς φαμηλίας των, διατὶ δὲν θέλει ποτὲ τὰς πειράξει ἡ ἐ-
νοχλήσει κανεὶς εἰς τὸ παραμικρὸν καὶ ἄλλες πολλές ὑποσχέσεις
ἔδιδαν, ἕως ὅπου τοὺς ἀπεκοίμησαν με αὐτὰς τὰς ἐλπίδας καὶ ἔφυ-
γαν καὶ ὑπῆγαν εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἶναι ἕως τώρα τόσοι σκοτω-
μένοι εἰς τοὺς πολέμους καὶ τόσοι χαημένοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἤξεύ-
ρομεν ζοῦν ἢ ἐσκοτώθησαν.

Δὲν ἐπέρασαν οὔτε πολλές οὔτε ὀλίγες ἡμέρες ἀφοῦ ἔφυγαν
ἀπ' ἐδῶ, καὶ ἦλθεν ὁ καπετάνιος τῆς βάρκας Κανονιέρης καὶ τὸν ἔ-
βαλαν οἱ ἐντόπιοι καὶ ἐκόλλησεν εἰς τὸ παζάρι μίαν προσταγὴν,
προστάζοντας ὅλους τοὺς Κρήτας νὰ φύγουν εἰς διωρίαν εἰκοσιτεσ-
σάρων ὥρων ἀπὸ τὸ νησί με ὅλας τὰς φαμελίας των καὶ νὰ ὑπάγουν
ἢ εἰς τὴν Κρήτην ἢ εἰς τὴν Κάρπαθον, χωρὶς τὴν παραμικρὰν πρό-
φασιν. Καὶ ὅποιος δὲν ἤθελεν ἀκούσει τὴν προσταγὴν ἐκείνην ἤθε-
λε τὸν κάμει αἰχμάλωτον καὶ νὰ τὸν ὑπάγῃ εἰς τὸν λόρδον Κόχραν
καὶ ὅσα πράγματα τοῦ εὐρίσκοντο ἤθελε τὰ πάρει ὥς λάφυρα.

Δὲν ἤμποροῦμεν Κύριοι! νὰ σᾶς περιγράψωμεν τὴν ταραχὴν
ὅπου ἠκολούθησε τότε καὶ τὴν λύπην ὅπου μᾶς ἐκυρίευσεν καὶ τὸν
φόβον ὅπου ἐπήραμεν καὶ τὰ δάκρυα ὅπου ἔχυσαν τόσες χῆρες,
ὀρφανὰ καὶ ἄλλες γυναῖκες ὅπου ἔλιπαν εἰς τὴν πατρίδα οἱ ἄνδρες
των, ἐπειδὴ δὲν ἠλπίζαμεν ποτέ, ὅτι ἤθελεν μᾶς ἀκολουθήσει τέτοιος
διωγμὸς ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς μας Χριστιανούς. Μῆτε ἂν ἤθελε εἶμε-
θα Ἑβραῖοι. Μὴν ἔχοντες ὅμως πῶς ἄλλως νὰ πράξωμεν βλέπον-
τες τὴν βαρβαρικὴν ἐκείνην προσταγὴν, ἀρχίσαμεν νὰ φεύγωμεν ἀπὸ
τὰ χωριά καὶ νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν χώραν, διὰ ν' ἀναχωρήσωμεν
καὶ νὰ μὴ μᾶς κάμῃ σκλάβους ὁ καπετάνιος τῆς βάρκας Κανονιέρης
καὶ νὰ μᾶς πάρῃ, ὡς ἔγραφεν, ἂν εἶχαμεν καὶ κανένα παλιόρρουχον.
Πολλὲς γυναῖκες εἰς τὰς ὁποίας ἀφῆκαν οἱ ἄνδρες των ὀλίγον σιτά-
ρι, λάδι, ἐλιές, διὰ ὀλίγου καιροῦ τροφὴν των, καὶ ἄλλες τόσες χῆρες
ἀκόμη, ἐβιάσθησαν καὶ τὰ ἐπούλησαν παρὰ τιμὴν διὰ νὰ ἐβγάλουν
κᾶν τὸ ναῦλο των καὶ ἔτρεχαν με μεγάλην ἀπελπισίαν εἰς τὴν χώραν
διὰ νὰ εὔρουν καῖκια νὰ βαρκαρισθοῦν καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τοὺς
ἄνδρες των, διὰ νὰ ἀποθάνουν μαζύ τους καθὼς τὰς ἔστελλεν εἰς
τὴν Κρήτην, με τὸ νὰ ἦσαν ὅμως ἀκόμα τότε ἐδῶ μερικοὶ πατριῶται, οἱ
ὁποῖοι δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φύγουν με τοὺς πρώτους καὶ ἤθελαν ὑ-
πάγουν εἰς τὴν Κρήτην με τὴν γολέτταν ὅπου ἠκούετο εἰς τὸ ὄνομα
τοῦ Γεωργίου Μπιτσαξῆ καὶ εἶδαν τὸν ἑξαφνον διωγμὸν, ἔκαμαν ἓνα
πρετέστον ἐναντίον ἐκείνου καὶ τῶν συνεργῶν εἰς τὸ κίνημά του καὶ
τὸ ἐκόλλησαν εἰς τὸν ἴδιον τόπον ὅπου ἦτον ἡ προσταγή, τὸ ὅποιον,
ἀφοῦ εἶδαν καὶ ἀνέγνωσαν οἱ χωραῖτες, εἶπαν νὰ μείνουν οἱ φαμή

λιες, προφασιζόμενοι ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔγινεν ἀπὸ μερικῶν ἀνοήτων, καὶ οἱ ἄνδρες νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Κρήτην καὶ οὕτως ἐγύρισαν ἀπὸ τοὺς δρόμους τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιὰ πάλιν ὀπίσω εἰς τὰ χωρία καὶ οἱ ἄνδρες οἱ πολεμικοὶ ἔφυγαν μὲ ἐκείνην τὴν γολέτταν τὴν ἰδίαν ἡμέραν.

Ἀπὸ τότε δὲν ἔκαμαν πλέον κανένα κίνημα ἐναντίον καμμιᾶς φαμηλίας Κρητικῆς καὶ ἐπέρασαν ἡσυχες ὥς δύο μῆνας Ἀφοῦ ὁμῶς ἔμαθαν ὅτι ἐνικήθησαν εἰς τὸν δεῦτερον πόλεμον οἱ Κρητες καὶ ἤκουσαν καὶ τὸν αἴσιον ἐρχομὸν εἰς τὴν Αἴγιναν τοῦ ἐξοχωτάτου Κυβερνήτου μας, εὐθὺς ἄρχισαν νὰ κάνουν ἄλλα συμβούλια, διὰ νὰ βάλουν πάλιν χέρι εἰς τὰς Κρητικὰς φαμηλίας καὶ νὰ τὰς διώξουν ὅλας ἀπὸ τὸ νησί των μὲ προσταγὴν ἀποφασιστικὴν τοῦ ἐξοχωτάτου Κυβερνήτου μας καὶ νὰ μὴν μείνῃ πλέον κανεὶς Κρητικός, ἄνδρας ἢ γυναῖκα, ἐπάνω εἰς τὸ νησί των, καὶ καθὼς ἐμάθομεν ἔκαμαν καὶ ἀναφορὰς διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἔστειλαν αὐτοῦ μὲ σημαντικούς ἀρχοντάς των, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ ἀνεχώρησαν πρὸ ἡμερῶν, ἄρχισαν οἱ χωριανοὶ νὰ ἐξυβρίζουν ὅποια γυναῖκα πατριώτισσάν μας ἢ παιδί ἢ θελεν εὖρουν νὰ περιπατῇ εἰς τὰ χωράφια των διὰ νὰ συλλάξῃ ὀλίγα χόρτα νὰ φάγουν, φωνάζοντες νὰ φεύγουν, νὰ φεύγουν πλιά οἱ βρωμοκρητικοί, οἱ σκυλοκρητικοί, ὅλοι ἀπὸ τὸν τόπο μας, διότι μᾶς ἀφάνησαν, οὐδὲ εἰς τοὺς δρόμους, ἂν ἤθελον ἀπαντήσουν κανέναν ἢ καμμίαν, δὲν δεχόταν καν τὸν χαιρετισμὸν τους. Τόσον μῖσος ἔχουν εἰς ὅλους, ὥσάν νὰ εἴμεθα Τοῦρκοι ἢ Ἑβραῖοι.

Δὲν σώνουν αὐτά, ἀλλὰ ἔχουν ἀπόφασιν νὰ γυμνώσουν καὶ μερικῶν φαμηλίας, τὸ ὅποῖον ἄρχισαν τινὲς χωρικοὶ νὰ κάμουν τὴν ἀπερασμένην ἐβδομάδα καὶ εἰς μερικάς, πηγαίνοντας καὶ φοβερίζοντας εἰς τὰ σπίτια ὁποῦ κατοικοῦν, μὲ εὐλογον τάχα πρόφασιν, ὅτι τοὺς ἔκαμαν τόσας καταχρήσεις οἱ ἄνδρες των, πλὴν ἐμποδίσθησαν πάλιν εἰς τὸ φαινόμενον ἀπὸ ἄλλους ἐντοπίους των, λέγοντας ὅτι μετὰ τὴν διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως, ὅπου προσμένουν νὰ τοὺς ἔλθῃ διὰ νὰ μᾶς διώξουν ὅλους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπ' ἐδῶ, τότε νὰ γυμνώσουν καὶ ὅσας ἔχουν ἀπόφασιν νὰ γυμνώσουν. Αὐτὰς τὰς σκέψεις καὶ ἀποφάσεις κάνουν καὶ λέγουν καθημερινῶς καὶ ἡμεῖς ἀκούοντες καὶ βλέποντες τοὺς διαλογισμοὺς των εἴμεθα πάντοτε εἰς ὑποψίαν καὶ φόβον, μήπως μᾶς ἀκολουθήσῃ καμμία τοιαύτη ἀτιμία τώρα ὁποῦ λείπουν ὅλων σχεδὸν οἱ ἄνδρες των. Διὰ τοῦτο προλαμβάνομεν καὶ στέλνομεν ἐπίτηδες πρὸς τὴν εὐγενεῖαν σας τὸν ἐπιφέροντα τὴν παροῦσαν μας πατριώτην μας κύρ Μεθόδιον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀφοῦ πληροφορηθῇτε καὶ στοματικῶς ὅσα μᾶς ἀκολούθουθησαν καὶ καθημερινῶς μᾶς ἀκολουθοῦν, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ σᾶς τὰ περιγράψωμεν περιστατικῶς, παρακαλοῦμεν νὰ μὴν τὸ καταδεχθῇτε ὥς παραστάται μας, νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους ἐδῶ καμμία καταδρομή, ἀπὸ ὅσα μελετοῦν νὰ μᾶς κάμουν. Συλλογισθῇτε πόσες χῆρες καὶ ὀρφανὰ κατοικοῦν ἐδῶ καὶ πόσες καὶ πόσα μένουν καθημερινῶς, τῶν ὁποίων οἱ ἄνδρες καὶ ὁ πατέρας θυσιάζονται εἰς τὴν πατρίδα μας ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον, ὁποῦ ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὰ νησιά, Παρακαλοῦμεν νὰ ἀναφερθῇτε ὁποῦ εἶναι χρεῖα καὶ νὰ παραστήσετε ὅσα σᾶς γράφομεν καὶ ὅσα θέλει σᾶς

εἴπῃ ὁ ἀπεσταλμένος μας, διὰ νὰ ἐμποδισθῇ μὲ τὴν πρέπουσαν διαταγὴν ἢ ὁρμὴ τοῦ λαοῦ τούτου τοῦ νησιοῦ καὶ νὰ μὴν ἐνοχλοῦν τὰς Κρητικὰς φαμηλίας, ἕως οὗ εὐδοκῇ ὁ πολυέλ-ος θεὸς νὰ ἐλευθερωθῇ κανὲν μέρος σίγουρον εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ νὰ ὑπάγωμεν. διὰ νὰ γλυτώσωμεν πλέον καὶ ἡμεῖς ἀπὸ τὰς στενοχωρίας ὁποῦ τραβοῦμεν καὶ τὰς κατηγορίας, ὁποῦ ἀκούομεν εἰς τὰς ξενιτείας πέντε χρόνους σήμερον, ἀφ' ἧς ὥρας ἐφύγαμεν ἀπὸ τὴν εὐλογημένην πατρίδα μας.

Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς τὸ ἀρνηθοῦμεν ἀπὸ τὰς τόσας καὶ τόσας καταχρήσεις ὁποῦ φωνάζουν οἱ Ἀξιῶται, ὅτι τοὺς ἔκαμαν οἱ Κρήτες, δὲν ἔλειψαν νὰ ἀκολουθήσουν μερικὰ ἀπὸ μερικούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἔκαμεν κανεὶς καμμίαν, χωρὶς νὰ τὸν μεταχειρισθῇ ὄργανόν του πάλιν ἐντόπιος. Καὶ ὅταν γίνῃ ἀκριβὴς ἐξέτασις δι' αὐτάς, τότε θὰ παρρησιασθοῦν πολλοὶ τοιοῦτοι καὶ νὰ δείξουν καὶ γράμματα ὁποῦ τοὺς ἔστειλαν ἐντόπιοι, σημαντικοὶ μάλιστα, διὰ νὰ κάμουν ὅσα ἔκαμαν πάλιν εἰς τοὺς ἐντοπίους των, ἄλλοι μὲ τὰς ἀναθεματισμένας ὁμολογίας των καὶ ἄλλοι μὲ ἄλλας αἰτίας, προερχομένας ἀπὸ παλαιὰ πάθη των, μὲ τὰ ὁποῖα ἄνοιξαν ἕνα πόρον εἰς τοὺς πτωχοὺς Κρήτας διὰ νὰ ζοῦν καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ φαμηλῖαι των, καὶ τώρα τοὺς κατηγοροῦν, τοὺς μισοῦν τοὺς κατατρέχουν καὶ καταδιώκουν ἀπὸ τὴν νῆσον τοὺς πάλιν οἱ ἴδιοι. Καθ' ἡμέραν ἀκούονται ἐδῶ κλειψαί, γίνονται ἀφορισμοὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας, ποῖοι τὰς κάνουν ὁποῦ λείπουν οἱ Κρήτες; Ἀπὸ τὰ ὀλίγα ταῦτα συμπεραίνετε καὶ περὶ τῶν ὅσα διὰ τοὺς πατριώτας σας ἀκούετε, διὰ νὰ γνωρίσετε τὴν ἀλήθειαν.

Ἄφοῦ ὁμῶς εἰσακούονται τὰ δικαιολογήματα τῶν Ναξίων καὶ τῶν Κρητῶν παραβλέπονται καὶ θὰ γίνῃ ἀπόφασις νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ ὅσα νησιά παροικοῦν, παρακαλοῦμεν τὸν ἐξοχώτατον Κυβερνήτην μας, τὸν κοινὸν πατέρα μας καὶ προστάτην τῶν χρηρῶν καὶ ὀρφανῶν, νὰ εὖρῃ πρῶτον τόπον ἀσφαλῆ, ἔπειτα νὰ στείλῃ πλοῖα διὰ νὰ μᾶς συνάξῃ καὶ μετακομίσῃ ἐκεῖ. Διότι δὲν στοχαζόμεθα ὅτι θὰ μᾶς παραβλέψῃ τόσον, ἕως οὗ νὰ ἐλευθερωθῇ κανὲν μέρος εἰς τὴν πατρίδα μας εἰς τὸ ὁποῖον νὰ ὑπάγωμεν καὶ νὰ ἀσφαλισθῶμεν, ἕως τῆς τελείας ἀπελευθερώσεώς της. Ἡμεῖς μετὰ θεὸν δὲν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας μας, εἰμὴ εἰς τὴν εὐγενεῖαν σας, ὅτι θέλετε ὑπερασπισθῇ ὡς παραστάται μας τὰ δίκαιά μας καὶ διὰ τῆς εὐγενείας σας εἰς τὴν θεοσυντήρητον ἐξοχότητά του, ὅτι δὲν θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει νὰ εἴμεθα τοσοῦτον περιφρονημένοι, μεμισημένοι καὶ καταδιωγμένοι ἀπὸ τοῦ Ναξίου, πάλιν ἐξ αἰτίας τῶν Ναξίων, ἐπειδὴ ἔχυσαν καὶ οἱ Κρήτες καὶ χύνουν καθημερινῶς αἵματα, εἰς ὅποια μέρη τῆς Ἑλλάδος εὐρέθησαν καὶ εὐρίσκονται, καὶ εἰς τὴν πατρίδα των σήμερον διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ γενικῶς τοῦ ἔθνους των καὶ μερικῶς τῆς πατρίδος των καὶ αὐτὰ βοοῦν καὶ ζητοῦν τὴν δικαίαν των ὑπεράσπισιν καὶ δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θέλουν τὴν λάβουν μὲ τὴν ἰδικὴν σας δραστηριότητα.

Εὐέλπιδες εἰς τὴν ταχεῖαν ἐπιτυχίαν τοῦ δικαίου τούτου αἰτήματός μας ὑποσημειούμεθα, ἐν Νάξῳ τῇ 8 Μαρτίου 1826, οἱ συντοπίται Σας.

Σὰς ἐσωκλείωμεν καὶ τὰ δύο ἀντίγραφα τῆς προσταγῆς τοῦ καπετάνιου τῆς βάρκας Κανονιέρης καὶ τοῦ πρετέστου, ὅπου ἔκαμαν οἱ εὐρεθέντες ἐδῶ τότε πατριῶται, ἀπαράλλακτα μὲ τὰ πρωτότυπά των, πρὸς περιποίησιν καὶ ὁδηγίαν σας.

(246) ⁽¹⁾

Ἐπιστολὴ Ζ. Π. πρὸς Καπετὰν Γιάννη Κουρμουλάκι, σύντεκνον, ὁ ὁποῖος ἀναχωρεῖ διὰ Κρήτην.

Χαρτὶ νὰ μοῦ στείλετε δύο κόλλας, διατὶ σὰς ἐμήνησα ἐχθὲς νὰ μοῦ στείλετε καὶ δὲν μοῦ τὸ ἐστείλετε, καὶ τὸ ἐπῆρα ἀπὸ τὰ παιδιὰ ὅπου διαβάζω δανεικὸν καὶ πρέπει νὰ τοὺς τὸ δώσω πάλιν. Ἦξευρετε ὅτι τὰ γράμματα ὅπου γράφω, κάνω πρῶτον τὰ σχέδια καὶ ἔπειτα τὰ ἀντιγράφω. Διατὶ λοιπὸν θέλετε νὰ κάμετε δουλειὰν καὶ ἔπειτα λυπεῖσθε τὸ χαρτί;

Μαθαίνω ὅτι φεύγετε πλέον καὶ σὰς εὐχομαι καλὸν κατευόδιον. Ὅλα τὰ πουλιά μισεύουν, κι' οἱ ἀσκορδαλοὶ ἀπομένουν. Τὸν Ζαχαρίαν ἀφήνετε εἰς τὴν Ἀξιάν διὰ προζύμι Κρητικὸν καὶ ν' ἀκούη τὰς κατηγορίας τῶν Κρητικῶν. Δὲν πειράζει ὅμως. Ὁ θεὸς ὅπου οἰκονομεῖ ὅλα τὰ πράγματα, θὰ οἰκονομήσῃ καὶ ἐμὲ τὸν δυστυχῆ καὶ δὲν θὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ ταλαιπωροῦμαι εἰς τὴν Ἀξιάν. Σὰς ἀσπάζομαι

(1) Τὸ 236 χειρόγραφον εἶναι ἀναφορὰ τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν πρὸς τὸν ἐν Πάρῳ Ἑμμ. Τομπάζην, διὰ τῆς ὁποίας ἐκθέτουν τὰ δεινὰ τὰ ὅποια ὑφίστανται καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν ἐντοπίων κακομεταχείρησίν των, ἀνάλογος πρὸς τὴν προηγουμένην ὑπ' ἀρ. 235.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 237 εἶναι ἀναφορὰ τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν πρὸς τοὺς Δημογέροντας αὐτῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐκθέτουν τὴν συμπεριφορὰν τῶν ἐντοπίων καὶ παρακαλοῦν ὅπως ληφθῶσιν μέτρα προστασίας αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ὑπάρχει σημειωμένη ἐπιστολὴ τοῦ Πρακτικῆς πρὸς τοὺς ἐν Νάξῳ Κρητῆς, διὰ τῆς ὁποίας τοὺς ἐλέγχει ὅτι ὑποβάλλουσιν γράμματα καὶ ἀναφορὰς χωρὶς ὑπογραφάς, μὲ τὸ ἀόριστον καὶ ἀνεύθυνον ἐκεῖνο «οἱ συντοπῖται σας, οἱ ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ παροικοῦντες κλπ.» πρᾶγμα τὸ ὅποιον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ μὴ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν αἱ ἀναφοραὶ των.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 238 καὶ 239 εἶναι ἀπάντησις τῶν ἐν Αἰγίνῃ Κρητῶν εἰς τὴν ὥς ἄνω 235 ἀναφορὰν τῶν ἐν Νάξῳ καὶ Πάρῳ Κρητῶν, διὰ τῆς ὁποίας γνωρίζουν ὅτι φροντίζουν ὑπὲρ τούτων, πλὴν ἡ κατ' αὐτῶν κατακραυγὴ δι' ἀτασθαλίας ἐν ταῖς νήσοις καὶ Γραμβούση εἶναι γενικὴ καὶ παρεμποδίζει τὰς προσπάθειας των. Φέρει ἡμερομηνίαν 26 Μαρτίου 1828.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 240 εἶναι σημείωμα ἐσόδων καὶ καθημερινῶν ἐξόδων τοῦ Ζ. Π. Ἐπὶ τῆς β' σελίδος κάτω σημειοῖ: «Μάϊος, ἐὰν ὀρθὴ ἢ σελήνη ἔσται, μεγάλων ἀνδρῶν θάνατος, εἰ δὲ πλαγία, καιρὸς ἀγαθός».

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 241 εἶναι συμφωνητικὸν ναυλώσεως τοῦ μύστικου Γεωργ. Μπισσαξῆ παρὰ τοῦ Γεωργ. Σακαλῆ ἀντὶ γροσ. 125 διὰ μεταφορὰς ἀπὸ Νάξου εἰς Ναύπλιον. Ἐπὶ τῆς ἐτέρας σελίδος ὑπάρχει «Λογαριασμὸς Γολετζίδων» μὲ 24 ὀνόματα καὶ ἐναντι ἐκάστου τὰ ἄτομα τῆς οἰκογενείας καὶ τὰ καταβληθέντα κόμιστρα πρὸς γρ. 6 δι' ἕκαστον ἄτομον.

—Ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 242 χειρογράφου ὑπάρχουσιν α) σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Ζ. Π. πρὸς τὸν Καπετὰν Παναγιωτάκη ἡμερομ. 8 Ἰουνίου 1828, ἐκ Ποταμιάς, διὰ τῆς ὁποίας συνοδεύει ἀναφορὰν συνταχθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρα-

ἀδελφικῶς καὶ μένω, ὁ Σύντεκνός σας Ζ. Πρακτικίδης. Τῇ 2 Σ)ρίου 1828, Ποταμιά.

Πρὸς τὸν γενναιότατον καπετάν Ἰωάννην Κουρμούλην, εἰς τὴν χώραν Νάξου.

Πρὸς τὸν ἐξοχώτατον Δόκτωρα Κύριον Γ' Ἰδομενέα Μαρκατᾶτην καὶ Κύριον Ζαχαρίαν Πρακτικίδην.

Ἐν Αἰγίνῃ τῇ 22 Δεκεμβρίου 1828.

Κύριοι

Ὑστερον ἀπὸ τόσας μεσητείας καὶ παρακλήσεις μου πρὸς τὸν ἐξοχώτατο ἰατρὸν Σαμουήλ Ἄου μόλις κατῴρθωσα νὰ δωθῶσι διὰ τὰς μελλούσας ἀπελθεῖν εἰς τὴν πατρίδα μας Κρήτην, εἰς Νάξον παρεπιδημούσας Κρήσας, δύο βαρελάκια ἀλεύρι ἑκατὸν τριάκοντα περίπου ὀκάδων τὰ δύο καὶ τεσσαράκοντα πέντε ὑποκάμισα καὶ ἄλλα τεσσαράκοντα πέντε βρακιά, τὰ ὅποια τὰ ἔβαλα εἰς ἓν χαράρι, δηλαδὴ σακκίον ἐδικόν μου, καὶ σᾶς τὰ στέλλω νὰ τὰ μοιράσετε ἀναλόγως εἰς ὅσας οἰκογενείας θέλουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Κρήτην, διότι τέτοια διαταγὴν ἔχω ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁποῦ μοι τὰ ἔδωσεν, ὅτι νὰ μὴ δοθῇ τίποτε εἰς ἀνθρώπους, ὁποῦ μένουν εἰς τὴν Νάξον, ἀλλ' ἀφοῦ ἐμβαρκᾶνται, τότε νὰ τοὺς δίδεται ἡ ἀναλογία τοῦ ἀλεύρου

καλεῖ νὰ ὑπογραφῇ αὕτη καὶ νὰ ὑποβληθῇ. β) Σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Χαραλάμπους Κρητὸς ἐκ Νάξου πρὸς τὸν ἑκτακτὸν ἐπίτροπον τῶν κεντρικῶν Κυκλάδων κ. Ἰάκωβον Ρίζον, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ ἀντίγραφον τῆς κατ' αὐτοῦ κατηγορίας τοῦ Δημ. Δαμαρινιώτη. γ) Ἀναφορὰ τοῦ Γεωργ. Μπογιατζῆ διὰ τὸν δεκατισμὸν τῶν περβολίων, 8 Ἰουνίου 1828. δ) Ἀναφορὰ τῶν παροικοῦντων ἐν Νάξῳ Κρητῶν ἡμερομ. 8 Ἰουνίου πρὸς τὸν Ἰάκ. Ρίζον, σχετικὴ πρὸς τὰς καθημερινὰς ἀτομικὰς ἀγωγὰς τῶν Ναξίων κατὰ Κρητῶν αἱ ὁποῖαι τοὺς ἐξευτελίζουν καθημερινῶς καὶ παρακαλοῦν ὅπως ὀρισθῇ μία ἡμέρα, ἵνα ἐκδικασθῶσιν δλαὶ αἱ κατὰ Κρητῶν ἀγωγαί. Ἄλλως τε αὐταὶ δὲν ἀναφέρονται εἰς προσβολὰς τῆς τιμῆς οὔτε τῆς ζωῆς οὔτε περὶ ἐκβιασμοῦ ἐκ μέρους Κρητῶν κατηγορία ὑπάρχει, εἰμὴ τοιαῦται οἰκονομικῆς φύσεως, ἔνεκα τῆς δυστυχίας τῶν ἐν ταῖς νήσοις διαβιούντων Κρητῶν, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε παρέλειψαν τὸ πρὸς τὴν πατρίδα αὐτῶν καθῆκον. Παραπονοῦνται δὲ ταυτοχρόνως κατὰ τῶν ἐντοπίων διὰ τὰς ὕβρεις καὶ διωγμοὺς καὶ τὴν ἀρνησιν αὐτῶν, ὅπως τοὺς ἐπιτρέπουν τὴν συλλογὴν χόρτων καὶ ξύλων ἐκ τῶν ἀγρῶν.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 243 εἶναι ἀναφορὰ τῆς «Κυριακῆς Κρήσης» πρὸς τὸν ἐπίτροπον τῶν Κυκλάδων Ρίζον, διὰ τῆς ὁποίας, ἐκθέτουσα ἐν πρώτοις τὰ δεινὰ τὰ ὅποια ὑπέστη ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς καὶ τὸν ἐκ νέου γάμον αὐτῆς, παρακαλεῖ ὅπως τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰς ἐνοχλήσεις τοῦ δευτέρου συζύγου, τὸν ὁποῖον ἀκολούθως ἀπέπεμψε. Φέρει ἡμερ. 18 Ἰουνίου 1828, Νάξος.

—Τὸ 244 εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς Ζ. Π. πρὸς σύντεκνόν του Μανωλάκη ὀνομαζόμενον, διὰ τῆς ὁποίας πληροφορεῖ δι τι προτίθεται ν' ἀνοίξῃ σχολεῖον εἰς Ποταμίαν, κατόπιν ἐπιμονῆς τῶν κατοίκων, καὶ τὸν προτρέπει νὰ στείλῃ εἰς τοῦτο τὸν υἱόν αὐτοῦ. Φέρει ἡμερομ. 24 Ἰουνίου 1824.

—Τὸ 245 εἶναι σημεῖωμα λογαριασμῶν τοῦ Ζ. Π.

(1) 247 χειρόγρα. εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βερνάρδου ἐκ Νάξου πρὸς Ζ. Π. δι' ἧς ἀπαντᾷ εἰς προηγουμένην του τῆς 18 Αὐγούστου. Κατακρίνει τὴν στάσιν τοῦ Μπισσαξῆ, διὰ δὲν μεταφέρει, κατὰ τὰς ὑποσχέσεις του, ὠρισμένους, χρησίμους διὰ τὸν ἀγῶνα, περὶ ἐνεργειῶν τοῦ παρὰ τῷ Ρίζῳ, ἵνα τακτοποιήσῃ οἰκονομικῶς τὸν Π. καὶ ζητεῖ κατάλογον τῶν ἐν Νάξῳ Κρητῶν, ἵνα βοηθηθῶσιν αὐταὶ παρὰ τῶν φιλελλήνων τῆς Β. Ἀμερικῆς. Φέρει ἡμερ. 6 Σ)ρίου 1828.

καὶ ἀπὸ βρακοῦποκάμισα Σὰς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ τὰ μερίσετε δικαίως καὶ προπάντων εἰς δυστυχοῦντας πραγματικῶς. Μ' ὄλον ὅτι γράφω καὶ πρὸς τὸν ἐξοχώτατον κύριον Ἰδομενέα γράμμα μου, νὰ τὰ μερίσετε μετὰ τοῦ κυρίου Ρίζου, ὅμως ὁ Ἀμερικάνος μοῦ εἶπε νὰ τὰ στείλω εἰς Κρήτας νὰ τὰ μερίσουν, διότι ὁ κύριος Ρίζος δὲν τὰ δέχεται. Καὶ μένω μὲ τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ μὲ τὸ προσήκον σέβας, Ὁ συντοπίτης σας Μ. Βερνάρδος.

Ἡ οἰκογένειά μου σὰς προσκυνεῖ. Τὸ περιέχον τὰ βρακοῦποκάμισα σακκίον εἶναι ἐδικόν μου καὶ νὰ μοῦ τὸ στείλετε πάλιν ἐδῶ. Ἴσον ἀπαραλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ. ἐλήφθη εἰς Νάξον τῇ 13 Ἰανουαρίου 1829. Τὸ πρωτότυπον σώζεται παρὰ τῷ Κυρίῳ Ἰδομενεῖ, εἰς τὴν χώραν Νάξου.

(251) (1)

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς τοῦ ἀναχωροῦντος διὰ Κρήτην Ἰωάν. Κουρμούλη πρὸς Σεμερτζάκην χαράσσοντος τὴν πορείαν τοῦ ταξιδίου του.

* *

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Σεμερτζάκην Μπιτζακτζὴν Κρητικὸν εἰς Πόρον.

Ἀγαπητέ μοι συμπέθερε,

Ἐρωτῶ πρῶτον τὴν ἀγαπητὴν μοι ὑγείαν σου καὶ δεύτερον σὰς εἰδοποιῶ ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἀναχωρῶ ἀπ' ἐδῶ μὲ τὴν φαμίλιάν μου διὰ τὴν πατρίδα μας καὶ ἐπειδὴ ἔρχεται τώρα αὐτοῦ ἡ κουνιάδα μου χήρα διὰ νὰ ζητήσῃ βοήθειαν ἀπὸ τὸν ἐξοχώτατον Κυβερνήτην μας ἀπὸ τὰς τροφὰς καὶ φορέματα ὅπου ἔστειλαν πρὸς τὸν ἐξοχώτην τὸν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην οἱ φιλέλληνες, διὰ νὰ διαμοιράσῃ εἰς τὰς χήρας καὶ ὀρφανὰ τῶν φονευθέντων Ἑλλήνων, νὰ παρασταθῇ καὶ ἡ γενναιότης σου διὰ τὴν φαμίλιαν τοῦ μακαρίτου Γαλαλοδημήτρη, ὁ ὁποῖος ἐφονεύη καθὼς ἠξεύρεις εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ ἀφήκε τὴν γυναῖκα του χήραν μὲ δύο πιδάκια ὀρφανὰ καὶ τὴν πενθεράν του καὶ λιμοκτονοῦν ἐδῶ εἰς τὴν Ἀξιάν καὶ δὲν εἶναι τρόπος νὰ ζήσουν τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὴν πείναν, καὶ ἀπὸ τὴν γύμνωσιν, διὰ νὰ σταλθῇ

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 249 εἶναι ἀπάντησις Πρακτικῆς πρὸς Βερνάρδον, ὅτι κατ' ἐπίμονον τοῦ τελευταίου αἰτησὶν τῷ ἀποστέλλει τὴν χωρογραφίαν τῆς Κρήτης, ἣτις εἶναι μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ. Εἰς τὴν ἐτέραν σελίδα ὑπάρχει κατάλογος 45 οἰκογενειῶν Κρητῶν γυναικῶν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν, πιθανῶς τῶν εἰς Νάξον εὐρισκομένων ἀπόρων χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, περὶ ἧς ὁμιλεῖ ἡ ὑπ' ἀριθ. 247 ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βερνάρδου. Τὸ δὲ 250, εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Μ. Βερνάρδου πρὸς Ζ. Π. διὰ τῆς ὁποίας τὸν πληροφορεῖ ὅτι ἔλαβε τὰ ἀντίγραφα τῆς παραποιημένης χωρογραφίας Κρήτης, ἣτις δὲν εἶναι ἀντίγραφα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ἀλλὰ ἰδική του ἐργασία, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας, σκοπεύει δὲ νὰ τὴν υποβάλλῃ εἰς τοὺς Κυβερνήτας πρὸς ὑπολογισμὸν τῶν χριστιανικῶν μαχῶν.

Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἀνω 251 χειρογράφου ὑπάρχει σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Πρ. πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Νάξου, διὰ ἀτασθαλίας τοῦ ἐνορίτου ἱερέως Σακελίου.

καί εἰς αὐτήν τὴν δυστυχισμένην φημυλίαν βοήθεια ἀπὸ τὰ σταλθέν-
τα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ θέλει ἔχεις παρὰ θεοῦ τὸν μισθόν. Ἐγὼ
μελετῶ νὰ περάσω εἰς τὴν Κάσσον τὴν φημυλίαν μου καὶ νὰ ὑπάγω
μόνος εἰς τὴν πατρίδα, διὰ νὰ παρατηρήσω πρῶτον πῶς πηγαίνουν
τὰ πράγματα ἐκεῖ καί, ἂν εἶναι κανένα μέρος ἐλεύθερον, νὰ τὴν με-
ταφέρω ὕστερον. Εἰ δὲ μή, θὰ τὴν ἀφήσω νὰ περάσῃ τὸν χειμῶνα
ἐκεῖ εἰς τὴν Κάσσον ὅπως ἤμπορέσῃ, καὶ τὸν Μάρτιον πλέον βλέπο-
μεν καὶ κάνομεν. Ἀφήνω λοιπόν ἐπάνω σου τὴν φροντίδα τῆς δυστυ-
χοῦσης φημυλίας τοῦ Γαλανοδημήτρη καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλεις
κάμεις τὸ πατριωτικὸν χρέος σου εἰς αὐτήν, διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ μα-
καρίτου πατρός σου. Ὡμίλησα πρὸς τὸν κύριον Τουμπάζην ὅταν
θὰ μοιράζωνται οἱ τροφές καὶ τὰ πανικὰ εἰς χήρας, νὰ παραστήσῃ
καὶ αὐτὴν τὴν φημυλίαν διὰ νὰ βοηθηθῇ.

Τῇ α Σεπτεμβρίου 1828 Νάξος, ὁ ἀγαπητὸς συμπέθερός σου

Ἰωάννης Κουρμούλης.

(252) (1)

Ἀντίγραφον διακηρύξεως τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου πρὸς τοὺς
ἐν Ἑλλάδι παροικοῦντας Κρήτας, ὅπως σπεύσωσιν εἰς τὴν ὑπηρεσί-
αν τῆς Πατρίδος.

* *

Τὸ Κρητικὸν συμβούλιον πρὸς τοὺς παρεπιδημοῦντας Κρήτας.

Ἀλλεπάλληλοι καὶ αὖθις κατ' ἐχθρῶν νίκαι τῶν ὀπλῶν μας
ἐστεφάνωσαν τοὺς ἄγωνας μας καὶ ὑπεστήριξαν τὴν ἐλευθερίαν
τῆς φίλης πατρίδος. Ἡ πατρίς μας αἰσθάνεται περὶ πλέον τώρα
παρ' ἄλλοτε τὴν ἄλλειψιν τῶν τέκνων της. Γνωρίζει πόσον ἡ παρου-
σία τῶν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἐπανόρθωσίν της, γνωρίζει καὶ τὴν
ἀτυχὴ περιπλάνησιν πολλῶν ἐξ αὐτῶν τῆδε κάκεῖσε, θεωρεῖ ἀναγ-
καίαν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν εἰς τὸ αἵματοβαμμένον ἔδαφός της, ὅθεν
καὶ ἀνοίγουσα τὰς ἀγκάλας της τὰ προσκαλεῖ εἰς τοὺς κόλπους της.

Κρήτες, οἱ βραχίονες τῶν συναδελφῶν καὶ συντοπιτῶν σας ἐ-
καθάρισαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ καθαρίζουν τὸ πατρῶν ἔδαφός σας,
διώκοντες ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ τοὺς ἐχθροὺς τῆς χριστιανωσύνης
καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Οὗτοι σὰς προετείμασαν τόπους, εἰς τοὺς ὁ-

Σημ. (1) Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου (252) ὑπάρχουσιν ἀντίγραφα δύο
ἐπιστολῶν α) τοῦ Ἀντωνιάδη πρὸς Πρακτικίδην συνιστῶντος τὴν καθοδὸν εἰς
Κρήτην τῶν ἐν Νάξῳ καὶ δὴ τοῦ Πρακτικίδη, τὴν ὁποίαν θεωρεῖ τόσον ἀναγ-
καίαν διὰ τὴν Πατρίδα, περιττὴν δὲ καὶ δυστυχὴ εἰς Νάξον. Ἐς Αἰγίνης 7 8)
βρίου. καὶ β) ἐπιστολὴ τοῦ Νικολάου Ἀλιφιεράκη ἐκ Σύρας, μὲ τὰς πληροφο-
ρίας δι' αὐτὸ Καστέλλι τῆς Κισσάμου, ἀφοῦ τὸ ἄδειασαν οἱ Τούρκοι τὸ ἔκαυ-
σαν» καὶ ὅτι «τὴν Σούδαν στενῶς πολιορκοῦν 17 ἀγγλικά βασιλικά καὶ λέ-
γουν δι' κλονεῖται νὰ πέσῃ!». Φέρει ἡμερ. 30 8)ρίου 1828.

ποίους ἢ διὰ τὴν ἀποκατάστασιν των συνδρομὴ πολλῶν ἀπὸ σᾶς εἶναι ἀναγκαῖα καὶ εἰς τοὺς ὁποίους γενικῶς ἡμπορεῖτε τὰ εὖρητε παρηγορίαν εἰς τὰ ἀπαρδειγμάτιστα δεινὰ σας.

Οἱ ἐχθροὶ ἀδυνάτησαν, ἀλλ' εἰς τὴν ἀδυναμίαν των ταύτην ἐσκλήρυνεν ὁ θεὸς τὴν καρδίαν των, ὥς ἐσκλήρυνέ ποτε τὴν καρδίαν τοῦ Φαραῶ διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ ἐχθροὶ σας ὠμότεροι τοῦ Φαραῶ ἐπεχείρησαν ὅχι νὰ διώξουν μὲ ἵππους καὶ ἄρματα τὸν ἐκστρωτευμένον Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ κατασφάξουν τοὺς ἐναπομείναντας εἰς τὰς ὑπηρεσίας των καὶ τοὺς ἔνδον καὶ πλησίον τῶν ἀνάνδρων φώλεων των τῶν φρουρίων ἐλεεινῶς καὶ ἀπανθρώπως. Τὸ Ἡράκλειον (Κάνδια), πολλὰ περὶ αὐτὸ χωρία, εἴστινα χωρία τῆς Κνωσσοῦ, τῆς Χερσονήσου καὶ ἄλλων ἐκεῖ ἐπαρχιῶν, τινὰ περὶ τὸ Ρέθυμνον χωρία, θεωροῦσιν ἤδη εἰς τὰς ἀγυῖας των χιλιάδας πτωμάτων, ἐλεεινὰ θύματα ἀνάνδρως μὲν ἀλλὰ καὶ ὠμῶς κατεσπαργμένα, τῶν ὁποίων βέβαια τινὰ σφάγια ἡμποροῦσε νὰ προλάβῃ καὶ ἀφαρπάσῃ ἀπὸ τοῦ ἐχθροῦ τὴν μάχαιραν ἢ παρουσίαν σας.

Οἱ ἐχθροὶ μας δὲν εἶναι εἰς κατάστασιν πλέον νὰ ἀντιπαραταχθῶσιν εἰς τὰ ὅπλα μας. Ἡ μόνη δύναμις των εἶναι τὰ τεῖχη τῶν κατακρατουμένων παρ' αὐτῶν φρουρίων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁμως στενοχωροῦντάς τους δὲν θέλουν ἀργήσῃ νὰ μᾶς τὰ παραδώσουν εἰς χεῖρας μας καὶ νὰ μᾶς παραιτήσουν τὴν πατρικὴν μας κληρονομίαν, τὴν ὁποίαν ὥς ἄνομοι κατακτηταὶ καταχειροκρατοῦσι τώρα ὑπὲρ τὸν ἕνα ἡμῖσιν αἰῶνα.

Κρήτες, μὴν σᾶς δειλιοῦν οἱ διασπειρόμενοι λόγοι τῶν ὀργάνων τοῦ ἐχθροῦ μας περὶ τῆς ἀμφιβολίας τῆς πολιτικῆς ὑπάρξεώς μας. Ἡ ἀπόφασί μας ὅτι εἴτε θέλομεν ἐλευθερωθῇ ἢ ἀποθάνει, δὲν ἡμπορεῖ παρὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν μας. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ καρτερίας μας θέλομεν εὐοδώσῃ τὰ πράγματά μας, διατελοῦντες μάλιστα ὑπὸ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν τριῶν μεγάλων Συμμαχικῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι, ὥς πολλάκις ὑπερασπίσθησαν τὴν ἀνθρωπότητα, ὑπερασπίζονται καὶ τώρα τὴν ἱερὰν ὑπόθεσιν μας.

Οὗτοι οἱ ἴδιοι Σεβαστοὶ Μονάρχαι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπέφεραν τὴν σωματεμπορίαν τῶν μαύρων καὶ θὰ ὑποφέρουν τώρα νὰ ἀφήσουν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν θηρίων, πρόχειρα σφάγια, χριστιανικοὺς ὁμοθρήσκους των; Ἡ θὰ ὑποφέρουν νὰ μὴν τοὺς διώξουν καὶ οἱ οἱ ἴδιοι καὶ λυτρώσουν τοὺς ἀδελφούς των; ἢ ὑποπτεύεσθε ὅτι ἀγνοοῦν τὰς θύσεις μας, τοὺς ἀγῶνας μας, τὰ ἔνδοξα κατορθώματά μας ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος καὶ τὰ ἀπαρδειγμάτιστα παθήματά μας ἀπὸ τὸ ἄλλο, τοὺς μυρίους καὶ διαφόρους θανάτους μας, τὰς αἰχμαλωσίας μας, τὰς ταλαιπωρίας μας κτλ. διὰ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας μας; Καὶ ἀπὸ ποίους ἄλλους κατοίκους τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας ἔμειναν οἱ Κρήτες ὀπίσω; Ἡ ἂν πρὸς καιρὸν ἐπο-

λιτεύθησαν τὰς περιστάσεις μὲ σκοπὸν τοῦ νὰ σταματήσουν τὸ ἐκ-
χυνόμενον καθ' ἐκάστην αἷμα ἀπὸ τοὺς χειμάρρους τῶν Αἰγυπτίων,
οἱ ὅποιοι ἐπέπεσαν ἐπ' αὐτούς, ἐπαρουσιάσθη ἄρᾳ γε πάλιν ἔπειτα
μία στιγμή, εἰς τὴν οἵτιαν νὰ μὴ δείξουν τὴν σταθερότητα τῆς ἀπο-
φάσεώς των, ἂν καὶ ἐγκαταλελειμμένοι πάντοτε εἰς μόνον τὸν ἑαυ-
τόν των, ὅτι εἴτε θέλουν ἀποτεινᾷ τὸν ἀνυπόφορον ζυγὸν ἢ ἀπο-
θάνει; Καὶ ποίων ἄλλων Ἑλλήνων παθήματα παρὰ τῶν Κρητῶν ἢ πο-
ροῦσαν νὰ κινήσουν περισσότερον τὴν συμπάθειαν τῶν Ὑψηλῶν
Χριστιανικῶν Δυνάμεων; Θαρσεῖτε! ἐλπίζοντες εἰς τὸν Ὑψιστον καὶ
εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ δικαιοσύνην τῶν σεβαστῶν Συμμάχων
Μοναρχῶν.

Τίποτε λοιπὸν δὲν ἔχετε νὰ φοβηθῆτε. Προφθάσετε εἰς τὴν
ἀγωνιζομένην πατρίδα σας. Ὅσοι ἔχετε πείρην καὶ γνώσεις νὰ
συνεργήσετε εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν πραγμάτων τῆς Πατρίδος μας.
Ὅσοι κρατεῖτε ὅπλα νὰ ὑπερασπισθῆτε τοὺς ἀδυνάτους συναδέλ-
φους σας, ὥς καὶ ἄλλοτε. Ἀπὸ ὅλους σας ἔχει χρεῖαν ἡ Πατρίς
καὶ Μήτηρ μας. Ὅλους σᾶς προσκαλεῖ, καὶ παρακαλοῦσα σας υἱ-
κῶς σᾶς ὀρκίζει εἰς τὰς ἱερὰς σκιάς τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρί-
δος μαρτύρων τῆς Μητρός σας. Σᾶς ὀρκίζει εἰς τὰ αἵματά των, τὰ
ὅποια οὔτε πάτημα τῆς γῆς σας ἄφησαν ἄβαφον. Σᾶς ὀρκίζει εἰς
τὴν ἱερότητα τοῦ ἀγῶνος μας. Σᾶς ὀρκίζει τέλος εἰς τὸν Ὑψιστον,
τὸν στηρίζοντα τὰς πράξεις μας καὶ εὐοδοῦντα τοὺς σκοποὺς μας
εἰς τὸ νὰ μὴν μείνετε καὶ αὐθις ἀδιάφοροι εἰς τὰς φωνάς της. Δια-
μαρτύρεται δὲ ἐνώπιον τοῦ ὑπερτάτου ὄντος καὶ ἐνώπιον τῶν ἤδη
ἀγωνιζομένων ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν τέκνων της, ἐναντίον
εἰς τοὺς ὅσοι ἤθελον πάλιν κωφεύσει ἢ ἀδιαφορήσει εἰς τὴν πρόσκλη-
σίν της ταύτην.

Ἀπὸ Τζιτζιφὲ τὴν 10 Σεπτεμβρίου 1828.

Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου,

Νικόλαος Οἰκονόμος, Πρωτόπαπας Σφακίων Γεώργιος, Γεώρ-
γιος Σακόρραφος, Ἀ. Στεφανάκης, Ἀνδρέας Φασούλης, Ἀ. Παπα-
δάκης, Ἰω. Μιχαήλ, Δ. Μπογιατζόγλου, Ἀ. Ἀρατίνας, Μ. Καλού-
δης, Γεώργιος Ρενιέρης, Θεοχάρης Ἀγαθάκης, Γ. Μαριάκης, Ἀ.
Γιαννακάκης. (Τ. Σ.) Ὁ Γραμματεὺς, Ἀγγελος Παλαιολόγος.

Ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ—ἐξεδόθη ἐν τῷ ἐν Αἰγίνῃ
Τυπογραφείῳ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐλαβον τοῦτο ἐν Νάξῳ ἐν τῇ κατὰ
τὴν Ποταμιὰν κώμῃ Λυράδων, τῇ 3 Νοεμβρίου, τὸ ὅποion μοὶ ἀπέ-
στειλεν ἐκ τῆς Χώρας ὁ κύριος Μανουὴλ Βερνάρδος.

Ἐπίσημον ἔγγραφον τοῦ Κρητικοῦ συμβουλίου πρὸς Πρακτικίδην, δι' οὗ τῷ γνωρίζει τὸν διορισμὸν τοῦ ὡς πληρεξουσίου εἰς τὴν Δ' Ἑθν. Συνέλευσιν.

Ἀπλοῦν φ. χάρτου μετὰ ὑδ. γραμμῶν διαστ. 21. 30. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος, ἐπὶ δὲ τῆς β' αἱ ἐνδείξεις «Πρὸς τὸν κύριον Ζ. Πρακτικίδην, εἰς Νάξον. Τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον, ἀριθμὸς 1762, διάταξις τοῦ Συμβουλίου τῆς Κρήτης σημ. τῇ 16 Μαΐου, ἐν Βαφέᾳ, ἐλήφθη τῇ 29 ἰδίου ἐν Νάξῳ, ἀπεκρίθη 30 ἰδίου». Φέρει ἔσω καὶ ἔξω προσίνην ὠσειδῇ σφραγίδα μετὰ τὰς λέξεις «ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ». (Ἐτηρήθη ἡ ὁρθογραφία.)

Ἀριθ. 1762

Ἑλληνικὴ Πολιτεία

Τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον

Πρὸς τὸν Κύριον Ζ. Πρακτικίδην

Ἡ Ἐπαρχία Χερσονήσος Σὲ ἐξελέξατο πληρεξουσίου τῆς διὰ τὴν Δ' Ἑθνικὴν Συνέλευσιν μετὰ τοῦ Κου Γ. Ἀγγελίδου.

(1)— Τὸ 253 χειρ. εἶναι ἐπιστολὴ Ζ. Π. πρὸς Βερνάρδον συνοδευτικὴ τῆς συνταχθείσης παρ' αὐτοῦ ἀπαντήσεως εἰς τὴν προκήρυξιν (ὑπ' ἀριθ. 252) τοῦ Κρητικοῦ συμβουλίου, παρακαλεῖ δ' αὐτὸν ὅπως τὴν μελετήσῃ καὶ ἐγκρίνῃ τὸ περιεχόμενον. Ὁ Βερνάρδος σημειοῖ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου, ὅτι ἐπιβάλλεται τοῦ πλοίου αὐτὴν τὴν στιγμὴν καὶ δὲν ἔχει καιρὸν διὰ νὰ τὴν μελετήσῃ, δὲν ἀμφιβάλλει ὅμως ὅτι εἶναι καλὴ.

—Τὸ ὑπ' ἀρ. 254 εἶναι α) ἐπιστολὴ Πρακτικίδου πρὸς τὸν κουμπάρου τοῦ Δημ. Ἀρβανιτόπουλον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀποστέλλει τὴν Μαρίαν τοῦ καὶ τὴν Εἰρήνην, καὶ ζητεῖ δάνειον παρ' αὐτοῦ 4 τάλληρα διὰ νὰ ἀγοράσῃ γιὰ τὰ παιδιά «ὀλίγον πανί, ὅπου νὰ κάμουν καὶ ἀπὸ ἓν ὑτοκάμισον καὶ μίαν ζυγὴν παποῦταια, ὅπου νὰ μὴν ἀποθάνουν ἀπὸ τὸ πάγος τοῦ χειμῶνος», ἀποστέλλει δὲ σχετικὴν ἀπόδειξιν καὶ τὸ ὠρολόγιόν του ὡς ἐνέχυρον «ἰγγλέζικον μὲ δύο ζάρφια ἀργυρᾶ, τῶν ὁποίων τὸ ἔξωθεν εἶναι μὲ σαγρί πράσινον, κλειόμενον εἰς τὴν θήκην τοῦ ἀπὸ μαῦρον σαγρί». Ἀλλ' ὁ Ἀρβανιτόπουλος εἶχεν ἤδη ἀναχωρήσει εἰς Αἴγινα, ὡς σημειοῖ ὁ ἴδιος εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 257 χειρόγραφον. Φέρει ἡμερ. 8 Δεκεμβρ. 1828.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 255 χειρόγραφον εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Π. πρὸς Γ. Μπιτσάξην εἰς Χώραν Νάξου, εἰς τὸν ὁποῖον λέγει ὅτι δὲν ἔχει ὑποδήματα διὰ νὰ κατέβῃ εἰς Χώραν καὶ ὅτι πάσχει ἀπὸ ρευματισμοῦς. Πρόκειμένου δὲ ν' ἀναχωρήσῃ μαζί του διὰ Κρήτην μετὰ τὴν ἀφίξιν τῆς γολέτας, πρέπει νὰ ἐξοφλήσῃ πρῶτον τοὺς λογισμοὺς του, διὰ νὰ μὴ «οτραπατζάρουν» τὴν οἰκονομίαν του μετὰ τὴν ἀναχωρήσιν του καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τοῦ ζητεῖ δάνειον 20 κολονάτα καὶ διὰ ν' ἀγοράσῃ κριθάρι, καὶ κουκιὰ γιὰ τὰ παιδιά του. Φέρει ἡμερ. 3 Ἰανουαρ. 1829, Ποταμιά.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 256 εἶναι ἡ ἀπάντησις τοῦ Μπιτσάξου, ὅτι δὲν εὐκολύνεται νὰ τὸν βοηθήσῃ οικονομικῶς καὶ ὅτι θ' ἀναχωρήσῃ διὰ Κρήτην μετὰ τὰς ἐορτάς. Φέρει ἡμερ. 3 Ἰανουαρ. 1829.

—Τὸ ὑπ' ἀριθ. 257 εἶναι δύο σχέδια ἐπιστολῶν τοῦ Ζ. Π. πρὸς Μπιτσάξην. Τὸ πρῶτον ἀχρονολόγητον καὶ ἀνυπόγραφον περιέχει περίληψιν τοῦ περιεχομένου τῆς προκηρύξεως τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸ δεύτερον τοῦ αὐτοῦ περιεχομένου πρὸς τὴν ὑπ' ἀριθ. 255, ἀναλυτικώτερον τοῦ προηγουμένου.

Τοῦτο εἰδοποιοῦν σε τὸ Συμβούλιον σὲ παρακαλεῖ νὰ μεταβῇς χωρὶς ἀναβολῆς εἰς τὸν τόπον τῆς Συνελεύσεως πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐπὶ τούτου χρεῶν σου.

Τὸ ἐφοδιαστικόν σου θέλει λάβεις παρὰ τοῦ ῥηθέντος συμπληρεξουσίου σου, ὁμοῦ καὶ γρόσια τετρακόσια διὰ ἔξοδά σου. Ὑγίαινε.

Τὴν 26 Μαΐου 1829 ἐν Βαφέα.

Τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου

Ν. Οἰκονόμος, Π. Σ. γεώργιος, Ἰω. μιχαήλ, Α. φασούλις, Θ. ἀγαθάκις, Μ. Χιονάκις, Ἀ. Γιαννακάκις, Ν. λιμπρίτης.

Ὁ Γραμματεὺς

(Τ. Σ.) Παῦλος Ν. Καλογέννητος

Π. Θ. Τὰ γρόσια τῶν ἐξόδων σου θέλει εἶναι πεντακόσια ἀριθ. 500.

(260) (1)

Σχέδιον Ἐπιστολῆς Ζ. Π. πρὸς Λυμπρίτην, σχετικὴ πρὸς τὴν μετάβασιν τῶν πληρεξουσίων εἰς Αἴγιναν.

Φίλε κ. Λυμπρίτη

Τὴν ἐκ Σύρας ἀπὸ 5 τοῦ παρόντος σημ. ἐπιστολὴν σου ἔλαβον ἀγαπητῶς εἰς Νάξον τὴν 8 ἰδίου, εἰς ἀπάντησιν τῆς ὁποίας, μὴ ἔχων τὴν προσήκουσαν εὐκαιρίαν νὰ ἐκταθῶ, σὰς εἰδοποιῶ τοῦτο μόνον, ὅτι χθὲς τὸ ἑσπέρας ἐλιμενίσθημεν αἰσίως ἐδῶ καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας μεταβαίνομεν σὺν θεῷ αὐτοῦ, μετὰ τοῦ κυρίου Ἰδομενέως, ἴσως καὶ τοῦ κυρίου Ε. Δανέζη καὶ Μ. Ναύτου εἰς ἀγαπητὴν μας ἀντάμωσιν σὰς καὶ ἐκπλήρῳσιν τῶν ὁποίων ἡ πατρίς μᾶς ἐπεφόρτισεν ἱερῶν. Πρὸς τὸν συμπληρεξούσιόν μου κ. Γ. Ἀγγελίδην ἔγραψα πρὸ ἡμερῶν, διὰ νὰ μοὶ προφθάσῃ ἐδῶ εἰς Σύραν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ Συμβούλιον ἔδωκε χρημάτων δι' ἔξοδά μου, τὰ ὁποῖα δέον νὰ μοὶ δοθῶσιν ἀσφαλέστερον. Τῷ ἔγραφον νὰ τ' ἀποστείλῃ ἢ πρὸς τὸν κ. Παπαδάκην ἢ πρὸς τὸν ἐνταῦθα ἐκτ' Ἐπιτρ. κ. Ν. Καλλέργην. Ἐρωτήσας ὅμως ἀμφοτέρους ἤκουσα μὲ λύπη μου, ὅτι δὲν ἐστάλησαν. Τὸ γράμμα μου δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἔλαβεν, ἐπειδὴ ἐστάλη δι' ἀσφαλοῦς μέσου, τὸ δ' αἴτιον τῆς ἀργοπορίας τῆς ἀποστολῆς τῶν ζητηθέντων ἀγνοῶν λυποῦμαι τὰ μέγιστα. Παρακαλῶ νὰ τὸν παρακινήσῃτε νὰ μοὶ τὰ προφθάσῃ, πάλιν ὅπου τῷ ἔγραφον, διότι εἶμαι καταστενοχωρημένος καὶ ἀναχωρήσας ἀπὸ Νάξον δὲν ἀφῆκα εἰς τὴν ἐξαδέλφην σὰς οὐδ' ὀβολὸν καὶ θ' ἀποθάνουν τῆς πείνης.

(1) Τὸ ὑπ' ἀριθ. 259 εἶναι ἀντίγραφα πρὸς διαφόρους ἐπιστολῶν τοῦ Πρ. διὰ συνεννόησιν τῶν εἰς τὰς Κυκλάδας πληρεξουσίων πρὸς ἀπὸ κοινῆς ἀναχώρησιν αὐτῶν εἰς Αἴγιναν.

Ἐν τοσούτοις ἀσπαζόμενός σε ἀγαπητῶς καὶ τοὺς λοιποὺς συμπληρεξουσίου μας ὑποσημειοῦμαι ἐν βίᾳ. Ἐν Σύρα τῇ 14 Ἰουνίου 1829, ὁ φίλος σας Ζ. Πρακτικίδης.

Σὰς ἔγραψα καὶ ἀπὸ Νάξου, συστήσας τὸ γράμμα μου εἰς τὸν κ. Σακόρραφον, ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ἂν τὸ ἐλάβετε πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς σας ἀπὸ τὴν πατρίδα. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν τὸ ἐλάβετε, διότι δὲν εἶδον εἰς τὸ σταλὲν εἰς Νάξον σημ. τὴν παραλαβὴν του. Πόσον ἐπεθύμουν νὰ σὰς ἀνταμώσω ἐδῶ, διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν πολλά. Πλὴν ἄς εἶναι καὶ αὐτοῦ.

Πρὸς τὸν κ. Φ. Λυμπρίτην, πληρεξούσιον τῆς Κρήτης, εἰς Αἴγινα.

(266) (1)

Ἐπιστολὴ Νεοφύτου Δούκα ἐκ Βουκουρεστίου πρὸς Δημήτριον Ποστολάκην εἰς Βιέννην.

Ἀπλοῦν φ. λεπτοῦ χάρτου διαστάσεων 21.25. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς α' σελίδος. Ἐπὶ τῆς β' σελ. ὑπάρχουν δύο ὅμοιαι σφραγίδες ἡ μία μαύρη καὶ ἡ ἑτέρα ἐξ ἐρυθροῦ Ἰσπανικοῦ κηροῦ μετὰ θυροῦ καὶ ξενογλώσσου

—Τὸ 261 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἑμμ. Ἀποστολίδου πρὸς Ζ. Π. εἰς Ποταμίαν, ἡμερ. 16 Ἰουνίου 1829, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν πληροφορεῖ ὅτι αἱ πληροφορίες περὶ ἀναστολῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς Δ' Συνελεύσεως δὲν εἶναι ἀληθεῖς καὶ ὅτι πρέπει νὰ μεταβῇ εἰς Αἴγινα μὲ πρῶτην εὐκαιρίαν. Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φύλλου χάρτου σημειοῖ ὁ Π. ὅτι ἔστετε ἐν διάφορα ἀντικείμενα εἰς Ποταμίαν καὶ χρήματα (ἐκ Σύρας) καὶ ἐν συνεχείᾳ τὰ ἑξῆς: «Τῇ 12 Ἰουνίου ἡμ. δ' κατὰ τὴν μισθὴν ὥραν τῆς νυκτὸς ἀνεχώρησαμεν ἀπὸ τὴν Νάξον διὰ Σύραν μὲ τὸ πλοῖον, ὁ Λεωνίδας, (Τσερνίκη) τοῦ πλοιοῦρχου Γεωργίου Τσεσεμαλή, πλέοντες μὲ ἄνεμον βορρᾶν, περὶ δὲ ὥραν τῆς ἡμερ. τῆς 5ης ἀπαντήσαμεν 4 πλοῖα ρωσσικὰ δίκροτα, τὴν 10 ὥραν τῆς 13 ἐλλιμενίσθημεν εἰς Σύραν».

—Τὸ 262 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Λυμπρίτη ἐκ Σύρας, ἡμερομ. 5 Ἰουνίου 1829, πρὸς Ζ. Π. εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὅτι ἐνεργείαις τοῦ Ἀντ. Παπαδάκη τοῦ ἐστάλησαν εἰς τὸ Συμβούλιον τὰ παραστατικά του ἔγγραφα, πλὴν ἐν τῷ μεταξὺ εἶδε τὸν διορισμὸν του ὡς γραμματέως τοῦ Πρωτοκλήτου δικαστηρίου τῶν Βορείων Κυκλάδων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Λυμπρίτης προτιμᾷ διὰ τὸν Πρακτικίδην.

—Τὸ 262 εἶναι ἔγγραφον τοῦ Γεωργ. Χασάπη, Κρητὸς, πρὸς τὴν Ἀστυνομίαν Ναυπλίου, σχετικὸν πρὸς κτηματικὰς διαφορὰς του μετὰ τοῦ Πρακτικίδου διὰ τὸ ἐργαστήριον ἐν Ναυπλίῳ.

—Τὸ 263 εἶναι ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου Πρακτικίδου ἐκ Καστελλίου Κισάμου, ἡμερ. 5 Ἰουλίου 1826 οἰκογενειακοῦ περιεχομένου.

—Τὸ 164 εἶναι σχέδιον ἀναφορᾶς τοῦ Ζ. Π. πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ὁποίαν παρακαλεῖ ὅπως—ἤδη ἔχει λήξει ἡ περίοδος τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως—ἀντὶ τῆς Σκοπέλου, ὅπου εἶναι ἡ ἕδρα τῆς ὑπηρεσίας του, τοποθετηθῇ, ἐναλλάξ μετὰ τοῦ Παναγ. Τσακαρόλου, εἰς Νάξον, ὅπου καὶ ἡ οἰκογένειά του. Φέρει ἡμερομ. 12 Αὐγούστου 1829, Ναύπλιον. Ἐπὶ τοῦ ἰδίου χειρογράφου ὑπάρχει σχέδιον ἐπιστολῆς τοῦ Ζ. Π. πρὸς Βερνάρδον ἐκ Ναυπλίου τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, εἰς τὴν ὁποίαν τὸν πληροφορεῖ ὅτι εἶναι ἄρρωστος ἀπὸ δυσεντερίαν, κάμωνων χρῆσιν «τοῦ ραβαντίου καὶ διασκορδίου».

—Τὸ 265 χειρόγ. εἶναι σχέδιον ἐπιστολῆς πρὸς Βερνάρδον τοῦ Ζ. Π. ζητοῦντος τὴν ἐπέμβασίν του διὰ τὴν τοποθέτησίν του εἰς Νάξον, ἀντὶ τῆς Σκοπέλου.

τίτλου, ἔτι δὲ αἱ ἐνδείξεις: «τῷ ἐντιμοτάτῳ κυρίῳ Δημητρίῳ Ποστολάκη, αἰσίως.— A Monsieur Demetrius Postolacas, Vienne.—1830 τῇ 20 Ἰανουαρίου.... Νεόφυτος Δούκας, τῇ 3)15 Φεβρ. παραλαβή».

Κύριε Δημήτριε,

Πρὸ ἡμερῶν σᾶς ἔγραψα περὶ ψάλτου ἀποφατικῶς. ἀλλὰ δὲν ἔπαυσα χάριν φιλίας νὰ ἐξετάσω καὶ περαιτέρω, ἕως οὗ νὰ εὕρω τὸν ἀξιώτερον κατὰ τὸ χρέος τῆς πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν συνηθείας. Εὐρὼν λοιπὸν τοιοῦτον γράφω τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ νὰ ἔχῃ εἰς αὐτὸν πολλὴν πίστιν, ὡς εἰδὼς αὐτὸν καὶ βίον αὐτοῦ, μαθητὴν μου ἤδη διὰ πολλοῦ χρόνου δοκιμασθέντα, ἐπιθυμοῦντα δὲ νὰ προσεπαυξήσῃ τὰς ἑαυτοῦ μαθήσεις καὶ μὲ τὴν δαψίλειαν τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔτι φώτων. Ἐπειδὴ ὅμως μέλει ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ νὰ τραφῇ, ἀξιοῖ νὰ ἔχῃ παρὰ τῆς ἐντιμοτάτης ἀδελφότητος οἰκίαν ἐλευθέραν καὶ τὰ καθ' ὁδὸν ἔξοδα, προσθεμένου καὶ τοῦ μισθοῦ εἰς ἑκατὸν βασιλικά χρυσᾶ. Ταῦτα μὲν τὰ ἀπαιτούμενα παρ' ἐκείνου. Ὅσον δὲ περὶ τῆς εὐαρεστήσεως αὐτοῦ εἰς τὰ χρέη τοῦ ἔχεις ὑπόσχεσιν ἱκανὴν παρὰ τῆς ἐμῆς πολιᾶς. πράξατε ταῦτα καὶ δὲν θέλετε μεταμεληθῇ, ἐγὼ δὲ στοχάζομαι, ὅτι θέλετε ἔχει αὐτὸν εὐχαρίστως καὶ διὰ τρεῖς τριετίας. Ἐρρωσο. τῇ κα' Ἰανουαρίου 1830, ἐκ Βουκουρεστίου.

Νεόφυτος Δούκας

Ὁνομάζεται δὲ ὁ συνιστώμενος Ἰωάννης Σταυροστέσκος

(268) καὶ (269) (1)

Ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν ἐκ Κρήτης πρὸς Ζ. Π., εἰς τὰ ὁποῖα φαίνεται ἀνάγλυφος ἡ ἀγωνία καὶ ὁ πόνος τῶν Κρητῶν διὰ τὴν τύχην τῆς πατρίδος τῶν.

α'

Μάλιστα καὶ τώρα ὁποῦ εἶδαμε καὶ μᾶς ἐξεμπάρκαραν αἰγυπτιακὰς ἀραβίδες καὶ ἔχομε μεγάλην λύπην φίλε τώρα καιρὸν καὶ ἡμεῖς. Δὲν ἀγωνιζόμαστε καὶ ἡμεῖς τώρα τόσους ὁλόκληρους χρόνους καὶ τώρα βλέπομε καὶ χάνομε ὅλα μας, τὰς ματοχυσίας καὶ αἰχμαλωτισμοὺς ποὺ ἐτραβήξαμε καὶ τραβοῦμε καιρὸν; διὰ ἐμᾶς θεός, δὲν εἶναι ἄνθρωποι διὰ νὰ δοῦνε τὰ δίκαιά μας καὶ νὰ τὰ φανερώσουν εἰς ἐκείνους ποὺ μᾶς ὑπερασπίζονται; Περικαλῶ τὸν φίλον μας νὰ ἔχωμε πάντα ἐπιστολὴν σου νὰ μᾶς ἰδεάζῃς τὰ τρέχοντα καὶ νὰ

Σημ. (1) Τὸ 267 εἶναι χειρόγραφον τοῦ Πρακτικίδου (σχέδιον) μὲ τὸν τίτλον «ὁδηγία πρὸς τὸν εὐγενέστατον κ. Μ. Βερνάρδον περὶ τοῦ εἰς Ναύλιον ἐργαστηρίου μας ὑπ' ἀρ. 76 καὶ περὶ τοῦ πῶς θέλει ἐνοικιασθῇ τὸ παρὸν ἔτος 1830».

μᾶς φανερώνης τ' ἀκόλουθα καὶ πῶς ἔχει νὰ γενῇ τὸ τελευταῖον τῆς πατρίδος μας ἢ νὰ χαροῦμε ἢ ν' ἀποφασιστοῦμε.

Ἐν Κράπῃ τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1830.

Ὁ φίλος σας ὀπλαρχηγὸς Πεδιάδος Ζαχαρίας Ἀποστολάκης

β'.

Περί διὰ τὴν πατρίδα μας ἄν ρωτᾷς, μπορεῖ νᾶσαι πληροφορημένος διὰ τοὺς Αἰγυπτίους ποὺ ἦλθαν ἔξαφνα. Ἡμεῖς ἀδελφε στεκόμεθα σταθερά καθὼς καὶ πρῶτας, ἐστείλαμ καὶ ἀπὸ ὅλες τὶς ἐπαρχίες πληρεξουσίους μ' ἀναφορὰς εἰς τὴν Κυβέρνησι καὶ τοὺς ναυάρχους, δυὸ καὶ τρεῖς φορές, ὅμως δὲν ξέρομε ἀκόμα ἂν μᾶς θέλουν νὰ γενοῦν καὶ μὲ μᾶς ἴλεως διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος μας. Τώρα πάλι ἀποφασίζομε νὰ στείλωμε σὲ ὀλίγον διάστημα πληρεξουσίους εἰς τὰς τρεῖς δυνάμεις στὴν Κων)λι καὶ ὁ κύριος νὰ γενῇ ἴλεως. Ἄν ἔχετε καὶ ἡ εὐγενεία σας καμμιὰ εἴδησι νέα, φανερώσετέ μας, ὅπου πολὺ διψοῦμε νὰ μάνθάνωμε τὰ ἀκόλουθα.

Ἐν Νέφ Χωρίῳ τῇ 18 8)βρίου 1830

Μανουὴλ Φανουράκης.

(275) (1)

Πληρεξούσιον ἐγγραφον Πρακτικίδη πρὸς Γεώργ. Μπιτσαξήν, ὅπως ἀναζητήσῃ εἰς Νάυπλιον τὸν κατάλογον παραχωρήσεως εἰς Π. γῆς καὶ χρημάτων παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ παραλάβῃ ταῦτα.

Βασίλειον τῆς Ἑλλάδος.

Τῇ εἰκοστῇ πέμτῃ Μαΐου, ἡμέρᾳ Περικλεοῦ πρὸ μεσημβρίας τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ τετάρτου ἔτους παρουσια-

Σημ. (1) Τὸ ὑπ' ἀρ. 270 χειρόγραφον εἶναι ἔκθεσις τοῦ καπετὰν Μανουὴλ Φανουράκη πρὸς Πρακτικίδην ἐκ Κράσι, ἡμεροδ. 19 8)βρίου 1830, εἰς τὴν ὁποίαν «φανερώνει τ' ἀκόλουθα ἀπ' ὅταν ἔγινε καπετάνιος (1822) ἕως τέλους».

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 271 εἶναι ἐγκύκλιος τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου πρὸς τὰ κατὰ τὴν ἐπικράτειαν πρωτόκλητα. Ἡμ. 11 Φεβρ. 1831.

Τὸ ὑπ' ἀρ. 272 εἶναι ἀναφορὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τῶν κτημάτων τῆς διαλυμένης Μονῆς τοῦ Φωτοδότου πρὸς τὸν Δήμαρχον Ἀπειρανθίας, διὰ τῆς ὁποίας ζητεῖ δύο ἐθνοφύλακας εἰς χωρίον Ἀκαδήμους, διὰ νὰ συνοδεύσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσιν κομίζοντα τὸν ἀνακαλυφθέντα ὑπ' αὐτοῦ Κώδικα τῆς Μονῆς. Φεραί ἡμερ. 14 Μαΐου 1831 (·)

— Τὸ 173 εἶναι ἐπιστολὴ Ν. Ἀρκὰ πρὸς Πρ. ἐκ Πάρου, ἐάν ἦλθεν ἡ μισθοδοσία τῶν. Ἡμερ. 8 Ἰουλ. 1831.

— Τὸ ὑπ' ἀρ. 274 εἶναι ἐντοπὸς διαταγὴ τοῦ Νομάρχου Ἀργολιδοκορινθίας Μαύρου ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῶν καθηκόντων του. Ἡμ. 10)22 Μαΐου 1823. Παράλλῃως ἡ αὐτὴ διαταγὴ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν γλῶσσαν.

σθεις εις την δημοσίαν ταύτην Μνημονείαν ο υποφαινόμενος κύριος Ζαχαρίας Κρης Πρακτικίδης, και διαμένων εντός της πόλεως Νάξου πρό οκτώ ήδη χρόνων μετά της οίκογενείας του και γνωστός παρ' έμοι τοις Δημοσίαις Μνήμονος αποκαθιστά δια της παρούσης αντι-πρόσωπόν του πληρεξούσιον τον κύριον Γεώργιον Μπιτσαξή απερ-χόμενον ήδη εις Ναύπλιον δια να εξετάση τους όσοι εκ των εκεί διαμενόντων Κρητών στρατιωτικών ή πολιτικών έχουν καταλόγους και εύρη το όποιον παρεδόθη εις αυτόν υπ' αριθ. 1074 τας 18 Μα-ΐου 1832 έντυπον εις όνομά του επίσημον έγγραφον της έν Ναυπλίω επί των Κρητών έπιτροπής και εύρων αυτό να ζητήση από τον έχον-τα ε'ς τον κατάλογόν του καταχωρημένον τον αυτόν αριθ. 1074 και το όνομα τοις ειρημένου κ. Ζαχαρίου Πρακτικίδη και παραλάβη την έπιτροπείαν της παραχωρηθείσης παρὰ της Κυβερνήσως εις αυτόν Γης και των χρημάτων (έναν ο καταλογιστής έλαβε χρήματα) από της έποχής καθ' ήν εξεδόθη παρὰ της διαληφθείσης επί των Κρη-τών έπιτροπής το αυτό έντυπον επίσημον έγγραφον μέχρι τοις τρέ-χοντος έτους, και άφοι παραλάβη τόσον την έπικαρπίαν των στρεμ-μάτων καθώς και τα χρήματα, να τα έξαποστείλη ασφαλῆ προς τον ένταύθα διαμένοντα έντολέα του κ. Ζ. Πρακτικίδη ή να τα φέρη ο ίδιος, όταν έπιστρέψη εις Νάξον. Δι' ό και επ' αύτω τούτω έγγένετο το παρόν επίσημον μ ημονειακόν έγγραφον, υποβεβαιωθέν τη ιδιοχείρῳ αύτου υπογραφῇ, όπως έχει όπου ανήκει το αξιόπι-στον. Ζαχαρίας Πρακτικίδης βεβαιώνει το παρόν

Ο της Νήσου Νάξου Δημόσιος Μήμων

Τ.Σ. Κων)νος Κόκκος

Ότι αντίγραφον άπαράλλακτον

Έν Νάξω τη 25 Μαΐου 1834.

Άρ. 490, Βιβλ. Β' των συνθηκών Σελ. αρ. 324

ΑΧΡΟΝΟΛΟΓΗΤΑ. (1)

(288 β)

Έπιστολή Ν. Οικονόμου προς Γ. Παπαδάκη, παραστάτην Κρήτης.

Φίλτατε κύριε Γ. Παπαδάκη

Με δύο σας αγαπητά είμαι έως αύτης καταπεπλουτισμένος. Έγώ δέν ήμπόρεσα να εύρω εύκαιρίαν να σας γράψω, διότι μόνον

Σημ. (1) Άχρονολόγητα χειρόγραφα υπάρχουν εις την συλλογήν Πρα-κτικίδη από τοις αριθ. 276 μέχρι 299. Εκ τούτων τα περισσότερα είναι άνευ ιστο-ρικῆς σημασίας, δυνάμενα δέ έν πάσει περιπτώσει άπαντα σχεδόν να τοποθε-τηθουν χρονολογικώς εκ τοις περιεχομένων των. Εκ τούτων αναφέρονται έκτος από τα δημοσιευόμενα ένταύθα τα εξής:—το υπ' αριθ. 278, σημείωμα Λαζα-ράκι, όπως διορθώση την περίληψιν της Ιστορίας τοις πολέμου Κρήτης ο Ζ.Π. και την άποστείλῃ.—το υπ' αριθ. 279, τοις Δ. Παρδαλάκη προς άγνωστον άποδέκτην έπιστολή, δι' ης, προκειμένου να περάση εις "Υδραν προς άνάρρωσιν, ζητεί δανεικά χρήματα.—280 έπιστολή τοις Πρακτικίδη(;) προς άγνωστον άποδέκτην, δι' ετοιμάζεται ν' αναχωρήση εις Σφακιά—284, έπιστολή Κυπριανοις προς «Γεωργάκη» παραστάτην Κρήτης, δι' συγκεντρώνει

ὁ Θεὸς ἡξεύρει τίς ζάλες μου καὶ τὰ βάσανά μου, ὅπου ἔμεινα ἐδῶ ὀλομόναχος, καὶ εἶμαι καὶ ζητημένος καὶ ἀπὸ τὰ Σφακιά καὶ ἄλλο —λίγον νὰ τὰ ἐξυφάνωμεν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐδῶ ἐν γένει ἄρματωμένους, οἱ ὅποιοι καθὼς ἤκουσαν, ὅτι ἐτοιμάζομαι, ἐσηκώθησαν καὶ ἦλθον, ἔχοντες ἀρχηγὸν τὸν φρόνιμον καὶ ἀνδρεῖον 500αρχον Πωλιὸ Πρωτοπαπαδάκη, ὁ ὅποιος φυλάττει γε· ναίως τὸ Καστέλλι καὶ ὁ ὅποιος, μόνον ὅπου ἔχασε τέτοιον ἀνηψιὸν ἐκεῖ, δὲν ἐγύρισεν ἀκόμη εἰς τὸ σπίτι του, ἀλλὰ μένει ἐδῶ, καὶ ἔτσι οἱ μὲν φοβερίζοντές με, οἱ δὲ προσκλαιόμενοι τὸν ἀπορφανισμόν των, μ' ἔκαμαν καὶ χωρὶς νὰ θέλω νὰ κάθωμαι ἐδῶ νὰ βασανίζωμαι, καὶ φοβοῦμαι, ἀκριβέ μου φίλε, πολλά, διότι, ἂν δὲν ἀπεθάνω ἀπὸ πανώλην, θὲ νὰ πεθάνω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ζάλης μου, ὅπου μὰ τὸν Θεὸν δὲν ἔχω καιρὸν νὰ τραβήξω τὸν ταμπάκον μου. Εἶπον καὶ τῷ Νικολαΐδῃ, τῷ τιμιωτάτῳ, καὶ φρονίμῳ καὶ ἀξιωτάτῳ νέῳ νὰ σᾶς γράψῃ περιστάτικώτερον, διότι ἐγὼ δὲν ἀδειάζω. Ἐν ταχυτῇτι δ' ὄση σᾶς γράφω καὶ γὰρ, ἡ πολυπόθητος φαμηλιά σας καὶ τὰ παιδιὰ σας ζῶσι ἀφόβως εἰς τὸ Ρέθυμνος. Ὁ Σειστάκης ἦτον πρὸ ἐχθὲς ἐδῶ, καὶ αὐτὸς μᾶς ἐπληροφόρησε μὲ ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Κατοικῶσιν εἰς τοῦ Σεριφάκι τὸ ὁσπίτιον πολλὰ φυλαγμένα. Ἐχομε τώρα εἰς χεῖρας καλὰ μέσα καὶ ἐλπίζομεν εἰς τὸν Θεὸν νὰ τὰ ἐβγάλωμεν. Ἐπῆγε καὶ ὁ κουμπάρος σας Εὐθυμάκης εἰς τὰ Ρούστικα ἀπ' ἐδῶ, δὲν ἠμπόρεσε νὰ πληροφορηθῇ καὶ νὰ κάμῃ ἄλλο τι παρὰ νὰ μάθῃ κάκεῖνος αὐτό. Τὸ πρὸς τὸν αὐτάδελφόν σας γράμμα διεύθυνα, τοῦ ἐμήνυσα ὅταν ἀγαπᾷ νὰ ἔλθῃ, δὲν ἐφάνη ὅμως ἀκόμη. Μεῖνε δὲ ἀγαπητέ μου ἡσυχος μὰ τὸ χρέος μου τὸ γνωρίζω καὶ θὰ τὸ κάνω, φθάνει νὰ ἔλθῃ. Εἰς τοῦ κύρ Ζαχαρία τὸ γράμμα γράφω ἐκτεταμένως καὶ ἀπ' ἐκεῖνον πληροφορηθῇτε τὰ χάλια μου. Ἀχ καὶ ἀργεῖ ὁ κ. Ἐπαρχος, δὲν ἡξεύρω τί νὰ κάνω, καθὼς φύγετε ἀπὸ τὰ βάσανα λησμονεῖτε τὸν βασανιζόμενον. Ἐχει Θεὸν καὶ ἡ πολύπονος Κρήτη. Τὸν ἀκριβόν μου κύριον Δ. Παρδαλάκη γλυκοφιλῶ καὶ μένω. 19 Ἀπριλίου Γωνιά. Ὁ Σός, Οἰκονόμος. Τὸν κ. Ἀντωνιάδην εἰλικρινοπροσαγορεύω, δὲν ἔχω «αιρὸν νὰ τοῦ γράψω χῶρια καὶ ἄς μὴ μοῦ συνορισθῇ.

Κρήτας διὰ νὰ γεμίσῃ τὸ πλοῖον του—287, περὶ τῶν πληρεξουσίων ἐγγράφων ἐπαρχίας Κρατιτάρων.—288, τοῦ Μ. Μαγουλάκι πρὸς τὸν πρόεδρον τῆς βουλῆς, ἵνα θεωρήσῃ τοὺς λογισμοὺς του—293, προσταγὴ διὰ χειρὸς Ν. Οἰκονόμου, ἀπαγορεύουσα τοὺς ἀσκόπους πυροβολισμοὺς—297, ἐπιστολὴ πρὸς «X' Καπετάν Στρατῆ» κάποιου κατωμεριτίου, παραπονουμένου διὰ τὰς ἀτασθαλίας τῶν Σφακιανῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν ρασοφόρων, οἱ ὅποιοι ἀναμιγνύονται εἰς τὰ κοινά.—298, ἀναφορὰ τοῦ Ζ.Π. κατὰ Ἐμμ. Ἀντωνιάδην, κατηγοροῦσα αὐτὸν διὰ ἀθυροστομίαν, ἐπιπολαιότητα καὶ ὕβρεις κατὰ τῶν ἄλλων παραστατῶν Κρήτης, ἐκ Ναυπλίου—καὶ τὸ τελευταῖον τῆς συλλογῆς 299, τσερκικός μουρεσαλὲς τοῦ Καδῆ Πεδιάδος, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς πόρτας τῆς Ἐκκλησίας Μουχτάρων(;) ἀναγόμενον πιθανῶς εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνους.

Ἐπιστολὴ προσκλητήριος (σχέδιον) ἐκ Κρήτης πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἵνα δράμωσιν καὶ οὗτοι πρὸς βοήθειαν τῶν Κρητῶν. (Γραφὴ Ν. Οἰκονόμου).

* *

Φιλογενέστατε κύριε Καπετὰν Ἀναστάσιε Γιαννουτζάκι καὶ λοιποὶ ἀνδρεῖοι ἀδελφοὶ Σπαρτιᾶται, σᾶς χαιρετοῦμεν.

Εἰς ἀπορίαν μεγάλην εὐρισκόμεθα βλέποντες τοιοῦτον καιρὸν τὴν ἀδιαφορίαν σας καὶ τὴν μεγάλην ὑπομονὴν σας εἰς τὸ ν' ἀποφασίσετε τὸν πρὸς ἡμᾶς ἀγαπητὸν σας ἐρχομόν. Ἀρκετοὶ μῆνες εἶναι τώρα ὅπου σᾶς περιμένομεν καθ' ἡμέραν καὶ πάντοτε ἀπατημένοι εὐρέθημεν, καὶ μὲ μόνην τὴν ἐλπίδα. Ἦλθεν ὁ φιλογενὴς κύριος Καπετὰν Ἀναστάσιος, συνεφωνήσαμεν μαζύ του, περιμένομεν πλέον ἀνυπομόνως νὰ σᾶς ἀπολαύσωμεν καθ' ἡμέραν, πάλιν δὲν ἐκατορθώσαμεν τίποτε καὶ ἀποροῦμεν μαζύ σας καὶ λυπούμεθα κατὰ πολλὰ, διατὶ οἱ κύριοι Σπαρτιᾶται νὰ φοβοῦνται τόσον τὴν Κρήτην, ἐνῶ οἱ συνάδελφοι καὶ συνεργάται σας Σφακιανοὶ μόλις 100 τουφέκια εἰς τὴν ἀρχὴν ἀντεστάθησαν γενναίως εἰς τόσας χιλιάδας ἐχθρούς. Ὅθεν καὶ τώρα μὲ τὸν ἐρχομόν τῶν κυρίων προκρίτων σας πάλιν δὲν λείπομεν ἀδελφικῶς νὰ σᾶς προσκαλέσωμεν εἰς τὸ νὰ συναγωνισθῆτε, καὶ σεῖς ἀνδρεῖοι ἥρωες, μαζὺ μὲ ἡμᾶς καὶ νὰ συναπολαύσετε τὰς ἐνδόξους ἀμοιβάς, ὅπου ἡ πατρίς σας προετοιμάζει. Ἡ Κρήτη εἶνε ἐνδοξος καὶ ὑπέρπλουτος καὶ θαυμασία, νὰ σᾶς τὴν ἐπαινώμεν δὲν εἶναι χρεῖα, διότι εἶδον ὅπως οὖν καὶ οἱ κύριοι προεστώτες σας. Ὅθεν ἀδελφοὶ μὴ ἀναβάλλετε πλέον καιρὸν, ἀλλ' ὅσον ἡμπορεῖτε βιάσετε μίαν ὥραν ἀρχίτερα τὸν ἐρχομόν σας καὶ ἡμεῖς σᾶς πληροφοροῦμεν ἐν συνειδήσει καὶ σᾶς δίδομεν τὸν τιμῆμενον μας λόγον ὅτι θέλει εἶσθε ὡς καθολικοὶ ἀδελφοὶ μας καὶ θέλει συναπολαύσῃτε καὶ ἡ εὐγενεῖα σας ἐκεῖνα ὅπου καὶ οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀγωνιζόμενοι ἀδελφοὶ ἐδῶ θέλει λάβωσιν. Ἡμεῖς ἀπ' ἀρχῆς σᾶς ἐγνωστοποιήσαμεν καὶ τὸν μηνιαῖον μισθὸν ὅπου θέλει δίδομεν, ἤδη πάλιν τὰ ἴδια σᾶς λέγομεν, δηλοποιοῦντες καὶ τῶν ὀφικιᾶλων τὴν ἀμοιβήν, δηλ. ὁ ἀπλὸς στρατιώτης γρόσια 50, ὁ 10ρχος 60, 25ος 70, 50ος 80, 100ος ἐκατόν, ὁ 200ρχος 125, ὁ 300ος 150, ὁ τετρακοσίρχος 175, ὁ 500ος 200, ὅπου ἡμποροῦμεν νὰ δίδωμεν κατὰ μῆνα διὰ τὴν ὥραν, ἐκτὸς τῶν λαφύρων ὅπου ἐλπίζομεν δὲν θέλει ἔχουσι σύγκρισιν, καὶ ἐκτὸς τοῦ ρεγάλου ἐκείνου ὅπου μὲ γρήγορον πέσι-

Σημ. (1).—Ἐπὶ τῆς τρίτης σελίδος τοῦ χειρογράφου ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς διὰ χειρὸς Πρακτ. «α': Ἄν δὲν πρέπει νὰ γίνωμεν μέλη τοῦ Ἐθνικοῦ συστήματος, εἶναι ἀνάγκη, ἂν ἡ Ἐκλ. ἡξεύρῃ τί: μουσικὸν ἀπὸ μέρους τῆς κραταιᾶς Ρωσσο. πρέπει νὰ τὸ ἀποκαλύψῃ εἰς τινὰς ἡμῶν, ὅπου ἔχοντες ἐκεῖθεν ἐλπίδα βοηθείας ἐν καιρῷ ἀνάγκης, νὰ μὴ συγκατανεύσωμεν τώρα εἰς τῆς βουλῆς ζητήματα. βον. Ἄν δὲν ἔχωμεν ἰδιαιτέραν βοήθειαν καὶ ὑπεράσπισιν παρ' ὧν ἐλπίζομεν, ἀνάγκη πᾶσα νὰ συμφωνήσωμεν μὲ τὴν βουλήν, ὅπου νὰ βοηθοῦμεθα, ἀνάγκης κατεπειγούσης, ἀπ' αὐτήν, ὅτι τὰ μέλη βοηθοῦνται ἀπὸ τὸ ὅλον καὶ τὸ ὅλον ἀπὸ τὰ μέλη.—Ἡ ἔνωσις εἶναι ἀναγκασιότατη, μάλιστα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρισκόμεθα ἤδη στενοχωρίαν ὑπὸ τῶν Βρετανῶν, οἱ ὅποιοι ἀκωλύτως εἰσέρχονται εἰς τοὺς λιμένας τῶν ἐχθρῶν, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἔχομεν διὰ θαλάσσης πολιορκημένους».

μον ἐνὸς κάστρου θέλει λάβωσιν. Μὴν ἀναβάλλετε λοιπὸν καιρὸν ἀδελφοί, μόνον ἀμέσως, μὲ τὸν ἐρχομὸν ἤδη καὶ τῶν ἐδικῶν μας κυρίων Καπετανέων νὰ σᾶς συνοδεύσωσι νὰ ταχύνετε χωρὶς καμμίαν ἀναβολὴν τὸν ἐρχομὸν σας, διότι τώρα εἶναι ὅπου ἀξίζει ὁ ἐρχομὸς καὶ ἡ παρουσία. Ὅθεν ἂν ἔχετε σκοπὸν νὰ δείξετε καὶ εἰς τὴν περιώνυμον Κρήτη τὰ γενναῖα σας ἀνδραγαθήματα, μὴ χάσετε καιρὸν. Καὶ ἂμποτε νὰ σᾶς ἀπολαύσωμεν ἐντὸς ὀλίγου μὲ ὑγείαν καὶ χαράν, μένομεν.

(290) (1)

Σχέδιον ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Δ)σιν περὶ συμμετοχῆς τῶν Κρητῶν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν (Γραφή Ζ.Π.)

Σεβαστὴ Διοίκησις

Φθάσας ἐνταῦθα εἰς Νάξον ὁ Γενναιότατος στρατηγὸς κ. Δ. Καλλέργης, ἐπαρρησίασε πρὸς ἡμᾶς τὰς διαταγὰς τῆς Σ. Διοικήσεως, ἐν αἷς εἶδομεν νὰ διαταττώμεθα παρ' ἐλπίδα διὰ νὰ ἐκστρατεύσωμεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας. Σεβαστοὶ Κύριοι! μολονότι πρὸ τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως τοῦ στρατηγοῦ [ἐνταῦθα εἰς Νάξον] ἡμεθα παρασκευασμένοι διὰ νὰ ἐκστρατεύσωμεν διὰ τὴν ποτρίδα μας Κρήτην, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ προδιεταττόμεθα, μ' ὅλον τοῦτο [πληροφορηθέντες] ὑπεκλίναμεν τὸν αὐχένα εἰς τὴν φωνὴν τῆς Σ. ἡμῶν Διοικήσεως καὶ συμφώνως ἡμεῖς τε καὶ οἱ εἰς Πάρον παρεπιδημῶντες πατριῶται μας ἀπεφασίσαμεν νὰ ἀπέλθωμεν εἰς τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, διὰ νὰ συναγωνισθῶμεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν ἀδελφῶν μας. Πεποιθότες οὖν εἰς τὰς εὐχὰς καὶ ἐπεριδόενοι εἰς τὰς ὑποσχέσεις τῆς Σ. ἡμῶν Διοικήσεως, ἐκκινούμεν ἐντεῦθεν, σὺν Θεῷ, τὴν δευτέραν τῆς Διακαινησίμου, δηλ. τὴν 4 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός, μετὰ τοῦ στρατηγοῦ μας διὰ τὸν πρὸς ὃν ὅρον μας, καὶ εἰς ἀγαπητὴν τῶν ἐκεῖ ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν μας ἀντάμωσιν.

(294)

«Σημείωσις τῶν ὄσα ὀπλὰ καὶ γρόσια τοῦ μακαρίτου Κ. Δ. Χοῦρδου εἶχεν ὁ μακαρίτης Ἀντώνιο Φουντούλης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χουρδοδημήτηρ καὶ ὄσα ἀπ' αὐτὰ ἐγλύτωσεν ὁ κ. Ἀντώνιος Παπαδάκης ὕστερον.». Γραφή Πρακτικίδη.

Ὅσα εἶχεν ὁ Φουντούλαντῶνης.

1: μαχαίρι ἀσημένιον. 1 πιστόλα ἀσημένια. 1 τουφέκι ὅπου ἐβάστα, μὲ 3 πυλεζίκια ἀσημένια. 3 τουφέκια φιλίντες τρικιόνια, ὅπου

Σημ. (1) Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ὑπάρχουσιν σημειώσεις τοῦ Ζ. Π. ἀφορῶσαι λογισμοὺς καπετανέων Θεοχάρη, Ἀντ. Παπαδάκι, Ι. Σιγανοῦ Κουρμούλδαμβρου, Τημπάζη, Μαγουλάκι, Καλλέργη, Μαγουλάκι Παναγιωτάκι καὶ Ἀθανάση, δι' ἐξοδα στρατιωτῶν.

ἐπῆρε ἀπὸ τὸν Καν. Ἀστρινὸν διὰ μισθοῦς του. Γρόσια διακόσια τρι-
άκοντα τρία, ἀριθ. 233, ὅπου τοῦ εὐρέθησαν εἰς Γραμβοῦσαν μετὰ
τὸν θάνατόν του. Καὶ τὰ ροῦχα του, μ' ἓνα χαμαῖλι ἀσημένιον μέ-
άλυσίδα.

Ὅσα ἀπὸ τὰ ἄνωθεν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ Φουντουλαντώνη
δ. κ. Ἀντώνιος Παπαδάκης, εἰς Νάξον.

Εἰς μετρητὰ γρόσια διακόσια ἐξήντα, ἀριθ. 260, ἐκ τῶν ὁποί-
ων τὰ μὲν 230 ἦσαν τὰ εὐρεθέντα μετὰ τὸν θάνατόν του, τὰ δὲ 30
ἦσαν ἀπὸ τὰ δοθέντα ἀπὸ τὸν Μαλικούτην εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ
Φουντουλαντώνη διὰ τὸ μαχαίρι τοῦ Χουρδοδημήτρη, ὅπου καθήρ-
πασεν καὶ ἐπούλησε εἰς τὸν Μπιτζαξήν. 1 τουφέκι τρικόνι. Ἐδῶκε
εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Φουντουλαντώνη διὰ τὰ μνημόσυνον τοῦ Χουρ-
δοδημήτρη ὅπου εἶχεν ἐξοδεύσει γρόσια 65. Εἰς τὸν Μανώλην Φα-
νουράκι διὰ ὑπηρεσίαν ὅπου τοῦ ἔκαμε (ὥς εἶπεν) ὅταν ἦταν ἄρρω-
στος ἀπὸ τὴν πληγὴν του εἰς Γραμβοῦσαν γρ. 50. Εἰς τὸν Γεώργην
τὸν ἄνδρα τῆς Φροσύνης, διὰ ἐξοικονόμησιν του ἔδωκε εἰς 1 κολο-
νάτον γρ. 15. Εἰς τὸν Ζ. Πρακτικίδην διὰ χρέος τοῦ μακαρίτου ἀπὸ
τὰς τέσσαρας λίρας, ὅπου τῷ ἐδάνεισεν εἰς Ἄργος καὶ Ναύπλιον
γρόσια 56=186. Εἰς τὸν ἴδιον τὸ ἄνωθεν τουφέκι τρικόνι.

Ὅσα ἀπὸ τὰ ὀπισθεν πράγματα τοῦ μακαρίτου Χουρδοδημήτρη ἐ-
πῆραν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Φουντουλαντώνη ἀπὸ τὴν γυναῖκα του τινὲς
στρατιῶται πολεμικοί.

Ὁ Νικόλαος Μαλικούτης, ἐπῆρε τὸ μαχαίρι καὶ τὸ τουφέκι
του. Ὁ Ν. Καγιαμπὲς σπανὸς ἐπῆρε τὴν πιστόλαν του. Ὁ Γεώργης
Κονταξῆς, Πρινιανὸς ἐπῆρε τὸ σαλβάρι του. Ἡ Φροσύνη ἐπῆρε δυὸ
τουφέκια τρικόνια, 1 γελέκι καὶ τὸ σαρίκι του.

(295)

Ἐπιστολὴ Σπυρ. Παπαλαζοπούλου πρὸς τοὺς βουλευτὰς
Κρήτης, περιέχουσα τὸ τιμολόγιον χρυσῶν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια
ἠγόρασεν εἰς λογισμὸν των

★
* *

Κύριοι,

Ἐλαβον τοὺς 4 μεσομαχμουντιέδες ὁμοῦ καὶ τοὺς 3 γερούς,
μὰ ἀδελφοὶ ἢ εὐγενεῖα σας κοιτάζετε τὸ νερὸν στὸν ἥλιον, ὑπομονὴ
διὰ τοὺς 24, ἀμμὰ διὰ τοὺς 3 ποῖα τάχα ἢ αἰτία νὰ μὴν εἶναι κάλ-
πικοι; Ἐστῶ. Λάβετε λοιπὸν ἀντὶ αὐτῶν μία καὶ ἓν τέταρτον δού-
πια Ἰσπανίας, μισὸν μαχμουντιὲ πόλεως καὶ 6 κολονάτα, 1 ρουμπέν,
λιανοὺς παράδες 20 καὶ πάλιν 9 ἀγγλικοὺς μαχμουντιέδες δι' ἐξό-
φλησιν καὶ συμποσοῦται ἢ ποσότης γρ. 397.30 ὡς κάτωθεν. Δὲν
ἠμπόρεσα νὰ οἰκονομήσω ἄλλους παράδες καὶ διὰ τοῦτο σὰς στελ-

νω τούς 9 μισούς, πλήν ἄν εἴσθε ἐδῶ αὖριον, ἐλπίζω νά γένῃ οἰκο-
νομία. μένω.

24 μισομαχμουντιέδες πρὸς 13	γροσ,	312
3 γερούς	»	84
Ἑλλειψις λιανοπαράδων	»	1.30
		397.30

Δούπια ἰ 1)4	γρόσια	200
1 μαχμουντιγὲ πόλεως	»	14
6 τάλαρα	»	60
9 μισομαχμουντιέδες Ἀγγλίας		117
1 ρουμπέν	»	3.10
μοῦ ἔμεινεν χρεώστης ὁ κύριος		
Ἀντωνιάδης		3
λιανούς	—	. 20
		397.30.

Τοῖς εὐγενεστάτοις Παραστάταις Κρήτης.—

Ἐν Τριπόλει τῇ 29 Ἰουλίου

ὁ δοῦλος Σας Σπυρ. Παπαλαζόπουλος

Σημ. Αἱ ἐν Γραμβούσῃ ὡς ἐν σελ. 174 καταδρομαὶ τῶν Κρητῶν ἐξε-
τράπησαν σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου, ἔνεκα τῆς εἰς ταύτην προσεγγύσεως
ξένων πειρατικῶν πλοιαρίων καὶ τῆς ἀνάγκης διατροφῆς τοῦ ἐν τῷ φρουρίῳ
εἰσρευσαντος ἀμάχου πληθυσμοῦ, εἰς αὐθαίρεσίας καὶ πράξεις ὀλίγον ἀπε-
χοῦσας τῆς πειρατείας, ὥστε νά παραστῇ ἀνάγκη, πρὸς καθυσῆχασιν τῆς
ἐξεγερθείσης δημοσίας γνώμης ἐν Εὐρώπῃ, ὅπως ἐπέμβῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνη-
σις. Καὶ συνεκρατήθῃ μὲν πρὸς καιρὸν ἡ κατάστασις διὰ τῶν γενομένων πρὸς
αὐτοὺς συστάσεων. Πλὴν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς γενομένης εἰς τ' Ἀνατολικά
τῆς Κρήτης ἐκστρατείας καὶ τῆς εἰσορῆς τῶν νέων προσφύγων, αἱ ἐν λόγῳ
ἀτασθαλίαι ἐπανελήφθησαν ἐντονώτεραι, ὥστε νά προκαλέσουν τελικῶς τὴν
ἐνεργὸν ἐπέμβασιν τῶν ἐν Μεσογείῳ ναυτικῶν δυνάμεων τῶν Εὐρωπαίων, αἱ
ὁποῖαι καὶ κατέλαβον ἀκολούθως τὸ φρούριον.

Οἱ δ' ἐν ταῖς νήσοις καὶ τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι καταφυγόντες κατὰ τὴν κατα-
στρεφὴν τοῦ 1824 Κρήτες, ἀφοῦ ἐπολέμησαν εἰς πλεῖστα μέρη καὶ ἐκακοπάθη-
σαν ποικιλοτρόπως πεινῶντες καὶ γυμνητεύοντες, συνεκεντρώθησαν τελικῶς
(Αὐγούστου 1827) εἰς Νάξον, ὁπόθεν ἐπεχείρησαν, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν
ἐν Γραμβούσῃ, νέαν ἐκστρατείαν πρὸς ἀνανέωσιν τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεως,
ἵνα μὴ, κατόπιν τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ Λονδίνου (6 Ἰουλίου 1827), εὗρεθῇ ἡ
Κρήτις εἰς μειονεκτικὴν κατάστασιν, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ γίνεται ἡ συζήτησις
ἐπὶ τῶν περιοχῶν τὰς ὁποίας ἔδει νά συμπεριλάβῃ τὸ ὑπὸ Ἰδρυσιν ἑλληνικῶν
κράτος. Ἡ ἐν λόγῳ ἐκστρατεία, γενομένη μέσῳ Γραμβούσης, συνεκέντρωσε
τελικῶς περὶ τοὺς 2000 πολεμιστάς, οἱ ὁποῖοι καὶ ἀπεβιβάσθησαν κατὰ τὰς
ἀρχὰς Σεπτεμβρίου εἰς Ἅγιον Νικόλαον Λασηθίου, ὅθεν καὶ ἤρξαντο τῶν ἐχ-
θροπραξιῶν. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ ἐκστρατεία ἔσχεν σημαντικὰς ἐπιτυχίας,
ἐκκαθαρισθέντος τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης. Κατὰ τὸ δεύ-
τερον ὅμως 10ήμερον τοῦ Ὁρίου, γενομένης συγκρούσεως μετὰ ἰσχυρῶν ду-
νάμεων τοῦ Μουσταφᾶ παρὰ τὰ χωρία τῆς Πεδιάδος Μοχὸν καὶ Γωνιές, αἱ
ἐκστρατευτικαὶ δυνάμεις ὑπὸ ἀρχηγοὺς ἐρίζοντας καὶ διαπληκτιζομένους περὶ
ἀρχηγίας, ἡττήθησαν καὶ διελύθησαν ἐξ ὁλοκλήρου.

Ἀνατέλλοντος τοῦ 1828 κατήρχοντο ἐξ Ἑλλάδος νέαι δυνάμεις πεζῶν
καὶ ἱππέων ὑπὸ τοῦς Ἱ. Χάλην καὶ Χ' Μιχάλη Ταλιάνον, αἱ ὁποῖαι ὁμως εὗρε-

θείσαι πρὸ διαλυτικῆς καταστάσεως ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Κρήτῃ προσωρμίσθησαν εἰς Γραμβοῦσαν (5 Ἰανουαρ. 1828), καθ' ἣν στιγμήν εὐρωπαϊκὰ πολεμικὰ εἶχον ἀποκλείσει τὸ φρούριον καὶ ἐζήτησαν τὴν παράδοσιν τῶν ἐν αὐτῷ πειρατικῶν πλοίων. Τοῦτου ἕνεκα αἱ νέαι δυνάμεις ἐστράφησαν πρὸς Λουτρών Σφακιῶν, ὅπου καὶ ἀπεβιβάσθησαν τὴν 2 Φεβρουαρίου. Ἐκεῖθεν ἀπεσφύρθησαν εἰς Φραγκοκάστελλον, ὅπου ἐν τῷ μεταξύ συνέρρευσαν καὶ οἱ ἐκ Γραμβούσης ὑπὸ τῶν εὐρωπαίων ναυάρχων ἐκβληθέντες ἐπαναστάται. Ἐνταῦθα αἱ νέαι αὐταὶ δυνάμεις ἐδέχθησαν, κατὰ τὸ β' 15ήμερον τοῦ Μαΐου, τὴν ἐπίθεσιν τοῦ Μουσταφάμπεη, ὅτε καὶ συνήφθη ἡ πολύνεκρος γνωστὴ καὶ ἐκ τοῦ συστάδην μάχῃ Φραγκοκαστέλλου, καθ' ἣν πολλοὶ ἐφονεύθησαν ἐκατέρωθεν καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας Χ' Μιχάλης.

Ἀκολουθῶς ἐστάλη ἐκ μέρους τοῦ Κυβερνήτου ἀντιπρόσωπος ἐν Κρήτῃ ὁ συνταγματάρχης Ραϊνέκ, μὲ ἐντολὰς διατηρήσεως ἀδιαταράκτου κατὰ τὸ δυνατόν τῆς ἐν Κρήτῃ καταστάσεως μέχρι τῆς ἀποφάσεως τῶν Δυνάμεων. Τὴν τακτικὴν ὁμῶς αὐτὴν τῆς ἀδρανεῖας ἀπέκρουσαν οἱ ἐν Κρήτῃ ὀπλαρχηγοί, οἵτινες καὶ μετὰ δραστηριότητος ἐπανέλαβον τὰς συσσυγκρούσεις καθ' ὅλην τὴν Κρήτην μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου 1829, ὅτε καὶ ἀντεκατεστάθη οὗτος διὰ τοῦ φρουράρχου Γραμβούσης Χαῖν, ὁ ὁποῖος, περισσότερον δραστήριος καὶ φιλοπόλεμος τοῦ Ραϊνέκ, ἐνεθάρρυνε τὰς κατὰ τῶν τούρκων ἐχθροπραξίας, μέχρι τοῦ Ἰουλίου 1829, ὅτε διαφωνήσας διὰ ζητήματα τακτικῆς πρὸς τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον, ἀπῆλθεν πάλιν εἰς Γραμβοῦσαν.

Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς Ὁλίου τοῦ ἰδίου ἔτους ἀφίχθη εἰς Κρήτην ἀντιπρόσωπος ἐξ Ἑλλάδος ὁ γέρων Νικόλαος Ρενιέρης, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁποίου ἐνετάθη ὁ ἐν Κρήτῃ ἀγὼν, παρέμεινε δὲ οὗτος ἐνταῦθα μέχρι τῆς κοινοποιήσεως τοῦ τελευταίου πρωτοκόλλου τῆς 8 Φεβρουαρίου 1830, διὰ τοῦ ὁποίου καθωρίζοντο τὰ ὁριστικὰ ὅρια τοῦ Ἑλλ. Κράτους, ἔμεινε δὲ ἡ Κρήτις ἐκτὸς τῶν ὁρίων τούτων. Τὸ Κρητικὸν Συμβούλιον συνελθὼν εἰς Μαργαρίτες Μυλοποτάμου ἠρνεῖτο νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν Δυνάμεων. Ἡ πίσις ὁμῶς τῶν πραγμάτων καὶ τῶν Δυνάμεων ἦτο τοιαύτη, ὥστε μετὰ τὸ ἀπὸ Μαργαρίτες ψήφισμα διαμαρτυρίας τῆς 23 Νοεμβρίου 1830, τὴν ἐπακολουθήσασαν διακήρυξιν τοῦ Νουρετῆμ βέη περὶ καταθέσεως τῶν ὅπλων καὶ τὰς συστάσεις τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν ἀγῶνα καὶ ν' ἀπέλθῃ ἕκαστος, ὅπου ἠδύνατο. Οἱ τελευταῖοι τοῦ Κρητικοῦ Συμβουλίου διελύθησαν ἀπὸ Μαργαρίτες τὴν 16 Δεκεμβρίου 1830, ὅτε καὶ ἐξέλιπε πᾶσα ἐλληνικὴ ἐν Κρήτῃ ἐξουσία. Ἀργότερον παρεδόθη καὶ ἡ Γραμβοῦσα εἰς τοὺς τούρκους διὰ πρωτοκόλλου ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Ὁ Ζ. Πρακτικίδης δὲν φαίνεται νὰ κατῆλθε πλέον εἰς Κρήτην.

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

- Ἀγαθάκης Θεοχ. 187, 188, 189, κ.λ.π.
 Ἀγγελίδης Ε. 212, 213
 Ἀθανασόπουλος Ζαρίφης 54
 Αἰτανία 30
 Ἀκαδήμους 216
 Ἀκρόπολις 179, 220
 Ἀλεξᾶς 161
 Ἀληδάκη 10, 17, 22
 Ἀλικιανού 10
 Ἀλιφιεράκης Νικόλ. 209
 Ἀλμυρὸς 23
 Ἀμουργέλαι 122
 Ἀναγνωστάκης Μανωλίδς 57, 58
 Ἀναγνώστου Μ., 95
 Ἀναγνώστου Α. 100, 102, 106
 Ἀναγνώστου Ἰωάν. 183
 Ἀναστασοφραγκιάς 68
 Ἀνδράκις Στέφ. 18
 Ἀνδρεαδάκης Ἀλέξ. 184
 Ἀνδρεάκης 49
 Ἀνδρεολάκης Νικ. 9
 Ἀνδρέου Νικόλ. 57, 117, 121
 Ἀνδρέου Μάνθος 89, 157
 Ἀνδρουλάκης Ἀλέξ. 185
 Ἀνδρουλάκης Κοκόλης 60
 Ἀνδρουλιδάκης Νικόλ. 60, 61
 Ἀντρουλιδάκης Χ'' Ἰωάννης 57
 Ἀντωνιάδης Ἐμμ. 79, 91, 106, 107, 109, 118 καὶ ἄλλαχοῦ
 Ἀνωπολίτης Χ'' Γιάννης 121
 Ἄου Σαμουήλ 207
 Ἀπειρανθία 216
 Ἀποστολάκης Ζαχ. 216
 Ἀποστολάκης 7, 8, 169
 Ἀποστολίδης Μ. 113, 214
 Ἀρατίνας Α. 211
 Ἀρδανιτόπουλος Δημήτρ. 135, 212
 Ἀρίφης 11
 Ἀρχᾶς Ν. 216
 Ἀρχοῦδαινα 122, 123, 134
 Ἀρουστικιανὸς Ἐμμ. 158, 184
 Ἀστιγξ 139
 Ἀστρινὸς 96, 100, 104, 106, 107, 160, 165, 183 καὶ ἄλλαχοῦ
 Ἀστροπαλία 48, 49
 Ἀφεντούλιεφ Μιχ. 43, 66, 147
 Βαλέστρας 66, 123, 135
 Βαρβάκης 146, 148
 Βαρνάβας 13, 160
 Βασάλος Δημ. 29
 Βασιλάκης Μάνθος 158
 Βάσσος 192
 Βατοπεδίου μονή 13
 Βερνάρδος Μ. 162, 196, 207, 211 καὶ ἄλλαχοῦ
 Βλαμάκης Παναγ. 50, 51
 Βλαστός Ἀλέξ. 115
 Βλαστός Ἐμμαν. 102, 179
 Βλάχος Ἰωάν. 170
 Βολουδάκης Μιμίκος 31
 Βολουδάκης—Σακελάριος 31
 Βολουδογιαννάκης Γεώργ. 22
 Βονοπάρτης Ἰερώνυμος 127
 Βοριζανάκης Στρατῆς 195
 Βούλγαρης Χρῆστος 103, 107
 Βρεττανοὶ 219
 Βρύσες Ἀμαρίου 122
 Βύρων (βλ. Μπάτρον) 139, 141, 150
 Γαλανοδημήτρης 209
 Γαλατιανὸς Παναγ. 17
 Γαληνάκης Ἀνδρ. 60, 61
 Γαῦδος 157
 Γερανιμάκης Ἀναγν. 57
 Γεράσιμος 12, 36, 45, 156
 Γερβασάκης παπαῖ—Μανώλης 31
 Γέργερη 123
 Γεροπολάκης Μαν. 18
 Γιαμαλάκης Παναγιωτάκης 30

Γιαμαλάκις Παῦλος 30
 Γιαννακάκης Α. 211, 213
 Γιανναράκης 192
 Γιανουτζάκης Ἀναστ. 219
 Γιολλάκης 138
 Γλαράκης Γ. 176, 187
 Γόρδων 194, 197
 Γόσπε 140, 194
 Γραμβούσα 66, 88, 118, 120, 123,
 164 165 καὶ ἀλλαχοῦ
 Γρηγόριος 31, 47
 Γρηγορίου Γεώργ. 158, 160
 Γωνιά 67, 69, 99, 101
 Γωνιές 222
 Γωνιώτης Νικόλ. 62

Δαμαριωνίτης Δημ. 207
 Δαμιανάκης Γρηγόρ. 184
 Δαμουλῆς Κωνστ. 191
 Δανέζης Ε. 213
 Δανιήλ 30
 Δαριώτης Γεώργ. 170
 Δασκαλάκης Γεώργ. (6λ. Τζελε-
 πῆς) 6, 11, 15, 16, 20, 23, 24,
 25, 26

Δεληγιαννάκης Στρατῆς 136
 Δεληγιάννης 116, 132, 233, 135, 141
 Δεναξᾶς Πέτρ. 156, 157
 Δεσύλας 78
 Δημάδης Θεοδόσιος, 92, 126
 Δημητρίου Ἀναστάσιος 109
 Δημητρίου Βασίλειος 152
 Δικαῖος 137
 Δομένικος 13
 Δούκας Νεόφυτος 214, 215
 Δρακωνιάνος Γεώργ. 184
 Δράμαλης 121
 Δραπανιανός Γεώργ. 160
 Ἐπανωσήφη μοναστήριον 168
 Ἐσφιγμένσου μονῆ 38, 31, 36
 Ἐϋδεν 194
 Εὐθυμάκης 117
 Εὐθύμιος 30, 31
 Ἐϋνάρδ 177

Ζαΐμης Α. 141, 185, 147
 Ζαμπετάκης Γιάννης 62

Ζαφειρόπουλος Ἀναγν. 170
 Ζερβουδάκης Νικόλ. 185, 193
 Ζερβουδάκης Παναγ. 113, 117, 150,
 159, 186, 187 καὶ ἀλλαχοῦ
 Ζερβουδάκης Χ΄ Γεώργιος 57
 Ζώνη ἁγία 13

Θεοδώρητος 30
 Θεοδωροῦ 16
 Θεοτόκης Ἰωάν. 162
 Θεοχάρης 220
 Θέρισον 21, 24, 65
 Θυμιανή 5, 27, 54
 Θυμογιαννάκης Γιάννης 57

Ἰγνάτιος 31
 Ἰερεμίας 43, 48, 58
 Ἰερωνυμάκης Ἀναγν. 32, 35
 Ἰορδάνου Λάζαρος 150, 156
 Ἰωακείμ 13
 Ἰωάννου Νικόλ. 158
 Ἰωάννου Παναγ. 184
 Ἰωάσαφ 30

Καγιαμπές Ν. 221
 Καθεκλᾶς Μιχ. 159
 Καῖρακτάρης Ἀναστ. 107
 Κακούρης Παναγιώτης 49
 Καλαϊτζάκης Βασίλ. 160
 Καλαϊτζάκης Νικόλ. 62
 Καλαϊτζάκης Π. 160
 Καλαμαράς Γεώργ. 129, 159
 Καλλέργης Γεώργ. 98, 109, 113,
 158 καὶ ἄ.
 Καλλέργης Δ. 194, 220
 Καλλέργης Νικόλ. 72, 74, 98,
 102, καὶ ἄλ.
 Καλλίνικος 7, 8
 Καλογέννητος Παῦλος 213
 Καλόγνωμος Γ. 58, 74
 Καλοὶ Λιμένες 123
 Καλούδης Μ. 211
 Καλυβᾶς Μανούσος 164
 Καλοῦδες 10, 23
 Καλυρᾶς 138
 Καμισιανὰ 159
 Κανέλλος 72

Καντακουζηνός Ἀλέξ. 19
 Κανταρτζόγλου Θεόδωρος 8
 Καντυλάκης Μιχ. 160
 Καπαντήρος 113
 Καπασακάλης Γιώργης 160
 Καπασάκης Γεώρ. 177
 Καπετανάκης Γεώρ. 158
 Καραγιώργης Δημήτρ. 109
 Καρακάκης Μιχ. 197
 Κάραν Ιεράν 13
 Καρασαρήνης Ἀνδρέας 147
 Καρατάρης Ἀποστ. 160
 Καρατζᾶς Νικόλαος 7, 41 54
 Καρδαμάκης Γεώργιος 171
 Καρνάλης Θεόδ. 10, 15
 Κάρπαθος 48' 195, 198
 Κασίμογλου Ἀλῆ Ἀγᾶς, 23, 24
 Κάσσης 8, 48 49, 52, 154 καὶ ἄλ-
 λαχοῦ
 Καστέλλιον Κισάμου 66, 79, 119,
 123
 Καστέλιον Σφακίων 8, 15, 38, 56κ.α.
 Κάστρον 9
 Κιαμίλ ἀγᾶς 192
 Κιατιπόγλου 192
 Κισσές Δημ. 92, 140
 Κιρμίζος Ἰωάν. 158
 Κίσσμος 84, 85, 86, 97, 131, 173
 Κλαπάκης Στρατῆς 184
 Κνητουμάντζα 12
 Κοκκινάκης Δ. 47
 Κοκκίνης Ἰωάν. 156
 Κοκκινόγαμπρος Κοκόλης 159
 Κόκκος Κωνστ. 199, 217
 Κοκολάκης Μανώλης 184
 Κολοκοτρώνης 126, 133, 135, 141
 Κορακόπουλος Ν. 197
 Κότζης 122
 Κουδαρίτης Μανώλης 160
 Κουγιουμτζόγλου Θ. 158, 161, 182
 Κουερήνης Νικόλ. 158
 Κουκλουπασάκης 15
 Κουκούτζης ἡ Κουκουτζάκης Σήφης
 21, 23, 31, 42, 60
 Κουλεδάκης Ἰωάννης 180
 Κουλέτας Γεώργ. 9
 Κουλέτας Ἰωάννης 9, 10, 17
 Κουμάκης Ἰάκωβος 184, 198

Κουντουράκης Μανιᾶς 57
 Κουντουριώτης Λάζ. 12
 Κουρμουλάκης Γιαννιδς 160, 206
 208, 209
 Κουρμουλάκης Δημήτρ. 160, 161
 183
 Κουρμουλάκης Μανώλης 160
 Κουρμούλης Μιχ. 9, 12, 49, 98,
 117 καὶ ἄλλαχ.
 Κουρμουλόγαμβρος 220
 Κουτουράκης Ἰσμαῖλ ἀγᾶς 38
 Κουτουράκης Μανοῦσος 61, 158
 Κουτρίκης Δημήτρ. 160
 Κόχραν 185, 197, 200, 203
 Κριαράκης Ἀνδρέας 46, 57, 179
 Κριαρᾶς Ἀνδρ. 9, 137
 Κριτοβουλίδης Γεώργ. 160
 Κριτοβουλίδης Κ. 158, 161, 183
 Κρομύδης Μανώλης 160
 Κυπριανός 217
 Κυριακούλης 140
 Κωλέτης Ἰωάννης 69, 144
 Κωμητάδες 11
 Κωνσταντίνου Νικ. 101 135
 Κωνσταντινούπολις 9, 17, 20, 83
 99, 192
 Κωνσταντουδάκης Νικ. 62
 Κωνσταντουδάκης Σήφης 57, 62
 66, 68

Λαγουδάκης Γιάννης 160
 Λαζαράκης 49, 118, 217
 Λάζαρος Ἰορ. 11, 151
 Λαζόπουλος Λεόντιος 165, 172,
 174
 Λανζαρίκης Σάντης 117
 Λαφονῆσι 173
 Λειθαδίτης Λουκᾶς 184
 Λευθεραίος Ἰωάννης 13
 Λιάκης Μανουήλ 117
 Λιμπρίτης Ν. 213
 Λιναράκης Γεώργ. 62
 Λογαριασιτάκης 197
 Λόντος Α. 125, 138, 170
 Λουκόπουλος Α. 169
 Λούλου 10, 11
 Λουλουδάκης Ἀντρούλης 31
 Λουπάκης Γεώργ. 160, 184

Λουριώτης Ἄνδρ. 102, 150
 Λουτζάκης Γ. 195
 Λουτρὸν 8, 15, 16, 17, 18, 25,
 42, 44, 48, 52 καὶ ἀλλαχοῦ
 Λυμπρίτης Φ. 175, 213, 214
 Λύσανδρος 93

 Μαγουλάκης Μιχ. 149, 161, 164
 169, 171, 182 καὶ ἀλλαχοῦ
 Μαδάρα 9, 10,
 Μαθῆς 23
 Μαλαξιανάκης Γεώργ. 62
 Μαλανδράκης Νικόλ. 11, 19
 Μαλικεύτης Νικόλ. 160, 171, 197,
 22
 Μαμαλάκης Ἰωάνν. 158
 Μαμούκης Ἰωάν. 170
 Μανδαλίνης Ἐμμ. 110
 Μανουσάκης Νικόλ. 60
 Μανουσάκης Σήφης 62
 Μαντζαράκης Εὐάγγ. 147
 Μαντῆς Νικόλ. 62
 Μανωλακάκης Μανώλης 160
 Μαργαρίτες 223
 Μαριάκης Γ. 211
 Μαρκατάτης Ἰδομ. 207
 Μαρογιάννης 167
 Μαρουλάκης Μανώλης 179
 Μαρουλιανάκης 179
 Μαρουλιανὸς Ἀναγν. 50, 159
 Ματζαμάκης Σήφης 62
 Μαυρογορδάτος Λουκ. Ζανῆς 11
 Μαυροκορδάτος Α 70, 72, 73,
 75, 78, 86, 122, 126 καὶ ἄλλ.
 Μαῦρος 216
 Μεγαλοβρυσιανὸς Μανώλης 160
 Μελιδονάκης Μύρων 117, 164
 Μελιδόνης Ἄνδρ. 158
 Μελιδονίου σπήλαιον 123, 172
 Μελχισεδὲκ 8
 Μεραμπελιώτης Χ' Μανώλης 158
 Μεσόγεια 165
 Μεσσαρά 52, 154, 194
 Μεταξᾶς Ἄνδρ. 141, 144
 Μεχμέτ—Ἀλῆς πασᾶς 79, 89, 94
 Μιαούλης Ἀνδρέας 83
 Μιγλάκης Γιάννης 62
 Μικέλης Ἰωάννης 154, 167

Μιμίκος 10, 32
 Μισαήλ 197
 Μιτζάκης Γιάννης 160
 Μιχαήλ Ἰωάννης 193, 211
 Μιχαλιδιάκης Μᾶρκος 18
 Μιχελάκης Ἰω. 197
 Μοναστηριώτης Π. 170
 Μοσχονᾶς Γεώργ. 47, 68, 70
 Μόσχος 135
 Μουσταφάμπεης 165, 174
 Μουτάκης Γεώργιος 160
 Μουτοξίδης 197
 Μοχὸς 222
 Μπάβρον (β. λ. Βύρων) 139, 141
 148, 149
 Μπελιθανάκης Παῦλος 179
 Μπελιβανάκης Στρατῆς 79, 149,
 178
 Μπερσιμαντζάκης Ἰω. 197
 Μπερτιάκης Γιάννης 62
 Μπιγιγκλάκης Ἰωάννης 100, 104
 107
 Μπιτσαξῆς Γεώργ. 160, 171, 193
 197, 199 καὶ ἀλλαχοῦ
 Μπογιατζῆς Γεώργ. 207
 Μπογιατζόγλου Δημ. 49, 156, 211
 Μπολανάκης 197
 Μπονὲς 68
 Μπότοσαρης Μᾶρκος 135, 138
 Μπ υζομάρκος
 Μπουρδουμπάκης Ροῦσος 10, 16,
 22, 31, 43, 48, 49, 57 62 117
 Μπουρδουμπάκης Στρατῆς 102, 178
 Μπούρμπαρης 192

 Νάξος 197, 200, 206, 208 καὶ
 ἀλλαχοῦ
 Νάξιο: 205
 Νάυτης Μ. 154, 213
 Νικολαΐδης Νικόλ 148, 149, 218
 Νικόλαος 24, 24, 26
 Νικόλαος Ἅγιος 222
 Νικολούδης Νικόλ. 184
 Νιδὸς 48, 49
 Νοταρᾶς Πανούτζος 101, 110
 Νουρετῆμ βέης 222
 Νταμερτζάκης Γιαννάκης 36
 Νταμπεργάκης Ἰωάν. 102

Νταμπεργάκης Ν. 174
Ντελής—γιαννάκης Σήφης 57

Ξένος Ε. 68, 74, 86, 96, 132,
134 και άλλαχου
Ξενοφώντος μονή 31
Ξυνίδης ή Ξυνιδάκης Γιάννης, 160,
187, 188, 189 και άλλαχου
Οίκονόμος Νεόφυτος 65, 66, 69,
77, 84, 97 171 και άλλαχου
Ομαλός 14, 15, 18
Ομηρίδης Πέτρος 66
Ορλάνδος Ίω. 138, 150
Όσουμάν Πασα 8

Παλαιολόγος Άγγελος 170, 211
Παλμέτης Ίωάννης 184
Παναγιώτου Άναγν. 9, 12, 15,
18, 23, 24, 37, 57, 79, 80
και άλλαχου
Παναγιώτου Ίωάννης 57, 192
Πάνος Α. 181, 183, 184, 189
Παπαδάκης Άνδρέας 62
Παπαδάκης Άντων. 159, 186, 188
193, 197 και άλλαχου
Παπαδάκης Γεώργ. 20, 57, 60,
71 72, 73, 74, 120 και άλ
λαχου
Παπαδάκης Έμμ. 159, 165
Παπαδάκης Ίωάννης 99, 102,
103, 105, 132
Παπαλαζόπουλος Σ. 221, 222
Παπα—μανουσάκης Άντρουλίδς 57
Παπα—Μιχαήλ Άνδρ. 10, 12, 14,
15, 22, 24
Παπαντωνάκης Γεώργ. 160
Παπαπολάκης Άνδρ. 179
Παπαπολίτης Χαράλ. 171
Παρασυράκης Ζαχαρ. 197
Παρδαλάκης Δημ. 64, 79, 91,
109, 117, και άλλαχου
Παρθένιος 168
Πάρος 206
Παυλάκης Άναγνώστης 79
Παυλάκης Γεώργ. 13
Παυλουδάκης Άνδρ. 157
Περάκης Μαρτινιανός 62, 102,
152, 160 και άλλαχου

Περάκης Σταυριανός 31, 42
Πετράκης Μανώλης 158
Πετρίνης Θωμάς 177, 198, 193
Πετρόμπεης 141
Πιάδα 169
Πινιζέλος Χατζή Νικόλαος 52
Πιρπίρης Γ. 118
Πιστάκης Μανώλης 50
Πιστάκης Μαρκουλίδς 50
Πιτζικούλης Άναγν. 18
Ποθητάκης Μ. 165, 169, 175,
178, 193 και άλ.
Πολάκης Ίωάν. 9. 68, 151
Πωλογιαννάκης Γεώργ. 10, 14, 57,
62
Ποπιανός Άλέξ. 160
Ποστολάκης Δημήτρ. 214
Ποταμιά (Νάξου) 202, 206, 211,
214
Πραϊδης Γ. 126
Πρακτικίδης Ζαχ. 5, 6, 29, 31,
36, 41, 42, 45, 49, 53 και
άλλαχου
Πρακτικίδης Ίωάνν. 188, 193, 197,
214
Πρασές 11
Πρέδελη Μονή 197
Προγούλης Μανάσης 51
Πρωτοπαπαδάκης Άναγν. 18, 22,
42
Πρωτοπαπαδάκης Μανοῦσος 186,
187, 188
Πρωτοπαπαδάκης Μανώλης 66
Πρωτοπαπαδάκης Πῶλος 18, 218
Πρωτόπαπας Γεώργιος 31, 31, 34,
42, 48, 57, 117
Πρωτοσύγγελος Δ. 193
Πύρης Σταυριανός 21, 22
Πύργος 93
Πολάκης Άναγν. 10
Πωλογιωργάκης 102
Ράινεκ 223
Ραχίτ—μπένης 192
Ρενιέρης Γεώργιος 211
Ρενιέρης Ν. 170, 172, 174
Ρεφάλ Άντ. 121
Ρίζος Ίάκωβος 207
Ρόδιος Π. 102, 105

Ρουκουνάκης Γεώργ. 47
 Ρουκουνάκης Ἰωάννης 187
 Ρούμελη Ἀγία 150
 Ρουστικιανός Μ. 193
 Σαΐνης Γεώργ. 95, 103, 109, 140
 Σακαυλῆς Γεώργ. 206
 Σακόρραφος Γεώργ. 158, 195, 211,
 214 καὶ ἀλλαχοῦ
 Σαλτέζης Μανουήλ 185
 Σαμαριάς φαράγγι 172
 Σάμιος Παρασκευᾶς 66
 Σαντορίνη 157
 Σαουνάτζος Γρηγ. 158
 Σαουνάτσος Τζώρτζης 102, 109,
 111, 112, 113 καὶ ἀλλαχοῦ
 Σαπουντζάκης Βασίλ. 158
 Σαράφης Γ. 100, 125
 Σαριδάκης Ἀντών. 21
 Σαριδάκης Μαρκάκης 50
 Σαρόπουλος Β. 197
 Σειστάκης Ε. 102, 109, 217
 Σέλιον 84, 87, 88, 91, 126, 173
 Σεμερτζόγλου Μιχ. 147
 Σεριφάκης
 Σιδιανός -Αναγν. 160
 Σιγανός 220
 Σερμαλάκης Μανώλης 160
 Σκανταλάκης Ἰάκ. 159, 168, 184
 Σκαραμάγκας 68
 Σκλαβάκης Ἀναγ. 63
 Σκλαβάκης Μανώλης 31
 Σκόπελος 214
 Σκορδύλης παπαῖ Ἀνδρέας 57, 60,
 62
 Σκούληκας Μανώλ. 160
 Σκούρδας 138
 Σκούρτης Κυρ. 101, 103, 107
 Σκοῦφος Διομήδης 109, 111, 112,
 113
 Σουλιώτης Νικ. 18
 Σουλιώτης Παναγ. 122
 Σοφούλης Ἀνδρ. 160
 Σπανιολάκης 72
 Σπαρτιάται 219
 Σπερελάκης Γιάννης 57
 Σπερελάκης Μανώλης 57
 Σπέτζαι 9
 Σπήλι 12

Σπηλιωτόπουλος Σπῦρ. 176
 Σπιναλόγκα 194
 Σταμαθίουδάκης Ἀναγν. 62
 Σταματάκης Γεώργ. 184
 Σταματελάκης Γεώργ. 164
 Σταματελόπουλος Π. 170
 Σταματουλάκης Ἰωάν. 49
 Σταυροστέσκος Ἰωάννης 215
 Στεφανάκης Α. 211
 Στιφανουλάκης Σήφης 160
 Στόϊκος 104
 Συγγλιούς 12, 20
 Συτζιάνος Ἀναγν. 197
 Σφακιά 172 καὶ ἀλλαχοῦ
 Σωτήρης Χαράλ. 142

 Ταλιάνος Χη Μιχάλης 222
 Ταμπαρὲς Νικόλ. 184
 Ταταράκης Ἰωάννης 179
 Παχυνάκης Ζη Πᾶνος 113
 Τετίστας 48
 Τζανάκης Χ. 20
 Τζιρίγο 12, 20, 153
 Τζιφτζόγλου 24, 25
 Τζόκρης 159
 Τζουδερός Γεώργ. 183, 184, 197
 Τζουδερός Ἰωάννης 184
 Τζουπάκης 42
 Τζουρουνάκης Ἀναγ. 160
 Τζουρούνογλους 23, 24, 44, 37
 Τζωνάκης Ἀνέστης 197
 Τομπάζης Γιακουμάκης 78, 79, 82
 91 καὶ ἀλλαχοῦ
 Τομπάζης Ἐμμ. 65, 66, 70, 71,
 73, 76, 77 καὶ ἀλλαχοῦ
 Ταράκης Ἰωάννης 150
 Τσετσεμαλῆς Γεώργιος 214
 Τσιριωτάκης Γιάννης 29
 Τυπακιανός Μιχ. 160
 Ὑψηλάντης Ἀλ. 8, 19, 39
 Ὑψηλάντης Δημ. 11, 12, 39, 41,
 48, 53

 Φαδιέρ 164
 Φανουράκης Ἐμμ. 184, 216, 221
 Φασούλης Ἀνδρ. 17, 39, 58, 102,
 158, 162, καὶ ἀλλαχοῦ

- Φλαμπουριάρης 9, 15, 21, 45, 47,
 52, 53, 56, 178 και άλλαχοῦ.
 Φλωρεστίου μονή 30, 31
 Φουντούλης Ἀνδρέας 188
 Φουτουλαντώνης 220, 221
 Φραγκιαδάκης Μανώλης 197
 Φραγκοκάστελλον 223
 Φραγκουλάκης Βασίλ. 96, 100,
 104, 107
 Φραγκούλης Τζώρτζης 157
 Φροσύνη 221
 Φρέλσεν 198, 199, 201
 Φυλακή 22
 Φωτοδότου μονή 216
 Φωτομάρας 175

 Χαίν 223
 Χαλάκης και Χάλης Ἰω. 62, 184
 Χαλαπαλίκης Ἀντ. 49
 Χάλης Βασίλ. 160, 161, 168, 187
 188 και άλλαχοῦ
 Χασάν Πασσᾶς 89, 91
 Χασάπης Γεώργ. 214
 Χατζηαντωνίου ἡ Μυτιληναῖος Πα.
 κ.λ.

 ναγιώτης 68, 69, 76, 78
 Χατζῆ Ἰωάννου Παύλος 18, 19
 Χατζῆ Χρήστος 78, 140
 Χατζῆ Χριστούλης 106
 Χατζιδάκης Ἀναγν. 180, 192
 Χατζιδάκης Ἀστρινός 184, 185,
 186
 Χέντης 197
 Χιονιᾶς ἡ Χιονάκης Μ. 178, 213
 Χουρδάκης Δημήτριος, 160 220, 221
 Χουρδάκης Θ. 52
 Χουρμουλάκης Δημήτρ. 185, 186
 Χουρμούλης 184
 Χουσεῖν πασᾶς 122, 172
 Χρυσάφοπουλος Δ. 158, 159, 187,
 190 και άλλαχοῦ
 Χρυσόπηγῇ 17

 Ψαράς Ἐμμαν. 36
 Ψαριανός Κυριάκος 188
 Ψαρουδάκης Ἀναγν. 9, 11, 12,
 15, 22, 26. 187
 Ψαρουδάκης Εὐθυμάκης 92
 κ.λ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελίς	5	στίχ.	24	ἀντί	1918	γράφε	1818
»	28	»	18	»	συλλήβην	»	συλλήβδην
»	30	»	20	»	1823	»	1813
»	41	»	12	»	Δηλοῦν	»	Διπλοῦν
»	45	»	12	»	παραλήπτει	»	παραλήπτῃ
»	48	»	48	»	γλήγορα	»	γλήγορα
»	59	»	11	»	ἐγχείρησα	»	ἐγχείρισα
»	65	»	3	»	β+ο	»	β ^ο
»	80	»	11	»	Ἐποστολή	»	Ἐπιστολή
»	88	»	4	»	διαπέρκον	»	διαπάρκον
»	89	»	42	»	ΚΡΗΤΗΣ	»	ΚΡΥΤΗΣ
»	96	»	37	»	ἄρμοστείας	»	Ἄρμοστείας
»	102	»	37	»	Μ. Ἀναγνώστου	»	Ἀ. Ἀναγνώστου
»	104	»	17	»	(χατήρι τζήν)	»	(χατήρι τζην)
»	109	»	5	»	Λορ. Σασουνάτσος	»	Τζώρτζης Σαουνάτσος
»	119	»	1	»	αἰχμήν	»	ἀκμήν
»	120	»	9	»	καθεῖς	»	καιρός
»	120	»	13	»	Διοίκησίν σας	»	διοίκησίν σας
»	120	»	23	»	ἀγαπητός	»	ἀγαπητῶς
»	120	»	34	»	Νὰ προστεθῇ:	»	Ἐτηρήθη ἡ ὀρθογραφία.
»	121	»	23	ἀντί	μικρός	γράφ.	μιαρός
»	122	»	23	ἀντί	(ιδ. σελ.)	γράφει	(ιδ. σελ. 66, ὑποσημ.)
»	142	»	8	»	ἄρπυα	»	ἄρπυια
»	143	»	26	»	τυχῶν	»	τυχῶν
»	153	»	36	»	Αἰγιλίας (;)	»	Αἰγιλίας
»	165	»	12	»	Σκαρδαλάκη	»	Παρδαλάκη
»	168	»	4	»	1829	»	1826
»	181	»	45	»	Γ. Δ. Πάνου	»	Α. Γ. Πάνου
»	185	»	33	»	Σαλτέλη	»	Σαλτέζη
»	191	»	29	»	Ε. Πρακτικίδης	»	Ζ. Πρακτικίδης
»	202	»	37	»	ἔφυγα	»	ἔφυγαν
»	205	»	47	»	1826	»	1828
»	207	»	45	»	1824	»	1828
»	212	»	τελευτ.	»	ἀναλυτικώτερον	»	ἀναλυτικώτερον
»	216	»	31	»	διαλελυμένης	»	διαλελυμένης
»	216	»	34	»	Φεραῖ	»	Φέρει

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΓΑΛΑΤΤΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΓΑΛΑΤΤΕΣ